

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2564

Vol. 6 No. 6 November - December 2021

Journal of Modern Learning Development

ISSN 2673-074X (Print)

ISSN 2697-455X (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2564

วัตถุประสงค์

Journal of Modern Learning Development เป็นวารสารวิชาการราย 2 เดือน (ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม, ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Modern Learning Development ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรรศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทรรศนะความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บจก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรรัตน์ กัปโป

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโกกลางกุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

รศ.ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.กุลจิรา รักนนคร

ผศ.ดร.อภินันท์ โพธิ์สาน

ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวนา

ผศ.ดร.ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล

ผศ.ดร.อรรถ อภินันท์ธีระศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยวงษ์เขาวลิตรกุล

ผศ. ดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง
พระปลัดสมชาย บัณฑิต,ดร.
พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญ,ดร.
ดร.เกศสุตา โภคานิตย์
ดร.อินทุราภรณ์ อินทรประจบ
ดร.สมพงษ์ เกษานุช
ดร.สมควร นามสีฐาน
ดร.รัชดา ภักดิ์ยิ่ง
ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย
ดร.ดำเนิน หมายดี
ดร.เกษภา ผาทอง
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีฐาน
ดร.อดิสร หนั่นคำจร
ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล
ดร.สาคร มหาหงส์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนัยนา กัปปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี 1
อริสรา ชูมี, ภวิษณ์ณัฏฐ์ เวชวิฐาน และ สมพงษ์ ยิ่งเมือง
- ➔ ถนนปลอดภัย อาสาณาฝ่ายร่วมใจป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร จังหวัดชัยภูมิ 11
ชูเกียรติ ผลาผล, อินทุราภรณ์ อินทรประจบ และ สมศักดิ์ จันท้อง
- ➔ แนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว 30
สุทธิพงษ์ เกียรติวิชัย, ชญานันท์ ศิริกิจเสถียร, วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ และ ญัฐพงษ์ วงศ์ไชยสิทธิ์
- ➔ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ ของตำบลบ้านน้ำพุอำเภอคีรี 41
มาศ จังหวัดสุโขทัย
กุลชาติ บุญกลั่นสอน และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัด 53
นครพนม
ฤดีมาศ พรหมอารักษ์, สมเดช นามเกตุ และ บุญส่ง สิ้นธน์นอก
- ➔ ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมบริการทางการบัญชี กับผลการดำเนินงานของ 67
สำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต
โสภาพรรณ ไชยพัฒน์
- ➔ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับ 78
นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการ
จัดการเรียนรู้แบบปกติ
ปนัดดา พาณิขพันธ์ และ วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ
- ➔ การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อ 89
ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
วุฒิกัทร วงศ์ประโคน และ พงศ์ธน์ช แซ่จู้
- ➔ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยิน หรือสื่อความหมายในจังหวัด 104
สระบุรี
อมร พงษ์สว่าง และ สิทธิพรร์ สุนทร
- ➔ การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกร ในอำเภอหนองหานจังหวัด 118
อุดรธานี
ณัฐวุฒิ ศรีวิชา และ ภัทรขวัญ พิลางาม

- ➔ อิทธิพลของสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอกที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด 132
สำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย
เนตรทราย ศิริสาร และ ธวามินทร์ เครือโสม
- ➔ พฤติกรรมและความต้องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลท่า 147
เกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
เพ็ญศรี ชิตบุตร, วุฒิวัฒน์ อนันต์พุมิเมธ และ เสกสรรค์ ศรีสุข
- ➔ การปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาด ไวรัสโควิด 155
19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
วรรณิภา สูงสุมาลย์ และ พิมพ์ชนก ไพรีพินาศ
- ➔ การสำรวจสถานการณ์การจัดการความรู้ในส่วนของงานของมหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 170
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
ชยกร สัตย์ซื่อ และ เจษฎา ความคั่นเคย
- ➔ ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทฤษฎีของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะ 185
สงฆ์อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู
*พระครูวิชัยธรรมโสภณ, ชาญชัย ฮวดศรี, สมควร นามสีฐาน และ
พระมหาสุทนต์ จิตตปัญญา (ญานอก)*
- ➔ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพร 197
เจริญ จังหวัดบึงกาฬ
จริญ ทุมตาลเดี้ยว, ชาญชัย ฮวดศรี, สมควร นามสีฐาน และ พระมหาสุทนต์ จิตตปัญญา
- ➔ สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาสถานศึกษา ในสังกัด 208
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
นนทภัทร แก้วก้อน
- ➔ การพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย 224
ชลัศร์กมล ภาวัชชกุล และ สิริธร ลินจินดาวงศ์
- ➔ การวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสำหรับ 266
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
เมษา นวลศรี และ กุลชาติ พันธุ์วรกุล
- ➔ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอและบรรจุภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกของกลุ่มแปรรูป 283
ผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงลิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
*อินทุราภรณ์ อินทรประจบ, ประมุข ศรีชัยวงศ์, สมศักดิ์ จันผ่อง, ธนิกันต์ ศรีจันทร์ และ
ชูเกียรติ ผลาผล*

- ➔ **พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ** 296
*ประมุข ศรีชัยวงศ์, อินทราภรณ์ อินทรประจบ, สมศักดิ์ จันทอง, ธรรมรัตน์ โพธิ์สุวรรณ
 ปัญญา และ ชูเกียรติ ผลาผล*
- ➔ **การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในจังหวัด** 308
อุบลราชธานี
*พระครูสาธุกิจธรรม ผาสุโก (ธานุมาศย์), พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา และ
 พระครูสุธีศัมภีร์ญาณ*

บทความวิชาการ

- ➔ **นโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือของรัฐผ่านระบบแอปพลิเคชัน ต่อผู้ได้รับ** 324
ผลกระทบจาก Covid19
ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และ ภักดี โพธิ์สิงห์
- ➔ **การประยุกต์ใช้หลักศีลและข้อธรรม ที่ใช้ในการทำงาน** 338
จริญญภรณ์ ศรีจันทร์ และ จุฬารัตน์ภรณ์ ธนะแพทย์
- ➔ **การศึกษาในยุค New Normal** 346
พระมหาจักรพล สิริธโร
- ➔ **การเรียนการสอนแบบออนไลน์ในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์ แพร่ระบาดของไวรัส** 357
COVID-19
พระมหาสายัณห์ เปมสีโล
- ➔ **การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ 21** 371
*พระมหาจำนงค์ สิริวัฒนโธ (ผมไผ่), พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ภันชิตา น้อยเจริญ,
 ทองคำ ดวงจันทร์ และ อภิวัฒน์ชัย พุทธจร*
- ➔ **การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบออนไลน์สำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น** 384
เปรมพล วิบูลย์เจริญสุข และ นภาพรณณ์ เข้มทอง
- ➔ **หน้าที่ความเป็นแม่ในพระพุทธศาสนา** 397
พนิชย์ สิมลี, พระครูสุธีศัมภีร์ญาณ, พระมหาสำรอง สมนูโต และ ประยูร แสงใส

ภาคผนวก

414

ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Financial Stability of Herbal Community Enterprise Groups Surat Thani Province

อริสรา ชูมี ,

ภาวิณณ์ญ์ เวชวิฐาน และ สมพงษ์ ยิ่งเมือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Arisara Chumi,

Phawitnat Vejvithan and Sompong Yingmuang

Suratthani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, Email: arissara.souy@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) เพื่อศึกษาความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี 4) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร และ 5) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเก็บตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดเต็มจำนวนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 แห่ง ด้วยตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จากจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งหมด 43 แห่ง สถิติที่ใช้โดยการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ t-test และค่า F-test (One way ANOVA) ชนิดทางเดียว และ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจ 15 – 25 คน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามลักษณะทั่วไปโดยรวมและรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร

* วันที่รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 6 กันยายน 2564; วันตอบรับบทความ: 20 กันยายน 2564

Received: July 13, 2021; Revised: September 6, 2021; Accepted: September 20, 2021

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน และความเหมาะสมของสมการถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรโดยรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์ในระดับสูง คือ .563 ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ที่เข้าไปในรูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ปัจจัยการผลิต ปัจจัยการตลาด ปัจจัยการจัดการ ปัจจัยด้านการเงิน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนวิสาหกิจ ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรอิสระได้ 56.30% ด้วยความคลาดเคลื่อนของมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ .437

คำสำคัญ: ความมั่นคงทางการเงิน; วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร; การบริหารงานวิสาหกิจ

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the general characteristics of herbal community enterprises. Surat Thani Province 2) to study the management of herbal community enterprises Surat Thani province. 3) To study the financial stability of herbal community enterprises. Surat Thani province. 4) To compare the management of herbal community enterprises. Surat Thani province Classified by general characteristics of Herb Community Enterprise and 5) to study factors affecting the financial stability of the herbal community enterprises Surat Thani province. By sample the researcher collected all the samples from the whole population from the herbal community enterprise group. Surat Thani Province Which has a total of 43 places, Statistics used by finding percentage Average and standard deviation And statistics used for hypothesis testing By using t-test analysis and one-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The analysis results showed that Most of the respondents are female. Between the ages 41 - 60 years, studying at a bachelor's degree level have a career as a farmer the average monthly income is 20,001 - 30,000 baht and the number of members in the enterprise group 15 - 25 people. The results of the analysis of opinions regarding the management of herbal community enterprises Surat Thani province Overall, it is in the highest level, the results of an opinion analysis on financial stability of the herbal community enterprises Surat Thani province Overall, it is in the highest level, the results of comparative analysis of the management of the herbal community enterprise. Surat Thani province Classified by general characteristics overall and in each aspect, it was found that the respondents had opinions about the administration of the herbal community enterprise. Surat Thani province No different, and the suitability of the multiple regression equation of the overall variable of the factors affecting the financial stability of the herbal community enterprise. Surat Thani province there is a high level of correlation of .563 on all 5 independent variables that go into the form of multiple regression equations, namely production factors. Marketing factors Management factors Financial factors, and the factors of participation of the community enterprise Which can explain the variation of the independent variable by 56.30% with the error of the forecasting standard is .437.

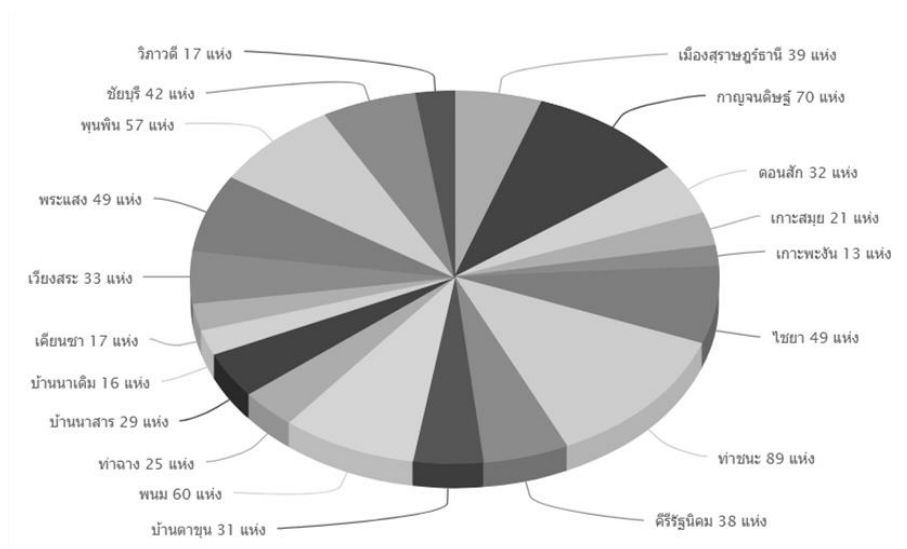
Keywords : Financial Security; Herbal Community Enterprises; Enterprise Management

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรภาคประชาชน ซึ่งเกิดจากการที่ชุมชนมีการรวมตัวกันประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้า ไม่มีรูปแบบและไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นการสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบ และไม่มีเอกภาพ ทำให้มีปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชน เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ บางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่ไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง วิสาหกิจชุมชนได้กลายมาเป็นนโยบายรัฐบาล ในการแก้ปัญหาภาพรวมของประเทศเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชน โดยคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนยังเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหลักการนำไปสู่การเป็นรากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง และรัฐบาลยังเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนซึ่งรวมถึงวิสาหกิจชุมชนด้วยนั้น เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง แต่มีเศรษฐกิจชุมชนจำนวนหนึ่ง ที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะแข่งขันทางการค้า ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่ผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนนั้นมีความสำคัญและมีบทบาทในการพัฒนาประเทศและเศรษฐกิจฐานราก เพราะเป็นการพัฒนาระบบการจัดการชุมชน เพื่อสร้างขีดความสามารถของคนในชุมชนอย่างเป็นระบบมั่นคง และยั่งยืน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญต่อชุมชนคือ ส่งเสริมการรวมตัวกันของชุมชนในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน ทำให้เกิดความมั่นคง สามารถลดการเพิ่มจากภายนอกได้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการให้ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยสร้างรากฐานของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะครัวเรือนเป็นหน่วยผลิตที่เล็กที่สุดของสังคม วิสาหกิจชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการสร้างรากฐานของเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง เพื่อจะให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมส่วนอื่น ๆ ได้ต่อยอดบนฐานที่เข้มแข็ง สามารถมีต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทุนนิยมได้ รวมทั้งเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความพร้อมที่จะพัฒนา สำหรับการแข่งขันในอนาคตบนฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการสำรวจข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 19 อำเภอ มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 727 แห่ง ดังภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทในการเชื่อมโยง

ระหว่างคน ทุน การจัดการ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง

ภาพที่ 1 แสดงจำนวนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามพื้นที่
ที่มา : Surat Thani Provincial Agriculture Office, 2017 : 23-29

จากการศึกษา วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร เป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรที่มีความสนใจเหมือนกัน เข้ามารวมกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีปี 2561 - 2564 ที่ต้องการพัฒนาให้มีความเติบโตมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแต่การทำเกษตรกรรมของไทยมักประสบปัญหาการขาดทุน ซึ่งหนึ่งในสาเหตุของปัญหานี้เกิดจากผลผลิตที่ได้มีราคาตกต่ำ การขาดทุนสินค้ายังไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตสมุนไพร ปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชนโดยทั่วไปทำให้ไม่มีความน่าเชื่อถือโดยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนจะต้องเติบโตและมั่นคงไปกับคนในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจในการศึกษาความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางการเงินให้กับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

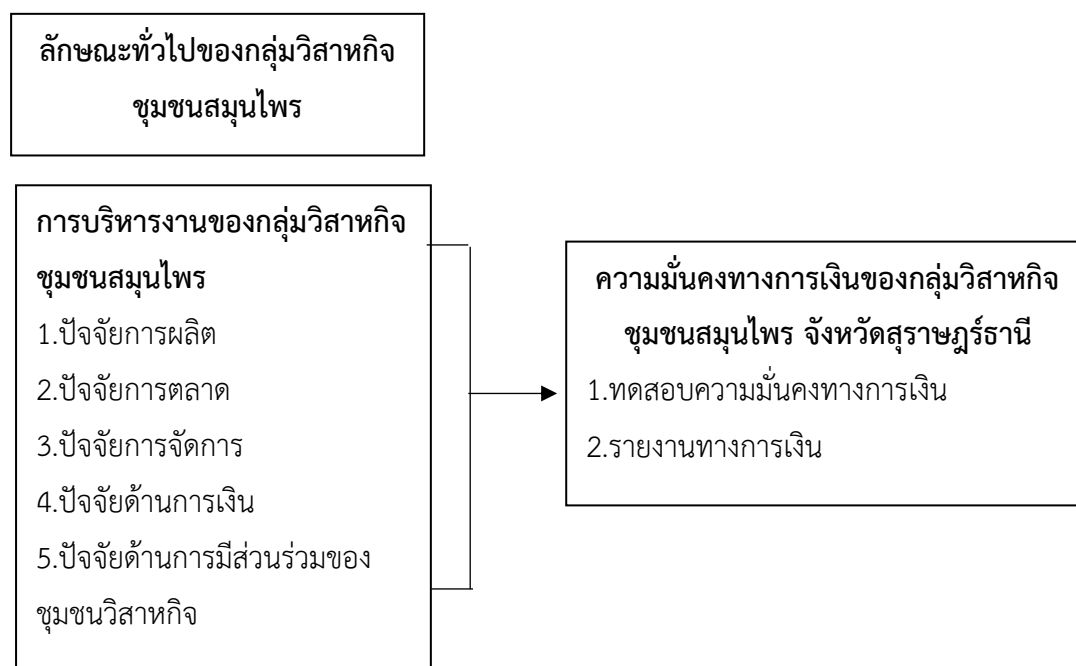
ขั้นตอนที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 43 แห่ง ได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร รองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดเต็มจำนวนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 43 แห่ง (Surat Thani Provincial Agriculture Office, 2017:23-29)

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Item Objective Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.841 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.950 จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและทำการศึกษาข้อมูลการบริหารและข้อมูลทางการเงิน เช่น ข้อมูลรายรับรายจ่ายงบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน ย้อนหลัง ช่วงปี 2555 - 2560 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่น่ามาใช้ประกอบการศึกษา ซึ่งทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลจากสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นแนวทางในการทำการศึกษาคั้งนี้โดยใช้ข้อมูลงบการเงินเป็นรายปีย้อนหลัง 5 ปี

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม และค่า F-test (One way ANOVA) ชนิดทางเดียว ใช้ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม และ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบวนการจัดการ และความมั่นคงทางการเงิน เป็นต้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัด สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จำนวน 43 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจ 15 – 25 คน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษา การบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม

การบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านปัจจัยการผลิต	3.86	0.55	มาก	5
2. ด้านปัจจัยการตลาด	4.11	0.48	มาก	4
3. ด้านปัจจัยการจัดการ	4.21	0.46	มากที่สุด	3
4. ด้านปัจจัยการเงิน	4.31	0.51	มากที่สุด	2
5. ด้านปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนวิสาหกิจ	4.59	0.56	มากที่สุด	1
โดยภาพรวม	4.22	0.28	มากที่สุด	

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนวิสาหกิจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านปัจจัยการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยการจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยการตลาด และด้านปัจจัยการผลิตตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความมั่นคงทางการเงินของของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยภาพรวม

ความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการทดสอบความมั่นคงทางการเงิน	4.42	0.47	มากที่สุด	1
2. ด้านรายงานทางการเงิน	4.21	0.69	มากที่สุด	2
โดยภาพรวม	4.32	0.50	มากที่สุด	

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการทดสอบความมั่นคงทางการเงิน และด้านรายงานทางการเงินตามลำดับ

การวิเคราะห์หาค่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ความเหมาะสมของสมการถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรโดยรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์ในระดับสูง คือ .563 ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ที่เข้าไปในรูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ปัจจัยการผลิต ปัจจัยการตลาด ปัจจัยการจัดการ ปัจจัยด้านการเงิน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนวิสาหกิจ ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรอิสระได้ 56.30 ด้วยความคลาดเคลื่อนของมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ .437

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นประเด็น โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนวิสาหกิจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านปัจจัยการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยการจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยการตลาด ด้านปัจจัยการผลิต ตามลำดับ ซึ่งจากงานวิจัยของ นางลักษณ์ ทองศรี (2560 : 125) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จังหวัดบุรีรัมย์ ปัญหาการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดการการผลิตอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงินและการบัญชี ด้านการจัดการระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลางและด้านการบริหารองค์การ ด้านการจัดการวิจัยและพัฒนา อยู่ในระดับน้อย 2.ความต้องการในการพัฒนาการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดการการผลิตอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงินและการบัญชี ด้านการจัดการระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลางและด้านการบริหารองค์การ ด้านการจัดการวิจัยและพัฒนา อยู่ในระดับน้อย 3.รูปแบบการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจังหวัดบุรีรัมย์ คือ 1) รูปแบบการจัดการการผลิต ควรวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีเอกลักษณ์และแตกต่าง ดำเนินการตามแผน และควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานโดยผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภายนอก และรักษาสิ่งแวดล้อมทางการผลิต 2) รูปแบบการจัดการการตลาดควรรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์แตกต่างตามความต้องการของลูกค้า กำหนดราคาขายที่เหมาะสม ขยายช่องทางการจำหน่ายและมีการส่งเสริมการตลาด 3) รูปแบบการจัดการการเงินและการบัญชี ควร

วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยจัดหาและจัดสรรเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ติดตาม กำกับดูแลการเงินตามแผนการดำเนินงาน และสรุปการดำเนินงานด้วยระบบบัญชี

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความมั่นคงทางการเงินของของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการทดสอบความมั่นคงทางการเงิน และด้านรายงานทางการเงิน ตามลำดับ ซึ่งจากงานวิจัยของสัญญา เคนาภูมิ (2558 : 68-85) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย (1) แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า (2) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ (3) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับโดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ (4) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กำหนดนโยบายให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นถึงความปลอดภัยที่จะลดความเสี่ยงจากการลงทุนและความมั่นคงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. ประกาศระเบียบ ข้อบังคับหรือนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี งบการเงินและการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ต่อไป
3. หน่วยงานระดับนโยบายรัฐที่มีพันธกิจเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้สารสนเทศ จากการวิจัยนี้ประกอบการวางแผนนโยบายขับเคลื่อน ส่งเสริมศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งต่อไป นอกจากนี้หน่วยงานระดับนโยบายรัฐ ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรดำเนินการจัดทำโครงการวิเคราะห์อนาคตเกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการเงินทุน กลุ่มควรมีการบริหารเงินทุนโดยการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การระดมทุนและสะสมทุน การแบ่งปันผลประโยชน์การซื้อปัจจัยการผลิตเป็นกลุ่ม มีระบบการทำบัญชี ที่โปร่งใสและตรวจสอบได้
2. การจัดการด้านการผลิต กลุ่มควรมีศูนย์เรียนรู้การผลิตที่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบโดยเน้นด้านผู้ผลิตปลอดภัย ผู้บริโภคปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3. ด้านบุคลากร ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้กลุ่มควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากเงินทุนของกลุ่มในแต่ละปี มีศูนย์เรียนรู้มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มและนอกกลุ่ม การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและทัศนศึกษา
4. ด้านบริหารการตลาด กลุ่มควรมีการรวมกลุ่มกันประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และการขายโดยการตั้งกรรมการดูแลด้านการตลาด และหาช่องทางตลาดใหม่ ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด
5. ยุทธศาสตร์ในแต่ละด้าน กลุ่มควรมีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและนำไปปรับปรุงพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง

6. ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกให้ร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำรองเงินลงทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านเงินลงทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ควรศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

- นางลักษณ์ ทองศรี. (2560). รูปแบบการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาตฤณีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 2 (3), 68-85
- Surat Thani Provincial Agriculture Office. (2017). *Surat Thani Provincial Community Enterprise Information Report*. Farmer Promotion and Development Group, Surat Thani Province.

ถนนปลอดภัย อาสาสมัครร่วมใจป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร จังหวัดชัยภูมิ
**The Safety Road and Volunteer of Traffic Accident Prevention
in Chaiyaphum Province**

ชูเกียรติ ผลาผล,
อินทุราภรณ์ อินทรประจบ และ สมศักดิ์ จันทอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
**Chookait Palaphon,
Inthuraporn Intaraprajob and Somsak Chanphong**
Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, Email: somsak_mon@vu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน 2) ถอดบทเรียน วิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาสาสมัครหมู่บ้านนำร่องเข้าร่วมโครงการถนนปลอดภัย ชุมชนนาฝายร่วมใจ ป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร จำนวน 5 หมู่บ้าน และทำหน้าที่เป็นแกนนำประสานงานกับบุคคลในพื้นที่ที่มีทัศนคติที่ต้องการจะพัฒนาการป้องกันอุบัติเหตุจราจรในชุมชน รวมจำนวน 15 คนซึ่งได้มาโดยการเลือกจากผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ (*purposive Sampling*) จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบสำรวจ จำนวน 1 ฉบับและ 3) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ 4) ประเด็นคำถามสำหรับการถอดบทเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์เนื้อหา (*Content Analysis*)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน จากการเก็บข้อมูลพบว่าลักษณะการเกิดอุบัติเหตุบริเวณชุมชนบ้านนาฝายอยู่ในระดับรุนแรง อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการเฉี่ยวชน มีอาการบาดเจ็บรุนแรงและบางกรณีเสียชีวิตและพบว่าพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุสำหรับประชาชนและนักศึกษาของตำบล นาฝาย มีทั้งหมด 5 พื้นที่และแตกต่างกันตามวันและเวลา คือ 1) บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย) 2) บริเวณประตูหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูหลังมหาวิทยาลัย) 3) บริเวณทางแยกเข้าบ้านนาฝาย 4) บริเวณสี่แยกห้วยชันและ 5) บริเวณทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำช่อระกา สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์และการเสวนา ทางกลุ่มสามารถ

สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุออกเป็น 2 สาเหตุหลัก โดยแบ่งออกเป็น สาเหตุที่เกิดจากสภาพกายภาพบนท้องถนนและสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนน

2. แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชนตามพื้นที่การเกิดอุบัติเหตุ แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางที่สามารถกระทำได้ทันที และแนวทางไม่สามารถกระทำได้ทันที แนวทางการแก้ไขที่สามารถกระทำได้ทันที คือ การให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของทางมหาวิทยาลัย ช่วยระบายนบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยตอนเช้าและเย็น แนวทางการแก้ไขที่ไม่สามารถกระทำได้ทันที คือ การอบรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและการกระทำที่ถูกต้องเช่น การจัดอบรมกฎจราจรให้กับนักศึกษา การทดสอบใบขับขี่ให้นักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย การอบรมความรู้เรื่องจราจรแก่ประชาชนและนักศึกษาที่เข้ามาใหม่ในช่วงรับน้อง และแนวทางการแก้ไขที่ต้องอาศัยการประสานงานในการแก้ไขการให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของทางมหาวิทยาลัยออกมาช่วยระบายนบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตั้งกฎเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยของนักศึกษา การปรับทัศนียภาพเกาะกลางถนน การมีสายตรวจเฝ้าตรวจตราการขับขี่หากนักศึกษาทำผิดกฎจราจรก็อาจจะมีการหักคะแนน การเพิ่มเกาะกลางถนนให้ยาวขึ้นเพื่อบีบให้จุดกลับรถแคบลง แก้ไขปัญหานี้จะต้องอาศัยการประสานงาน การให้ตำรวจมาควบคุมวินัยจราจรเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการขับขี่เพราะผู้ใช้รถใช้ถนนจะระมัดระวังในการใช้รถมากขึ้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 3 ร. 3 ป. เป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน คือ 3 ร. รับรู้ ริเริ่ม รณรงค์ และ 3 ป. ประสานงาน ปฏิบัติ ปลอดภัย

คำสำคัญ: ถนนปลอดภัย; อาสาสมัครนาฝ่าย; การป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร

Abstracts

The objectives of this research were 1) to collect and study the condition and problems of accidents in the community; 2) to take lessons/analyze the guidelines for solving accidents in the community The target group includes volunteer village pilots participating in the Road Safety Project. Na Fai Ruamjai Community Prevent traffic accidents in 5 villages and act as a leader in coordinating with people in the area who have an attitude that wants to develop traffic accident prevention in the community, consisting of totaling 15 people, which were obtained by choosing from 15 people willing to participate in the project (purposive sampling). The research tools were 1) 1 questionnaire 2) One survey and 3) one interview form, and 4) Questions for the lesson transcript. data analysis using basic statistics (mean, standard deviation) and content analysis.

The results of the research found that

1. Conditions and problems of accidents in the community From the data collection, it was found that the nature of the accident

The Ban Na Fai community was at a severe level. The accident that occurred was a collision. There were severe injuries and in some cases death, and found that there are 5 areas at risk of accidents for people and students of Na Fai Subdistrict, and differ according to the date and time: 1) in front of Chaiyaphum Rajabhat University (The entrance to the university) 2) At the back door of Chaiyaphum Rajabhat University (back door of the university) 3) at the

junction to Ban Na Fai 4) at the Huai Chan intersection and 5) at the junction to the Choraka Reservoir cause of accident Data were collected using survey, observation, interview and dialogue methods. The group can summarize the causes of accidents into 2 main causes, which can be divided into Causes are caused by physical conditions on the road and caused by driving behavior of road users.

2. Guidelines for solving accident problems in the community according to the accident area 5 points: 1) in front of Chaiphum Rajabhat University (The entrance to the university) 2) At the back door of Chaiphum Rajabhat University 3) Around the junction to Ban Na Fai 4) At the Huai Chan Intersection and 5) Around the junction to the Choraka Reservoir From the discussion to extract lessons/analyze approaches to solving accidents in the community, divided into 2 approaches, one that can be done immediately; and the guidelines cannot be implemented immediately. An immediate solution to the problem is providing the security officers of the university Help drain the car in front of the university in the morning and evening. The solution to the problem that cannot be done immediately is training to cultivate awareness and correct actions such as Training on traffic rules for students Organizing a driver's license test for students within the university Training on traffic knowledge for the public and new students during the freshman year and a solution that requires coordination in fixing the university's security officers to help drain the car in front of the university Universities have established rules regarding student wearing helmets. Adjusting the scenery of the island in the middle of the road Having a patrol patrolling driving, if a student breaks traffic rules, points may be deducted. Adding a longer island in the middle of the road to narrow the turning point Solving this problem will require coordination. for the police to tighten traffic discipline to increase the safety of driving because those who use the road will be more careful in using the car. This approach can be defined as a strategy 3 Rama 3 P. is a strategy in operation. To be a guideline for solving accidents in the community, namely 3 schools to recognize, initiate campaigns and 3 years to coordinate safety practices.

Keywords : Road Safety; Na Fai Volunteer; Traffic Accident Prevention

บทนำ

สำหรับประเทศไทยสถานการณ์การสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนนยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นช่วงเวลาวันหยุดยาวที่มีประชาชนจำนวนมากใช้รถใช้ถนนในการเดินทางกลับภูมิลำเนาและท่องเที่ยวทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนสูงกว่าช่วงปกติ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานขององค์การอนามัยโลก ประจำปี 2556 ประเทศไทยติดอันดับ ๓ ของโลก มีสัดส่วนการเสียชีวิตต่อประชากร 1 แสนคน จากอุบัติเหตุทางถนน ทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคม รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการเยียวยาและแก้ปัญหาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุบัติเหตุจราจร อันเนื่องมาจากการขับซิ่งรถจักรยานยนต์ซึ่งมีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และพิการ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กและเยาวชน อันเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าในการพัฒนาประเทศ แต่ต้องมาเสียชีวิต บาดเจ็บ และพิการก่อนที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและจากภาวะวิเคราะห์ (ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2555 : 54) ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในด้านความปลอดภัยและวินัย

จราจร เพื่อลด จำนวนอุบัติเหตุทางถนน จำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตลงให้ได้มากที่สุด เพื่อเตรียมความพร้อมของ ผู้ขับขี่และยานพาหนะ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ ได้แก่ เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ และเทศกาลสำคัญของจังหวัด และรณรงค์เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเกิดจิตสำนึก ในการช่วยกันป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนน โดยมุ่งที่จะพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการเสริมสร้างความปลอดภัย ในระบบการจราจร และเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมป้องกันการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนถนนสายรองซึ่งเป็นถนนในชุมชน/หมู่บ้าน สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย พบว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจราจร คือ ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์มีพฤติกรรมขับขี่ที่ไม่ปลอดภัย มีการเสพสารเสพติด มึนเมา ประมาท คึกคะนอง และไม่เคารพกฎจราจร ประกอบกับสภาพของรถจักรยานยนต์ไม่ปลอดภัย ผู้ขับขี่ไม่สวมหมวกนิรภัย ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎจราจรอย่างแท้จริงสิ่งเหล่านี้ถือเป็น ปัจจัยก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เป็นรถจักรยานยนต์และการหาซื้อรถจักรยานยนต์ในปัจจุบันนั้นค่อนข้างง่าย ไม่ต้องมีเงินดาวน์ ไม่มีมาตรการเข้มงวดในการซื้อขาย ทำให้ปัจจุบันคนในชุมชน หันมาใช้รถจักรยานยนต์กันมากขึ้น จากปริมาณการใช้รถจักรยานยนต์ในชุมชนที่มีเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับประชาชนขาดความรู้ในเรื่องกฎจราจรอย่างแท้จริง เรื่องการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย ประกอบกับในชุมชนยังไม่มีตำรวจจราจรเข้าไปดูแลจัดระเบียบการจราจรในชุมชนได้อย่างทั่วถึง ทำให้ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในชุมชนมีเพิ่มมากขึ้น (สนธิรัตน์ศฤงค์, 2553 : 35)

ตำบลนาฝาย เป็นส่วนหนึ่งในจำนวน 19 ตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีประชากรทั้งสิ้น 11,729 คน เป็นชาย จำนวน 5,813 คน หญิง จำนวน 5,916 คน มีหมู่บ้านทั้งหมด 14 หมู่บ้าน (สำนักงานทะเบียนราษฎร ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2559) ซึ่งตำบลนาฝายมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ 1) อุทยานแห่งชาติน้ำตกตาดโตน หมู่ที่ 1 2) เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ และมีประชากรในสถาบันทั้ง สิ้นประมาณ 6,000 คน โดยมีนักศึกษาระดับปริญญาตรีประมาณ 5,517 คน อาจารย์ ข้าราชการและลูกจ้างจำนวน 246 คน (สำรวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2558) และที่สำคัญเป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดชัยภูมิ เช่น มอหินขาว พระธาตุชัยภูมิ วัดป่าสุขะโต เป็นต้น และเป็นเส้นทางการปั่นจักรยานของจังหวัดชัยภูมิ ดังนั้น การจราจรในแต่ละวันของชุมชนในเขตตำบลนาฝาย จึงมีความหนาแน่น โดยเฉพาะในวันหยุดสำคัญหรือเทศกาลต่างๆ การเดินทางของประชาชน นักศึกษาและบุคลากรจะใช้พาหนะทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ชนิดของยานพาหนะที่ใช้มากที่สุดคือรถจักรยานยนต์ จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุของโรงพยาบาลชัยภูมิ ปี 2553 พบว่าอุบัติเหตุ จราจรเป็นอุบัติเหตุที่เกิดสูงสุด และอุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ คือ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับรถจักรยานยนต์ โดยปี 2553 มีผู้เสียชีวิต 34 คน บาดเจ็บสาหัส จำนวน 13 คน จากรายงานการศึกษาของ กรุณา จันทุม เมื่อปี 2555 ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติตามกฎจราจรของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติตามกฎจราจรเพียง 66 คน จากจำนวนผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ทั้งหมด 758 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 นักศึกษา มี

ประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์เมื่อขับซี้รถ จักรยานยนต์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ร้อยละ 9.4 โดยมีฐานของจำนวนครั้งที่ประสบอุบัติเหตุคือ 1 ครั้ง จำนวนครั้งที่ประสบอุบัติเหตุอยู่ระหว่าง 1 ถึง 3 ครั้ง ในจำนวนนักศึกษา ตัวอย่างที่เคยประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิส่วนใหญ่เป็นผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ขณะเกิดอุบัติเหตุ ร้อยละ 90.0 และร้อยละ 65.0 ไม่สวมหมวกนิรภัยขณะประสบอุบัติเหตุ (กรุณา จันทุม, 2555 : 64)

จากสภาพและปัญหาข้างต้น คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจราจร เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน เป็นทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจราจรต่างๆ ของชุมชนตำบลนาฝายโดยตรง จึงได้ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางร่วมกันในทุกภาคส่วนของชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนนของประชาชน กลุ่มวัยรุ่นและผู้ใช้รถใช้ถนนบ้านนาฝาย อำเภอเมือง ชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวางแผน หาแนวทางสร้างเสริมจิตสำนึกและพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุทางการจราจร ตลอดจนการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและศึกษาสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน
2. เพื่อถอดบทเรียนด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนและเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีระดับตำบล
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนและเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีระดับตำบล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้
การวิจัยระยะที่ 1 การจัดสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการเพื่อรวบรวมและศึกษาสภาพและปัญหา
การวิจัยระยะที่ 2 การสนทนากลุ่มเพื่อถอดบทเรียน/วิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครหมู่บ้านนาร่องเข้าร่วมโครงการถนนปลอดภัย ชุมชนนาฝายร่วมใจป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร จำนวน 5 หมู่บ้าน จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาสาสมัครหมู่บ้านนาร่องเข้าร่วมโครงการถนนปลอดภัย ชุมชนนาฝายร่วมใจป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ดำรวจสายตรวจประจำชุมชน จำนวน 2 นาย

2) แกนนำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล) จำนวน 5 คน 3) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 4) อาสาสมัครตำรวจหมู่บ้านจำนวน 2 คน 5) บุคคลอื่นๆที่ชาวบ้านนับถือจำนวน 1 คน และ 6) ตัวแทนนักศึกษา ที่อยู่ในหมู่บ้านเป้าหมายของโครงการ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive samplings)

เครื่องมือการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือการวิจัยออกเป็น..3....แบบ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝาย 2) แบบสัมภาษณ์สภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝาย และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับการถอดบทเรียน และวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนน

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝาย

1) ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรายงานต่างๆ แล้วนำมาจัดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน

2) สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดรูปแบบของแบบวัดเป็นแบบการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3) การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กลุ่มทดสอบที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ของแบบประเมินทั้งฉบับ

5) นำแบบสัมภาษณ์ ที่ได้ผ่านการหาคุณภาพแล้ว พิมพ์แบบสมบูรณ์นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การประเด็นการสนทนากลุ่ม

การสร้างประเด็นคำถามสำหรับการวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน

1) ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรายงานต่างๆ แล้วนำมาจัดกรอบแนวคิดในการสร้างประเด็นคำถาม

2) สร้างประเด็นคำถามสำหรับการวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน โดยกำหนดรูปแบบของประเด็นคำถามสำหรับการวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน เป็นแบบปลายเปิดให้ผู้ร่วมเสวนาตอบ ตามประเด็นคำถาม

3) นำประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องพิจารณาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงประเด็นคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำประเด็นคำถามไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ประเด็นคำถามทั้งฉบับ และ

5) พิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝาย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บจาก 1) เอกสารสถิติการเกิดอุบัติเหตุของโรงพยาบาลชัยภูมิ ปี 2553 2) รายงานสถิติการเกิดอุบัติเหตุของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 2558 และรายงานการวิจัยของกรุณา จันทุม (2555 : 65) แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์

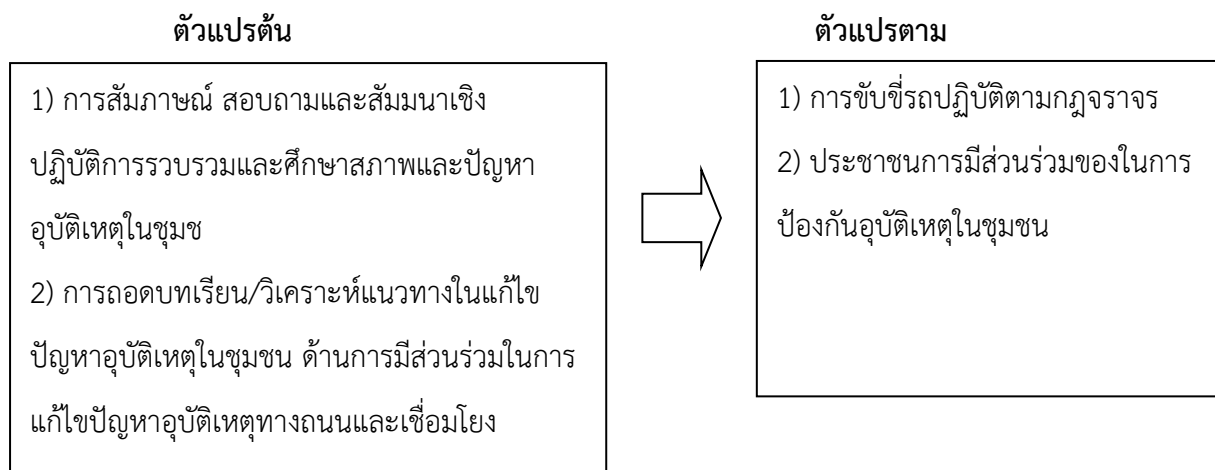
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลเอกสารแบบสอบถามสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝาย 2) แบบสัมภาษณ์สภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝายและรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตามกฎจราจรของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยใช้สถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

2) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนในตำบลนาฝายและการสนทนากลุ่มสำหรับการถอดบทเรียนและวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนน ใช้การวิเคราะห์แบบมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกัน รวบรวมและศึกษาสภาพและปัญหา และการถอดบทเรียน/วิเคราะห์กำหนดแนวทางในแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุในชุมชนเพื่อวางกรอบเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการทำงานป้องกันอุบัติเหตุในชุมชน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบข้อมูลการวิจัยเพื่อยืนยันความถูกต้องคือ การใช้แนวทางการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อรวบรวมและศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน พบว่า สภาพและปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุบริเวณชุมชนบ้านนาฝายอยู่ในระดับที่รุนแรง อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการเฉี่ยวชน มีบางกรณีเสียชีวิตและบาดเจ็บรุนแรง และพบว่าพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุสำหรับนักเรียนนั้นมีทั้งหมด 5 พื้นที่และแตกต่างกันตามวันและเวลา ดังนั้นในการศึกษาถึงสาเหตุเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการแก้ไข กลุ่มผู้วิจัยจึงศึกษาตามความแตกต่างดังกล่าว ซึ่งพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุทั้ง 5 พื้นที่ คือ

1. บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย) ในตอนเช้ากระแสรถของนักศึกษาที่จะเร่งรีบเดินทางไปเรียนโดยนักศึกษากันจำนวนมาก จะเดินทางเข้าสู่มหาวิทยาลัยพร้อมกันโดยเฉพาะในช่วงเวลา 8.30 ถึง 9.30 ที่เป็นชั่วโมงเร่งด่วน ซึ่งทับซ้อนกับบุคคลทั่วไปที่ใช้ถนนชัยภูมิ- ตาดโตนบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย เพราะหอบพักจำนวนมากของนักศึกษาจะอยู่ฝั่งตรงข้ามมหาวิทยาลัย ในช่วงเช้านักศึกษาที่จะเดินทางเข้าสู่มหาวิทยาลัยด้านประตูหน้ามหาวิทยาลัย จะมีเส้นทางของนักศึกษาตรงข้ามกับบุคคลทั่วไปที่จะใช้ถนนบริเวณนี้เป็นจำนวนมากเพื่อเข้าไปทำงานในตัวเมือง จึงทำให้รถค่อนข้างหนาแน่น จึงมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงขึ้น บริเวณนี้ ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความเสี่ยงมากเพราะทั้งสองฝั่งของถนนมีทั้งยานพาหนะของนักศึกษาที่ออกมาจากหลายเส้นทาง และรถทั่วไป นักศึกษาที่ออกมาจากมหาวิทยาลัยแล้วขับตรงมาตามถนนชัยภูมิ ตาดโตนก็จะพยายามที่จะตัดเข้าเลนส์ซ้ายเพื่อไปตัดตลอดเส้นทางประมาณ 200 เมตร ตั้งแต่หน้าประตูมหาวิทยาลัยแยกเข้าบ้านนาฝาย พฤติกรรมของนักศึกษาที่ตัดข้ามเลนส์ มักไม่มีความระมัดระวังในการดูรถที่

จะมาจากสี่แยกห้วยชัน โดยเฉพาะรถจักรยานที่ไม่มีกระจกมองหลังและแรงส่งน้อยเพราะต้องขึ้นเนินตรงสี่แยกห้วยชันจึงยังเป็นการเพิ่มความเสี่ยงด้วย

2. บริเวณประตูหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูหลังมหาวิทยาลัย) ในตอนเย็นกระแสรถของนักศึกษาที่จะเร่งรีบเดินทางกลับจากการเรียนโดยนักศึกษาจำนวนมากจะเดินทางออกจากมหาวิทยาลัยพร้อมกัน โดยเฉพาะในช่วงเวลา 16.30 ถึง 17.00 ที่เป็นชั่วโมงเร่งด่วน เพราะหอพักจำนวนมากของนักศึกษาจะอยู่ฝั่งตรงข้ามมหาวิทยาลัย ประกอบกับทางออกมหาวิทยาลัยเป็นทางลงเขาจากเนินปู้ดงย่าดี จึงทำให้การใช้ความเร็วค่อนข้างสูงและช่วงทางออกประตูมหาวิทยาลัยไม่มีสัญญาณไฟจราจร จึงมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงขึ้น

3. ทางแยกเข้าบ้านนาฝายในตอนเช้ากระแสรถของนักศึกษาที่จะเร่งรีบเดินทางไปเรียน โดยนักศึกษาจำนวนมากจะมีหอพักบริเวณนี้จะเดินทางเข้าสู่มหาวิทยาลัยพร้อมกัน โดยเฉพาะในช่วงเวลา 8.30 ถึง 9.30 ที่เป็นชั่วโมงเร่งด่วน ซึ่งทับซ้อนกับบุคคลทั่วไปที่ใช้ถนนชัยภูมิ- ตาดโตนบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย เพราะหอพักจำนวนมากของนักศึกษา และมีการจอดรถบริเวณหน้าบ้านทำให้ช่องทางจราจรเหลือเพียงช่องทางเดียว จึงทำให้รถค่อนข้างหนาแน่น จึงมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงขึ้น

บริเวณนี้เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความเสี่ยงมากเพราะทั้งสองฝั่งของถนนมีทั้งยานพาหนะของนักศึกษาที่ออกมาจากหลายเส้นทาง และรถทั่วไป ในช่วงเวลาวันหยุดเสาร์-อาทิตย์นั้นพบว่า ปริมาณนักศึกษาที่ใช้รถใช้ถนนบริเวณหน้า มหาวิทยาลัยมีปริมาณที่น้อยลงกว่าในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์ เนื่องจากนักศึกษาส่วนหนึ่งเดินทางกลับภูมิลำเนา แต่ปริมาณรถยนต์ของบุคคลภายนอกบนท้องถนนนั้นกลับมีความเร็วและปริมาณมากกว่าในวันจันทร์ถึงศุกร์ อันเนื่องด้วยด้วยถนนชัยภูมิ – ตาดโตนนั้นเป็นเส้นทางที่รถของบุคคลภายนอกสามารถใช้เป็นทางผ่านในการวิ่งข้ามไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดเช่น มอหินขาว น้ำตกตาดโตน พระธาตุชัยภูมิ จะพบได้ว่าช่วงเวลาการใช้รถใช้ถนนในช่วงวันเสาร์อาทิตย์ของนักศึกษาจะอยู่ในช่วงเช้ากับช่วงเย็นเป็นหลัก ส่วนในช่วงเวลาเที่ยงวันจนถึงบ่ายจะมีนักศึกษาเดินทางไม่มากนักเนื่องจากเป็นช่วงที่แดดร้อนเส้นทางการเดินทางของนักศึกษาบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยจะไม่แน่นอนเนื่องจากนักศึกษาจะเดินทางไปยังจุดต่างๆอยู่ตลอด ดังนั้นเนื่องด้วยการที่นักศึกษาน้อยลงจึงส่งผลให้โอกาสเกิดอุบัติเหตุมีน้อยลงกว่าในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์ แต่ความรุนแรงในการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้งจึงมีแนวโน้มรุนแรงมากกว่าในช่วงวันจันทร์ถึงศุกร์

4. บริเวณสี่แยกห้วยชัน ในตอนเย็นกระแสรถของนักศึกษาที่เดินทางเข้ามาเพื่อรับประทานอาหารเย็นและจับจ่ายสินค้าในบริเวณแยกห้วยชัน เนื่องจากมีหอพักจำนวนมากของนักศึกษามหาวิทยาลัย ร้านค้าร้านอาหารเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ซึ่งจะมีนักศึกษาและบุคคลทั่วไปเข้าไปซื้อของเป็นจำนวนมากมีทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์จอด ทำให้บริเวณดังกล่าวหนาแน่นไปด้วยรถและคนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลา 18.30 ถึง 20.00 ที่เป็นชั่วโมงอาหารค่ำ ประกอบกับทางออกมหาวิทยาลัยเป็นทางลงเขาจากเนินเขาบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จึงทำให้การใช้ความเร็วค่อนข้างสูงและหากคนไม่

ข่านาญทางหรือบุคคลนอกชุมชนก็จะทราบว่ามีทางแยก ประกอบกับสี่แยกดังกล่าวไม่มีสัญญาณไฟจราจร ไม่มีป้ายเขตชุมชนลดความเร็ว จึงมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงค่อนข้างสูง

5. บริเวณทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำช่อระกา ในตอนเย็นกระแสนรถของนักศึกษาที่เดินทางกลับเข้าเมือง จะสวนทางกับประชาชนที่เลิกงานออกจากตัวเมืองทำให้รถค่อนข้างหนาแน่นในช่วงโมงเร่งด่วนตอนเย็น ทำให้บริเวณดังกล่าวหนาแน่นไปด้วยรถและคนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลา 18.30 ถึง 19.00 น. ประกอบกับเส้นทางตรงทางแยกดังกล่าวไม่มีไฟสัญญาณจราจรและเป็นเส้นทางลงเขาจากเนินเขาพระใหญ่ จึงทำให้การใช้ความเร็วค่อนข้างสูงและหากคนไม่ข่านาญทางหรือบุคคลนอกชุมชนก็จะทราบว่ามีทางแยก ประกอบกับทางแยกดังกล่าวไม่มีสัญญาณไฟจราจร ไม่มีป้ายเขตชุมชนลดความเร็ว และมีหมู่บ้านจัดสรรจึงมีรถเข้าออกอยู่ค่อนข้างมาก จึงมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงค่อนข้างสูง

สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์และการเสวนา ทางกลุ่มสามารถสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุออกเป็น 2 สาเหตุหลัก โดยแบ่งออกเป็น สาเหตุที่เกิดจากสภาพกายภาพบนท้องถนนและสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมรถของผู้ใช้รถใช้ถนนโดยในส่วนของสาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากสภาพทางกายภาพบนท้องถนน จากการสังเกตพบว่า ปัจจัยด้านวันและเวลา ก็ส่งผลต่อปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุด้วยเช่นกัน ทางกลุ่มวิจัยได้มีการแบ่ง

1. สาเหตุจากสภาพทางกายภาพ โดยแบ่งตามช่วงวันและเวลา คือ ช่วงวันธรรมดา (วันจันทร์-ศุกร์) และช่วงวันหยุด (วันเสาร์-อาทิตย์) ส่วนช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ นั้น ทางกลุ่มได้กำหนดช่วงเวลาเร่งด่วนซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ได้แก่ ช่วงเช้า 8.00 น.-9.00 น. และช่วงเย็นคือ 16.30 น. - 20.00 น. ดังนั้นสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากสภาพทางกายภาพ จะจำแนกตามพื้นที่ที่เกิดและช่วงเวลา เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ทั้งสองแตกต่างกัน ในส่วนของสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมรถของผู้ใช้รถใช้ถนน พบว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นทั้งจากบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย) บริเวณประตูหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูหลังมหาวิทยาลัย) บริเวณทางแยกเข้าบ้านนาฝาย บริเวณสี่แยกห้วยชันและบริเวณทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำช่อระกา มีความคล้ายคลึงกัน คือ วันจันทร์ถึงศุกร์ ทั้งช่วงเวลาเช้าและเย็น

1) ช่วงเวลาเร่งด่วน ช่วงเวลาก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลจากการสังเกตพบว่า ในช่วงเวลาเร่งด่วนทั้งช่วงเวลาเช้า คือ ช่วงเวลาที่นักศึกษาจะขับรถเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อมาเรียน และช่วงเวลาเย็น คือ ช่วงเวลาเลิกเรียนและช่วงเวลาทานอาหารค่ำ การจราจรจะมีความหนาแน่น ส่งผลให้มีความเสี่ยงในเกิดอุบัติเหตุสูง

2) การจราจรติดขัดทางเส้นทางจราจร บริเวณพื้นที่บริเวณตลาดหน้าหน้าโรงเรียนบ้านนาฝายโดยเฉพาะบริเวณร้านค้า หน้าร้านเซเว่นอีเลฟเว่นมีการจราจรจุกจิกยานยนต์และรถจักรยานยนต์ เข้ามาในช่องทางจราจร จึงส่งผลให้เส้นทางเดินรถลดลงหนึ่งช่องทาง โดยเหลือช่องทางจราจรไว้เพียง 2 ช่องถนนเท่านั้น

3) ป้ายเครื่องหมายจราจรจากการสำรวจของกลุ่มผู้วิจัยยังพบว่า ตลอดเส้นทางถนนไม่มีป้ายจราจรที่จะเตือนให้ผู้ขับขี่ใช้ถนนทราบ ซึ่งป้ายเตือนเหล่านั้นได้แก่ ป้ายจำกัดความเร็ว 50 ก.ม. /ชม. และป้ายเตือนเขตสถานศึกษา ติดสองจุดคือออกมาจากถนนชัยภูมิ ตาดโตนและออกมาจากแยกเพื่อเตือนให้รถที่เข้ามาถนนให้มีความระมัดระวังมากขึ้น

วันเสาร์และอาทิตย์ ทั้งช่วงเวลาเช้าและเย็น

ปัจจัยทางกายภาพมีความคล้ายคลึงกับในช่วงวันธรรมดาแต่ปริมาณรถในช่วงวันหยุดจะมีปริมาณน้อยกว่าซึ่งปริมาณรถที่น้อยกว่านี้ส่งผลในทางกลับกัน คือ ผู้ใช้รถใช้ถนนจะขับขี่ด้วยความเร็วสูงกว่าในช่วงวันธรรมดาซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุมากกว่าในช่วงวันธรรมดา อีกทั้งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นจะมีความรุนแรงมากกว่า

สาเหตุจากพฤติกรรม

สาเหตุในด้านพฤติกรรม โดยทางกลุ่มผู้วิจัยได้จำแนกสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมไว้ดังนี้ 1) การขับขี่ยานพาหนะด้วยความประมาทของนักศึกษา จากการศึกษาโดยใช้วิธีการสังเกตพบว่า การขับขี่ยานพาหนะของประชาชนนั้น ประชาชนและนักศึกษามีพฤติกรรมขับขี่ด้วยความประมาท มีการทำผิดกฎจราจร เช่น การขับร่อนศร การขับรด์ตัดหน้ารถผู้อื่นรวมทั้งยังพบว่านักศึกษาขับขี่ยานพาหนะโดยไม่มีความชำนาญ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่ใช้รถจักรยานและรถจักรยานยนต์ กลุ่มประชาชนและนักศึกษาที่ใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน และกลุ่มคนเดินเท้า จำนวนทั้งสิ้น 120 คน สามารถระบุได้ว่า ประชาชนและนักศึกษาส่วนใหญ่แม้จะมีความรู้เรื่องกฎจราจรแต่ก็ไม่ได้มีการปฏิบัติตามกฎ เช่น จากแบบสอบถามเรื่องกฎจราจรในหัวข้อการขับรด์ออกจากมหาวิทยาลัยโดยเลี้ยวขวาไปยังฝั่งตรงข้ามของกลุ่มผู้ใช้รถ ซึ่งเป็นข้อห้ามของผู้ใช้รถใช้ถนนพึงกระทำอันเนื่องจากผิดกฎจราจร แต่ผลจากผลสำรวจพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ขับขี่รถมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎจราจรส่วนนี้เป็นอย่างดี แต่ผลจากการเก็บข้อมูลก็ยังพบว่านักศึกษายังคงทำผิดกฎจราจรโดยยอมรับว่าตนทำผิดกฎเพราะยึดความสะดวกสบายเป็นหลัก 2) การขับขี่ยานพาหนะด้วยความประมาทของบุคคลภายนอก เช่นเดียวกับประชาชนและผู้ใช้รถและใช้ถนนที่มีการขับขี่ยานพาหนะด้วยความประมาทและความเร็วสูง ทั้งจากรถยนต์ส่วนบุคคลและรถโดยสารประจำทาง อันเนื่องมาจากสาเหตุจากสภาพกายภาพซึ่งเอื้อให้ผู้ขับขี่ใช้รถใช้ถนนขับรด์เร็วและผิดกฎจราจรได้ง่าย เพราะเส้นทางถนนชัยภูมิ-ตาดโตนที่ลากผ่านบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเป็นจุดเชื่อมต่อของสี่แยก 2 จุด ได้แก่ สี่แยกห้วยชันและทางแยกเข้าบ้านนาฝาย เพราะรถที่ออกตัวจากสี่แยกมักวิ่งด้วยความเร็วสูงเนื่องจากไม่มีสัญญาณจราจรบ่งบอกให้ผู้ขับขี่ใช้รถใช้ถนนชะลอความเร็ว เมื่อเข้าเขตสถานศึกษา บางครั้งจึงทำให้เกิดอุบัติเหตุจากรถที่มาจากสี่แยกทั้งสองฝั่งปะทะกับรถที่ออกตัวจากสี่แยกห้วยชัน ทางแยกเข้าบ้านนาฝายและทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำช่อระกา ดังนั้นพฤติกรรมการขับขี่ของบุคคลภายนอกจึงก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้

วัตถุประสงค์ที่ 2) เพื่อถอดบทเรียนและวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคือเหตุในชุมชน พบว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือเหตุ จากการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ และจากการถอดบทเรียน/วิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคือเหตุในชุมชนของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 25 คน ได้นำมาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุตามพื้นที่การเกิดอุบัติเหตุ 5 จุด เพื่อตรวจสอบข้อมูลของกลุ่มผู้วิจัยในประเด็นของลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุแล้ว และทุกฝ่ายยังได้ร่วมกันแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุหน้ามหาวิทยาลัยที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเมื่อเสร็จสิ้นการจัดประชุม ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ และจากการถอดบทเรียน/วิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคือเหตุในชุมชน แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือแนวทางที่สามารถกระทำได้ทันที และแนวทางไม่สามารถกระทำได้ทันที ซึ่งเป็นการจัดเสวนาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุที่เหมาะสม และได้เชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเข้าร่วมประชุมเช่นเดียวกัน จากการรวบรวมวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาคือเหตุโดยใช้ปัจจัยด้านพื้นที่เป็นเกณฑ์แล้วยังสามารถแบ่งโดยใช้กระบวนการ วิธีดำเนินการเป็นเกณฑ์ ได้อีก 2 แนวทาง คือ

1) แนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุที่สามารถกระทำได้ทันที

ก. บริเวณหน้ามหาวิทยาลัย

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุที่สามารถกระทำได้ทันที การให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของทางมหาวิทยาลัย ช่วยระบายนรถบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย แนวทางนี้ คือ การให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของทางมหาวิทยาลัยให้มาช่วยโบกรถที่มาจากทางแยกห้วยชันให้หยุดเพื่อที่จะให้นักศึกษาที่มารอข้ามถนนเพื่อเข้ามายังมหาวิทยาลัยข้ามถนนได้อย่างปลอดภัยและไม่มากระเจกตัวกันเป็นจำนวนมากซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ แนวทางนี้สามารถช่วยลดปัญหาการจราจรและลดอัตราเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุให้กับนักศึกษาได้พอสมควร เนื่องจากเป็นการช่วยเพิ่มความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาในการข้ามถนนเพื่อเข้ามาหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในช่วงเช้าที่มีปริมาณรถของบุคคลภายนอกเป็นจำนวนมาก เช่น รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และเป็นการจัดระเบียบการใช้รถใช้ถนนในทางหนึ่งอีกด้วย

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุที่ไม่สามารถกระทำได้ทันที แนวทางเหล่านี้เป็นแนวทางที่ไม่สามารถกระทำหรือปฏิบัติได้ทันที เป็นผลมาจากในการดำเนินวิธีการดังกล่าวนี้มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายกลุ่มร่วมกับปัจจัยประกอบหลายอย่าง คือ การประสานงานจากประชาชนในชุมชนและนักศึกษาและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยในการแก้ไขปัญหาคือเหตุเนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการและติดตามผล

2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาคือเหตุที่ต้องใช้การอบรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและการกระทำที่ถูกต้องเช่น การจัดอบรมกฎจราจรให้กับนักศึกษา การจัดสอบใบขับขี่ให้นักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย การอบรมความรู้

เรื่องจราจรแก่ประชาชนและนักศึกษาที่เข้ามาใหม่ในช่วงรับน้องทั้งสามแนวทางนี้เป็นการใช้การปลูกฝังจิตสำนึกที่ต้องผ่านการอบรมสั่งสอน โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีจำนวนมากซึ่งจะเป็นการปรับเปลี่ยนที่พฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน ซึ่งถ้าหากพฤติกรรมการขับขี่ของนักศึกษาถูกต้องตามกฎหมายจะส่งผลถึงความปลอดภัยต่อตัวนักศึกษาเองตลอดจนผู้ใช้รถใช้ถนนร่วมกันอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหามาได้จากสาเหตุหลักซึ่งจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุต่อไป แนวทางการแก้ปัญหาเป็นแนวทางที่ทุกฝ่ายต่างมีความเห็นว่าเป็นแนวทางที่สำคัญที่สุดและรีบเร่งดำเนินการ

2.2 แนวทางการแก้ไขที่ต้องอาศัยการประสานงานในการแก้ไข ได้แก่ การให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของทางมหาวิทยาลัยออกมาช่วยระบายนรถบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตั้งกฎเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยของนักศึกษา การปรับทัศนียภาพเกาะกลางถนนหน้ามหาวิทยาลัยและการมีสายตรวจเฝ้าตรวจตราการขับขี่ หากนักศึกษาหาผิดกฎจราจรก็อาจจะมีการหักคะแนนแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้ง 4 แนวทางเป็นแนวทางที่ผู้เข้าร่วมเสวนาเห็นว่าเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหามาเหตุได้และเป็นแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริงสามารถทำได้ทันที(Action) แต่ต้องอาศัยการประสานงานต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือผู้มีอำนาจต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา เช่น เทศบาลเมืองชัยภูมิ กรมทางหลวง (การตัดต้นไม้และการปรับทัศนียภาพ) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (การตั้งกฎให้สวมหมวกนิรภัยและการให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมาช่วยระบายนรถในชั่วโมงเร่งด่วน) สถานีตำรวจจังหวัดชัยภูมิ (การขอกำลังมาตรวจจับเพื่อกวาดขันวินัยจราจร)

ข. บริเวณประตูหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูหลังมหาวิทยาลัย) ค. บริเวณทางแยกเข้าบ้านนาฝาย ง. บริเวณสี่แยกห้วยชันและ จ. บริเวณทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำช่อระกา มีลักษณะใกล้เคียงกันดังนี้

1. แนวทางการแก้ปัญหาที่สามารถกระทำได้ทันที

1.1 การเพิ่มเกาะกลางถนนให้ยาวขึ้นเพื่อบีบให้จุดกลับรถแคบลงเนื่องจากบริเวณทางแยกต่างๆ มีปัญหาในเรื่องของความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุในลักษณะเดียวกับบริเวณจุดกลับรถบริเวณมหาวิทยาลัย คือ รถที่ออกจากมหาวิทยาลัยที่จะมุ่งหน้าไปยังทางแยกจะพุ่งตรงออกมาเลยซึ่งมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ เพราะอาจถูกรถที่มุ่งหน้ามาจากแยกห้วยชันชนและมีโอกาสเฉี่ยวชนกับรถที่รถกลับรถดังนั้นการทำเกาะกลางถนนให้เพิ่มขึ้นเข้ามาให้เท่ากับระยะแบร์รีเออร์เดิม (หินที่ได้ตั้งเพื่อลดช่องจราจรเดิม) จะเป็นการลดปัญหาดังกล่าวได้ เพราะจะทำให้รถที่ออกมาทางแยกไม่สามารถพุ่งตรงมายังถนนได้โดยตรงและเป็นการบังคับเลี้ยวให้ไปกลับรถที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยอันเป็นการลดปัญหาการจราจรและเพิ่มความปลอดภัยได้ในอีกทางหนึ่ง

1.2 รณรงค์ขับขี่ต้องเปิดไฟหน้ารถทุกครั้ง

2. แนวทางการแก้ปัญหาที่ไม่สามารถกระทำได้ทันที

2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหานี้จะต้องอาศัยการประสานงานในการแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานภายนอกเพราะเกินขอบเขตความสามารถของผู้วิจัย ดังนั้นต้องประสานงานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้

กระทำ ให้คือ เทศบาลเมืองชัยภูมิด้านการสร้าง และ แขวงทางหลวงในเรื่องของการขอข้อมูลและความร่วมมือ เรื่องหลักวิศวกรรมจราจรที่ต้อง และการควบคุมกวดขันจากตำรวจในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยมีแนวทางที่แก้ไขปัญหาต่าง ๆ การตีเส้นขาวแดงตลอดแนวการเดินรถเนื่องจากปัญหาการจอดรถในช่องจราจรของรถบริเวณหน้าร้านสะดวกซื้อ (โดยเฉพาะนักศึกษา) จะต้องเบี่ยงออกเพื่อหลบ ให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุจากการถูกชนจากรถที่มุ่งหน้ามาจากแยกตลาดโตน การตีเส้นขาวแดงเพื่อห้ามจอดจะทำให้ลด ปัญหาเรื่องของการจอดล้ำเส้นจราจรและลดความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ อีกทั้งยังเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ ถนนเพราะจะทำให้มีช่องจราจรเพิ่มขึ้นจากเดิม

2.2 ให้ตำรวจมาควบคุมวินัยจราจร การให้ตำรวจมาควบคุมวินัยจราจรก็เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการขับขี่เพราะผู้ที่ใช้รถใช้ถนนจะระมัดระวังในการใช้รถมากขึ้นและปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด รวมทั้งยังเป็นการบังคับให้ป้ายจราจรที่เพิ่มขึ้นใหม่ มีผลในการบังคับใช้จริง ซึ่งผลที่ได้จากการถอดบทเรียน การวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน รวบรวมและศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนและการถอดบทเรียนวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน จากแกนนำและอาสาจราจรประจำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนและเชื่อมโยงเครือข่ายตำบลในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจร ระดับ สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 3 ร. 3 ป. เป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน คือ 3 ร. 3 ป. ริเริ่ม รับผิดชอบ

1. รับผิดชอบ คือ การให้ความรู้ความเข้าใจสร้างจิตสำนึกแก่ ประชาชน นักเรียนและนักศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนบูรณาการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียน นักศึกษาทุกกลุ่มสาระทุกระดับชั้น การจัดอบรมให้ความรู้ โดยตำรวจ ครูและวิทยากรภายนอก และการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้ จัดเสียงตามสายให้ความรู้ จัดกิจกรรมพี่สอนน้อง

2. ริเริ่ม จัดตั้งชมรมอาสาสมัครจราจรและสารวัตรนักเรียนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย มีหน้าที่ในการดูแลการใช้รถใช้ถนนในบริเวณโรงเรียน มหาวิทยาลัย หมู่บ้านและการช่วยนักเรียนข้ามถนน ตอนเช้าและตอนเย็นหน้าประตูโรงเรียน ได้แก่ จัดทำเครื่องหมายจราจรในบริเวณโรงเรียนและบริเวณจุดอับสายตาและจัดระเบียบการจอดรถให้เป็นระเบียบในชุมชนและร้านสะดวกซื้อต่างๆ

3. รับผิดชอบ รับผิดชอบการสวมหมวกนิรภัยและเข็มขัดนิรภัยในโรงเรียน มหาวิทยาลัยและชุมชน ได้แก่ การรณรงค์การใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัยในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และชุมชน และรณรงค์การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

3 ป. ประสานงาน ปฏิบัติ ปลอดภัย คือ 1) ประสานงาน คือ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสร้างเครือข่าย 2) ปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ 3) ปลอดภัย คือ การติดตาม ตรวจสอบ การใช้รถใช้ถนนเพื่อความปลอดภัยต่อชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อรวบรวมและศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน พบว่า สภาพและปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน จากการเก็บข้อมูลพบว่าลักษณะการเกิดอุบัติเหตุบริเวณชุมชนบ้านนาฝาย อยู่ในระดับรุนแรง อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการเฉี่ยวชน มีอาการบาดเจ็บรุนแรงและบางกรณีเสียชีวิตและพบว่าพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุสำหรับประชาชนและนักศึกษาของตำบลนาฝาย มีทั้งหมด 5 พื้นที่และแตกต่างกันตามวันและเวลา คือ 1) บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย) 2) บริเวณประตูหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูหลังมหาวิทยาลัย) 3) บริเวณทางแยกเข้าบ้านนาฝาย 4) บริเวณสี่แยกห้วยชันและ 5) บริเวณทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำช่อระกา สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์และการเสวนา ทางกลุ่มสามารถสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุออกเป็น 2 สาเหตุหลัก โดยแบ่งออกเป็น สาเหตุที่เกิดจากสภาพกายภาพบนท้องถนนและสาเหตุที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนน ทั้งนี้เป็นเพราะ แสดงให้เห็นถึงปัญหาอุบัติเหตุจราจรว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย อันมีผลจากความสะดวกของถนนหนทาง ความรวดเร็วของยานพาหนะ จึงส่งผลต่ออุบัติเหตุในการเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจราจรทางบกที่มีการใช้รถจักรยานยนต์ในกลุ่มวัยรุ่น จะเห็นได้ว่าสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรเกิดจากการขับรถยนต์มั่วสุมแล้วขับ การขับเร็ว การขับโดยประมาท ขาดการบำรุงรักษายานพาหนะ หากยังไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคาดว่าจะคนไทยจะเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรมากถึง 3 คนต่อชั่วโมง ส่วนใหญ่เกิดจากรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน มีสาเหตุจากความผิดพลาดของผู้ใช้รถ ใช้ถนน ความบกพร่องของรถ ถนนและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับการศึกษาของ ปัญญา จันทสุขโข (2556 : 110-120) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดกฎจราจรของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.1 มีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์มากกว่า 3 ปี และร้อยละ 27.8 เคยกระทำความผิดกฎจราจร และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับจำนวน 2 ครั้ง ซึ่งการศึกษาดังกล่าวไม่ต่างจาก ณัฐปติ วิริยาวัฒน์ และสุรชาติสินวรรณ (2555 : 65-87) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้หมวกนิรภัยในการป้องกันอุบัติเหตุของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในประเด็นระยะเวลาในการขับขี่รถจักรยานยนต์ พบว่านักศึกษาที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางร้อยละ 55.7 มีประสบการณ์ในการขับขี่รถจักรยานยนต์ ต่ำกว่า 2 ปี เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 58.6 เคยประสบอุบัติเหตุระหว่างเดินทางมาเรียน ดังนั้นผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นบ้านนาฝาย สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา การรับข้อมูลข่าวสารอุบัติเหตุจราจร ประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างในการขับขี่รถจักรยานยนต์ และการมีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล อาจเป็นอีกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ซึ่งในที่นี้พบมากถึงร้อยละ 52.4

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อถอดบทเรียนและวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคอขวดทางถนนและเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีระดับตำบล พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชน จากการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ และจากการถอดบทเรียน/วิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชนของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 25 คน ได้นำมาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวด ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดตามพื้นที่การเกิดอุบัติเหตุ 5 จุด คือ 1) บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูทางเข้ามหาวิทยาลัย) 2) บริเวณประตูหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (ประตูหลังมหาวิทยาลัย) 3) บริเวณทางแยกเข้าบ้านนาฝาย 4) บริเวณสี่แยกห้วยชันและ 5) บริเวณทางแยกเข้าอ่างเก็บน้ำห้วยระกา จากการจัดเสวนาได้มีการเชิญผู้ที่มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเข้าร่วมประชุมเสวนาเพื่อตรวจสอบข้อมูลของกลุ่มผู้วิจัยในประเด็นของลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุแล้ว และทุกฝ่ายยังได้ร่วมกันแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดหน้ามหาวิทยาลัยที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเมื่อเสร็จสิ้นการจัดประชุม ทางกลุ่มผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ และจากการถอดบทเรียน/วิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชน แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือแนวทางที่สามารถกระทำได้ที่ และแนวทางไม่สามารถกระทำได้ที่ ซึ่งเป็นการจัดเสวนาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดที่เหมาะสม และได้เชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเข้าร่วมประชุมเช่นเดียวกัน จากการรวบรวมวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดโดยใช้ปัจจัยด้านพื้นที่เป็นเกณฑ์แล้วยังสามารถแบ่งโดยใช้กระบวนการ วิธื่อดำเนินการเป็นเกณฑ์ ได้อีก 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดที่สามารถกระทำได้ที่ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดที่ไม่สามารถกระทำได้ที่ซึ่งแนวทางที่ไม่สามารถกระทำได้ที่เรายังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2.1) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดที่ต้องใช้การอบรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและการกระทำที่ถูกต้อง 2.2) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอขวดที่ต้องการการสำรวจความคิดเห็นก่อนแก้ไขปัญหาคอขวด (Poll) และ 2.3) แนวทางการแก้ไขที่ต้องอาศัยการประสานงานในการแก้ไข แนวทางการแก้ปัญหานี้เป็นแนวทางที่ทุกฝ่ายต่างมีความเห็นว่าเป็นแนวทางที่สำคัญที่สุดและรีบเร่งดำเนินการ ซึ่งผลที่ได้จากการถอดบทเรียนการวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชน รวบรวมและศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชนและการถอดบทเรียนวิเคราะห์แนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชน จากแกนนำและอาสาจราจรประจำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคอขวดทางถนนและเชื่อมโยงเครือข่ายระดับตำบลในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคอขวดจราจร สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชน ดังนี้ ยุทธศาสตร์ 3 ร. 3 ป. เป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชน คือ 3 ร. 3 ป. รับรู้ ริเริ่ม รณรงค์ 3 ป. ประสานงาน ปฏิบัติ ปลอดภัย ทั้งนี้เพราะงานวิจัยเรื่อง “ถนนปลอดภัย อาสาสมัครร่วมใจป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร” ขึ้นนี้เกิดขึ้นจากความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาคอขวดและลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในบริเวณชุมชนบ้านนาฝาย โดยเป็นการริเริ่มจากกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาคอขวดหน้ามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นปัญหาโดยตรงของตัวนักศึกษาเอง ดังนั้นงานวิจัยนี้

เปรียบเทียบแรงกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุหันมาให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ เพื่อหาแนวทางการลดปัญหาดังกล่าวร่วมกัน ทั้งกลุ่มเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ (นักศึกษาและผู้ใช้รถใช้ถนน) ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน และรอบๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิที่มี ศักยภาพในการดำเนินการเพื่อวางแนวทางป้องกันและลดปัญหาอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็น ถึงลักษณะความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุตลอดจนนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปใช้เป็น แนวทางสำหรับแก้ไขตามสาเหตุที่ได้มีการรวบรวมไว้ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้แตกต่างจากงานวิจัยอื่นที่ผู้ริเริ่ม ทำงานวิจัยเป็นการเล็งเห็นปัญหาจากบุคคลภายนอกงานวิจัยชิ้นนี้ยังเป็นงานวิจัยที่เน้นความยั่งยืนของผลที่ ได้รับโดยผ่านกระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นงานวิจัยที่อยู่ภายใต้ “วัฒนธรรมชุมชน” ซึ่งเป็นการนำวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นกรอบในการทำงาน เพื่อให้ผลของงานวิจัยประสบความสำเร็จและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน การใช้มุมมองแบบ **Positive approach** ในขั้นตอนของการปฏิบัติ (Action) นั้น เป็นการวางแผนในการแก้ไขทั้งระยะสั้นและระยะยาวของการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในชุมชน บ้านนาฝาย การแก้ไขปัญหในส่วนที่สามารถทำได้ทันทีหรือการแก้ไขปัญหาระยะสั้นเพื่อแก้ไขปัญหาคุติเหตุ ในบางส่วน เพิ่มความปลอดภัยและลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในชุมชนในจุดเสี่ยงต่างๆ คงต้องมีการ ดำเนินการให้มีความต่อเนื่อง เช่น การจัดโครงการรณรงค์เพื่อลดปัญหาอุบัติเหตุ “โครงการถนนปลอดภัย” เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยร่วมกัน อำนวยการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน และแนวทาง การแก้ไขปัญหาระยะยาวที่ต้องทำการพิจารณาเพื่อแก้ไขเช่น การทำแบริเออร์สำหรับทางแยกทางร่วมต่างๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

จากงานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ สันทนา กลุ่มของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นอาสาสมัครหมู่บ้าน นำร่องเข้าร่วมโครงการถนนปลอดภัย ชุมชนนาฝายร่วมใจ ป้องกันอุบัติเหตุทางจราจร เกี่ยวกับสภาพปัญหา เกี่ยวกับอุบัติเหตุในชุมชน ทำให้ทราบว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วน เสียการใช้ถนนของชุมชนบ้านนาฝาย เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งข้อเสนอแนะ มีดังนี้

1. มหาวิทยาลัยฯ ควรดำเนินการจัดอบรมกฎหมายจราจรให้กับนักศึกษาและชุมชนใกล้เคียง มหาวิทยาลัยเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดี โดยการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาอุบัติเหตุและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา
2. มหาวิทยาลัยฯ ควรแบ่งช่องจราจรสำหรับทางเดิน ทางรถยนต์ ทางสำหรับรถจักรยาน

3. มหาวิทยาลัยฯ ควรประสาน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเข้ามาช่วยในการจัดระบบจราจร บริเวณจุดเสี่ยงต่างๆ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของทางมหาวิทยาลัยออกมาช่วยระบายนรถบริเวณ หน้ามหาวิทยาลัย

4. มหาวิทยาลัยฯ ควรติดตั้งระบบสัญญาณไฟจราจร การเพิ่มเกาะกลางถนนให้ยาวขึ้นเพื่อ ปิ่บให้จุดกลับรถแคบลง

5. มหาวิทยาลัยฯ การจัดสอบใบขับขี่ให้นักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย การอบรมความรู้เรื่อง จราจรแก่ประชาชนและนักศึกษาที่เข้ามาใหม่ในช่วงรับน้อง

6. มหาวิทยาลัยตั้งกฎเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยของนักศึกษา การปรับทัศนียภาพเกาะ กลางถนน การมีสายตรวจเฝ้าตรวจตราการขับขี่หากนักศึกษาทำผิดกฎจราจรก็อาจจะมีการหักคะแนน

7. ควรส่งเสริมพฤติกรรมการใช้หมวกนิรภัยในกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการ เดินทาง รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารอุบัติเหตุจราจร เพื่อสร้างความตระหนักในส่วนของการพฤติกรรมความ ปลอดภัยส่วนบุคคล

8. หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย ควรให้ความสำคัญและมีบทบาทในการสนับสนุน โครงการและการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาคอขวดให้มากกว่านี้ เพราะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจและเป็นผู้ ออกงบประมาณในการจัดการต่อภูมิทัศน์ของถนน พร้อมทั้งการปรับสภาพถนนให้มีความปลอดภัย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย ควรเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการและให้ความสำคัญกับโครงการในฐานะ ผู้วิจัยร่วม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอขวดในชุมชนบ้านนาฝายไปใช้ว่าผลเป็น อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กรรณา จันทุม. (2555). รายงานวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามกฎจราจรของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ณัฐบดี วิริยาวัฒน์ และ สุรชาติ สินวรรณ. (2555). พฤติกรรมการใช้หมวกนิรภัยในการป้องกันอุบัติเหตุของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สาขา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 5 (2), 65-87.

ปัญญา จันทรสุโข. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดกฎจราจรของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์. วารสารวิทยบริการ. 24 (1), 110-120.

ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2552 - 2555. (2555). *แผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน 2552-2555*. กรุงเทพมหานคร: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

สนิธ รัตนศฤงค์. (2553). *การประเมินผลของโครงการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุศึกษา กรณีเส้นทางสาย นม.1020 แยกทางหลวงหมายเลข 2 – บ้านหนองปลิง อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา*. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชา วิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชน
กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว
**Guidelines for the Management of the Wrecked Community
Lifestyle in Sa Kaeo Province**

สุทธิพงษ์ เกียรติวิชญ์¹, ชญานันท์ ศิริกิจเสถียร²,
วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ³ และ ณัฐพงษ์ วงศ์ไชยสิทธิ์⁴

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด¹,
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์², มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร^{3,4}

**Suttipong Kiartivich¹, Chayanant Sirikitsathian²,
Vutthiwat Ananphutthimet³ and Natthaphong Wongchaisit⁴**
Lecturer in Stamford International University¹, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage, Thailand², Kamphaeng Phet Rajabhat University^{3,4}
Corresponding Author, Email: vutthiwat@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์ 1. ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า 2. วิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดสระแก้ว และ 3. แนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมจังหวัด ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าชมรมการแสดง ราษฎรชาวบ้าน นักเรียน และ ประชาชนทั่วไป ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้วและสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม พบว่า ชาวเวียดนามอพยพมาจากเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ เนื่องจากไม่มีที่ทำมาหากินและในประเทศเวียดนามเกิดสงครามจึงได้อพยพมาทางรถไฟ เมื่อมาถึงก็ได้แยกย้ายไปทำมาหากินในที่ต่าง ๆ และได้อพยพมาเรื่อย ๆ จนมาอยู่ที่ชุมชนมิตรสัมพันธ์

* วันที่รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 21 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 24 กันยายน 2564

Received: July 13, 2021; Revised: August 21, 2021; Accepted: September 24, 2021

อำเภออุบลราชธานี ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรที่ดินให้ทำมาหากิน ซึ่งเมื่อก่อนเรียก นิคมญวน โดยส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง ช่างไม้ ค้าขาย ทำอาหารขาย หาบน้ำขาย ซึ่งประเพณีที่สำคัญของคนเวียดนาม คือ วันเต๋ต 5 ชนเผ่าเทศกาลตรุษจีน ส่วนการละเล่นที่เป็นของเวียดนามก็จะมีการเล่นเพลง การฟ้อนรำรอบ เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมของเวียดนาม เช่น บ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร พิธีกรรมจะคล้ายกับคนจีน ซึ่งเมื่อก่อนคนเวียดนามจะพูดภาษาฝรั่งเศส

2. วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ชุมชนมิตรสัมพันธ์ ถนนมิตรสัมพันธ์ อำเภออุบลราชธานี จังหวัดสระแก้ว เกิดจากการที่ชาวนาในประเทศเวียดนามในที่ไม่มีที่ทำมาหากินเป็นของตนเอง ชาวนาจึงได้ออกจากถิ่นฐานที่กำเนิดของตน เพื่อแสวงหาหนทางทำมาหากิน ซึ่งประเทศกัมพูชา กำลังเริ่มก่อสร้างทางรถไฟ สายพนมเปญ-มณฑลบุรี ซึ่งมาตามคำชักชวนของชาวเวียดนามที่เป็นเจ้าของที่ดินในกัมพูชา เพื่อมาทำนารับจ้าง มีประชาชนชาวเวียดนามประมาณ 1,500-2,000 คน ทางอำเภอได้จัดสรรที่ดินซึ่งใกล้กับตลาดและสถานที่ราชการ ทางกรมได้ตั้งชื่อให้ว่า “หมู่บ้านนิคมญวน” ถนนเข้าผ่านหมู่บ้านเทศบาลตำบลอุบลราชธานีตั้งชื่อว่า “ถนนนิคมญวน” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ถนนมิตรสัมพันธ์” คือชุมชนบ้านมิตรสัมพันธ์ในปัจจุบัน

3. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมของวัฒนธรรมของชาวไทยเวียดนามมีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อที่ชาวชุมชนมิตรสัมพันธ์ได้ปฏิบัติสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้เพื่อไม่ให้สูญหาย ความเชื่อดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ กลุ่มชนที่อยู่ในแต่ละบริบทที่ต่างกันได้มีการปรับแต่งพิธีกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติของชาวชุมชน เช่น พิธีแต่งงาน อาหาร การแต่งกาย เป็นต้น

คำสำคัญ : วิถีวัฒนธรรม; กลุ่มชาติพันธุ์; การบริหารจัดการ

Abstracts

Research is a qualitative research with objectives 1. History and culture of Vietnamese ethnic communities. according to sociology by historical method in Sa Kaeo Province, from the story. 2. Cultural way of Vietnamese ethnic community. according to sociology by historical method that can be used to formulate guidelines for the management of community cultural life in Sa Kaeo Province; and 3. Guidelines for the management of cultural lifestyles of Vietnamese ethnic communities in Sa Kaeo Province.

The sample group used in this research was a group of key informants in Aranyaprathet district. Sa Kaeo Province consists of the Cultural Director of Sa Kaeo Province. provincial cultural officer local community leaders consisting of the president of the Subdistrict Administrative Organization Members of Tambon Administrative Organization, village headman, village headman, acting club, village philosopher, students and the general public. derived from specific selection The tools used in the research consisted of Interview guidelines for

conducting in-depth interviews on cultural life management of Vietnamese ethnic communities in Sa Kaeo Province and participatory observation.

The findings of the study were as follows:

1. History and culture of Vietnamese ethnic groups found that Vietnamese people came from North and South Vietnam. Since there was no place to live for a living and in Vietnam there was a war so it was evacuated by train. When he arrived he separated to make a living in various places. And has evacuated continuously Until coming to the friendly relations community Aranyaprathet District Which the government has allocated land to make a living Which in the past called the Yuan settlement, most of them were engaged in carpentry, cooking, selling, selling water The important traditions of the Vietnamese people are the five tribes of the Chinese New Year festival. As for the Vietnamese games, there are singing, dancing and dancing, etc. Vietnam's culture, such as houses, dress, food, rituals are similar to Chinese which in the past, Vietnamese people would speak French.

2. Vietnamese cultural ways Sociology by historical method That can be used to determine the way of cultural management in Sa Kaeo Province, it was found that the friendly community Mit Samphan Road Aranyaprathet District Sa Kaeo Province This is caused by the farmers in Vietnam where there is no place to make their own living. The farmer left his home country. To seek a way to make a living Which Cambodia is starting to build a railway Phnom Penh - Mong Khong Buri Line Which came after the persuasion of the Vietnamese to own a field in Cambodia To work in farming About 1,500-2,000 Vietnamese people, the district has allocated land near the market and government buildings. The official gave the name that "Village Nikhom Yuan" the road enters the village Aranyaprathet Sub-District Municipality named "Nikhom Yuan Road" and later changed its name to "Mit Samphan Road" is the current Mit Samphan community.

3. Establish guidelines for the management of Vietnamese ethnic culture in Sa Kaeo In general, the culture of Thai and Vietnamese people are living. Traditions and rituals according to the beliefs that the friendly people of the Friendship Community have followed from their ancestors. Which has preserved the culture so as not to get lost the original belief that has been practiced since the ancestors Groups of people in different contexts have adjusted various rituals to be in line with local practices such as wedding ceremony, food, and dress.

Keywords: Cultural Way; Ethnic Group; Management

บทนำ

ประเทศไทยมีความหลากหลายในเชื้อชาติ ภาษา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันตามแต่ละท้องถิ่น โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความแตกต่างกันใน เรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรมและศาสนา มีการดำเนินชีวิตกัน ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันก็ยังยังคงแสดงให้เห็นได้ชัดเจน ถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม ที่สะท้อนมาจากวิถีการ ดำเนินชีวิตที่เป็นแนวปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา โดยที่ เห็นได้ชัดก็คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ จากบรรพบุรุษมาจนถึงยุคปัจจุบัน รวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยที่ได้รับการสร้างสรรค์จากคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ บางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากชนชาติอื่น นำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมสอดคล้องกับ วัฒนธรรมจนเกิดเป็นวัฒนธรรมไทยในที่สุด อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นความงามตามธรรมชาติ นั้น เกิดจากการสะท้อนวิถีชีวิต

ของชุมชนและสังคม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของชุมชนจึงทำให้เกิดการแสดง พิธีการสำคัญของชาติ การร้องรำทำเพลง และศิลปวัตถุที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหรือท้องถิ่นที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์ ความเป็นอันหนึ่งเดียวกันที่เกิดจากความหลากหลายของชาติพันธุ์จนเกิดเป็นวัฒนธรรมมากมาย มีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน (จันทิรา ธนะสงวนวงศ์, 2556 : ออนไลน์)

จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมารัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศเน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐานเป็นสำคัญ รวมทั้งจากการเปลี่ยนแปลงไปตาม กระแสโลกาภิวัตน์จนเกิดผลกระทบกับสังคมตามวิถีชีวิตดั้งเดิมกลายกลายเป็นสังคมในลักษณะทุนนิยมที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคมและการดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่ง โดย กระบวนการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมานั้นกระทบต่อการสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม การช่วยจุดกระแสการให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญกับระบบองค์ความรู้และวัฒนธรรม ท้องถิ่นที่อยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ให้ละเลยต่อการที่จะธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามของบรรพบุรุษ ไม่นิยมเลียนแบบวัฒนธรรมตามกระแส เพื่อแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้สะท้อนให้เห็นได้ว่าศิลปวัฒนธรรมกำลังเผชิญกับปัญหาจนเกิดความสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้สูญหายไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากไม่เร่งรีบแก้ไขอาจส่งผลให้ในอนาคตประเทศไทยเกิดปรากฏการณ์การล่มสลายทางวัฒนธรรมได้รวมทั้งถ้าไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างดีไม่มีการถ่ายทอดสืบต่อกัน ท้ายที่สุดศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจของประเทศไทยสูญหายและยากที่จะดำรงไว้ได้ในอนาคต (จันทิรา ธนะสงวนวงศ์, 2556 : ออนไลน์)

วัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเป็นยุทธศาสตร์ระดับประเทศ เพื่อนำไปสู่การเป็นนโยบายการจัดการวัฒนธรรมของไทยให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณภาพ ยั่งยืน รัฐบาลควรให้ความสำคัญเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกัน โดยพัฒนาไปทั้งระบบในภาพรวมของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืน อันจะส่งผลต่อการสร้างรากฐานของตนเองให้มีความแข็งแรง ยุทธศาสตร์ของประเทศจึงเป็นกรอบในการบริหารแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อกำหนดการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ความโดดเด่นให้มีการบริหารงานเชิงรุกในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

อำเภอศรีประจักษ์ จังหวัดสระแก้ว เป็นอำเภอที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของประชากรที่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นเข้ามาอาศัยและตั้งบ้านเรือน ปัจจุบันพบว่ามี ทั้งหมด 5 ชาติพันธุ์ ที่อาศัยอยู่และยังมีการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่มตนเองไว้ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์กัมพูชา กลุ่มชาติพันธุ์จีน กลุ่มชาติพันธุ์ญวน และกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ด้วยความที่มีคนอาศัยอยู่หลายกลุ่มของชาติพันธุ์ในอำเภอศรีประจักษ์ จังหวัดสระแก้ว จึงปรากฏให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมที่ได้

อยู่อาศัยร่วมกันมาเป็นเวลานานของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมเป็นลักษณะเฉพาะ เป็นอัตลักษณ์ในการดำรงชีวิตด้วยการปฏิบัติตามจารีต ประเพณี วิถีดำรงชีวิต และการแสดงชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในลักษณะของการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิต

แต่จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมและวัฒนธรรมเกิดการถ่ายทอด ทั้งการละทิ้งของเก่า การรับของใหม่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ลักษณะเฉพาะความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์บางอย่างได้ถูกกลืนหายหรือมีการปรับเปลี่ยนไปจนขาดความเป็นอัตลักษณ์รากเหง้าของวัฒนธรรมดั้งเดิม และก็จะสูญหายไปทีละเล็กละน้อย สุดท้ายคนในเชื้อสายชาติพันธุ์จะเกิดการทอดทิ้งวัฒนธรรมไม่ได้รับความสนใจ จนเป็นเหตุให้ วัฒนธรรมส่วนหนึ่งได้หายสาบสูญไปไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ วรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นเหล่านี้เป็น สาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ลายวัฒนธรรมที่งดงามของไทย และจากแนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาติส่งผล ให้เกิดการช่วยให้สังคมกลับมาให้ความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้คน ชุมชน สังคมเริ่มตระหนักเห็นความสำคัญเกิดความเข้าใจวัฒนธรรมตนเองมากขึ้น และเข้าใจในความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่นมากขึ้นให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ และชุมชนอื่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2544 : 236)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเสนอ แนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ในจังหวัดสระแก้วจากคำบอกเล่า เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรม ในจังหวัดสระแก้ว และเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้วที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การแสดงนำไปสู่การอนุรักษ์ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า
2. เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนในจังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว

ระเบียบวิธีวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการวิถีวิวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = Participatory Research + Action Research) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า

เป็นขั้นการศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มเวียดนามตามหลักสังคมโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำ ผู้อาวุโส ปราชญ์ และหรือตัวแทนชุมชนที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มเวียดนาม ที่สนใจและยินดีให้ข้อมูล (Key Information) จำนวน 5 คน เป็นการสุ่มกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) และผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะ “ทุติยภูมิ” จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม

1. ร่างแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview) ในลักษณะแบบเจาะจง (focused interview) เป็นข้อคำถามปลาย (Open-ended Questions) แบบตอบโต้กันทั้งสองฝ่าย (Two-way Communication) เกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า

3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบไม่สมบูรณ์เป็นหลักในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตกับผู้ถูกสังเกตให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตจะรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต

4. วิธีการจัดเก็บข้อมูล ใช้เทคนิคแผนที่ความคิด (Mind map) เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในความซับซ้อนต่างๆ และเห็นความสำคัญของการจำที่เชื่อมโยงถึงกระบวนการ การทำงานของสมองที่มีลักษณะเหมือนกัน และผู้วิจัยจะใช้ “ล่าม” ที่มีความรู้ ความเข้าใจในภาษาดั้งเดิม (ภาษาเวียดนาม) ทุกขั้นตอนของการทำวิจัย

5. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลฯ ผู้วิจัยคืนข้อมูลกลับไปยังปราชญ์ชุมชน และหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม

6. สรุปประวัติศาสตร์วิถีวิวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรม ในจังหวัดสระแก้ว

ชุดความรู้ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรม ในจังหวัดสระแก้ว จากคำบอกเล่า บนพื้นฐานแนวคิดการสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ให้สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรม ร่วมกับการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีแบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีนี้ยึดหลักชุมชนเป็นหลักของการเรียนรู้ โดยชุมชน (กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม) เป็นเจ้าของ และเป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของชุมชน ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว

ขั้นการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว มีรายละเอียด ดังนี้

1. นำข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนบนแนวคิดการพัฒนาแนววัฒนธรรม ผู้วิจัยได้เลือกผู้แสดงทางสังคม แบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบไปด้วย ภาคราชการ และชุมชนมิตรสัมพันธ์ในพื้นที่

2. เปิดเวทีสาธารณะขึ้นในชุมชน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาแนววัฒนธรรม ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของชุมชนที่ได้ผ่านการสรุปบทเรียนในอันประกอบไปด้วย 1) วิธีคิด หมายถึง การรับรู้ในปัญหาที่จะพัฒนา ต้องเริ่มต้น และถูกกำหนดมาจากชุมชน 2) วิธีการ หมายถึง ขั้นตอนในการกำหนดแนวทาง เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ในจังหวัดสระแก้ว จะต้องใช้วิธีการที่เกิดจากกระบวนการของชุมชน และ 3) วิธีทำ หมายถึง ขั้นตอนของการวางแผนงาน เพื่อจะต้องใช้วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เขมรเป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยมีรายละเอียด

3. สรุป แนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว ต่อปรากฏการณ์ที่พบพร้อมนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขเกษม ขุนทอง 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐชาติ ทศนีย์ และ 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครกิตติ พัฒนสัมพันธ์

4. นำแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว นำมาปรับปรุง และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

4.1 พื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ชุมชนมิตรสัมพันธ์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

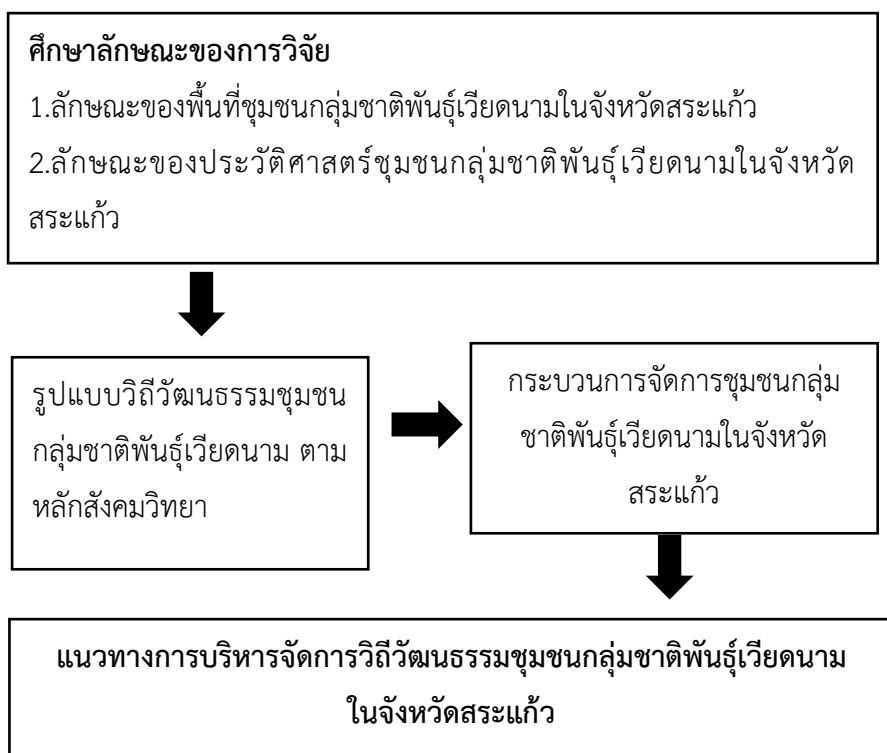
4.2 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระแก้ว และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระแก้ว

4.3 บทความทางวิชาการระดับมหาวิทยาลัยทั้งใน และต่างประเทศ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการถอดบทสัมภาษณ์และการพรรณนาโดยการเรียบเรียงข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม พบว่า ชาวเวียดนามอพยพมาจากเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ เนื่องจากไม่มีที่ทำมาหากินและในประเทศเวียดนามเกิดสงครามจึงได้อพยพมาทางรถไฟ เมื่อมาถึงก็ได้แยกย้ายไปทำมาหากินในที่ต่างๆ และได้อพยพมาเรื่อย ๆ จนมาอยู่ที่ชุมชนมิตรสัมพันธ์ อำเภอรัญประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรที่ดินให้ทำมาหากิน ซึ่งเมื่อก่อนเรียก นิคมถวญ โดยส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง ช่างไม้ ค้าขาย ทำอาหารขาย หาบน้ำขาย ซึ่งประเพณีที่สำคัญของคนเวียดนาม คือ วันเต็ด 5 คนเผ่า เทศกาลตรุษจีน ส่วนการละเล่นที่เป็นของเวียดนามก็จะมีการเล่นเพลง การฟ้อนรำรอบ เป็นต้น ส่วน

วัฒนธรรมของเวียดนาม เช่น บ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร พิธีกรรมจะคล้ายกับคนจีน ซึ่งเมื่อก่อนคนเวียดนามจะพูดภาษาฝรั่งเศส

2. วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ชุมชนมิตรสัมพันธ์ ถนนมิตรสัมพันธ์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เกิดจากการที่ชาวนาในประเทศเวียดนามในที่ไม่มีที่ทำมาหากินเป็นของตัวเอง ชาวนาจึงได้ออกจากถิ่นฐานที่กำเนิดของตน เพื่อแสวงหาหนทางทำมาหากิน ซึ่งประเทศกัมพูชา กำลังเริ่มก่อสร้างทางรถไฟ สายพนมเปญ-มณฑลบุรี ซึ่งมาตามคำชักชวนของชาวเวียดนามที่เป็นเจ้าของที่นาในกัมพูชา เพื่อมาทำนารับจ้าง มีประชาชนชาวเวียดนามประมาณ 1,500-2,000 คน ทางอำเภอได้จัดสรรที่ดินซึ่งใกล้กับตลาดและสถานที่ราชการ ทางกรมได้ตั้งชื่อให้ว่า “หมู่บ้านนิคมญวน” ถนนเข้าผ่านหมู่บ้านเทศบาลตำบลอรัญประเทศตั้งชื่อว่า “ถนนนิคมญวน” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ถนนมิตรสัมพันธ์” คือชุมชนบ้านมิตรสัมพันธ์ในปัจจุบัน

3. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมของวัฒนธรรมของชาวไทยเวียดนามมีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อที่ชาวชุมชนมิตรสัมพันธ์ได้ปฏิบัติสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้เพื่อไม่ให้สูญหาย ความเชื่อดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ กลุ่มชนที่อยู่ในแต่ละบริบทที่ต่างกันได้มีการปรับแต่งพิธีกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติของชาวชุมชน เช่น พิธีแต่งงาน อาหาร การแต่งกาย เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามในจังหวัดสระแก้ว ชาวเวียดนามได้อพยพมาบริเวณถนนมิตรสัมพันธ์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วนั้น เป็นเส้นทางจากจังหวัดพระตะบอง ในประเทศกัมพูชา เชื่อมเข้ามาทางประเทศไทยที่ด่านปอยเปต บริเวณตำบลคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วโดยใช้การเดินทางโดยการเดินเท้า บ้างก็นั่งรถไฟเข้ามาพร้อมข้าราชการไทยที่ต้องอพยพกลับมา

การอพยพเข้ามาในอำเภออรัญประเทศ มีประชาชนชาวเวียดนามประมาณ 1,500-2,000 คน เมื่อมาถึงและได้ขึ้นสัมภาระลงจากรถไฟลงเรียบร้อยแล้ว ทางอำเภอได้จัดที่พักอาศัยชั่วคราว เช่น ศาลาวัด ฉางข้าว หน้าสถานีรถไฟ เป็นต้น ต่อมาทางอำเภอได้จัดสรรที่ดินซึ่งใกล้กับตลาดและสถานที่ราชการ ที่แห่งนี้เต็มไปด้วยต้นสะแก ชาวพื้นเมืองเรียกกันว่า “ป่าสะแก” ให้ชาวเวียดนามปลูกสร้างที่พักอาศัย โดยทางการได้ช่วยเหลือจัดหาไม้ไผ่ หนักราคาให้พร้อมแจกจ่ายข้าวสารอาหารแห้ง ช่วยเหลือชาวเวียดนามอพยพในเบื้องต้น ในไม่ช้าหมู่บ้านแห่งใหม่ก็ได้เกิดขึ้น ทางกรมได้ตั้งชื่อให้ว่า “หมู่บ้านนิคมญวน” ถนนเข้าผ่านหมู่บ้าน เทศบาลตำบลอรัญประเทศตั้งชื่อว่า “ถนนนิคมญวน” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ถนนมิตรสัมพันธ์” คือชุมชนบ้านมิตรสัมพันธ์ในปัจจุบัน

2. วิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามตามหลักสังคมวิทยาโดยวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรม พบว่า ชาวเวียดนามส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง ช่างไม้ ค้าขาย ทำอาหารขาย หาบน้ำขาย ซึ่งประเพณีที่สำคัญของคนเวียดนาม คือ วันเต็ด 5 ขนเผ่า เทศกาลตรุษจีน ส่วนการเล่นที่เป็นของเวียดนามก็จะมีการเล่นเพลง การฟ้อนรำรอบ เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมของเวียดนาม เช่น บ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร พิธีกรรมซึ่งคล้ายกับคนจีน ซึ่งเมื่อก่อนคนเวียดนามจะพูดภาษาฝรั่งเศส ซึ่งปัจจุบันได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้เพื่อไม่ให้สูญหายซึ่งสอดคล้องกับ โกวิท พวงงาม, (2553 : 53) กล่าวว่า การบริหารจัดการตนเองเป็นการส่งเสริมให้ คนในชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง วางแผนงานและโครงการ จัดกระบวนการหรือเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผนงานและโครงการได้ มีทักษะในการดำเนินการตามแผนและโครงการ และสามารถทำการประเมินผลงานได้ด้วยตนเอง หลักการจัดการชุมชนเป็นหลักการสำคัญที่สนับสนุนส่งเสริมหลักการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ในจังหวัดสระแก้ว โดยวัฒนธรรมของชาวไทยเวียดนามจากการสำรวจเอกสารกับชาวไทยเวียดนามในพื้นที่ศึกษาจะมีวัฒนธรรมในลักษณะแบบเดียวกัน เพราะกลุ่มชนทั้งสองกลุ่มคือกลุ่มชนที่มีรากเหง้าที่วัฒนธรรมมาจากจุดเดียวกัน คือ ความเป็นชาติพันธุ์เวียดนาม แต่ด้วยสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมกลุ่มชาวไทยเวียดนามในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงเป็นผลให้วัฒนธรรมในส่วนปลีกย่อยต่าง ๆ ของกลุ่มชนทั้งสองกลุ่มเริ่มที่จะแตกต่างกัน ที่ผู้วิจัยเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การถอยห่างทางวัฒนธรรม” ของกลุ่มชนสองกลุ่มที่อยู่แยกออกจากกัน ซึ่งแก่นของวัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อที่ชาวชุมชนได้ปฏิบัติสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

มาตรการในการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมในระดับอำเภอ และจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับจังหวัด เพื่อกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบริเวณพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

1. แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ควรให้ปรับให้เหมาะสมตามสภาพประเพณีของท้องถิ่น ที่ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และใช้ระบบทุนทางวัฒนธรรมมาจัดสัมพันธภาพทางสังคม เพื่อเป็นกลไกในการจัดระเบียบสังคมในเรื่องของการบริหารจัดการตลอดแนวพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว

2. การกำหนดยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดตาก ที่มีอำเภอชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ในแต่ละอำเภอที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น ผู้ที่จะทำการศึกษาหรือวิจัยควรให้ความสำคัญในเรื่องของความ

แตกต่างในบริบททางวัฒนธรรมและค้นหา “ระบบคุณค่า” ที่มีอยู่ในอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะ พร้อมกับนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการตลอดแนวกว้างพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว

3. การกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับอำเภอ ควรมีการสร้างเครือข่ายของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน และมีการดำเนินงานในระดับตำบลของแต่ละอำเภอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารตลอดเวลา จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการตลอดแนวกว้างพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ชุมชนบ้านมิตรสัมพันธ์ อำเภออรัญประเทศจังหวัดสระแก้ว มีความเข้มแข็ง ผสมกับการที่ให้ความสำคัญในวิถีวัฒนธรรม ส่งผลต่อแนวทางการบริหารจัดการวิถีวัฒนธรรม เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว อยากให้หน่วยงานในระดับจังหวัด ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยตรง มีการดำเนินการในเชิงรุกบนฐาน “อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม” ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการตลอดแนวกว้างพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก การทำวิจัย ควรสร้างและ “พัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แบบมีชีวิต บนพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. และวิจัยเรื่อง “สร้างเครือข่ายโรงเรียนพื้นที่ชายแดน” ให้เชื่อมต่อในระดับตำบล ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เพื่อการจัดการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่น บนพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2544). *โครงสร้างส่วนราชการกระทรวงวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์. วัฒนธรรม.
- จันทิรา ธนสงวนวงศ์. (2556). *ชีวิตและวัฒนธรรมไทย*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://elearning.eteach.ac.th/learninghtml/s1301/unit07.html>

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่
ของตำบลบ้านน้ำพุอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

**Development Guidelines the Life Quality of Elderly with Disabilities in
Bannaphu Subdistrict Municipality, Krisimat District,
Sukhothai Province**

กุลชาติ บุญกลั่นสอน และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kullachart Bunklanson and Kampanart Wongwattanaphong

Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : kullachart_bun@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสมของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วย ประชาชนในเขตพื้นที่ จำนวน 120 คน

ผลการวิจัยพบว่าความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยพิจารณาจากคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุที่พิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยจำแนกรายด้านออกเป็น 6 ด้าน คือ 1. ด้านสุขภาพกายและจิตใจ 2. ด้านอาชีพและรายได้ 3. ด้านการศึกษา 4. ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 6. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ คือ การไม่บูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลด้านคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่พิการทำให้เกิดความล่าช้าและเข้าถึงในการดูแลกลุ่มเป้าหมาย จึงสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการกันขององค์กรต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; สวัสดิการ; ผู้พิการ

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the disable elderly's needs in the area of Ban Nam Phu Sub-district, Khirimat District, Sukhothai Province, 2) to propose the guideline to adjust the welfare suitable for the disable elderly. It is mixed methods: qualitative and qualitative research. The former designates the sample by employing the questionnaire asking 120 participants and analyzed by using descriptive analysis using frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were concluded as follows: the current conditions of the disable elderly were found that their quality of lives overall was at a moderate level by classifying into 6 facets as follows: 1) physical and mental health, 2) career and income, 3) education, 4) housing and environment, 5) facility, 6) involvement in social activities. In terms of opinions on problems, difficulties and suggestions: there was no cooperation integrated between government and private sectors on taking care of the quality of life for the disable elderly so it affected the sluggishness and access for the target's care; therefore, there should be the cooperative integration of various organizations to develop for the betterment of the quality of the disable elderly.

Keywords: Elderly; Welfare; Handicapped

บทนำ

ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุในปี พ.ศ. 2563 จำนวนประมาณ 12,000,000 คน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน การศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศไทย และการคาดประมาณการเปลี่ยนแปลงในขนาดและสัดส่วนของประชากรสูงอายุในอนาคตชี้ชัดว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุในระดับสูงกว่าในอดีตอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าสัดส่วนและขนาดของประชากรสูงอายุในปัจจุบันจะยังไม่สูงและใหญ่มากนัก แต่ในอนาคตไม่ไกลอีกเพียง 10 ปีข้างหน้าประเทศไทยจะได้ชื่อว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุ จากการนิยามขององค์การสหประชาชาติคือ มีประชากรสูงอายุร้อยละ 20 ในอีก 20 ปีข้างหน้าประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 20 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 31 ของประชากรทั้งหมด

ประชากรสูงอายุจัดว่าเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งโดยมากเป็นโรคเรื้อรังทั้งที่เกิดจากการเสื่อมของอวัยวะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือด หัวใจโรคหลอดเลือดสมอง โรคเบาหวาน โรคข้อ โรคกระดูก โรคสมองเสื่อม เป็นต้น โรคเหล่านี้ ย่อมส่งผลให้ประชากรสูงอายุมีภาวะทุพพลภาพ ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ภาวะทุพพลภาพจะพบมากยิ่งขึ้นและมีความรุนแรงมากขึ้นเมื่ออายุเพิ่มสูงขึ้น ประชากรสูงอายุจึงต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการใช้ชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันออกไป ตามระดับความรุนแรงของภาวะทุพพลภาพ (กุศล สุนทรธาดา, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2552 : 15) ทำให้อัตราการมีคนพิการจากวัยสูงอายุเพิ่ม มากขึ้น ปัญหานี้จะ

ทวีความรุนแรง เป็นปัญหาและภาระของคนรุ่นหลัง เป็นปัญหาครอบครัวในอีก 10–20 ปีข้างหน้าหากไม่มีมาตรการรองรับปัญหาดังกล่าว

รัฐบาลเป็นผู้อุปถัมภ์ดูแลชีวิตประชาชนในแทบทุกด้าน แม้ว่ากลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียไม่ได้เป็นมหาอำนาจในเรื่องใดเลย แต่มีระบบสังคมและเศรษฐกิจที่มีคุณภาพสูงมาก คนสแกนดิเนเวียมีคุณภาพชีวิตและระดับการศึกษาอยู่ในระดับต้นๆ ของโลก ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของทุกประเทศสแกนดิเนเวียต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ชัดความสามารถในการแข่งขันของฟินแลนด์และสวีเดนติดห้าอันดับแรกของโลก ส่วนเดนมาร์กและนอร์เวย์ก็อยู่ไม่เกินอันดับที่สิบห้า และที่น่าสนใจคือ ในขณะที่เพื่อนบ้านในยุโรปเกือบทุกประเทศมีปัญหาเศรษฐกิจรุนแรง เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียกลับมีภูมิคุ้มกันสูง สามารถที่จะขยายตัวได้ต่อเนื่อง และพันธบัตรรัฐบาลของประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียในทุกประเทศยังมีอันดับความน่าเชื่อถือ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการบริหารและพัฒนาตำบลในทุกๆ ด้านของประชาชน ทั้งในส่วนของพัฒนาคุณภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ให้มีความอยู่ดีกินดี ซึ่งในส่วนของหลักการของการจัดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีเหตุผลสำคัญประการหนึ่งคือ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ถือเป็นการปฏิบัติงานที่ตรงกับสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด ทำให้บทบาทหนึ่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือการกำหนดนโยบายในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย และแนวทางในการปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสมของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถรองรับปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสมของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

- ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและชาย ที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ และมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 120 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

- อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ตำบลบ้านน้ำพุ ที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ จำนวน 10 ราย

- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ ที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ จำนวน 2 ราย

- ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ จำนวน 3 ราย ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ, หัวหน้าสำนักปลัด และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านสาธารณสุข

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุซึ่งรวบรวมจากงานวิจัยหรือโครงการที่ผ่านมาทั้งของภาครัฐ/เอกชน หน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ เป็นการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลบอกในประเด็นที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุดเป็นการตอบแบบสอบถามที่มีการวางแผนข้อมูลไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน ตามข้อคำถามในการกรอกแบบสอบถาม ดังนี้

เครื่องมือเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสอบถามผู้สูงอายุที่พิการ และ ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. นำหนังสือแนะนำตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ออกจากภาควิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม ไปยื่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ เพื่อชี้แจงและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้เพียงพอกับผู้ให้ข้อมูล

3. รับเอกสารส่งกลับตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

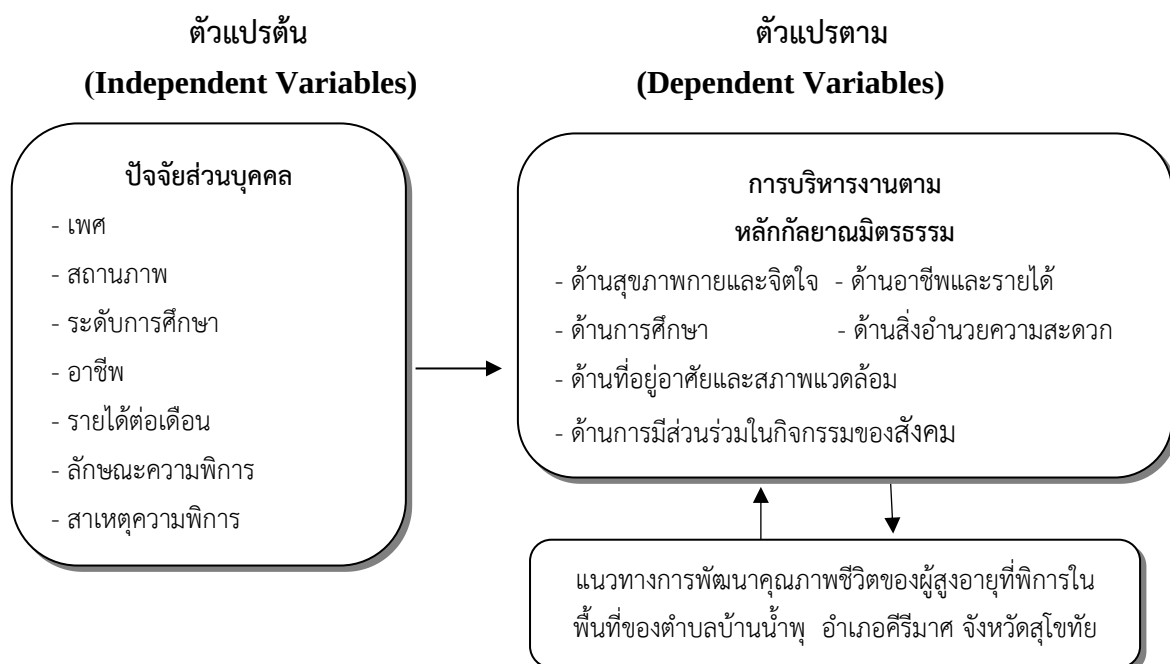
4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามโครงสร้างของเนื้อหาในแบบสอบถามเพื่อนำไปสู่คำตอบในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ คือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) เพื่อแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่พิการและระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดมีโครงสร้าง ที่ได้จากการสัมภาษณ์ อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ตำบลบ้านน้ำพุ,เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ และผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปแล้วนำมาเป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่พิการในเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในพื้นที่ของตำบลบ้านน้ำพุอำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 80 ปีขึ้นไปมากที่สุด ส่วนอายุระหว่าง 60- 69 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด ระดับการศึกษาที่ไม่ได้รับการศึกษามีมากที่สุด ส่วนระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมีน้อยที่สุด และมีสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกันมีมากที่สุด ส่วนสถานภาพโสดมีน้อยที่สุด ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะอยู่กันแบบครอบครัวขยาย จะมีคนในครอบครัวคอยดูแลในด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย และจะใช้เวลาในแต่ละวันอยู่กับครอบครัวมากกว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนหรือออกไปใช้บริการด้านต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่ไปใช้บริการมากที่สุดคือ โรงพยาบาล รองลงมาคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพราะผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะดูแลรักษาสุขภาพตามแพทย์สั่ง เช่น การควบคุมอาหารการทานยาสม่ำเสมอ และการไปพบแพทย์ตามนัด เนื่องจากป่วยเป็นโรคเรื้อรัง บางรายมีโรคประจำตัวมากกว่า 1 โรค ในขณะที่รายได้แทบทั้งหมดจะอยู่ระหว่าง 0-5,000 บาท โดยรายได้หลักของผู้สูงอายุที่พิการมาจากการได้รับเบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ ลักษณะความพิการที่พบมากที่สุด คือ ลักษณะความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ส่วนที่น้อยที่สุดคือ ลักษณะความพิการทางสติปัญญา

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่พิการในเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.67$) โดยหากพิจารณาเป็นรายด้าน จะเรียงลำดับ ได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{x}=3.09$) ด้านสุขภาพกายและจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.83$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.80$) ด้านอาชีพและรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.61$) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.56$) และด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.14$) ตามลำดับ โดยสามารถแยกพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยพบว่าพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นอย่างที่ผ่านมา และพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากคนในชุมชน ให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน และพอใจกับการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาต่างๆในการพัฒนาชุมชน ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านสุขภาพกายและจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง พบว่ามีความจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลเพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน ให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และรู้สึกพอใจในการสามารถทำอะไรๆผ่านไปได้ในแต่ละวัน ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ความพอใจกับเส้นทางคมนาคมในชุมชนให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านค้า, ธนาคาร, ร้านให้บริการต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านอาชีพและรายได้อยู่ในระดับปานกลาง พบว่าสถานที่ทำงานอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด และได้รับรายได้ที่เป็นธรรมกับการทำงาน ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่ามีโอกาสที่ได้พักผ่อนคลายเครียด ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด และพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง พบว่ามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีความสามารถในการอ่าน การเขียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานต่อการใช้ชีวิต ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสมของผู้สูงอายุที่พิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมามาศ จังหวัดสุโขทัย โดยสามารถแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายและจิตใจ จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือ ดูแล รักษาตามสภาพความพิการ และการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่พิการ และครอบครัวผู้สูงอายุที่พิการ มีการให้กำลังใจและจัดให้มีการพบปะพูดคุยกันระหว่างคนพิการ โดยมีการกำหนดให้มีวันสำคัญของคนพิการขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนในสังคมหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญของคนพิการ (กฎกระทรวงประเภทคนพิการ, 2552 : 147)

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอาชีพและรายได้ จัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการความสามารถของผู้สูงอายุที่พิการ มีการดำเนินการสร้างหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุที่พิการ โดยการให้เบี้ยยังชีพคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถสร้างรายได้ มีอาชีพ เหมือนคนปกติ ทำให้คนพิการรู้สึกมีค่าในตนเอง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา จัดให้มีวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุที่พิการในการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการรับมือโรคซึมเศร้า โดยที่ให้มีการรวมกลุ่มกันของทั้งผู้สูงอายุที่พิการ, คนพิการ และผู้สูงอายุ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม จะต้องดำเนินการวางแผนในการปรับปรุงซ่อมแซม ที่อยู่อาศัย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความพิการและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุที่พิการ มีการหาจุดบกพร่องของพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่เป็นจุดเสี่ยงจุดอันตราย หรือจุดที่ไม่เหมาะสมกับสภาพความพิการของคนพิการ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการสร้างพื้นที่สำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุที่พิการ เช่น ทางลาด ,ห้องน้ำคนพิการ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุที่พิการและชุมชน ซึ่งผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนจะทำให้ผู้พิการเกิดการรับรู้ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองที่ยังสามารถมีความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่นและมีอิสรภาพมีศักดิ์ศรี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัยสามารถอภิปรายผลที่ได้ ดังนี้

สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของผู้สูงอายุที่พิการเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย โดยพิจารณาจากคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุที่พิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกเป็นรายด้านแล้ว ได้ดังนี้

ด้านสุขภาพกายและจิตใจ ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะมีคนในครอบครัวคอยดูแลในด้านปัจจัยสี่ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะดูแลรักษาสุขภาพตามแพทย์สั่ง เช่น การควบคุมอาหาร การทานยาสม่ำเสมอ และการไปพบแพทย์ตามนัด เพราะส่วนใหญ่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง บางรายมีโรคประจำตัวมากกว่า 1 โรค ส่วนผู้สูงอายุที่พิการที่ไม่มีผู้ดูแลจะดูแลในด้านปัจจัยสี่และการรักษาสุขภาพตามอรรถภาพของตนเอง ดังนั้น ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จึงต้องการความรู้การดูแลรักษาสุขภาพด้วยตนเองเบื้องต้นและการบริโภคอาหารให้ถูกต้องกับโรคที่ตัวเองเป็นเพื่อเป็นการเยียวยาตัวเอง เพราะบางรายมีโรคประจำตัวมากกว่า 1 โรค ซึ่งปัญหาในด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่เกิดจากความผิดปกติของร่างกายนั้น สืบเนื่องมาจากเมื่อมีอายุมากขึ้นและขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพจนกลายเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเกี่ยวกับกระดูกและข้อ นอกจากนี้โรคเรื้อรังต่างๆ คือ โรคเบาหวาน โรคสมองเสื่อมเป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญในผู้สูงอายุไทย ปัญหาการกลืนปัสสาวะไม่ได้ การหกล้ม และโรคซึมเศร้าเป็นปัญหาที่พบบ่อยและมีความสำคัญเช่นเดียวกันทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผู้สูงอายุมีโรคหรือปัญหาสุขภาพมากกว่า 1 ชนิดขึ้นไป มีโรคที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจที่เคยและควรจะทำได้ (ทุพพลภาพระยะยาว) และต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดูแลกิจส่วนตัว เช่น การอาบน้ำ การสวมเสื้อผ้า หรือการรับประทานอาหาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญในผู้สูงอายุไทย ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะมีสุขภาพจิตดีเพราะอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ มีคนในครอบครัวดูแล จะใช้เวลาในแต่ละวันอยู่กับครอบครัวมากกว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน เว้นแต่ผู้สูงอายุที่พิการที่อยู่ตัวคนเดียวจะชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น นอกจากนี้ลักษณะของชุมชนยังพบว่า บริเวณโดยรอบหรือในบริเวณเดียวกันนั้น ห้อมล้อมไปด้วยญาติ พี่น้องบุตรหลานและเพื่อนบ้านที่คุ้นเคย จึงทำให้ผู้สูงอายุที่พิการมีสุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส และคุยเก่ง

ด้านอาชีพและรายได้ ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เพราะไม่ได้ประกอบอาชีพเนื่องจากร่างกายพิการ จึงทำให้รายได้หลักของผู้สูงอายุที่พิการมาจากรัฐบาล คือ เบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการ โดยส่วนใหญ่มีรายได้ที่ลดลงเนื่องจากไม่ได้ทำงานแล้ว มีเวลาพักผ่อนมากขึ้น รายได้มักมาจาก

เงินที่ได้จากการทำงานและเงินจากบุตรหลาน มีรายได้ไม่สูง ยกเว้นกลุ่มที่มีอาชีพเป็นข้าราชการและกลุ่มที่มีกิจการหรือธุรกิจของตนเอง รวมทั้งกลุ่มที่มีเงินสะสมมาตั้งแต่อดีต

ด้านการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเข้ารับการศึกษ (45.8%) หรือถ้าได้รับการศึกษาก็จะอยู่ในระดับที่ต่ำ (ประถมศึกษาตอนต้น 37.5%, ประถมศึกษาตอนปลาย 5%, มัธยมศึกษาตอนต้น 3.3%) อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่มีอายุที่มากแล้วนั่นเอง (80 ปีขึ้นไป 50.8%, อยู่ระหว่าง 70 – 79 ปี 43.3%, อยู่ระหว่าง 60 – 69 ปี 5.8%) และอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ทำให้ไม่ได้มีโอกาสได้เข้าการศึกษา ซึ่งเพราะเหตุนี้ทำให้คุณภาพชีวิตด้านการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ผู้สูงอายุที่พิการที่เรียนหนังสือมีการดูแลสุขภาพดีกว่าผู้สูงอายุที่พิการที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เนื่องจากมีการอ่านหนังสือหรือมีแนวคิดที่เป็นระบบดีกว่าผู้สูงอายุที่พิการที่ไม่ได้เรียนหนังสือ กล่าวคือ กลุ่มผู้สูงอายุที่พิการที่ได้รับการศึกษาใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมด้านนันทนาการ ทำงานอดิเรก เป็นสมาชิกชมรม ทำกิจกรรมทางการเมือง งานอาสาสมัครหรืออ่านหนังสือ และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่มักจะเคยมีอาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพและการจัดการ ส่วนผู้สูงอายุที่พิการที่ไม่ได้รับการศึกษาจะมีอาชีพด้านการเกษตร บริการ และอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ซึ่งให้ค่าตอบแทนในระดับที่ต่ำกว่า จึงมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม พบว่าสภาพบ้านส่วนใหญ่ มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ สะดวก ความเป็นส่วนตัวดี มีความความมั่นคงและชุมชนมีความปลอดภัย เช่น ปราศจากโจรผู้ร้าย แต่ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่พิการจะอยู่ในบ้านของลูกหลานแทบจะทั้งสิ้น มีจำนวนน้อยที่อาศัยอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่พิการจะมีผู้ดูแลอยู่แล้ว ทำให้ไม่ค่อยมีปัญหา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสักเท่าไร ส่วนมากที่จะเกิดปัญหาก็คือเมื่อมีการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ มากกว่า ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะไปที่โรงพยาบาล ที่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกค่อนข้างครบครันอยู่แล้ว

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่จะอยู่แต่ในบ้านมากกว่าออกไปใช้บริการด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐหรือเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่ไปใช้บริการมากที่สุดคือ โรงพยาบาล รองลงมา คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งผู้สูงอายุที่พิการส่วนใหญ่มีความพอใจในการดูแลจากสังคม เนื่องด้วยการบริการทางด้านการแพทย์ที่รักษาฟรีและเบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุกับเบี้ยความพิการ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการในเขตตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมหาสาร จังหวัดสุโขทัยของกลุ่มผู้ให้บริการ จะแบ่งเป็น 3 กลุ่มผู้ให้บริการ คือ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ตำบลบ้านน้ำพุ ที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ จำนวน 10 ราย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ ที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่พิการจำนวน 2 ราย และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ จำนวน 3 ราย จะมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ ดังนี้

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ตำบลบ้านน้ำพุ ที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการทางด้านร่างกายและจิตใจ คือ การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่พิการที่บ้านของผู้สูงอายุที่พิการเองทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อวัดความดัน ชั่งน้ำหนัก และแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธี แนะนำทั้งตัวผู้สูงอายุที่พิการเองและผู้ดูแล การออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่พิการทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่พิการแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปประสานกับทางครอบครัวของผู้สูงอายุที่พิการเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา หากผู้สูงอายุที่พิการมีอาการซึมเศร้า และด้านสังคม คือ การรักษาสิทธิของผู้สูงอายุที่พิการตามกฎหมาย โดยการติดต่อและประสานงานพร้อมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของผู้สูงอายุที่พิการที่พึงจะได้รับตามกฎหมายอาทิ การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อขอรับเบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ การจดทะเบียนคนพิการ เป็นต้น สำหรับด้านรายได้และอาชีพ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ไม่มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่พิการทางด้านนี้

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ ที่ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่พิการ มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการทางด้านร่างกายและจิตใจ คือ การอบรมความรู้ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่พิการให้กับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน(อสม.) เพื่อนำไปปฏิบัติงานในการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่พิการทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) เพื่อนำไปปฏิบัติงานในการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่พิการร่วมกันแก้ไขปัญหาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่พิการ และด้านสังคม คือ การรักษาสิทธิของผู้สูงอายุที่พิการตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ ได้ให้การรักษาสมาชิกของผู้สูงอายุที่พิการ และได้มีการติดต่อขอสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์จากสำนักงานส่งเสริมหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำหรับด้านอาชีพและรายได้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำพุ ไม่มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่พิการทางด้านนี้

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ จำนวน 3 ราย ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ, หัวหน้าสำนักปลัด และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านสาธารณสุขมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการด้านสุขภาพกายและจิตใจ คือ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุน โดยทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชน เอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และนักกายภาพบำบัดประจำตำบล กลุ่ม อสม. ออกให้บริการผู้สูงอายุที่พิการเป็นรายบุคคล เพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่พิการในด้านการรักษา ออกเยี่ยมเยียนบ้านผู้สูงอายุที่พิการและทำกายภาพที่ถูกวิธีแก่คนพิการ และให้ความรู้ในกระบวนการรักษาที่เหมาะสม รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการเชิญวิทยากร หรือจัดอบรมความรู้การดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่พิการ นอกจากนี้ อบต.บ้านน้ำพุ มีการออกเยี่ยมบ้าน และให้กำลังใจแก่ผู้สูงอายุที่พิการ และค้นหาผู้สูงอายุที่พิการที่ต้องการความช่วยเหลือด้านต่างๆ และจัดให้มีการพบปะพูดคุยกันระหว่างคนพิการด้วยกัน เพื่อให้คนพิการได้ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

กัน สร้างความเข้าใจ และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ด้านอาชีพและรายได้ มีการจัดฝึกอบรมส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุที่พิการเป็นโครงการที่ตั้งไว้รองรับสำหรับผู้สูงอายุที่พิการ ที่มีความต้องการฝึกอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว จะดำเนินโครงการทันที หากผู้สูงอายุที่พิการมีความต้องการและสามารถรวมกลุ่มกันได้ โครงการจัดให้มีเบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยความพิการเป็น โครงการมอบเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุและคนพิการเป็นประจำทุกๆ เดือน ด้านการศึกษา จัดให้มีวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุที่พิการในการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการรับมือโรคซึมเศร้า โดยที่ให้มีการรวมกลุ่มกันของทั้งผู้สูงอายุที่พิการ, คนพิการ และผู้สูงอายุ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีการสำรวจปัญหาและความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ในสภาพความจำเป็นตามความให้กับผู้สูงอายุที่พิการเหมาะสม และดำเนินการวางแผนในการปรับปรุง ซ่อมแซม หรือออกแบบก่อสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อให้สอดคล้องความพิการ และการใช้ชีวิตประจำวันของคนพิการมีการหาจุดบกพร่องของพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่เป็นจุดเสี่ยง จุดอันตราย หรือจุดที่ไม่เหมาะสมกับสภาพพิการของคนพิการ (ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง, 2558 : 14-28)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดทากายอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น รถโยก รถเข็น ไม่เท่า เป็นต้น ให้ทางสถานีอนามัยร่วมกับชมรม อสม.ในชุมชนดำเนินกิจกรรม เยี่ยมบ้านและทำกายภาพแก่คนพิการที่ถูกวิธี และควรดำเนินการประสานงานกับสถานพยาบาลภาครัฐเพื่อดำเนินการคัดกรองยกระดับการรักษาพยาบาล มีการสร้างพื้นที่สำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุที่พิการ เช่น ทางลาด , ห้องน้ำคนพิการ เป็นต้น ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่พิการ ,คนพิการ และผู้สูงอายุ ได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมสันทนาการ เพื่อให้คนพิการสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติ มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โดยมีทั้งผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่พิการ เพื่อให้รู้สึกถึงความภาคภูมิใจมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะทำให้มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี (เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล, 2555 : 146-165)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพรวมทั้งการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้ำพุ เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลสวัสดิการ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการ ตั้งแต่การจัดสรรเบี้ยยังชีพ จัดหาหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และการจัดหน่วยเคลื่อนที่ให้บริการทางสังคมและสุขภาพในชุมชน ร่วมกับโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัย ช่วยเหลือเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้สูงอายุที่พิการที่ยากจนและมีภาวะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้ง

2. องค์กรเอกชน ควรมีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเสริมรายได้ให้แก่ ผู้สูงอายุที่พิการที่ยังสามารถทำงานได้ เช่น รับผลผลิตของผู้สูงอายุที่พิการและชุมชนไปจำหน่ายรับผู้สูงอายุที่พิการและประชาชนวัยทำงานเข้าทำงานที่เหมาะสมในสถานประกอบการ เพื่อให้ประชาชนมีงานทำในพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ครอบครัวมีเวลาดูแลผู้สูงอายุได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุที่พิการทำเป็นประจำวันเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มีการโหลดโหนดมาก แต่เนื่องจากผู้สูงอายุที่พิการมีความถดถอยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดความเจ็บป่วย การได้รับบาดเจ็บ และอุบัติเหตุ จึงเป็นเหตุทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการเปลี่ยนแปลงไปจากวัยหนุ่มสาว นอกจากการถดถอยของร่างกายที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตแล้ว ความแตกต่างของสภาพสังคมก็เป็นเหตุทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พิการแตกต่างกันไป ดังนั้น

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษารูปแบบของกิจกรรมที่ผู้สูงอายุที่พิการต้องการ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนของตน รวมทั้งกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่พิการที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่แตกต่างกัน

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ และหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุจนนำไปสู่ทุพพลภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กุศล สุนทรธาดา. (2552). รูปแบบครอบครัวกับการเกื้อหนุนและสวัสดิการผู้สูงอายุ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กฎกระทรวงประเภทคนพิการ. (2552). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: เจเอสการพิมพ์.
- ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง. (2558). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 4 (2), 14-28.
- เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล. (2555). นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. 1 (1), 146-165.

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง
อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
**Management of Religious Properties of Temples in Naimueangsubdistrict,
Mueang District, Nakhonphanom Province**

ฤดีมาศ พรหมอารักษ์,
สมเดช นามเกตุ และ บุญส่ง ลินธุ์นอก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
**Rudeemas Prom-arak,
Somdet Namket and Boonsong Sinthunok**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail : jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด 2) ศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศาสนสมบัติของวัด 3) เสนอแนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูป/คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ โดยเสนองานวิจัยในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ 1) เกิดการบริการเชิงสงเคราะห์ประชาชนตามหลักพระพุทธศาสนา 2) ใช้การควบคุมตรวจสอบให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติต่อความต้องการทุกภาคส่วน 3) การแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการเป็นการดึงบุคคลเข้าช่วยเหลืองานจัดการศาสนสมบัติวัดของเจ้าอาวาส 4) การทำบัญชีรักษาสถาปัตยกรรมและเงินผลประโยชน์ของวัดเป็นวิธีการแบบแผนที่เป็นฐานข้อมูลช่วยให้เจ้าอาวาสตัดสินใจจัดการศาสนสมบัติวัดได้เหมาะสม และ 5) จัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม

2. สภาพทั่วไปในการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในภาพรวมทั่วไปการจัดการทั่วไปอยู่ในสภาพที่เหมาะสมแต่ขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องโดยเฉพาะการจัดทำแผนงานระเบียบการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นระบบมีต้นแบบให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติงานจัดการศาสนสมบัติได้ทันทีรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด มีรูปแบบการจัดการ 2 รูปแบบคือ 1) รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามหลักกฎหมายดำเนินการตามคู่มือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม 2) รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามจารีตประเพณี

* วันที่รับบทความ: 7 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 22 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 26 กรกฎาคม 2564

Received: July 7, 2021; Revised: July 22, 2021; Accepted: July 26, 2021

3. แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาศาสนสมบัติของวัด ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยแนวทางการพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติวัดทั้ง 5 รูปแบบ ดังนี้ 1) ต้องบริการ ในลักษณะสงเคราะห์ประชาชนตามหลักเมตตาธรรมใช้ที่ดินวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) ต้องเน้นการควบคุม ตรวจสอบโดยปรับเปลี่ยนไปตามความสำคัญของปัจจัย 3) ความเหมาะสมกับปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด 4) การทำบัญชีรักษาสถาปัตยกรรมและเงินผลประโยชน์ของวัด เน้นวิธีการจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด 5) รูปแบบที่เหมาะสมโดยดำเนินการปรับรูปแบบบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถจัดทำบัญชีได้

คำสำคัญ : การจัดการ; ศาสนสมบัติ; วัด

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the factors affecting the management of religious properties of the temples 2) To study the general condition in the management of religious properties of temples and 3) Propose guidelines for the management of religious properties of temples This is a qualitative research collecting data from 10 key informants/person with interview guide form present the research in a descriptive and analytical manner

The results showed that : 1. Factors affecting the management of religious treasures in the temples are: 1) providing assistance services to the people according to Buddhist principles; 2) using control and inspection to ensure management of religious treasures to meet the needs of all sectors; 3) appointment of personnel The maintenance and operation is to draw people to help the abbot's management of temple relics. 4) Bookkeeping of temple relics and temple benefits is a methodology that is a database that helps the abbot make decisions about managing temple relics. appropriate, and 5) keep the account in an appropriate format.

2. General conditions in the management of religious treasures of the temple In general, the general management is in good condition, but lacks proper guidance, especially the preparation of the work plan for the management of religious treasures as a systematic model for the abbot to be able to work on the management of the religious property immediately. Manage religious treasures of the temple. There are 2 types of management: 1) a model for managing the temple's religious treasures according to the law, implemented according to the manual of the Office of Buddhism in Nakhon Phanom Province; 2) a model for managing the temple's religious treasures according to tradition.

3. Guidelines for the management of religious treasures of the temple In the performance of the temple's religious treasure study management according to the goals set by the guidelines for the development of the temple's religious treasures management in 5 forms as follows: 1) Must provide services in the manner of helping people according to the principle of mercy, using the temple's land for maximum benefit 2) must focus on the control and audit by adjusting according to the importance of the factors 3) the suitability of one of the factors that are important to the management of the temple's relics 4) the bookkeeping of the temple relics and the benefits of the temple The temple emphasizes on the method of accounting as required by law. 5) Appropriate format by adjusting the accounting format according to the conditions in which the practitioner can keep the account.

Keywords: Management; Religious Treasures; Temples

บทนำ

วัดเป็นสิ่งที่สถาบันสงฆ์ผู้สังคัมไทยเป็นเวลาค้นาน มีบทบาททั้งในด้านการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งเป็นแหล่งศึกษาวิชาความรู้เป็นโรงเรียนของชาวไทยมาโบราณกาลเป็นโรงพยาบาลเป็นที่พำนักพักใจและเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมวัดเป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ทางพระพุทธศาสนาแต่โบราณ รวมทั้งดินและอาคารเช่นอุโบสถวิหารศาลาภูกุฎีที่ตั้งอยู่บนที่ดินนั้นด้วย ที่ดินวัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดตามกฎหมายของสงฆ์มี 3 ประเภท 1) ที่วัดหมายถึงที่ดินที่ตัววัดตั้งอยู่มีอาณาเขตเห็นชัด 2) ที่ธรณีสงฆ์หมายถึงที่อันเป็นสมบัติของวัดจะอยู่ที่ไหนก็ตาม 3) ที่กัลปนาที่ดินนี้ไม่ถวายตัวผืนดินถวายแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนาวัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ท่านย่อมมีสิทธิในการหาประโยชน์จากที่ดินของวัดได้แต่มิใช่ว่าพระคุณท่านจะสามารถจัดผลประโยชน์ในที่ดินวัดได้อย่างอิสระเสรี ทั้งนี้เพราะคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมมีมาตรการป้องกันผลเสียหายอันจักเกิดขึ้นแก่พระศาสนาตามมาภายหลังเจ้าอาวาสจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับของคณะสงฆ์และต้องเพื่อการสงเคราะห์กับประชาชนทั่วไปเพื่อประโยชน์กับพระศาสนาที่ดินของวัดจะทำการซื้อขายไม่ได้และหรือจะนำความขึ้นฟ้องร้องให้บังคับที่ดินของวัดมาเป็นของตนเองก็กระทำไม่ได้แต่วัดสามารถจัดให้เช่าได้ทั้งที่ธรณีสงฆ์ในระยะเวลาการเช่าไม่เกิน 3 ปีถ้าเกินกว่านี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งการเช่าที่ดินจะต้องไม่ใช้การเช่าเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้เช่าและไม่ว่าใครขอเช่าที่ดินวัดก็ต้องเก็บค่าตอบแทนทุกรายการให้เช่าที่ดินวัดโดยไม่มีค่าตอบแทนไม่ชอบด้วยพระธรรมวินัยเพราะอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนซ้อนไว้

ปัญหาอันเกิดกับที่ดินวัดมีมากมายบางเรื่องยังหาข้อยุติไม่ได้เช่นบอกว่าจะยกที่ให้วัดแต่ไม่มีการโอนให้วัดฝ่ายหนึ่งเห็นว่าถ้ามีเจตนาถือว่าที่ดินนั้นเป็นของวัดแล้วอีกฝ่ายบอกว่าถึงมีเจตนาแต่ถ้าหากไม่เป็นปณิกรรมหรือยังไม่โอนที่ดินถวายวัดก็ถือว่าที่ดินนั้นยังไม่ใช่ที่ดินวัดลูกหลานก็เลยนำไปจำหน่ายจ่ายโอนหรือบุคคลที่ไปอยู่อาศัยในที่ดินวัดอยู่ไปนานๆกลับฟ้องร้องต่อศาลขอออกโฉนดนาที่วัดมาเป็นของตนเองในปัจจุบันวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากวัดวาอารามที่มีอยู่ก็พลอยเปลี่ยนไปตามวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนด้วยการสร้างวัดจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวิธีการเดิมๆตามที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดถึงหลักการและวิธีการในการบริหารพระศาสนา รวมถึงการบริหารวัดไว้ให้พระสงฆ์จัดการพระสงฆ์ในสังฆมณฑลยึดถือปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับศาสนสมบัติของวัดศาสนสมบัติของวัดคือทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่งและเนื่องจากวัดเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 การดูแลรักษาและจัดการก็เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้แทนของนิติบุคคลคือวัดแต่แม้ว่าการดูแลรักษาและจัดการทรัพย์สินของวัดใดๆ จะเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้นๆก็ตามการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดที่เจ้าอาวาสจะกระทำได้

นั้นจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและจำเป็นต้องเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งกำหนดวิธีการปฏิบัติในการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดไว้เป็นแม่บทให้เจ้าอาวาสถือปฏิบัติซึ่งการจัดการทรัพย์สินของวัดในด้านการลงทะเบียนทรัพย์สิน การจำหน่ายออกจากทะเบียนการทำทะเบียนที่จัดประโยชน์ทะเบียนผู้เข้าวัดสามารถกระทำได้โดยเรียบร้อย เพราะมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนประกอบกับแบบทะเบียนแบบบัญชีและแบบพิมพ์อื่นๆ กรมศาสนา ก็ได้กำหนดไว้ให้แล้วแต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการดูแลและจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านพระศาสนาเองและการจัดหารายได้เพื่อทำนุบำรุงรักษาวัดก็ยังประสบปัญหาในการดำเนินการหลายประการ

ศาสนสมบัติคือสมบัติของพระศาสนาเป็นอุปกรณ์อันสำคัญยิ่งในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาซึ่งอ้างถึงเงินผลประโยชน์ของวัดต่างๆ ตามระเบียบที่ทางกระทรวงได้วางรูปการให้กรมการศาสนาเป็นเจ้าหน้าที่จัดการอยู่แล้วกล่าวคือวัดที่มีมรรคทายกก็ได้จัดการให้เป็นไปตามข้อบังคับเรื่องเงิน กัลปนาสงฆ์ถ้าวัดใดไม่มีมรรคทายกกรมการศาสนาได้ช่วยเหลือเจ้าอาวาสเก็บเงินผลประโยชน์ส่งต่อกระทรวง อยู่แล้วซึ่งยังคงเกิดข้อบกพร่องอยู่บ้างและถ้าจะตั้งกองรักษาให้เป็นหลักฐานมั่นคงตลอดถึงการที่จะให้กุ้ย้ม เพื่อหาผลค่าดอกเบี้ยยเพิ่มทุนนั้นควรจะวางรูปแบบดังต่อไปนี้ (พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์คงคปญโญ), 2553 : 417)

ข้อ 1. กรมการศาสนาเป็นเจ้าหน้าที่ประจำและต้องคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ตั้งขึ้นเป็นกรรมการกองรักษาเงินผลประโยชน์รวมทั้งอธิบดีกรมการศาสนาด้วยเป็น 4 นาย กรรมการคณะนี้ ขึ้นอยู่กับเถรสมาคมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นสมควรและจัดตั้งขึ้นบรรดากิจการทั้งปวง เป็นหน้าที่ของกรรมการจะถึงทำโดยได้รับอนุมัติจากคณะสงฆ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีอำนาจเด็ดขาด

ข้อ 2. ในเรื่องของการบัญชีรักษาเงินผลประโยชน์ทางกองบัญชีกระทรวงได้ตั้งรูปแบบไว้เป็นที่แน่นอนแล้วคือ (1) บัญชีรายวันรับจ่ายเงิน (2) บัญชีแยกประเภทเพื่อให้ทราบว่าเป็นเงินของวัดมีจำนวนเท่าไร (3) บัญชีรักษาตัวเงินที่ฝากไว้กับธนาคารตลอดถึงรายการที่ให้กุ้ย้มก็ให้คงรูปแบบเดิมไว้ก่อน

ข้อ 3. ควรจัดบัญชีการรักษาเงินให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมและเก็บไว้ที่วัดอีกชุดหนึ่งเพื่อจะได้เป็นการสอบสวนกันได้ง่ายคือ (1) สมุดใบนาส่งเงิน (2) ฎีกาเบิกเงิน (3) สมุดคู่มือสำหรับตรวจสอบเงินรายได้ที่นาส่งและเบิกแล้วคงเหลือในบัญชีทั้ง 3 อย่างนี้ถ้าวัดใดได้นำเงินส่งต่อกรรมการกรมการจะลงนามไว้และให้วัดเก็บเป็นหลักฐานต่อไป

ข้อ 4. กรรมการต้องเป็นผู้เก็บเงินผลประโยชน์ที่วัดทั้งหลายหรือเจ้าพนักงานกรมการศาสนา นำส่งรวมฝากไว้ในที่ที่ปลอดภัยเมื่อวัดมีความจำเป็นต้องใช้เมื่อใดก็สามารถเบิกออกมาใช้ได้แต่ผู้เบิกต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสทุกครั้ง

ข้อ 5. ถ้ามีความต้องการจะกู้ยืมเงินกันระหว่างวัดเจ้าหน้าที่ยของกรมการศาสนาบรรณายกหรือไวยาวัจกรวัดจะเป็นผู้จัดการแต่ต้องได้รับการอนุมัติจากเจ้าอาวาสทั้ง 2 ฝ่ายก่อนซึ่งต้องผ่านการพิจารณาจากกรรมการว่าเป็นการใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ไม่ใช่ไปในทางใช้จ่ายแล้วหมดไปเช่นการปฏิสังขรณ์วัดเป็นต้นและการกู้ยืมนี้ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการก่อนจึงจะสามารถทำการกู้ยืมได้

ข้อ 6. ในการเก็บรักษาเงินรายรับรายจ่ายนี้เมื่อครบ 6 เดือนแล้วไม่เกินวันที่ 15 ของเดือนถัดไปกรรมการจะต้องตรวจบัญชีเงินรายรับรายจ่ายและคงเหลือของทุกวัดเพื่อส่งบัญชียื่นยื่นยอดคงเหลือให้เจ้าอาวาสทราบเพื่อมรรคนายกหรือไวยาวัจกรตรวจสอบให้ถูกต้องตรงกับบัญชีของวัดต่อไป

ข้อ 7. การทำรายงานประจำปีเมื่อถึงเวลาสิ้นปีวัดต้องรวบรวมรายงานการรับและจ่ายเงินผลประโยชน์ของวัดส่งต่อกระทรวงโดยต้องส่งทั้งรายรับรายจ่ายตลอดถึงการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์โดยทุนของวัดหรือจากการที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาควัดที่มีมรรคนายกมรรคนายกจะเป็นผู้ทำแต่ถ้าไม่มีกรมการศาสนาจะเป็นผู้รวบรวมรายงานขึ้นมาเพื่อให้กรรมการนาเสนอรัฐมนตรีว่าการต่อไป

จากสถานะทางกฎหมายของ “วัด” ทางพระพุทธศาสนาดังกล่าวย่อมส่งผลไปถึงปัญหาในการดำเนินงานและภาระหน้าที่ของวัดที่ว่าวัดจะมีสิทธิดำเนินการในเรื่องใดได้บ้างเนื่องจากนิติบุคคลนั้นการดำเนินการต่างๆต้องทำภายในวัตถุประสงค์ของตนแต่อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนแตกต่างจากขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติให้ระบุมูลวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นไว้ในเอกสารการจัดตั้งนิติบุคคลนั้นอาทิมาตรา 1098 หมวด 4 ว่าด้วยบริษัทจำกัดบัญญัติให้มีหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทต้องมีรายการกำหนดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัทไว้ด้วยในการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนจึงอาจพิจารณาได้จากหนังสือจัดตั้งนิติบุคคลนั้นเองได้ (กรมการศาสนา, 2542 : 13)

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดถึงรายละเอียดอันจะต้องกำหนดไว้สำหรับการจัดตั้งนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนซึ่งรายละเอียดประการหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้ก็คือวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลในการจัดตั้งเพื่อดำเนินกิจการใดส่วนนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนตามปกติการพิจารณาวัตถุประสงค์ได้จากตัวบทกฎหมายที่จัดตั้งนิติบุคคลนั้นเองโดยที่จะมีมาตราหนึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นไว้อย่างชัดเจนแต่หากได้พิจารณาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งฉบับแล้วจะไม่พบมาตราใดกำหนดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของวัดไว้โดยชัดเจนเหมือนดังเช่นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนอื่นแต่การพิจารณาวัตถุประสงค์ของวัดซึ่งจัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนนั้นอาจพิจารณาได้จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักจารีตประเพณีที่ยึดถือกันมาตั้งแต่โบราณกาล

นอกจากนั้นปัญหาการบริหารการจัดประโยชน์ที่ดินวัดร้างและศาสนสมบัติกลางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ซึ่งได้มีการแก้ไขครั้งล่าสุดเมื่อปี 2535 โดยมีได้มีการแก้ไขจนถึงปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมกับสภาพการณ์ในการบริหารจัดการศาสนสมบัติให้สอดคล้องกับสภาพ

เศรษฐกิจและความเป็นจริงในปัจจุบันจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้สอดคล้องและครอบคลุมกับสภาพเศรษฐกิจที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของพระศาสนาให้มีประสิทธิภาพดังนั้น หากได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้แล้วจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่จะเข้าทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัดและศาสนสมบัติกลางทั้งในด้านวิชาการความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการทำนิติกรรมและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือที่ดินซึ่งเป็นสมบัติของพระศาสนาถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งหากได้มีการบริหารจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสมตามกฎหมายกำหนดไว้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมอีกทางหนึ่งด้วย (กรมการศาสนา, 2542 : 13)

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นจังหวัดชายแดน ตั้งเลียบชายฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตรงข้ามกับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนของประเทศลาวนครพนมเป็นจังหวัดที่ประดิษฐานพระธาตุพนมอันศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่ ซึ่งเป็นพระธาตุที่ประดิษฐานพระอัฐกธาตุ (กระดูกหน้าอก) ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (สมณโคตม) และนับเป็นพระบรมธาตุคู่เมืองนครพนมเป็นที่เคารพสักการะของชาวไทยและชาวลาวทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงมาตั้งแต่บรรพกาลนานหลายพันปีพระธาตุพนมประดิษฐานอยู่ที่อำเภอธาตุพนมอยู่ห่างจากตัวเมืองนครพนม 52 กิโลเมตร จังหวัดนครพนมมีพื้นที่ประมาณ 5,502.670 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 740 กิโลเมตรนอกจากนี้ในตัวเมืองนครพนมยังมีพระธาตุนครประดิษฐานเป็นพระธาตุกลางเมืองด้วยพระธาตุนครนี้เดิมเป็นวัดที่ใช้สำหรับประกอบพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเจ้าเมืองนครพนมในอดีต

แต่ในปัจจุบัน จังหวัดนครพนมมีวัดร้างและวัดที่มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่เป็นที่ตั้งของโบราณสถาน สถานที่แสวงบุญและท่องเที่ยวของผู้คนจำนวนมากดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดนครพนม ว่ามีความเป็นมาอย่างไรประการที่สองเพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ประการสุดท้ายผู้วิจัยจะได้นำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดจังหวัดนครพนม เพื่อเป็นประโยชน์แก่การจัดการศาสนสมบัติของวัดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด
2. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

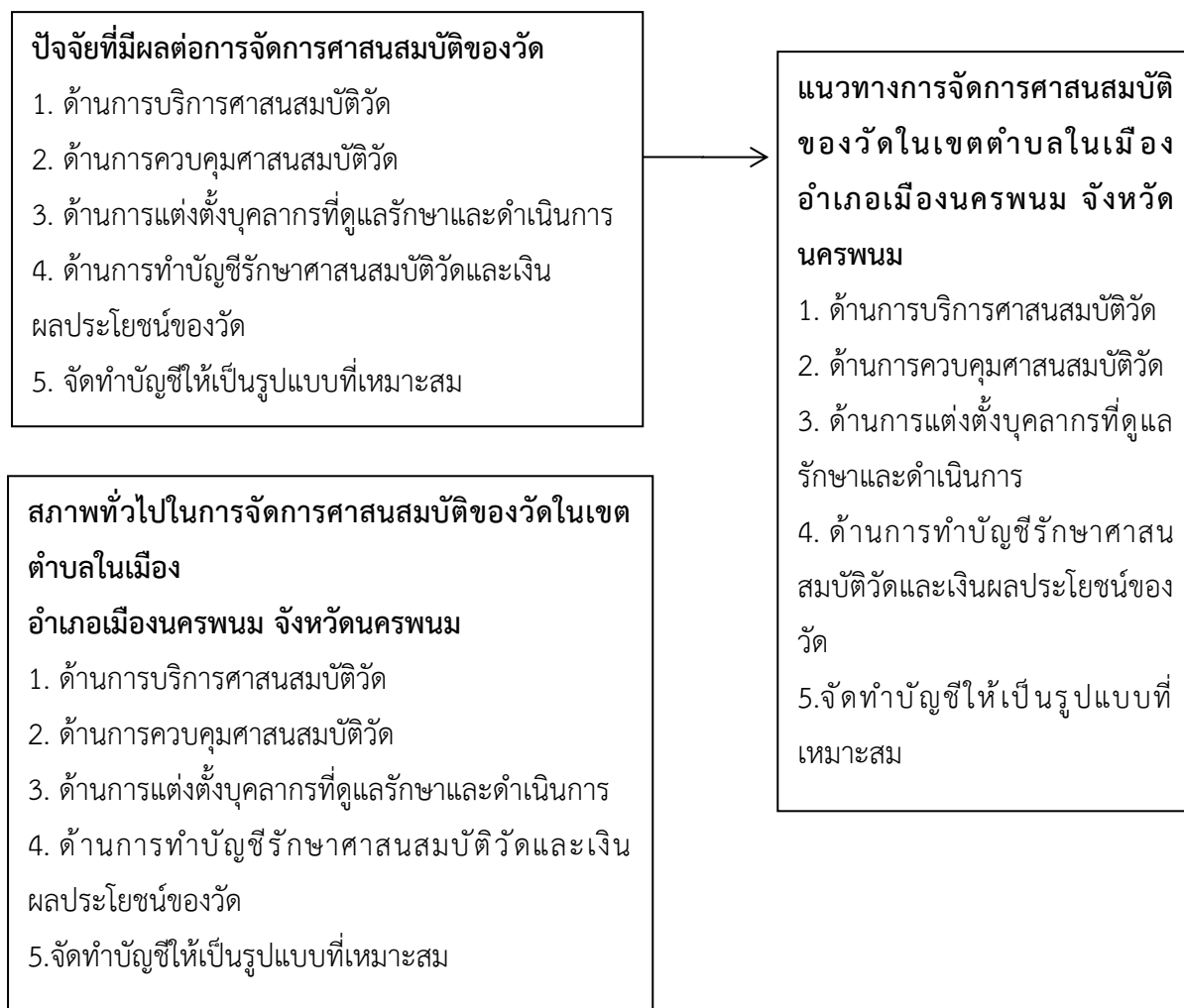
การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา เอกสารการวิจัย และโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเลือกจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) จำนวน จำนวน 10 รูป/คน ได้แก่

1. พระสังฆาธิการ	จำนวน 3 รูป
2. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม	จำนวน 1 คน
3. ผู้อำนวยการวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม	จำนวน 1 คน
4. ไวยาวัจกรวัด	จำนวน 3 คน
5. นักวิชาการศาสนาชำนาญการ	จำนวน 2 คน

โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) ทำการวิเคราะห์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยสรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญคือ แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ทั้งนี้จะเน้นการนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทราบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลตามเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด

การจัดการ (Management) เป็นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการจัดการภาคธุรกิจ (Business management) ที่รับผิดชอบต่อการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร การบริหารจัดการ (Management) จึงเป็นการกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) ใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-

effective) สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2545 : 19) เช่นเดียวกับการบริหารจัดการบูรณาการหลักธรรมในทางพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้ดำรงอยู่ได้ในทุกๆ ด้านทั้งด้านร่างกายและจิตใจอีกทั้งยังใช้ในการประกอบการทำงานของหน่วยงาน องค์กรตลอดจนสถาบันครอบครัว หลักธรรมของพุทธศาสนาเปรียบเสมือนหม้อยาขนานใหญ่ที่สามารถหยิบยกมาใช้ในสถานการณ์นั้นๆ โดยไม่จำกัดกาลเวลา แต่พระพุทธรูปศาสนาไม่ได้จัดการบริหารออกมาในรูปแบบทฤษฎีและแนวคิดเหมือนกับในยุคหลังพุทธกาล ที่มีนักวิชาการได้นำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ให้สอดคล้อง เพื่อสร้างคุณค่าทางสายบริหารให้กับบุคคลภายในและบุคคลภายนอกในองค์กร การแก้ปัญหาทางด้านการบริหารซึ่งเป็นหัวใจหลักของการบริหารทางรัฐประศาสนศาสตร์ดั่งนั้น หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นหลักธรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในหน่วยงาน องค์กร และครอบครัว เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จะทำให้พฤติกรรมด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจปราศจากความขัดแย้งพระพุทธรูปศาสนาไม่ได้จัดการบริหารออกมาในรูปแบบทฤษฎีและแนวคิดเหมือนกับในยุคหลังพุทธกาลการจัดการจึงเป็นการนำรูปแบบและคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มาพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อพฤติกรรมการบริหารซึ่งจะสร้างคุณค่าทางการบริหารเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกองค์กรการบริหารเชิงพุทธ คือ การปกครองหรือการบริหารเป็นสิ่งที่ควรจัดการให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อความเป็นจริงผู้บริหารหรือผู้ปกครองควรปฏิบัติตน โดยใช้ธรรมะเป็นใหญ่ต่อการบริหารอันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดขององค์กร(พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2535 : 28) ทั้งนี้ เพราะพระพุทธรูปศาสนามีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ด้านจิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ กฎระเบียบการปกครอง เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ การศึกษา และปรัชญา(นิธิต์ สัมมาพันธ์, 2541 : 14) โดยการใช้ธรรมะในการปกครองโดยหลักการหรือวิธีการใดๆ ที่พิสูจน์แล้วว่า เอื้ออำนวยประโยชน์ทุกฝ่าย เกื้อกูลความสุขทั้งในปัจจุบัน อนาคตและที่สุดแห่งชีวิตอย่างแท้จริง (ไชย ณ พล, 2537 : 8) โดยเน้นเฉพาะเรื่องการวินิจฉัยสั่งการและการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานตามลำดับ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2544 : 23) เช่นเดียวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม5ปัจจัยได้แก่1. ปัจจัยด้านการบริการศาสนสมบัติวัด2. ปัจจัยด้านการควบคุมศาสนสมบัติวัด3. ปัจจัยด้านการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการ4. ปัจจัยด้านการทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัด 5. ปัจจัยจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมมีความจำเป็นต่อการจัดการศาสนสมบัติวัดเจ้าอาวาสต้องมีศิลปะให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติวัดให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นร่วมดำเนินการจัดการศาสนสมบัติวัดในการวางแผนจัดการความสัมพันธ์บุคคลในองค์กรอำนาจการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินงานจัดการศาสนสมบัติวัดไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. สภาพทั่วไปในการจัดการศาสนสมบัติของวัด

1) การจัดการศาสนสมบัติของวัดมีการจัดทำสัญญาเช่าที่ดินของวัดตามกฎหมายและกฎหมายเถรสมาคมโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือแบ่งเช่าสำหรับปลูกสร้างที่อยู่อาศัยกับแบ่งเช่าสำหรับทำนามีการจัดทำบัญชีเช่าบัญชีรับจ่ายไว้ชัดเจนตามข้อกฎหมายโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เช่าและเจ้าอาวาสพร้อมกับคณะกรรมการวัดในการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (สัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. จุลสัน ทันอินทร์อาจ : 3 มิถุนายน 2564) 2) การจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมมีการจัดทำบัญชีการจัดการศาสนสมบัติของวัดเจ้าอาวาสและคณะกรรมการดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวัดเพื่อให้พร้อมสำหรับการตรวจสอบมีการจัดทำระบบการจัดการมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบแยกเป็นรูปแบบการแบ่งเช่าชัดเจนส่งค่านายหน้าออกสามารถเข้าตรวจสอบได้รวมถึงการส่งผู้แทนของวัดไปสำรวจผู้เช่าสำรวจพื้นที่ข้างเคียงอย่างต่อเนื่องว่าผู้เช่าหรือพื้นที่ที่ดินของวัดมีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่ระบุไว้ในบัญชีมากน้อยเพียงใด (สัมภาษณ์ พระครูกิตติสุตานุยุต : 13 มิถุนายน 2564) 3) การแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยการเลือกไวยาวัจกรก่อนคณะกรรมการท่านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะไวยาวัจกรจะทำหน้าที่โดยตรงและเลือกคณะกรรมการท่านอื่นๆต่อไปให้สามารถจัดทำสัญญาเช่าทำประโยชน์ในที่ดินของวัดอย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบกฎหมายกำหนด (สัมภาษณ์ พระครูปลัดสุภีพัฒน์ สุเมธ : 14 มิถุนายน 2564) 4) การควบคุมศาสนสมบัติวัดเจ้าอาวาสดำเนินการควบคุมดูแลในขั้นตอนออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แทนหากผู้เช่าละเมิดสัญญาคณะกรรมการจะเป็นตัวแทนเจรจาให้เกิดการดำเนินการตามสัญญาหรือบอกยกเลิกสัญญา (สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติการ : 15 มิถุนายน 2564) และ 5) การทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัดมีการจัดทำบัญชีเช่าบัญชีรับจ่ายไว้ชัดเจนปัจจุบันมีการปรับปรุงสัญญาให้เป็นไปตามสภาพปัจจุบันโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เช่าและเจ้าอาวาสพร้อมกับคณะกรรมการวัดในการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน

3. แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในภาพรวมทั่วไปการจัดการทั่วไปอยู่ในสภาพที่เหมาะสมแต่ขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องโดยเฉพาะการจัดทำแผนงานระเบียบการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นระบบมีต้นแบบให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติงานจัดการศาสนสมบัติได้ทันทีรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมมีรูปแบบการจัดการ 2 รูปแบบคือ 1. รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามกฎหมายดำเนินการตามคู่มือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม 2. รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามจารีตประเพณีซึ่งไม่มีการจัดทำเป็นรายลักษณ์อักษรหนึ่ง การดำเนินการจัดการศาสนสมบัติทั้ง 2 รูปแบบส่งผลให้เกิดการรักษาศาสนสมบัติและผลประโยชน์ตอบแทนแก่วัดแตกต่างกันและมีผลประโยชน์และปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นกับวัดแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ (สัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. จุลสัน ทันอินทร์อาจ : 3 มิถุนายน 2564)

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ตามกระบวนการจัดการคือกระบวนการที่เจ้าอาวาสและคณะบุคคลจัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆดำเนินตามขั้นตอนต่างๆโดยความร่วมมือร่วมใจของเจ้าอาวาสกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์การการตระหนักถึงความสามารถความถนัดความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาศาสนสมบัติของวัดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หลักเกณฑ์วิธีดำเนินการดูแลรักษาบริการศาสนสมบัติควบคุมศาสนสมบัติวัดทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัดแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมได้ แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมดังนี้

1. แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด แบบพึ่งพาวัดกับบ้านโดยวิธีดำเนินการดูแลรักษา (สัมภาษณ์ พระครูกิตติสุตานุยุต : 13 มิถุนายน 2564) แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นแบบศาสนสมบัติสงเคราะห์โดยบริการศาสนสมบัติพื้นที่ว่างเปล่าของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวัดและประชาชนโดยการจัดการมีลักษณะการสงเคราะห์ประชาชนให้สามารถประกอบสัมมาอาชีพตามวิถีเกษตรดั้งเดิมของประชาชนในจังหวัดนครพนมคืออาชีพเกษตรกรรมและการจัดการศาสนสมบัติของวัดในลักษณะสงเคราะห์ประชาชนให้มีที่อยู่อาศัยมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอีกทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐให้เกิดการบริการประชาชนควบคู่กับการให้ประชาชนดำเนินธุรกิจในพื้นที่ของรัฐ (สัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. จุลสัน ทันอินทร์อาจ : 3 มิถุนายน 2564)

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด แบบควบคุมศาสนสมบัติวัดเชิงบูรณาการณโดยยึดหลักกฎหมายแต่ผ่อนคลายเป็นด้วยคุณธรรมหลักเมตตาธรรมใช้กฎหมายจารีตประเพณีมากกว่าระเบียบกฎหมายทั่วไปให้เกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างวัดกับบ้าน(สัมภาษณ์ พระครูปลัดสุภีพัฒน์ สุขเมธ : 14 มิถุนายน 2564)

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดแบบทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดโดยวิธีการจัดการทางบัญชีควบคุมศาสนสมบัติที่ดินวัดผลประโยชน์ที่เกิดจากการเช่าที่วัดมีการจัดทำสมุดควบคุมการรับและจ่ายเงินรายได้จากค่าเช่าที่ธรณีสงฆ์มีการออกบิลให้ผู้เช่าไว้เป็นหลักฐานส่วนการจัดทำบัญชีรายได้รายจ่ายมีการแบ่งจัดสรรเงินไปตามลักษณะการใช้จ่ายเงินของวัด(สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติการ : 15 มิถุนายน 2564)

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัดแบบประสานกับการใช้คนโดยวัดแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการต้องการช่วยเหลือวัดให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายได้แก่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐบุคคลผู้ที่สังคมให้การยอมรับนับถือคณะกรรมการวัดเป็นต้นซึ่งทำหน้าที่แทนเจ้าอาวาสในการจัดการตรวจสอบควบคุมให้ผู้เช่าทำประโยชน์ในที่ดินของวัด(สัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. จุลสัน ทันอินทร์อาจ : 3 มิถุนายน 2564)

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการศาสนสมบัติของวัด การจัดการเรื่องที่ดินของวัดในภาพรวมทั่วไปการจัดการทั่วไปอยู่ในสภาพที่เหมาะสมแต่ขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องโดยเฉพาะการจัดทำแผนงานระเบียบการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นระบบมีต้นแบบให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติงานจัดการศาสนสมบัติได้ทันทีรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดวัดในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมมีรูปแบบการจัดการ 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามหลักกฎหมายดำเนินการตามคู่มือสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครพนม 2) รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามจารีตประเพณีซึ่งไม่มีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรหนึ่งการดำเนินการจัดการศาสนสมบัติทั้ง 2 รูปแบบส่งผลให้เกิดการรักษาศาสนสมบัติและผลประโยชน์ตอบแทนแก่วัดแตกต่างกันและมีผลประโยชน์และปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นกับวัดแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่

แนวทางการจัดการศาสนสมบัติของวัด ตามกระบวนการจัดการคือกระบวนการที่เจ้าอาวาสและคณะบุคคลจัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆดำเนินการขั้นตอนต่างๆโดยความร่วมมือร่วมใจของเจ้าอาวาสกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์การการตระหนักถึงความสามารถความถนัดความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาศาสนสมบัติของวัดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยแนวทางการพัฒนาการจัดการศาสนสมบัติวัดทั้ง 5 รูปแบบดังนี้ 1) การบริการศาสนสมบัติวัดเน้นการบริการในลักษณะสงเคราะห์ประชาชนตามหลักเมตตาธรรมใช้ที่ดินวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) การควบคุมศาสนสมบัติวัดเน้นการควบคุมตรวจสอบโดยปรับเปลี่ยนไปตามความสำคัญของปัจจัย 3) การแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการเน้นการแต่งตั้งตามความเหมาะสมกับปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด 4) การทำบัญชีรักษาสถาปัตยกรรมและเงินผลประโยชน์ของวัดเน้นวิธีการจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด และ 5) รูปแบบบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมโดยดำเนินการปรับรูปแบบบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถจัดทำบัญชีได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

- 1) ปรับปรุงองค์การการจัดการศาสนสมบัติวัดให้เป็นองค์กรอิสระเพื่อให้เกิดความประโยชน์และรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการศาสนสมบัติวัด
- 2) ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการจัดประโยชน์และเหมาะสมกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดและลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้เช่าที่ผิดกฎระเบียบสัญญาเช่าต่างๆรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ต่อผู้เช่า
- 3) ส่วนกลางควรมอบอำนาจหน้าที่ให้ส่วนภูมิภาคมีบทบาทมากขึ้นเพื่อเอื้อต่อการจัดประโยชน์ได้ถูกต้องเป็นธรรมและรวดเร็วยิ่งขึ้น

4) ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเฉพาะกิจโดยเฉพาะเร่งรัดหนี้ค้ำชำระและอื่นๆรวมทั้งตรวจสอบการรังวัดและปักหลักเขตแสดงแผนผังการเช่าให้ชัดเจน

1) จัดการศาสนสมบัติวัดให้เป็นองค์กรอิสระเพื่อให้เกิดความประโยชน์และรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการศาสนสมบัติวัด

2) จัดประโยชน์ให้เหมาะสมกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดและลงโทษอย่างจริงจังต่อผู้เช่าที่ผิดกฎระเบียบสัญญาเช่าต่างๆรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ต่อผู้เช่า

3) ส่วนภูมิภาคการจัดประโยชน์อย่างถูกต้องเป็นธรรมและรวดเร็วยิ่งขึ้น

4) เร่งรัดหนี้ค้ำชำระและอื่นๆรวมทั้งตรวจสอบการรังวัดและปักหลักเขตแสดงแผนผังการเช่าให้ชัดเจน

5) ระดมความคิดจากภาครัฐและภาคเอกชนร่วมพัฒนาที่ดินวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6) เจ้าอาวาสจัดทำแผนพัฒนาที่ดินแบ่งเป็นระยะสั้นและแผนระยะยาว

7) คณะสงฆ์ระดับนโยบายระดมข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินวัดกำหนดเป็นนโยบายพัฒนาที่ดินวัดในระดับจังหวัดระดับภาคระดับประเทศ

8) จัดทำแบบฟอร์มที่เหมาะสมให้เกิดการปรับใช้ได้ตามรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติวัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับย้ายวัดว่าที่ดินที่ตั้งวัดเดิมจะเป็นที่ธรณีสงฆ์หรือเป็นที่วัดร้าง

2) ควรศึกษามาตรการการตั้งวัดในที่ศาสนสมบัติกลางจะดำเนินการได้หรือไม่อย่างไร

3) ควรศึกษาว่าเมื่อยกวัดร้างเป็นวัดมีพระสงฆ์ตามกฎกระทรวงแล้วมีมาตรการอย่างไรเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของวัดร้างนั้น

4) ควรศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายให้ความคุ้มครองกับที่ดินของวัดอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *หนังสือคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา

ไชย ณ พล. (2537). *ปรัชญาชีวิตและการรู้แจ้ง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2544). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: หจก. สหายบล็อกและการพิมพ์

นิธย์ สัมมาพันธ์. (2551). *การบริหารเชิงพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์

- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2535). *พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์*. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์คงคปญโญ). (2553). *วิทยาพระสังฆาธิการเล่ม2*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิกจำกัด
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร : Diamond in Business World
- พระครูกิตติสุตานุยุต, เจ้าคณะอำเภอเมืองนครพนม เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.
- พระครูปลัดสุภีพัฒน์ สุขเมโธ, เจ้าคณะอำเภอเมืองนครพนม เจ้าอาวาสวัดอรุณญิกาวาส (ธรรมยุติกนิกาย), ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.
- พระครูศรีปริยัติการ, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองนครพนม, เจ้าอาวาสวัดโอกาสตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.
- ว่าที่ร้อยตรี ดร. จุลสัน ทนอินทร์อาจ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์.

ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมบริการทางการเงิน
กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต
**The Relationship between Accounting Services Innovation and the
Performance of Accounting Offices in Phuket Province**

โสภณพรณ ไชยพัฒน์
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ วิทยาเขตภูเก็ต
Sopaphan Chaipat
Ratchaphruek University Phuket Campus, Thailand
E-mail: sopachaipat2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมบริการทางการเงินกับการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างจำนวน 89 ตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมบริการทางการเงินของสำนักงานบัญชี พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมบริการทางการเงินของสำนักงานบัญชี ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเข้าถึงการบริการ ด้านคุณภาพเทคนิค และด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต พบว่า โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า และด้านการเงิน ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมบริการทางการเงินของสำนักงานบัญชีกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต พบว่า นวัตกรรมบริการทางการเงินมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมบริการทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่ ระดับปานกลางถึงสูง ช่วงของความสัมพัทธ์ตั้งแต่ 0.533-0.826

* วันที่รับบทความ: 13 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 21 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 24 กันยายน 2564

Received: July 13, 2021; Revised: August 21, 2021; Accepted: September 24, 2021

คำสำคัญ: นวัตกรรมบริการ; ผลการดำเนินงาน; สำนักงานบัญชี

Abstracts

The purposes of this research were to study the relationship between innovation in accounting service and the operating results of accounting firms in Phuket. There were 89 samples by using Simple Random Sampling with Lottery method. The questionnaire was used as a material for data collection. The data were analyzed by using statistics: 1) Descriptive Statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation and 2) Inferential statistics such as the Pearson correlation coefficient analysis. The research results were as follows: 1) Opinion on innovation in accounting service of accounting firms found that the samples had a high level at overall of opinion on innovation in accounting service of accounting firms when considering each aspect by descending order of means such as Access, Technical quality, Physical characteristics, and Interpersonal, respectively, 2) Opinions on the operating results of accounting firms in Phuket found that the samples had a high level at overall of opinion on the operating result of accounting firms in Phuket when considering each aspect by descending order of means such as Internal processes, Learning and development, Customer and Finance, respectively, 3) The relationship between innovation in accounting service and the operating results of accounting firms in Phuket found that the innovation in accounting service was related to the operating results of accounting firms in Phuket with the statistical significance at the .01 level (Sig. <0.01) of all aspects. This showed that innovation in accounting service correlated positively with the operating results of accounting firms in Phuket in the same direction of relationships from medium level to high level for the range of relationships from 0.533-0.826.

Keywords: Innovation in Accounting Service, The Operating Results, Accounting Firms

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรธุรกิจทุกภาคส่วนก็ล้วนแล้วแต่ต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อที่จะสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันได้ในอนาคต กลไกในการสร้างนวัตกรรมใหม่ให้ประสบความสำเร็จในองค์กรนั้นสำคัญคือ การมีข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ จะต้องมีการเชื่อมโยงผู้ปฏิบัติงาน และองค์ความรู้ต่าง ๆ ภายในและภายนอกองค์กรเข้าด้วยกัน กำหนดเป้าหมายและกระตุ้นให้แต่ละส่วนเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงาน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน (กัญญณา ดิษฐ์แก้ว, 2558 : 47-66) โดยวัตถุประสงค์สำคัญของนวัตกรรมคือ การให้ความสำคัญถึงกระบวนการผลิตและบริการของกิจการ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์และการให้บริการเพิ่มขึ้น (Straw & Epstein, 2000 : 523-556) การสร้างนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งเสริมและก่อให้เกิดการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ทำให้องค์กรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่องค์กรมากขึ้น นอกจากนี้นวัตกรรมสามารถสร้างให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่งและยังช่วยทำให้เกิดภาพลักษณ์และความจดจำที่ดีกับลูกค้าด้วย (ลักขณา ลีละยุทธโยธิน, 2555 : ออนไลน์)

นวัตกรรมบริการทางการบัญชีจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจการให้บริการงานให้ ความเชื่อมั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการด้านการบัญชี สำนักงานบัญชีจะสามารถรักษาระดับการให้บริการที่โดดเด่นเหนือกว่าคู่แข่ง โดยการสร้างความประทับใจแบบใหม่ ๆ ในการให้บริการหรือการสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่ของธุรกิจ

สำนักงานบัญชี ด้วยคุณภาพการให้บริการ ที่จะช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ตามที่ลูกค้าคาดหวังไว้ มีงานวิจัยของ ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์ (2554 : 75) ที่พบว่า นวัตกรรมบริการนั้น ประกอบด้วยการเข้าถึงบริการ (Service Direction) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Characteristics) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Relationship) และคุณภาพเทคนิค (Technology Quality) จะเห็นได้ว่าหากสำนักงานบัญชีให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมบริการอาจส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดย Saisut (2011 : 32) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของสำนักงานบัญชีเป็นการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจสำนักงานบัญชี โดยการวัดผลการดำเนินงานวิธีดุลยภาพ (Balanced Scorecard) ที่จะช่วยทำให้องค์กรเกิดความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมุ่งมั่น สิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพ ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต มีงานวิจัยของ ชาญชัย ประเสริฐสังข์ (2562 : 21) ที่พบว่า ความสำเร็จขององค์กรนั้นสามารถวัดได้จาก การให้บริการลูกค้า การเงิน กระบวนการภายใน และการเรียนรู้และการพัฒนา

จะเห็นได้ว่าผลกระทบจากการสร้างนวัตกรรมบริการทางการบัญชีส่งผลต่องานบัญชีในหลากหลายด้าน จึงเป็นที่น่าสนใจว่านวัตกรรมบริการทางการบัญชีนี้นั้นมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักบัญชีอย่างไร จากเหตุผลที่กล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ของนวัตกรรมบริการทางการบัญชีกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า นวัตกรรมบริการทางการบัญชีมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดภูเก็ต หรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบัญชีในเขตจังหวัดภูเก็ต ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถที่จะนำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชี การปรับปรุง และวางแผนระบบการดำเนินงาน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการมากขึ้น และจะเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานนำไปสู่การบริการที่มีคุณภาพ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานวัตกรรมบริการทางการบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมบริการทางการบัญชีกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต

ระเบียบวิธีวิจัย

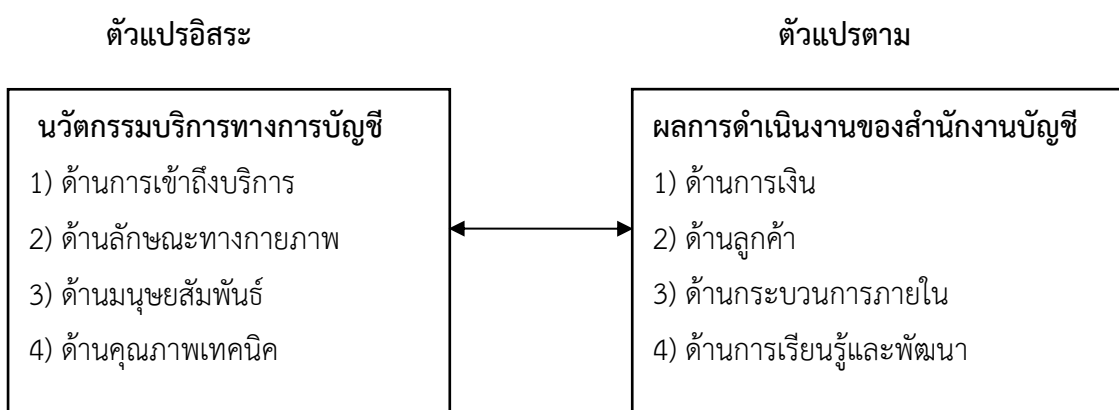
1. จากการวิจัยในครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการหรือตัวแทนสำนักงานบัญชี ที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 102 แห่ง (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562 : ออนไลน์) และผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการหรือตัวแทนระดับหัวหน้าหรือผู้บริหารสำนักงานบัญชี สำนักงานละ 1 คน ซึ่งการคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 81 คน และเก็บเนื่องจากจำนวนที่คำนวณได้ อีกร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 89 คน และใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาอธิบายคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยและนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาอธิบายอ้างอิงไปสู่ประชากรสำนักงานบัญชี จังหวัดภูเก็ต โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient: r)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม บริการทางการบัญชี และผลการดำเนินงานของสำนักบัญชี ผู้วิจัยสามารถสรุปตัวแปรแสดงตามกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริการทางการบัญชีของสำนักงานบัญชี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริการทางการบัญชีของสำนักงานบัญชี พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริการทางการบัญชีของสำนักงานบัญชี ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเข้าถึงการบริการ ด้านคุณภาพเทคนิค และด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต พบว่า โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า และด้านการเงิน ตามลำดับ

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมการบริการทางการบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต

1) นวัตกรรมการบริการทางการบัญชี ด้านการเข้าถึงบริการ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านลูกค้า ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน ตามลำดับ

2) นวัตกรรมการบริการทางการบัญชี ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน ตามลำดับ

3) นวัตกรรมการบริการทางการบัญชี ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านลูกค้า ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายในตามลำดับ

4) นวัตกรรมการบริการทางการบัญชี ด้านคุณภาพเทคนิค มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน ตามลำดับ

5) นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านภาพรวมด้านนวัตกรรม มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาด้านลูกค้า ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมบริการทางการบัญชีกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต

นวัตกรรมบริการทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig. < 0.01) ทุกด้าน โดยนวัตกรรมบริการทางการบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ต โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันตั้งแต่ ระดับปานกลางถึงสูง ช่วงของความสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.533-0.826 ซึ่งสอดคล้องกับ พชรมน เหล่าพรหม (2557 : 35-39) พบว่า นวัตกรรมบริการทางการบัญชี มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารสำนักงานบัญชี ต้องให้ความสำคัญกับนวัตกรรมบริการทางการบัญชี โดยเฉพาะด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณภาพเทคนิคประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชี เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการมากขึ้น นำไปสู่การบริการที่มีคุณภาพ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เป็นเพราะนวัตกรรมบริการทางการบัญชี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านคุณภาพเทคนิค และด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ นั้นมีความสำคัญต่อสำนักงานบัญชีในการให้บริการแก่ลูกค้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด และย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในที่สุด และยังสอดคล้องกับ ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์ (2554 : 45) พบว่า นวัตกรรมบริการทางการบัญชี เป็นวิธีการและความสามารถในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์การบริการรูปแบบใหม่ให้ทันสมัย และนำไปใช้ในการให้บริการของสำนักงานบัญชีเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการด้านบัญชี รวมถึงการเสนอบริการที่มีความแตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่น ๆ การเพิ่มบริการเสริมนอกเหนือจากบริการหลัก ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงสุด และสร้างความประทับใจในการเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์แต่ละด้านของนวัตกรรมบริการทางการบัญชีกับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในจังหวัดภูเก็ตในแต่ละด้าน สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านการเข้าถึงบริการ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านลูกค้า ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน

ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมบริการทางการบัญชีด้านการเข้าถึงบริการ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี สอดคล้องกับ พฤษภา แก้วสาร และ นพดล พันธุ์พานิช (2563 : 239-250) พบว่า การจัดการของสำนักงานบัญชีคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ เมื่อมีการดำเนินการจัดการนวัตกรรมบริการทางการบัญชีด้านการเข้าถึงบริการที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี โดยภาพรวม เพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นในการดำเนินการในการเข้าถึงบริการนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับความสะดวกในการเข้ารับบริการ รายละเอียดพร้อมเงื่อนไขในการให้บริการอย่างชัดเจน และรวมทั้งความสะดวกในการติดต่อขอรับบริการ สอดคล้องกับ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1988 : 5) พบว่า การเข้าถึงบริการนั้น ผู้ใช้บริการจะต้องสามารถเข้ารับบริการได้ง่าย และได้รับความสะดวกในการมาใช้บริการ จะต้องมีการกระจายอย่างทั่วถึง นอกจากนี้จะต้องพิจารณาถึงหลักการเข้าถึง 3 ประการ ได้แก่ เมื่อไหร่ ที่ไหน และอย่างไร

2) นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน ตามลำดับ สอดคล้องกับ พชรมน เหล่าพรหม (2557 : 35-39) พบว่า นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม เนื่องจากการบริการเป็นสิ่งที่ไม่ได้ลูกค้าจึงใช้สิ่งที่จับต้องได้เป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ถ้าองค์กรจัดลักษณะทางกายภาพให้มีความน่าเชื่อถือ ลูกค้าจะรู้สึกว่ามี ความเชื่อมั่นในความมั่นคง บริการนั้นมีคุณภาพ มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ เพราะด้วยเหตุที่ว่าลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งแรกที่สร้างความประทับใจในการใช้บริการครั้งแรก และส่งผลถึงความถึงพอใจที่จะกลับมาใช้บริการอีก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wall (2004 : 8 - 10) พบว่า ความพึงพอใจและคุณภาพของการบริการ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจบริการ ซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านความสะดวกสบาย ผู้บริโภคจะเกิดความรู้สึกสบายจากสถานที่ตั้งของธุรกิจบริการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อนวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านลักษณะทางกายภาพ ทั้งการมีเครื่องมือในการให้บริการครบครัน การมีใบรับรองมาตรฐานคุณภาพการให้บริการทางด้านบัญชี และการมีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการให้บริการที่ดีขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ด้านภาพรวมผลการดำเนินงาน เพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน

3) นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านลูกค้า ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เมื่อนวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านมนุษยสัมพันธ์ เพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ด้านลูกค้า ด้านภาพรวมผลการดำเนินงาน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงินและด้านกระบวนการภายใน เพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ พชรมน เหล่าพรหม (2557 :

35-39) พบว่า นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานโดยรวม ทั้งนี้เป็นเพราะมนุษยสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ และไว้วางใจแก่ลูกค้า การให้บริการให้ความเชื่อเหลือต่อลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกิดปัญหาพนักงานให้บริการช่วยแก้ปัญหาโดยไม่ปิดความรับผิดชอบ นอกจากนี้การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้น บุคลิกภาพของผู้ให้บริการถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้รับบริการ

4) นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านคุณภาพเทคนิค มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เมื่อนวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านคุณภาพเทคนิค เพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีโดยภาพรวมเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน เป็นเพราะคุณภาพเทคนิค ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ ไลน์ อีเมล ฯลฯ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และการให้บริการที่สอดคล้องกับสภาพของผู้รับบริการด้วยความรวดเร็ว ทันเวลา ถูกต้องและปลอดภัย ตามลำดับ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในภาพรวมและในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ซึ่งจะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบันถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล การแก้ไขเปลี่ยนแปลง การเรียกดูข้อมูล การประมวลผล การใช้งานร่วมกันแบบหลาย ๆ คน และการวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น มีค่าใช้จ่ายต่ำลง เพิ่มคุณค่าและประโยชน์ในการใช้งานข้อมูล และสารสนเทศที่ได้มาจะมีคุณภาพในการนำไปวิเคราะห์และใช้งานเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันเทคโนโลยียังสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการในการผลิตและการทำงานให้มีต้นทุนที่ต่ำลง ใช้เวลาในการทำงานที่ลดลง และได้สินค้าหรือผลลัพธ์ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานบัญชีและลูกค้า ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทำได้ง่ายขึ้น การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทำให้มีการบริการลูกค้าที่ดีสะดวก และรวดเร็วขึ้น สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและความได้เปรียบในการแข่งขันของสำนักงานบัญชี ดังนั้น เทคโนโลยีจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gu and Gera (2004 : 37-51) พบว่า การที่นำระบบสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยี (Information and Communications Technology : ICT) มาใช้ทำให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงการผลิต แสดงว่าบริษัทประสบความสำเร็จ โดยจะต้องนำระบบสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของระบบเพื่อเสริมวิธีการในการทำงานขององค์กร จึงส่งผลให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นทั้งในด้านภาพรวม ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน

5) นวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านภาพรวมด้านนวัตกรรม มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาด้านลูกค้า ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน ตามลำดับ โดยเมื่อนวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านภาพรวมด้านนวัตกรรม เพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ภาพรวมผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า เพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ระดับสูง และนวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านภาพรวมด้านนวัตกรรม เพิ่มขึ้น ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมจึงมีความสำคัญต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นในด้านภาพรวม ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน สอดคล้องกับ กมลวิช วงศ์สาย และคณะ (2562 : 39-54) พบว่า ระดับความสำเร็จขององค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสำเร็จขององค์กรรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต เช่น มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ เพื่อให้พนักงานเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการส่งพนักงานเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ด้านกระบวนการภายใน เช่น มีการจัดระบบ การทำงานเป็นทีมเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการสอบถามกระบวนการทำงานภายในอยู่เสมอเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือสามารถแก้ปัญหาได้ทัน 3) ด้านลูกค้า เช่น ลูกค้ามีความพึงพอใจต่อการใช้บริการ เพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้รับการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี รวมถึง ขอร้องเรียนมีจำนวนลดลง และ 4) ด้านการเงิน เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการให้บริการลูกค้ารายใหม่ มีการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการให้บริการใหม่ เช่น รายได้จากการรับรองลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนนิติบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้ประกอบการสำนักงานบัญชี ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชี เพื่อให้ผลการดำเนินงานสัมฤทธิ์ผลบรรลุตามเป้าหมายทั้งในการ ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายใน โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1.1) การพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชีด้านการเข้าถึงบริการ ในการดำเนินการในการเข้าถึงบริการนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับความสะดวกในการเข้ารับบริการ รายละเอียดพร้อมเงื่อนไขในการให้บริการอย่างชัดเจน และรวมทั้งความสะดวกในการติดต่อขอรับบริการ นอกจากนี้จะต้องพิจารณาถึงหลักการเข้าถึง 3 ประการ คือ ที่ไหน ต้องพิจารณาว่า ลูกค้ารับบริการที่ไหน 2) เมื่อใด ต้องพิจารณาว่า ลูกค้ารับบริการเมื่อใด และ 3) อย่างไร ต้องพิจารณาว่า ลูกค้ารับบริการอย่างไร

1.2) การพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีควรสนับสนุนให้มีเครื่องมือในการให้บริการครบครัน การมีใบรับรองมาตรฐานคุณภาพการให้บริการทางด้านบัญชี และการจัดให้มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการให้บริการที่ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ด้านภาพรวมผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้น

1.3) การพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีควรส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร ให้มีความรู้ ทักษะและบุคลิกภาพ ตลอดจนบุคลิกภาพในการให้บริการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าผู้เข้ารับบริการ ทั้งมุ่งเน้นเกี่ยวกับการส่งเสริมพนักงานสร้างความน่าเชื่อถือ และไว้วางใจแก่ลูกค้า การให้บริการให้ความเชื่อเหลือต่อลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ และการให้บริการหลังการขาย เมื่อเกิดปัญหาพนักงานให้บริการช่วยแก้ปัญหาโดยไม่ปิดความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจส่งเสริมจัดให้มีการอบรมทั้งภายในและภายนอกบริษัทเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ลูกค้าผู้รับบริการ

1.4) การพัฒนานวัตกรรมบริการทางการบัญชี ด้านคุณภาพเทคนิค ผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีควรส่งเสริมการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ ไลน์ อีเมล ฯลฯ ซึ่งเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานบัญชีและลูกค้า ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทำได้ง่ายขึ้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และการให้บริการที่สอดคล้องกับสภาพของผู้รับบริการด้วยความรวดเร็ว ทันเวลา ถูกต้องและปลอดภัย จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรโดยภาพรวม

2) ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะเชิงปริมาณ ดังนั้นควรเพิ่มเติมข้อมูลด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ พนักงานผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการหรือผู้บริหาร ตลอดจนลูกค้าสำนักงานบัญชี ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมิติ และครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลวิษ วรงค์สาย และคณะ. (2562). คุณภาพการบริการด้านบัญชีกับความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 13 (3), 39-54.
- กัญธนา ดิษฐ์แก้ว. (2558). คุณภาพของข้อมูลทางบัญชีบริหาร นวัตกรรมทางการบริหาร การเพิ่มผลผลิตและความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการโรงสีข้าวในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*. 8 (1), 47-66.

- ชาญชัย ประเสริฐสังข์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะความเป็นมืออาชีพและประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีที่มีต่อความสำเร็จของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- พชรมน เหล่าพรหม. (2557). ผลกระทบของนวัตกรรมบริการทางการบัญชีที่มีต่อผลการของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือดำเนินงาน. ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พฤษภา แก้วสาร และ นพดล พันธุ์พานิช. (2563). แนวทางการให้บริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8 (ฉบับเพิ่มเติม), 239-250.
- ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2554). การตลาดบริการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลักขณา ลีละยุทธโยธิน. (2555). การจัดการนวัตกรรมในธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2555. แหล่งที่มา: <http://www.nia.or.th/innolinks/200608/-innovpeople.htm>
- สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). สถิติจำนวนสำนักบริการรับทำบัญชีร้านอาหารในประเทศไทย ปี 2560. ออนไลน์. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562. แหล่งที่มา: http://www.dbd.go.th/download/account_file/account_office/42.pdf
- Gu, W. and Gera, S. (2004). *The Effect of Organizational Innovation and Information and Communications Technology on Firm Performance*. International Productivity Monitor. 9, 37-51.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). *Delivery Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations*. New York: Free Press.
- Saisut, P. (2011). *The effect of innovation capability on professionalism and organization success of account firms in Central of Thailand*. Master Thesis, Mahasarakham University.
- Straw, B.M. & Epstein, L.D. (2000). *What bandwagons bring: Effects of popular management techniques on corporate performance, reputation, and CEO pay*. Administrative Science Quarterly. 45, 523-556.
- Wall, K. L. (2004). *Seeking a new measure of service with LibQUAL TM*. Miss Libr. 68 (1), 8 - 10

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

**Comparison of Academic Achievement of SS 2203101 Physical Geography
of Social Studies among 1st Undergraduate Students between Student
Teams-Achievement Divisions (STAD) and Conventional
Learning Management**

ปนัดดา พาณิชนพรัตน์ และ วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Phanatda Panitchayapan and Vutthiwat Ananphutthimet

Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, Email: panadda_panich@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพและเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ประชากรที่ใช้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่เรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ภาคเรียนที่ 1/2563 จำนวน 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างละ 16 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย และแบบเขียนบรรยาย (Essay Test) แบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบค่า t-test แบบ dependent และ Independent ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD มีความพึงพอใจทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 30 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 24 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 25 กันยายน 2564

Received: June 30, 2021; Revised: September 24, 2021; Accepted: September 25, 2021

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD; การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

Abstracts

This research aimed to compare academic achievement before and after taking SS 2203101 Physical Geography and to compare satisfaction among first year undergraduate students in Department of Social Studies who were taught under Student Teams-Achievement Divisions (STAD) strategy and conventional learning management strategy. A sample of 60 1st year undergraduate students under Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri Province who took SS 2203101 Physical Geography in second semester of academic year 2020, selected by using a purposive sampling technique. Research instruments included STAD-based lesson plans and conventional learning management-based lesson plans (16 sheets per plan), achievement test in a form of multiple choices and essay test, study satisfaction survey with a five-point rating scale: very high, high, moderate, low, and very low. Statistics used in analysis include average, standard deviation, and dependent and independent t-test.

Research findings are

1. Students who studied with the STAD strategy had higher academic achievement than those who studied with conventional learning management strategy at the statistically significant level of .05
2. Students who studied with the STAD strategy had higher satisfaction than those who studied with conventional learning management strategy at the statistically significant level of .05

Keywords: Student Teams-Achievement Divisions (STAD); Conventional Learning Management

บทนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เกิดทักษะในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 54) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 23)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพสำหรับนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษามีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน บางคนสามารถทำข้อสอบได้ดี แต่ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น บางคนทำข้อสอบได้ไม่ดี แต่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ปรับตัวเก่ง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ง่าย ซึ่งปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ในรายวิชา สศ

2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรก็คือ การเรียนการสอนในกลุ่มวิชานี้ส่วนใหญ่เน้นทั้งในด้านของทักษะการท่องจำ หลังจากการท่องจำส่วนปรากฏการณ์ต่างๆ แล้ว นักศึกษาต้องนำมาหา ลักษณะความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ จากการสังเกตของผู้สอนพบว่า นักศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ ขาดการวางแผน ร่วมมือในการทำงาน ทำให้ผลงานไม่ดีเท่าที่ควร อาจเกิดจากปัญหาการทำงานขาดความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำ กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งทศนา แหมมณี (2554 : 4) ได้กล่าวถึงเทคนิควิธีการที่สามารถช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จได้ดี คือ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD : Student Teams-Achievement Divisions) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกันเป็น กลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการ เรียนรู้รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่ รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคน ในกลุ่ม ความสำเร็จแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

Slavin (1989 : 44 - 46) ได้อธิบายหลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD ไว้ดังนี้ 1) การแบ่งกลุ่มหรือทีม (Student Teams) คือ กลุ่มนักศึกษาในแต่ละกลุ่มหรือทีม จะมีสมาชิก 4-5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ นักเรียนที่มีผิวขาว ผิวดำ ต่างชาติและต่างเพศ สมาชิกในแต่ละกลุ่มหรือทีมจะต้องร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านการ เรียน เพื่อที่จะให้แต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ในแต่ละสัปดาห์จะมีการประกาศผลทีมที่ได้ คะแนนสูงสุดในลักษณะของจดหมายข่าว (Newsletter) สมาชิกภายในกลุ่มหรือทีมจะร่วมมือกันในการ ทำงานเพื่อที่จะแข่งขันกับกลุ่มหรือทีมอื่น และ 2) การสร้างระบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Achievement Divisions) ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์เป็นวิธีทางที่จะช่วยให้เด็กทุกระดับความสามารถทางการเรียนสามารถที่จะทำ คะแนนได้สูงสุดเต็มความสามารถของตนเอง โดยเริ่มจากการนำคะแนนทดสอบของครั้งที่ผ่านมานักเรียน ทุกคน มาเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดไปหาน้อย การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์นี้ นักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะแข่งขันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ระดับปานกลาง และต่ำ เช่นเดียวกัน วิธีการเช่นนี้จะพบว่านักเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันจะแข่งขันกันเท่านั้น กลุ่มผลสัมฤทธิ์นี้ มีโอกาสเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อที่จะให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาการเรียนของนักศึกษา และตระหนักถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจึงต้องการที่จะเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ว่าจะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ของ นักศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้น และในขณะเดียวกัน ต้องการทราบว่านักศึกษาพึงพอใจกับการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD หรือไม่ ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนสศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้หมู่เรียน 631147101 เป็นกลุ่มที่ 1 และหมู่เรียน 631147102 เป็นกลุ่มที่ 2 รวมทั้งสิ้น 60 คน

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ระหว่างเดือน มิถุนายน 2563 – กันยายน 2563 จำนวน 16 สัปดาห์ คาบเรียนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เกณฑ์การพิจารณา มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิศาสตร์ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เกณฑ์การพิจารณา มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิศาสตร์ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ รวม 20 คะแนน และเขียนบรรยายคำตอบลงใน

กระดาษคำตอบ (Essay Test) เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบ (Scoring Rubric) จำนวน 5 ข้อ รวม 10 คะแนน รวมทั้งหมด 30 คะแนน ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.36-0.77 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.28-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เกณฑ์การพิจารณา มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิศาสตร์ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

4. แบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 3 ด้าน 30 ข้อ คือ ด้านความพึงพอใจด้านเนื้อหา 10 ข้อ ด้านความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรม 10 ข้อ และด้านความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 10 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เกณฑ์การพิจารณา มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 อยู่ระหว่าง 0.70 ถึง 1.00 ค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 และพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิศาสตร์ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจ้งนักศึกษา และจุดประสงค์ในการวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ให้นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pre-test) รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และเขียนบรรยายคำตอบลงในกระดาษคำตอบ (Essay Test) จำนวน 5 ข้อ เกณฑ์การประเมินเป็นแบบ (Scoring Rubric) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที
3. การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม นักศึกษากลุ่มที่ 1 หมู่เรียน 631147101 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD และนักศึกษากลุ่มที่ 2 หมู่เรียน 631147102 ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาการสอนเท่ากัน ระยะเวลาในการสอน 16 สัปดาห์ แผนละ 3 ชั่วโมง
4. หลังจากทำการสอนเสร็จแล้วให้นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (Post-test) รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และเขียนบรรยายคำตอบลงในกระดาษคำตอบ(Essay Test) จำนวน 5 ข้อ เกณฑ์การประเมินเป็นแบบ (Scoring Rubric) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที
5. หลังจากนักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเสร็จแล้วให้ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มทำแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ หลังเรียน เป็น

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 3 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

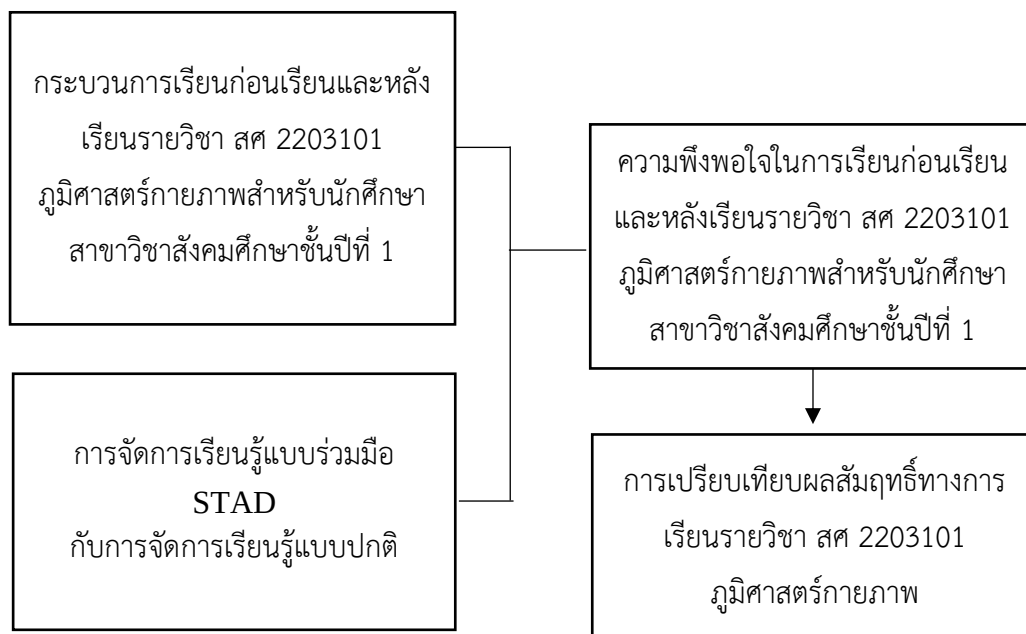
1. คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ แบบปรนัยนำมาตรวจให้คะแนน ส่วนแบบเขียนบรรยายคำตอบลงในกระดาษคำตอบ (Essay Test) นำมาเทียบช่วงคะแนน หลังจากนั้นนำคะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t -test แบบ dependent

2. คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t -test แบบ Independent

3. คะแนนที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจทางการเรียนหลังเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกตินำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t -test แบบ Independent

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ 1 ก่อนเรียน และหลังเรียนในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ ก่อนเรียน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	จำนวนนักศึกษา (N)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	Df	t	Sig.
แบบร่วมมือ STAD	30	30	24.47	1.392	1.371	1.222	.21**
แบบปกติ	30	30	23.21	1.215			

**P > .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ก่อนเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ หลังเรียน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	จำนวนนักศึกษา (N)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	Df	t	Sig.
แบบร่วมมือ STAD	30	30	28.62	1.256	22	10.32	.00**
แบบปกติ	30	30	25.63	2.305			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD หลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจทางการเรียนหลังเรียนในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจทางการเรียนหลังเรียน รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ

รูปแบบการจัด การเรียนรู้	จำนวน นักศึกษา (N)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	Df	t	Sig.
แบบร่วมมือ	30	4.72	1.102	23	11.31	.00**
STAD						
แบบปกติ	30	4.32	1.856			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจทางการเรียนหลังเรียน ในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาข้อมูล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์ และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะทางสังคมของผู้เรียน แผนการจัดการเรียนรู้ทุกชั้นตอนได้ผ่านการตรวจสอบ แนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ทำให้ได้เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพกำหนดไว้ในหลักสูตร อีกทั้งผู้สอนได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD โดยผู้สอนจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จำนวนไม่เกิน 5 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มต้องร่วมกันรับผิดชอบผลการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของบุคคลแต่ละคนคือ ความสำเร็จของกลุ่มสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2554 : 120) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้นักศึกษาได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้โดยที่แบ่งกลุ่มนักศึกษาที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้

ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัลยา บุญอากาศ (2556 : 88-90) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD มีค่าคะแนนเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง Slavin (1989 : 44 - 46) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพของเชื้อชาติสีผิว ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาเกรด 7 และ 8 จำนวน 424 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 12 ห้องเรียน ครูผู้สอนจำนวน 6 คน มีการจับคู่ชั้นเรียน คือ ครู 1 คน ทำการสอน 2 ห้องเรียน ห้องที่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง สอนโดยวิธีเรียนแบบกลุ่มแข่งขัน แบ่งตามผลสัมฤทธิ์ (STAD) และห้องที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม สอนโดยใช้ตารางการสอนกิจกรรม แบบเข้มข้น ซึ่งวิธีการคล้ายกับวิธีสอนแบบกลุ่มแข่งขันแบ่งตามผลสัมฤทธิ์ (STAD) เนื้อหานั้นจะศึกษาในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างกันตรงที่เวลาไม่ได้ทำงานกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นนักเรียนผิวดำ 38.70 % เป็นนักเรียนแถบเอเชียตอนใต้ (Oriental) และที่เหลือเป็นนักเรียนผิวขาว เวลาที่ใช้ในการทดลอง 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันและพบว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบกลุ่มแข่งขันแบ่งตามผลสัมฤทธิ์ (STAD) มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนต่างเชื้อชาติสีผิว ซึ่งเชื้อชาติและสีผิวไม่มีผลต่อการเรียนแต่อย่างใด

2. จากผลเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 รายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD มีความพึงพอใจทางการเรียนในรายวิชา สศ 2203101 ภูมิศาสตร์กายภาพ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ที่ผู้สอนออกแบบขึ้นมานั้นสามารถทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทำงานร่วมกับที่มากขึ้น นักศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกภายในกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับผิดชอบร่วมกัน ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวร่วมกัน พัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้จักช่วยเหลือและแบ่งปัน อีกทั้งยังทำให้นักศึกษาที่มีปัญหาสามารถเข้าใจบทเรียนไปพร้อมๆ กัน คนที่เก่งช่วยคนที่อ่อนกว่า โดยที่สมาชิกในกลุ่มคอยช่วยเหลือ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่น่าพึงพอใจ อีกทั้งยังทำให้การจัดการเรียนรู้ผู้สอนยังสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ที่กระตุ้นความสนใจของนักศึกษา เช่น การกำหนดปัญหาเป็นภารกิจให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันแก้ไข การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้บทบาทสมมติ และการใช้เกม อาทิ Quiz game, Board game, Online game เป็นต้น โดยผู้สอนเองจะต้องเลือกสิ่งที่กำลังเป็นที่สนใจอยู่ในสังคม มีความแปลกใหม่ ทันสมัย นักศึกษาจึงมีความตื่นตัว ทำท่าย สนใจ และใส่ใจกับการจัดการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวัชรพร สุทธิกรมกล (2559 : 61-87) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค

STAD ผลการศึกษา พบว่าผลการศึกษาความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง ($\text{Mean} = 4.6, \text{S.D.} = 0.57$) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษายู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุษา ยิ่งนารมย์ (2552 : 103-105) ได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรียน แบบร่วมมือแบบ STAD กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า การสอนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้และการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบ STAD ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่สอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ผู้สอนควรนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD ผู้สอนควรสร้างความเข้าใจ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ กำหนดกติกา แนะนำวิธีการดำเนินการปฏิบัติตน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนเกณฑ์การให้คะแนนให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนเองต้องทำหน้าที่เป็นเพียงที่ปรึกษา คอยติดตาม กำกับ ดูแล และในบางครั้งอาจต้องคอยช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในกลุ่มของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ในรายวิชาอื่นๆ จะเป็นไปตามผลจากการทดลองที่ผู้วิจัยศึกษาทำมาแล้วหรือไม่
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD แล้วนำไปทดลองใช้กับนักศึกษา กลุ่มอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของบทเรียนว่าจะเป็นไปตามเกณฑ์หรือแตกต่างไปจากการทดลองที่ผู้วิจัยศึกษาทำมาแล้วหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือการใช้หลักสูตรสังคมศึกษา พ.ศ. 2551 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพร สุทธิกรมกล. (2559). *ผลการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วัลยา บุญอากาศ. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2554). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. กรุงเทพมหานคร: อี เค บุ๊คส์.
- อุษา ยิ่งนารมย์. (2552). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือแบบ STAD กับการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Slavin, E Robert. (1989). “STAD,” *Journal of Research and Development in Educational*. 60 (7), 42 - 48.

การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)

เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of Multimedia Instruction with Problem based Learning to Encourage C Programming Skill for Grade 10 Students

วุฒิปัท วงศ์ประโคน และ พงศธรณ์ แซ่จู

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Wuttipat Wongprakhon and Phongthanat Sae-Joo

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: w.wuttipat@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานจากสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วย สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี 3) ศึกษาทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม และใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ชนิด Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.61/88.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียน โดยรวมเฉลี่ย (ค่า $\bar{X}$ =9.06) โดยมีค่ามาก

* วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 18 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 19 สิงหาคม 2564

Received: July 30, 2021; Revised: August 18, 2021; Accepted: August 19, 2021

ที่สุดที่ ($\bar{X}=9.73$) และน้อยที่สุดที่ ($\bar{X}=7.76$) 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ
มัลติมีเดีย อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: บทเรียนมัลติมีเดีย; การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน; โปรแกรมภาษาซี

Abstracts

The purposes of this research were to: 1) develop Computer Multimedia Teaching Language C Programming to meet the efficiency of 80/80, 2) compare students learning achievement before and after the intervention with the Computer Multimedia Teaching Language C Programming, 3) to study the problem solving skill of multimedia instruction on the C programming, and 4) explore the students' satisfaction towards learning through the Computer Multimedia. The sampling group was 30 Mathayomsuksa 4 students who enrolled in the second semester of academic year 2018 at The Demonstration School KhonKaen University (Suksasart) Announcement under Faculty of Education, KhonKaen University, Office of the Higher Education Commission (Ministry of Education). The samples were selected by cluster random sampling using the classroom as the unit. The research instruments were computer Multimedia teaching Language C Programming in Career and Technology Learning Substance Group for Mathayomsuksa 4 level, a learning achievement test, and a satisfaction questionnaire toward learning through the developed Computer Multimedia Teaching Language C Programming. The statistical analyses used in this study were mean, percentage, standard deviation, and t-test (Dependent Samples).

The findings of the research were: 1) The efficiency of the Computer Multimedia Teaching Language C Programming was 84.14/88.46, which was higher than the set criterion of 80/80. 2) The students learning achievement after the intervention was significantly different at the .01 level. 3) Problem solving skills in the C programming language of the students, the average of overall was high ($\bar{X}=9.06$), with the highest at ($\bar{X}=9.73$) and the lowest at ($\bar{X}=7.76$). 4) The students' satisfaction towards learning through the Computer Multimedia Teaching Language C Programming was at the high well level.

Keywords: Multimedia Instruction; Problem Based Learning; C Programming

บทนำ

การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมดิจิทัลทำให้เกิดยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่งทุกอย่าง (IoT) ซึ่งการพัฒนาอุปกรณ์ต่างๆที่มีโปรแกรมและการใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์และสามารถเคลื่อนที่ไปพร้อมกับคนได้ตลอดเวลาและสามารถประมวลข้อมูลและแสดงผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วจึงได้มีการผลักดันนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศให้ก้าวสู่Thailand 4.0ที่เน้นขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งภาคการศึกษาได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศและมืองค์ความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมโดยการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพสูงสามารถแสวงหาองค์ความรู้ได้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันที่ถูกพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ,

2560 : ออนไลน์) จึงได้มีการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการวิจัยการเรียนการสอนต้องการให้เกิดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง สร้างทักษะด้วยตนเอง ครูผู้สอนจึงได้นำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อมัลติมีเดียนำมาใช้เพื่อการเรียนการสอน (นภดล เลื่อนนักรบ, สุภาณี เสงี่ยม และพิศิษฐ์ พลธนะ, 2560 : 70-80) เพราะว่ามัลติมีเดียสามารถที่จะนำเสนอได้ทั้งเสียง ข้อความ ภาพเคลื่อนไหว ดนตรี กราฟิก ภาพถ่ายวัสดุพิมพ์ ภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ ประกอบกับสามารถที่จะจำลองภาพของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยตนเองอีกด้วย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดการจัดกระบวนการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญนักเรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการคิดและได้เป็นผู้ได้ลงมือกระทำจากประสบการณ์จริงที่ใกล้ตัวนักเรียนสามารถประยุกต์องค์ความรู้ใช้ในการดำเนินชีวิต (กรมวิชาการ, 2551 : 43) ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญ 5 ประการที่ควรพัฒนาผู้เรียนการแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการกระทำทั้งหมด การแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์ ซึ่งจะต้องใช้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทักษะการแก้ปัญหาเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่ถ่วงดุลสับสนได้เป็นอย่างดี ผู้ที่มีทักษะการแก้ปัญหาก็จะสามารถเผชิญกับภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็งทักษะการแก้ปัญหาก็มิใช่เป็นเพียงการรู้จักคิดและรู้จักการใช้สมองหรือเป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติวิธีคิดค่านิยมความรู้ความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้ดีอีกด้วย (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2553 : 57)

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบดังกล่าวมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับลักษณะของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในรายวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง31201) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ซอฟต์แวร์ในการทำงานและนำทักษะนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศข้อมูลสารสนเทศและความรู้และอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของผู้เรียนหากผู้เรียนได้คิดปัญหาด้วยตนเองทำให้ได้ปัญหาที่ใกล้ตัวนอกจากนั้นยังฝึกการทำงานเป็นระบบฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นฝึกการค้นคว้าข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลงานและโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพมีการให้ความสำคัญในวิชาคอมพิวเตอร์เพราะเป็นโรงเรียนส่งเสริม ICT มีความพร้อมทั้งด้านผู้เรียนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เหมาะสมกับการทำวิจัยจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้

ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกันด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิจารณ์ญาณ คิววิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น รวมไปถึงการเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐานมีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนได้ศึกษาเมื่อผู้เรียนต้องเผชิญกับปัญหาในอนาคตจะทำให้มีการกระตุ้นความจำและสามารถนำข้อมูลมาปรับใช้ทั้งจากความรู้พื้นฐานและความรู้ภาคปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในอนาคตได้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2553 : 107, เดือนงาม นามเมือง, 2552 : 34-36)

จากความสำคัญและความเป็นมาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง31201) เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่จัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) และเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีการให้ความสำคัญใน วิชาคอมพิวเตอร์เพราะเป็นโรงเรียนส่งเสริม ICT มีความพร้อมทั้งด้านผู้เรียน อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เหมาะสมกับการทำวิจัย เพื่อเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตมีความสามารถในการแก้ปัญหาสามารถจัดระบบความคิดของตนได้อย่างมีเหตุผลสามารถเข้าถึงข้อมูลและสามารถแปลงข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน(PBL)เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน(PBL)
3. เพื่อศึกษาทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน(PBL)
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยใช้การวิจัยแบบ One group pretest posttest design

กลุ่ม	สอบก่อนทดลอง	ทดลอง	สอบหลังทดลอง
กลุ่มทดลอง	T1	X	T2

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 4 (ม.4/2) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 1 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 สุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรโดยการเลือกห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 4 (ม.4/2) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน

ขั้นที่ 2 สุ่มเข้ากลุ่มทดลอง โดยหลังจากสุ่มตามขั้นตอนที่ 1 แล้ว ทำการสุ่มนักเรียนเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

3. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 2 การออกแบบ (Design) ขั้นที่ 3 การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน (Development) ขั้นที่ 4 การทดลองก่อนนำไปใช้จริง (Pre-experiment) และขั้นที่ 5 ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข (Evaluate and Revise)

2) แบบประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมิน 2) สร้างแบบประเมินเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิดในส่วนท้ายของแบบประเมิน 3) เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความชัดเจนทางภาษาและความถูกต้องของเนื้อหา

4) เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 5) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้สมบูรณ์

3) แบบฝึกหัดทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระเพิ่มเติม สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี เพื่อวัดความเข้าใจปัญหา อธิบายขั้นตอนวิธี และการปฏิบัติการเขียนโปรแกรม ซึ่งมีแบบฝึกหัดการเขียนโปรแกรมภาษาซี จำนวน 6 แบบฝึกหัดผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกหัดทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี 2) สร้างแบบฝึกหัดทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระเพิ่มเติมสาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี 3) เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความชัดเจนทางภาษาและความถูกต้องของเนื้อหาและ 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัดสำหรับวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซีให้สมบูรณ์

4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระเพิ่มเติม สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง31201) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยเป็นข้อสอบแบบอิงกลุ่มชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 53 ข้อ 3) เสนอต่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข 4) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยการหาค่า IOC จนได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 5) นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 จำนวน 30 คนที่เคยเรียนเนื้อหาผ่านมาแล้ววิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.77 – 0.90 และได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45– 0.53 เลือกข้อสอบไว้จำนวน 50 ข้อ 6) นำข้อสอบที่เข้าเกณฑ์มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยกำหนดว่าต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.76 ขึ้นไปซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และ 7) จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

5) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อผู้วิจัยได้

ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อโดยแยกรายด้าน 4 ด้านคือด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการวัดและประเมินผล 2) เสนอแบบสอบถามให้ประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่บกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข 3) นำแบบสอบถามวัดความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มทดสอบที่เคยเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนมาก่อนอย่างน้อย 2 หน่วยการเรียนรู้ 5) หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 2 คน โดยเป็นเด็กที่มีผลการเรียนสูงสุดในห้อง 1 คน และเด็กที่มีผลการเรียนต่ำสุดในห้อง 1 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 2 (ทดลองแบบกลุ่มเล็ก) และการทดลองครั้งที่ 3 (ทดลองภาคสนาม) โดยผู้วิจัยทำการสังเกต สัมภาษณ์และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

2) นำสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ค้นพบจากการทดลองครั้งที่ 1 แล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 15 คน โดยเป็นเด็กที่มีผลการเรียนสูงสุดในห้อง 7 คน และเด็กที่มีผลการเรียนต่ำสุดในห้อง 8 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งที่ 1 (ทดลองกลุ่มเล็ก) และการทดลองครั้งที่ 3 (ทดลองภาคสนาม) แล้วทำการทดสอบระหว่างเรียนในหน่วยนั้น นักเรียนทำเช่นนี้ตามลำดับจนครบทุกหน่วย แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน จากนั้นนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน E_1/E_2

3) นำแบบฝึกหัดทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 30 คน ได้ทำแบบฝึกหัดทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี จำนวน 6 แบบฝึกหัดโดยประเมินค่าคะแนนจากการส่งแบบฝึกหัดที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค (Scoring Rubric)

4) นำสื่อประกอบการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่ค้นพบจากการทดลองครั้งที่ 1 และการทดลองครั้งที่ 2 แล้วไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยให้กลุ่มตัวอย่างเรียนจากสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน ใช้เวลาเรียน 6 สัปดาห์ แล้วจึงทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเป็นลำดับสุดท้าย เพื่อ

ประเมินผลการเรียนรู้ และทำแบบทดสอบระหว่างเรียนของหน่วยการเรียนรู้แรกเสร็จแล้วจึงเรียนเนื้อหาในหน่วยถัดไป ให้นักเรียนทำเช่นนี้ตามลำดับจนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ รวมจำนวนแบบทดสอบ 50 ข้อ แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 30 ข้อ

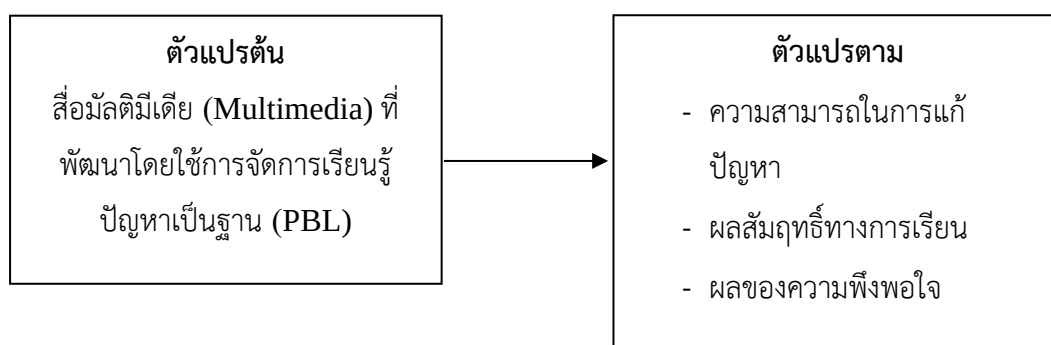
5) เก็บข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_1/E_2) และวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน จากคะแนนการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและคะแนนการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test ชนิด Dependent Samples Test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของ Bus and Neuman (2011 : 105-107) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201)

ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)					ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E ₂)			
หน่วยที่	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
1	10	7.76	0.97	77.58	50	44.21	2.64	88.42
2	10	9.12	1.22	91.21				
3	10	9.73	0.63	97.27				
4	10	9.09	0.46	90.91				
5	10	9.24	0.59	92.42				
6	10	9.42	0.66	94.24				
ค่าเฉลี่ยรวม				90.61				88.42

จากตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 90.61/88.42 หมายความว่า สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน 90.61 และหลังเรียน 88.42 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) มีคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	D	D ²	t
ก่อนเรียน	30	50	18.23	3.86	$\sum D^2 = 782$	$\sum D^2 = 21818$	48.71**
หลังเรียน	30	50	44.21	2.64			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย (เท่ากับ 18.23) ซึ่งน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม และคะแนนทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย (เท่ากับ 44.21) เมื่อเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏว่าคะแนนค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2

แบบฝึกหัดที่	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
4	10	7.76	0.97	77.58
5	10	9.12	1.22	91.21
7	10	9.73	0.63	97.27
8	10	9.09	0.46	90.91
10	10	9.24	0.59	92.42
11	10	9.42	0.66	94.24
ค่าเฉลี่ยรวม		9.06	2.32	90.61

จากตารางที่ 3 โดยรวมเฉลี่ยทุกแบบฝึกหัดมีค่า ($\bar{X} = 9.06$) โดยมีทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีแบบฝึกหัดที่ 7 มากที่สุด ($\bar{X} = 9.73$) และแบบฝึกหัดที่ 4 น้อยที่สุด ($\bar{X} = 7.76$)

4. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.37	0.49	ดีมาก
2. ภาพ ภาษา และเสียง	3.87	0.74	ดี
3. ตัวอักษร และสี	4.07	0.76	ดีมาก
4. ใบงานหรือภาระงาน	4.31	0.62	ดีมาก
5. การจัดการบทเรียน	3.85	0.78	ดี
เฉลี่ย	4.02	0.70	ดีมาก

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น รวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับความพึงพอใจดีมากที่สุด 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านปริมาณของเนื้อหา 2) ด้านความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา 3) ด้านความเหมาะสมสอดคล้องระหว่างใบงานกับเนื้อหาโดยมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.61/88.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80/80 ที่ตั้งไว้ หมายถึง สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201) ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีและหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น แสดงว่าสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบและมีวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิเวศน์ วงศ์ประทุม และ ประยูร บุญใช้ (2558 : 155-164) ได้ทำการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีชาร์ป 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีชาร์ป 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/82.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซี (ง 31201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการทดลองครั้งนี้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ย 18.23 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 31.77 นักเรียนได้คะแนนไม่ถึงครึ่ง เนื่องจากนักเรียนยังไม่เคยเรียนเรื่องนี้มาก่อนจึงทำให้นักเรียนทำคะแนนได้น้อย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เฉลี่ย 44.23 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.46 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุชิต ไชยทองศรี (2551 : 123) ได้ทำการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดียเรื่องเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลดาวัลย์ เขียวหวาน (2550 : 98) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและวิธีการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและวิธีการสอนปกติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โดยรวมเฉลี่ยทุกแบบฝึกหัดมีค่า ($\bar{X} = 9.06$) โดยมีทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีแบบฝึกหัดที่ 7 มีคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 9.73$) และแบบฝึกหัดที่ 4 คะแนนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 7.76$) ทั้งนี้ แบบฝึกหัดที่ 4 เป็นแบบฝึกหัดที่ให้นักเรียนฝึกทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีของนักเรียน เนื่องจากเป็นแบบฝึกหัดแรก หลังจากทีนักเรียนได้เริ่มเรียนยังมีความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นจึงทำให้ได้คะแนนทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีน้อยกว่าแบบฝึกหัดชุดอื่น ซึ่งหลังจากทีนักเรียนได้มีการเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจการเขียนโปรแกรมภาษาซีเพิ่มขึ้น ทำให้คะแนนของแบบฝึกหัดชุดอื่นเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Topalli (2018 : 64-74) ที่พบว่าการเขียนโปรแกรมผ่านการพัฒนาเกมที่ใช้ปัญหาในชีวิตจริงพร้อมกับสภาพแวดล้อมการเขียนโปรแกรม Scratch ช่วยปรับปรุงทักษะการเขียนโปรแกรมและแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภฤทธิ ไชยเลิศ (2558 : 86-99) ที่พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนในภาพรวมส่วนใหญ่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี

4. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี (ง 31201) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.02$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงศักดิ์ ศรีสว่างวงศ์ (2551 : 107) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดีย สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเมทริกซ์และระบบสมการเชิงเส้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดีย เรื่องเมท

ริกซ์และระบบสมการเชิงเส้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของประสิทธิ์ คลังบุญกอง (2550 : 235-241) ได้ทำการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดียกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดียกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ นิเวศน์ วงศ์ประทุม และ ประยูร บุญใช้ (2558 : 155-164) ได้ทำการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีชาร์ป 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

- 1.1 ควรแนะนำเบื้องต้นในการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้งานอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นให้ตรงกัน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
- 1.2 สนับสนุนให้มีการนำสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 สนับสนุนให้ครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดหาหรือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนประเภทสื่อมัลติมีเดียอย่างต่อเนื่อง
- 1.4 ปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียน เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และช่วยพัฒนาให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนในรายวิชาอื่นโดยเฉพาะในรายวิชาที่มีเนื้อหาและทำความเข้าใจยาก นักเรียนให้ความสนใจน้อย จึงควรใช้สื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนไปสร้างความสนใจของผู้เรียนได้ อีกทั้งสนับสนุนการเรียนรู้แบบรายบุคคลและเน้นนักเรียนเป็นสำคัญได้ดี
- 2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนนี้กับวิธีการอื่น เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทเรียนบนเว็บ เป็นต้น
- 2.3 ควรนำสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.bpp.mua.go.th/main/download/plan/EducationPlan12.pdf>
- เดือนงาม นามเมือง. (2552). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารวิชาการ*. 12 (2), 34-36.
- ทรงศักดิ์ ศรีสว่างวงศ์. (2551). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดีย วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง แม่ทริกซ์และระบบสมการเชิงเส้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นภดล เลื่อนนักรบ, สุภาณี เสียงสร และ พิเศษ พลชนะ. (2560). ICT: เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครดัตติ*. 9 (1), 70-80.
- นิเวศน์ วงศ์ประทุม และ ประยูร บุญใช้. (2558). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีชาร์ป 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 7 (18), 155-164.
- ประสิทธิ์ คลังบุญกอง. (2550). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 16 (4), 235-241.
- ลดาวลย์ เขียวหวาน. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและวิธีสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศุภฤทธิ ไชยเลิศ. (2558). ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *พินเนศวรสาร*. 11 (2), 86-99.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2553). *21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- อนุชิต ไขนทองศรี. (2551). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดียกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- Bus, A.G. and Neuman, S.B. (2011). *Multimedia and Literacy Development: Improving Achievement for Young Learners*. (2nd ed). Oxon: Routledge.
- Topalli, D. (2018). Improving programming skills in engineering education through problem-based game projects with Scratch. *Computers & Education*. 120 (1), 64-74.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยิน
หรือสื่อความหมายในจังหวัดสระบุรี
**Factors Affecting the Quality of Life of People with Hearing and
Interpretive Disabilities in Saraburi Province**

อมร พงษ์สว่าง และ สิทธิพรร์ สุนทร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Amorn Pongswang and Sitthiporn Soonthorn
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : thantikan22@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 400 คน ได้จากการคำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane(1973 : 727) โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยวิธี Enter และ Stepwise โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 2) คุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 3) ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ได้ร้อยละ 35.10 มีค่า $R^2 = .351$ และมีค่า F เท่ากับ 53.325 ซึ่งพบว่ามี 3 ปัจจัย เรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ คือ ด้านการสนับสนุนทางด้านการเงิน (x_1) ด้านการสนับสนุนทางด้านการประเมิณ (x_2) และ ด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน (x_4) ที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$

* วันที่รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 20 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 21 สิงหาคม 2564

Received: July 28, 2021; Revised: August 20, 2021; Accepted: August 21, 2021

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต; คุณภาพชีวิตของคนพิการ; ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the level of factors affecting the quality of life of people with hearing or interpretive disabilities. in Saraburi Province 2) to study the level of quality of life of people with hearing or interpretive disabilities in Saraburi Province 3) To study the social support factors affecting the quality of life of people with disabilities to the quality of life of people with hearing or communicative disabilities. in Saraburi Province. The study is a quantitative research which using the questionnaire as instruments. The sample group were 400 people with hearing and interpretive disabilities in Saraburi Province. through the Yamane Formula in determining the sample size, using systematic random sampling. The statistic used were frequency, average, mean, standard deviation, and Multiple Linear Regression with Enter and Stepwise significantly at .05.

The results of the research found that 1) level of factors affecting the quality of life of people with hearing and interpretive disabilities in Saraburi Province Overall, it's at a high level. has an average of 4.05 2) level of quality of life of people with hearing or communicative disabilities in Saraburi Province Overall, it's at a high level. has an average of 4.00 3) Social support factors affecting the quality of life of people with disabilities to the quality of life of people with hearing or communicative disabilities in Saraburi Province were described The Quality of life of people with hearing or communicative disabilities in Saraburi Province at 35.10 %, $R^2 = .351$, $F = 53.325$ which occurring 3 factors orderly getting into the correlation equation; a factor of Emotional Support (x_1), a factor of Appraisal Support (X_2) and a factor of Intrumental Support, Finance and Labor (X_4). These factors could predict the quality of life of people with hearing and interpretive disabilities in Saraburi Province significantly at $\alpha .05$

Keywords: Quality of Life; Quality of Life of People with Disabilities; Factors Affecting Quality Of Life

บทนำ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 กำหนดวิสัยทัศน์ “คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน” ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียม (EQUAL) ได้แก่ เสริมพลังคนพิการและองค์กรด้านคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง (Empowement) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ จัดการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง (Quality Management) เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง (Understanding) สร้างสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibilty) ส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องเข้าใจก่อนว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตในระดับที่เหมาะสมของมนุษย์ตามสภาพความจำเป็นพื้นฐานในสังคม ซึ่งสนองต่อสิ่งที่ต้องการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและความคิดอย่างเพียงพอจน

ก่อให้เกิดความสุข ตลอดทั้งการมีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจที่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม หากประชากรในชาติด้อยคุณภาพ แม้ว่าประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่อาจทำให้ประเทศชาตินั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพ (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2561 : 35-48) จะเห็นว่าคุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทย เกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการในเชิงกฎหมาย นโยบาย และกลไกระดับต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรของคนพิการ และองค์กรเพื่อคนพิการมาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทยแล้วได้มีการพัฒนาด้านกฎหมายเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดให้มีบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิคนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 30 กำหนดให้การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องความพิการ จะกระทำได้ และมาตรา 54 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในทุกระดับให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง ผู้ที่สูญเสียสมรรถภาพทางการได้ยินเนื่องจากอวัยวะการได้ยิน ทำให้มีผลกระทบต่อบุคคลนั้น ๆ ซึ่งพบว่า มีผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือสื่อความหมายจำนวน 278,550 คน คิดเป็นร้อยละ 17.78 ของความพิการทั้งหมด ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 2 ของประเภทความพิการทั้งหมด และแนวโน้มใน พ.ศ. 2564 ประชากรของประเทศไทยจะมีจำนวนประชากร จำนวน 73.08 ล้านคน และจะมีคนพิการ จำนวน 2,196,482 คน โดยจำแนกเป็นคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายจำนวน 387,696 คน (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเรื่องที่น่าเสียดายหากคนที่มีความผิดปกติทางด้านการได้ยินหรือคนพิการทางการได้ยินแต่กำเนิดจะต้องสูญเสียการได้ยินไปตลอดชีวิต เพราะหากบุคลากรของชาติที่จะเติบโตขึ้นในอนาคต จะต้องกลายเป็นคนพิการและอาจทำให้รู้สึกไร้ค่าในการใช้ชีวิตในสังคม ทั้งที่ความเป็นจริงพวกเขามีความสามารถเพียงแต่ขาดโอกาสทางการสื่อสารเท่านั้น การช่วยเหลือคนกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญพ่อแม่ ผู้ปกครองก็มีความสำคัญในการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาให้กับลูกที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้สามารถมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น สามารถเข้าใจว่าอะไรถูกหรือผิด สามารถเรียนรู้ทักษะชีวิตสำหรับแก้ปัญหาและสามารถเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่รู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้ พ่อแม่ถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องมีบทบาทใกล้ชิดกับลูกมากที่สุดให้การสร้างคุณสมบัติเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเขา (ปณณพัฒน์ จันทร์สว่าง, 2556 : ออนไลน์)

จากข้อมูลคนพิการในจังหวัดสระบุรีซึ่งในจังหวัดสระบุรีมีพิการทั้งสิ้น จำนวน 80,108 คน แบ่งเป็น ความพิการด้านการเคลื่อนไหว อันดับ 1 จำนวน 40,898 คน รองลงมาความพิการด้านสติปัญญา จำนวน 16,350 คน รองลงมาตามลำดับ ความพิการด้านการได้ยินหรือสื่อ จำนวน 16,093 คน ความพิการด้านจิตใจ หรือพฤติกรรม จำนวน 11,337 คน ความพิการด้านการมองเห็น จำนวน 8,191 คน ลำดับที่พบความพิการ น้อยที่สุดในเขตพื้นที่คือความพิการด้านการเรียนรู้ จำนวน 2,103 คน ในขณะเดียวกันยังพบว่ามีความพิการที่ ไม่ระบุประเภท จำนวน 3,968 คน ในปี 2558 สปสช.เขต 4 สระบุรี ได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านการ แพทย์ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์)

ซึ่งในปัจจุบันปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิตคนพิการทางการได้ยิน คือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่าง เคร่งครัดของบุคคลทั่วไป แม้มีกฎหมาย บังคับอย่างชัดเจนในวิธีปฏิบัติต่อคนพิการด้านต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อของคนทั่วไปที่มองมายังคนพิการและนำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้คน พิการ มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับบุคคลทั่วไปได้อย่าง ยากลำบาก อันเนื่องมาจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาและการเรียนรู้และมีความต้องการจำเป็นด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมปกติ สุขได้อย่างบุคคลทั่วไป การประกอบอาชีพของคนพิการ ซึ่งในปัจจุบันยังคง พบว่า คนพิการถูกกีดกันด้านการประกอบอาชีพ อันเนื่องมาจากคนพิการไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานได้เทียบเท่ากับ คนปกติทั่วไป ถึงแม้ว่าภาครัฐพยายามที่จะจัดบริการทางด้านอาชีพให้แก่คนพิการเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังพบ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงบริการทางด้านอาชีพของรัฐแก่คนพิการปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิตคนพิการ ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ต้องยึดหลักการเรื่องโอกาสที่เท่าเทียมกันและการปฏิบัติต่อคนพิการทั้งชาย และหญิง (สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ, 2557 : 24)

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นประเด็นที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายในจังหวัดสระบุรี ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ย่อมจะประสบปัญหาและมีความต้องการที่แตกต่างกัน เนื่องจากความบกพร่องทางการได้ยินย่อมส่งผลต่อการ ดำเนินกิจวัตรประจำวันและการเข้าถึงกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและความ ต้องการในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและ สำหรับการนำไปศึกษาต่อยอดในประเด็นอื่น ๆ ในภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้พิการในจังหวัดสระบุรี จำนวน 16,093 คน (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปี

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี โดยได้จากการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ โดยการจัดทำบัญชีรายชื่อประชากร

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ **ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม** มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 7 ข้อ **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสนับสนุนคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ **ตอนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับที่ใช้วัดระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรีประกอบ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสุขภาพจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และ ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ด้วยการศึกษานวนคิด ทฤษฎี กำหนดขอบเขตการวิจัย และหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน หาเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach (1970, อ้างถึงใน พวงรัตน์

ทวิรัตน์, 2550 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .819 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัวถึงกลุ่มตัวอย่างและขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัย 5 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการชี้แจงวิธีการและขั้นตอนให้กับผู้ช่วยผู้วิจัยก่อนลงมือเก็บข้อมูล 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกจ่ายแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 400 คน 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน สมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

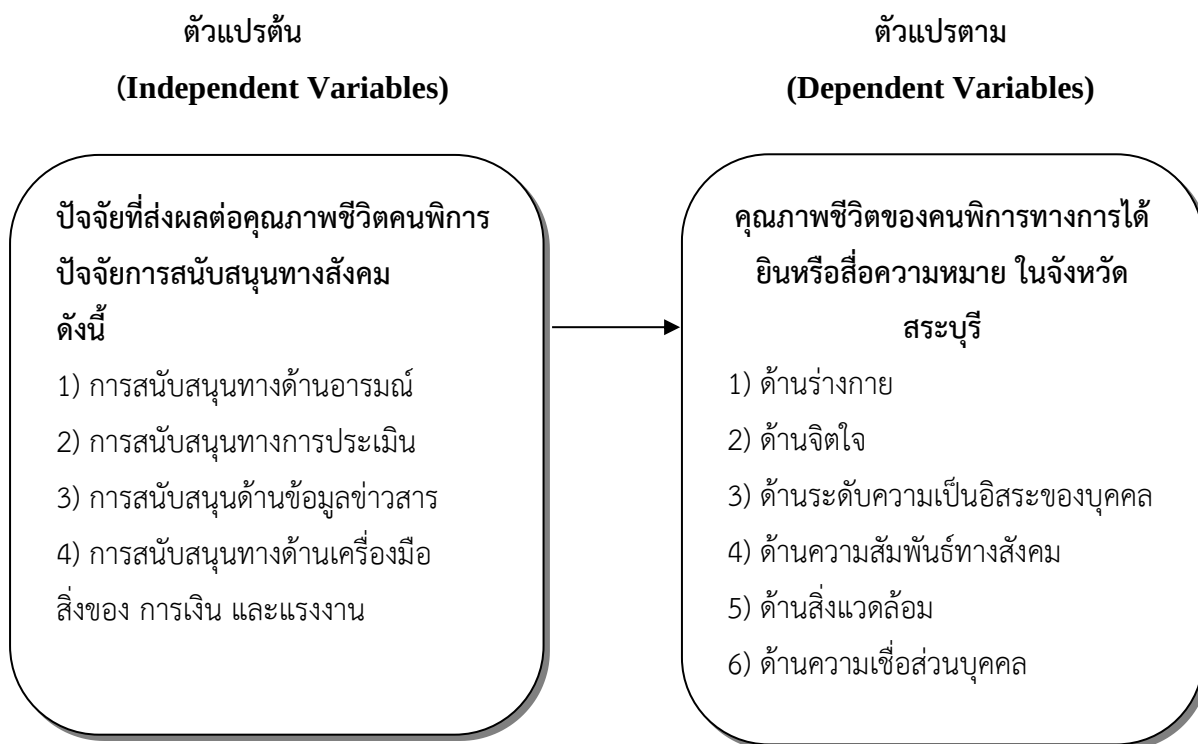
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ **สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)** 1) ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อธิบายข้อมูล ระดับปัจจัยที่ส่งผลและระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย **สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)** 2) การวิเคราะห์ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี โดยใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter และ Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 74.25 และเป็นเพศชาย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.75

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 รองลงมาอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และอายุระหว่าง ต่ำกว่า 21 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25

สถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา มีสถานภาพสมรส จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 และมีสถานภาพแยกกันอยู่/หย่าร้าง/หม้าย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25

ระยะเวลาพิการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลาพิการพิการโดยกำเนิด จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.25 รองลงมา 3-4 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และ 1-2 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 รองลงมาค้าขาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 และไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50

รายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมาไม่มีรายได้ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 และ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และระดับน้อยกว่าประถมศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี
เกี่ยวกับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์	4.24	0.78	มากที่สุด
ด้านการสนับสนุนทางการประเมิน	4.10	0.78	มาก
ด้านการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	4.04	0.84	มาก
ด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน	3.83	0.94	มาก
รวม	4.05	0.84	มาก

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่าระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรีเกี่ยวกับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.78) และอยู่ในระดับมาก

จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางการประเมิน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.84) และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.94)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัด โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

คุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสุขภาพร่างกาย	4.16	0.81	มาก
ด้านสุขภาพจิตใจ	4.13	0.78	มาก
ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล	3.87	0.94	มาก
ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.81	0.97	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.07	0.78	มาก
ด้านความเชื่อส่วนบุคคล	3.99	0.88	มาก
รวม	4.00	0.86	มาก

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.81) รองลงมาคือ ด้านสุขภาพจิตใจ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.78) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.78)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี
เกี่ยวกับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม โดยรวม

คุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี	Unstandardized B	Standardized S.E.	t	Sig.
ค่าคงที่ (constant)	2.527	.104	24.341	.000*
ด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (x ₁)	.151	.023	6.470	.000*
ด้านการสนับสนุนทางการประเมิน (x ₂)	.084	.025	3.322	.000*
ด้านการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (x ₃)	.055	.024	2.352	.019
ด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน (x ₄)	.070	.016	4.354	.000*
R square = 0.351 F = 53.325 Sig = 0.000*				

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี พบว่า โดยรวม ทั้ง 4 ปัจจัย สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ได้ร้อยละ 35.10 มีค่า $R^2 = .351$ และมีค่า F เท่ากับ 53.325 ซึ่งพบว่ามี 3 ปัจจัย เรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ คือ ด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (x₁) ด้านการสนับสนุนทางการประเมิน (x₂) และ ด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน (x₄) ที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ สามารถเขียนสมการได้ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 2.527 + .151X_1 + .084X_2 + .070X_4$$

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ และอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการสนับสนุนทางการประเมิน ด้านการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และน้อยที่สุดคือด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ผู้พิการได้รับการยกย่องของจากบุคคลรอบข้าง ทำ

ให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในตนเองทุกครั้งที่ได้พัฒนาความสามารถ โดยเฉพาะเมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมีคนคอยให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำ หรือสามารถค้นหาข่าวหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ทันที การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน พุดคุยให้กำลังใจ ทำให้ผู้พิการมีกำลังใจในการสู้ชีวิตมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ คำนนท์ (2560 : 42-53) ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้พิการในอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากบุคคลรอบข้างและหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยไม่หวังผลตอบแทนทำให้ผู้พิการรู้สึกมีกำลังใจในการต่อสู้ชีวิตต่อไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งชฎาพร ใจยา (2558 : 57) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้พิการได้รับการสนับสนุนการยอมรับยกย่องเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พิการมีคุณค่าต่อสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการพัฒนาประเทศชาติ

2. ระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย อยู่ในลำดับแรก รองลงมาด้านสุขภาพจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล และน้อยสุดคือด้านสัมพันธภาพทางสังคม ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้พิการได้รับการบริการด้านสาธารณสุขประจำพื้นที่อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นบริการรถรับส่งผู้ป่วยกรณีฉุกเฉิน ในกรณีเจ็บป่วย บริการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับคนพิการ เป็นต้น รวมถึงการมีบุคคลที่ไว้วางใจได้ในการพูดคุยให้คำปรึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับไว้ใช้กับคนพิการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลดีต่อทางจิตใจของคนพิการ เช่น การมีกิจกรรมในวันคนพิการ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของคนพิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา ไสวดี (2558 : 85) ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการดูแลตนเองของคนพิการทางการเคลื่อนไหว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้พิการได้รับการพยาบาลและความช่วยเหลือจากบุคลากรทางสาธารณสุขเป็นอย่างดี จึงทำให้ยกระดับภาวะสุขภาพของคนพิการโดยเฉพาะผู้สูงอายุ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งชฎาพร ใจยา (2558 : 57) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การสนับสนุนทางสังคมของผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้พิการส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากสังคมอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็น อุปกรณ์สำหรับคนพิการและการสนับสนุนทางด้านจิตใจ โดยการได้รับการยกย่องและเห็นคุณค่าหรือการสนับสนุนว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ด้านปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ปัจจัยการสนับสนุนทางการประเมิน ปัจจัยการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงินและแรงงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความเชื่อส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม ทั้ง 4 ปัจจัย สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ได้ร้อยละ 35.10 มีค่า $R^2 = .351$ และมีค่า F เท่ากับ 53.325 ซึ่งพบว่ามี 3 ปัจจัยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ คือ ด้านการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (x_1) ด้านการสนับสนุนทางการประเมิน (x_2) และ ด้านการสนับสนุนทางด้านเครื่องมือสิ่งของ การเงิน และแรงงาน (x_4) ที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง หน่วยงานรัฐ เช่น การจัดหาอุปกรณ์ ฝึกพัฒนาอาชีพ สวัสดิการทางการแพทย์ และการรักษาพยาบาลที่จำเป็นอยู่เสมอ หรือมีบุคคลที่ไว้วางใจได้ในการพูดคุยให้คำปรึกษา โดยเฉพาะเมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการให้กำลังใจซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการ ทำให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข และมีกำลังใจในการใช้ชีวิตในสังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มลิวัลย์ ธรรมแสง (2561 : 35-48) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือการดำรงชีวิตในระดับที่เหมาะสมของมนุษย์ตามสภาพความจำเป็นพื้นฐานในสังคม ซึ่งสนองต่อสิ่งที่ต้องการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและความคิดอย่างเพียงพอจนก่อให้เกิดความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ ปันม่วง และคณะ (2563 : 891-899) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้พิการ ตำบลสามเงา อำเภอสางเา จังหวัดตาก พบว่าปัจจัยสนับสนุนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ด้านอารมณ์ คนพิการจะรู้สึกมีความสุขที่ได้พูดคุยและปรึกษาสิ่งต่างๆ และการให้กำลังใจจากครอบครัวและคนรอบข้าง ด้านข้อมูลข่าวสาร คนพิการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากครอบครัว ชุมชน หน่วยงานราชการ และจากสื่อสาธารณะ และด้านการสนับสนุนเครื่องมือสิ่งของและการเงินจากภาครัฐ เช่น เบี้ยยังชีพ หรืออุปกรณ์สนับสนุนต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ในจังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ควรได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด และควรได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการในการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษา เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
2. คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ควรได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดการศึกษาความต้องการคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ในตัวแปรอื่นที่อาจมี ผลกระทบต่อความต้องการได้รับสวัสดิการเบี้ยความพิการของคนพิการ เช่น ความสัมพันธ์ของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
2. ควรทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2563). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://dep.go.th/th/law-academic/nepc>
- ชัยวัฒน์ ปันม่วง และคณะ. (2563). คุณภาพชีวิตผู้พิการ ตำบลสามเงา อำเภอสายยาว จังหวัดตาก. งานประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม (CSD สัมพันธ์). ครั้งที่ 19 วันที่ 27 – 30 มกราคม 2563 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง.
- ปณณพัฒน์ จันทรวงศ์. (2556). เด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา: <http://taamkru.com/th>
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เพ็ญประภา ไสวดี. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการดูแลตนเองของคนพิการทางการเคลื่อนไหว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มลิวลย์ ธรรมแสง. (2561). คุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินภายหลังผ่าตัดใส่ประสาทหูเทียมตามทักษะและประสบการณ์ของผู้ปกครอง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 12 (2), 35-48.
- รุ่งชฎาพร ใจยา. (2558). การสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมสุขภาพของผู้พิการในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรารณณ์ คำนนท์. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้พิการในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการ. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น. 24 (3), 42-53.
- สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ. (2557). การดูแลผู้ป่วยและคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย. นนทบุรี: สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2563). สปสช.เขต 4 สาระบุรีหนุนองค์กรคนพิการสร้างอาสาฟื้นฟู
สมรรถภาพในชุมชน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา: [https://www.nhso.
go.th/FrontEnd/Index.aspx](https://www.nhso.go.th/FrontEnd/Index.aspx)
Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกร
ในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานี
**Feasibility Study for Business Investment of Pig Farm
in Nonghan District, UdonThani Province**

ณัฐวุฒิ ศรีวิชา และ ภัทรขวัญ พิลางาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Nuttavuth Srivicha and Patarakhuan Pinangarm

KhonKaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: dreamnuttavuth@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานี 4 ด้านได้แก่ ด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านการจัดการ และด้านการเงิน การวิจัยนี้เป็น การวิจัยคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จากผู้ประกอบการเลี้ยงสุกรจำนวน 4 รายในเขตพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างการ วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาดด้านเทคนิคด้านการ จัดการ และด้านการเงิน

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการตลาดมีความเป็นไปได้และน่าสนใจในการลงทุนเพราะสุกรเป็นสัตว์ เศรษฐกิจที่ใช้บริโภคทั้งในประเทศและส่งออกไปยังประเทศอื่นๆด้านเทคนิคมีความเป็นไปได้เพราะที่ตั้ง โครงการเหมาะสมน้ำไม่เคยท่วมอยู่ห่างไกลชุมชนโรงเรียนเลี้ยงเป็นระบบปิดที่ได้มาตรฐานด้านการจัดการมี ความเป็นไปได้เพราะเป็นการบริหารแบบเจ้าของดำเนินการเองมีพนักงานประจำ 4 คนโดยคัดเลือกพนักงานที่ มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งด้านการเงินมีความเป็นไปได้เนื่องจากโครงการมีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 2 เดือนมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการเท่ากับ 11,762,264.99 บาท มีอัตราผลตอบแทนของโครงการ เท่ากับร้อยละ 19.64 จึงสรุปได้ว่าความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหานจังหวัด อุดรธานีมีความเป็นไปได้ทั้ง 4 ด้านแต่ในการลงทุนควรพิจารณาถึงความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและต้นทุนที่จะ ส่งผลต่อรายได้ของกิจการลดลงหรือต้นทุนสูงกว่าที่ประมาณการไว้หรือการขาดทุน

คำสำคัญ: ความเป็นไปได้; การลงทุนธุรกิจ; ฟาร์มเลี้ยงสุกร

Abstracts

The aim of this research was to study the feasibility for the business investment in pig farming in Nonghan District, Udon Thani Province by examining four aspects: marketing, technique, management, and finance. A qualitative research approach was used, in which four informants who are pig farm entrepreneurs in Nonghan District, Udon Thani Province, were selected by purposive sampling. The tool in this research was the semi-structured interviews. Data analysis included content analysis and a feasibility study on the marketing, technique, management, and finance. Based on the research, the marketing had the feasibility and could attract the interest in investment because pigs are one of the economic animals consumed domestically and exported to other countries. In terms of technique, there was the feasibility because the location has never encountered flooding and is located away from the community. The closed system has been installed on the farm and is standardized. For the management, it had the feasibility because the owner administered the business with four regular employees who were selected based on their competency, which was suitable for the position. For the financing, there was feasibility because the project had a payback period of 4 years and 2 months. The total current value of the project is THB 11,762,264.99, and the return rate was 19.64%. In conclusion, the project had the feasibility for the business investment in pig farming in Nonghan District, Udon Thani Province regarding four aspects; however, the investment plan must consider the economic risks and the capital risks that may possibly affect the reduction of income or the delay of the payback period or loss.

Keywords: Feasibility; Business Investment; Pig Farm

บทนำ

สุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยปัจจุบันการเลี้ยงสุกรส่วนใหญ่ใช้เพื่อการบริโภคและจำหน่ายในประเทศรูปแบบการจำหน่ายคือแบบเนื้อสุกรสดหรือนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆเช่นหมูแดดเดียวแฮมหมูยอบคอนหมูหยองหมูฝอย เป็นต้นปัจจุบันรูปแบบการเลี้ยงสุกรของไทยได้มีการพัฒนาไปจากวิธีการเลี้ยงแบบพื้นบ้านปรับเปลี่ยนมาเป็นการเลี้ยงเพื่อการค้าในรูปแบบอุตสาหกรรมโดยเพิ่มเทคโนโลยีขยายการเลี้ยงสุกรตามหลักวิชาการพัฒนาสายพันธุ์จากการนำเข้าสายพันธุ์สุกรและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเพื่อเพิ่มผลผลิตในเพียงพอต่อความต้องการของประชากรที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นสุกรที่ผลิตได้ใช้บริโภคภายในประเทศเป็นหลักและมีการส่งออกเพียงร้อยละ 4.58 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดโดยเป็นการส่งออกเนื้อสุกรและเนื้อสุกรแปรรูปร้อยละ 0.72 เนื้อสุกรส่งออกไปยังฮ่องกงสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมียนมาร์และประเทศมาเลเซียส่วนเนื้อสุกรแปรรูปส่งออกไปยังกัมพูชาเมียนมาร์ญี่ปุ่นและฮ่องกงสำหรับสุกรมีชีวิตส่งออกไปยังกัมพูชาเมียนมาร์และสปป.ลาวในช่วงปี 2557-2561 ไทยมีการผลิตสุกรเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.90 ต่อปีในปี 2562 มีปริมาณการผลิตสุกร 19.99 ล้านตัวเพิ่มขึ้นจาก 19.88 ล้านตัวของปี 2561 ร้อยละ 0.55 เนื่องจากความต้องการบริโภคจากตลาดภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 19.50 ล้านตัวหรือ 1.46 ล้านตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 0.69 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562 : ออนไลน์)

จากข้อมูลจำนวนการผลิตสุกรและการบริโภคสุกรภายในประเทศไทยในช่วงปี 2557-2561 พบว่ามี การขยายการผลิตถึงระดับอุตสาหกรรมเนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบอาหารสัตว์และมีทรัพยากรที่ เอื้ออำนวยต่อการผลิตสุกรเป็นอย่างมากอย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกรทั้งระบบยังต้อง อาศัยการวางแผนและการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจัดระบบการผลิตและการตลาดเพื่อให้สอดคล้องกัน จะช่วยเพิ่มโอกาสในการส่งออกสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้และการเปิดประชาคม อาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสุกรของไทยมีความ ได้เปรียบด้านการขยายการส่งออกสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรไปยังตลาดประชาคมอาเซียนได้เพิ่มมากขึ้นด้วย เพราะประชาคมอาเซียนให้การยอมรับในมาตรฐานการผลิตตั้งแต่ระดับฟาร์มไปจนถึงโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังได้เปรียบในเรื่องของการคมนาคมขนส่งและรวมถึงเรื่องรสนิยมการบริโภคที่คล้ายคลึงกันทำให้ สามารถขยายการผลิตสุกรเพื่อการส่งออกเพิ่มได้อีก(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562 : ออนไลน์)

ประเทศไทยมีการเลี้ยงสุกรแทบทุกจังหวัดแต่แหล่งที่มีการเลี้ยงสุกรมากในลำดับต้นๆของไทยคือ ภาคตะวันออกเนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เอื้อต่อการเลี้ยงสุกรใกล้แหล่งวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารสุกรและแหล่ง ตลาดผู้บริโภคที่สำคัญรวมถึงมีเส้นทางการคมนาคมขนส่งสินค้าที่สะดวกตรงลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับแหล่งผลิตสุกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 683 แห่งในพื้นที่จำนวน 14 จังหวัดได้แก่ นครราชสีมาขอนแก่นอุดรธานีร้อยเอ็ดอุบลราชธานีนครพนมยโสธรหนองคายมุกดาหารสกลนครกาฬสินธุ์ หนองบัวลำภูศรีสะเกษชัยภูมิและอำนาจเจริญสำหรับผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงหมูจังหวัดอุดรธานีมีจำนวน 114 แห่งโดยเป็นผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอหนองหาน 14 แห่ง (กรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์, 2563 : ออนไลน์) เมื่อพิจารณาถึงความต้องการของผู้บริโภคที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นประกอบกับพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีมีที่ตั้งอยู่ส่วนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นโอกาสในการกระจายสินค้าไปยัง จังหวัดต่างๆในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งนี้ผู้ศึกษามีที่ดินจำนวน 50 ไร่ซึ่งเป็นที่ดินของตนเองโดยจะแบ่ง ที่ดินจำนวน 10 ไร่เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในการ เลี้ยงสุกรซึ่งที่ดินตั้งอยู่บ้านโสกหมุดำบหนองเม็กอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีห่างจากหมู่บ้าน 10 กิโลเมตรจึงมีความสนใจศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มสุกรในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนแก่ผู้ศึกษาเองและผู้สนใจในธุรกิจนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานี 4 ด้านได้แก่ด้านการตลาดด้านเทคนิคด้านการจัดการและด้านการเงิน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ฟาร์มจักกฤษ ฟาร์มทองปาน ดวงจันทร์ฟาร์ม และฟาร์มแบบ

1.2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการเลี้ยงสุกรและพนักงานภายในฟาร์มในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีจำนวน 4 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับประวัติผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับเงินลงทุนในการเลี้ยงสุกรส่วนที่ 4 เกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงและการตลาดสุกรในอำเภอหนองหานและส่วนที่ 4 เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร และหาคุณภาพของเครื่องมือ หาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ศึกษาโทรศัพท์ขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนัดหมายวันสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมซูม (Zoom) พร้อมบันทึกวิดีโอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเลี้ยงสุกรและพนักงานภายในฟาร์มในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีจำนวน 4 คนหลังจากนั้นทำการถอดเทปสัมภาษณ์ โดยมีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อสรุปประกอบคำบรรยาย

4.2 การวิเคราะห์ความเป็นได้ด้านการตลาดประกอบด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยเครื่องมือ PESTEL การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยเครื่องมือMarketing Mix (4P's) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกและการวิเคราะห์การแบ่งส่วนตลาดการกำหนดตลาดเป้าหมายและการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ในตลาด (STP) และพยากรณ์ยอดขายและค่าใช้จ่ายทางการตลาด

4.3 การวิเคราะห์ความเป็นได้ด้านเทคนิคประกอบด้วยการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะของธุรกิจที่ตั้งลักษณะของโรงเรือนเงินลงทุนในการก่อสร้างโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างในการเลี้ยงสุกรเครื่องมือและ

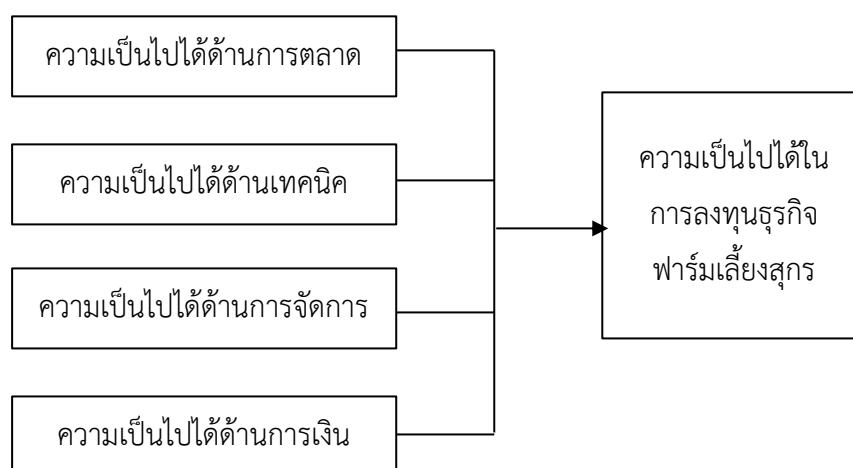
อุปกรณ์ในการเลี้ยงสุกรเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวรในการเลี้ยงสุกรปริมาณการเลี้ยงสุกรขั้นตอนการเลี้ยงสุกร และประมาณการต้นทุนในการเลี้ยง

4.4 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการจัดการประกอบด้วยการวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างในการบริหารเงินลงทุนในการก่อสร้างอาคารสำนักงานเครื่องมือและอุปกรณ์สำนักงานเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวรในการบริหารการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการรูปแบบขององค์กรธุรกิจแผนผังองค์กรหน้าที่ความรับผิดชอบค่าตอบแทนตารางการทำงานประจำวันและประมาณการต้นทุนการบริหาร

4.5 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงินประกอบด้วยการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อกำหนดในการวิเคราะห์ทางการเงินการวิเคราะห์งบการเงินกำไรขาดทุนกระแสเงินสดการประเมินโครงการลงทุน (Capital Budget Decision Rules) การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-Even Point) และการวิเคราะห์ความไว (Sensitivity Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีการศึกษาความเป็นไปได้มาเป็นกรอบแนวคิด ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาด พบว่า

จากผลการสัมภาษณ์เจ้าของฟาร์มเลี้ยงสุกรทั้ง 4 คนพบว่าธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีเป็นการเลี้ยงสุกรในโรงเรือนระบบปิดที่ไม่ได้มีการทำสัญญากับบริษัทเงินที่นำมาลงทุนในธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรเจ้าของฟาร์มจะใช้จ่ายเงินทุนในการเลี้ยงสุกรของตนเองประมาณร้อยละ 20 และส่วนที่เหลือกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และธนาคารพาณิชย์ทั่วไปในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9.00 และ 9.50 ต่อปีตามลำดับโดยทั้งหมดไม่ได้ลงทุนซื้อที่ดินเพราะเป็นที่ดินมรดกมีพื้นที่ดำเนินธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรประมาณ 10 ไร่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าฟาร์มเลี้ยงสุกรทั้ง 4 รายที่นิยมเลี้ยงสุกรพันธุ์ลาร์จไวท์ (Large White Pig) สุกรพันธุ์แลนด์เรซ (Landrace) และสุกรพันธุ์ดิวค (Duroc Pig) ปัจจุบันมีสุกรที่เลี้ยงภายในฟาร์มโดยเฉลี่ย 740 ตัวต่อรุ่นโดย 1 ปีสามารถผลิตสุกรได้จำนวน 1,480 ตัวมีระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ 5 เดือนพักโรงเรือน 10 วันและจำหน่ายสุกรขุนในราคา กิโลกรัมละ 65 บาทส่วนสุกรคัดทิ้งหรือซากสุกรขายในราคา 1,500 บาทต่อตัวมูลสุกรขายในราคาถุงละ 35 บาทต่อถุงและถุงอาหารขายในราคา 4 บาทต่อถุง

ผลจากการศึกษาพบว่าลักษณะตลาดเป็นตลาดการเกษตรแบบอิสระที่เจ้าของเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการเลี้ยงสุกรเองเมื่อสุกรที่เลี้ยงได้น้ำหนักเฉลี่ย 100 กิโลกรัมต่อตัวจะจับสุกรออกจากฟาร์มเพื่อนำไปจำหน่ายต่อยังตลาดผู้บริโภคในขณะที่พฤติกรรมและความต้องการบริโภคพบว่าความต้องการบริโภคเนื้อสุกรมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นดังจะเห็นได้จากปริมาณและมูลค่าการส่งออกสุกรมีชีวิตและผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรในปี 2563 ที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 3 เท่าและมีมูลค่ากว่า 24,000 ล้านบาท

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดพบว่าในด้านผลิตภัณฑ์ มีความเป็นไปได้เพราะผลิตภัณฑ์หลักของธุรกิจคือสุกรแบบตัวที่มีกระบวนการผลิตปลอดภัยมุ่งเน้นสุกรสุขภาพดีสะอาดปลอดภัยประกอบกับสุกรเป็นอาหารประเภทเนื้อที่ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคจำนวนมากในขณะที่ฟาร์มที่สามารถผลิตได้ 152,600 กิโลกรัมต่อปีด้านราคา ขายสุกร 90 บาทต่อกิโลกรัมมีความเป็นไปได้เพราะราคาขายสุกรกำหนดโดยวิธีการมุ่งที่ต้นทุนและการเทียบราคากับคู่แข่งในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความเป็นไปได้เพราะทำเลที่ตั้งมีการคมนาคมสะดวกมีถนนเส้นหลักตัดผ่านสู่ตลาดการค้าสุกรที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและระหว่างประเทศที่สำคัญด้านการส่งเสริมการตลาด มีความเป็นไปได้เพราะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เช่นแผ่นพับใบปลิวและการฝากข่าวกับเว็บไซต์ของตลาดต่างๆทั้งภายในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้ลูกค้ารู้จักฟาร์มในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งการทำกลยุทธ์ของฟาร์มเลี้ยงสุกรในพื้นที่อำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีที่จะเปิดดำเนินการแห่งใหม่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลยุทธ์ของฟาร์มเลี้ยงสุกรในพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่จะเปิดดำเนินการแห่งใหม่

	กลยุทธ์	รายละเอียด
ฟาร์มเลี้ยงสุกรในพื้นที่ อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่จะ เปิดดำเนินการแห่งใหม่	การเจาะตลาด	- เพิ่มจำนวนพ่อค้าแม่ค้าปลีกและค้าส่งเนื้อสุกรสดให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น - เจาะกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าปลีกและค้าส่งเนื้อสุกรสดกลุ่มเดิมแต่เพิ่มจำนวนให้มากขึ้น
	พัฒนาตลาด	- มุ่งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ฟาร์มเลี้ยงสุกรที่จะเปิดใหม่อย่างจริงจัง - พัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการฟาร์ม - ส่งเสริมการขายแบบมีโปรโมชั่น
	พัฒนาผลิตภัณฑ์	- มุ่งเน้นสร้างผลิตภัณฑ์สุกรขุนคุณภาพดี สะอาดปลอดภัย เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

การแบ่งส่วนตลาดของฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีที่จะเปิดดำเนินการใหม่นี้จะแบ่งตามประชากรศาสตร์ คือ กลุ่มลูกค้าที่มีอาชีพค้าส่งและค้าปลีกเนื้อสุกรสดให้กับผู้บริโภคคนสุดท้ายในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีและพื้นที่ใกล้เคียงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลักคือพ่อค้าแม่ค้าปลีกและค้าส่งเนื้อสุกรสดที่นำสุกรไปจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภคคนสุดท้ายโดยตรงที่มีความต้องการสินค้าทางการตลาดในระดับพรีเมียม (Premium) และเป็นกลุ่มได้ผลกำไรดีที่สุดและกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีที่จะเปิดดำเนินการใหม่นี้โดยการนำจุดเด่นคือการเลี้ยงสุกรคุณภาพดีเน้นความสะอาดปลอดภัยในราคาต้นทุนไม่สูงที่สามารถทำกำไรได้

การประมาณการรายได้ฟาร์มสามารถผลิตสุกรได้ 152,600 กิโลกรัมต่อปีเจ้าของธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรจะมีรายได้หลักจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในฟาร์มได้แก่การจำหน่ายสุกรขุนการจำหน่ายสุกรคัดทิ้งหรือซากสุกรการจำหน่ายมูลสุกรการจำหน่ายถูงอาหารต่อปีประมาณ 14,067,000.00 บาท

โดยสรุปได้ว่าด้านการตลาดมีความเป็นไปได้เพราะตลาดความต้องการสุกรเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ฟาร์มสามารถผลิตสุกรได้ 152,600 กิโลกรัมต่อปีการจำหน่ายโดยจะมีพ่อค้าแม่ค้าปลีกและค้าส่งเนื้อสุกรสดในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีและพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งมีศักยภาพในการซื้อสินค้าค่อนข้างสูงมารับซื้อที่หน้าฟาร์มเพื่อนำไปจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภคต่อไป

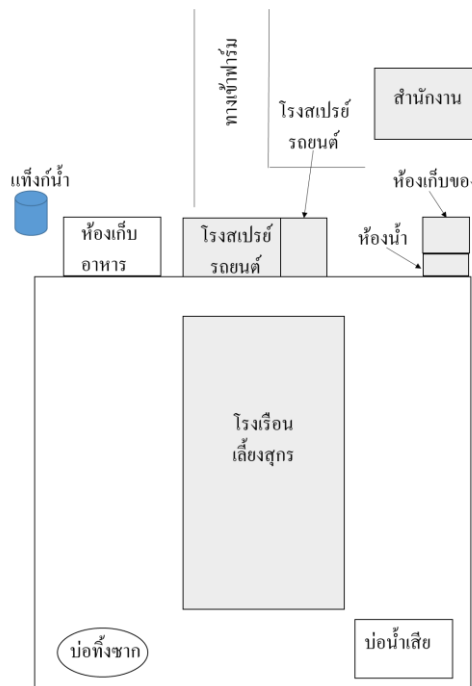
2. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ด้านเทคนิค

ผลการศึกษาด้านเทคนิค พบว่า ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีที่จะดำเนินการธุรกิจใหม่นี้ มีความเป็นไปได้ เพราะที่ตั้งบ้านโสกหมู ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี(ภาพที่ 1) ซึ่งพื้นที่เป้าหมายของธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรแห่งใหม่นี้มีความเหมาะสมต่อการตั้ง

ฟาร์มสุกรขุน เนื่องจากเป็นที่ที่น้ำไม่เคยท่วม มีแหล่งน้ำที่สะอาด มีการคมนาคมสะดวก ฟาร์มตั้งอยู่ห่างไกลชุมชน 3 กิโลเมตรบนเนื้อที่ บนเนื้อที่ 50 ไร่ ที่เป็นที่ดินของตนเอง และได้แบ่งที่ดินจำนวน 10 ไร่ เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกรจำนวน 1 หลัง โรงเรือนเลี้ยงสุกรเป็นระบบปิด ควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนด้วยระบบฮีวเปขนาดความกว้าง 15 เมตร ยาว 76 เมตรสูง 2.20 เมตร (ภาพที่ 2) ใช้เงินลงทุนก่อสร้างอาคารโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างในการเลี้ยงสุกรเท่ากับ 1,498,000.00 บาท ใช้เงินลงทุนเพื่อซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเลี้ยงเท่ากับ 1,002,780.00 บาท มีปริมาณสุกรที่ผลิตได้ต่อปี เท่ากับ 152,600.00 กิโลกรัม

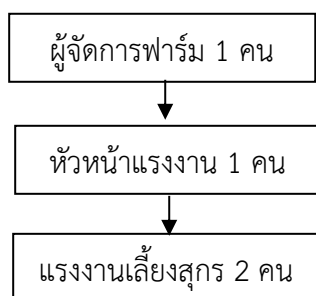
แผนภาพที่ 2 ที่ตั้งโครงการ

แผนภาพที่ 3 แผนผังฟาร์ม

3. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการบริหารจัดการ

ในการบริหารจัดการ พบว่า รูปแบบองค์กรธุรกิจเป็นแบบเจ้าของคนเดียว แผนผังองค์กรประกอบด้วย ผู้จัดการฟาร์ม 1 คน หัวหน้าแรงงาน 1 คน และแรงงานเลี้ยงสุกร 2 คน (ภาพที่ 3) ซึ่งเพียงพอต่อการบริหารงานและการเลี้ยงสุกรโครงการคัดเลือกแรงงานเลี้ยงสุกรที่มีความรู้ความสามารถในการเลี้ยงสุกรและมีการจูงใจแรงงานเลี้ยงด้วยเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสม ใช้เงินลงทุนในการก่อสร้างอาคารสำนักงาน เท่ากับ 100,000 บาท ซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์สำนักงาน เท่ากับ 32,700.00 บาท

แผนภาพที่ 4 แผนผังองค์กร

4. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเงิน

ผลการศึกษา พบว่า ธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่จะดำเนินธุรกิจใหม่นี้ มีความเป็นไปได้ เพราะใช้ระยะเวลาในการคืนทุน 4 ปี 2 เดือนเงินที่ใช้ลงทุนจำนวน 13,635,572.80 บาท เป็นส่วนของเจ้าของ จำนวน 8,635,572.80 บาท และเงินกู้จากสถาบันการเงิน จำนวน 5,000,000.00 บาทซึ่งในด้านการเงินโดยมุ่งเน้นถึงผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการเพื่อตัดสินใจลงทุนในโครงการ โดยใช้วิธีการประเมินโครงการ 3 วิธี คือ ระยะเวลาคืนทุน (PB) วัสดุค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) และวิธีอัตราผลตอบแทนจากโครงการ (IRR) โดยกำหนดอายุของโครงการ 10 ปี อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการ เท่ากับ 4.45ต่อปี และใช้เป็นอัตราคิดลด (Discount Rate)

จากการประเมินโครงการ พบว่า โครงการมีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 2 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ (NPV) เท่ากับ 11,570,785.81 บาทมีอัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 19.52 ซึ่งผลการประเมินถ้าพิจารณาจากรยะเวลาคืนทุน (PB) ถือว่าคืนทุนเร็วมีสภาพคล่องสูง แต่ถ้าพิจารณาที่มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) และอัตราผลตอบแทนจากโครงการ (IRR) ถือว่าคุ้มค่าแก่การลงทุน

จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวใน 2 กรณี ได้แก่ กรณีรายได้ลดลง และกรณีรายจ่ายเพิ่มขึ้น พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้มากกว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายทั้งนี้เพราะการเลี้ยงสุกรแบบอิสระผู้เลี้ยงจัดหาลูกสุกร อาหารและวัคซีนเอง ทำให้มีต้นทุนในการเลี้ยงสูง เมื่อต้องเผชิญกับความผันผวนด้านราคาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง บางครั้งราคาขายไม่

สอดคล้องกับต้นทุนที่ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการต้องประสบปัญหาขาดทุน ส่งผลให้ต้องเลิกกิจการในที่สุดประกอบกับการตั้งสมมติฐานทางการเงิน ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานให้มีรายได้และรายจ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ทุก ๆ ปี ฉะนั้นเมื่อรายได้ลดลงมากกว่าร้อยละ 1 แต่หากต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 14 ย่อมทำให้ผู้ประกอบการประสบภาวะการขาดทุน เพราะรายขายไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่ปรับตัวสูงขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า การลงทุนในธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีความเสี่ยงสูง แต่หากผู้ประกอบการมีต้นทุนในการผลิตที่ลดลงก็จะทำให้การลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกร มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นและคืนทุนในระยะเวลาอันสั้นเพื่อแก้ไขและป้องกันความเสี่ยงสูงจากการลงทุนครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ จัดทำแผนสำรองกรณีฉุกเฉินรองรับสถานการณ์ของโครงการ กรณีที่เมื่อเริ่มดำเนินการธุรกิจและทำการส่งเสริมการตลาดตามแผนที่กำหนดทุกขั้นตอนแล้วหากแต่โครงการไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นกรณีต้นทุนและรายจ่ายเพิ่มขึ้น โครงการสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ ดังนี้ (1) จะดำเนินการผลิตสุกรแบบครบวงจรที่มีกระบวนการผลิตสุกรพันธุ์ซึ่งเป็นการเลี้ยงสุกรพ่อแม่พันธุ์ เพื่อขายเป็นลูกสุกรและการขายเป็นสุกรขุน(2) จะดำเนินการผลิตอาหารสำหรับการเลี้ยงสุกรเอง โดยนำวัตถุดิบธรรมชาติที่มีท้องถิ่นมาใช้แทนอาหารสำเร็จรูป(3) จะดำเนินการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลเสียของสุกร เพื่อเป็นพลังงานทดแทนกระแสไฟฟ้าใช้ในฟาร์ม

5. แผนสำรองกรณีฉุกเฉิน

ในการลงทุนใด ๆ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดกระแสเงินสดของโครงการที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นอกจากจะคำนึงถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการในสถานะปกติที่น่าจะเป็นแล้ว ยังต้องคำนึงถึงแนวโน้มของผลตอบแทนที่ได้รับ หากมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดกระแสเงินสดของโครงการ ว่ามีแนวโน้มของผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับความเสี่ยงหรือไม่ การวิเคราะห์ความอ่อนไหวจะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงดังนั้นเพื่อแก้ไขและป้องกันความเสี่ยงสูงจากการลงทุนครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แผนสำรองกรณีฉุกเฉินหากแต่โครงการไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้

5.1 กรณีต้นทุนและรายจ่ายเพิ่มขึ้น โครงการสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ดังนี้

1) จะดำเนินธุรกิจฟาร์มผลิตสุกรแบบครบวงจรที่มีกระบวนการผลิตสุกรพันธุ์ซึ่งเป็นการเลี้ยงสุกรพ่อแม่พันธุ์เองเพื่อผลิตลูกสุกรเพื่อจำหน่ายและการเลี้ยงสุกรขุน เพื่อจำหน่ายให้โรงเชือดสุกร ซึ่งจะช่วยให้ฟาร์มมีขีดความสามารถในการแข่งขันและลดต้นทุนการผลิตได้

2) จะดำเนินการผลิตอาหารสำหรับการเลี้ยงสุกรเอง โดยนำวัตถุดิบธรรมชาติที่มีท้องถิ่นพืชผัก หญ้าสด ยอดมันสำบ หญ้าหมัก พางข้าวที่หาได้ในท้องถิ่นมาสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ คลุกน้ำตาลทรายหรือกากน้ำตาล หมักในถังดำขนาดใหญ่ ในอัตราหมัก 100 : 4 ทั้งไว้ 4 – 5 วัน แล้วจึงนำไปเลี้ยงสุกร โดยผสมกับปลายข้าว รำอ่อน จะช่วยลดต้นทุนค่าอาหารในการเลี้ยงได้ถึงร้อยละ 70 และการเลี้ยงสุกรไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพราะขี้ไม่เหม็น

3) จะดำเนินการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลเสียของสุกร เพื่อเป็นพลังงานทดแทนกระแสไฟฟ้าใช้ในฟาร์ม

5.2 กรณีประสบปัญหาาราคาสุกรตกต่ำและผลตอบแทนที่ได้รับไม่มั่นคง โครงการสามารถลดความเสี่ยงได้ จากการเลี้ยงสุกรแบบพันธะสัญญา

สรุปได้ว่าความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีมี ความเป็นไปได้ทั้ง 4 ด้าน(ตารางที่ 2) แต่ในการลงทุนควรพิจารณาถึงความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจและต้นทุนที่จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของกิจการลดลงหรือต้นทุนสูงกว่าที่ประมาณการไว้หรือการขาดทุน

ตารางที่ 2 สรุปความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหาน

ความเป็นไปได้	ผลการศึกษา	เหตุผล
ด้านการตลาด	มีความเป็นไปได้	1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ของธุรกิจ คือสุกรแบบตัว ที่มีกระบวนการผลิตปลอดภัยมุ่งเน้นสุกรสุขภาพดี เน้นการป้องกันโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยา วัคซีน และสารเร่งการเจริญเติบโต ตลอดการเลี้ยงตามมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ และกระทรวงสาธารณสุข 2. ด้านราคา (Price) คือ 90 บาทต่อกิโลกรัมที่กำหนดจากต้นทุนการผลิตและการเทียบราคากับคู่แข่ง และมีการชำระเงินหลายช่องทาง เช่น เงินสด และบัตรเครดิต 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) คือ การคมนาคมสะดวกมีถนนเส้นหลักตัดผ่านสู่ตลาดการค้าสุกรที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและระหว่างประเทศและที่สำคัญ ทำให้กลุ่มลูกค้าที่มีอาชีพค้าส่งและค้าปลีกเนื้อสุกรสดให้กับผู้บริโภคคนสุดท้าย ในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และพื้นที่ใกล้เคียง เข้าถึงง่าย 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) โดยจะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว และการฝากข่าวกับเว็บไซต์ของตลาดต่าง ๆ ทั้งภายในอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ลูกค้ารู้จักฟาร์มในวงกว้างมากยิ่งขึ้น
ด้านเทคนิค	มีความเป็นไปได้	1. ที่ตั้งฟาร์มอยู่ใกล้ชุมชน น้ำไม่ท่วม การคมนาคมสะดวก เข้า-ออกได้หลายทาง 2. ที่ตั้งอยู่ห่างไกลฟาร์มอื่น ๆ ทำให้ไม่ค่อยพบโรคระบาด

ความเป็นไปได้	ผลการศึกษา	เหตุผล
		3. โรงเรือนเลี้ยงสุกรเป็นระบบปิด ควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนด้วยระบบฮีวเปที่สามารถป้องกันพาหนะนำโรคได้ 4. ฟาร์มมีระบบป้องกันและฆ่าเชื้อบุคคลและยานพาหนะก่อนเข้าออกเขตฟาร์ม ที่ได้มาตรฐาน
ด้านการบริหารจัดการ	มีความเป็นไปได้	1. เป็นธุรกิจแบบเจ้าของบริหารจัดการเอง 2. โครงการมีพนักงานประจำ 4 คน ได้แก่ ผู้จัดการฟาร์ม หัวหน้าแรงงาน 1 คน และแรงงานเลี้ยงสุกร 2 คน ซึ่งเพียงพอต่อการบริหารงานและการเลี้ยงสุกร 3. โครงการคัดเลือกหัวหน้าคนงานและแรงงานเลี้ยงสุกรที่มีความรู้ความสามารถในการเลี้ยงสุกร 4. มีการจ้างแรงงานเลี้ยงด้วยเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสม
ด้านการเงิน	มีความเป็นไปได้	1. โครงการใช้เงินลงทุนในส่วนของตัวเอง จำนวน 8,635,572.80 บาท กู้เงินจากสถาบันการเงิน เพียง 5,000,000.00 บาท รวมเงินลงทุน 13,635,572.80 บาท 2. โครงการนี้มีรายได้สุทธิจากการจำหน่ายสุกรขุน สุกรคัดทิ้งหรือซากสุกร มูลสุกรและถุอาหารประมาณ 3,013,839.00 บาทต่อปี 3. มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ (NPV) เท่ากับ 11,570,785.81 บาท 4. มีอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการ เท่ากับ 4.45 ต่อปี 5. อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 19.52% 6. มีระยะเวลาในการคืนทุน 4 ปี 2 เดือน 7. จุดคุ้มทุนของการลงทุนเมื่อมีจำหน่ายได้สุกรที่ 1,812 ตัว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรในอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีมีความเป็นไปได้ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านการจัดการ และด้านการเงิน เพื่อให้ความเป็นไปได้อด้านการตลาดประสบความสำเร็จ ฟาร์มสุกรจะต้องเพิ่มจำนวนพ่อค้าแม่ค้าปลีกและค้าส่งเนื้อสุกรสดให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยมีเจาะกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าปลีกและค้าส่งเนื้อสุกรสดกลุ่มเดิมแต่เพิ่ม

จำนวนให้มากขึ้นความเป็นไปได้ด้านเทคนิค ใช้พื้นที่จำนวน 10 ไร่เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกร จำนวน 1 หลังโรงเรือนเลี้ยงสุกรเป็นระบบปิดควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนด้วยระบบฮีวเป และความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการพบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทน (NPV) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ให้ผลสอดคล้องไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ โครงการนี้มีความเหมาะสมและความคุ้มค่าในการลงทุน เพราะโครงการมีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 2 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ (NPV) เท่ากับ 11,570,785.81 บาท มีอัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 19.52 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวิภา เพียรวิวัฒนะกุลชัย และคณะ (2559 : 55-61) พบว่า ด้านเทคนิค โครงการมีโรงเรือนระบบปิดมีสิ่งปลูกสร้างรวมทั้งระบบควบคุมในการเลี้ยงต่างๆและด้านการเงินโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 467,479 บาทมีอัตราผลตอบแทนภายในเท่ากับร้อยละ 12.85 อัตราผลตอบแทนภายในที่มีการปรับค่าแล้วเท่ากับร้อยละ 12.03 ดัชนีความสามารถในการหาภาไรเท่ากับ 1.10 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาหิตต์ ทรวทรวง (2557 : 98-99) ที่พบว่าการลงทุนธุรกิจฟาร์มสุกรแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร มีความคุ้มค่าในการลงทุน และระยะเวลาคืนทุนเร็วโดยเฉลี่ย 3.1 ปี กำไรสุทธิต่อปีเท่ากับ 8,852,614.23 บาท สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาริชาติ มณีมัย และคณะ (2558 : 93-105) ที่พบว่า การเลี้ยงสุกรแบบอิสระให้ผลตอบแทนสูงกว่าแบบรับจ้างเลี้ยง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนวัฒน์ วงศ์ศรีสิน (2559 : 43-44) ที่ศึกษาพบว่า การลงทุนในธุรกิจฟาร์มสุกรพ่อแม่พันธุ์ของบริษัท ปราจันอาหารสัตว์ จำกัด มีมูลค่าต่อการลงทุน และมีระยะเวลาคืนทุนเร็ว เพราะเงินที่ลงทุน 48,000,000 บาท สามารถสร้างมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 7,765,955 บาท อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ 14% และมีระยะเวลาคืนทุน ประมาณ 4 ปี 6 เดือน แสดงว่าธุรกิจฟาร์มสุกรพ่อแม่พันธุ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการตลาด ควรมีการหากลุ่มลูกค้าที่มีอาชีพค้าส่งและค้าปลีกเนื้อสุกรสด เพื่อให้มีฐานลูกค้าประจำ สำหรับจำหน่ายทั้งปลีกและส่งเนื้อสุกรสด

1.2 ด้านเทคนิค จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงสุกรมักทำให้ชุมชนใกล้เคียงได้รับผลกระทบด้านกลิ่นและน้ำเสียที่เกิดจากการเลี้ยงสุกรจำนวนมาก ดังนั้น ฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานีที่จะดำเนินธุรกิจใหม่นี้ควรมีการนำของเสียจากการเลี้ยงสุกรและมูลสุกรมาผลิตไบโอแก๊สเพื่อจำหน่ายให้กับชุมชนในรูปแบบ “แก๊สชุมชน” และควรนำแก๊สส่วนหนึ่งมาผลิตเป็นก๊าซชีวภาพเพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงานทดแทนกระแสไฟฟ้าใช้ในฟาร์มเพื่อลดต้นทุนและรายจ่ายในส่วนของคุณค่าไฟฟ้า

1.3 ด้านการจัดการ ควรมีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้และความสามารถให้พนักงาน และมีการจูงใจพนักงานให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว

1.4 ด้านการเงิน จากการศึกษาต้นทุนการเลี้ยงสุกรขุนพบว่าฟาร์มมีต้นทุนผันแปรด้านอาหาร และการซื้อสุกรเข้ามาเลี้ยงมากที่สุด ดังนั้นเพื่อให้ต้นทุนให้ลดต่ำฟาร์มเลี้ยงสุกรในเขตพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีที่จะดำเนินธุรกิจใหม่นี้ควรปรับการใช้อาหารที่มาจากธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้อาหารสำเร็จรูปมาใช้เลี้ยงสุกรเช่นการนำวัตถุดิบธรรมชาติที่มีท้องถิ่นพืชผักหญ้าสดยอถนอมสับหยาบหั่นฝอยที่หาได้ในท้องถิ่นนำหมักจากพืชสีเขียวแบคทีเรียกลุ่มแลคติกและรำข้าวมาเป็นวัตถุดิบในการเลี้ยงสุกรจะทำให้สามารถลดต้นทุนในการเลี้ยงได้ถึงร้อยละ 70 และการเลี้ยงสุกรไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพราะใช้ไม่หมิ้น ในด้านต้นทุนการซื้อสุกรเข้ามาเลี้ยงนั้นเกษตรกรสามารถลดต้นทุนซื้อสุกรเข้ามาเลี้ยงโดยเลือกลูกสุกรที่มี น้ำหนักสม่ำเสมอในทุกรุ่นและเลือกแหล่งพันธุ์ที่อยู่ใกล้สถานที่เลี้ยงเพื่อลดรายจ่ายค่าขนส่งให้น้อยลง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ในการศึกษาค้างต่อไปควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตพลังงานทดแทนแก๊สชีวภาพจากมูลสุกร เพื่อนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์. (2563). ข้อมูลฟาร์มเลี้ยงหมูจังหวัดอุดรธานี. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: http://maps.dit.go.th/region/Report/rp_place_all.aspx?pid=40&poid=11&p=41
- ธนวัฒน์ วงศ์ตรีสิน. (2559). แผนธุรกิจฟาร์มสุกรพ่อแม่พันธุ์บริษัทปราจีนอาหารสัตว์จำกัด. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปาริชาติ มณีมัย และคณะ. (2558). ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงสุกรขุนของฟาร์มขนาดกลางและขนาดย่อมกรณีการเลี้ยงสุกรแบบอิสระและแบบรับจ้างเลี้ยงในจังหวัดพัทลุง. วารสารการจัดการสมัยใหม่. 13 (1), 93-105.
- พรวิภา เพียรวัฒนะกุลชัย และคณะ. (2559). การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มเลี้ยงสุกรแบบพันธสัญญาในอำเภอนนทบุรีจังหวัดชลบุรี. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ. 3 (1), 55-61.
- วาทีตต์ ทรวดทรง. (2557). ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจฟาร์มสุกรแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). สถานการณ์อุตสาหกรรมสุกรและแนวโน้มปี 2562. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.swinethailand.com/17054275>

อิทธิพลของสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอกที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริม
การตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย
**Influences of Internal and External Stimulus Affecting to Promotion Mix
for Fashionable Product among Generation Y Consumers**

เนตรทราย ศิริสาร และ ธวามินทร์ เครือโสสม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Netsai Sirisarn and Tawamin Kruasom

Ubon Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: netsai.si.59@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายเป็นกลุ่มที่ซื้อสินค้าตามกระแสนิยม จึงต้องการศึกษาอิทธิพลของสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอกที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายในจังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ช่วงอายุระหว่าง 25-39 ปี จำนวน 400 คน เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ารวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายในจังหวัดยโสธร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 15,001-25,000 บาท
- 2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก และส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. อิทธิพลของสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย พบว่า สิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอก มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับมาก ($R=0.584$) ต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$)

* วันรับบทความ: 2 สิงหาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 18 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 19 สิงหาคม 2564

Received: August 2, 2021; Revised: August 18, 2021; Accepted: August 19, 2021

คำสำคัญ: ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด; สินค้าตามกระแสนิยม; เจเนอเรชันวาย; สิ่งเร้าภายใน; สิ่งเร้าภายนอก

Abstracts

Generation Y consumers are the ones who buy products according to trend, that will study of influences of internal and external stimulus affecting to Promotion mix for fashionable product among Generation Y consumers. The purposes of this research are to 1) study Personal characteristics of Generation Y consumers in Yasothon Province, 2) study the levels of opinion about internal and external stimulus and Promotion Mix for fashionable products among Generation Y's consumers, 3) study the influences of internal and external stimulus affecting to Promotion Mix for fashionable products among Generation Y's consumers. The sample consisted of 400 people, aged 25-39 who lived in Muang Yasothon district. The research tool was a questionnaire. the statistics for the data analysis were percentage, mean, standard deviation, and multiple regression.

According to the research findings:

1) The personal characteristics of Generation Y consumers in Yasothon Province were female, with bachelor's degree level, the average salary were from 15,001-25,000 baht.

2) The levels of opinion about internal and external stimulus and Promotion Mix for fashionable products among Generation Y's consumers were high level of respondents' attitude.

3) The influences of internal and external stimulus affecting to Promotion Mix for fashionable products among Generation Y's consumers found that internal and external stimulus had statistically significant positive relationship ($R=0.584$, $P < 0.001$) with Promotion Mix.

Keywords: Promotion Mix; Fashionable Product; Generation Y; Stimulation Internal; Stimuli External Stimuli

บทนำ

การแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันนี้ไม่มีธุรกิจใดที่จะหยุดนิ่งได้ เนื่องจากสินค้าและบริการมีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย การคมนาคมภายใต้ระบบทุนนิยมโลก ช่องทางในการเข้าถึงสินค้าที่มีหลากหลาย รวมถึงสังคมอุตสาหกรรมที่มีความสะดวกรวดเร็วทั้งในเรื่องการผลิตสินค้าและการซื้อหาหรือการบริโภคใช้สอย (สุชุมาล เกษมสุข, 2553 : 60) การบริโภคสินค้าในปัจจุบันนี้สินค้าหรือช่องทางในการเข้าถึงสินค้าเกิดการเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นสินค้าที่เคยขายดีในช่วงเวลาหนึ่งย่อมไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะสามารถขายได้อีกต่อไป (สุรพี หมั่นประเสริฐดี, 2556ก : 1)

การดำเนินชีวิตของผู้คนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยนั้น ล้วนส่งผลต่อผู้ที่เจริญเติบโตในสภาวะแวดล้อมรูปแบบเดียวกัน ซึ่งจะถูกปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในยุคของสังคม (Van Dan Bergh & Behrer, 2011 : 113) เช่นเดียวกับผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชันวาย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่เกิดระหว่าง พ.ศ.2524-2538 (ศรีกัญญา มงคลศิริ, 2548 : 98) ข้อมูลสถิติประชากรไทย ณ วันที่ 4 สิงหาคม 2562 พบว่าประชากรกลุ่มเจนเอเรชันวายอายุระหว่าง 25-39 ปีมีจำนวนทั้งสิ้น 14,284,432 คน จากประชากรชาวไทยทั้งหมด (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2562 : ออนไลน์) โดยกลุ่มคนเจนเอเรชันวายเติบโตมากับกระแสของการบริโภคนิยม มีพฤติกรรมที่ชอบซื้อสินค้าตามกระแสนิยม ซื้อใช้สินค้าโดยคำนึงถึงตราฮ็อตสินค้า คุณภาพ รวมทั้งมีการแต่งกายตามแฟชั่นเพื่อแสดงถึงฐานะ รสนิยมหรือเอกลักษณ์ (Eawpiromkul & Phenratchatapun, 2011 : 14) พฤติกรรมการใช้เงินของกลุ่มเจนเอเรชันวายนั้นเมื่อมีสิ่งมากระตุ้นจะเกิดการใช้จ่ายอย่างรวดเร็ว ไม่มีการวางแผนทางการเงิน โดยกลุ่มคนเจนเอเรชันวายมองว่าการใช้จ่ายเงินก่อให้เกิดความสุขและเป็นการพักผ่อนทางจิตใจ อีกทั้งมีบุคลิกภาพที่ค่อนข้างหัวโหวดตามกระแสนิยม และยังพบว่ามักจะใช้จ่ายใช้สอยสินค้าหลากหลายประเภท เช่น สินค้าความงาม การดูแลผิวพรรณ สินค้าแฟชั่น โทรศัพท์ นาฬิกา รถยนต์ รถจักรยานยนต์ คอมพิวเตอร์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องอำนวยความสะดวกอีกมากมายที่สามารถตอบสนองความต้องการ (Van den Bergh & Behrer, 2011 : 80)

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์พบว่า เจนเอเรชันวายไทยมีส่วนแบ่งรายได้สูงถึง 5 ล้านล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็น 25% ของรายได้รวมของประเทศ โดยกลุ่มเจนเอเรชันวายมีรายจ่ายสูงถึงประมาณ 80% ของรายได้ คนกลุ่มนี้มีแนวโน้มใช้จ่ายค่อนข้างสูงอยู่แล้วเมื่อเทียบกับเจนเอเรชันก่อนหน้าในช่วงที่มีอายุเท่ากัน การใช้จ่ายเฉพาะปี 2013 ผู้บริโภคเจนเอเรชันวายซื้อยานพาหนะไปกว่า 2.6 แสนล้านบาท สินค้าไอทีและค่าบริการการสื่อสารโทรคมนาคมรวมกันเป็นมูลค่ากว่า 8 หมื่นล้านบาท รวมไปถึงสินค้าประเภทเสื้อผ้า 7 หมื่นล้านบาท (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์, 2558 : ออนไลน์) กลุ่มผู้บริโภคเจนเอเรชันวายไทยสร้างมูลค่าทางการตลาดได้เป็นอย่างดี นักการตลาดจึงให้ความสำคัญกับผู้บริโภคเจนเอเรชันวายมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

จังหวัดยโสธรมีการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าตามกระแสนิยมหลากหลายประเภท และมีการขยายธุรกิจจำนวนมากซึ่งคาดว่าจะมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่ามีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยตั้งแต่ ปี 2556-2560 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.29 จากการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้นผู้บริโภคเจนเอเรชันวายในยโสธรจึงได้ถูกค่านิยมทางสังคมและสภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้สินค้าตามกระแสนิยมกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญของการดำเนินชีวิตในสังคม มีพฤติกรรมในการตอบสนองต่อความต้องการสินค้าเกิดขึ้นได้จากอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการบริโภค เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยไปกับการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาผู้บริโภคเจนเอเรชันวายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยมีประชากรกลุ่มเจนเอเรชันวายอายุ

ระหว่าง 25-39 ปี จำนวน 117, 025 คน (ระบบสถิติทางทะเบียนจังหวัดยโสธร, 2562 : ออนไลน์) จากการสำรวจพบว่าผู้บริโภคเงินออเรชั่นรายในจังหวัดยโสธรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานร้อยละ 67.02 มีอัตราการใช้จ่ายเงินสูงและมีกำลังในการซื้อสินค้าตามกระแสนิยมที่ต้องการสูง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร, 2563 : ออนไลน์)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นประโยชน์และต้องการที่จะศึกษาเรื่องอิทธิพลของสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด (Promotion Mix) สำหรับสินค้ากระแสนิยมของผู้บริโภคเงินออเรชั่นราย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปวางแผนการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งผู้ประกอบการสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อจะสามารถเข้าใจถึงปัญหาและสามารถนำไปวางแผนการตลาดของสินค้าตามกระแสนิยมได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ตามความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคเงินออเรชั่นรายในจังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเงินออเรชั่นราย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเงินออเรชั่นราย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคสินค้าตามกระแสนิยมที่จัดอยู่ในเงินออเรชั่นราย ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524-2538 โดยมีช่วงอายุระหว่าง 25-39 ปี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 24,083 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2562 (ระบบสถิติทางทะเบียนจังหวัดยโสธร, 2562 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริโภคสินค้าตามกระแสนิยมที่จัดอยู่ในเงินออเรชั่นราย มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยช่วงอายุระหว่าง 25-39 ปี จำนวน 400 คน โดยคำนวณจากสูตรประชากรของ (Yamane, 1973 : 727-728) โดยมีระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% (กัลยา วาณิชบัญชา, 2561 : 121) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ 393 ฉบับ

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวเป็นคำถามปลายปิด และแบบตรวจสอบรายการ เป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดแบบนามบัญญัติ มาตรฐาน และอัตราส่วน ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย สิ้นค้าตามกระแสนิยมที่บริโภค **ตอนที่ 2** คำถามวัดระดับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายใน โดยใช้มาตรวัดความคิดเห็นแบบ Rating scale ตามแบบของ Likert ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความชอบ ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม **ตอนที่ 3** คำถามวัดระดับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายนอก โดยใช้มาตรวัดความคิดเห็นแบบ Rating scale ตามแบบของ Likert ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ อิทธิพลของชุมชนและสังคม อิทธิพลของสื่อ **ตอนที่ 4** ส่วนที่ 4 ข้อคำถามวัดระดับข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด โดยใช้มาตรวัดความคิดเห็นแบบ Rating scale ตามแบบของ Likert ประกอบด้วย การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การขายโดยพนักงานขาย การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ การตลาดทางตรง โดยคำถามในตอน 2 3 และ 4 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2559 : 103) การหาคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการตรวจความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 แล้วทำการทดลองแจก (Tryout) 30 ชุด เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 นั่นคือ แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดีสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Sekaran & Bougie, 2013 : 127)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

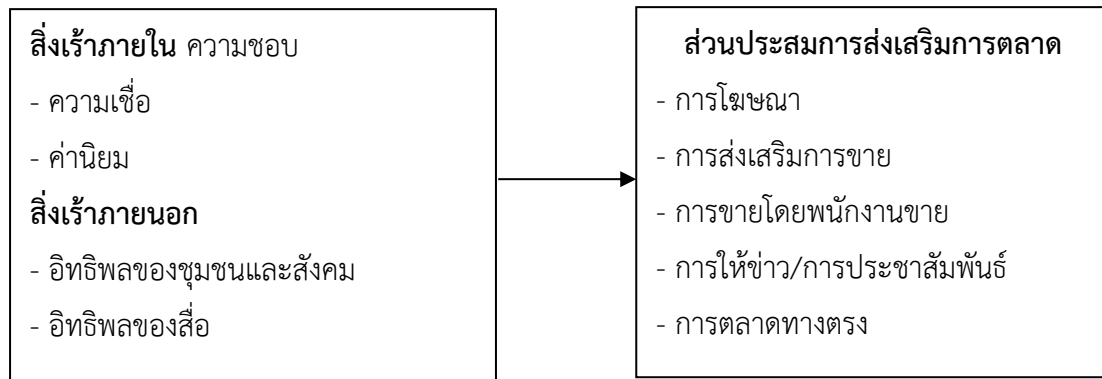
ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยทำการแจกแบบสอบถาม ให้แก่ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายที่มีอายุระหว่าง 25-39 ปี ที่บริโภคสินค้าตามกระแสนิยม อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยวิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability) และกำหนดวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม ด้วยการขออนุญาตผู้ที่สะดวกให้ข้อมูล โดยมีการอธิบายข้อคำถามให้ผู้ตอบคำถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ารวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง อิทธิพลของสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอกที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวายในจังหวัดยโสธร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.50) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 46.50) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 37.00) รายได้ 15,001-25,000 บาท (ร้อยละ 53.00) ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าตามกระแสนิยมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเป็นเครื่องแต่งกาย เช่น เสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย/เครื่องประดับ เป็นต้น รองลงมาคือ อาหาร เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอกและส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายในโดยรวมและรายด้าน

สิ่งเร้าภายใน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านความชอบ	3.72	0.75	มาก	1
2. ด้านความเชื่อ	3.67	0.51	มาก	3
3. ด้านค่านิยม	3.71	0.37	มาก	2
เฉลี่ย	3.70	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$, $SD=0.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าภายในด้านความชอบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=3.72$, $SD=0.75$) รองลงมา คือ ด้านค่านิยม ($\bar{x}=3.71$, $SD=0.37$) และอันดับสุดท้ายคือด้านความเชื่อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.67$, $SD=0.51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายนอกโดยรวมและรายด้าน

สิ่งเร้าภายนอก	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านอิทธิพลของชุมชนและสังคม	3.74	0.35	มาก	1
2. ด้านอิทธิพลของสื่อ	3.54	0.50	มาก	2
เฉลี่ย	3.64	0.34	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าภายนอกโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.64$, $SD=0.341$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าภายนอกด้านอิทธิพลของชุมชนและสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=3.74$, $SD=0.35$) รองลงมา คือ ด้านอิทธิพลของสื่อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.54$, $SD=0.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด โดยรวมและรายด้าน

ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการโฆษณา	3.37	0.33	ปานกลาง	5
2. ด้านการขายโดยพนักงานขาย	3.60	0.59	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมการขาย	4.06	0.44	มาก	1
4. ด้านการให้ข่าว/การประชาสัมพันธ์	3.82	0.45	มาก	2
5. ด้านการตลาดทางตรง	3.61	0.44	มาก	3
เฉลี่ย	3.69	0.29	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.69$, $SD=0.296$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ด้านการส่งเสริมการขายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.06$, $SD=0.44$) รองลงมา คือ ด้านการให้ข่าว/การประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}=3.82$, $SD=0.45$) ด้านการตลาดทางตรง ($\bar{x}=4.61$, $SD=0.44$) ด้านการขายโดยพนักงานขาย ($\bar{x}=3.60$, $SD=0.59$) และอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการโฆษณามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.37$, $SD=0.33$)

3. อิทธิพลของสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย พบว่า สิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอก มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับมาก ($R=0.584$) ต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) ดังตารางที่ 4

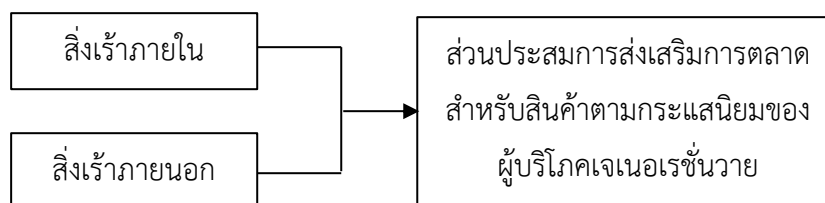
ตารางที่ 4 ปัจจัยสิ่งเร้าภายใน และสิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย

ตัวแปรทำนาย		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	B		
1	ค่าคงที่ (Constant)	1.893	.136		13.944	.000
	สิ่งเร้าภายในเฉลี่ยรวม (X1)	.322	.036	.450	9.032	.000
	สิ่งเร้าภายนอกเฉลี่ยรวม (X2)	.168	.043	.194	3.886	.000

หมายเหตุ: $R=0.584$, $R\text{ Square} = 0.341$, $\text{Adjusted } R\text{ Square} = 0.338$

ผลการศึกษาพบว่าสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอก มีอิทธิพลเชิงบวกกับส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้ากระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายทั้งสองตัวแปร สามารถทำนายส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด ได้ร้อยละ 33.80 อีกร้อยละ 66.20 มาจากสิ่งเร้าอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษาในขอบเขตของงานวิจัยครั้งนี้ ด้านอิทธิพลของสิ่งเร้าภายในส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($P<0.001$) มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ความชอบ มีอิทธิพลและส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านค่านิยม และความเชื่อ และอิทธิพลของสิ่งเร้าภายนอกส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($P<0.001$) มี 2 ปัจจัย ได้แก่ อิทธิพลของชุมชนและสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ อิทธิพลของสื่อ และพบว่าสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรเท่ากับ 0.584 ค่า $R\text{ Square}$ เท่ากับ 0.341 ค่า $\text{Sig}=0.000$ และมีค่า β ของสิ่งเร้าภายในเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.450 ค่า β ของสิ่งเร้าภายนอกเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.194 แสดงว่าสิ่งเร้าภายในเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด รองลงมาคือสิ่งเร้าภายนอก

สรุปโมเดลปัจจัยสิ่งเร้าภายใน และสิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด สำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย ดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 โมเดลปัจจัยสิ่งเร้าภายใน และสิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายในจังหวัดยโสธร พบว่า กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย มีช่วงอายุระหว่าง 25-39 ปี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 15,001-25,000 บาท ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายซื้อสินค้าตามกระแสนิยมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเป็นเครื่องแต่งกายมากที่สุด รองลงมาคือ อาหาร ความสวยความงาม อาหารเสริม ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพี หมั่นประเสริฐดี (2558 : 123) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-25 ปี ศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ซื้อสินค้าตามกระแสนิยมคือ โทรศัพท์ อาหาร เครื่องสำอาง รองเท้ากีฬา ครีมบำรุงผิว กระเป๋า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญาณ ลำภา (2557 : 64) ที่พบว่า ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25-35 ปี ศึกษาปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 15,001-25,000 บาท ซื้อสินค้าประเภทเครื่องแต่งกายมากที่สุด คือ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ซื้อสินค้าความสวยความงาม คือ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว แป้ง ครีมรองพื้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หนึ่งฤทัย อยู่เอี่ยม และ ไกรชิต สุตะเมือง (2557 : 333) พบว่า ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-34 ปี มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ศึกษาปริญญาตรี ซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่ไทยเป็น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายมากที่สุด นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทพร เขียนดวงจันทร์ และคณะ (2561 : 573) พบว่า ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายมีช่วงอายุระหว่าง 19-36 ปี ซื้อสินค้าตามกระแสนิยมส่วนใหญ่ คือ เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า เครื่องสำอาง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และสินค้าแฟชั่น เช่น เสื้อผ้า รองเท้า หมวก รวมถึงสินค้าประเภทสุขภาพความงามและเครื่องสำอาง

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด สำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจเนอเรชันวาย ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีระดับความคิดเห็นด้านความชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคเจเนอเรชันวายเกิดความรู้สึกหรือทัศนคติในเชิงบวกที่เป็นแนวโน้มให้เกิดการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยมขึ้น ซึ่งผู้บริโภคเจเนอเรชันวายให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าตามกระแสนิยมมากที่สุด ซึ่งสินค้าตามกระแสนิยมที่มีคุณภาพนั้นส่งผลต่อความรู้สึกประทับใจ และจะมีความสุขมากยิ่งขึ้นเมื่อได้ครอบครอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ขวัญรัตน์ ทรัพย์ประเสริฐ (2559 : 4) ที่กล่าวว่า ความชอบเป็นการตัดสินใจเลือกในสินค้าหรือสถานการณ์ที่ตนพอใจ ถือว่าเป็นความรู้สึกชอบส่วนบุคคล และสอดคล้องงานวิจัยของ บุชบา ชำนาญศรายุทธ (2559 : 37) พบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีความชื่นชอบในสินค้าอยู่ในระดับมากและมีมาตรฐานในการเลือกซื้อสินค้า โดยพบว่าสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีและมีความแม่นยำคือเหตุผลในซื้อสินค้า

ด้านความเชื่อ พบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีระดับความคิดเห็นด้านความเชื่อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความเชื่อคือสิ่งที่ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายยอมรับและมั่นใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้ที่เข้าใจ หรือถูกสอนหรือถูกปลูกฝังให้เกิดการยอมรับ จึงกล่าวได้ว่าความเชื่อมีอิทธิพลสามารถทำให้ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายเกิดพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยมขึ้นได้ ซึ่งผู้บริโภคเจเนอเรชันวายเชื่อว่าสินค้าตามกระแสนิมนั้นทำให้ดูโดดเด่นสะดุดตาแก่ผู้พบเห็น และเชื่อว่าสินค้าตามกระแสนิยมที่ใช้นั้นเป็นสิ่งที่ดีมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ นพดล สมฤกษ์ผล (2552 : 6) ที่กล่าวว่า ความเชื่อเป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และทัศนคติ นักการตลาดจึงต้องสื่อสารเพื่อแก้ไขความเชื่อและทัศนคติเหล่านั้นและทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นในตัวสินค้า โดยการใส่แนวความคิดลงไปในตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่ ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์เกิดความโดดเด่นสะดุดตามากขึ้นและเป็นการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อสินค้า

ด้านค่านิยม พบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีระดับความคิดเห็นด้านค่านิยมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าค่านิยมคือสิ่งที่ถูกฝังลึกในความคิดมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมในการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจเนอเรชันวาย จึงกล่าวได้ว่าค่านิยมคือสิ่งที่ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายเชื่อและใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้บริโภคเจเนอเรชันวายให้ความสำคัญกับค่านิยมซื้อสินค้าตามกระแสนิยมเพื่อแสดงถึงความเป็นผู้นำด้านสังคมและเทคโนโลยี และค่านิยมการใช้สินค้าตามกระแสนิยมสามารถเสริมสร้างบุคลิกให้ดูดีขึ้นได้มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัสส์ธิมา วิกรัยชยากร (2559 : 39) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นด้านค่านิยมอยู่ในระดับมาก สินค้าอาหารเสริมนั้นถือเป็นการเสริมสร้างบุคลิกให้ดูดีและเป็นการเข้าสังคม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญรัตน์ ทรัพย์ประเสริฐ (2560 : 31) โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านค่านิยมส่วนบุคคลของผู้บริโภค ตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางแบรนด์เนมเพราะมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการและเชื่อว่าเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้ตนเองดูดี และตัดสินใจซื้อเพราะเป็นไปตามกระแสความนิยมในสังคม

ผลการศึกษาสิ่งเร้าภายนอก ด้านอิทธิพลของชุมชนและสังคม พบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีระดับความคิดเห็นด้านอิทธิพลของชุมชนและสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลของชุมชนและสังคมซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว เพื่อน ดาราหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นผู้ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือสนับสนุนในการซื้อสินค้าตามกระแสนิยม ซึ่งพบว่าผู้บริโภคเจเนอเรชันวายให้ความสำคัญกับครอบครัวมากที่สุด บุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลและสนับสนุนการตัดสินใจซื้อสินค้าตามกระแสนิยม รองลงมาคือเพื่อน ๆ และดาราหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บิโอรส ลีลาสิริวิลาส (2558 : 27) ผลการศึกษาพบว่า บุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลในการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อน ญาติ คนรัก และดารา นักร้อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาณ ลำภา (2557 : 45) และสุรพี หมั่นประเสริฐดี (2558 : 51) โดยผลการศึกษาสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันคือ ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายได้รับอิทธิพลในการซื้อมาจากบุคคลรอบข้าง คือ ครอบครัว และเพื่อน

ด้านอิทธิพลของสื่อ พบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีระดับความคิดเห็นด้านอิทธิพลของสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลของสื่อคือผลที่เกิดจากการนำเสนอสินค้าของผู้จัดจำหน่ายไปยังผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับรู้และกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้า อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ จากข้อมูลพบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายให้ความสำคัญกับการนำเสนอสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อวิทยุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาณ ลำภา (2557 : 45) และอดิพล เอื้อจรัสพันธุ์ (2559 : 59-65) ผลการศึกษพบว่า ช่องทางที่กลุ่มเจเนอเรชันวายใช้ในการเข้าถึง คือ สื่อสังคมออนไลน์ รองลงมาคือโทรทัศน์ และเว็บไซต์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพี หมั่นประเสริฐดี (2558 : 103), นันทพร เขียนดวงจันทร์ และคณะ (2561 : 573), Flor et al. (2017 : 135-144) โดยพบว่าผลการวิจัยสอดคล้องไปในทิศทางเดียว คือ สื่อมีอิทธิพลและส่งผลต่อการบริโภคสินค้า คือ สื่อสังคมออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมการขายมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร เขียนดวงจันทร์ และคณะ (2561 : 574) ที่พบว่าปัจจัยสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคเจเนอเรชันวาย คือ ปัจจัยการส่งเสริมการขาย การจัดโปรโมชั่นของสินค้า ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในความตั้งใจซื้อสินค้าและเกิดกระบวนการในการตัดสินใจซื้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย อยู่เอี่ยม และ ไกรจิต สุตะเมื่อง (2557 : 334) และกานต์ชนก ทองวัฒนากุล (2562 : 77) โดยผลการวิจัยสอดคล้องไปในทิศทางเดียว คือ การโฆษณา การขายโดยพนักงานขาย การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรง อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีปัจจัยย่อยคือ การส่งเสริมการขาย เช่น การจัดโปรโมชั่น การวางสินค้าตัวอย่างให้ทดลองที่หลากหลาย การจัดแสดงสินค้า เป็นตัวกระตุ้นในการตัดสินใจของผู้บริโภค

3. อิทธิพลของสิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก ที่ส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย การทดสอบสมมติฐานพบว่า สิ่งเร้าภายใน ประกอบไปด้วย ความชอบ ความเชื่อ ค่านิยม และสิ่งเร้าภายนอก ประกอบไปด้วย อิทธิพลของชุมชนและสังคม อิทธิพลของสื่อ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้ากระแสนิยมของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ แก้วไชย และ ไกรจิต สุตะเมื่อง (2557 : 32) ผลพบว่า สิ่งเร้าภายในมีผลในเชิงสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ สังคมและเทคโนโลยีมีผลต่อปัจจัยสิ่งเร้าภายในในเชิงสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อปัจจัยสิ่งเร้าภายในในเชิงสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคมและเทคโนโลยีมีผลต่อปัจจัยสิ่งเร้าภายในเชิงสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลวิจัยนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้และข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไปมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นนักการตลาดจึงควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการสื่อสารการตลาดที่จัดขึ้นเพื่อสื่อสารและส่งเสริมสินค้าไปยังกลุ่มเป้าหมายในหลาย ๆ รูปแบบ โดยทำการนำเสนอเนื้อหาโฆษณาสินค้าผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต หรือมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในสินค้าตามกระแสนิยมในทันที และควรมีการนำเสนอรายละเอียดของสินค้าและโปรโมชั่นผ่านกล่องข้อความอัตโนมัติบนเว็บไซต์/เว็บเพจ เพื่อให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงข้อมูลสินค้าที่สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการให้พนักงานขายทำการติดตามผลและดูแลหลังการขายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าตามกระแสนิยม และควรมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการขายสินค้า เช่น การจัดโปรโมชั่น การแจกของแถมต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มาก

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของสิ่งเร้าภายในส่งผลต่อส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าตามกระแสนิยมมากที่สุด ซึ่งพบว่าด้านความชอบนั้นคุณภาพของสินค้าส่งผลต่อความรู้สึกของผู้บริโภคมากที่สุด ดังนั้นนักการตลาดจึงควรศึกษาและให้ความสำคัญกับอิทธิพลของสิ่งเร้าภายในมากขึ้น โดยผู้ประกอบการหรือนักการตลาดควรนำเสนอสินค้าที่ทำให้ผู้บริโภคเชื่อว่าถ้าใช้แล้วทำให้ดูโดดเด่นสะดุดตาแก่ผู้พบเห็นและสามารถแสดงถึงค่านิยมความเป็นผู้นำด้านสังคมและเทคโนโลยี รวมถึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการขายในเรื่องของสินค้าที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

1.3 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อสิ่งเร้าภายนอกอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้ประกอบการหรือนักการตลาดจึงควรทำการศึกษาอิทธิพลของสิ่งเร้าภายนอกเพิ่มเติมมากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการขายสินค้าไปยังบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าของผู้บริโภคเจเนอเรชันวายมากที่สุด นอกจากนี้ควรนำเสนอสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถกระตุ้นความต้องการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอิทธิพลของสิ่งเร้าภายในและสิ่งเร้าภายนอกเพิ่มเติม โดยคัดเลือกตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ที่มากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษากลุ่มประชากรกลุ่มอื่น ๆ ที่บริโภคสินค้าตามกระแสนิยม เพื่อตรวจสอบว่าจะแตกต่างจากกลุ่มคนเจเนอเรชันวายในจังหวัดยโสธรหรือไม่

2.3 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ในการศึกษาครั้งต่อไป สามารถศึกษาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นข้อมูลเชิงลึก จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือกับงานวิจัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2562). ประชากรอายุระหว่าง 25-39 ปี. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2562. แหล่งที่มา: https://www.dopa.go.th/public_service/service1.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กานต์ชนก ทองวัฒนากุล. (2562). การศึกษาพฤติกรรมตอบสนองต่อโฆษณาอุปกรณ์เสริมสวยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคเพศหญิงเจเนอเรชันวายในประเทศไทย กรณีศึกษา เฟซบุ๊กแฟนเพจ *Mydair's Beauty*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขวัญรัตน์ ทรัพย์ประเสริฐ. (2559). ค่านิยมพฤติกรรมผู้ใช้และความภักดีในตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางค์แบรนด์เนมเกาหลีของสตรีวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชญาน์ ลำเภา. (2557). การศึกษาทัศนคติการรับรู้และพฤติกรรมผู้บริโภคตามกระแสเกาหลีนิยม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถิติประยุกต์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นพดล สมฤกษ์ผล. (2552). ความเชื่อและพฤติกรรมในการเลือกซื้อเครื่องประดับอัญมณีที่ตรงกับราศีเกิดของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- นันทพร เขียนดวงจันทร์, ขวัญกมล ดอนขวา และ สรียา วิจิตรเสถียร. (2561). *พฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนในกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2559). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุษบา ชำนาญสรายุทธ. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อนาฬิกาข้อมือแฟชั่นของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
- ปิโยรส ลีลาสิริวิลาศ. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการคลินิกรักษาผิวพรรณในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภัสส์ธิดา วิกรัยชยากร. (2559). *ค่านิยม การรับรู้ด้านคุณค่าผลิตภัณฑ์ การรับรู้ความเสี่ยง และการสื่อสารทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อการออกกำลังกายของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร*. การค้นคว้าอิสระบัณฑิตวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ระบบสถิติทางทะเบียน. (2560). จำนวนประชากรแยกอายุจังหวัดยโสธร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php.
- ศรีกัญญา มงคลศิริ. (2548). *Power Gens Branding*. กรุงเทพมหานคร: แบรินด์เอจบุ๊ก.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์. (2559). TCIJ: สำรวจ 'ความฝัน Gen-Y'. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562. แหล่งที่มา: <https://www.tcijthai.com/news/2016/06/scoop/6527>.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร. (2563). รายงานประจำปี 2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.yasopho.in.th/yasopho/FrontEnd/index.php>.
- สุขุมล เกษมสุข. (2535). *การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรพี หมั่นประเสริฐดี. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้าตามกระแสนิยมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ แก้วไชย. (2557). *ปัจจัยแรงจูงใจในการเลือกซื้อเครื่องสำอางสเต็มเซลล์ของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย*. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หนึ่งฤทัย อยู่เยี่ยม, ไกรจิต สุตะเมื่อง. (2557). *ทัศนคติการรับรู้ที่มีต่อภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ใหม่ไทยของเจนเอเรชั่นวายในประเทศไทย*. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อดิพล เอื้อจรัสพันธุ์. (2559). *พฤติกรรมการใช้สื่อของอายุระหว่าง 18-34 ปี*. วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสาร. 6 (1), 59-65.

- Eawpiromkul, D. & Phenratchatapun, S. (2011). *New BIES 8 new buyers who turn Thaimarket upside down*. Bangkok : Bangkokbiznews.
- Flor Madrigal Moreno, Jaime Gil Lafuente (2017). Fernando Ávila Carreon & Salvador Madrigal Moreno. The Characterization of the Millennials and Their Buying Behavior. *International Journal of Marketing Studies*. 9 (5), 17-589.
- Sekaran, U. & Bougie, R. (2013). *Research Methods for Business*. (6th ed). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Van den Bergh, J. & Behrer, M. (2011). *How cool brands stay hot: branding to generation Y*. London: Kagan Page Limited.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

พฤติกรรมและความต้องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาล

ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

Behavior and Needs for Solid Waste Management of Communities in Tha Kasem Subdistrict Municipality Mueang Sakaeo District Sa Kaeo Province

เพ็ญศรี ชิตบุตร,

วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ และ เสกสรร ศรีสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Pensri Chittabut,

Vutthiwat Ananphutthimet and Seksan Srisook

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail : pensri@vru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย ทศนคติที่มีต่อขยะ ของชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว 2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำนวน 365 คน โดยวิธีแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะอินทรีย์ในครัวเรือน น้อยกว่า 1 กิโลกรัมต่อวัน ส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะรีไซเคิลในครัวเรือน น้อยกว่า 5 ชิ้นต่อวัน ส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะทั่วไปในครัวเรือน น้อยกว่า 10 ชิ้นต่อวัน และส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะอันตรายในครัวเรือนน้อยกว่า 5 ชิ้นต่อสัปดาห์ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการขยะชุมชนเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนมากที่สุด รองลงมา มีความต้องการให้เทศบาลตำบลท่าเกษมแจกจ่ายถุงใส่ขยะมูลฝอยครัวเรือนแยกตามประเภททุกครัวเรือน รองลงมาด้านวิธีการฝังกลบและเผาทำลาย ด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน และ ด้านระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายตามลำดับ

* วันที่รับบทความ: 3 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 22 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 24 สิงหาคม 2564

Received: August 3, 2021; Revised: August 22, 2021; Accepted: August 24, 2021

คำสำคัญ : พฤติกรรม; การบริหารจัดการ; ขยะมูลฝอย

Abstracts

Research articles have objectives. 1. To study the behavior of households in solid waste management. attitude towards garbage of communities in the area of Tha Kasem Subdistrict Municipality Mueang Sakaeo District Sakaeo Province 2. To study the efficient waste management process. It is a mixed method research (Mixed Method). The population and samples used in the research are People in Tha Kasem Subdistrict Municipality Mueang Sa Kao District in Sa Kao Province, with a total of 365 people by a specific method. The results of the research found that

The results of the analysis of information about the problem of community solid waste revealed that the problem of solid waste in the community of Tha Kasem Subdistrict Municipality Mueang Sakaeo District Sa Kao Province Most of them have less than 1 kilogram of household organic waste per day. Most of them had a household waste that was recycled less than 5 pieces per day, most had a household waste that was less than 10 pieces per day, and most had a small amount of household waste that was hazardous waste. More than 5 pieces per week, respectively.

The results of data analysis of community waste management in Tha Kasem Subdistrict Municipality Mueang Sakaeo District Sa Kao Province Most of them had the behavior of separating household waste the most, followed by the need for Tha Kasem Subdistrict Municipality to distribute waste bags to all households by type. followed by methods of landfill and incineration. in terms of receiving benefits from solving community waste problems and in terms of rules, regulations, laws, respectively.

Keywords : Behavior; Management; Solid Waste

บทนำ

ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม (Pollution) เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ได้บริโภคทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยผ่านกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบและในขณะเดียวกันทั้งมนุษย์และโรงงานอุตสาหกรรมเองต่างก็มีของเสียที่ต้องขับถ่ายออกสู่ภายนอก ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสารพิษหรือพลังงาน แต่การขับถ่ายที่มีปริมาณที่มากเกินไปอาจก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และปัญหาเหล่านี้จะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทำให้เกิดปัญหาอีกหลายอย่างตามมา นั่นก็คือ น้ำที่เน่าเสีย อากาศเป็นพิษ ดินเสียสภาพ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากฝีมือของมนุษย์นำมาซึ่งปัญหาสังคม (Social Problem) หรือมลพิษทางสังคม (Social Pollution) ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งทำให้เกิดความต้องการเพิ่มขึ้นตามไปด้วยจึงทำให้เกิดปัญหาแย่งกันกินแย่งกันใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด การขยายตัวของสังคมเมืองเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษและปัญหาขยะมูลฝอยภายในประเทศ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13, 2563 : ออนไลน์)

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไทยในปี พ.ศ. 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 28.71 ล้านตัน (เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 3) เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรแฝงจากแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน พฤติกรรมการบริโภค ของประชาชนที่นิยมความสะดวกสบายมากขึ้นโดยเฉพาะการส่งสินค้าจากบริการสั่งซื้อออนไลน์ สินค้าและบริการสั่งอาหารทำให้เกิดขยะพลาสติกถึงมือผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก และการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการขยะมูลฝอยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 12.52 ล้านตัน (ร้อยละ 44 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ทั้งนี้ ขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัดแยกและนำไปใช้ประโยชน์แล้ว จะถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง 9.81 ล้านตัน (ร้อยละ 34 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่เปิดดำเนินการ ในปี 2562 มี 2,666 แห่ง และสถานีนกถ่ายขยะมูลฝอยชุมชน 25 แห่ง ทั้งนี้ มีการศึกษาวิจัยจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์พลาสติกเป้าหมายในปี 2561 จากปริมาณ 2.22 ล้านตัน เกิดเป็นขยะในปี 2562 จำนวน 1.91 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563 : ออนไลน์)

จังหวัดสระแก้วมีปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2562 มีจำนวน 0.26 ล้านตัน แยกเป็น การกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน 61.1% นำไปใช้ประโยชน์ จำนวน 22.2% และกำจัดอย่างไม่ถูกต้องอีก จำนวน 16.7% (ระบบสารสนเทศ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กรมควบคุมมลพิษ, 7 ม.ค. 2564) ปัจจุบันจังหวัดสระแก้วมีสถานที่กำจัดขยะทั้งหมด 11 แห่ง ใน 10 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสถานที่กำจัดขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น ส่วนเทศบาลตำบลตาพระยา มีการใช้เตาเผา ร่วมกับการเทกอง นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหลือใช้วิธีการกำจัดโดยการเทกอง (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว, 2563 : ออนไลน์)

การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของจังหวัดสระแก้ว ที่ผ่านมา

1. การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้าง

ในปี 2558 มีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้าง จำนวน 120,109 ตัน ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้าง (26 สิงหาคม 2557 – กรกฎาคม 2559) จำนวน 20,950 ตัน คิดเป็น 17.44 % จัดการโดยวิธีการฝังโดยใช้ดินกลบทับ ดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีขยะมูลฝอยคงเหลือ 99,159 ตัน คิดเป็น 82.56 %

2. การกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นใน ปี 2559

ในปี 2559 มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จำนวน 250.5 ตันต่อวัน ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี 2559 (1 ตุลาคม 2558 – 31 กรกฎาคม 2559) จำนวน 25.2 ตัน คิดเป็น 10.06 % จัดการ โดยวิธีการฝังโดยใช้ดินกลบทับ ดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีขยะมูลฝอยคงเหลือ 225.3 ตัน คิดเป็น 89.94%

เทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เดิมกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลท่าเกษม ต่อมาได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2543 เทศบาลตำบลท่าเกษม แบ่งเขตการปกครองเป็นชุมชนย่อยรวม 5 ชุมชน มีประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนฝ่ายต่าง ๆ ทำหน้าที่ตัวแทนชุมชนเพื่อประสานการทำงานประกอบด้วย 5 ชุมชน ได้แก่ ชุมชน กรุงเทพมหานคร ชุมชนตลาดท่าเกษม ชุมชนวัดท่าเกษม ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ และชุมชนหัวกุญแจ มีพื้นที่ ในการปกครองรวมทั้งหมด 11.20 ตารางกิโลเมตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย ทศนคตที่มีต่อขยะ ของชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มประชาชนตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ซึ่งจะมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,166 คน (ฐานข้อมูลประชากรเทศบาลตำบลท่าเกษม, 2563) และกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม จำนวน 5 ชุมชน คือ ชุมชนกรุงเทพมหานคร ชุมชนตลาดท่าเกษม ชุมชนวัดท่าเกษม ชุมชนเฉลิมพระเกียรติ และชุมชนหัวกุญแจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 365 คน

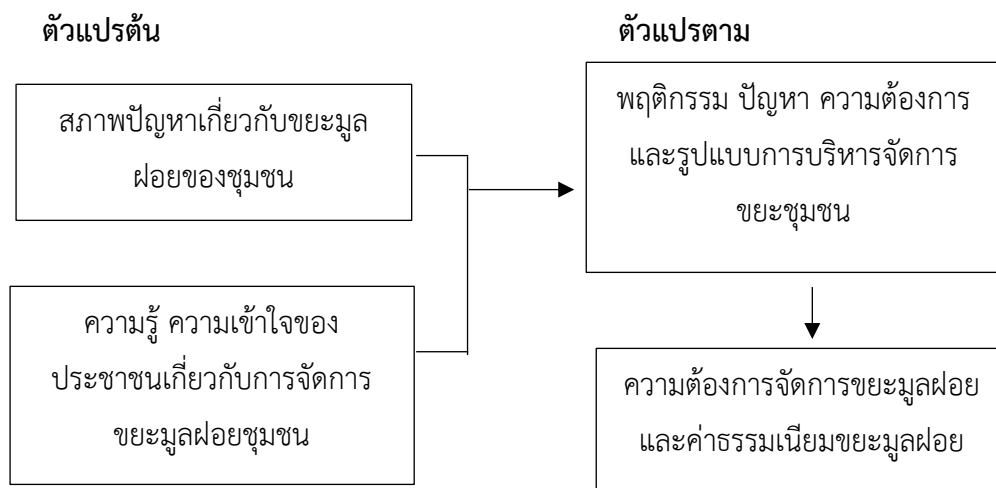
ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ ของแบบสอบถาม โดยให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ

ขั้นตอนที่ 4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความต้องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการค้นคว้า ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้องค์ประกอบของการวิจัยในครั้งนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. จำนวนปริมาณขยะต่อวัน

ตารางที่ 1 จำนวนเฉลี่ยต่อวันของขยะรีไซเคิล เช่น ขวดน้ำพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่ม ขวดแก้ว ฝาอลูมิเนียม เศษเหล็ก เศษแก้ว เศษกระดาษ กล่องกระดาษ ลังกระดาษ

จำนวนเฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ชิ้นต่อวัน	42	84.00
6 – 10 ชิ้นต่อวัน	7	14.00
11 – 20 ชิ้นต่อวัน	1	2.00
มากกว่า 20 ชิ้นต่อวัน	0	0.00
รวม	50	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปริมาณขยะน้อยกว่า 5 ชิ้นต่อวัน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาคือ 6 – 10 ชิ้นต่อวัน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และที่มีค่าน้อยที่สุดคือ 11 – 20 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

2. ท่านมีวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านโดยวิธีใด

ตารางที่ 2 ประเภทขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร เศษผัก เศษเปลือกผลไม้ มูลสัตว์ เศษใบไม้ เศษกิ่งไม้

การจัดการขยะ	จำนวน	ร้อยละ
ฝังกลบ	14	28.00
ทำปุ๋ยหมัก	4	8.00
เผา	3	6.00
กองทิ้งบริเวณบ้าน	3	6.00
ทิ้งลงถังขยะของ ทต.	26	52.00
ทิ้งลงแหล่งน้ำ	0	0.00
อื่น ๆ (ระบุ)	0	0.00
รวม	50	100

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือทิ้งลงถังขยะของ ทต.จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมาคือฝังกลบ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28 นำมาทำปุ๋ยหมัก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 และกองทิ้งบริเวณบ้าน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

3.ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่า ($\bar{x} = 1.62$, $S.D = 0.49$) เมื่อพิจารณาความรู้ด้านการจัดการขยะ พบว่า ขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้ มากที่สุด มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$, $S.D. = 0.40$) รองลงมา ในครัวเรือนควรมีถังขยะขนาดใหญ่เพื่อรองรับขยะได้ทั้งหมด และสามารถเก็บได้เป็นเวลาหลายวัน เมื่อเต็มแล้วจึงนำไปกำจัด มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, $S.D. = 0.44$) และขยะมูลฝอยประเภทถ่านไฟฉาย หลอดไฟเก่า กระป๋องสเปรย์ต่าง ๆ สามารถทำลายทิ้งเองได้ โดยการนำไปเผาในบริเวณบ้านน้อยที่สุด มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.44$, $S.D. = 0.35$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะอินทรีย์ในครัวเรือน น้อยกว่า 1 กิโลกรัมต่อวัน ส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะรีไซเคิลในครัวเรือน น้อยกว่า 5 ชิ้นต่อวัน ส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะทั่วไปในครัวเรือน น้อยกว่า 10 ชิ้น ต่อวัน และส่วนใหญ่มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เป็นขยะอันตรายในครัวเรือนน้อยกว่า

5 ขึ้นต่อสัปดาห์ โดยจำแนกตามวิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ดังนี้ ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะอินทรีย์ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนโดยวิธีทิ้งลงถังขยะของเทศบาลตำบลท่าเกษม ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะประเภทรีไซเคิลที่เกิดขึ้นในครัวเรือนโดยวิธีเก็บแยกไว้ขาย ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะประเภททั่วไปที่เกิดขึ้นในครัวเรือนโดยวิธีทิ้งลงถังขยะของเทศบาลตำบลท่าเกษม ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะประเภทอันตรายที่เกิดขึ้นในครัวเรือนโดยวิธีทิ้งลงถังขยะของเทศบาลตำบลท่าเกษม และความเหมาะสมเรื่องถังรองรับขยะในชุมชนส่วนใหญ่คิดว่าถังขยะในชุมชนมีการจัดการที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mattijssen (2015 : 7) ซึ่งประกอบด้วย 1) พลเมืองวิถีเขียวมุ่งเน้นพฤติกรรมที่ปกป้องและพัฒนาธรรมชาติ 2) พลเมืองวิถีเขียวจะมีความกังวล เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ตั้งคำถามถึงคุณค่าในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่เสมอ 3) พลเมืองวิถีเขียว มักจะมีความคิดริเริ่มเชิงการเมืองสามารถแสดงทัศนคติและนโยบายที่นำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมได้ 4) พลเมืองวิถีเขียวจะสามารถรวมกลุ่ม เพื่อการแสดงออกทางการเมืองในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยสันติวิธี 5) พลเมืองวิถีเขียวควรสร้างกลุ่มเครือข่ายในสังคมเพื่อสนับสนุนและแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติอยู่เสมอ 6) ความเป็นพลเมืองวิถีเขียวเป็นทักษะของทุกคน 7) พลเมืองวิถีเขียวควรมีแนวทางในการสะสมทุน และระดมทุนเพื่อดำเนินการนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมและขยายออกสู่สังคมอื่น ๆ และ 8) พลเมืองวิถีเขียวควรมีความคิดพื้นฐานว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นของทุกคน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด พบว่า การปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการขยะจากการกลบฝัง มาสู่การจัดการขยะเหลือศูนย์ เป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของ พฤติกรรมจัดการขยะที่ต้องเริ่มต้นจากระดับบริหาร ชันสูงลงมาโดยลำดับทั้งความคิดและการกระทำปัจจัยที่ส่งเสริมคือการนำเสนอให้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงภูมิ อากาศที่เกิดจากการใช้พลังงานที่ไม่เหมาะสมส่งผลกระทบ ต่อสภาวะแวดล้อมและมีผลโดยตรงต่อสังคมมนุษยชาติ อีกประการหนึ่งการไม่มีองค์ความรู้ในการจัดการโครงการ ขนาดใหญ่ที่ต้องรองรับการจัดการขยะ การวางแผนที่ดี การแก้ปัญหาเชิงเทคนิค การปรับกระบวนทัศน์ การกำหนด และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการ ปรับเปลี่ยนการจัดการขยะจากการกลบฝังไปสู่การจัดการ ขยะเหลือศูนย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าเกษม ควรจัดหางบประมาณในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยทุกประเภทแบบครบวงจร เช่น ลดการสร้างขยะ คัดแยกก่อนทิ้ง ทำปุ๋ยหมัก ทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะ และติดตามประเมินผลเป็นระยะ
3. ควรแจ้งวันเวลาที่จะมาเก็บขยะตามบ้านเรือนให้แน่นอนและชัดเจน เพื่อที่จะได้เตรียมขยะไว้ในจุดที่รถขนขยะจะทำการจัดเก็บ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร เพื่อการบูรณาการการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกวิธี
2. ควรศึกษาการเสริมสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว. (2559). รายงานประจำปี 2559. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.mnre.go.th/sakaeo/th/view>
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). ข้อกำหนดด้านการคัดแยกขยะ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://infofile.pcd.go.th/waste/wasteGuideline3R.pdf?CFID=116685&CFTOKEN=35086279>
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13. (2563). สิ่งแวดล้อมน่ารู้ ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแนวทางการป้องกันแก้ไขที่ดี. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.mnre.go.th/reo13/th/news/detail/9373>
- Mattijssen J. M., T. (2015). *Green citizen governance: citizens governing nature and landscape in the Netherlands*. Conference: Seminar 'Citizens for Nature?', March 2015 At: Wageningen.

การปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาด
ไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
**Adjustment of the Informal Employment Under the Social Crisis
a Case Study a Group of Taxi Drivers in Selaphum
District, Roi Et Province**

วรรณิภา สูงสุมาลย์ และ พิมพ์ชนก ไพรีพินาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Wannipa Soongsumal and Pimchanok Paireepinas

Roi Et Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Pimchanok.pai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การปรับตัวของแรงงานนอกระบบกับวิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา : กลุ่มคนขับรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด และ3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย 11 คน ที่เลือกมาแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ผลการศึกษาพบว่า 1) แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจและประกอบอาชีพ อาชีพ คือการประหยัดค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนมากขึ้น และการทำอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ การปรับตัวด้านร่างกายพบว่า มีการติดตามข่าวสาร การสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลล้างมือแอลกอฮอล์และน้ำเปล่าหลังจากการสัมผัสสิ่งของ และการปรับตัวทางด้านจิตใจ 2) เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวของกลุ่มแรงงานคือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนสังคม และ3)แนวทางการลดข้อจำกัดการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกนั้นควรส่งเสริมการทำอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับแรงงานส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการดูแลความปลอดภัยด้าน และพบว่าเมื่อแรงงานนอกระบบสามารถปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพและปรับตัวด้านร่างกายจะนำไปสู่การปรับตัวทางด้านจิตใจด้วย

* วันที่รับบทความ: 9 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 6 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2564

Received: August 9, 2021; Revised: September 6, 2021; Accepted: September 9, 2021

คำสำคัญ: การปรับตัว; แรงงานนอกระบบ; คนขับรถรับจ้าง

Abstracts

Subject research Adaptation of informal employment under the social crisis a caused study a group of taxi drivers in Selaphum District, Roi Et Province. Aims to study 1) To study the adjustment of informal workers under the social crisis caused by the COVID-19 epidemic 2) To study the conditions affecting the adjustment of informal workers under the social crisis caused by the COVID-19 pandemic and 3) to study the recommendations for the adjustment of informal workers groups under the social crisis caused by the COVID-19 epidemic. By using research tools Is an (In depth interview) with a group of 11 people that are selected Purposive sampling.

The results of the study showed that 1) In mostly cases, informal workers have economic and occupational adjustments. Is to save more household expenses. And making additional careers to generate. Physiological adjustment found that There is follow news. The Wearing a mask of Health Handing washing with hand sanitizer, alcohol and water after touching thing and psychological adjustment. 2) the conditions affecting the adjustment of informal workers is human capital, physical capital, social capital, and 3) Guidelines for reducing adaptation restrictions for informal workers under social crises should promote supplementary occupations suitable for workers mostly is the elderly. Relevant agencies should have health safety measures. And found that when informal workers can adjust economically and professionally and adjust physically will also lead to psychological adaptation.

Keywords: Adaptation; Informal Employment; Taxi Drivers

บทนำ

แรงงานนอกระบบ (Informal Workers) ตามความหมายขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) หมายถึง แรงงานที่อยู่ในการจ้างงานในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ (informal sector) ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจการขนาดเล็ก ตั้งได้ง่าย มีลักษณะเป็นธุรกิจชั่วคราว เรือ่น มักใช้วัตถุดิบในประเทศมีการใช้แรงงานเป็นหลัก และมีการดัดแปลงเทคโนโลยีง่ายๆ มาใช้ เป็นแรงงานอิสระที่ทำกิจกรรมเพื่อความอยู่รอด เช่น หาบเร่ริมถนน คนขับรถแท็กซี่ คนเก็บขยะ คนเก็บเศษกระดาษและโลหะ แรงงานรับใช้ในบ้านที่รับค่าจ้างจากครัวเรือน ผู้รับงานไปทำที่บ้าน และคนงานในโรงงานที่ไม่ขึ้นทะเบียน ซึ่งเป็นลูกจ้างแอบแฝง (disguised wage workers) ในเครือข่ายการผลิตและเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระในสถานประกอบการขนาดเล็กมากซึ่งทำงานด้วยตนเอง หรือมีสมาชิกในครอบครัว หรือมีผู้ฝึกงานหรือมีลูกจ้างช่วย “แรงงานนอกระบบ” ในแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบพ.ศ. 2555 - 2559 อ้างอิงมาจากนิยาม “แรงงานนอกระบบ” ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หมายถึง “ผู้มีงานทำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน” (สำนักงานสถิติและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, 2561 : ออนไลน์)

แรงงานนอกระบบถือว่าเป็นกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศไทย แต่แรงงานส่วนนี้ยังไม่ได้รับการดูแลด้านการคุ้มครองสวัสดิการและการประกันสังคม ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายที่จะรับรองสิทธิให้กับแรงงานนอกระบบในการได้รับสวัสดิการเหมือนกับแรงงานในระบบประกอบกับแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีสภาพการจ้างที่ไม่แน่นอน สภาพแวดล้อมการทำงานไม่เอื้ออำนวยต่อการติดต่อกับหน่วยงานราชการหรือนายจ้าง แรงงานนอกระบบจึงต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านสุขภาพ นอกจากนั้นยังอาจจะต้องทำงานที่ไม่มีความปลอดภัย ไม่มีรายได้ที่แน่นอน และจากปัญหาที่แรงงานนอกระบบไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม ส่งผลทำให้แรงงานที่ได้รับอุบัติเหตุไม่สามารถที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเหมือนกับแรงงานที่อยู่ในระบบได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อเสียเปรียบของแรงงานนอกระบบที่ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตไม่ดีขึ้น ในขณะเดียวกันแรงงานนอกระบบยังไม่มีมารวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนที่ชัดเจน จึงทำให้แรงงานนอกระบบขาดอำนาจการต่อรองในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานกระทรวงแรงงาน, 2554 : ออนไลน์) ดังนั้นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีจึงมีส่วนสำคัญต่อดำรงชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบที่จะสามารถดำรงชีพอยู่ได้แม้เกิดภาวะวิกฤตที่มีผลกระทบ ในปี พ.ศ. 2563 ทั่วโลกและรวมถึงประเทศไทยได้พบการวิกฤติทางสังคม คือการเกิดโรคระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งผลการศึกษาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ (UN) ระบุว่าแรงงานนอกเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากวิกฤติโควิด-19 ภายใต้วิกฤตของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้นำมาซึ่งความวิตกกังวลแก่กลุ่มแรงงานนอกระบบซึ่งมีจำนวนมาก โดยกังวลถึงความเสี่ยงด้านสุขภาพที่กลัวจะติดเชื้อไวรัส กับกังวลที่จะต้องรับมือกับปัญหาเศรษฐกิจอันเป็นผลกระทบจากการระบาดของไวรัสตัวนี้ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ปัจจุบันกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ ต้องเผชิญกับสภาพการทำมาหากินที่ฝืดเคือง ในขณะที่ผู้ขับรถมอเตอร์ไซด์และกลุ่มคนขับรถรับจ้าง มีผู้โดยสารน้อยลงมาก เพราะคนส่วนใหญ่ลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโดยการอยู่บ้าน และลดกิจกรรมทางสังคมภายนอก รวมทั้งการเกิดคำสั่งการล็อกดาวน์ที่ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ไม่นิยมเดินทาง จึงส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อรายได้ที่มีจำนวนลดลง (สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย, 2563 : ออนไลน์) รายได้ของแรงงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจากการรับ-ส่งทั้งผู้โดยสาร เอกสารและสิ่งของ ซึ่งในสถานการณ์ปกติรายได้ของแรงงานผู้ขับขีรถจักรยานยนต์สาธารณะก็ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนอยู่แล้ว มีโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐค่อนข้างน้อย เช่น กองทุนประกันสังคม และกองทุนการออมแห่งชาติ เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่สถานประกอบการหลายแห่งต้องปิดการดำเนินกิจการชั่วคราวเพื่อชะลอการแพร่ระบาด หรือบางแห่งปิดการดำเนินกิจการถาวร ผนวกกับมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) ทำให้ผู้ใช้บริการรถจักรยานยนต์สาธารณะลดลง และ/หรือไม่มีการใช้บริการ ส่งผลกระทบต่อรายได้และการดำเนินชีวิตประจำวันของแรงงานผู้ขับขีรถจักรยานยนต์สาธารณะเป็นอย่างยิ่ง (ทีดีอาร์ไอ, 2564 : ออนไลน์) เช่นเดียวกับกลุ่มคนขับรถรับจ้าง เขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นกลุ่มงานบริการได้รับผลกระทบต่อการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 จากการที่มีจำนวน

ผู้มาใช้บริการน้อยลงแม้พื้นที่ที่จัดคิวรถดังกล่าวนั้นแต่เดิมจะสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนอาชีพคนขับรถรับจ้างได้เป็นอย่างมากจากที่เป็นพื้นที่ศูนย์กลางของอำเภอมีความพลุกพล่านของคนในการเดินทางสัญจรและใกล้แหล่งหน่วยงานที่สำคัญหลายแห่งของพื้นที่คนจึงนิยมใช้บริการ

เมื่อพิจารณาการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปี 2562 แรงงานนอกระบบร้อยละ 56.4 ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นภาคบริการและการค้าร้อยละ 33.1 และภาคการผลิตร้อยละ 10.7 สำหรับปัญหาของแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังคงเป็นปัญหาเดิมที่ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือ คือ ปัญหาค่าตอบแทนร้อยละ 52.8 การทำงานหนัก ร้อยละ 17.1 และไม่ได้รับการจ้างงานอย่างต่อเนื่องร้อยละ 16.6 ที่เหลือเป็นเรื่องของการ ไม่มีสวัสดิการ ไม่มีวันหยุด ทำงานไม่ตรงเวลาปกติ เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ , 2562 : ออนไลน์) และผลการศึกษาและการวิเคราะห์พบว่าปัญหาของกลุ่มแรงงานนอกระบบมีอยู่ด้วยกันหลายประการ ได้แก่ การไม่ได้รับสวัสดิการและการคุ้มครองแรงงาน การขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารและรับผิดชอบงานโดยตรง การรับงานที่เสี่ยงหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การทำงานที่เร่งรีบในระยะเวลายาวนาน การขาดข้อมูลสุขภาพที่เพียงพอ สภาพแวดล้อมการทำงานไม่เหมาะสม ทำงานไม่มีวันหยุดและทำงานไม่ตรงเวลาปกติ (นันทการต์ จันทร์อ่อน, 2556 : ออนไลน์) โดยกลุ่มคนขับรถรับจ้างพบว่ามีปัญหาที่คล้ายคลึงกับอาชีพอิสระอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นปัญหาการทำมาหากิน ซึ่งกว่าจะหารายได้เลี้ยงชีพและครอบครัวได้ มีความตึงเครียดและความเสี่ยงจากอุบัติเหตุจากการทำงาน และขาดความมั่นคงในอาชีพและรายได้

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงอยากศึกษาประเด็นคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบและการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้สถานการณ์โควิด-19 โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มแรงงานนอกระบบที่อยู่ในภาคบริการเนื่องจากการศึกษาข้อมูลพบว่า เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตทางสังคมสถานการณ์โควิด-19 ทั้งเรื่องรายได้ที่ลดน้อยลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนยังเท่าเดิม อีกทั้งเรื่องความปลอดภัยในการทำงานที่มีความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ ไม่มีหลักประกันที่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมได้ มีความวิตกกังวลในช่วงที่เกิดโรคระบาดในช่วงแรกๆ ในการยังไม่เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และอุปกรณ์การป้องกันเชื้อไวรัสที่มีราคาค่อนข้างสูงและหายาก เรื่องสุขภาพที่ออกต้องไปทำงานนอกบ้านเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งสถานการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมาตามข้างต้น จึงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้และกลุ่มที่สะท้อนคุณภาพชีวิตการทำงานและความต้องการทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แรงงานนอกระบบ กลุ่มคนขับรถรับจ้าง ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มคนที่ยังคงดำเนินการประกอบอาชีพขับรถรับจ้างหลังจากการแพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด19 ส่งผลให้กลุ่มแรงงานนอกระบบที่ประกอบอาชีพขับรถรับจ้างส่วนหนึ่งได้ตัดสินใจเดินทางกลับภูมิลำเนาและเลิกขับรถรับจ้าง แต่ยังคงมีกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ยังคงประกอบอาชีพขับรถรับจ้างจำนวน 11 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามตายตัวหรือเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

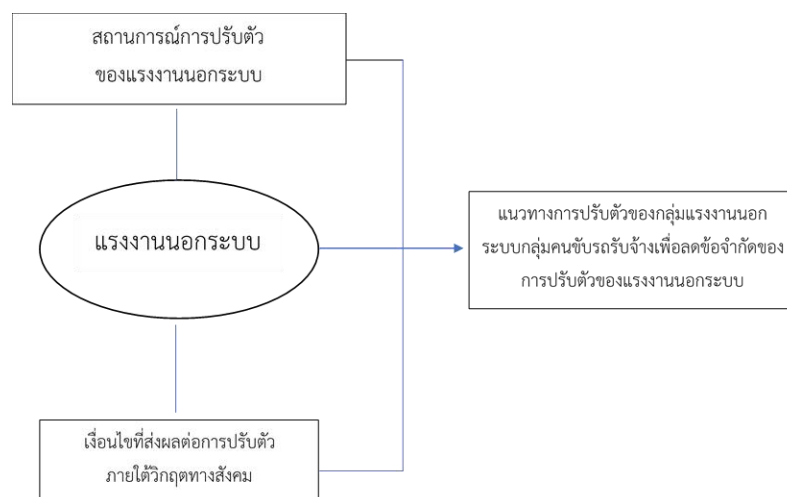
ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้จากการรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบปลายเปิดเป็นหลัก ทั้งนี้จะใช้รอบข้อคำถามแบบกว้างๆ เพื่อให้คำตอบที่ครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย และนำผลการจากสัมภาษณ์ที่จดบันทึก หรืออัดเทปที่ได้รับการอนุญาตมาเรียบเรียง ตรวจสอบความถูกต้องและทำการวิเคราะห์หาข้อสรุป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) กระทำโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในหลายแหล่งบุคคล กระจายกันไป ตามพื้นที่การวิจัย มีการตรวจทานข้อมูลด้วยการถามคำถามเดิมในช่วงเวลาต่างไป หรือปรับคำถามใหม่ในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องหลายครั้งในแต่ละวันระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ตรวจสอบข้อมูลจากบันทึกภาคสนามแบบวันต่อวัน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล แล้วจึงสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเรื่องการปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ดต่อวิกฤตทางสังคมโดยจำแนกการปรับตัวไว้ 3 ด้านคือ 1. การปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ 2. การปรับตัวด้านร่างกาย 3. การปรับตัวด้านจิตใจ ภายใต้สถานการณ์โควิด 19 เพื่อนำไปสู่แนวทางการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบเพื่อลดข้อจำกัดการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบในจังหวัดร้อยเอ็ดภายใต้วิกฤตทางสังคมตามกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ดต่อวิกฤตทางสังคม

1.1 การปรับตัวเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

แรงงานนอกระบบกลุ่มคนขับรถรับจ้างได้ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ในด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ คือการขาดรายได้และกลายเป็นคนว่างงานชั่วคราวเนื่องจากว่าบางคนไม่ได้มีอาชีพเสริมหรืออาชีพสำรองเพื่อรับมือกับวิกฤตดังกล่าว ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ต้องช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 เอง อีกทั้งเรื่องรายได้ที่ลดน้อยลงและไม่มีหลักประกันสังคมชดเชยรายได้เช่นเดียวกับแรงงานในระบบ ทำให้แรงงานนอกระบบมีการปรับตัวและการรับมือด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพอาชีพ คือมีการวางแผนใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้นและการใช้จ่ายใช้ใน

ชีวิตประจำวันอย่างประหยัด ส่วนกลุ่มแรงงานที่มีพื้นที่ทำการเกษตรจึงได้ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อจำหน่ายและบริโภคภายในครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสามารถด้านหัตถกรรม เมื่อเกิดวิกฤตจึงได้สร้างรายได้เสริมจากงานหัตถกรรมที่มีคนสั่งซื้อสินค้าเหล่านี้ รวมถึงพบว่ามีความสามารถบางคนการเก็บขวดน้ำพลาสติกที่ใกล้กับจุดรอรับบริการจากไว้จำหน่ายที่ร้านขายของเก่าไว้เพื่อเป็นรายได้ภายในครอบครัวอีกช่องทางหนึ่ง และแรงงานนอกระบบบางคนมีรายได้ภายในครอบครัวหลายช่องจากคนในครอบครัว คือภรรยาที่เป็นสมาชิกกลุ่มทอเสื่อกกซึ่งเป็นกลุ่มแม่บ้านภายในชุมชนซึ่งรายได้ในส่วนนี้ก็นำมาจุนเจือครอบครัวด้วย

1.2 การปรับตัวด้านร่างกาย

แรงงานนอกระบบบางกลุ่มมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการปรับตัวด้านร่างกาย เนื่องจากแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นวัยผู้สูงอายุซึ่งวัยสูงอายุถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สามารถติดเชื้อไวรัสโควิด-19 มากที่สุด มีการปฏิบัติตามนโยบายของทางภาครัฐที่ออกมาเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้แรงงานนอกระบบกลุ่มนี้มีการปรับตัว คือมีการสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยทั้งเจลล้างมืออนามัยและน้ำเปล่าแต่ในขณะเดียวกันยังพบว่าแรงงานนอกระบบบางกลุ่มยังมองว่าการติดเชื้อโควิด-19 ยังคงเป็นเรื่องไกลตัวที่ไม่สามารถติดได้ง่ายเนื่องจากความรู้เท่าไม่การณ์และความกังวลเนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดยังไม่ใช้พื้นที่สีแดง และพบว่าแรงงานนอกระบบบางคนไม่ได้สวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา แต่สวมใส่หน้ากากอนามัยเฉพาะเวลาใช้บริการจากลูกค้าเท่านั้น เนื่องจากรู้สึกอึดอัดและหายใจไม่ออกจากการใส่หน้ากากอนามัยเป็นเวลานาน

1.3 การปรับตัวด้านจิตใจ

แรงงานนอกระบบกลุ่มคนชราจำนวนมาก มีความเครียด และความวิตกกังวล ทั้งในเรื่องของการขาดรายได้ในการดำรงชีพ เรื่องความปลอดภัยของสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว จากข้อจำกัดของวัยผู้สูงอายุการเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ช้าลง มีรับรู้ถึงที่ช้าลงไม่ทันกับรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ถูกมองว่าไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน จึงส่งผลให้แรงงานนอกระบบกลุ่มที่เป็นวัยผู้สูงอายุเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ แรงงานนอกระบบจึงมีการรับมือกับปัญหาความเครียดดังกล่าวโดยการเลือกที่จะอยู่บ้านและออกจากบ้านเท่าที่มีธุระจำเป็นเท่านั้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 บางคนการมีรับมือโดยการพยายามคิดแง่บวก พยายามทำจิตใจให้แจ่มใสเพราะเชื่อว่าถ้าสุขภาพจิตดี จะทำให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ บางคนมีวิธีผ่อนคลายความเครียดโดยการทำงานอดิเรกด้านหัตถกรรมและยังสามารถเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวได้อีกช่องทางหนึ่ง บางคนมีวิธีรับมือกับความเครียดได้ภายใต้วิกฤตคือการทำงานเนื่องจากการออกมาทำงานทำให้รายได้และการได้พบปะกับเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกันทำให้คลายความเครียดลง นอกจากนี้แรงงานนอกระบบกลุ่มนี้ยังกล่าวว่า หากมีรายได้เสริมหรือมีอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต ความเครียดและความวิตกกังวลน้อยลง

จากปรากฏการณ์การปรับตัวทั้ง 3 ด้านของแรงงานนอกระบบพบว่า โดยส่วนใหญ่แรงงานนอกระบบมีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจและประกอบอาชีพอาชีพ คือการประหยัดค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนมากขึ้น ปลุกพืชผักสวนครัวไว้เพื่อรับประทานเอง การใช้ไฟฟ้าภายในบ้านอย่างประหยัดและใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อลดค่าใช้จ่ายในภาคครัวเรือน แรงงานนอกระบบบางคนมีอาชีพเสริมจากงานด้านหัตถกรรม การสานแห การสานตะกร้า การสานกระบุง การสานชะลอม บางคนการเก็บขวดน้ำพลาสติกที่บริเวณสุภาพใกล้กับจุดที่แรงงานนอกระบบรอรับบริการจากลูกนำไปจำหน่ายที่ร้านขายของเก่า เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับทางครอบครัวอีกช่องทางหนึ่ง แรงงานนอกระบบบางส่วนที่มีพื้นที่ทำเกษตร ได้มีการปลูกข้าว ปลูกผักไว้สำหรับบริโภคเอง มีการวางแผนการใช้เงินมากขึ้นเพื่อให้มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย การปรับตัวด้านร่างกายพบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ตระหนักและให้ความสำคัญถึงการปรับตัวด้านร่างกายคือ มีการติดตามข่าวสารของการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกใหม่ การสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลล้างมือแอลกอฮอล์และน้ำเปล่า หลังจากการสัมผัสสิ่งของในที่สาธารณะและหลังจากไปรับ ไปส่งผู้ที่ใช้บริการ และการปรับตัวทางด้านจิตใจพบว่าส่วนใหญ่แรงงานนอกระบบกลุ่มนี้มีความเครียดและวิตกกังวลถึงเรื่องรายได้ที่ลดน้อยลงและเรื่องสุขภาพเนื่องจากแรงงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่คือวัยผู้สูงอายุและวัยผู้สูงอายุคือกลุ่มเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 มากที่สุดกลัวว่าตนเองจะเป็นแพร่เชื้อให้กับคนในครอบครัวของตัวเองและมีการรับมือโดยการทำจิตใจให้แจ่มใส ทำงานอดิเรกเพื่อขจัดความเครียด

2. เจื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรับตัวภายใต้วิกฤตทางสังคมของกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์แรงงานนอกระบบมีการปรับตัวทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ การปรับตัวด้านร่างกาย การปรับตัวด้านจิตใจ พบว่าการปรับตัวทั้ง 3 ด้านมีกลุ่มแรงงานนอกระบบที่สามารถมีการปรับตัวและไม่สามารถปรับตัวได้ โดยมีเงื่อนไขต่างๆ ดังนี้

2.1 เงื่อนไขที่ส่งผลให้ปรับตัวได้

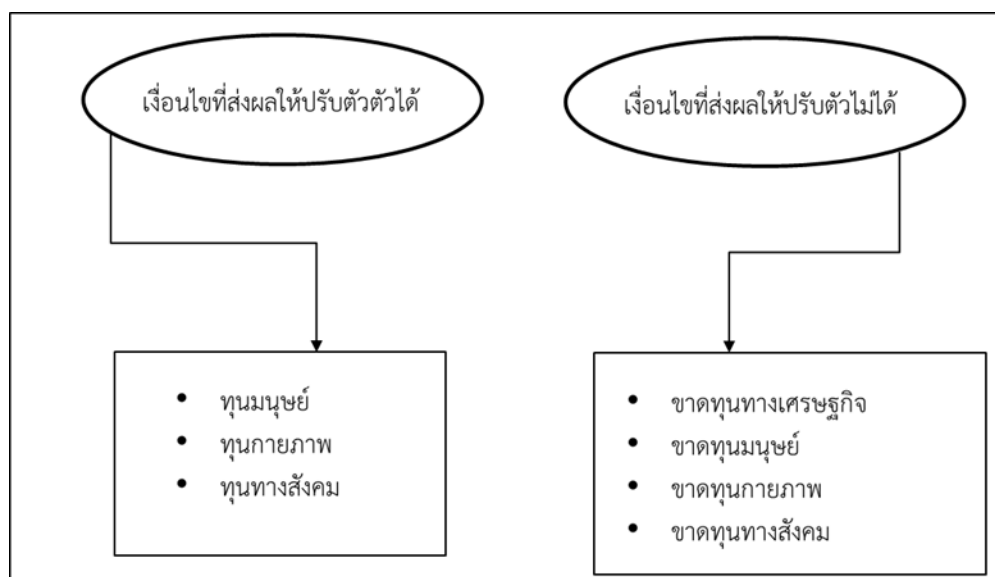
แรงงานนอกระบบบางส่วนมีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพได้ เนื่องจากพบว่าแรงงานบางคนมีทุนมนุษย์ คือมีการวางแผนการใช้จ่ายภายในครัวเรือนมากขึ้น มีการใช้จ่ายภายในครัวเรือนอย่างประหยัดเพื่อลดค่าใช้จ่าย บางส่วนมีการหารายได้เสริมจากงานฝีมือด้านหัตถกรรม ซึ่งทำให้รายจ่ายกลุ่มนี้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในระบบเศรษฐกิจได้อย่างปกติ แรงงานบางส่วนมีการหารายได้เสริมมาจากเก็บขวดน้ำพลาสติกที่บริเวณใกล้กับจุดรอรับบริการกับจากลูกค้าและขายให้กับร้านขายของเก่า เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ในขณะที่แรงงานบางส่วนพบว่ามีทุนทางกายภาพอยู่แล้ว คือมีพื้นที่ในการปลูกพืชสวนครัวไว้สำหรับรับประทานเองเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาคครัวเรือนส่วนการปรับตัวด้านร่างกายของแรงงานนอกระบบนั้นพบว่าแรงงานนอกระบบบางส่วนมีการปรับตัวด้านร่างกายมีทุนมนุษย์คือ มีความตระหนักและให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยด้านร่างกาย มีการติดตามข่าวสารของการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกใหม่ การสวม

ใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลล้างมือแอลกอฮอล์และน้ำเปล่าหลังจากการสัมผัสสิ่งของในที่สาธารณะ และหลังจากไปรับ ไปส่งผู้ที่ใช้บริการ และการปรับตัวทางด้านจิตใจพบว่าแรงงานบางส่วนมีการปรับตัว คือมีการรับมือโดยการพยายามคิดแง่บวก บางคนมีวิธีผ่อนคลายความเครียดโดยการทำงานอดิเรกด้านหัตถกรรม และยังสามารถเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวได้อีกช่องทางหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นทุนมนุษย์ บางคนมีวิธีรับมือกับความเครียดได้ภายใต้วิกฤตคือการทำงาน และแรงงานนอกระบบบางคนมีทุนทางสังคม คือมีการรับมือกับความเครียดโดยการรับยอมรับสภาพเป็นจริง เนื่องจากการออกมาทำงานทำให้รายได้และการได้พบปะกับเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกันทำให้คลายความเครียดลงจากเดิม

2.2 เจ็บใจที่ส่งผลให้ปรับตัวไม่ได้

แรงงานนอกระบบบางส่วนที่ไม่สามารถปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ โดยพบว่าแรงงานบางส่วนยังขาดในส่วนของทุนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากอาชีพนี้เป็นอาชีพหารายได้รายวันจึงทำให้ไม่มีเงินออมสำหรับไว้ใช้ในยามเกิดวิกฤตทางสังคม เมื่อเกิดวิกฤตทางสังคมขึ้นทางภาครัฐได้มีนโยบายต่างๆ เพื่อชะลอการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลให้ผู้มาใช้บริการรถรับจ้างมีจำนวนน้อยลงและทำให้รายได้ผู้ประกอบการรายวันลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งทำให้รายได้ของกลุ่มแรงงานนี้ไม่เพียงพอสำหรับการจุนเจือครอบครัวได้ และพบว่าแรงงานบางส่วนเข้าไม่ถึงสิทธิและสวัสดิการของภาครัฐ ซึ่งส่วนนี้เป็นข้อจำกัดอีกข้อหนึ่งในการปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ส่วนการปรับตัวด้านร่างกายพบว่าแรงงานบางส่วนที่ไม่สามารถปรับตัวได้ คือมีความตระหนักรู้ถึงอันตรายของโรคโควิด-19 ซึ่งข้อจำกัดของแรงงานกลุ่มนี้ไม่มีทุนแรกเริ่มในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โควิด-19 เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือแอลกอฮอล์ และการปรับตัวด้านจิตใจที่กลุ่มแรงงานไม่สามารถปรับตัวได้ เนื่องจากพบว่าแรงงานบางส่วนยังขาดทุนมนุษย์ด้านทุนทางอารมณ์ คือยังคงมีความเครียด ความวิตกกังวลเรื่องรายได้ ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รวมถึงปลอดภัยจากการทำงาน

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้นได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบ คนกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มคนเปราะบางเนื่องจากมีรายได้ไม่แน่นอน กฎหมายการประกันสังคมไม่รับรอง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลคนกลุ่มนี้มีการปรับตัว โดยพบว่ามีบางส่วนสามารถปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่นอกจากนี้ยังพบมีแรงงานนอกระบบบางส่วนยังคงไม่สามารถปรับตัวได้ อันเนื่องมาจากปัจจัยดังนี้ การเข้าไม่ถึงข่าวสารและยังไม่เข้าใจถึงสิทธิและสวัสดิการที่ตัวเองควรจะได้รับ การไม่เข้าสวัสดิการของทางภาครัฐที่จัดให้เนื่องจากข้อจำกัดที่ให้ผู้ขอรับสิทธิต้องมีการลงทะเบียนออนไลน์ ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้ไม่มีสมาร์ทโฟนและใช้สมาร์ทโฟนไม่เป็นเพื่อใช้ในการลงทะเบียนในการรับสิทธิสวัสดิการต่างๆ

รูปภาพที่ 1 แสดงเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรับตัวภายใต้วิกฤตทางสังคม

3. แนวทางการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาด ไวรัสโคโรนา 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

แรงงานนอกระบบกลุ่มคนขับรถรับจ้างได้เสนอแนวทางการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ คือ ส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้อีกช่องทางหนึ่ง โดยแนวทางการปรับตัวด้านเศรษฐกิจมีการเสนออาชีพด้านเกษตรกรรมและด้านหัตถกรรมที่แรงงานกลุ่มนี้เห็นว่าตนเองมีศักยภาพที่จะทำอาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพเสริมได้เพื่อเพิ่มรายได้ให้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพได้ แต่แรงงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่คือวัยผู้สูงอายุทำให้มีข้อจำกัดการเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ช้าลง มีรับข่าวสารถึงที่ช้าลงไม่ทันกับรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ถูกมองว่าไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานทำให้การทำอาชีพเกษตรกรรมก็อาจจะไม่สามารถตอบสนองช่วยเหลือในการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบได้ ส่วนแนวทางปรับตัวทางด้านร่างกายพบว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในเขตพื้นที่มีมาตรการดูแลความปลอดภัยด้านสุขภาพให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่รัดกุมคือ มีการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา-19 การฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคโคโรนา-19 ที่บริเวณจุดรับบริการลูกค้า การตรวจหาโรคโคโรนา-19 แบบเชิงรุก เพื่อสร้างปลอดภัยทางด้านร่างกายและความมั่นใจกับให้กลุ่มแรงงานนอกระบบและผู้ที่มาใช้บริการกับแรงงานกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งกลุ่มแรงงานนอกระบบมองว่าเมื่อพวกเขาสามารถปรับตัวได้ทั้งทางด้านร่างกายและเศรษฐกิจแล้วก็จะไปนำสู่การปรับตัวทางด้านจิตใจด้วย คือภาวะความเครียด ความวิตกกังวลที่น้อยลงเช่นเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีการศึกษาการปรับตัว 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ 2. ด้านร่างกาย และ 3.ด้านจิตใจ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญและมีความสัมพันธ์ในการอธิบายกระบวนการปรับตัวของกลุ่มคนในสังคมเมื่อเจอสภาพปัญหาหรือวิกฤตทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับธวัชกร อินอุดร (2549 : ออนไลน์) กล่าวว่า การปรับตัวของมนุษย์เรานั้นล้วนเกี่ยวเนื่องมาจากการที่สิ่งต่างๆในชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจจะเกิดขึ้นอย่างค่อยๆเป็นค่อยๆไป หรือเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่เรามีความสุขและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขรวมทั้งใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมเหมือนกับคนอื่นนั้นเนื่องมาจากคนเรามีการปรับตัว โดยจำแนกการปรับตัวไว้ 3 ด้านคือ การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งในการทำงานนั้นบุคคลจะมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับงานได้ การปรับตัวด้านสุขภาพร่างกาย เมื่อสภาพแวดล้อมรอบๆตัวเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีปัญหาและแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย โดยการใช้กลไกในการปรับตัวด้านสุขภาพร่างกายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญแม้ว่าร่างกายจะยังไม่มีปัญหา แต่เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่น่าจะเป็นปัญหาก็ต้องมีการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้น และการปรับตัวด้านสุขภาพจิต คนเรานั้นเมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นสิ่งที่จำเป็นคือต้องปรับตัวให้ได้ เพื่อรักษาระดับความสมดุลทางจิตใจเอาไว้ทำให้สภาพของความเป็นตัวเองดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายลักษณะการปรับตัวของกลุ่มคนที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตว่าการปรับตัวนั้นไม่สามารถที่จะปรับไปเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นแต่การปรับตัวนั้นมีความสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยภายนอกทั้งทางร่างกาย สังคม เศรษฐกิจและภายในคือจิตใจ ถ้าการปรับตัวส่วนปัจจัยภายนอกในด้านใดด้านหนึ่งเกิดความล้มเหลวก็ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับกันยา สุวรรณแสง (2550 : 122) ที่ได้กล่าวถึงการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวที่สมบูรณ์หรือการปรับตัวแบบบูรณาการ (Integrating Adjustment) เป็นลักษณะของการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ แล้วสามารถแก้ปัญหาได้และเมื่อแก้ปัญหาได้แล้ว ทำให้ตนเองเกิดความสบายใจไม่มีข้อข้องใจหรือสงสัยอยู่ และการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์หรือการปรับตัวแบบไม่บูรณาการ(Non-integrative Adjustment)เป็นการปรับตัวที่บุคคลประสบปัญหาหรืออุปสรรคแล้วไม่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ เขาอาจมีวิธีทำให้คลายเครียดภายในใจหรือความวิตกกังวลใจให้ลดลงได้บ้าง แต่มีความไม่สบายใจนั้นยังคงมีค้างอยู่การปรับตัว

2.1 การปรับตัวของแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิเคราะห์สถานการณ์การปรับตัวของแรงงานนอกระบบพบว่า แรงงานนอกระบบมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ภายใต้วิกฤตทางสังคม ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวจะต้องอาศัยทุนทางสังคมด้วย โดยแรงงานบางคนมีการประกอบอาชีพเสริมคือการปลูกผักไว้สำหรับการจำหน่ายซึ่งมีการรู้จักกับกลุ่มแม่ค้า

ในตลาดซึ่งถือว่าเป็นข้อได้เปรียบ เนื่องจากการตลาดรองรับผลผลิตอย่างแน่นอนและกลุ่มแม่ค้าในตลาดมารับผักไปจำหน่ายเองถึงหน้าบ้าน ซึ่งการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบนั้นเกิดขึ้นจากการได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19 ซึ่งสอดคล้องกับชูทิพย์ ปานปรีชา (2551: 499) ได้กล่าวไว้ว่า การปรับตัวเกิดจากสาเหตุที่มนุษย์ต้องเผชิญกับแรงผลักดันที่มีอิทธิพลสำหรับการดำเนินชีวิตและสิ่งที่มีอิทธิพลในการปรับตัวนั้นมี 2 ประการ คือ 1. สิ่งเร้าภายนอก หรือข้อเรียกร้องอันเกิดจากเป็นความต้องการของสังคมและสภาพแวดล้อมซึ่งได้แก่วัฒนธรรมจารีตประเพณีค่านิยมศาสนา กฎระเบียบของสังคมทำให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆ และอยู่ได้โดยไม่มีความกดดันทางจิตใจ 2. แรงผลักดันภายใน เป็นความต้องการทางใจ ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ความรักความอบอุ่นความปลอดภัยความสำเร็จในชีวิตทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัว เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

2.2 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

เงื่อนไขที่ส่งผลให้ปรับตัวตัวได้ ประกอบไปด้วยทุนมนุษย์ ได้แก่ด้านทักษะความสามารถของแรงงานนอกระบบที่จะสามารถนำมาตนเองอยู่รอดภายใต้วิกฤตทางสังคมที่กำลังเผชิญกับการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) อย่างการหารายได้เสริมจากทักษะความสามารถของตนเองในทางด้านหัตถกรรม การสานแห การสานตะกร้า การสานกระบุง การสานชะลอมและการมีความรู้ในการปลูกผักสวนครัวเพื่อใช้ในการยังชีพและจำหน่ายแก่แม่ค้าเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้จากส่วนอื่นเกิดขึ้นมากกว่าการรอรายได้จากการขับรถรับจ้างเช่นที่ผ่านมาแรงงานบางส่วนมีการหารายได้เสริมมาจากเก็บขวดน้ำพลาสติกที่บริเวณใกล้ๆกับจุดรอรับบริการกับจากลูกค้าและขายให้กับร้านขายของเก่า เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว

ทุนกายภาพที่เป็นเงื่อนไขหนุนเสริมให้แรงงานบางส่วนได้ใช้เพื่อเป็นทุนในการปรับตัว พบว่า พื้นที่ว่างจากบริเวณบ้านที่ตนเองเช่าหรือบ้านของตนเองทำการเกษตรเพื่อปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานภายในครอบครัวลดรายจ่ายในการซื้อผักจากตลาดเพื่อมาประกอบอาหารอีกทั้งยังทำเป็นรายได้เสริมโดยมีแม่ค้าที่รู้จักกันมารับซื้อ ซึ่งทั้งทางทุนมนุษย์และทุนกายภาพก็เป็นเงื่อนไขเอื้อต่อแรงงานนอกระบบในการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเสกสรรค์ มรุลางรังสรรค์ (2547 : ออนไลน์) กล่าวว่า การปรับตัวทางเศรษฐกิจเป็นการปรับตัว เพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยการที่ประกอบอาชีพที่หลากหลายเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้จากหลายช่องทาง

ทุนสังคม นับว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งของการปรับตัวของแรงงานนอกระบบดังกล่าวทั้งการมีเครือข่ายคอยให้การช่วยเหลือที่แก่กลุ่มแรงงานนอกระบบในด้านต่างๆ ให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวทั้งในด้านเชิงเศรษฐกิจจากการมีกลุ่มผู้รู้จักกันมาช่วยอุดหนุนซื้อสินค้าของกลุ่มแรงงานนอกระบบและทางด้านจิตใจที่กลุ่มแรงงานนอกระบบให้ข้อมูลว่าจากการออกมาทำงานในแต่ละวันได้นอกจากจะมาเพื่อหารายได้แล้วและการได้พบปะกับเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกันทำให้เกิดความคลายความเครียดจากการ

เผชิญปัญหาในวิกฤตดังกล่าวลงได้เป็นอย่างมากซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากอย่างหนึ่งต่อการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับก้นดักนิษฐ์ เกษมพงษ์ทองดี (2546 : ออนไลน์) ที่กล่าวถึงลักษณะของการปรับตัวว่าการปรับตัวเป็นงานประจำที่บุคคลจะต้องแก้ปัญหา โดยบุคคลที่ปรับตัวได้ดีคือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา โดยมีการรู้จักและยอมรับตนเองเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการปรับตัวและการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ โดยผู้ปรับตัวนั้นต้องมีการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงให้กับตนเอง ใช้ความสามารถของตนเองเพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อมและโชคชะตาของตัวเองเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง และต้องมีความไวต่อการรับรู้ความต้องการและหรือความไม่สบายใจของผู้อื่นเพื่อที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี และวารสาร ธรรมศาสตร์ (2545 : 7) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ลักษณะในการปรับตัวที่ดีนั้นเป็นบุคคลที่มีลักษณะรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้โดยปราศจากอคติ ยอมรับในสิ่งที่ตนเองเป็น ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น มองโลกในแง่ดี มีความคิดทางบวกมากกว่าทางด้านลบ สามารถเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคด้วยสติและใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิต จากข้อความดังกล่าวพบว่า การปรับตัวที่ถูกกล่าวมานั้นส่วนใหญ่เน้นการปรับตัวจากตนเองเป็นหลักเพื่อเข้าใจตนเอง สังคม ใช้ความสามารถของตนเองและมีความใส่ใจต่อคนรอบข้างจึงจะถือว่าเป็นการปรับตัวที่ประสบผลสำเร็จแต่จากผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) นั้นไม่ใช่เพียงแค่เงื่อนไขจากตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เพียงเงื่อนไขเดียวเท่านั้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแต่ยังประกอบไปด้วยเงื่อนไขของทุนทางสังคมหรือความเป็นเครือข่ายที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมที่จะส่งผลให้คนสามารถปรับตัวและอยู่รอดในสังคมได้

สำหรับแรงงานนอกระบบบางส่วนที่ไม่สามารถปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ได้นั้นเกิดจากการไม่มีทุนทางด้านเศรษฐกิจ ทุนกายภาพ ทุนมนุษย์และทุนสังคม ดังนี้

ทุนด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่าแรงงานหารายได้รายวันจึงทำให้ไม่มีเงินออมสำหรับไว้ใช้ในยามเกิดวิกฤตทางสังคม เมื่อเกิดวิกฤตทางสังคมขึ้นทางภาครัฐได้มีนโยบายต่างๆ เพื่อชะลอการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งส่งผลให้ผู้มาใช้บริการรถรับจ้างมีจำนวนน้อยลงและทำให้รายได้ผู้ประกอบการรายวันนี้ลดน้อยลงไปด้วย ซึ่งทำให้รายได้ของกลุ่มแรงงานนี้ไม่เพียงพอสำหรับการจุนเจือครอบครัวได้ และพบว่าแรงงานบางส่วนเข้าไม่ถึงสิทธิและสวัสดิการของภาครัฐ ซึ่งส่วนนี้เป็นข้อจำกัดอีกข้อหนึ่งในการปรับตัวด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ทุนด้านกายภาพ ทุนมนุษย์และทุนสังคม การขาดเครื่องมือเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐที่ต้องการลงทะเบียนออนไลน์เพื่อรับสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการการช่วยเหลือและการเข้าถึงข่าวสารที่ถูกต้อง การขาดแหล่งที่ดินหรือทรัพยากรต่างๆ ขาดเครือข่ายทางสังคมและความรู้ความสามารถทักษะอื่นๆที่จะเอื้อต่อการสร้างรายได้สำรองให้กับตนเองและครอบครัวได้

2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบภายใต้วิกฤตทางสังคมจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโควิด 19 กรณีศึกษา กลุ่มคนขับรถรับจ้าง อำเภอเสลภูมิ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

แรงงานนอกระบบกลุ่มคนขับรถรับจ้างได้เสนอแนวทางการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ คือ ควรมีนโยบายช่วยส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้อีกรายช่องทางหนึ่งแก่กลุ่มแรงงานนอกระบบ แต่เนื่องจากแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยที่มีความเปราะบาง การส่งเสริมงานด้านอื่นให้กับแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้จึงอาจจะมีข้อจำกัดต่อการทำงานรวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงมาตรการการช่วยเหลือของรัฐบาลได้เนื่องจากข้อกำหนดของรัฐบาลในการให้ผู้ขอรับการช่วยเหลือตามมาตรการต้องลงทะเบียนออนไลน์เช่นเดียวกับงาน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มคนขับรถรับจ้างเพื่อลดข้อจำกัดการปรับตัวของกลุ่มแรงงานนอกระบบในจังหวัดร้อยเอ็ดภายใต้วิกฤตทางสังคม ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มแรงงานนอกระบบในพื้นที่ในรูปแบบของการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น การเป็นสหกรณ์คนขับรถรับจ้างเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับกลุ่มคนดังกล่าวให้ได้สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อเกิดวิกฤตทางสังคม เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวมีการพบปะกันเฉพาะตอนรอรับลูกค้าขาดความสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงมีลักษณะเป็นปัจเจกชนสูง ข้อจำกัดของวัยของแรงงานกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงอาจไม่สามารถทำงานในรูปแบบอื่นเพื่อเป็นรายได้เสริมได้เท่ากับแรงงานนอกระบบวัยอื่น ดังนั้น การสร้างความมั่นคงและช่วยเหลือกลุ่มคนดังกล่าวในช่วงเกิดปัญหาได้ดียิ่งขึ้นคือสร้างสวัสดิการสำหรับอาชีพการขับรถรับจ้างภายใต้การดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์

2. ในพื้นที่ควรมีการจัดทำระบบข้อมูลของกลุ่มแรงงานนอกระบบเพื่อมีรายชื่ออยู่ในระบบเพื่ออำนวยความสะดวกให้การช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นการควบคุมกลุ่มคนแรงงานนอกระบบให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือตามมาตรการของหน่วยงานรัฐอย่างเคร่งครัด ป้องกันปัญหาและสนับสนุนช่วยเหลือแรงงานนอกระบบได้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบของแรงงานนอกระบบประเภทอื่นๆภายใต้วิกฤตทางสังคม
2. ศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดการเข้าถึงนโยบายการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อลดข้อจำกัดต่อการเข้าถึงความช่วยเหลือ
3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการสวัสดิการกลุ่มคนขับรถรับจ้างในรูปแบบสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กันยา สุวรรณแสง. (2550). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา.
- กันต์กนิษฐ์ เกษมพงษ์ทองดี. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2563. แหล่งที่มา: <https://webopac.lib.buu.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00212062>
- ชูทิพย์ ปานปรีชา. (2551). *จิตวิทยาทั่วไป หน่วยที่ 9*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทีดีอาร์ไอ. (2564). วิเคราะห์ผลกระทบของโควิด-19 ต่อแรงงานนอกระบบ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2564. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/2021/01/covid-106/>
- ธวัชกร อินอุตร. (2549). การปรับตัวจากผลกระทบ ของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของประชาชน ตำบลแม่ดาว อำเภอมะสอ จังหวัดตาก. *ออนไลน์*. สืบค้นวันที่ 17 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/12480/1/420443.pdf>
- นนทกานต์ จันทร์อ่อน. (2556). การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของประเทศไทย (Management of Labour in the Informal sector in Thailand). *ออนไลน์*. สืบค้นวันที่ 4 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา: http://library.senate.go.th/document/Ext5360/5360123_0002.PDF
- วรารณ ตระกูลสถิตย์. (2545). *จิตวิทยาการปรับตัว*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย. (2563). UN ชี้โควิดกระทบแรงงานนอกระบบไทยมากขึ้นสุด คาดจำนวนแรงงานยากจนเพิ่มขึ้น. *ออนไลน์*. สืบค้นวันที่ 17 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.efinancethai.com/LastestNews/LatestNewsMain.aspx?release=y&ref=M&id=eG0zZUg1Q1ZQc2c9>
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานกระทรวงแรงงาน. (2554). แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2555-2559. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562. แหล่งที่มา: https://www.mol.go.th/wpcontent/uploads/sites/2/2019/03/PlanStrategy_Labour5559Minister_Dec0811.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สำนักงานสถิติแห่งชาติ สสำรวจแรงงานนอกระบบ. *ออนไลน์*. สืบค้นวันที่ 19 สิงหาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2562/N08-07-62-1.aspx>
- สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่. (2561). แรงงานนอกระบบ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2563. แหล่งที่มา: <http://chiangmai.labour.go.th/index.php/2018-10-31-08-11-28/408-2018-10-31-06-38-13>
- เสกสรร มรุลารังสรรค์. (2547). *องค์กรแห่งการเรียนรู้*. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/12480/1/420443.pdf>

**การสำรวจสถานภาพการจัดการความรู้ในส่วนงานของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี**
**A Survey of the Status of Knowledge Management in the Department of
the Valaya Alongkorn Rajabhat under Royal Patronage,
Pathum Thani Province**

ชยกร สัตย์ซื่อ และ เจษฎา ความคั่นเคย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Chayakorn Satsue and Jessada Kwamkhunkoei

Valaya Alongkorn Rajabhat under Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author E-mail : chayakorn2017@gmail.com

บทคัดย่อ

เพื่อให้มหาวิทยาลัยกำหนดแนวทางการจัดการความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสำรวจสถานภาพการจัดการความรู้ในส่วนงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสบการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 2) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ 3) เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) ศึกษาสถานภาพและการดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการจัดการความรู้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ ตัวอย่างการวิจัย คือ คณะกรรมการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 51 คน ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.58 อายุ 25 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 45.5 มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 81.8 ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.3 2) ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (KM) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.0 - 4.4 3) ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ (KM) อยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.7- 4.0 ยกเว้นหัวข้อการรวบรวมและจัดเก็บเอกสารที่ง่ายต่อการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.7 และ 4) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.6 - 4.1 ยกเว้นหัวข้อหน่วยงานฝึกอบรมพนักงานในเรื่องการจัดเก็บและการเรียกข้อมูลกลับมาใช้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.6

* วันที่รับบทความ: 8 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 6 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2564

Received: August 8, 2021; Revised: September 6, 2021; Accepted: September 9, 2021

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; ระดับความรู้ ความเข้าใจ; คณะกรรมการจัดการความรู้

Abstracts

In order to achieve efficient knowledge management with the university's established guidelines, the researcher therefore initiated to conduct a study titled "A survey of the status of knowledge management in the department of the Valaya Alongkorn Rajabhat under Royal Patronage, Pathum Thani Province". The objectives of this study were to 1) explore experiences and opinions on knowledge management; 2) to study the level of knowledge and understanding of the knowledge management system; 3) to measure the level of knowledge and understanding about accessibility and learning exchange processes; and 4) to study the status and implementation of the knowledge management system. knowledge management process. This study was a quantitative research. The sample consisted of 51 Knowledge Management Committee members of Valaya Alongkorn Rajabhat under Royal Patronage, Pathum Thani Province. The sample was selected based on a purposive sampling. A questionnaire was used as a research instrument. Data were analyzed using statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation. The major findings revealed that 1) most of the respondents were female (78.58 percent), aged 25 years or older (100 percent), graduated with a master's degree (45.5 percent), had 1-5 years of work experience (81.8 percent), worked in academic positions (31.3 percent). 2) The overall level of knowledge and understanding about knowledge management (KM) was at a high level. The mean scores ranked between 4.0 - 4.4. 3) The level of knowledge and understanding of the knowledge management system (KM) was all at a high level. The mean scores ranged between 3.7- 4.0, except for easy-to-use document collection and storage that had the lowest mean of 3.7 and, 4) The overall level of knowledge about accessibility and learning exchange processes was at a high level. The mean scores ranked between 3.6 - 4.1, except for training department on data collection and retrieval that had the lowest mean of 3.6.

Keywords: Knowledge Management; Level of Knowledge and Understanding; Knowledge Management Committee

บทนำ

ปัจจุบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรกันมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในหมวด 3 มาตรา 11 ซึ่งกำหนดไว้เป็นหลักการว่า “ส่วนราชการต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาความรู้ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ” รวมถึงการกำหนดขอบเขตของการจัดการความรู้ สอดคล้องกับ อิตินนท์ มณีธรรม, (2557 : 29) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินกิจกรรมจัดการความรู้ ศูนย์บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า ควรกำหนดขอบเขต (KM Focus Areas) และประเมินองค์กรตนเองเรื่องการจัดการองค์ความรู้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดทำแผนการความรู้ (KM Action -Plan) ดังนั้นองค์กรต้องคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะนำองค์ความรู้ มาเผยแพร่

ให้กับบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง การจัดการความรู้ (Knowledge Management-KM) ได้เข้ามามีบทบาท ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) นักคิดสำคัญชาวญี่ปุ่น คือ Nonaka กับ Takeuchi แห่งสำนัก Hitotsubashi ได้ทำการวิจัยและนำเสนอแนวคิดที่สำคัญในหนังสือชื่อ “The Knowledge-Creating Company (1995)” ว่าสาเหตุที่ทำให้บริษัทของญี่ปุ่นสามารถสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เกิดจากการแปลงเอา Tacit Knowledge ที่อยู่ในตัวบุคลากรในองค์กรญี่ปุ่นออกมาเป็น Explicit Knowledge ทำให้เกิดการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ ทำให้เกิดมีลักษณะของ “วงจรของการสร้างความรู้” อย่างต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด ตามแบบจำลอง SECI (SECI Model) ซึ่งแบ่งกระบวนการในการสร้างความรู้ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ S = Socialization เป็นการสร้างความรู้ด้วยการแบ่งปันประสบการณ์ด้วยการพบปะสมาคม หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การพูดคุย ใช้เวลาอยู่ด้วยกัน การสอนงาน ฝึกงาน เป็นต้นซึ่งจะเป็นการถ่ายทอด แบ่งปัน ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลไปให้ผู้อื่น E = Externalization เป็นการถ่ายทอดความรู้ โดยการอธิบายหรือแสดงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับการแบ่งปัน โดยการแปลงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลออกมาเป็นแนวคิด ภาษา สัญลักษณ์ ลายลักษณ์อักษร เช่น คู่มือ ตำรา ภาพ การบันทึกเสียง เป็นต้น C = Combination เป็นการผสมผสาน โดยนำความรู้ที่ชัดเจนมาสร้างสรรค์ หรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นความรู้ที่ชัดเจนในเรื่องใหม่ ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้น หรือเป็นขั้นเป็นตอนมากขึ้นเพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในทางปฏิบัติได้ง่ายขึ้น I = Internalization เป็นการนำความรู้ที่ได้มาใหม่ไปใช้ปฏิบัติหรือลงมือทำจริง ๆ จนกลายเป็นความรู้ของตนเอง ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนความรู้ที่ชัดเจนให้กลายเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลดั่งนั้น กระบวนการในการสร้างความรู้ที่จะเกิดประโยชน์จริง ๆ นั้น จะต้องมีการนำความรู้ไปลงมือปฏิบัติ และมีการหมุนเวียนกระบวนการ SECI ไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีวันยุติ นำไปสู่การปรับปรุงตนเองของบุคลากรและองค์กรอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และถือว่าความรู้เป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กรนอกจากบุคลากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้มีการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องและเห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ห้วงค์กรด้านการจัดการความรู้ตามกรอบของ American Productivity and Quality Center (APQA) ในปี 2563 พบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจว่าการบริหารองค์ความรู้มีความสำคัญต่อการทำงาน แต่ยังไม่มีการรวบรวมและแลกเปลี่ยนความรู้อย่างเป็นระบบ และแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบและกระบวนการจัดการความรู้ ที่หลากหลาย ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพตามบริบทของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาติดตามและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในหน่วยงานของมหาวิทยาลัย จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง การสำรวจสถานภาพการจัดการความรู้ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการจัดการความรู้ในส่วนงานของมหาวิทยาลัยให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้
3. เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. เพื่อศึกษาสถานภาพและการดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการจัดการความรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน จากคณะและส่วนงานสนับสนุนต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 16 ส่วนงาน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน จากคณะและส่วนงานสนับสนุน ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการการจัดการความรู้ระดับมหาวิทยาลัยจากกลุ่มประชากร จำนวน 51 คน ด้วยใช้วิธีการการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานด้านการจัดการความรู้ (KM) ตำแหน่งงานในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้

ส่วนที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้

ส่วนที่ 4 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้

ส่วนที่ 5 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสำรวจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2564 – พฤษภาคม 2564 โดยการจัดส่งแบบสอบถามขอความอนุเคราะห์ไปยังคณะและส่วนงานต่างๆ ให้บุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ควบคู่ไปกับการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยบางส่วนได้รวบรวมจากเอกสารและแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ฐานนิยม ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการจัดรายการ จัดลำดับ ความสำคัญ จัดกลุ่มหรือเรื่องที่สอดคล้องกัน จัดกลุ่มหรือเรื่องที่ต่างกัน หาค่าความถี่ ค่าอัตราส่วน

3. แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง และความเรียงใช้เกณฑ์แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของข้อมูลและใช้สถิติการวิเคราะห์ แปลผลคะแนนเป็นช่วงๆตามขอบเขตที่แท้จริง (Exact Limits) คือ ค่าที่อยู่ระหว่างขอบเขตต่ำ และ ขอบเขตสูง ของคะแนน ดังนี้

5 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 4.51 – 5.00 หมายความว่า มากที่สุด

4 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 3.51 – 4.50 หมายความว่า มาก

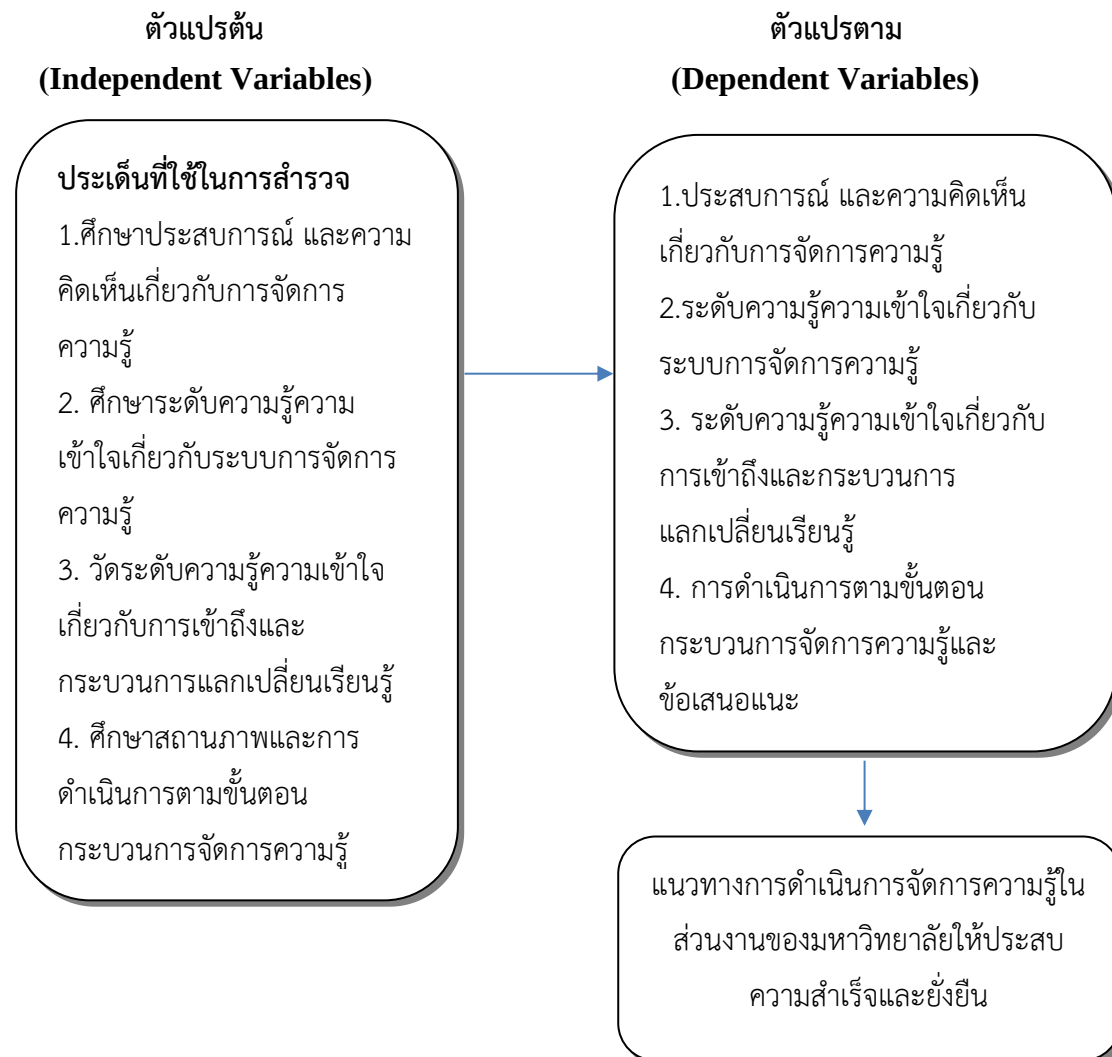
3 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 2.51 – 3.50 หมายความว่า ปานกลาง

2 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 1.51 – 2.50 หมายความว่า น้อย

1 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 1.00 – 1.50 หมายความว่า น้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ และทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ที่รับผิดชอบด้านงานการจัดการความรู้เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.58 อายุ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 78.8 มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 45.5 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.4 และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 15.2 มีประสบการณ์การทำงานด้านการจัดการความรู้ตั้งแต่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 81.8 ตั้งแต่ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.1 และตั้งแต่ 10-15 ปีคิดเป็นร้อยละ 3 เป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.3 ตำแหน่งอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 25 และตำแหน่งรองคณบดี คิดเป็นร้อยละ 9.0 และจากการศึกษา ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ พบว่าส่วนงานมีการแต่งตั้งคณะทำงาน พร้อมระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ และดำเนินการแล้วอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีการแต่งตั้งคณะทำงาน พร้อมระบุหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีการดำเนินการแต่ไม่ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.3 และมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (KM) แล้ว แต่ยังไม่ได้แต่งตั้งคณะทำงานรวมถึงยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ คิดเป็นร้อยละ 3 สำหรับการรู้จักหรือมีประสบการณ์ในการดำเนินการจัดการความรู้ พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ได้จากการเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาจากมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 19 เคยเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาจากหน่วยงานภายในคณะ/สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 16 เคยเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาจากหน่วยงานภายนอก คิดเป็นร้อยละ 7 นอกจากนี้ส่วนงานยังเข้าร่วมเป็นคณะทำงานด้านการจัดการความรู้ของหน่วยงาน รวมถึงการเข้าร่วมกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติ (CoPs) และมีความเห็นว่าหน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการความรู้ (KM) คิดเป็นร้อยละ 100 เพราะช่วยปรับปรุงระบบการทำงาน และรวบรวมองค์ความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนภายในองค์กรและสามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้โดยสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ในหน่วยงานเกิดขึ้นได้นั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าต้องเกิดจากนโยบายทั้งของมหาวิทยาลัยและของหน่วยงานเอง นอกนั้นหน่วยงานเห็นประโยชน์ หรือกลุ่มบุคคลมีความสนใจและร่วมมือกัน

2. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จากการศึกษา พบว่าผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ในส่วนงานส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2$ S.D.= 31.4) โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหน่วยงานมีการสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา/ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4$ S.D.= 35.8) และหน่วยงานมีการวางแผนเพื่อสร้างโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้ใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2$ S.D.= 33.7) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (KM)

ความรู้ความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. มีพันธกิจ วิสัยทัศน์ หรือยุทธศาสตร์ เกี่ยวกับเรื่องการจัดการความรู้ (KM)	4.0	26.5	มาก
2. บุคลากรทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้/ความคิดใหม่ๆ ทั้งในและนอกระบบการทำงานปกติ	4.0	32.7	มาก
3. หน่วยงานของท่านเห็นคุณค่าของความรู้และทักษะของแต่ละคน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้และทักษะนั้นทั่วทั้งหน่วยงาน	4.1	29.4	มาก
4. หน่วยงานมีการวางแผนเพื่อสร้างโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้ใหม่	4.2	33.7	มาก
5. หน่วยงานสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา/ฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้	4.4	35.8	มาก
6. หน่วยงานส่งเสริมและให้การสนับสนุนกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.3	30.4	มาก
7. หน่วยงานส่งเสริมให้บุคลากรร่วมคิดและเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์	4.3	31.6	มาก
รวม	4.2	31.4	มาก

3. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ จากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ (KM) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$ S.D.= 26.7) โดยผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่า หน่วยงานมีโครงสร้างการบริหารงานด้านการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 27.4) และหน่วยงานมีการจัดตั้งหน่วยงาน/คณะกรรมการ/ผู้ร่วมรับผิดชอบที่กำกับดูแลงานด้านการจัดการความรู้ (KM) อย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 31.0) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้

ความรู้ความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. หน่วยงานมีโครงสร้างการบริหารงานด้านการจัดการความรู้	4.1	27.4	มาก
2. หน่วยงานมีการจัดตั้งหน่วยงาน/คณะกรรมการ/ผู้ร่วมรับผิดชอบที่กำกับดูแลงานด้านการจัดการความรู้ (KM) อย่างชัดเจน	4.1	31.0	มาก
3. หน่วยงานมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน/แผนปฏิบัติการด้านการจัดการความรู้ (KM) อย่างเป็นรูปธรรมและเผยแพร่ให้บุคลากรในองค์กรรับทราบอย่างทั่วถึง	4.0	27.9	มาก

4. หน่วยงานมีการประเมินผลการจัดการความรู้ (KM) โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในองค์กร	4.0	25.7	มาก
5. หน่วยงานนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้(KM)	3.9	24.8	มาก
6. หน่วยงานมีการรวบรวมและจัดเก็บเอกสารที่เกิดขึ้นในองค์กรให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการนำไปใช้เพื่อการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กร	3.7	23.2	มาก
รวม	4.09	26.7	มาก

4. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9$ S.D.= 29.8) โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่มงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันภายในหน่วยงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 30.4) มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 34.8) หน่วยงานส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 36.2) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ความรู้ความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. หน่วยงานมีแหล่งรวบรวมความรู้ที่บุคลากรสามารถเข้าถึงได้ เช่น website คู่มือ เอกสารต่างๆ เป็นต้น	3.8	29	มาก
2. หน่วยงานมีช่องทางการสื่อสารที่ทุกคนเข้าถึงได้	3.9	25.3	มาก
3. หน่วยงานสนับสนุนเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในทุกระดับ	4.0	31.4	มาก
4. หน่วยงานฝึกอบรมพนักงานในเรื่องการจัดเก็บและการเรียกข้อมูลกลับมาใช้	3.6	32.6	มาก
5. หน่วยงานสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติ	3.9	26.4	มาก
6. หน่วยงานสนับสนุนให้มีกิจกรรมแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฯลฯ	3.9	26.7	มาก
7. มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่มงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันภายในหน่วยงาน	4.1	30.4	มาก
8. มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง	4.1	34.8	มาก
9. หน่วยงานส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร	4.1	36.2	มาก

10. บุคลากรของหน่วยงานมีการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่	4.0	36.2	มาก
11. บุคลากรของหน่วยงานมีการทบทวนและต่อยอดความรู้สู่นวัตกรรมใหม่	3.9	26.7	มาก
12. รวบรวมความรู้ และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนางานประจำสู่ งานวิจัย (R2R)	3.7	29.2	มาก
13. หน่วยงานใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยน เขียนออกมา ยกระดับ นำไปใช้ ในการจัดการความรู้ของหน่วยงาน	3.9	32.4	มาก
รวม	3.9	29.8	มาก

ความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม 20 คน ที่ได้ให้ความคิดเห็น ใน 2 ประเด็น คือ 1.ท่านเห็นว่า ในอนาคตมหาวิทยาลัยควรมีแผนการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ (KM) อย่างไร 2.มหาวิทยาลัยควร สนับสนุนการจัดการความรู้ (KM) ของหน่วยงานอย่างไร พบว่า สามอันดับแรกในประเด็นที่ 1 มีความเห็น ว่า 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้หน่วยงานมีนโยบายในการจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์ใช้ได้จริงเป็นรูปธรรม 2)มหาวิทยาลัยควรพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นมาตรฐานสากลโดยขอรับรอง KM ISO 30401 และ 3) มหาวิทยาลัยควรมีแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ตามโมเดลให้ชัดเจนและกำหนดเป็น OKRs จัดให้มีการศึกษาดูงานหน่วยงานภายนอก สามอันดับแรกในประเด็นที่ 2 ส่วนใหญ่มีความเห็น ว่า 1) มหาวิทยาลัยควรมีทีมพี่เลี้ยงไปให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำให้ความรู้และที่ปรึกษาอยู่ตลอด ตลอดจนส่งเสริมให้หาความรู้เพิ่มแล้วนำไปใช้ 2) สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน และ 3) มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และทำ KM ของหน่วยงานให้ชัดเจน ตอบโจทย์การแก้ปัญหาการทำงานและสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานได้ และความคิดเห็นอื่นๆเห็นว่าควร สร้างความรู้เข้าใจเรื่องการจัดการความรู้ให้กับบุคลากรทุกคนทุกระดับไม่ใช่เพียงแต่คณะกรรมการ การจัดการความรู้ และควรสนับสนุนกิจกรรมจัดการประกวดการจัดการความรู้ (KM Day) อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจสถานภาพการจัดการความรู้ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาประสบการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.58 มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 45.5 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.4

มีประสบการณ์การทำงานด้านการจัดการความรู้ตั้งแต่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 81.8 เป็นผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.3

ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการคณะทำงานด้านการจัดการความรู้ในหน่วยงานของตนเองที่มี การระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ และดำเนินการแล้วอย่างต่อเนื่อง และเคยเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนา ที่จัดโดยมหาวิทยาลัย และจัดโดยหน่วยงานภายนอก สำหรับเหตุผลของการจัดการความรู้ในส่วนงานมีหลายเหตุผลส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการความรู้ช่วยปรับปรุงระบบการทำงาน และรวบรวมองค์ความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนภายในองค์กรและสามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้โดยสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ในหน่วยงานเกิดขึ้นได้นั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะต้องเกิดจากนโยบายทั้งของมหาวิทยาลัยและของหน่วยงานเอง นอกนั้นหน่วยงานเห็นประโยชน์หรือกลุ่มบุคคลมีความสนใจและร่วมมือกัน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย (กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล, 2552 : 54) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัย พบว่าส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ที่ตอบแบบสำรวจเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.84 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 51.85 ประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 3 ปีคิดเป็นร้อยละ 51.85 โดยผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติไม่ใช่ผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 39.51 ประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงานด้านการจัดการความรู้ในหน่วยงานของตนเอง สำหรับความคิดเห็นของการเกิดการจัดการความรู้ (KM) ในหน่วยงานควรเกิดจากหลายเหตุผล โดยเรียงจากความสำคัญที่สุด คือ หน่วยงานเห็นประโยชน์ นโยบายของมหาวิทยาลัย นโยบายของหน่วยงาน และกลุ่มบุคลากรมีความสนใจและร่วมมือกัน สำหรับหน่วยงานที่ยังไม่ได้มีการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรม บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่า หน่วยงานยังขาดผู้ประสานงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ (KM) โดยตรง

2. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จากการศึกษาพบว่าผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ในส่วนงานส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2$ S.D.= 31.4) โดยหน่วยงานมีการสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา/ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4$ S.D.= 35.8) และหน่วยงานมีการวางแผนเพื่อสร้างโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้ใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2$ S.D.= 33.7) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย(กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล, 2552 : 54) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพบว่าหน่วยงานสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา/ฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทำให้บุคลากรมีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ที่เหลือมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.16-3.49

3. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ จากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ (KM) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$ S.D.= 26.7) โดยผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่า หน่วยงานมีโครงสร้างการบริหารงานด้านการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 27.4) และหน่วยงานมีการจัดตั้งหน่วยงาน/คณะกรรมการ/ผู้ร่วมรับผิดชอบที่กำกับดูแลงานด้านการจัดการความรู้ (KM) อย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 31.0) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (นภสร ใจอินคำ และคณะ, 2557 : 96-104) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่าโดยรวมและรายด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้การจัดการความรู้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโดยผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรได้ใช้ความรู้และศักยภาพอย่างเต็มที่โดยผู้บริหารคอยชี้แนะและสนับสนุนส่งเสริม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ามียางองค์กรที่ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่ามาตรการการลดกำลังคนภาครัฐที่มีอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อขวัญและกำลังใจ รวมถึงส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ (รัชมี ทองเกิด และคณะ, 2550 : 98) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย (กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล, 2552 : 54) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยพบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ (KM) พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการความรู้ (KM) อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.93-3.28 ซึ่งในหัวข้อหน่วยงานมีการประเมินผลการจัดการความรู้ (KM) โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.93

4. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.9$ S.D.= 29.8) โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่มงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันภายในหน่วยงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 30.4) มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 34.8) หน่วยงานส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$ S.D.= 36.2) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ (กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล, 2552 : 54) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) พบว่า มีเพียง 2 หัวข้อเท่านั้น ที่บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และ 3.56 คือ หน่วยงานมีช่องทางการสื่อสารที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้และหน่วยงานสนับสนุนเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในทุกระดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ (วรภัทร อาปะโม และคณะ, 2560 : 92-114) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมการดำเนินการเรื่องการจัดการความรู้มหาวิทยาลัยราช

กฎหมายสารคาม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกระบวนการ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ โดยการดำเนินการที่สำคัญคือ มีการแสวงหาความรู้ที่จำเป็นจากทั้งภายในและภายนอกเช่น การเชิญวิทยากรมาอบรม หรือการส่งบุคลากรไปอบรม และมีการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่นที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานและมีการเทียบเคียงความรู้ สอดคล้องกับ (ศศิพันธ์ โชตธนจิรัฐกุล และวันวร จะนุ, 2559 : 528-541) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ในองค์กรของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และศึกษาความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค พบว่าบุคลากรสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอยู่ในระดับและความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ในองค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กรมากที่สุดรองลงมาด้านภาวะผู้นำ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการความรู้ในส่วนงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ได้มีการดำเนินงานเรื่องการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานเรื่องการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยที่ชัดเจน ทำให้การรับรู้เรื่องการจัดการความรู้ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างทั่วถึง อีกทั้งมหาวิทยาลัยยังได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้อย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการ การสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา/ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูน การส่งเสริมมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่มงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันภายในหน่วยงานโดยทีมผู้บริหารสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรได้ใช้ความรู้และศักยภาพอย่างเต็มที่โดยผู้บริหารคอยชี้แนะและสนับสนุนส่งเสริมมีการ มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง รวมถึงหน่วยงานส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนนักปฏิบัติ ระหว่างหน่วยงานเพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี รวมถึงเว็บไซต์การจัดการความรู้เพื่อเก็บรวบรวมความรู้ นอกจากนี้การทบทวนแผนการจัดการความรู้และจัดประชุมคณะกรรมการการจัดการความรู้ระดับมหาวิทยาลัยฯ เป็นประจำ การจัดทำแผนการจัดการความรู้ประจำปี มีการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ใน Web KM ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ผ่าน Web KM จัดทำช่องทางแสดงความคิดเห็นผ่าน Web KM จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บุคลากรภายในจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการจัดการความรู้ รวมถึงการจัดทำตัวชี้วัดด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization index) เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและความคืบหน้าในการดำเนินงาน มีระบบการยกย่อง ชมเชยจัดระบบติดตามประเมินผล การจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งสอดคล้องกับ (ชัยวัฒน์ นันทศ , 2559 : 13-22) การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่าการปฏิบัติงานประจำจะมีกระบวนการจัดการความรู้ร่วมด้วย โดยกระบวนการจัดการความรู้ที่เด่นชัดคือการสร้างความรู้ การถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยนความรู้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้คือ นโยบายของผู้บริหาร คณะกรรมการจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร และ

งบประมาณ สอดคล้องกับองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Marquardt J. Michael (2002 : 4) ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1.การปรับเปลี่ยนองค์กร (Organization Transformation) 2.การจัดการความรู้ (Knowledge Management) 3. เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (Learning Technology) 4.การให้อำนาจแก่บุคคล (People Empowerment) 5. ความหลากหลายของการเรียนรู้ (Learning Dynamic) เช่นเดียวกับ กองพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล (2552 : 40) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า การจัดการความรู้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงานด้านการจัดการความรู้ในหน่วยงานของตนเองที่มีการระบุหน้าที่กำหนดสิ่งที่ต้องทำความรับผิดชอบและดำเนินการด้านการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องโดยเรียงจากสำคัญที่สุดคือหน่วยงานเห็นประโยชน์นโยบายของมหาวิทยาลัยนโยบายของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้การจัดการความรู้ (KM) เป็นหนึ่งในนโยบายของหน่วยงานจัดทำแผนการจัดการความรู้ โดยต้องกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาที่ชัดเจนรวมถึงมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมและจริงจัง ตามแผนปฏิบัติการ (KM Action Plan)
2. มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้ KM เป็น KPI หลักของหน่วยงานมีการประเมินทุกปีและมีรางวัลให้บุคลากรที่ดำเนินการได้ดีเป็นแบบอย่าง และควรผลักดันให้ทุกคนเข้าใจการทำ KM จากงานประจำอย่างเป็นรูปธรรมโดยผนวก KM เข้ากับยุทธศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ให้คนในองค์กรทุกระดับรับทราบจะได้นำไปสู่เป้าหมายของการจัดการองค์ความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ภายในองค์กรโดยการไปสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อแนวทางการเปลี่ยนพฤติกรรมของคนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างบุคลากรต่างคณะ/สถาบันเพื่อการเพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมให้ มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้ไม่เข้าใจการดำเนินการจัดการความรู้ รวมถึง ส่วนงานที่ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจสามารถเรียนรู้/เข้าใจวิธีการได้อย่างทั่วถึงและส่งเสริมให้เกิดเป็นเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. มหาวิทยาลัยควรมีการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้เป็นระยะๆ เพื่อทำการประเมินและติดตามว่าแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ (KM) ของมหาวิทยาลัยบุคลากรมีการรับรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่อย่างไร รวมถึงการเห็นความสำคัญและนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กองพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). *การจัดการความรู้ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยวัฒน์ นันทศ. (2559). การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 4 (2), 13-22.
- ธิตินันท์ มณีธรรม. (2557). สภาพปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมจัดการความรู้ ศูนย์บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา
- นภสร ใจอินคำ และคณะ. (2557). การจัดการความรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคเหนือตอนบน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 8 (3), 96-104.
- วรภัทร อาปะโม และคณะ. (2560). สภาพการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารวิทยาการสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 35 (4), 92-114.
- ศศินันท์ โชตธนจิรัฐฐากุล และ วันวร จะนู. (2559). การจัดการความรู้ในองค์กรของบุคลากร สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*. 4 (3), 528-541.
- รัศมี ทองเกิด. (2550). *สภาพการจัดการความรู้ในองค์กรสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Marquardt, J. Michael. (2002). *Building the Learning Organization*. (2nd ed.). Palo Alto, CA : Davies-Black Publishing, INC

ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครอง
คณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู

**The Political Leadership of Politicians According to the Views of the
Monks in the Na Wang District Sangha Administrative Region in
Nong Bua Lam Phu Province**

พระครูวิชัยธรรมโสภณ, ชาญชัย ฮวดศรี,
สมควร นามสีฐาน และ พระมหาสุทธิศล จิตตปญโญ (poonok)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Phrakhruvichaithammasopon, Chanchai Huadsri,
Somkhuan Namseethan and Phramaha Suttidon Jittapanyo (Poonok)**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Kohon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, Email: suwan.papon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำ 2) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 3) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู รูปแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 200 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทัศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า พระสงฆ์ที่มี

* วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 9 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 10 กันยายน 2564

Received: July 30, 2021; Revised: September 9, 2021; Accepted: September 10, 2021

พรรษา ตำแหน่ง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทฤษฎีของพระสงฆ์ แตกต่าง
กัน ส่วนพระสงฆ์ที่มี อายุ การศึกษาทางธรรม การศึกษาทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทาง
การเมืองของนักการเมืองตามทฤษฎีของพระสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทฤษฎีของพระสงฆ์ในเขต
การปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา
อุเบกขา เป็นหลักธรรมที่นักการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากใน
การนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง; ทฤษฎีของพระสงฆ์; หลักพรหมวิหาร 4

Abstracts

The objectives of this research objectives were: 1) to study the level of leadership; 2) to study the level of leadership according to the Four Brahmavihāra Dhammas (Sublime States of Mind); 3) to compare the leadership according to personal factors according to the Four Brahmavihāra Dhammas; 4) to study the ways of promoting political leadership of politicians according to the views of monks in the Sangha Administration Area, Na Wang District, Nong Bua Lamphu Province. The study was a mixed methods research: quantitative and qualitative. The sample group included 200 monks in Na Wang District and Ten key informant. The statistics used were: Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, One way ANOVA. The in-depth interview was used with the key informant. The obtained data were interpreted by contextual content analysis techniques.

The research results were as follows:

1. The level of political leadership of politicians according to the views of monks in the Sangha Administration Area, Na Wang District, Nong Bua Lamphu Province in overall was at a high level in all aspects.

2. The level of political leadership of politicians according to the views of monks in the Sangha Administration Area, Na Wang District, Nong Bua Lamphu Province according to the Four Brahmavihāra Dhammas, in was at a high level in all aspects.

3. The results of the comparison of monks' opinions on political leadership of politicians according to the views of monks in the Sangha Administration Area, Na Wang District, Nong Bua Lamphu Province found that monks with different years of ordination and position had different opinions on political leadership of politicians while those with differences in age, dhamma education and worldly education had indifferent opinions.

4. The guidelines for promoting political leadership of politicians according to the views of monks in the Sangha Administration Area, Na Wang District are that that the Four Brahmavihāra Dhammas, namely Metta (loving kindness), Karuṇā (compassion), Muditā (sympathetic joy), Upekkhā (equanimity), are the principles that politicians from the local level up to the national level must pay attention to their importance and practice to be accepted by the people in the society.

Keywords: Political Leadership of Politicians; The Views of Monks; Four Brahmavihāra Dhammas

บทนำ

ในอดีต ยุคใดที่บ้านเมืองมีผู้นำในระดับชาติที่อ่อนแอ ย่อมถูกข้าศึกบุกเข้ามารุกรานจนต้องเสียอิสรภาพไปในที่สุด ในทางตรงกันข้าม ยุคใดที่ประเทศชาติมีผู้นำที่เข้มแข็ง ประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองแผ่อำนาจбарมีไปทั่วทุกทิศทางเมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแบบรัฐสภาตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 จนปัจจุบันที่กล่าวได้ว่า สังคมไทยเข้าขั้นวิกฤต อาทิ ความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่ม การก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตภัยธรรมชาติ เป็นต้น มีทั้งผู้นำระดับประเทศหรือนายกรัฐมนตรี และผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ได้มีส่วนนำพาประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤตมาได้ (ฤชอุตา เทพยากุล, 2552 : ออนไลน์)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 มาตรา 252 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติเกี่ยวกับที่มาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือ ในปกครององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะได้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในร่างรัฐธรรมนูญได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน มาตรา 250 กล่าวไว้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดการบริหารสาธารณะและ กิจกรรมสาธารณะ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้ขยายเพิ่มเติมไว้ในวรรคสุดท้ายว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดการบริการ สาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับความสำเร็จในงานแทบทุกด้านขององค์กร ผู้นำที่มีความสามารถมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ แต่ในทางกลับกันถ้าผู้นำไม่มีความสามารถก็จะส่งผลให้การงานด้านต่าง ๆ บกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพ (ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และ ฉัตยาพร เสมอใจ, 2547 : 57) หากเปรียบประเทศชาติเป็นองค์กรและเปรียบผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำองค์กรแล้ว ผู้นำที่พึงประสงค์ (ผู้นำทางการเมือง) ไม่ใช่แค่พยายามทำงานของตนดีที่สุดเท่านั้น แต่ต้องนำองค์กร (ท้องถิ่น) ให้ก้าวสู่อนาคตได้อย่างเหมาะสมด้วยเพราะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร

ผู้นำทางการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ได้มีบุชนียบุคคลแสดงทัศนะไว้แล้ว และเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป ดังคำกล่าวของ ฯพณฯ องคมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ ในงานครบรอบ 50 ปี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เมื่อ 9 กรกฎาคม 2548 ในหัวข้อ “จริยธรรมของการบริหารภาครัฐ” ดังนี้ ผมมีความเห็นว่า จะต้อง

พูดถึงคุณธรรมควบคู่กับจริยธรรม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเสริมซึ่งกันและกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่าง สหรัฐยังให้ความสำคัญของจริยธรรม เพราะเชื่อว่า การบริหารที่ยึดหลักกฎหมายอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการ บริหารจัดการที่ดี การใช้จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่ผู้บริหารพึงนำไปใช้ และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไป คือ 1. ความซื่อสัตย์ ซึ่งมีใช่เป็นการประพฤติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ต้อง ถูกต้องตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย มิได้หมายเฉพาะตนเองซื่อสัตย์เท่านั้น แต่ต้องควบคุมให้คนรอบข้างตัว มีความซื่อสัตย์ องค์กรใด ผู้บริหารมีกิเลสต้องขจัดด้วยวิธีโหดตบปะ (ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป) 2. กฎหมาย แม้กฎหมายไม่สามารถอุดช่องโหว่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกฎหมายวางมาตรฐานขั้นต่ำของ การประพฤติชอบไว้เท่านั้น แต่มาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องของการประพฤติชอบและความซื่อสัตย์นั้น สูง กว่ากฎหมาย บางเรื่องกฎหมายว่าไม่ผิด แต่เมื่อดูมาตรฐานทางจริยธรรม ก็ถือว่าผิดได้ 3. ความเป็นธรรม ต้อง มีความยุติธรรมอยู่ด้วย ผู้บริหารจะต้องไม่ลูบแก่อำนาจ ใช้อำนาจเบียดเบียนผู้อื่น ใช้ช่องว่างของกฎหมายเพิ่ม อำนาจให้ตนเอง ต้องมีมาตรฐานเดียว ในการบริหาร 4. ประสิทธิภาพ ในตัวประสิทธิภาพเองอาจไม่สอดคล้อง กับจริยธรรม กรณีนี้จะเลือกอะไร สำหรับผมเลือกจริยธรรม เพราะเชื่อว่า เราสามารถหาหนทางที่จะให้ ประสิทธิภาพไปด้วยกับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส หรือความเป็นธรรม 5. ความ โปร่งใส มีบทบาทอยู่ในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารให้รัฐเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชน การ หลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูล ถือว่าขัดจริยธรรม 6. ความมั่นคงของรัฐ การใช้จริยธรรมในการบริหารความมั่นคง อาจกระทบสิทธิภาพเสรีภาพของประชาชน 7. ค่านิยม คนไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าความร่ำรวย สร้างชื่อเสียง เกียรติยศ และฐานะได้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยรีบสร้างความร่ำรวย โดยไม่แยแสต่อจริยธรรม และที่แปลกแต่จริง และเป็นอันตรายอย่างยิ่ง คือ เรามักจะนิยมยกย่องคนร่ำรวยว่าเป็นคนดี นำเคารพนับถือ โดยไม่ใส่ใจว่าร่ำรวยมาด้วยวิธีใด และดูหมิ่นคนจนต่างๆ นานา (พลเอก เปรม ติณสูลานนท์, 2548 : ออนไลน์)

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับความสำเร็จในงานแทบทุกด้านขององค์กร ผู้นำที่มีความสามารถมี ส่วนสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ แต่ในทางกลับกันถ้าผู้นำไม่มีความสามารถก็จะส่งผลให้ การทำงานด้านต่าง ๆ บกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพ (ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตรพร เสมอใจ, 2547 : 57) หากเปรียบเทียบประเทศชาติเป็นองค์กรและเปรียบผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นำองค์กรแล้ว ผู้นำที่พึงประสงค์ (ผู้นำ ทางการเมือง) ไม่ใช่แค่พยายามทำงานของตนดีที่สุดเท่านั้น แต่ต้องนำองค์กร (ท้องถิ่น) ให้ก้าวสู่อนาคตได้ อย่างเหมาะสมด้วยเพราะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยภาวะผู้นำทางการเมือง ของนักการเมืองตามพระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ทราบระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะ สงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู และเพื่อหาแนวทางการมีภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตาม พระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามหลักพรหมวิหาร 4
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู” มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 200 รูป กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Krejcie and Morgan (ปัญญา คล้ายเดช, 2560 : 165) จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 132 รูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 10 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู” งานวิจัยฉบับนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่งการศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามภาวะผู้นำทางการเมืองและการปฏิบัติตนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนักการเมืองตาม

ทรงพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ 1. ด้านความรับผิดชอบ 2. ด้านการอุทิศตน 3. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5. ด้านความเป็นธรรม 6. ด้านวิสัยทัศน์ 7. ด้านความสามารถทางการบริหาร และภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามหลักพรหมวิหาร 4 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. ด้านความเมตตา 2. ด้านความกรุณา 3. ด้านมุทิตา 4. ด้านอุเบกขา แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรงพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) ความเหมาะสมทั่วไป รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของภาษาที่ใช้ เนื้อหาปรับปรุงแก้ไข นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต 0.6 ขึ้นไป ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทำการทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.928

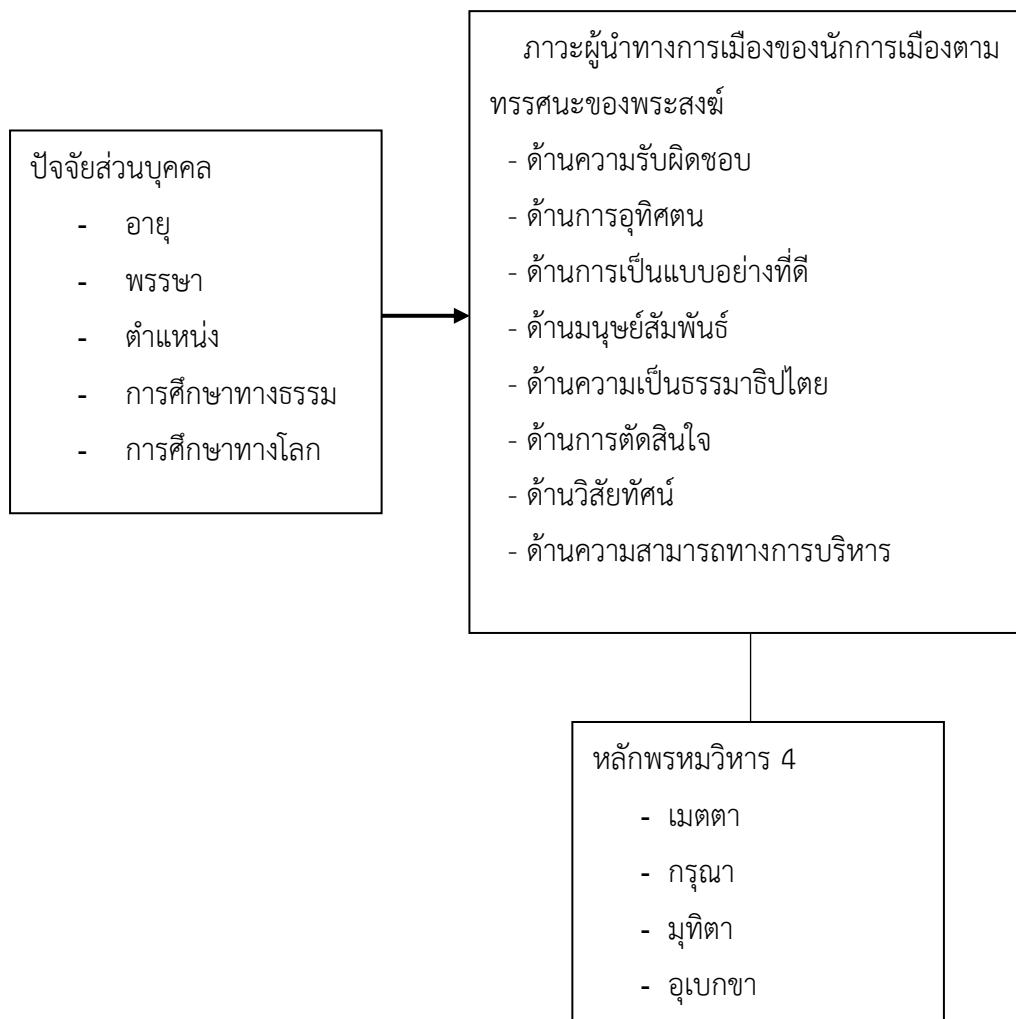
การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะสำคัญทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบายถึงระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรงพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรงพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยจำแนกเป็นปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นสามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) การวิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระสัจจะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x}=3.99$) ด้านความเป็นธรรมาธิปไตย ($\bar{x}=3.98$) ด้านการอุทิศตน ($\bar{x}=3.97$) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{x}=3.96$) ด้านความสามารถทางการบริหาร ($\bar{x}=3.96$) และด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 3.87$)

2) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านอุเบกขา ($\bar{x} = 4.20$) รองลงมา คือ ด้านกรุณา ($\bar{x} = 4.14$) ด้านเมตตา ($\bar{x} = 4.13$) และ ด้านมูทิตา ($\bar{x} = 4.02$)

3) พระสงฆ์ที่มี อายุ การศึกษาทางธรรม การศึกษาทางโลก แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มี พรรษาตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มูทิตา อุเบกขา เป็นหลักธรรมที่นักการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

5) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า นักการเมืองต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนและต้องปฏิบัติงานหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ต่องานที่ได้รับ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เสียสละ อุทิศตน ต่อหน้าที่ ควรประพฤติตนให้เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่ที่ตนได้รับ ควรยึดถือ หลักเหตุผล หลักความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมในการบริหารจัดการต่าง ๆ ต้องมีความคิดริเริ่ม กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงความคิดให้เท่าทันต่อปัจจัยใน

ปัจจุบัน การวางนโยบาย แผนงาน ให้ทันต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า นักการเมืองควรเป็นกันเองกับประชาชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับประชาชนและชุมชน ให้งานราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อประชาชนลงมาดูแลช่วยเหลือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างจริงจังและทั่วถึง จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านสิ่งสาธารณูปโภคในชุมชน และมีความจริงใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีความเป็นกลางในการจัดสรรงบประมาณ ประพฤติตนเป็นที่รัก เป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน ใช้หลักคุณธรรมในการพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีอคติต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ กล่าวถึง การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วนำมาอภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำงานของนักการเมืองมีการลงพื้นที่คอยรับฟังปัญหาจากประชาชน มีการให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้วยความด้วยความเรียบร้อย มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนของประชาชน คอยดูแลเอาใจใส่ในความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับ ประชาชนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ (อัญธิชา มั่นคง, 2558 : 906) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรี เทศบาล ตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ (สุชาญ พันธ์นิยะ และฮาซันอักริม ดงนะแดง, 2563 : 17) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ที่มีต่อลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และสอดคล้องกับ (พระณัฐภูมิ ธรรมวิโร (แดงรอด) และคณะ, 2562 : 51-70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักการเมืองมีความเป็นกันเองและหวังดีกับประชาชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับประชาชนและชุมชนเป็นอย่างดีและสร้างความสามัคคีให้

เกิดในชุมชน ให้ความช่วยเหลือกับชุมชนในทุกกิจกรรมส่วนรวม อุทิศเพื่อชุมชนอย่างจริงใจไม่หวังผลตอบแทน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านสิ่งสาธารณูปโภคในชุมชน และมีความจริงใจในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประพฤติตนเป็นที่รัก เป็นยอมรับของประชาชนในชุมชน และใช้หลักภูมิตาธรรมในการพัฒนาชุมชน นักการเมืองวางตัวเป็นกลางในการพัฒนาชุมชนอย่างมีเหตุผล ใช้หลักยุติธรรมในการพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ก้าวก่ายแทรกแซงในความคิดเห็นของประชาชน ไม่มีอคติต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ (พระมหานพพล กนตสีโล (สายสินธุ์), 2554 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ควรประกอบด้วยแนวทาง 3 ประการตามหลักการครองตน ครองคน และครองงาน และสอดคล้องกับ (ชาญชัย ฮวดศรี, 2555 : 83-92) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 ผลการวิจัยพบว่า สถาบันทางสังคมต่างๆ ควรมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายในด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้มากขึ้น พระสงฆ์ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต้องเป็นตัวอย่างที่ดี มีการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคเอกชนและภาครัฐบาลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่สอดคล้องกับ (พระณัฐวุฒิ ธมมวีโร (แดงรอด) และคณะ, 2562 : 51-70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ขาดการทำงานเป็นระบบไม่มีนโยบายและการวางแผนที่ชัดเจนและที่สำคัญคือขาดบุคลากรที่มีศักยภาพที่จะมาสนองงานด้านการพัฒนางานกิจการของคณะสงฆ์ จึงควรเร่งปรับปรุงในส่วนนี้เป็นการเร่งด่วน

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ การศึกษาทางธรรม การศึกษาทางโลก แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมไม่แตกต่างกัน และพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพราะพระสงฆ์มีธรรมเนียมปฏิบัติในการเคารพนับถือพรรษา เป็นพระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์บริหารคณะสงฆ์ และการดำเนินการปกครองที่มีคล้ายกันในการปกครอง จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง (พระณัฐวุฒิ ธมมวีโร (แดงรอด) และคณะ, 2562 : 51-70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวมพระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน และพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัด

หนองบัวลำภู โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ส่วนมากเป็นพระสังฆาธิการ มีภาระหน้าที่ดำเนินการปกครองพระสงฆ์ในเขตปกครองของตน ซึ่งต้องศึกษาระเบียบในการปกครองสงฆ์เป็นอย่างดี และมีความคุ้นเคยในการปกครอง จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ (พระณัฐวุฒิ ธมมวีโร (แดงรอด) และคณะ, 2562 : 51-70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเมื่อจำแนกตามสถานสภาพส่วนบุคคลโดยรวมพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ซึ่งสรุปประเด็นได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ทุกอำเภอ ในจังหวัดหนองบัวลำภู ในด้านการบริหารงานท้องถิ่น โดยรอบด้าน เช่น การเสียสละ การอุทิศตนต่อหน้าที่ และควรประพฤติตนให้เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู และในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีจุดเด่นด้วย
- 2) ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามพระศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้หลักธรรมอื่น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ฮวดศรี. (2555). บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 9. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 1 (3), 83-92.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และ ฉัตยาพร เสมอใจ. (2547). *การจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ปัญญา คล้ายเดช. (2560). *ระเบียบวิจัยทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์.
- พระมหานพพล กนต์สีโล (สายสินธุ์). (2554). *ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ จังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐภูมิ ธมมวิโร (แดงรอด). และคณะ. (2562). ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 4 (2), 51-70.
- สุชานุช พันธนิยะ และ ฮาซันอักกริม ดงนะเต็ง. (2563). *คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในพรรคของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- อัญธิชา มั่นคง. (2558). ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”*. ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- พลเอก เปรม ติณสูลานนท์. (2548). ปาฐกถาพิเศษในวาระครบรอบ 50 ปี. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา. <http://www.rk.mcu.ac.th/rbAcademic/FILES/1-10.pdf>.
- ฤชชุตตา เทพยากุล. (2552). “คุณลักษณะนายกรัฐมนตรีที่พึงประสงค์ในทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษา นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา”. *ออนไลน์*. สืบค้น. 23 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: http://library.hu.ac.th/BackUp_library/Research/truechuta.pdf.

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

**The Democratic Political Culture of the Administrator of Sub-District
Administrative Organization in Phon Charoen District of
Bueng Kan Province**

จรรย์ ทุมตาดเตียว, ชาญชัย ฮวดศรี,

สมควร นามสีฐาน และ มหาสุทิดล จิตตปญโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Jaran Thumtaldiaw, Chanchai Huadsri,

Somkhuan Namseethan and PhramahaSuttidon Jittapanyo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Kohon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, Email: everton_285@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลักสุจริต 3 ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3) เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 4) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในอำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 400 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักสุจริต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. การเปรียบเทียบการมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

* วันรับบทความ: 30 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 28 กันยายน 2564; วันตอบรับบทความ: 8 ตุลาคม 2564

Received: July 30, 2021; Revised: September 28, 2021; Accepted: October 8, 2021

ต่อเนื่อง มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ และการรับฟังความคิดเห็นเสียงส่วนใหญ่ ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ประชาชนมีสิทธิตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองและสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรให้ประชาชนเคารพสิทธิทางการเมืองของผู้อื่นและเปิดโอกาสประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย; นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstracts

The objectives this research were : 1) to study the level of democratic political culture of the presidents of Subdistrict Administrative Organizations; 2) to study the level of practice in accordance with the principles of the Three Sucarita (Three Purity); 3) to compare the democratic political culture of the President of the Subdistrict Administrative Organization; 4) to study the democratic political culture promotion approach of the Sub-district Administrative Organization. This study was carried out by means of a mixed method research: quantitative and qualitative research. The sample group was 400 people in Phon Charoen District, Bueng Kan Province, 8 key informants. The statistics used were: Percentage, Mean and Standard Deviation, t-test and One-way ANOVA. The qualitative data were interpreted by Contextual Content Analysis.

The research results were as follows:

1) The level of democratic political culture of the presidents of the Subdistrict Administrative Organization, Phon Charoen District, Bueng Kan Province, overall, was at a high level.

2) The level of democratic political culture of the presidents of the Subdistrict Administrative Organization, Phon Charoen District, Bueng Kan Province according to the principle of the Three Sucarita, overall, was at a high level.

3) The comparison of opinions towards democratic political culture of the president of Sub-District Administrative Organization, Phon Charoen District, Bueng Kan Province revealed that the people with differences in age, education level, occupation and monthly income had different opinions on the democratic political culture of the presidents of Subdistrict Administrative Organization, Phon Charoen District, Bueng Kan Province. For those with differences in gender, their opinions on democratic political culture of the president were indifferent.

4) The democratic political culture promotion approach of the presidents of Sub-District Administrative Organization, Phon Charoen District, Bueng Kan Province is that all people should be encouraged to participate fully in politics, and listening to the majority of opinions.

People should have the right to express their opinions on the administration of the Subdistrict Administrative Organization. People should have the right to decide on political leaders and the right to regularly receive local news. People should respect the political rights of others and be given the opportunity to criticize the work of the Subdistrict Administrative Organization.

Keywords: Democratic Political Cultur; The Presidents of the Sub-District Administrative Organization

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นแนวคิดและเป็นลักษณะเฉพาะการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความก้าวหน้าของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม โดยสร้างเป็นเกณฑ์แบบแผน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน และถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังจนเป็นวิถีของสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมอุปนิสัย มารยาท ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม จนเป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งวัฒนธรรมทางสังคมมีส่วนในการหล่อหลอมวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละระบบการเมือง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556 : 45) วัฒนธรรมทางการเมืองในประเทศไทยปัจจุบันมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองผสมระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พยายามนำเข้ามาใช้ ลักษณะที่สำคัญคือ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง ยอมจำนนต่ออำนาจบังคับซึ่งตรงกันข้ามกับลักษณะวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความรอบรู้ความเชื่อมั่นประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยสูง (Rationality Activist) (อาทิตย์ ชูชัย, 2556 : 32), ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในสังคมไทยจะประสบความสำเร็จ (Success) ได้หรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย มีระดับและลักษณะอย่างไร กล่าวคือ หากคนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงและเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงอันเกิดมาจากการมีจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประเทศแล้ว ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย ก็จะมีประสิทธิภาพ แต่หากเป็นตรงกันข้ามแล้ว ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยก็เป็นสิ่งที่ยากยิ่ง (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2544 : 35) การที่จะพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีเสถียรภาพและมีความมั่นคงอย่างต่อเนื่องได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขต่าง ๆ และขึ้นอยู่กับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของสถาบันทางการเมืองแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในความคิดสำนึกของประชาชน (สกนธ์ จันทักษ์, 2529 : 65) วัฒนธรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นนามธรรมเน้น ความคิดเห็น ค่านิยมและทัศนคติทางการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นตัวกำหนดที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง มีบทบาทสำคัญในการทำให้ระบบการเมืองของสังคมทั้งหลายมีลักษณะแตกต่างกันไป วัฒนธรรมจึงเป็นสื่อความคิด (Concept) ประการหนึ่ง ในการศึกษาทางการเมือง เป็นสิ่งที่มีลักษณะซับซ้อนอยู่ในระบบสังคมการเมือง การที่ระบบสังคมนั้น ๆ จะดำรงอยู่หรือพัฒนาขึ้นไปได้ย่อมต้องอาศัยการที่คนในสังคมนั้น ๆ มี

วัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงอยู่ หรือการพัฒนาของระบบการเมืองของสังคมนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองการปกครอง (Political Socialization) ต้องสอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครองที่เป็นอุดมการณ์ของสังคมนั้น (วันเพ็ญ บุญเย็น, 2539 : 53) วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Political Change) วัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมืองซึ่งเห็นได้จากปัญหาการพัฒนาทางการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วไปพบว่า แม้นำเอารูปแบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้แล้วก็ตามแต่ในความเป็นจริงกลับปรากฏว่าเป็นประชาธิปไตยเพียงรูปแบบ ส่วนเนื้อหาห่างไกลจากประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอยู่มาก เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนนั่นเอง ทั้งนี้ถ้าประชาชนในระบอบการเมืองนั้นมีวัฒนธรรมที่โน้มเอียงไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับหลักการหรืออุดมการณ์ประชาธิปไตยแล้ว ก็ยากต่อการสร้างความเป็นสถาบันให้แก่ระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทางการเมือง เพราะระบบการเมืองใดจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ ความศรัทธาเลื่อมใสของประชาชนต่อระบบการเมือง (อุดม พิริยสิงห์, 2529 : 58) จากสภาพของสังคมไทยที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด จึงทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาในการอบรม สั่งสอนให้ลูกหลานได้เข้าใจและเรียนรู้วิถีชีวิตในแนวทางประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง

การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขต อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ เป็นการเมืองภาคประชาชนที่ประชาชนได้ ร่วมกันแสดงพลังทางความคิดเห็นตามสิทธิ และอำนาจอันพึงมีพึงได้ในเรื่องนโยบายการพัฒนา และการใช้จ่ายงบประมาณ ตลอดจนการตรวจสอบนักการเมืองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง เมื่อมีวิกฤตการณ์ปัญหาาร่วมกันและประชาชนรู้สึกวิตกกังวลร่วมกันต้องการแก้ไขปัญหาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เมื่อค้นพบความไม่เป็นธรรม คอร์รัปชัน การได้รับผลกระทบต่างๆ จากโครงการของภาครัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ไม่ดีจากโครงการของรัฐ มีความ ต้องการร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสิ่งไม่ดีให้กลายเป็นสิ่งดี เช่น การเปลี่ยนแปลง นักการเมืองหรือผู้บริหารที่ไม่ดีไปสู่คนที่ดี เป็นต้น รวมไปถึงการรวมตัวกันใช้สิทธิและอำนาจ ของประชาชน ในการแสดงออกซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวทางสันติวิธีกฎหมาย และวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามในท้องถิ่นโดยไม่ละเมิดสิทธิและอำนาจของผู้อื่น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ มีมากน้อยเพียงใด และความคิดเห็นของประชาชน กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ เป็นอย่างไร เพื่อหาวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง ด้านในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การรับรู้ข่าวสารทาง การเมือง การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น เพื่อนำหลักผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลัก สัจจิต 3 ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ตามปัจจัยส่วนบุคคลและตามหลักสัจจิต 3
4. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ” มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในอำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 44,332 คน โดยใช้เทคนิคการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1976:32) จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ” งานวิจัยฉบับนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) (ปัญญา คล้ายเดช, 2560:32) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 8 ด้าน คือ (1) ด้านจิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (2) ด้านจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ (3) ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น (4) ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วน (5) ด้าน

จิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค (6) ด้านจิตสำนึกในหลักความยุติธรรม (7) ด้านจิตสำนึกในความอดทน
อดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง (8) ด้านจิตสำนึกในหลักนิติธรรม

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วน
ตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักสุจริต 3 ดังนี้ (1) หลักกายสุจริต (2) หลักวจีสุจริต (3) หลัก
มโนสุจริต

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Validity)
ความเหมาะสมทั่วไป รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของภาษาที่ใช้ เนื้อหาปรับปรุงแก้ไข นำผลการประเมินของ
ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต 0.6 ขึ้นไป ตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญแล้ว
นำไปทำการทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 30 คน ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient)
ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.928

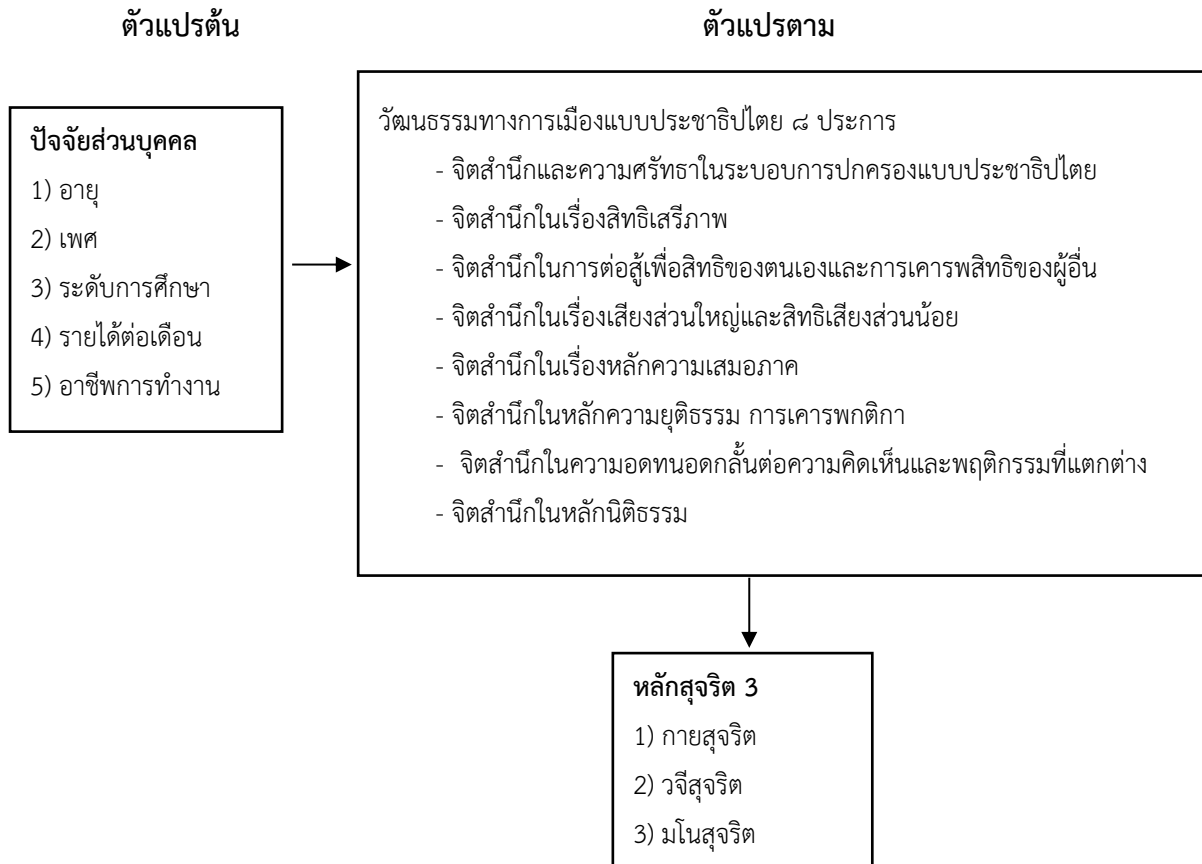
การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะสำคัญทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและ
พรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และอธิบายถึง
ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัด
บึงกาฬ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ โดยจำแนกเป็นปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที่
(T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง
เดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นสามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการ
เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant
Difference : LSD) ตามลำดับสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำแนวคิดของ วิศิษฐ์
ทวีเศรษฐ์, สุขุม นวลสกุล, วิทยา จิตนุพงศ์ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านจิตสำนึกในเรื่องหลักความเสมอภาค ($\bar{x} = 4.04$) รองลงมา คือ จิตสำนึกและความศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{x} = 4.03$) รองลงมา คือ จิตสำนึกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{x} = 3.98$) รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในเรื่องเสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ($\bar{x} = 3.97$) รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในหลักความยุติธรรม การเคารพกติกา ($\bar{x} = 3.91$) รองลงมา คือ ด้านจิตสำนึกในหลักนิติธรรม ($\bar{x} = 3.79$) และด้านจิตสำนึกในความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง ($\bar{x} = 3.76$)

2) ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักสุจริต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านมโนสุจริต ($\bar{x} = 3.99$) รองลงมา คือ ด้านด้านวิจิสุจริต ($\bar{x} = 3.88$) และด้านกายสุจริต ($\bar{x} = 3.83$) ตามลำดับ

3) ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน

4) แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ และการรับฟังความคิดเห็นเสียงส่วนใหญ่ ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ประชาชนมีสิทธิตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองและสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรให้ประชาชนเคารพสิทธิทางการเมืองของผู้อื่นและเปิดโอกาสประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้

5) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ควรส่งเสริมให้คนทุกคนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ การยอมรับฟังความคิดเห็นเสียงส่วนใหญ่ ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรให้ประชาชนมีสิทธิตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองและสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ให้ประชาชนเคารพสิทธิทางการเมืองของผู้อื่น ให้ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ และควรส่งเสริมความเสมอภาคของประชาชนในท้องถิ่นของตน และเคารพกติกาในกิจกรรมทางการเมือง ควรมีความอดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ความเห็นต่างของประชาชน ควรให้ความสำคัญกับหลักนิติธรรมในการบริหารท้องถิ่น และแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักสุจริต 3 พบว่า ควรประพฤติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในท้องถิ่น ควรใช้วาจาที่มีมิตรสัมพันธ์ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของการทำงาน และชี้แจงเปิดเผยข้อมูลข่าวสารขององค์กรอย่างโปร่งใส และมีจิตใจอ่อนน้อมถ่อมตนต่อเพื่อนร่วมงาน ควรมีจิตสำนึกที่ดีต่อการให้บริการงานขององค์กรแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็ม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ กล่าวถึง การเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ โดยผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วนำมาอภิปรายผล

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ผลวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งอาจเป็นเพราะว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยอิสระและเต็มใจ ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนสามารถเข้าถึงข่าวสารข้อมูลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์เมธี ไชยศรีหา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ ด้านหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชนอยู่ในระดับมาก ด้านหลักเสรีภาพ ในระดับมาก ด้านหลักความเสมอภาคปานกลาง ด้านหลักกฎหมายระดับปานกลาง ด้านหลักเสียงข้างมาก

2. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักสุจริต 3 ผลวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ตามหลักสุจริต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งอาจเป็นเพราะว่า ทั้งอาจเป็นเพราะว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กร และมีการส่งเสริมให้ประชาชน และบุคลากรในท้องถิ่น มีการประพฤติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ตามกรอบของกฎหมายอย่างเสมอภาค และเป็นธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญชัย ฮวดศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีส่วนเสริมให้การเมืองการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยสามารถนำไปบูรณาการให้เข้ากับการเป็นผู้นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3. เปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่า ประชาชนที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ

จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความรู้ความเข้าใจระบบการปกครองท้องถิ่น ความสนใจและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชนแต่ละคนไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับ พิระพงศ์ สุจริตพันธ์, พีรดา หมัตอำดัม และ ปาริชาติ ชุมพงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 56.4 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.1 แตกต่างกัน (พิระพงศ์ สุจริตพันธ์, พีรดา หมัตอำดัม และ ปาริชาติ ชุมพงศ์, 2561 : 211-222) และพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้ความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการปกครองท้องถิ่น แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรายุทธ นกใหญ่ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ผลของการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ศรายุทธ นกใหญ่, 2558 : 24) และพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในอำเภอพรเจริญ มีอาชีพที่ต่างกัน อาจมีความเข้าใจในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกัน และอาจจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างกัน จึงทำให้ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรายุทธ นกใหญ่ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก ผลของการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยพบว่า ประเภทตำแหน่ง มีผลทำให้ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ศรายุทธ นกใหญ่, 2558 : 24) และพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีรายได้ที่ต่างกัน มีความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ข่าวสาร ในการปกครองท้องถิ่นที่ต่างกัน จึงทำให้แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พิระพงศ์ สุจริตพันธ์, พีรดา หมัตอำดัม และ ปาริชาติ ชุมพงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทคิด เป็นร้อยละ 50.1 แตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะซึ่งสรุปประเด็นได้ ดังนี้

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกอำเภอ ในจังหวัดบึงกาฬ
- 2) ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้หลักกรรมอื่น ๆ ด้วย
- 3) ควรส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ปัญญา คล้ายเดช. (2560). *ระเบียบวิจัยทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์.
- พีระพงศ์ สุจริตพันธ์, พีรดา หมัดอำตม์ และ ปาริชาติ ชุมพงศ์. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*. 12 (1), 211-222.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2544). *วัฒนธรรมทางการเมือง การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง 2.
- วันเพ็ญ บุญยืน. (2559). *วัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษาศาสนาชั้นอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรายุทธ นกใหญ่. (2558). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สกนธ์ จันทรักษ์. (2529). *ผลการเรียนรู้ทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของเยาวชน*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). *วัฒนธรรมทางการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุดม พิริยสิงห์. (2529). *การเมืองเบื้องต้น*. มหาสารคาม: ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาทิตย์ ชูชัย. (2556). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Taro Yamane. (1976). *Elementary sampling theory*. London : 1976.

สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
**Performance According to Good Governance Principles and Guidelines for
Promoting the School Development Under the Office of Phitsanulok
Primary Educational Service Area 1**

นนทภัทร แก้วก้อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nontapat Keawkon

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail : Zareed777@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประชากรเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งหมด 92 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลครู จำนวน 92 คน รวมทั้งหมด จำนวน 184 คน ได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 174 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ และมีความเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความมีส่วนร่วม

2. ผลแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวม ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรจัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันทำ SWOT วิเคราะห์นโยบาย จุดเน้น และ ร่วมกันสร้างกฎ ระเบียบและข้อบังคับควรมีความเป็นธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ มีวางแผนพัฒนาโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบ มีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล; หลักความมีส่วนร่วม; สถานศึกษา

* วันรับบทความ: 14 สิงหาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 26 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 28 สิงหาคม 2564

Received: August 14, 2021; Revised: August 26, 2021; Accepted: August 28, 2021

Abstracts

This study aims to study conditions of the application of good governance principles in school under the Office of Phitsanulok Primary Education Service Area 1 and to study guidelines for development of the application of good governance principles in school under the Office of Phitsanulok Primary Education Service Area 1. The population of this study is 92 schools under the Office of Phitsanulok Primary Education Service Area 1. The samples included the informants of 92 school directors and 92 schoolteachers, in total is 184 informants. The researcher collected 174 questionnaires. The instrument used in this research was questionnaires. The statistics used to analyzed the information were mean and standard deviation.

The results found that

1. The result of the conditions of the the application of good governance principles in school is overall in very good level. The area that is in highest level is the rule of law. The second level is in responsibility. The lowest area is cooperation.

2. The result in guidelines for development of the application of good governance principles in school in overall the lowest area is in cooperation. Directors should invite stakeholders for participating in SWOT analysis on policy, main emphasis. Fair rules and regulations should be created. School personnel should be involved in public hearings and commenting on those rules. The school should have planned to develop according to PDCA process systematically and followed up regularly.

Keywords: Good Governance; Cooperation; School

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันของไทยการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษากับเคลื่อนไปได้ทั้งระบบโดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ ในข้อ 4 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง ข้อ 5 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเภทที่สอง มีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านการบริหารบุคคล 4. ด้านการบริหารทั่วไป อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีทิศทางการพัฒนาการศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ จุดเน้น โครงการและกิจกรรม ในยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 6.พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและมีธรรมาภิบาล (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 : 88)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พบจุดอ่อน ด้านระบบในการดำเนินงานของหน่วยงาน เรื่องการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการติดตามที่เป็นรูปธรรม ขาดการมีส่วนร่วมจากสถานศึกษาขาดการ PLC

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการศึกษาเรื่องสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้งนี้ผลการวิจัยที่จะได้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้หลักธรรมาภิบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวนทั้งหมด 114 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43) จำนวน ทั้งหมด 92 แห่ง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามอำเภอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระจายทุกอำเภอได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และ ครู 92 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คือผู้มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มากกว่า 10 ปี และมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีผลงานทางด้านการบริหารสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่รางวัล IQA AWARD ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ท่าน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยเป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตามระดับความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-84) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตและแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดเป็นแบบสอบถามชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.0

7. นำแบบทดสอบมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

8. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงไปทดลองใช้ Try - Out กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 30 คน นำผลการทดลองมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.916

9. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2. นำประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดำเนินการออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2. ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่า ติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ได้รับการประเมิน ในการส่งแบบสอบถามคืนและแบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง 3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ แล้วเก็บแบบสอบถามคืนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดำเนินการออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้แนวทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่นัดหมาย 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แบบสอบถามที่ได้คืนมา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ดำเนินการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีการแปลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

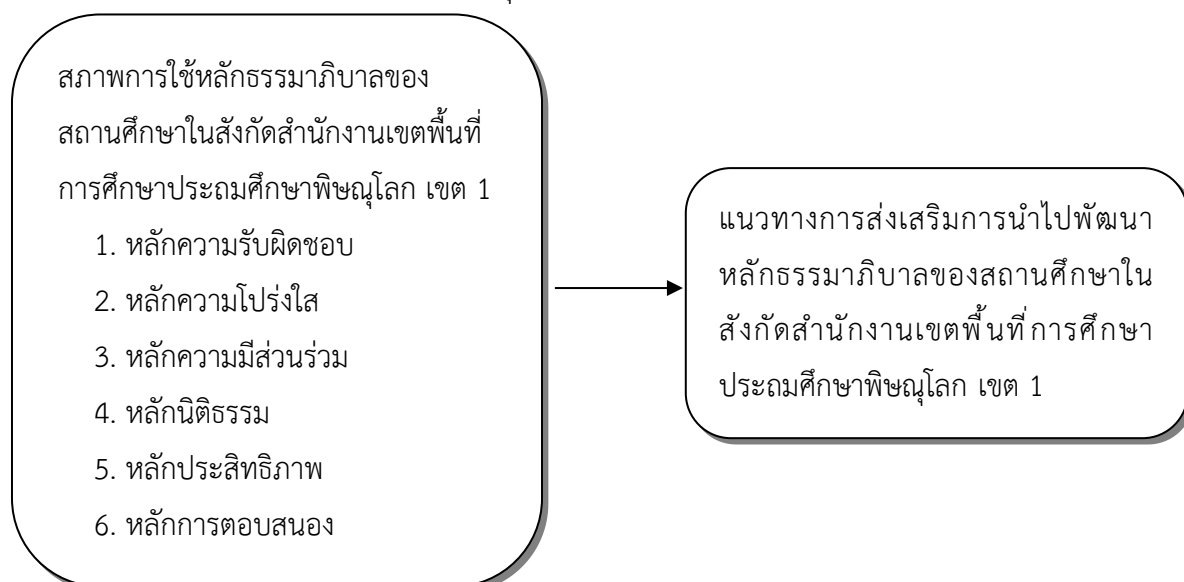
ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบการวิจัยทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มี 6 หลักการ ดังนี้

1. หลักความรับผิดชอบ
2. หลักความโปร่งใส
3. หลักความมีส่วนร่วม
4. หลักนิติธรรม
5. หลักประสิทธิภาพ
6. หลักการตอบสนอง

การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม

สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาล	ลำดับที่
1. หลักนิติธรรม	4.53	0.34	มากที่สุด	1
2. หลักความรับผิดชอบ	4.50	0.36	มาก	2
3. หลักการตอบสนอง	4.49	0.35	มาก	3
4. หลักประสิทธิภาพ	4.46	0.34	มาก	4
5. หลักความโปร่งใส	4.46	0.38	มาก	5
6. หลักความมีส่วนร่วม	4.45	0.36	มาก	6
รวม	4.48	0.26	มาก	

การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x}=4.53$, S.D.= 0.34) รองลงมาตามลำดับได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.50$, S.D.=0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความมีส่วนร่วม ($\bar{x}=4.45$, S.D.= 0.36) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. **ด้านหลักนิติธรรม** พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานเดือนเงินเดือน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจตามกฎหมายที่เป็นธรรมอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. **ด้านหลักความรับผิดชอบ** พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 โรงเรียนมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก

3. ด้านหลักการตอบสนอง พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 โรงเรียนมีการจัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อลดข้อสงสัยของผู้ปกครอง และเป็นการสร้างทัศนคติที่ดี อยู่ในระดับมาก

4. ด้านหลักประสิทธิภาพ พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 โรงเรียนจัดวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 โรงเรียนจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากร อยู่ในระดับมาก

5. ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 โรงเรียนจัดทำรายรับ รายจ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 โรงเรียนจัดทำระบบตรวจสอบภายใน อยู่ในระดับมาก

6. หลักการมีส่วนร่วม พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม ใช้อำนาจอย่างยุติธรรมและมีใจเป็นกลาง และสร้างเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา และสร้างข้อตกลงร่วมกันโดยความเห็นชอบร่วมกันของฝ่ายบริหารและบุคลากร และปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และจรรยาบรรณ บุคลากรควรได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ใช้อำนาจตามกฎหมายด้วยความซื่อสัตย์กรณีตัวอย่าง ในการพิจารณาความดีความชอบ

1. ให้ประเมินตนเอง
2. แต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน
3. ให้คณะกรรมการรวบรวมผล

4. นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาโดยการแต่งตั้งตามขอบเขตของกฎหมายจากการมอบอำนาจของสภามายังสถานศึกษาโดยผู้บริหารแต่งตั้งกรรมการในการพิจารณาไม่น้อยกว่า 5 คน

2. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ การสร้างความสัมพันธ์ไมตรีที่ดี และกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการ ข้อปฏิบัติ จัดทำแบบขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ ในการขอใช้พื้นที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

3. ด้านหลักการตอบสนอง ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาให้หลากหลายช่องทาง เช่น Facebook Line สายตรงกับผู้บริหารวารสารของโรงเรียน และการประชุมผู้ปกครองเพื่อเปิดโอกาสผู้ปกครองได้ซักถามหรือเสนอแนะในข้อสงสัยเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งทัศนคติเชิงบวกให้กับผู้ปกครองของนักเรียน

4. ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจของโครงสร้างงานในสถานศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ นอกเหนืองานสอน ผู้บริหารมอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานโดยอ้างอิงกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจภาระงานตรงกัน และลดปัญหาในการเปลี่ยนสายงานในอนาคต และควรการประเมินผลการปฏิบัติตามคู่มือเพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมมีการปรับตามบริบททุกปีเพื่อให้ทันสมัยตลอดเวลา

5. ด้านหลักความโปร่งใส ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารจัดทำแผนผังโครงสร้างคณะกรรมการดำเนินการจัดทำระบบตรวจสอบภายในร่วมกับผู้บริหาร มีกฎระเบียบ การปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบราชการ สามารถตรวจสอบได้มีการประเมินตามบริบทจริงของสถานศึกษาจัดทำปฏิทินในการตรวจติดตามโดยขอคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัด เดือนละครั้ง เป็นประจำ และสรุปผลการประเมินเพื่อเสนอเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาในปีต่อไป

6. ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ก่อนดำเนินการต่าง ๆ ให้มีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาและหาแนวทางดำเนินการร่วมกัน และเลือกแนวทางจากมติในที่ประชุม และมีการบันทึกการประชุมแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบโดยทั่วกัน เพื่อที่จะได้แนวปฏิบัติในงานนั้น ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม เนื่องมาจากระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของราชการเป็นองค์ประกอบของการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปตามระเบียบของราชการ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลซึ่งกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ตั้งขึ้นต้องมุ่งให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ จึงต้องถูกใช้อย่างสม่ำเสมอและเสมอภาค สอดคล้องกับ ชื่นกมล กุมารสิทธิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหารพบว่าด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดข้อบังคับและแนวปฏิบัติใช้ภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษายอมรับและปฏิบัติตามข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน อาจเนื่องมาจาก สถานการณ์โรคติดต่อในปัจจุบันทำให้สถานศึกษา เพิ่มมาตรการป้องกันและขอความร่วมมืองดใช้สถานที่ราชการ และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับ ปราณีตย์ มีคม (2556 : 67) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น มุ่งผลสำเร็จของงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความร่วมมือ ร่วมใจ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีเวลาให้กับสถานศึกษา ทำให้ไม่ครบองค์ประชุม อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร สอดคล้องกับ จุฑาพงษ์ รัตนโชติ (2559 : 33) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปูอำเภอเมืองสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย

ข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปู เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม และรับรู้ ตรวจสอบการบริหารงาน ของผู้บริหารของเทศบาลบางปู

ตอนที่ 2 ผลศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ภาพรวมประเด็น ด้านหลักความร่วมมือมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรจัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันทำ SWOT วิเคราะห์นโยบาย จุดเน้น และ ร่วมกันสร้างกฎ ระเบียบและข้อบังคับควรมีความเป็นธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ มีวางแผนพัฒนาโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบ มีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ บุญเกิด พรภิญโญยิ่ง (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทาง การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของภาคเอกชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์ แนวทางการพัฒนาคือต้องสร้างกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่สถานศึกษากำหนดขึ้นควรมีความเป็นธรรม ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ และควรสร้างจิตสำนึกเรื่องการบริหารงานตามหลักนิติธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่าง ที่ดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับได้

1. ด้านหลักนิติธรรม ประเด็นสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายที่เป็น ธรรมอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติได้อย่างไรบ้าง สรุปได้ว่า ผู้บริหารโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม ใช้อำนาจอย่างยุติธรรมและมีใจเป็นกลาง และสร้างเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา และสร้างข้อตกลงร่วมกันโดยความเห็นชอบร่วมกันของฝ่ายบริหารและบุคลากร และปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และจรรยาบรรณ บุคลากรควรได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ใช้อำนาจตามกฎหมายด้วยความซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ ว่องไว (2562 : 16) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ผลวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาหลักนิติธรรม นิติ กฎหมาย โดยยึดกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสม มีการจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2. ด้านหลักความรับผิดชอบ ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนสามารถอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชนอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ การสร้างความสัมพันธ์ไมตรีที่ดี และกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการ ข้อปฏิบัติ จัดทำแบบขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ในการขอใช้พื้นที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ภูวินทร์ รักษ์พงศ์ (2559 : 34) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดองค์กรและโครงสร้าง

ทางการบริหารที่ชัดเจนและมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงต่อผลประโยชน์ของสถานศึกษาในการดำเนินการบริหารทุกด้านและสถานศึกษามีการมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตน

3. ด้านหลักการตอบสนอง ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนมีการจัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อลดข้อสงสัยของผู้ปกครอง และเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีอย่างไรบ้าง สรุปได้ว่า ผู้บริหารการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ให้หลากหลายช่องทาง เช่น Facebook Line สายตรงกับผู้บริหาร วารสารของโรงเรียน และการประชุมผู้ปกครองเพื่อเปิดโอกาสผู้ปกครองได้ซักถามหรือเสนอแนะในข้อสงสัย เพื่อแจ้งผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งทัศนคติเชิงบวกให้กับผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ กิตติธวัช วรณกิจ (2559 : 32) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลวิจัยพบว่า มีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่และการให้บริการให้กับผู้ได้บังคับบัญชาทุกตำแหน่ง จึงส่งผลให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการให้บริการของสถานศึกษา มีการสื่อสารช่องทาง เครือข่ายการบริหารสถานศึกษาให้นักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

4. ด้านหลักประสิทธิภาพ ประเด็นสัมภาษณ์ คือโรงเรียนควรมีจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจของโครงสร้างงานในสถานศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ นอกเหนืองานสอน ผู้บริหารมอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานโดยอ้างอิงกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจภาระงานตรงกัน และลดปัญหาในการเปลี่ยนสายงานในอนาคต และควรการประเมินผลการปฏิบัติตามคู่มือเพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมมีการปรับตามบริบททุกปีเพื่อให้ทันสมัยตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ฉัตรมงคล สูงเนิน (2561 : 34) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ผลวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับงบประมาณรายหัวของนักเรียน ผู้บริหารควรใช้งบประมาณให้ตรงกับวัตถุประสงค์และให้เกิดประโยชน์สูงสุด สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการทำงานและกระจายอำนาจให้ชัดเจน ผู้บริหารควรจัดหาบุคลากรเพิ่มเพื่อช่วยลดภาระของครู

5. ด้านหลักความโปร่งใส ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนควรจัดทำระบบตรวจสอบภายในให้เหมาะสมอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้บริหารจัดทำแผนผังโครงสร้างคณะกรรมการดำเนินการจัดทำระบบตรวจสอบภายในร่วมกับผู้บริหาร มีกฎระเบียบ การปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบราชการ สามารถตรวจสอบได้ มีการประเมินตามบริบทจริงของสถานศึกษาจัดทำปฏิทินในการตรวจติดตามโดยขอคำแนะนำจาก

หน่วยงานต้นสังกัด เดือนละครั้ง เป็นประจำ และสรุปผลการประเมินเพื่อเสนอเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษา ในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ (2557 : 67) ได้ศึกษาธรรมชาติขององค์การ ภาครัฐ ศึกษากรณีโรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมีระบบ ตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง 2) ประชาชน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ สามารถ ตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ทุกขั้นตอน 3) มีระบบการเงินพัสดุที่รัดกุม 4) การพิจารณาความดีความชอบของ บุคลากรในสถานศึกษาสามารถตรวจสอบและอธิบายได้ และ 5) มีการชี้แจงกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติ วินัย การลงโทษ ให้ทุกฝ่ายได้ทราบโดยเท่ากัน

6. ด้านหลักความร่วมมือมีส่วนร่วม ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน สรุปได้ว่า ก่อนดำเนินการ ต่าง ๆ ให้มีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาและหาแนวทางดำเนินการร่วมกัน และเลือกแนวทางจากมติในที่ประชุม และมีการบันทึกการประชุมแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบโดยทั่วกัน เพื่อที่จะได้แนวปฏิบัติในงานนั้น ๆ ไปใน ทิศทางเดียวกัน และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ วันเพ็ญ พานพิกุล (2554 : 67) ได้ศึกษาการบริหารจัดการในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชน วัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผลวิจัยพบว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม ได้ แสดงความคิดเห็น ในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของ กระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และ สถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควร เปิดรับความคิดเห็นในการปรับปรุงกฎระเบียบ ให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรมเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ

1.2 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกับ ชุมชนและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน

1.3 หลักการตอบสนอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีจุดประชาสัมพันธ์บริการข้อมูล ข่าวสารของ นักเรียนให้ผู้ปกครองได้เข้ามาใช้บริการ

1.4 ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้และแจกคู่มือการ ปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.5 ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบตรวจสอบภายใน

1.6 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในขนาดต่าง ๆ

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลในด้านการบริหารงานวิชาการ, ด้านการบริหารงานงบประมาณ, ด้านการบริหารงานบุคคล, ด้านการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กิตธวัช วรรณกิจ. (2559). การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จุฑาพงษ์ รัตนโชติ. (2559). ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปูอำเภอเมืองสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉัตรมงคล สูงเนิน. (2561). แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชินกมล กุมารสิทธิ์. (2553). สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- บุญเกิดพร ญญโญอิง. (2561). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของภาคเอกชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- ปราณีตย์ มีคม. (2556). ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- ภูรินทร์ รักษ์พงศ์. (2559). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- วันเพ็ญ พานพิกุล. (2553). การบริหารจัดการในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2557). ธรรมาภิบาลในองค์การภาครัฐ ศึกษากรณีโรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 . พิษณุโลก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.

การพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย

The Development of Design Through a Learning Management Course Based on Feng Shui Practice

ชลักรกมล ภาวัชชกุล และ สิรินธร สินจินดาวงศ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Chaluckkamol Phawaphatachakul and Sirinthorn Sinjindawong

Sripatum University, Thailand

Corresponding Author, Email: chaluckkamol@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการจัดการเรียนรู้ของนักออกแบบ ด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย 2) จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยสำหรับนักออกแบบ และ 3) ประเมินผลงานการออกแบบโลโก้ของนักออกแบบตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ย จำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักออกแบบอิสระ จำนวน 45 คน การวิจัยครั้งนี้มีแบบแผนการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้มีวิจัย คือ 1) แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย 3) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการอบรม และ 4) แบบประเมินการออกแบบโลโก้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการการจัดการเรียนรู้ของนักออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ปัจจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร ปัจจัยด้านหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย และปัจจัยด้าน ผลงานการออกแบบของนักออกแบบเป็นไปตามความต้องการของนักออกแบบ ทั้ง 3 ด้าน 2) ผลการตรวจสอบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยสำหรับนักออกแบบ ประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร การเลือกประสบการณ์การฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D.= 0.47) 3) นักออกแบบที่เข้าร่วมหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยมีผลประเมินความรู้ความเข้าใจ แสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมการออกแบบด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ยมีพัฒนาการและทักษะเพิ่มขึ้น และ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D.= 0.49) และ 4) นักออกแบบ จำนวน 45 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินมีจำนวน 41 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 74.55 จากเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

* วันที่รับบทความ: 13 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 15 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 16 สิงหาคม 2564

Received: August 13, 2021; Revised: August 15, 2021; Accepted: August 16, 2021

คำสำคัญ: การพัฒนาผลงาน; การออกแบบ; ศาสตร์ฮวงจุ้ย

Abstracts

This research there objectives were to 1) study the learning management needs of designers. with a course of learning management according to the science of feng shui 2) a course of learning management according to the science of feng shui for designers and 3) evaluate the designer's logo design according to the science of Feng Shui. The group of key informants consisted of four experts in feng shui design, derived from specific selections. The sample group consisted of 45 independent designers. The research tools used were 1) an in-depth interview approach, 2) a Feng Shui-based learning management course, 3) a post-training cognitive assessment form, and 4) a logo design assessment form. The statistics used in the research were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research revealed that 1) the learning management needs of designers with a curriculum of learning management according to the science of Feng Shui; Factors in the curriculum of learning management according to the science of feng shui and factors The designer's design results are in accordance with the designer's needs in all three aspects. 2) The results of the examination of the curriculum of learning management according to the science of Feng Shui for designers consist of determining the purpose of the course. Choosing a Training Experience and training evaluation According to the opinions of experts, it was found that the curriculum was appropriate at a high level ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = 0.47) 3) Designers who participated in Feng Shui learning management courses. There was a cognitive assessment, indicating that the participants in Feng Shui design training had increased development and skills and found that they were at a high level ($\bar{x}$ = 4.46, SD = 0.49.) and 4) 45 designers passed the assessment criteria, totaling 41 people, representing 74.55% of the specified assessment criteria, not less than 70%.

Keywords: Portfolio Development; Design; Feng Shui

บทนำ

ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา การประกอบธุรกิจต่างๆ หลายคนคงเคยได้ยินเรื่องการออกแบบสมัยใหม่ และศาสตร์ฮวงจุ้ยกันมาบ้างแล้ว บ้างก็อาจคิดว่าการออกแบบเป็นเรื่องของความสวยงามเพียงอย่างเดียว ส่วนฮวงจุ้ยนั้น เป็นเรื่องของความเชื่อส่วนบุคคล แต่ถ้าหากศึกษาให้ถ่องแท้จะ พบว่า ทั้งศิลปะและศาสตร์นี้ ต่างก็มีหลักการบางอย่างที่เป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์ และงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่พิสูจน์ได้ ซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคนในองค์กรและตัวธุรกิจเอง จึงเห็นได้ว่าทำไมโครงการใหญ่ ๆ หรือสิ่งก่อสร้างทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จถึงต่างก็ให้ความสำคัญอย่างมากกับการเลือกทำเลที่ตั้ง การออกแบบโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม การออกแบบโลโก้ รวมไปถึงการใส่ใจในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังนั้น ปัญหาที่ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการ ควรให้ ความสำคัญ คือการออกแบบ ที่ตั้งทำเลทอง ตามหลักฮวงจุ้ยเชื่อว่าทำเลที่ไม่ดีจะทำให้คน ในบ้านหรือองค์กรแตกแยกไม่พุดคุย และหันหลังให้กัน ควรหลีกเลี่ยงมุมอับ คับแคบ สามแยก ทางโค้ง หัวมุมถนน ทางตัน ท้ายซอย สันเขา หน้า

ผา พื้นที่ตัดภูเขาหรือเชิงภูเขา ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นมงคลแล้วยังไม่สะดวกและอาจเป็นอันตรายต่อการสัญจรของคนในองค์กร และลูกค้า อีกด้วย ทิศทางมงคล สำหรับลักษณะภูมิประเทศของไทย การหันหน้าร้านไปทางทิศตะวันออก และทิศเหนือจะช่วยให้ตัวอาคารร้อนน้อยกว่าอาคารที่หันหน้าไปทางทิศใต้และทิศตะวันตก ทิศทางที่เหมาะสมไม่เพียงแต่ทำให้อาคารมีอากาศถ่ายเทและมีแสงจากธรรมชาติส่องสว่างเพียงพอในตอนกลางวันแล้ว ยังจะช่วยประหยัดค่าไฟได้ไป ในตัวอาคารที่มีแสงแดดอ่อน ๆ และกระแสนลมจากธรรมชาติพัดผ่านเช่นนี้ ยังเสมือนเป็นการนำโชคลาภ และสิริมงคลมาสู่ผู้อาศัยตามศาสตร์ฮวงจุ้ย (เสริมจิตวิทยาการออกแบบ ผสานศาสตร์ฮวงจุ้ย, 2562 : ออนไลน์)

ศาสตร์ฮวงจุ้ยเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ทั้งการดำเนินชีวิตและดำเนินธุรกิจซึ่งชาวไทยส่วนใหญ่มิเชื่อสายเงินอยู่จำนวนมาก จึงได้รับอิทธิพลความเชื่อสืบทอดจาก บรรพบุรุษต่อ ๆ มาตามความเชื่อของชาวจีนเกี่ยวกับชะตาจีน (ที่ เชื่อว่า หากสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเราดีจะสามารถ ส่งเสริมชีวิตให้ดีขึ้น เช่น การจัดที่อยู่อาศัยและที่ทำงานมีการจัดวางอย่างเหมาะสมก็จะทำให้เกิดความขยัน มีสุขภาพที่ดี แต่หากที่ทำงาน หรือบ้านจัดวางไว้ไม่ดีก็จะส่งผลเกิดปัญหา อุปสรรค เจ็บป่วย หรือเคราะห์ร้ายได้ทำให้ต้องมีการปรับแก้ไขสภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งเสริมการดำเนินชีวิตด้วย “ศาสตร์ ฮวงจุ้ย” อันเป็นศาสตร์แห่งการใช้ชีวิตให้เกิดสมดุลกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาช่วยปรับการจัดวางสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย รวมถึงการเลือกทำเลที่ตั้งให้อยู่ในทำเลที่ดีขึ้น เมื่อเกิดความสุขกายสุขใจ ก็จะเกิดความมงคล และความเจริญรุ่งเรืองให้กับชีวิต (ชัยนันท์ พรหมเพ็ญ, 2557 : 98) อย่างเช่น ร้านอาหาร ถึงจะอร่อยรสชาติดีกว่าร้านอื่น แต่ถ้าทำเลไม่ดีไม่มีที่ให้ลูกค้าจอดรถหรืออยู่ในมุมที่คนไม่ค่อยเดินผ่านถึง เจ้าของร้านจะขยัน และบริการดีก็อาจสู้ ร้านอาหารอื่น ๆ ที่มีทำเลที่ตั้งร้านดีกว่าไม่ได้ เพราะลูกค้าไม่มาซื้ออาหาร ดังนั้น การดำเนินธุรกิจของชาวไทยเชื่อสายเงิน โดยเฉพาะการตั้งร้านค้าย่านเยาวราช ได้ให้ความสำคัญกับศาสตร์ฮวงจุ้ย ไม่ว่าจะเป็น การเลือกทำเลที่ตั้งร้านจนไปถึงการตกแต่งร้านให้เป็นไปตามหลักฮวงจุ้ยที่ดี (ภัทรา ธีรกุล, 2559 : 38)

ศาสตร์ฮวงจุ้ย นอกจากนิยมนำไปใช้ในการเลือกทำเลที่ตั้งแล้ว ยังมีการนำไปใช้กับการดำเนินธุรกิจในการช่วย สนับสนุนภาพลักษณ์ให้กับร้านค้า บริษัทและองค์การโดยเกี่ยวข้องกับการออกแบบ ได้แก่ การออกแบบตัวอาคารในงาน สถาปัตยกรรม การสร้างป้ายชื่อบริษัท การจัดแต่งด้านหน้าร้าน ซึ่งมักนำหลักฮวงจุ้ย กับศิลปะมาใช้สร้างภาพลักษณ์ ให้มีความสวยงามดึงดูดความสนใจ และยังมีลักษณะส่งเสริมความเป็นมงคลที่ดีให้กับธุรกิจองค์การ การประกอบธุรกิจของบริษัทและองค์การต่าง ๆ ในแต่ละประเทศ องค์การธุรกิจมีการดำเนิน กิจกรรมด้านสินค้าและบริการประเภทเดียวกัน เป็นจำนวนมาก และย่อมมีคู่แข่งทางธุรกิจการค้ามาก ด้วยเช่นกัน องค์การธุรกิจต่าง ๆ จึงต้องหาวิธีการเพื่อครองใจ ผู้บริโภค โดยใช้เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดมาเป็นอาวุธสำคัญในการสร้างแบรนด์ให้กับองค์การ ทำให้เกิดการรับรู้ และ จดจำองค์การกลายมาเป็นลูกค้า สามารถครองใจลูกค้าได้เหนือคู่แข่ง ซึ่งองค์การธุรกิจส่วนใหญ่ มักนำตราสัญลักษณ์ มาเป็นเครื่องมือสื่อสารในการสร้างแบรนด์ให้กับองค์การ โดยตราสัญลักษณ์ (Logo) ก็เปรียบเสมือนตราสินค้าซึ่งเป็นตัวแทน

ภาพลักษณ์ขององค์กร (Image) ที่สะท้อนถึงบุคลิกลักษณะเฉพาะทางเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะตน สร้างให้ มีความโดดเด่นเป็นเอกภาพ แตกต่างจากองค์กรธุรกิจคู่แข่งอื่น ซึ่งองค์กรชั้นนำทั่วโลกมักนิยมสร้าง เอกลักษณ์เฉพาะตนเองขึ้นมาผ่านการสื่อสารตราสัญลักษณ์องค์กร (Corporate Identity Logo) ที่เป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งในการสื่อสาร “ภาพลักษณ์ขององค์กร” ผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (ภัทรา ธีรกุล, 2559 : 38)

ปัจจุบันองค์กรธุรกิจต่าง ๆ ในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบรนด์ขององค์กรด้วย ศาสตร์ของ “ฮวงจุ้ย” อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นการปรับสมดุลทั้งศาสตร์และศิลป์ให้เหมาะสมและลงตัว องค์กรต่าง ๆ จึงหาวิธีการที่ปรับสมดุลในการสร้างแบรนด์ให้กับองค์กร เพื่อให้เป็นที่จดจำ และสามารถรับรู้ ภาพลักษณ์องค์กรได้เป็นอย่างดีสามารถดึงดูดลูกค้าได้เหนือคู่แข่งในธุรกิจ โดยเน้นการสร้างแบรนด์ ด้วย ตราสัญลักษณ์ ที่มีอัตลักษณ์ สี ฟอนต์ การ จัดวาง เป็นเครื่องมือในการสื่อสารแบรนด์องค์การสู่ภายนอก จาก ปัจจัยมูลเหตุที่ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญตามเนื้อหา ข้างต้น ตลอดจนการได้ศึกษางานวิจัยของ (ภัทรา ธีร กุล, 2559 : 38-39) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการจัดชุดองค์ ความรู้ เฉพาะเพื่อการสื่อสารในสื่อใหม่ (เว็บไซต์) ของธนาคารกสิกรไทย และบทความงานวิจัยอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องทำให้ ผู้วิจัย มีความสนใจ และตก ผลึกทางความคิดได้ว่า “ ฮวงจุ้ย ” Fengshui ศาสตร์ที่มีคำแปลตรงตามตัวอักษร ว่า “ลม ” และ “ น้ำ ” ที่ มีความเชื่อในการเชื่อมโยง ฟา และ ดิน เข้าด้วยกันที่มีอิทธิพลในการกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น การ จัด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาแบรนด์ขององค์กรด้วยศาสตร์ฮวงจุ้ยให้กับนักธุรกิจในสังคมไทยได้เข้าใจ อย่างมี เหตุผลและยอมรับ บทบาทของ “ฮวงจุ้ย” ว่ามีผลสัมพันธ์กับการพัฒนาแบรนด์ขององค์กร ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การ พัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮ วงจุ้ย” เพื่อเป็นการส่งต่อองค์ ความรู้ อย่างเป็นระบบผ่านการจัดการเรียนรู้ พัฒนาแบรนด์ขององค์กรด้วย ศาสตร์ของฮวงจุ้ย ว่ามีความเชื่อมโยงและให้ผลลัพธ์ กับแบรนด์องค์การอย่างไร การทราบถึงขั้นตอนการ พัฒนาแบรนด์ กลยุทธ์การปรับสมดุล ในการดำเนินธุรกิจ การเปลี่ยน แปลงเมื่อใช้ศาสตร์ฮวงจุ้ยเข้ามา เกี่ยวข้องยังประโยชน์แก่องค์กรธุรกิจที่สามารถนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสมถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการจัดการเรียนรู้ของนักออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ ของฮวงจุ้ย
2. เพื่อจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยสำหรับนักออกแบบ
3. เพื่อประเมินผลงานการออกแบบโลโก้ของนักออกแบบตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ ด้วยศาสตร์ฮวงจุ้ย จำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักออกแบบอิสระในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 118 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.2 จำนวน 45 คน โดยการกำหนดความคลาดเคลื่อน .05 และอำนาจการทดสอบ .90 (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2553 : 77)

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแบบแผนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกระบวนการดำเนินการวิจัยดังตารางที่ 1.1 ดังนี้

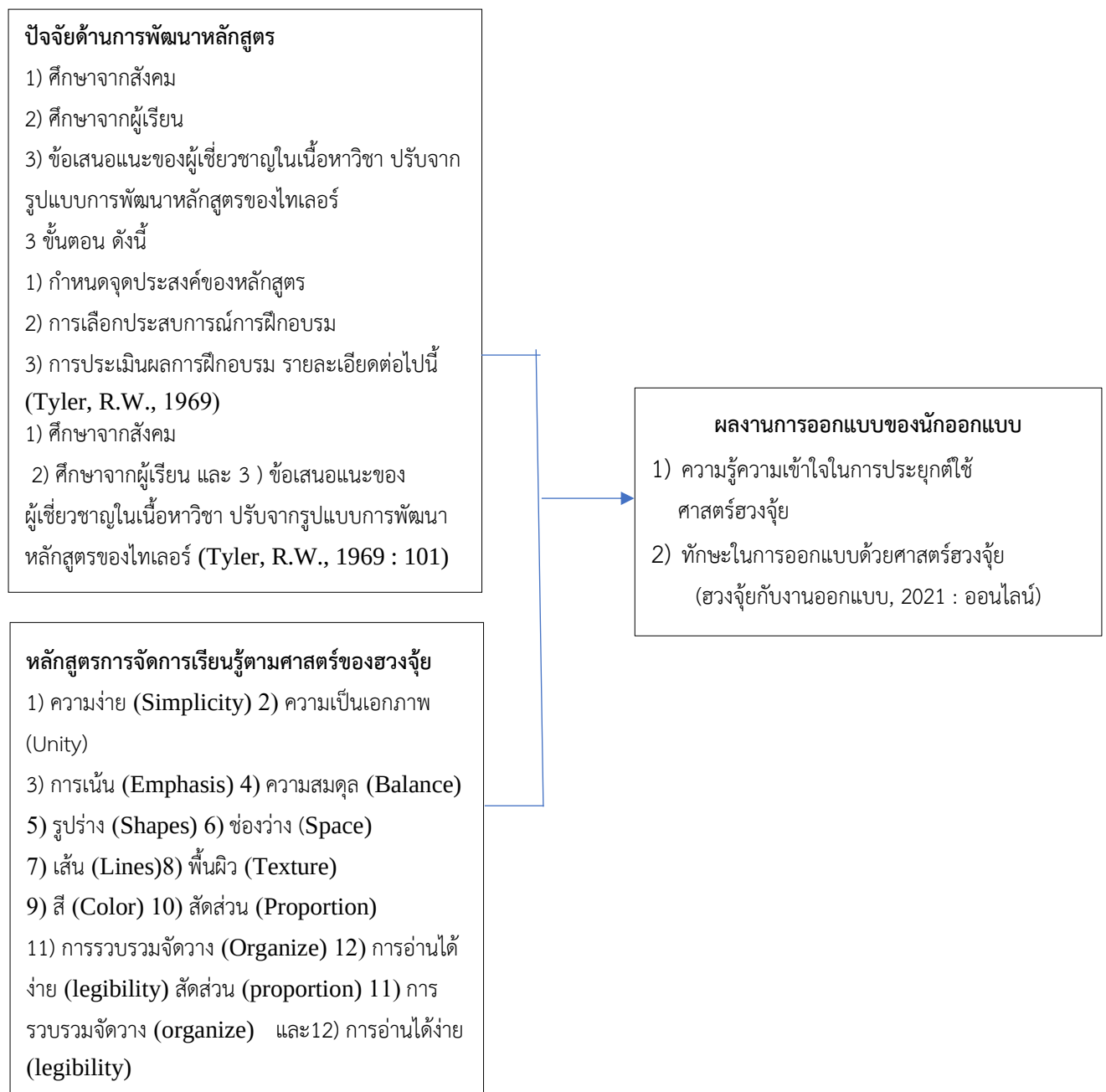
ตารางที่ 1.1 กระบวนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือวิจัย
ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการการจัดการจัดการเรียนรู้ของนักออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย	1.1 ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสาร บทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร 1.2 สร้างแนวทางการการสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบด้วยศาสตร์ฮวงจุ้ย จำนวน 4 คน เกี่ยวกับแนวทาง การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) 1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการประเมินค่า IOC มาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ย จำนวน 4 คน	- แนวทางการการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

	1.5 เมื่อเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำผลไปพัฒนาหลักสูตรต่อไป	
ระยะที่ 2 จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยสำหรับนักออกแบบ	2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ในระยะที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เพื่องานออกแบบ ด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ย	- หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่องานออกแบบ ด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ยสำหรับนักออกแบบ - แบบฟอร์มการลงทะเบียน - กิจกรรมระหว่างเรียน KAHOOT
	2.2 ออกแบบหลักสูตรฯ เพื่องานออกแบบ ด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ย และนำเสนอแนะต่ออาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง	- แบบประเมินความรู้ความเข้าใจหลักการอบรม
	2.3 นำเสนอหลักสูตรฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพ และความสอดคล้องจากการเพื่หาค่า IOC ดัชนีความสอดคล้อง 0.5-1.00	
ระยะที่ 3 ประเมินผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย	3.1 ประเมินผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ศาสตร์ของฮวงจุ้ยในการออกแบบโลโก้ ของนักออกแบบ เพื่อให้เชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างศาสตร์และศิลป์ของศาสตร์ฮวงจุ้ย และผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบประเมิน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00	-แบบประเมินการให้คะแนนการออกแบบโลโก้มีลักษณะคำตอบเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) และผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบประเมิน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.73

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้อย่างได้ศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก้ ปัจจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร (Tyler, R.W., 1969 : 101) หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวง จั๋ว และผลงานการออกแบบของนักออกแบบ (ฮวงจั๋วกับงานออกแบบ, 2021 : ออนไลน์) ซึ่งสามารถนำมา เป็นแนวทางของการวิจัยโดยใช้แนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอการสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

จากการใช้เครื่องมือแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ท่าน พบว่า จากจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 องค์ประกอบ ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 ท่าน เป็นเพศชาย 3 ท่าน และ เพศหญิง 1 ท่าน และทั้ง 4 ท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลของการวิจัย ตามลำดับ

2. ข้อมูลทั่วไปเชิงปริมาณ

จำนวนผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย “หลักสูตรปั้นโลโก้ให้ปังด้วยศาสตร์ฮวงจุ้ย” จำนวน 45 คน เป็นนักออกแบบอิสระ จำนวน 21 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.5 และนักศึกษาด้านการออกแบบ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 42.22 ตามลำดับ

ทั้งนี้ จากจำนวนผู้สมัครมีผู้ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 45 คน โดย จำนวนผู้ผ่านกระบวนการครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และเงื่อนไขในการส่งโลโก้หลังจากการอบรม มีจำนวน 45 คน และหลังจากการพิจารณา ให้คะแนนของแบบประเมินผลการให้คะแนนการพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของ ฮวงจุ้ย ผลปรากฏว่ามีผู้ผ่านเกณฑ์ประเมินคะแนนรวม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 41 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 74.55

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์การศึกษา ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการการจัดการเรียนรู้ของนักออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

จากการสัมภาษณ์ปัจจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลงานการ ออกแบบ ด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย” โดยใช้เครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ท่าน พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการจัดการเรียนรู้ของนักออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลศึกษาโดยครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและเงื่อนไขได้ผลการวิเคราะห์แต่ละประเด็น ดังนี้

ปัจจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร

1) ด้านสังคม มีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ คนทั่วไปในสังคมเกิดความไม่มั่นคง ทางจิตใจมากขึ้น การแสวงหาศาสตร์ความรู้ที่เป็นที่พึ่งทางใจ จึงกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง

2) ด้านผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรจะต้องออกแบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเข้าใจ ศาสตร์ทั้งสอง คือ การออกแบบและศาสตร์ฮวงจุ้ย โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ และการสอนเชิงทฤษฎี ควบคู่กับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการโดยเน้นกรณีศึกษาที่หลากหลาย

3) ด้านเนื้อหาวิชา หลักสูตรต้องออกแบบที่มีการอ้างอิงจากวิทยาศาสตร์ และสามารถอธิบายเหตุผลในการนำศาสตร์ฮวงจุ้ยมาออกแบบได้

ปัจจัยด้านหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ต้องเป็นหลักสูตรที่มีความน่าสนใจ และการออกแบบหลักสูตรให้ถูกต้องตามหลักการออกแบบ

ปัจจัยด้านผลงานการออกแบบของนักออกแบบ

1) ความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ฮวงจุ้ย สามารถสร้างความสมดุลและเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการประยุกต์การออกแบบ การเข้าใจถึงหลักของธรรมชาติ

2) ทักษะในการออกแบบด้วยศาสตร์ฮวงจุ้ย เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปสู่การต่อยอดด้านการออกแบบเชิงพาณิชย์

วัตถุประสงค์การศึกษา ข้อที่ 2 เพื่อจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย สำหรับนักออกแบบ ผลการศึกษาปรากฏผลได้ ดังนี้

การจัดทำหลักสูตรและประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนางานออกแบบด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ย โดยการ (ยกเว้น) หลักสูตรดังกล่าว ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง และสอดคล้องกับเงื่อนไข วัตถุประสงค์ของการวิจัย และจากการตรวจสอบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งการวิจัยได้กำหนดกระบวนการฝึกอบรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เทคนิคการสอน : Flipped Classroom) และใช้กิจกรรมระหว่างเรียนการสอบถามด้วย Google Form เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนางานออกแบบด้วยศาสตร์ของฮวงจุ้ย (โอภาส เกาไสยาภรณ์, 2560 : 42) ผู้วิจัยสามารถ สรุปผลการศึกษา ได้ดังภาพที่ 1.1 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ผลของการจัดทำหลักสูตร

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ฮวงจุ้ยในภาพรวม (ก่อนการเรียนรู้)

ความรู้ความเข้าใจ ในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ ฮวงจุ้ย	(n = 45)		ระดับความรู้ความเข้าใจ ในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ ฮวงจุ้ย	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
1.หลักสูตรนี้ทางผู้จัดทำหลักสูตร สามารถช่วยส่งเสริมให้นักออกแบบให้ได้ พบปะสังสรรค์และเพื่อนร่วมอาชีพที่	4.16	0.80	มาก	18
2. ผู้ออกแบบคิดว่าหลักสูตรนี้ สามารถพัฒนาความรู้และความสารถ เพื่อประยุกต์ใช้กับงานออกแบบจาก	4.43	0.65	มาก	9
3.ท่านสามารถนำความรู้ไปต่อยอด ความคิดสร้างสรรค์เพื่อไปประยุกต์ใช้ จากการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย	4.42	0.58	มาก	10

4. ทีมงานสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและจัดการเรียนรู้ก่อนเข้าห้องเรียนผ่านคลิปก่อน เพื่อให้ผู้เข้าเรียนได้ศึกษา เรื่องศาสตร์ของฮวงจุ้ย เพื่อความเข้าใจก่อนเข้าห้องเรียนในหลักสูตรระยะสั้นได้มากเพียงพอ	4.37	0.71	มาก	12
5. ท่านคิดว่าหลักสูตรนี้จะช่วยให้ท่านมีทักษะและสามารถวิเคราะห์โลโก้ตามหลักฮวงจุ้ยได้เพียงพอ	4.24	0.68	มาก	17
6. ท่านคิดว่าหลักสูตรที่จัดในครั้งนี้ตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่	4.36	0.70	มาก	13
7. หลักสูตรฮวงจุ้ยระยะสั้นนี้สามารถทำให้ท่านเข้าใจหลักการเบื้องต้นและนำไปประยุกต์กับองค์กรท่านได้หรือไม่	4.25	0.63	มาก	16
8. ท่านคิดว่ารูปทรง สี ลายเส้น และการจัดวางตำแหน่งมีผลต่อการปรับสมดุล ตามหลักฮวงจุ้ยหรือไม่	4.48	0.56	มาก	7
9. ความสำคัญของ "โลโก้ฮวงจุ้ย" จะต้องมีทั้งองค์ประกอบทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว	4.57	0.60	มากที่สุด	1
10. ความสำคัญของสีโลโก้ ควรจะเป็นสีเสริมมงคลและสีสนับสนุนของธาตุเจ้าของธุรกิจ ท่านให้ความสำคัญเพียงใด	4.50	0.64	มาก	5

11. ความสำคัญของการสื่อสารโลโก้ เพื่อตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ท่าน ให้ความสำคัญเพียงใด	4.50	0.64	มาก	4
12. ความสำคัญของ อัตลักษณ์ ตัวอักษร สี ขนาดการจัดวาง ที่ง่ายต่อ การจดจำและมีความชัดเจน	4.62	0.55	มากที่สุด	2
13. ความสำคัญที่ท่านให้การ ออกแบบที่ถูกหลักฮวงจุ้ยมากน้อย เพียงใด	4.31	0.73	มาก	14
14. ความเชื่อและทัศนคติที่มีความเชื่อ ว่าโลโก้ที่ถูกหลักฮวงจุ้ย สามารถ ส่งเสริมให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ มากน้อยเพียงใด	4.29	0.64	มาก	15
15. ความเชื่อและทัศนคติที่มีความ เชื่อว่า "ชื่อแบรนด์ หรือชื่อบริษัท " สามารถส่งเสริมให้ธุรกิจประสบ ความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด	4.39	0.61	มาก	11
16. ท่านคิดว่า ศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการ ออกแบบ จะช่วยเสริมในอาชีพนัก ออกแบบมากน้อยเพียงใด	4.47	0.62	มาก	8
17. ท่านคิดว่าศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการ ออกแบบจะเป็นประโยชน์และตัวคุณ และคนอื่นหรือไม่มากน้อยเพียงใด	4.48	0.60	มาก	6

18. ท่านคิดว่าหากมีความสนใจในด้านศาสตร์ ควรจะต้องศึกษาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการใช้ได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดโทษ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์สำคัญมากน้อยเพียงใด	4.50	0.64	มาก	3
รวม	4.41	0.47	มาก	

สรุปได้ว่า การดำเนินการในระยะที่ 2 เพื่อจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยสำหรับนักร้องแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ 2 ขั้นตอน คือ การเรียนรู้ในครั้งที่ 1 และการเรียนรู้ในครั้งที่ 2 ซึ่งทั้ง 2 ครั้งประกอบด้วย การเรียนรู้ กิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ (เกมส์ KAHOOT) เพื่อวัดทักษะความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ของฮวงจุ้ย ในการออกแบบโลโก้ และการประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการอบรม เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ หรือการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมในครั้งนี้ ซึ่งในลำดับต่อไปเป็นการอธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ใน ครั้งที่ 3 เป็นการตรวจประเมินผลงานการออกแบบโลโก้ ด้วยการประยุกต์ใช้ศาสตร์ของฮวงจุ้ยที่ผู้วิจัยได้ให้โจทย์ เพื่อฝึกปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ จากการผ่านการอบรมในครั้งที่ 2 เพื่อนำมาตัดสินตามเกณฑ์การประเมินในระยะที่ 3 จาก ผลการตรวจสอบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ฮวงจุ้ยสำหรับนักร้องแบบตาม ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.47)

วัตถุประสงค์การศึกษา ข้อที่ 3 เพื่อประเมินผลงานการออกแบบโลโก้ของนักร้องแบบตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

การให้คะแนนผลงานการออกแบบโลโก้ ผู้วิจัยประเมินผลการให้คะแนน เพื่อเป็นไปตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้คะแนน ซึ่งการใช้คะแนนผู้วิจัยได้กำหนด หลักเกณฑ์ไว้ 2 ส่วน คือ

- 1) คะแนนจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน จำนวน 5 ครั้งของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม
- 2) คะแนนจากการออกแบบผลงาน ที่เป็นไปตามองค์ประกอบของศาสตร์ของฮวงจุ้ย

ทั้งนี้ การประเมินผลการออกแบบโลโก้ คะแนนเต็มรวม 100 คะแนน โดยแบ่งสัดส่วนการให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนละ 50 คะแนน และ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของผู้ผ่านการอบรมจะต้องมีคะแนนรวม ทั้ง 2 ส่วนไม่น้อยกว่า 70 คะแนน ซึ่งผู้ผ่านการประเมินตามเกณฑ์จะได้รับเกียรติบัตร

จากกิจกรรมดังกล่าว มีผู้ส่งผลงานการออกแบบโลโก้ตามศาสตร์ฮวงจุ้ย จำนวน 55 คน ผลปรากฏว่ามีผู้ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 74.55 ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 จะได้รับ ประกาศนียบัตรประกาศเกียรติคุณจากผู้วิจัย

การจัดกลุ่มโลโก้ที่ผ่านการประเมินการให้คะแนน ซึ่งการออกแบบโลโก้โดยใช้ศาสตร์ของฮวงจุ้ยเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการออกแบบนั้น สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดถึงความลงตัว และความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ต่อยอดได้ คือ การตั้งชื่อแบรนด์ให้จำจดจำ การวิเคราะห์งานออกแบบ การออกแบบโลโก้ตามหลักฮวงจุ้ย องค์ประกอบของโลโก้ข้อห้ามของการทำโลโก้ และอัตลักษณ์ของแบรนด์ (Brand identity) ซึ่งจากการให้คะแนนของผู้วิจัย ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย พบว่า การออกแบบโลโก้ตราสินค้า “เพชรล้านนา” เป็นผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศที่มีผลงาน ที่เป็นไปตามองค์ประกอบ คือ ผู้เข้าอบรม รหัส A110 โดยผู้ชนะเลิศมีแนวความคิดในการออกแบบโลโก้โดยใช้ศาสตร์ ฮวงจุ้ยเข้ามาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ ดังนี้

1. แนวคิดด้านการออกแบบ

- 1) ตราสัญลักษณ์ออกแบบโดยใช้โครงสร้างตัวอักษร P จากคำว่า Pethlanna และใบไม้เพื่อสร้างลักษณะ การจดจำ
- 2) ลักษณะทางภาพให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวสู่ด้านบนของต้นไม้ที่กำลังงอกงาม แสดงถึง การพัฒนาการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สู่ความเจริญก้าวหน้า
- 3) ลักษณะเส้นโค้งในลักษณะน้ำ พ.พานและมือที่รองรับ แสดงถึงการประสานงานการส่งเสริม การ สนับสนุน การดำเนินงาน
- 4) การออกแบบโดยใช้ Golden Ration (สัดส่วนทอง)

2. แนวความคิดด้านศาสตร์ฮวงจุ้ย

- 1) ตัวอักษร P แสดงถึง การพัฒนา ขยายผล
- 2) ธาตุไม้ แสดงถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตร
- 3) ธาตุน้ำ แสดงถึง การสนับสนุน การส่งเสริมธาตุไม้ ความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินงาน
- 4) ธาตุลม แสดงถึง การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานการติดต่อเจรจาธุรกิจ

จากแนวความคิด 2 แนวคิดผู้วิจัยได้พิจารณาการประเมินในการให้คะแนนโดยคำนึงจากเกณฑ์ของหลักการออกแบบและการประยุกต์ใช้ศาสตร์ฮวงจุ้ยเป็นหลัก จึงส่งผลให้ ผู้เข้าอบรม รหัส A110 ได้รับรางวัลชนะเลิศในการออกแบบ ผลงานโลโก้ครั้งนี้ โดยผลงานการออกแบบ ของผู้ชนะเลิศได้รับการเลือกเพื่อใช้ในการเป็นตราสินค้าธุรกิจ “เพชรล้านนา”

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ฮวงจุ้ยในภาพรวม (หลังการเรียนรู้)

ความรู้ความเข้าใจ ในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ ฮวงจุ้ย	(n = 28)		ระดับความรู้ความเข้าใจ ในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ ฮวงจุ้ย	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักสูตรนี้ทางผู้จัดทำหลักสูตรสามารถช่วยส่งเสริมให้นักออกแบบให้ได้พบปะสังคมและเพื่อนร่วมอาชีพที่	4.17	0.90	มาก	18
2. ผู้ออกแบบคิดว่าหลักสูตรนี้สามารถพัฒนาความรู้และความสารถเพื่อประยุกต์ใช้กับงานออกแบบจากการเรียนรู้ศาสตร์ฮวงจุ้ย	4.50	0.69	มาก	6
3. ท่านสามารถนำความรู้ไปต่อยอดความคิดสร้างสรรค์เพื่อไปประยุกต์ใช้	4.46	0.69	มาก	11
4. ทีมงานสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและจัดการเรียนรู้ก่อนเข้าห้องเรียนผ่านคลิปก่อน เพื่อให้ผู้เข้าเรียนได้ศึกษาเรื่องศาสตร์ของฮวงจุ้ย	4.50	0.63	มาก	7
5. ท่านคิดว่าหลักสูตรนี้จะช่วยให้ท่านมีทักษะและสามารถวิเคราะห์โลโก้ตามหลักฮวงจุ้ยได้เพียงใด	4.17	0.72	มาก	16
6. ท่านคิดว่าหลักสูตรที่จัดในครั้งนี้ตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่	4.42	0.69	มาก	12
7. หลักสูตรฮวงจุ้ยระยะสั้นนี้สามารถทำให้ท่านเข้าใจหลักการเบื้องต้นและนำไปประยุกต์กับองค์กรท่านได้หรือไม่	4.25	0.64	มาก	15

8. ท่านคิดว่ารูปทรง สี ลายเส้น และ การจัดวางตำแหน่งมีผลต่อการปรับ สมดุล ตามหลักฮวงจุ้ยหรือไม่	4.57	0.63	มากที่สุด	4
9. ความสำคัญของ "โลโก้ฮวงจุ้ย " จะต้องมิต้องประกอบทั้งศาสตร์ และศิลป์ ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว	4.75	0.58	มากที่สุด	1
10.ความสำคัญของสีโลโก้ ควรจะเป็น สีเสริมมงคลและสีสนับสนุนของธาตุ เจ้าของธุรกิจ ท่านให้ความสำคัญ เพียงใด	4.57	0.63	มากที่สุด	5
11.ความสำคัญของการสื่อสารโลโก้ เพื่อตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ท่าน ให้ความสำคัญเพียงใด	4.71	0.53	มากที่สุด	3
12.ความสำคัญของ อัตลักษณ์ ตัวอักษร สี ขนาดการจัดวาง ที่ง่ายต่อ การจดจำและมีความชัดเจน	4.75	0.51	มากที่สุด	2
13.ความสำคัญที่ท่านให้กับการ ออกแบบที่ถูกหลักฮวงจุ้ยมากน้อย เพียงใด	4.32	0.72	มาก	14
14.ความเชื่อและทัศนคติที่มีความเชื่อ ว่าโลโก้ที่ถูกหลักฮวงจุ้ย สามารถ ส่งเสริมให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ มากน้อยเพียงใด	4.39	0.62	มาก	13
15.ความเชื่อและทัศนคติที่มีความเชื่อ ว่า "ชื่อแบรนด์ หรือชื่อบริษัท " สามารถส่งเสริมให้ธุรกิจประสบ ความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด	4.50	0.63	มาก	8

16.ท่านคิดว่า ศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการออกแบบ จะช่วยเสริมในอาชีพนักออกแบบมากน้อยเพียงใด	4.46	0.63	มาก	9
17.ท่านคิดว่าศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการออกแบบจะเป็นประโยชน์และตัวคุณและคนอื่นหรือไม่มากน้อยเพียงใด	4.39	0.62	มาก	12
18.ท่านคิดว่าหากมีความสนใจในด้านศาสตร์ ควรจะต้องศึกษาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการใช้ได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดโทษ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์สำคัญมากน้อยเพียงใด	4.46	0.63	มาก	10
รวม	4.46	0.49	มาก	

สรุปได้ว่านักออกแบบที่เข้าร่วมหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยมีผลงานการออกแบบหลักการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า ผู้เข้ารับการอบรมการออกแบบด้วยศาสตร์ของ ฮวงจุ้ย มีพัฒนาการและมีทักษะเพิ่มขึ้น และ พบว่า มีความเหมาะสม ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.49)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

จากผลการศึกษาการพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ ของฮวงจุ้ย ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1) ในการออกแบบหลักสูตรการออกแบบโลโก้ตามศาสตร์ฮวงจุ้ย ได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบ และได้สอบถามความจำเป็นเกี่ยวกับการออกแบบตามศาสตร์ฮวงจุ้ย ให้เป็นไปตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ถูกต้องและเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกใช้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลทั้งก่อนและหลังการอบรม จึงทำให้หลักสูตรที่ได้มีความเหมาะสมในระดับมาก

2) ผู้เข้าอบรมประเมินผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ยพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46, S.D. = 0.49$) ผลเป็นเช่นนี้เพราะผู้เข้าอบรมเกิดความรู้สึที่ดี ประทับใจ จากการได้ฝึกปฏิบัติด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโลโก้ การวิเคราะห์เหตุและผล การรู้จักคู่สี และหลักของศาสตร์ฮวงจุ้ย

ปัจจัยด้านหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย

1) เป็นหลักการที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งศาสตร์ของฮวงจุ้ย และหลักการออกแบบ หลักการทางการสร้างความงามตามทฤษฎีทางศิลปะสามารถประยุกต์ใช้เข้าด้วยกันได้

2) 12 ข้อที่กล่าวมาด้านบนล้วนแล้วเป็นศาสตร์ในเรื่องของการออกแบบ แต่ยังขาดในเรื่องของศาสตร์ฮวงจุ้ย เช่น ธาตุและสีคู่เทียบ สัญลักษณ์และธาตุคู่เทียบ เป็นต้น

3) การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรตามนี้เป็นการจัดตามหลักของทักษะความรู้ด้านการออกแบบเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้การเรียนรู้ประกอบไปกับการเรียนออกแบบทำได้ง่ายอย่างไรก็ตามควรเพิ่มเติมในส่วนของความรู้อื่น ๆ เชิงวิทยาศาสตร์ หรือรวมไปถึงประวัติศาสตร์ที่มาที่ไปของการดูฮวงจุ้ยด้วย และ 4) น่าสนใจอย่างไรก็ตามควรมุ่งเน้นให้สามารถนำองค์ประกอบข้างต้นมาประยุกต์ใช้กับ ทฤษฎีด้านการออกแบบทั่วไปได้ด้วย สอดคล้องกับ Tyler (1969 : 101) ที่ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดการออกแบบโครงสร้างหลักสูตร โดยใช้วิธี Means Ends Approach เป็นหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรที่เรียนว่า“หลักการของไทเลอร์” (Tyler’s rationale) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการออกแบบหลักสูตรและการสอนที่เน้นการตอบคำถามที่เป็นพื้นฐาน 4 ประการ 1.มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดให้ผู้เรียน 2.มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุถึง จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3.จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และ 4.จะประเมินผล ประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการศึกษาอย่างไรจึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ อาวิน อินทรังษี (2553 : 47-58) ได้ศึกษาเรื่อง สื่อกับการออกแบบอัตลักษณ์ พบว่า สื่เป็นองค์ประกอบกราฟฟิกในการวางระบบอัตลักษณ์สำหรับการกำหนดรูปแบบและแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์องค์กร Corporate (Identity Design) และสร้างตราสัญลักษณ์ Logo) ในการแสดงตัวตนง่ายต่อการจดจำของคนที่ได้พบเห็นสียังช่วยสร้างความแตกต่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้ตราสัญลักษณ์ไม่ซ้ำ หรือคล้ายกับคู่แข่ง อย่างเช่น องค์กรธนาคารในประเทศไทยมีการทำ Re-branding เพื่อปรับภาพลักษณ์ใหม่โดยมีการใช้สีเพื่อสร้างความแตกต่างในการสื่อความหมายองค์กร กำหนดเป็นสีประจำธนาคาร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการพัฒนาผลงานการออกแบบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์ของฮวงจุ้ย ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และนำผลจากการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1) ควรคำนึงถึงหลักการออกแบบตามศาสตร์ฮวงจุ้ย และศึกษาองค์ความรู้ด้านการตลาดเพื่อใช้ในการ เริ่มต้นธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ทางเลือกที่เกี่ยวกับฮวงจุ้ย โดยจะส่งเสริมให้ผู้เรียน และนักออกแบบ สามารถ สร้างธุรกิจตลอดจน เป็นผู้ประกอบการ Start Up ได้

2) นักออกแบบควรศึกษาศาสตร์ฮวงจุ้ยเพิ่มเติม เนื่องจากบางครั้งในการทำงาน นักออกแบบอาจ พบปะลูกค้า ที่มีความสนใจและมีความเชื่อในศาสตร์ฮวงจุ้ย จะส่งผลให้นักออกแบบสามารถออกแบบได้ตรง ความต้องการของลูกค้า

3) ปัจจุบันคนไทย และคนไทยเชื้อสายจีน ให้ความสำคัญและความสนใจในศาสตร์ฮวงจุ้ย เช่น การดำเนิน ธุรกิจ ที่อยู่อาศัย รวมถึงการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น หากนักออกแบบมีความเข้าใจศาสตร์ฮวงจุ้ย จะทำให้สามารถเลือกใช้ วัสดุ หรือวัตถุดิบในการผลิต ได้ถูกต้องตามหลักฮวงจุ้ย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ศึกษาความเป็นไปได้และโอกาสของการนำศาสตร์ด้านฮวงจุ้ย บรรจุในหลักสูตร ของการจัดการ เรียนการสอน สำหรับนักเรียนและนักศึกษา เพื่อสร้างพื้นฐานความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักของศาสตร์ฮวงจุ้ย

2) ทำการศึกษาโดยการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย ไปเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มแม่บ้าน เพื่อยกระดับการ สร้างตราสินค้า ให้มีมูลค่าสูงขึ้นตามศาสตร์ฮวงจุ้ย

เอกสารอ้างอิง

ชัยนันท์ พรหมเพ็ญ. (2557). *ฮวงจุ้ยเพื่อที่อยู่อาศัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ยูแอนด์ไอ อินเทอร์เน็ต.

ภัทรา ธีรกุล. (2559). *ศาสตร์ฮวงจุ้ยกับการจัดการชุดองค์ความรู้เพื่อการสื่อสารในสื่อใหม่ (เว็บไซต์) ของ ธนาคารกสิกรไทย*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร) คณะนิเทศศาสตร์และ นวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสริมจิตวิทยาการออกแบบ ผสานศาสตร์ฮวงจุ้ย. (2562). *เสริมจิตวิทยาการออกแบบ ผสานศาสตร์ฮวงจุ้ย*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.ryt9.com>

- อาวิน อินทร์ซี่. (2553). สื่ กับการออกแบบอัตลักษณ์. *วารสารวิชาการศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 3 (3), 47-58.
- โอภาส เกาไสยาภรณ์. (2560). *การออกแบบการเรียนรู้การสอนอีเลิร์นนิ่ง*. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฮวงจู้กับงานออกแบบ. (2564). ฮวงจู้กับงานออกแบบ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: <https://cadsondemak.com>
- Tyler Ralph W. (1949). *Basic Principia of Curriculum and Instruction*. Chicago: the University of Chicago press.

พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2

**People's Behavior in Decision Making in elect Members of the House of
Representatives's B.E. 2562 in Khon Kaen Province Constituency 2**

ทรงพล โชติกเวชกุล,

สุรพล พรหมกุล และ สมควร นามสีฐาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Songphon Choutikavatchagul,

Suraphon Promgun and Somkhuan Namseethan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: samrong.sea@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 399 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติไค-สแควร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบ ประชาชนมี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

* วันที่รับบทความ: 14 พฤศจิกายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 13 ธันวาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 14 ธันวาคม 2564

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

4. ข้อเสนอแนะพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า การสร้างความสนใจ ความกระตือรือร้นให้กับผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยผู้รับสมัครรับการเลือกตั้งต้องพัฒนาตามที่นโยบายที่เคยให้ไว้ ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนตามที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งต้องมีวิสัยทัศน์ที่จะนำพาพี่น้องประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี มีความปลอดภัยในสังคม

คำสำคัญ: พฤติกรรม; การตัดสินใจใช้สิทธิ; ผู้แทนราษฎร

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the level of people's behavior in decision-making to exercise their right to vote for members of the House of Representatives 2019 in Khon Kaen Province 2nd Constituency; 2) to compare the behaviors of the people according to their personal factors; 3) to study relationship between social factors and people's behavior in decision-making to exercise the right to vote for the aforesaid members; 4) to study the recommendations of people's behavior in decision-making to vote for the members of the House of Representatives. The sample group used in the study consisted of 399 people and 8 key informants. The tools used were questionnaires and interview forms. The statistics used to analyze the data were: Frequency, Percentage, Standard Deviation, and Chi-Square Statistics. For the qualitative research, the data were analyzed using contextual content analysis techniques.

The research results were as follows:

1) The level of people's behavior in deciding to exercise the right to vote for members of the House of Representatives 2019 in Khon Kaen Province Constituency 2 as a whole was at a high level.

2) Comparison results of people's gender, age, education level, occupation, monthly income revealed that their behavior in decision-making to exercise their right to vote for members of the House of Representatives 2019 in Khon Kaen Province, 2nd constituency was indifferent. This is not in accordance with the hypothesis set.

3) The relationship between social factors and people's behavior in deciding to exercise their right to vote for members of the House of Representatives 2019 in Khon Kaen Province, 2nd Constituency 2, had a statistically significant relationship at the 0.05 level.

4) Recommendations on people's behavior in deciding to exercise the right to vote for members of the House of Representatives are to create interest and enthusiasm for voters by the way that the candidates must develop the country in accordance with the policies previously provided; candidates must be competent and work on-site to support the people as they have promised; candidates must have a vision that will lead the people to gain well-being and safe in society.

Keyword: People's Behavior; Decision Making in elect Members; Representatives's.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ซึ่งการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคน จะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตนเองโดยตรง จึงต้องใช้ระบบตัวแทน โดยให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขในระยะเวลาคราวละสี่ปี หากหากปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีขาดประสิทธิภาพ ก็จะเลือกคนอื่นที่ดีกว่าในครั้งต่อไป ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยึดหลักการสำคัญ 6 ประการ 1) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน หมายความว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชน การปกครองต้องเป็นของประชาชน และเพื่อประชาชน 2) หลักเสียงข้างมากแต่คุ้มครองเสียงข้างน้อย หมายความว่า การตัดสินใจนโยบายสำคัญยึดถือเสียงข้างมากของส่วนใหญ่เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย 3) หลักการปกครองโดยกฎหมาย หมายความว่า ประชาชนทุกคนต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการคุ้มครอง โดยที่ทุกคนได้รับความยุติธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน 4) หลักสิทธิและเสรีภาพ คือประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 5) หลักความเท่าเทียมกัน ถือว่าประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันในทุกโอกาส ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่แบ่งแยกเพศ ศิพ ศาสนา ขนชั้น เรียกว่าไม่ลำเอียงเลือกที่รักมักที่ชัง 6) หลักเหตุผล คือการฟังเหตุผลของกันและกัน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน นั้นหมายความว่า กำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในทุกขั้นตอน เช่น กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน การที่ประชาชนมีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถลงประชามติและทำประชามติได้และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิลงนามเพื่อถอดถอนบุคลากรระดับสูง รวมถึงเน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จักรพันธ์ ชูเพชร, 2549 : 359-360) เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาททางการเมืองของตน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อการแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมของตน ซึ่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นใน ปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่ว่า มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 : 115) มาตรา 164 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อ ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ถอดถอนบุคคล

ออกจากตำแหน่งได้มาตรา 165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ รวมถึงยังมีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนท้องถิ่นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นมากขึ้น ดัง มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย จะเห็นได้อย่างชัดเจนก่อนการเลือกตั้งแทบทุกครั้ง นั่นก็คือ การซื้อเสียง จนกลายเป็น ค่านิยมที่ผิด ๆ ของประชาชนไปโดยปริยาย ซึ่งก่อนการเลือกตั้งมักจะได้ยินคำพูดที่ว่า “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ซึ่งโดยทั่วไปไม่ว่าในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัด สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทสรุปของประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หรือไม่ไม่มีใครคาดการณ์ได้ถึงอย่างไรทั้งปัจจัยด้านการศึกษา ด้านบทบาทของผู้นำทั้งปัจจัยด้านเงิน ย่อมไม่ใช่สิ่งชี้ขาดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยหรือมากได้แต่ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร ยังมีประเด็นด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของผู้สมัคร ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548 : 66)

รูปแบบและวิธีการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองที่แข่งขันกันนำเสนอนโยบาย ต่อ (ประชาชนนิยม) ประชาชนอย่างเอาใจจริงอาจจกกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อน ๆ ตลอดจนบทบาทของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น ทหาร ศาลยุติธรรม องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และกลุ่มองค์กรภาคประชาชน เป็นต้น ที่มี/ส่วนอย่างน่าสนใจในการกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองและพฤติกรรมการใช้สิทธิลงคะแนนของประชาชนในการเลือกตั้งครั้งนี้ การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง จึงนับว่ายังมีความสำคัญอย่างมากต่อการทำความเข้าใจ (โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมือง) เกี่ยวกับ “การเมืองเรื่องการเลือกตั้งของไทย” (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2543 : 235)

ยิ่งกว่านั้น การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ครบคลุมและครบถ้วนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจทางการเมือง และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น การศึกษาวิจัยหลายชิ้นจึงมีข้อเสนอแนะให้สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นกลาง ดังที่นักศึกษาศาสนาพระปกเกล้าได้นำเสนอความต้องการของประชาชนที่มีต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์จากการศึกษาวิจัย “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการเลือกตั้งระบอบประชาธิปไตยศึกษากรณีการเลือก :ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 มกราคม 2544” ว่า ประชาชนต้องการให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวสารระหว่างที่มีการหาเสียงเลือกตั้งโดยเน้นการรณรงค์การไปใช้สิทธิ โดยประชาชนสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ไปใช้สิทธิถึงผลดีที่ทุก ๆ คนได้มีส่วนเลือกคนดีเป็นเข้าไปทำงานพัฒนาประเทศต่อไป นอกจากนี้ในด้านเนื้อหาของข่าวสารหนังสือพิมพ์ควรนำเสนอข่าวที่เป็นความจริงเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาตัดสินใจในการเลือกตั้งได้ (เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์, 2544 : 2) อย่างไรก็ตาม ถือเป็นเรื่องยากที่จะมีกฎหมายหรือกรอบกติกาที่สมบูรณ์แบบ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ และข้อกำหนดในการเลือกตั้งจึงเป็น

เรื่องปกติ ทำให้การศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยในแง่กฎหมายและกรอบกติกาสถาบันของการเลือกตั้งต่อพฤติกรรมเลือกตั้งยังมีประเด็นที่สมควรพิจารณาเพิ่มเติมอีกมาก (ฐปนรรต พรหมอินทร์, 2545 : 65)

จังหวัดขอนแก่นเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการแข่งขันทางการเมืองค่อนข้างสูง และมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 10 คน มากเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2554 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคเพื่อไทยสามารถเอาชนะการเลือกตั้งทั้ง 10 เขตเลือกตั้ง ในขณะที่เขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 134,831 คน ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 106,631 คน บัตรดี 98,663 คน บัตรเสีย 4,117 บัตร บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 3,851 บัตร ผู้ชนะการเลือกตั้ง คือ นายภูมิ สารผล จากพรรคเพื่อไทย ต่อมาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2557 เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 จังหวัดขอนแก่น พบว่า เขตเลือกตั้งที่ 2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคเพื่อไทยสามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้เช่นเคย ต่อมาเมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2557 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมีมติ 6 ต่อ 3 เสียง ให้การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 เป็นโมฆะ เป็นเหตุให้รัฐบาลและกกต. ประกาศหาหรือกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ ล่าสุดคือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 เขตเลือกตั้งที่ 2 เดิมเป็นพื้นที่ของพรรคเพื่อไทย ผลปรากฏว่า นางอรอนงค์ สารผล ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคเพื่อไทยแพ้การเลือกตั้งในครั้งนี้ให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคพลังประชารัฐ คือ นายวัฒนา ช่างเหลา ซึ่งการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองของการเลือกตั้งเขตที่ 2 จังหวัดขอนแก่น ที่เคยเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยมายาวนานแต่ครั้งนี้นักแพ้การเลือกตั้งให้กับพรรคพลังประชารัฐ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ว่าเป็นอย่างไรและมีปัจจัยอะไรมีผลต่อพฤติกรรมของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ที่จะมีขึ้นในอนาคตอันใกล้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

โดยมีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อค้นหาข้อมูล แนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญตามลำดับเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2
2. การศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อทราบถึงพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2
3. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ (Interview)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดขอนแก่น โดยประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งเขตที่ 2 ณ ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 181,897 คนโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

- เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ ขนาดประชากร
 E คือ คลาดเคลื่อนเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

แทนสูตร

$$N = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$
$$N = \frac{181,897}{1 + 181,897(0.05)^2}$$
$$= \frac{181,897}{1 + 454.74}$$
$$= \frac{181,897}{455.74}$$
$$= 399.12$$
$$= 399 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 399 คน

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ที่เป็นประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 181,897 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 399 คน

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์ยามานะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 399 คนโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามระดับชั้นและการสุ่มอย่างง่าย (Sample randomsampling) ดังตารางที่ 3.1

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ตัวแทนของพรรคการเมือง จำนวน 3 คน ตัวแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ตัวแทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 2 คน รวมเป็น 8 คน จากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 งานวิจัยฉบับนี้ ใช้เครื่องมือในการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร หนังสือ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยแบ่งออกเป็นมีเนื้อหาประกอบ 4 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน โดยเป็นลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบปลายปิดที่มีตัวเลือกให้เลือกตอบ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ตามปัจจัยทางสังคม และข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของ เรนซิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert type) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ“พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. กำหนดเนื้อหาของแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปรการวิจัยและเนื้อหาของแบบสอบถาม

2. ร่างเครื่องมือการวิจัยแบบสอบถาม ตามประเด็นที่กำหนดให้ครอบคลุมทุกตอน

3. นำเครื่องมือการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4. แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ส่วนคือ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำร่างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเรียนปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา จำนวน 5 รูป/ท่าน

โดยนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance : IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = (\sum R)/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance : IOC)

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญและให้คะแนนดังนี้

1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเข้าทำการศึกษาวิจัยจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

2. แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างให้ได้ครบตามจำนวน 399 ชุด

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลทุกฉบับหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามเสร็จแล้ว

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วจึงได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ระดับการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย () ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ใช้ค่า F-test (One-way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่ามากกว่า 3 กลุ่มขึ้นไป

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตารางความถี่ด้านในพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequencies)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 399 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

โดยจำแนกตามเพศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน (ร้อยละ 53.13) เพศชายจำนวน 187 คน (ร้อยละ 46.87) จำแนกตามอายุส่วนใหญ่อายุ 26 - 35 ปี จำนวน 97 คน (ร้อยละ 24.31) รองลงมา อายุ 36-45 ปี จำนวน 84 (ร้อยละ 21.00) และอายุ 46-55 ปี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 16.29) ตามลำดับ จำแนกตามระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 113 คน (ร้อยละ 28.32) รองลงมา ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 96 คน (ร้อยละ 24.06) และระดับมัธยมศึกษาจำนวน 83 คน (ร้อยละ 20.80) ตามลำดับ จำแนกตามอาชีพ เกษตรกร จำนวน 107 คน (ร้อยละ 26.81) รองลงมา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 57 คน (ร้อยละ 14.28) และข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 51 คน (ร้อยละ 12.78) ตามลำดับ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 จำนวน 235 คน (ร้อยละ 58.90) รองลงมา 10,001 – 20,000 จำนวน 74 คน (ร้อยละ 18.55) และ 20,001 – 30,000 จำนวน 61 คน (ร้อยละ 15.29) ตามลำดับ

2. ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2

โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือด้านเหตุผลเลือกพรรค ($\bar{X}=4.06$) ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.95$) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.73$) ด้านเหตุผลเลือกตัวบุคคล ($\bar{X}=3.57$) และด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.21$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ตามปัจจัยส่วนบุคคล

(1) ประชาชนมีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

(2) ประชาชนมีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

(3) ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

(4) ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

(5) ประชาชนมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

(6) ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางข้อเสนอแนะพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพราะอยากได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ที่ดีและควรมีการรณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ

ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นคนที่ซื่อสัตย์ สุจริตต่อ ประชาชนและสังคมและควรมีการให้ความรู้กับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่องของสิทธิทางการเมืองของประชาชนและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง

ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง การตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครตัดสินใจเมื่อดูจากผลงานของผู้สมัคร และควรจัดให้มีการแนะนำตัวของผู้สมัครโดยให้สามารถแสดงความคิดเห็นและวิสัยทัศน์ของผู้สมัครเอง ห้ามโจมตีผู้สมัครคนอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีข้อมูลในการตัดสินใจเลือกตั้ง

ด้านเหตุผลเลือกตัวบุคคล ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีจริงใจต่อสังคมชุมชนผู้สมัครเป็นผู้ที่ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชนและเป็นเสมือนญาติพี่น้อง

ด้านเหตุผลเลือกพรรค พรรคที่มีนโยบายที่ดีต่อประชาชนและเป็นการต่อสู้ในแนวทางประชาธิปไตย เป็นพรรคการเมืองที่มีผลงานดีในอดีตที่ผ่านมา ที่ขึ้นชอบหัวหน้าพรรคมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และเป็นพรรคการเมืองของคนรุ่นใหม่เป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เป็นพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียงและเป็นพรรคที่เคยเป็นรัฐบาลมาก่อน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับ “พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล พรหมกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2557 : ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วน

ร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะเป็นหน้าที่ของตน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละด้านสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2

(1) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะชอบนโยบายพรรคการหาเสียงของผู้สมัคร การใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะอยากได้ผู้สมัครคนนั้น ๆ เป็นผู้แทน การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกุล ชื่นพัก และคณะ (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัย พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งและด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้งโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก

ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ นโยบายการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับของสังคม หัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณรงค์ เมืองโสภ (2550 : ก) ของ “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในระดับไม่แน่ใจ แยกตามรายด้าน ดังนี้ (1) ด้านผู้สมัครและพรรคการเมือง ประชาชนมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย (2) ด้านวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย (3) ด้านพฤติกรรมในการเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน

ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครก่อนวันเลือกตั้ง 2-3 วัน หรือ มากกว่านั้น การตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครเพราะสมาชิกในครอบครัว การตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครเพราะนโยบายในการหาเสียง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นกุล ชื่นพัก และคณะ (2561 : ก)

ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัย พบว่า ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก

ด้านเหตุผลเลือกตัวบุคคล

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อประชาชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชาติ แจ่มอัน (2546 : ก) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี : ศึกษากรณีอำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางสังคม ซึ่งได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของหัวหน้าคณะและคุณลักษณะของ พรรคการเมือง มีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ด้านเหตุผลเลือกพรรค

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เป็นพรรคการเมืองที่เคยเป็นรัฐบาลมาก่อน เป็นพรรคการเมืองของคนรุ่นใหม่ และชอบหัวหน้าพรรคซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ธิดารัตน์ ขวรัตน์สกุลกิจ (2559 : ก) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ด้านเหตุผลเลือกพรรคการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยทางสังคม

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ข้อที่ 2 โทรศัพท์ รองลงมาข้อที่ 4 สื่อออนไลน์ และข้อที่ 3 ป้ายโฆษณา/แผ่นพับ/ใบปลิว ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร อาจวิชัย (2558 : ก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการวิจัย พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน โดยมีพฤติกรรมเปิดรับสื่ออยู่ในระดับมากใน จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค รองลงมาคือ

เว็บไซต์ทั่วไป และสื่อโทรทัศน์ตามลำดับ และมีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยในจำนวน 3 ประเภทได้แก่ สื่อวิทยุ รองลงมาคือ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อนิตยสาร ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 ตามปัจจัยส่วนบุคคล

(1) เพศ

ประชาชนมีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจพร อาจวิชัย (2558 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสอดคล้องกับ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี 2557” ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร และสอดคล้องกับ อิทธิณณัฐ หงส์ชูเวช (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ เอกชาติ แจ่มอัน (2546 : ก) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี : ศึกษากรณีอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษา เพศ มีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่สอดคล้องกับ ณรงค์ เมืองโสภา (2550 : ก) ได้ทำการศึกษา “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษา พบว่า เพศ ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่แตกต่างกัน

(2) อายุ

ประชาชนมีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีเพศอายุต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจพร อาจวิชัย ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 และไม่สอดคล้องกับ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี 2557” ผลการศึกษาพบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร และไม่สอดคล้องกับ อธิธิณณัฐ หงษ์ชูเวช (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ ณรงค์ เมืองโสกา (2550 : ก) ได้ทำการศึกษา “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษา พบว่า อายุ ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่แตกต่างกัน

(3) ระดับการศึกษา

ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เบญจพร อาจวิชัย (2558 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและไม่สอดคล้องกับ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี

2557” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร และไม่สอดคล้องกับ อธิธิณณัฐ หงษ์ชูเวช (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ เอกชาติ แจ่มอัน (2546 : ก) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี : ศึกษากรณีอำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษา ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่สอดคล้องกับ ณรงค์ เมืองโสกา (2550 : ก) ได้ทำการศึกษา “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่แตกต่างกัน

(4) อาชีพ

ประชาชนมีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจพร อาจิวชัย (2558 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษาพบว่า อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี 2557” ผลการศึกษาพบว่า อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร และไม่สอดคล้องกับ อธิธิณณัฐ หงษ์ชูเวช

ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับ ณรงค์ เมืองโสภา (2550 : ก) ได้ทำการศึกษา “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษา พบว่า อาชีพ มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกัน

(5) รายได้ต่อเดือน

ประชาชนมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี 2557” ผลการศึกษาพบว่า รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร และสอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษาพบว่า รายได้ต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับ เบญจพร อาจวิชัย (2558 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า รายได้ต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่สอดคล้องกับ อธิ์ณณัฐ หงษ์ชูเวช (2556 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(6) ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ ด้านผู้มีอิทธิพลในชุมชน ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้ง

ที่ 2 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจพร อัจฉิชัย (2558 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557” ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม และสอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : ก) ได้ทำการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562” ผลการศึกษา พบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ เอกชาติ แจ่มอัน (2546 : ก) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี : ศึกษากรณีอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษา ปัจจัยทางสังคม ซึ่งได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์ และปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สมัคร คุณลักษณะของหัวหน้าและคุณลักษณะของพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุรพล พรหมกุล (2557 : ก) ได้ทำการศึกษา “พฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2557 : ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคม คือ บุคคลที่มีส่วนสำคัญที่สุดที่ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สื่อประชาสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และปัจจัยทางการเมือง คือ ด้านคุณสมบัติผู้สมัคร ด้านคุณสมบัติพรรคการเมือง ด้านคุณลักษณะของหัวหน้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2557 ในจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” ผู้วิจัยขอเสนอเป็นประเด็นที่ควรนำไปปรับใช้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” ผู้วิจัยขอเสนอเป็นประเด็นที่ควรนำไปปรับใช้ดังต่อไปนี้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้ง และให้ความรู้ ทั้งทางด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ด้านระยะเวลาการตัดสินใจเลือกตั้ง เหตุผลเลือกตัวบุคคล ด้านเหตุผลเลือกพรรค อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้สมัครเลือกตั้ง สามารถใช้หอกระจายข่าว ประจำหมู่บ้าน ชุมชน หรือเสียงตามสาย เพื่อแนะนำตัวเองในการลงสมัครรับเลือกตั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” ผู้วิจัยขอเสนอเป็นประเด็นที่ควรนำไปปรับใช้ ดังต่อไปนี้

ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งควรศึกษาผลการวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ในการกำหนดนโยบายและวิธีการหาเสียงให้ตรงกับความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปสู่การชนะการเลือกตั้ง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของประชาชนในการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็น ดังต่อไปนี้

ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวพฤติกรรมการลงพื้นที่หาเสียงของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ ในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นพฤติกรรมการลงพื้นที่หาเสียงการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน

ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ ชูเพชร. (2549). *การเมืองการปกครองไทย : จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปรับปรุงใหม่. ปทุมธานี: Punch Group.
- ฐปนรรต พรหมอินทร์. (2545). *กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี*. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- ณรงค์ เมืองโสภา. (2550). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- ธิดารัตน์ ขวรัตน์สกุลกิจ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก

- นุกูล ชื่นฟัก และคณะ. (2561). *พฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา*. ปรินญาตฤณีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- เบญจพร อาจวิชัย. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ไพบุลย์ บุตรเลียบ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี 2557*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 วันที่ 24 สิงหาคม 2550.
- เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์. (2544). *บทบาทการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของหนังสือพิมพ์มติชน : ศึกษากรณีการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2522-2544*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรพล พรหมกุล. (2557). *พฤติกรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2557 : ศึกษากรณีจังหวัดขอนแก่น*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อิทธิณณัฐ หงส์ชูเวช. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง: มหาวิทยาลัยเกริก.
- เอกชาติ แจ่มอัน. (2546). *พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี : ศึกษากรณีอำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เอกชาติ แจ่มอัน. (2546). *พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี : ศึกษากรณีอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). *การเมืองของพลเมืองสู่สหัสวรรษใหม่*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

การวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

**Analysis of Desired Outcomes of Education Based on the National
Educational Standards for Lower Secondary School Students**

เมษา นวลศรี และ กุลชาติ พันธุ์วรกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

Mesa Nuansri and Kullachat Pantuworakul

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Kullachat@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตาม เพศ ระดับชั้น และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 600 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง .80 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ t-test for independent sample และ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.246$, S.D. = .778) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามเพศ แต่มีความแตกต่างกันตามระดับชั้น และ ระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา; มาตรฐานการศึกษาของชาติ; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

* วันรับบทความ: 13 สิงหาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 22 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 24 สิงหาคม 2564

Received: August 13, 2021; Revised: August 22, 2021; Accepted: August 14, 2021

Abstracts

The purposes of the research were to 1) analyze the current stage of desired outcomes of education based on the national educational standards for lower secondary school students, and 2) compare the desired outcomes of education based on the national educational standards for lower secondary school students by gender, grade level and GPAX. This research was a descriptive research. Samples were 600 secondary school students, randomized by stratified - random sampling. The research instrument was a questionnaire which used a 5-point scale. The content validity of the scale ranged from .80 to 1.0 based on an index of item objective congruence by five experts. The reliability of the scale was .973 based on Cronbach's alpha reliability coefficient method. The data were analyzed by using descriptive statistics including frequency, percentage, means, and standard deviation, as well as by inferential statistical methods, including t-test for independent sample, and F-test for one-way ANOVA.

The results showed that 1) the lower secondary school students had the desired outcomes of education, based on the national educational standards, at the moderate level ($\bar{X}$ = 3.246, S.D. = .778) overall, and when considering each component separately, it was found that all components were at a moderate level; 2) the lower secondary school students had no difference in the desired outcomes of education based on the national educational standards by gender, but there were differences by grade level and cumulative grade point average (GPAX) at the statistically significant level of .05.

Keywords: Desired Outcomes of Education; Lower Secondary School Students; National Educational Standards

บทนำ

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกับมิติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการเมือง เพื่อสร้างศักยภาพของคนไทยให้เป็นกำลังคนคุณภาพมี คุณธรรม จริยธรรม มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหา ความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นผู้ที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและ การทำงาน เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีความพร้อมต่อการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการ ความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชนในการร่วมกัน พัฒนามาตรฐานการศึกษาไทยสู่สากลอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงนำมาสู่การกำหนดเป็น “มาตรฐานการศึกษาของ ชาติ” ซึ่งครอบคลุมการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยจนถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 8)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ ของ คนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่น และของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายรวมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา, 2561 : 1) โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติ จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579 กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ ต่างมีอุดมการณ์ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาและใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ การให้อิสระสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดว่า สถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (การประเมินตนเอง) โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษาของสถานศึกษา และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินภายนอกตามรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาและประเด็นอื่น ๆ ผ่านหน่วยงานต้นสังกัด โดยมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นิยาม ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำดังต่อไปนี้ (1) ผู้เรียนรู้ หมายถึง เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

ไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม (2) ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม และ (3) พลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 5-7)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นเป้าหมายให้นักเรียนนักศึกษาและคนไทยในยุค 4.0 พึ่งพิง แต่ในสภาพจริง ยังไม่มีรายงานที่สะท้อนถึงระดับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์เหล่านี้ว่าเกิดขึ้นจริงมากน้อยเพียงไร สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับสภาพที่คาดหวังไว้หรือไม่ อย่างไร ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลการให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพจริงเพื่อวิเคราะห์ระดับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะสะท้อนให้เห็นว่าในสภาพจริงนั้นนักเรียนมีระดับของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เป็นไปตามที่ระบุไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ในการพัฒนาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตาม เพศ ระดับชั้น และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 21,602 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 600 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มโรงเรียนในจังหวัดปทุมธานีที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 21 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยสุ่มมา 10 โรงเรียน สิ้นสุดขั้นตอนนี้จะได้โรงเรียนทั้งสิ้น 10 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 สุ่มนักเรียน จาก 10 โรงเรียนที่สุ่มได้จากขั้นที่ 1 โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ระดับชั้น (ม.1, ม.2 และ ม. 3) เป็นตัวแบ่ง โดยผู้วิจัยสุ่มนักเรียนระดับชั้นละ 20 คน ดังนั้น สิ้นสุดขั้นตอนนี้จะได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 600 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นผู้เรียนรู้ 2) การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 3) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1) เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย และหญิง
- 2) ระดับชั้นที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ม.1, ม.2 และ ม. 3
- 3) ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม (GPAX) แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ (เกรดตั้งแต่ 2.79 ลงมา), ระดับกลาง (เกรด 2.80 – 3.59), ระดับสูง (เกรดตั้งแต่ 3.60 ขึ้นไป)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จำนวน 1 ชุด ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น จำนวน 39 ข้อรายการ ครอบคลุมเนื้อหา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้เรียนรู้ ด้านการเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดย ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมตามข้อรายการนั้น ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด และ ระดับ 5 หมายถึง มีพฤติกรรมตามข้อรายการนั้น ๆ อยู่ในระดั้มากที่สุด ทั้งนี้ เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบคุณภาพทั้งความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) และค่าอำนาจจำแนก โดยมีรายละเอียดการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

3.1) การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อรายการ โดยคำนวณหาค่า IOC : Index Item of

Congruence มีเกณฑ์พิจารณาข้อรายการที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .80 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552 : 239) โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ .80 จำนวน 3 ข้อ และค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 36 ข้อ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ทุกข้อ จึงสรุปได้ว่าข้อคำถามทุกข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา

3.2) ผลการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงกับตัวอย่างทดลองใช้ (try out) จำนวน 40 คน โดยคำนวณหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) กลับกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ จำนวน 40 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .973 และมีค่าความเที่ยงรายด้านอยู่ระหว่าง .911-.946 ซึ่งมีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงมาก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 600 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .973 และมีค่าความเที่ยงของรายด้านอยู่ระหว่าง .918 -.948 ซึ่งมีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงมากในทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยฉบับนี้มีค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในอยู่ในเกณฑ์สูงมาก โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

องค์ประกอบ	จำนวน (ข้อ)	ค่าความเที่ยง	
		กลุ่มทดลองใช้ (n=40)	กลุ่มตัวอย่างจริง (n=600)
1) ด้านการเป็นผู้เรียนรู้	15	.925	.919
2) ด้านการเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม	15	.946	.948
3) ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	9	.911	.918
(รวมทั้งฉบับ)	39	.973	.973

3.3) ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามที่ โดยการคำนวณหาความสัมพันธ์แบบ corrected item-total correlation เพื่อใช้พิจารณาคัดเลือกข้อรายการบางข้อที่ไม่มีคุณภาพทิ้งไปก่อนที่จะพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยฉบับจริง โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อที่มีคุณภาพ คือ มีค่ามากกว่า .30 (Erkuş, 2003 : 135; Cristobal, Flavian, & Guinaliu, 2007 : 320) โดยผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่า r_i อยู่ระหว่าง .492 - .842 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.30 ทุกข้อ แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อมีคุณภาพด้านการจำแนกสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมกับตัวอย่างการวิจัยได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน ได้ข้อมูลกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง 600 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งมีจำนวนเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการ

วิจัยครั้งนี้ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเพศหญิง จำนวน 436 คน คิดเป็นร้อยละ 72.67 กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กระจายในจำนวนที่เท่ากันคือ ระดับชั้นละ 200 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ในระดับสูง (เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 3.60 ขึ้นไป) มากที่สุด จำนวน 257 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 42.83

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

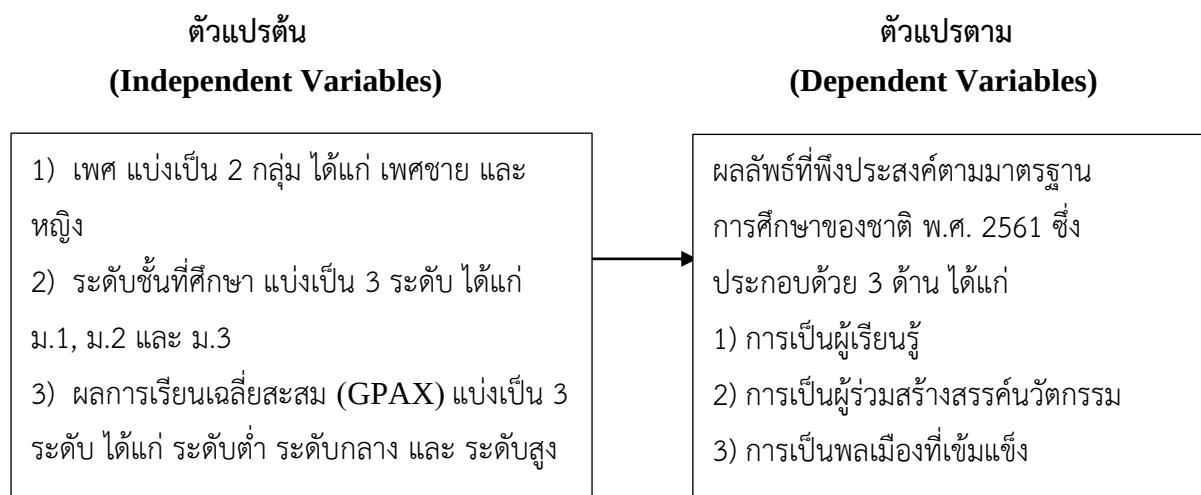
5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของชาติ พ.ศ. 2561 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการแปลผล โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลตามแนวของเบส (Best & Kahn, 2006 : 178) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของชาติ อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของชาติ อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของชาติ อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานของชาติ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตาม เพศ โดยใช้สถิติทดสอบที (t- test) จำแนกตามระดับชั้น (ม.1, ม. 2, ม.3) และจำแนกตามระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ซึ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ (เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 2.79 ลงมา) ระดับกลาง (เกรดเฉลี่ย 2.80 – 3.59) และระดับสูง (เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 3.60 ขึ้นไป) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จะทำการทดสอบรายคู่ภายหลัง (Post Hoc) โดยใช้วิธีของ Scheffe ในกรณีที่พบว่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกัน และใช้วิธีของ Dunnett T3 ในกรณีที่พบว่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยภาพรวม (n = 600)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับผลลัพธ์ที่พึง ประสงค์ของ การศึกษา
1	องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้เรียนรู้	3.063	.762	ปานกลาง
2	องค์ประกอบที่ 2 การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม	3.267	.814	ปานกลาง
3	องค์ประกอบที่ 3 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	3.408	.887	ปานกลาง
รวม		3.246	.778	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.246$, S.D. = .778) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา อยู่ระหว่าง 3.063– 3.408 โดยเรียงลำดับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{x} = 3.408$, S.D. = .887) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ($\bar{x} = 3.267$, S.D. = .814) และ องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้เรียนรู้ ($\bar{x} = 3.063$, S.D. = .762) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ

องค์ประกอบ	เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p	ผลการเปรียบเทียบ
การเป็นผู้เรียนรู้	ชาย	164	2.989	.780	-	.146	-
	หญิง	436	3.091	.755	1.458		
	Levene's Test for Equality of Variances $F = .001$, $p = .973$						
การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม	ชาย	164	3.176	.837	-	.093	-
	หญิง	436	3.301	.804	1.680		
	Levene's Test for Equality of Variances $F = .146$, $p = .703$						
การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	ชาย	164	3.309	.938	-	.094	-
	หญิง	436	3.445	.865	1.680		
	Levene's Test for Equality of Variances $F = .803$, $p = .371$						
ภาพรวม	ชาย	164	3.158	.808	-	.089	-
	หญิง	436	3.279	.764	1.702		
	Levene's Test for Equality of Variances $F = .051$, $p = .822$						

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent samples) ในภาพรวม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามเพศ และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นผู้เรียนรู้ การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์

นวัตกรรม และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่า ทุกองค์ประกอบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ผลการทดสอบ รายคู่
องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้เรียนรู้						
ระหว่างกลุ่ม	.738	2	.369	.634	.531	-
ภายในกลุ่ม	347.478	597	.582			
รวม	348.216	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 1.193, $df1 = 2$, $df2 = 597$, $p = .304$						
องค์ประกอบที่ 2 การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม						
ระหว่างกลุ่ม	.559	2	.279	.420	.657	-
ภายในกลุ่ม	396.655	597	.664			
รวม	397.213	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = .371, $df1 = 2$, $df2 = 597$, $p = .690$						
องค์ประกอบที่ 3 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง						
ระหว่างกลุ่ม	3.124	2	1.562	1.992	.137	-
ภายในกลุ่ม	468.090	597	.784			
รวม	471.214	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 1.138, $df1 = 2$, $df2 = 597$, $p = .321$						
ภาพรวม						
ระหว่างกลุ่ม	1.256	2	.628	1.038	.355	-
ภายในกลุ่ม	361.046	597	.605			
รวม	362.302	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 1.302, $df1 = 2$, $df2 = 597$, $p = .273$						

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามระดับชั้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นผู้เรียนรู้ การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่า ทุกองค์ประกอบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามระดับชั้นเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ผลการทดสอบรายคู่
องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้เรียนรู้						
ระหว่างกลุ่ม	16.098	2	8.049	14.468*	.000	แตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ GPAX _{สูง} > GPAX _{กลาง} GPAX _{สูง} > GPAX _{ต่ำ}
ภายในกลุ่ม	332.118	597	.556			
รวม	348.216	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = .038, <i>df</i> 1=2, <i>df</i> 2=597, <i>p</i> =.963 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe						
องค์ประกอบที่ 2 การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม						
ระหว่างกลุ่ม	16.350	2	8.175	12.814*	.000	แตกต่างกัน 2 คู่ได้แก่ GPAX _{สูง} > GPAX _{กลาง} GPAX _{สูง} > GPAX _{ต่ำ}
ภายในกลุ่ม	380.864	597	.638			
รวม	397.213	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = .350, <i>df</i> 1=2, <i>df</i> 2 = 597, <i>p</i> = .705 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe						
องค์ประกอบที่ 3 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง						
ระหว่างกลุ่ม	16.871	2	8.436	11.084*	.000	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 2 คู่
ภายในกลุ่ม	454.342	597	.761			
รวม	471.214	599				

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ผลการทดสอบรายคู่
						GPAX _{สูง} > GPAX _{กลาง} GPAX _{สูง} > GPAX _{ต่ำ}
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 1.281, <i>df</i> 1= 2, <i>df</i> 2= 597, <i>p</i> = .279 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe						
ภาพรวม						
ระหว่างกลุ่ม	16.400	2	8.200	14.153*	.000	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ GPAX _{สูง} > GPAX _{กลาง} GPAX _{สูง} > GPAX _{ต่ำ}
ภายในกลุ่ม	345.902	597	.579			
รวม	362.302	599				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = .135, <i>df</i> 1=2, <i>df</i> 2= 597, <i>p</i> = .874 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX) พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงทำการทดสอบรายคู่ภายหลังด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระดับสูงมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับปานกลาง และคู่ที่ 2 นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับสูงมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ คู่ที่ 1 นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระดับสูงมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับปานกลาง และคู่ที่ 2 นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับสูงมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.246$, S.D. = .778) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง สารสนเทศดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้ต่อเนื่องมายาวนานมากกว่า 10 ปี ได้หล่อหลอมให้ผู้เรียนโดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามกรอบของมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ด้านการเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านการเป็นผู้เรียนรู้ยังอยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าไม่ได้อยู่ในระดับที่เป็นวิกฤติ แต่ทั้งนี้ ยังมีโอกาสที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวทั้ง 3 ด้าน ให้สูงขึ้นอย่างเต็มศักยภาพด้วยแนวทางหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลกได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 5) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา อยู่ระหว่าง 3.063– 3.408 โดยเรียงลำดับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{x} = 3.408$, S.D. = .887) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม ($\bar{x} = 3.267$, S.D. = .814) และ องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้เรียนรู้ ($\bar{x} = 3.063$, S.D. = .762) ตามลำดับ ซึ่งสารสนเทศนี้แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านการเป็นผู้เรียนรู้ ถึงว่าการแปลผลจะอยู่ในระดับปานกลางแต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า อยู่ในระดับปานกลางที่ค่อนข้างต่ำทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบด้านการเป็นผู้เรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่ค่อนข้างซับซ้อนกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ

โดยมีตัวบ่งชี้ที่ค่อนข้างวัดได้ยาก อาทิ การรู้จักตนเองและผู้อื่น การมีเป้าหมายและทักษะการเรียนรู้ การบริหารจัดการตนเองเป็น การมีทักษะชีวิตเพื่อสร้างสุขภาวะ และการสร้างงานที่เหมาะสม เป็นต้น กอรปกับเป็นองค์ประกอบที่ค่อนข้างมีซับซ้อนและท้าทายเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ได้นั้น มีลำดับขั้นตอน ดังเช่นที่ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2561 : ออนไลน์) ได้อธิบายถึงขั้นตอนในการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตระหนักรู้ในปัญหา ความต้องการและความสนใจของตนเอง ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และการพัฒนาดตนเอง ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ โดยนำตนเองในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม รู้และแสวงความรู้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นที่ 4 ทบทวนตนเอง พัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต และขั้นที่ 5 พัฒนาคุณค่าการเรียนรู้ ด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามเพศ ทั้งภาพรวมและทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากระบบการศึกษาไทยได้จัดการเรียนการสอนที่มีความเท่าเทียมกันทั้งเพศชายและเพศหญิง ทุกคนได้เรียนรู้ภายใต้หลักสูตรเดียวกันด้วยรูปแบบเดียวกัน เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard- based curriculum) เหมือนกันทั้งประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตตรี พละกุล และ เมษา นวลศรี (2561 : 1-22) พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อจำแนกตามเพศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยได้อธิบายว่า อาจเนื่องมาจากนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงในช่วงวัยนี้ยังได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด อีกทั้ง ได้รับการศึกษาและการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์ และ วายุรักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์ (2560 : 100-111) พบว่า พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านการเป็นผู้เรียนรู้ พบว่า ไม่แตกต่างกันตามเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามระดับชั้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นผู้เรียนรู้ การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่าทุกองค์ประกอบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไม่แตกต่างกันตามระดับชั้นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงวัยที่มีอายุใกล้เคียงกัน การจัดการเรียนการสอนหรือหลักสูตรยังถือว่าอยู่ในช่วงชั้นเดียวกัน ดังนั้น ระบบความคิด ทักษะคิด ความชอบและพฤติกรรม จึงลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้อง

กับโรงเรียนสาธิตพัฒนา (2563 : ออนไลน์) ได้อธิบายเกี่ยวกับช่วงวัยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ว่าเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ โดยการจัดการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคล มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ ญาณคิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหาที่มีทักษะ ในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ จากคำอธิบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษามีลักษณะเป็นองค์รวมเป็นช่วงชั้นเดียวกัน ดังนั้น จึงเห็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ไม่แตกต่างกันตามระดับชั้น

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แตกต่างกันตามระดับผลการเรียนเฉลี่ย (GPAX) โดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระดับสูงมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับปานกลาง และคู่ที่ 2 นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับสูงมีคะแนนผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเป็นหลักฐานการประเมินอย่างหนึ่งที่แสดงถึงพฤติกรรมการเรียนรู้อันเกิดจาก ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ถูกวัดและประเมินผลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งเป็นหลักฐานที่สามารถบ่งชี้ถึงผลลัพธ์การเรียนรู้แบบองค์รวมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าจึงน่าจะมีแนวโน้มที่จะมีผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเป็นผู้เรียนรู้ สูงกว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ กาญจนา หุทธรชพงศ์ (2562 : 27-40) ซึ่งได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับการรู้ดิจิทัลที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่ โดยนำผลคะแนนการสอบวัดระดับการรู้ดิจิทัลและเกรดเฉลี่ยของผู้เรียนเมื่อสิ้นปีการศึกษา นำมาวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์ พบว่า ระดับคะแนนในการสอบมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ ($r = 0.393$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งอธิบายได้ว่า นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงจะมีแนวโน้มที่จะมีสมรรถนะดิจิทัลสูงกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า ซึ่งสามารถนำมาสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ได้เนื่องจากในวิจัยนี้มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะดิจิทัล อาทิ องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้เรียนรู้ มีตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการมีทักษะการสื่อสาร ความรอบรู้ทางข้อมูลสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อแก้ปัญหา เป็นต้น ดังนั้น จึงพอนำมาอภิปรายได้ว่าผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แตกต่างกันตามระดับผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากพิจารณาถึงหลักการและอุดมการณ์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่ต้องการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ ตลอดจนเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้นักเรียนมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในระดับที่สูงขึ้น โดยควรเริ่มจากสถาบันผลิตและพัฒนาครูในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จะต้องมีบทบาทในการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการ และส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการสนับสนุนกำกับ ติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (accountability) มีระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู ณาจารย์และบุคลากร หลักสูตรการเรียน การสอน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษาและการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นว่าอยู่ในระดับใด หากมีโอกาสในการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อขยายองค์ความรู้การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ หรือศึกษากลยุทธ์ในการส่งเสริมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

2.2 ควรศึกษาวิจัยด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงลึกเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ในเชิงกระบวนการ โดยลงพื้นที่จริงเก็บข้อมูลกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา หฤพรพงศ์. (2562). การรู้ดิจิทัลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 5 (2). 27-40.
- จิตตรี พละกุล และเมษา นวลศรี. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 14 (1), 1-22.
- โรงเรียนสาธิตพัฒนา. (2563). หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.satitpattana.ac.th/web/secondary1.php>
- วัลลภา วงศ์ศักดิ์รินทร์ และ วายุรักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์. (2560). พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 12 (ฉบับพิเศษ), 100-111.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <http://qa.vru.ac.th/pdf/.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. บริษัท 21 เซนจูรี จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *มาตรฐานการศึกษาของชาติกับการประกันคุณภาพการศึกษาของคนไทย*. บริษัท 21 เซนจูรี จำกัด.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2561). การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2564. แหล่งที่มา:

การแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอและบรรจุภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกของ
กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านbungสิบลี ตำบลโนนทอง

อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

**Processing of Pomelo Soap Products and Packing into Export Products of
the Pomelo Processing Group, Ban Bung Sib Si, Non Thong Subdistrict,
Kasetsomboon District, Chaiyaphum Province**

อินทราภรณ์ อินทรประจบ, ประมุข ศรีชัยวงศ์,
สมศักดิ์ จันผ่อง, ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และ ชูเกียรติ ผลาผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

**Inthuraporn Intaraprajob, Pramuk Srichaiwong,
Somsak Chanphong, Thanikarn Srichan and Chukiat Phalapol**
Chaiyaphum Rajaphat University, Thailand
Corresponding Author, Email : inthuraporn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสูตรและกรรมวิธีการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอ และฝักอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอ หมู่ 4 บ้านbungสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิในการตลาด การสร้างตราสินค้าและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 2) ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิต ทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอ หมู่ 4 บ้านbungสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สูตรพื้นฐานในการผลิตผลิตภัณฑ์สบู่เหลว พบว่า สูตรพื้นฐานที่นำมาทดลองมีคุณลักษณะต่างๆที่ผลิตได้ ดังนี้ สี : สีไม่มีสี กลิ่น : มีกลิ่นหอมพอเหมาะ ความข้น : เนื้อสบู่ค่อนข้างเหลว คณะผู้วิจัยจึงนำคุณลักษณะของสูตรพื้นฐานที่ผลิตได้ มาทำการดัดแปลงสูตรเพื่อศึกษาปริมาณที่เหมาะสมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลว ผสมเยื่อเปลือกส้มโอต่อไป และจากการศึกษาคุณภาพทางประสาทสัมผัสของสบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ จำนวน 3 ระดับ ได้แก่ 5:48.6 , 10:43.6 และ 15:38.6 % เพื่อหาสูตรมาตรฐานที่เหมาะสมในการผลิตสบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส พบว่า ผู้ทดสอบการใช้ให้คะแนนความชอบ สูตรที่ 2 มากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยด้าน สี ความเป็น

เนื้อเดียวกันและเนื้อสัมผัส(ความชื้น) ความชอบโดยรวม อยู่ในระดับชอบปานกลางถึงชอบมาก ส่วนในด้าน การชำระล้าง และกลิ่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) โดยที่สูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 5:48.6 % จะมีสีขาวขุ่น ความเป็นเนื้อเดียวกันและเนื้อสัมผัส(ความชื้น) ค่อนข้างน้อย เนื่องจากในสูตรมีปริมาณเยื่อเปลือกส้มโอน้อยกว่าอีก 2 สูตร ด้านการชำระล้างและกลิ่น ไม่แตกต่างจากสูตร อื่น ด้านความชอบโดยรวมผู้ทดสอบให้คะแนนความชอบสูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 10:43.6% มากที่สุด เพราะว่า เยื่อเปลือกส้มโอเมื่อผสมในปริมาณมากจะทำให้เกิดความชื้นมากขึ้น จึงเลือกสูตรที่มี เปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 10:43.6% ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อที่จะได้สบู่เหลวที่มีเนื้อสัมผัสค่อนข้างข้น มีกลิ่นหอมพอเหมาะที่นำมาใช้สำหรับผลิตสบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอจึงมีความมั่นใจ ในการผลิต และจากการศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อสบู่เหลวเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ พบว่า มีความพอใจชอบปานกลาง ร้อยละ 40 ลักษณะปรากฏ (สี) เข้มเล็กน้อย ร้อยละ 38 กลิ่นของสบู่เหลว ปานกลาง ร้อยละ 29 ลักษณะเนื้อสัมผัส (ความชื้น) ค่อนข้างข้นร้อยละ 57 และ ความรู้สึกไม่ระคายเคือง ร้อย ละ 100 จึงเป็นสูตรที่มีความเหมาะสมในการผลิตสบู่เหลวเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอสำหรับ ถ่ายทอดให้กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ

2. ผลการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิต ทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ หมู่ 4 บ้านบุงสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ การ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลว ผสมเยื่อเปลือกส้มโอ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่พึงพอใจด้านการ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.07 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก การดำเนินงาน โครงการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอและหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างมาก ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิต สบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอสำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งในการดำเนินการอบรม สมาชิกในกลุ่มสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอได้ร่วมกันนำสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมมาวิเคราะห์ เพื่อนำมาย้อนปรับสิ่งที่เป็ประโยชน์ให้เข้ากับกลุ่มของตนเอง ดังนั้นเป้าหมายของโครงการอบรมในครั้งนี้นับ ได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการครบถ้วนซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการครั้งนี้บรรลุไปได้คือ การที่สมาชิกใน กลุ่มการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอ เรียนรู้กระบวนการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสม เยื่อเปลือกส้มโอทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการในการผลิตอีกทั้งยังเพิ่มความชำนาญในการนำเทคโนโลยีมา ผลิตสบู่อีกด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์การจัดโครงการ

คำสำคัญ : การแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอ; กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงสิบลี

Abstracts

This research aims to 1) develop formulas and production methods. Processing of Pomelo soap products and training and development of pomelo product development group, Village No. 4, Ban Bung Sib Si, Non Thong Sub-district, Kasetsomboon District Chaiyaphum Province in marketing Brand building and packaging development 2) Transfer of knowledge and technology to develop production processes All to members of the Grapefruit Liquid Soap Processing Group, Village No. 4, Ban Bung Sib Si, Non Thong Sub-district, Kasetsomboon District Chaiyaphum Province. The research tools were 1) questionnaire 2) interview form Data analysis using basic statistics (mean, standard deviation) and content analysis.

This is reflected in the research findings.

1. Basic formulas for producing liquid soaps. The basic formulations used in the experiment were found to have differing characteristics. Color : Clear, colorless. Odor : Good smell. Thickness: The texture of the soap is rather fluid. The research team thus used the characteristics of the base formula that can be produced. Modify the formula to determine the appropriate quantity for the treatment of liquid soap products. Continue to mix the pulp of the grapefruit. And from the study of sensory quality of liquid soap mixed with grapefruit pulp : grapefruit pulp juice at 3 levels, namely 5:48.6 , 10:43.6 and 15:38.6%, to find a standard formula that Suitable for the production of liquid soap mixed with grapefruit pulp : grapefruit pulp juice In the sensory quality assessment, it was found that the test subjects gave the second formula the most favorable score, which was the mean of color, homogeneity and texture (thickness). On a moderate level to enjoy a lot. In regards to cleaning and odour, there is no significant difference. The statistical significance ($p > 0.05$) of 5:48.6% grapefruit pulp was opaque white. Homogeneity and texture (thickness) are comparatively lower because the formula contains less grapefruit pulp than the other two formulas. No different from other formulas In terms of overall liking, the testers gave the most favorable score for the formula with grapefruit peel: grapefruit pulp juice 10:43.6% because the grapefruit peel pulp when mixed in large quantities would have a thicker consistency. The formula with grapefruit skin was selected: Grapefruit pulp juice 10:43.6% in this study in order to get a liquid soap with a rather thick texture. It has a good smell to be used for the production of liquid soap mixed with grapefruit pulp : grapefruit pulp is therefore confident in its production. And from the study of consumer acceptance towards grapefruit peel liquid soap : grapefruit peel pulp juice, it was found that there was moderate satisfaction at 40 percent, appearance (color), slightly darker, 38%, moderate odor of liquid soap. 29%, texture (thickness) 57% and non-irritating feeling 100%. Therefore, there is a suitable formula for producing liquid grapefruit skin soap: grapefruit pulp juice for transfer to the group. Processing of grapefruit liquid soap products

2. Results of knowledge transfer and technological development of production processes All to members of Grapefruit Liquid Soap Processing Group, Village No. 4, Ban Bung Sib Si, Non Thong Sub-district, Kasetsomboon District Chaiyaphum Province Transfer of knowledge and technology to develop all production processes to members of the liquid soap product processing group. Whisk together the grapefruit pulp. When considering each aspect, it was found that the participants in the project Most of them were satisfied with public relations and project publicity, with an average of 4.07 being very satisfied. Implementation of the project revealed that members of the grapefruit-based liquid soap production group Mix grapefruit pulp peel and various departments. Local governments pay close attention to these activities. In transferring knowledge in the production of grapefruit herbal liquid soap Mixing grapefruit peels successfully and successfully in which the training for members of the

grapefruit herbal liquid soap group Together, the grapefruit pulp blenders took what they learned from their training and analyzed them in order to adapt the benefits to their group. Therefore, the purpose of this training program can be seen to be that the project objectives have been fully achieved. Members of Grapefruit Liquid Soap Company Mix grapefruit paste. Learn how to make grapefruit herbal liquid soap Mixing grapefruit peel pulp in every step and every production process, as well as increasing the expertise in using technology to make soap as well. Achievement of project corporate objectives.

Keywords : Pomelo Soap Product Processing; Pomelo Product Processing Group Ban Bung Sip Si

บทนำ

จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่ผลิตส้มโอที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ที่บ้านหนองผักหลอด หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอบ้านแท่น ปลูกส้มโอพันธุ์ทองดีที่มีคุณภาพดี เปลือกไม่หนา เนื้อฉ่ำ รสหวานไม่ซ่า ตรงตามที่ต้องการและมีคุณภาพดีพอที่จะส่งออกได้ พื้นที่ผลิตส้มโอที่สำคัญโดยเฉพาะพื้นที่หมู่ 4 บ้านบุงสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกส้มโอมานาน เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้ปลูกส้มโอ มีนายเสมียน นราพล เป็นประธานกลุ่ม มีเกษตรกรเป็นสมาชิกประมาณ 70 ราย ปลูกส้มโอพันธุ์ต่าง ๆ รวมทั้งส้มโอพื้นเมือง จำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและมีบางส่วนส่งไปจำหน่ายในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียง อาทิ จังหวัด ขอนแก่น เกษตรกรในกลุ่มนี้มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตส้มโอค่อนข้างน้อย มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (โรค-แมลง) แต่มีการใช้ค่อนข้างน้อย ทำให้ได้ผลผลิตไม่สมบูรณ์ ผลมีขนาดเล็ก (มีขนาดไม่เกินเบอร์ 3 เส้นรอบวงประมาณ 14 นิ้ว) มีลักษณะรูปลักษณ์ที่ไม่สวยงาม มีร่องรอยการทำลายของแมลง ผลมีการร่วงมาก รสชาติของส้มโอพันธุ์ทองดีที่ผลิตในบริเวณนี้ มีรสชาติด้อยกว่าส้มโอทองดีที่ผลิตในพื้นที่อื่น (บ้านแท่น) ทำให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาต่ำ โดยผลใหญ่ขนาดเบอร์ 3 จำหน่ายเองในตลาดได้ในราคาผลละไม่เกิน 20 บาท ส่วนผลที่มีขนาดเล็กกว่า จำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางได้ในราคาผลละ 3-5 บาท หรือบางครั้งอาจจำหน่ายตามน้ำหนัก กิโลกรัมละ 3-4 บาท เกษตรกรจึงขาดรายได้และขาดแรงสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการผลิตส้มโอของเกษตรกรในพื้นที่นี้ ยังต้องการการพัฒนากระบวนการผลิต (production improvement) ไปในทิศทางที่เหมาะสมกับแนวทางที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เป็นแหล่งผลิตส้มโอที่มีคุณภาพในสามารถระดับประเทศ ส่งออกสู่ตลาดได้อย่างกว้างขวาง แต่จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ผลผลิตส้มโอส่วนหนึ่งที่เก็บเกี่ยวได้ มีผลที่ขนาดไม่ได้มาตรฐาน มีผิวลาย ผิวขรุขระ อยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ราคาตกต่ำและไม่สามารถส่งขายได้ แม้ว่าคุณภาพของเนื้อภายในผลจะยังดีก็ตาม โดยเฉพาะพันธุ์ทองดีซึ่งเป็นพันธุ์ที่ปลูกมากที่สุดพันธุ์หนึ่ง แต่เนื่องจากปัจจัยคุณภาพภายนอกสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค คือ ผิวเปลือกที่สวยงาม สีสม่ำเสมอและไม่มีรอยแผล จากปัญหาดังกล่าวคณะผู้วิจัย

จึงประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา โดยการนำส้มโอที่มีเปลือกลายขรุขระ ส้มโอที่ขนาดไม่ได้มาตรฐาน แต่ภายในมีรสชาติและคุณภาพที่ดีมาทำ “การถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สับส้มโอและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ส้มโอ” ซึ่งนับว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจชนิดหนึ่ง เพราะสามารถทำได้ง่าย มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากและเหมาะต่อการใช้ทำความสะอาด ขำระล้างและบำรุงดูแลผิวพรรณ และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวยังมีจำหน่ายในท้องตลาดอยู่น้อย การเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ด้วยการเพิ่มปริมาณใยอาหารจากส้มโอและเปลือกส้มโอ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าของเปลือกส้มโอที่เป็นของเหลือทิ้ง พบว่าการเติมเปลือกส้มโอลงในผลิตภัณฑ์นั้นจะทำให้โปรตีนลดลงเนื่องจากน้ำมันหอมระเหยในเนื้อส้มโอและเปลือกส้มโอส่วนปริมาณความชื้น, เส้นใย, เถ้าและปริมาณไขมันจึงทำให้ผิวพรรณสวยงาม โดยการเติมเปลือกส้มโอนั้นทำให้อายุการเก็บรักษานั้นสามารถเก็บไว้ได้นานขึ้น จึงนิยมนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงความงามเช่น สบู่ สบู่เหลว โลชั่นบำรุงผิวหรือสกตเป็นน้ำมันหอมระเหย เป็นต้น (วันเพ็ญ แสงทองพินิจ และคณะ, 2557) จึงมีศักยภาพสูงทางการค้า ด้วยการนำผลการศึกษาของคณะผู้วิจัยที่ได้มีการศึกษาการแปรรูปส้มโอเป็นผลิตภัณฑ์สับส้มโอ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังมีการพัฒนาสูตรให้มีเนื้อสัมผัสและกลิ่นหอมธรรมชาติสมุนไพรเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค และนำมาวิเคราะห์อายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ทั้งในอุณหภูมิห้องและอุณหภูมิตู้เย็น เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เอื้อต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมก่อนนำไปผลิตเชิงพาณิชย์ต่อไป และนำมาถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนหมู่ 4 บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ปลูกส้มโอ จังหวัดชัยภูมิให้สามารถขยายตลาดออกไปให้กว้างมากยิ่งขึ้นและเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย

ดังนั้น คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ตระหนักถึงความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ในฐานะมหาวิทยาลัยอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ดังกล่าว คณะนักวิจัยจึงได้ร่วมมือกับชุมชนจัดทำโครงการวิจัยนี้ เพื่อให้ชุมชนต่อยอดการผลิตส้มโอที่ไม่ได้ขนาด ส้มโอที่ผิวขรุขระไม่สวยงามและนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สับส้มโอที่ได้รับการยอมรับในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะให้มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น สร้างงาน สร้างรายได้แก่สมาชิกและชุมชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์สับจากส้มโอ ให้เป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอหมู่ 4 บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จากสับส้มโอของกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอหมู่ 4 บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ให้ก้าวสู่การเป็นผลิตภัณฑ์สามารถส่งออกสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับส้มโอเป็นผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้สู่ครัวเรือนและชุมชนได้เป็นจำนวนมากต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสูตรและกรรมวิธีการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอ และฝักอบรมและพัฒนากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอ หมู่ 4 บ้านบุงสิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิในการตลาด การสร้างตราสินค้าและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์
2. เพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบวนการผลิต ทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอ หมู่ 4 บ้านบุงสิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 105) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงสิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific purposive Sampling) จำนวน 15 รายและการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอและบรรจุภัณฑ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอและบรรจุภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงสิบสี และความพึงพอใจของเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงสิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงสิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 70 ราย
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบุงสิบสี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific purposive Sampling) จำนวน 15 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการ

2. เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์สับส้มโอและบรรจุภัณฑ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อการส่งออกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

3. แบบประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ

การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ทำการตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อมั่น ดังนี้

ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ในการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้แนวคิดต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามที่นำไปทดสอบกลับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน เท่ากับ 0.95 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏผลความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัย วิเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์สับ ส้มโอ โดยใช้เทคโนโลยีระดับชุมชนเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมาตรฐาน การพัฒนาสูตรและกรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์สับส้มโอ งานวิจัยทั้งในด้านอุตสาหกรรมอาหาร การตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์เป็นฐานองค์ความรู้ ในการพัฒนาและแปรรูปส้มโอที่ไม่สามารถจำหน่ายได้เนื่องจากความไม่สวยงามและไม่ได้มาตรฐานของผลผลิตให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถเพิ่มมูลค่าของส้มโอได้

2. ศึกษาปริมาณเปลือกส้มโอที่เหมาะสมการพัฒนาสูตรและกรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์สับส้มโอ ทั้งสับก่อนและสับเลว (จากแบบการสำรวจข้อมูลตลาดและแบบสอบถามผู้บริโภคและชุมชน)

3. ศึกษาสูตรพื้นฐานของการผลิตสับเลวและสับก่อน โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงสูตรพื้นฐานของการผลิตสับเลวและสับก่อน จากบทความคลินิกเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ พลนอก เพื่อจะหาสูตรตั้งต้นพื้นฐานที่ดีที่สุด ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สับเลวและสับก่อนต่อไป

4. การศึกษาดูงานชุมชนที่มีการผลิตสับส้มโอและสับสมุนไพร เพื่อสอบถามสูตรและกรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์สับส้มโอทั้งสับก่อนและสับเลว เพื่อจะหาสูตรตั้งต้นพื้นฐานที่ดีที่สุด ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์สบู่เหลวและสบู่ก้อนที่เป็นสูตรเฉพาะของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอกะเปอร์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ

5. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การศึกษาสูตรพื้นฐานของการผลิตสบู่เหลวและสบู่ก้อนและการศึกษาชุมชนที่มีการผลิตสบู่ส้มโอและสบู่สมุนไพร นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสูตรและกรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอทั้งสบู่ก้อนและสบู่เหลว

6. ทีมนักวิจัยร่วมกับวิทยากร จัดอบรมและสาธิตการผลิต การสร้างความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสูตรและกรรมวิธีการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอทั้งสบู่ก้อนและสบู่เหลว โดยใช้เทคโนโลยีระดับชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมาตรฐานทางด้านกายภาพ เคมีและจุลินทรีย์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างบรรจุภัณฑ์ การขนส่งผลผลิต และการจัดจำหน่ายด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอกะเปอร์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ

7. การเสริมความรู้ด้านต่างๆ ใช้กระบวนการถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วม 1 วัน การถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่ส้มโอ ทั้งสบู่ก้อนและสบู่เหลว โดยใช้เทคโนโลยีระดับชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมาตรฐานทางด้านกายภาพ เคมีและจุลินทรีย์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างบรรจุภัณฑ์ การขนส่งผลผลิต และการจัดจำหน่ายด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

8. การอบรมเชิงปฏิบัติการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ใช้ในตามกระบวนการผลิตด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอกะเปอร์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ ดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาชุมชนในด้านการตลาด การสร้างตราสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยในด้านกลยุทธ์การตลาดและการสร้างตราสินค้านี้มีการถ่ายทอดความรู้

9. ประเมินผลการอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ใช้ในตามกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ส้มโอ บ้านบึงสิบสี่ ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม และประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการและการถ่ายทอดเทคโนโลยี

การวิเคราะห์ข้อมูล

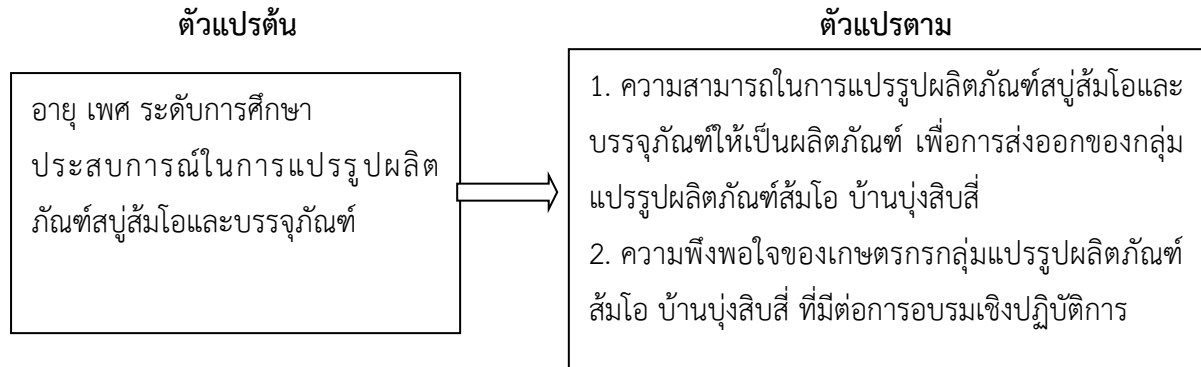
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้ให้มาวิเคราะห์เนื้อหา นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาตรวจ บันทึกข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมและประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้สถิติพื้นฐานและการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย t-test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สูตรพื้นฐานในการผลิตผลิตภัณฑ์สับปะรด พบว่า สูตรพื้นฐานที่นำมาทดลองมีคุณลักษณะต่างๆที่ผลิตได้ ดังนี้ สี : สีไม่มีสี กลิ่น : มีกลิ่นหอมพอเหมาะ ความชื้น : เนื้อสับปะรดค่อนข้างเหลว คณะผู้วิจัยจึงนำคุณลักษณะของสูตรพื้นฐานที่ผลิตได้ มาทำการดัดแปลงสูตรเพื่อศึกษาปริมาณที่เหมาะสมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สับปะรด ผสมเยื่อเปลือกส้มโอต่อไป และจากการศึกษาคุณภาพทางประสาทสัมผัสของสับปะรดผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ จำนวน 3 ระดับ ได้แก่ 5:48.6 , 10:43.6 และ 15:38.6 % เพื่อหาสูตรมาตรฐานที่ เหมาะสมในการผลิตสับปะรดผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส พบว่า ผู้ทดสอบการใช้ให้คะแนนความชอบ สูตรที่ 2 มากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยด้าน สี ความเป็นเนื้อเดียวกันและเนื้อสัมผัส(ความชื้น) ความชอบโดยรวม อยู่ในระดับชอบปานกลางถึงชอบมาก ส่วนในด้าน การชำระล้าง และกลิ่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ($p > 0.05$) โดยที่สูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 5:48.6 % จะมีสีขาวขุ่น ความเป็นเนื้อเดียวกันและเนื้อสัมผัส(ความชื้น) ค่อนข้างน้อย เนื่องจากในสูตรมีปริมาณเยื่อเปลือกส้มโอน้อยกว่าอีก 2 สูตร ด้านการชำระล้างและกลิ่น ไม่แตกต่างจากสูตรอื่น ด้านความชอบโดยรวมผู้ทดสอบให้คะแนนความชอบสูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 10:43.6% มากที่สุด เพราะว่า เยื่อเปลือกส้มโอเมื่อผสมในปริมาณมากจะทำให้เกิดความชื้นมากขึ้น จึงเลือกสูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 10:43.6% ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อที่จะได้สับปะรดที่มีเนื้อสัมผัสค่อนข้างขุ่น มีกลิ่นหอมพอเหมาะที่นำมาใช้สำหรับผลิตสับปะรดผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอจึงมีความมั่นใจในการผลิต และจากการศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อสับปะรดเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ พบว่า มีความพอใจชอบปานกลาง ร้อยละ 40 ลักษณะปรากฏ (สี) เข้มเล็กน้อย ร้อยละ 38 กลิ่นของสับปะรดปานกลาง ร้อยละ 29 ลักษณะเนื้อสัมผัส (ความชื้น) ค่อนข้างข้นร้อยละ 57 และ ความรู้สึกไม่ระคายเคืองร้อยละ

ละ 100 จึงเป็นสูตรที่มีความเหมาะสมในการผลิตสบู่เหลวเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอสำหรับถ่ายทอดให้กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ

2. ผลการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิต ทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ หมู่ 4 บ้านบึงสีสี ตำบลโนนทอง อำเภอกะเปอร์ จังหวัดชัยภูมิ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่พึงพอใจด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.07 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก การดำเนินงานโครงการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างมาก ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอสำเร็จจุล่งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งในการดำเนินการอบรมสมาชิกในกลุ่มสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอได้ร่วมกันนำสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมมาวิเคราะห์เพื่อนำมาปรับปรุงสิ่งที่เป็ประโยชน์ให้เข้ากับกลุ่มของตนเอง ดังนั้นเป้าหมายของโครงการอบรมในครั้งนี้นับได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการครบถ้วนซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการครั้งนี้บรรลุไปได้คือ การที่สมาชิกในกลุ่มการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอ เรียนรู้กระบวนการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการในการผลิตอีกทั้งยังเพิ่มความชำนาญในการนำเทคโนโลยีมาผลิตสบู่อีกด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์การจัดโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาสูตรพื้นฐานในการผลิตผลิตภัณฑ์สบู่เหลว จากการที่ทางผู้วิจัยได้นำสูตรพื้นฐานของผลิตสบู่เหลว บทความคลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนเรศวร ของ อัจฉราภรณ์ พลนอก เพื่อจะหาสูตรตั้งต้นพื้นฐานที่ดีที่สุด ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่เหลว ผสมเยื่อเปลือกส้มโอ ซึ่งทำการดัดแปลงสูตรให้เหมาะสม พบว่า สูตรพื้นฐานที่นำมาทดลองมีคุณลักษณะต่างๆที่ผลิตได้ ดังนี้ สี : สีไม่มีสี กลิ่น : มีกลิ่นหอมพอเหมาะ ความข้น : เนื้อสบู่ค่อนข้างเหลว คณะผู้วิจัยจึงนำคุณลักษณะของสูตรพื้นฐานที่ผลิตได้ มาทำการดัดแปลงสูตรเพื่อศึกษาปริมาณที่เหมาะสมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลว ผสมเยื่อเปลือกส้มโอต่อไป และจากการศึกษาคุณภาพทางประสาทสัมผัสของสบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ จำนวน 3 ระดับ ได้แก่ 5:48.6 , 10:43.6 และ 15:38.6 % เพื่อหาสูตรมาตรฐานที่ เหมาะสมในการผลิตสบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส พบว่า ผู้ทดสอบการใช้ให้คะแนนความชอบ สูตรที่ 2 มากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยด้าน สี ความเป็นเนื้อเดียวกันและเนื้อสัมผัส(ความข้น) ความชอบโดยรวม อยู่ในระดับชอบปานกลางถึงชอบมาก ส่วนในด้านการชำระล้าง และกลิ่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) โดยที่สูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 5:48.6 % จะมีสีขาวขุ่น

ความเป็นเนื้อเดียวกัน และเนื้อสัมผัส(ความชื้น) ค่อนข้างน้อย เนื่องจากในสูตรมีปริมาณเยื่อเปลือกส้มโอ น้อยกว่าอีก 2 สูตร ด้านการชำระล้างและกลิ่น ไม่แตกต่างจากสูตรอื่น ด้านความชอบโดยรวมผู้ทดสอบให้คะแนนความชอบสูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 10:43.6% มากที่สุด เพราะว่า เยื่อเปลือกส้มโอเมื่อผสมในปริมาณมากจะทำให้เกิดความชื้นมากขึ้น จึงเลือกสูตรที่มีเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ 10:43.6% ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อที่จะได้สบู่เหลวที่มีเนื้อสัมผัสค่อนข้างข้น มีกลิ่นหอมพอเหมาะที่นำมาใช้สำหรับผลิตสบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอจึงมีความมั่นใจในการผลิต และจากการศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อสบู่เหลวเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอ พบว่า มีความพอใจชอบปานกลาง ร้อยละ 40 ลักษณะปรากฏ (สี) เข้มเล็กน้อย ร้อยละ 38 กลิ่นของสบู่เหลวปานกลาง ร้อยละ 29 ลักษณะเนื้อสัมผัส (ความชื้น) ค่อนข้างข้น ร้อยละ 57 และ ความรู้สึกไม่ระคายเคือง ร้อยละ 100 จึงเป็นสูตรที่มีความเหมาะสมในการผลิตสบู่เหลวเยื่อเปลือกส้มโอ : น้ำเยื่อเปลือกส้มโอสำหรับถ่ายทอดให้กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิมา อรรถวานิช และ ปราณี อานเปื้อง (2546 : 45-55) ได้ทำการศึกษาการแปรรูปและลักษณะเฉพาะของโยอาหารผงจากเปลือกส้มเขียวหวาน พบว่า สภาพที่ดีที่สุดในการผลิตโยอาหารผงคือ ต้องนำเปลือกส้มไปผ่านการลวกด้วยไอน้ำ 2 นาที เพื่อยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ต่างๆที่มีผลต่อคุณภาพของโยอาหาร หลังจากนั้นนำไปทำแห้งด้วยสุญญากาศที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียสเป็นอุณหภูมิที่ไม่ทำให้สีเปลี่ยนแปลงมาก จากนั้นนำไปลดความชื้นในสารละลายที่มีความเป็นกรด-ด่าง เท่ากับ 7 ปรับระดับความเป็นกรด-ด่างด้วยสารละลาย 0.1 นอร์มอล NaOH เมื่อลดความชื้นในผงเปลือกเข้าขั้นสุดท้ายจะเข้าสู่กระบวนการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง โยอาหารผงที่ได้มีปริมาณโยอาหารที่ละลายน้ำ โยอาหารที่ไม่ละลายน้ำ และโยอาหารทั้งหมด เท่ากับ 23.87 52.22 และ 76.09 กรัมต่อ100กรัมน้ำหนักแห้ง ความสามารถในการอุ้มน้ำและอุ้มน้ำมัน เท่ากับ 11.96 และ 1.67 กรัมต่อกรัมน้ำหนักแห้ง และค่าความหนาแน่น 0.16 กรัมต่อมิลลิตร

2. ผลการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิต ทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ หมู่ 4 บ้านบึงสีเสี ตำบลโนนทอง อำเภอกษัตริย์สมุทร จังหวัดชัยภูมิ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวผสมเยื่อเปลือกส้มโอ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่พึงพอใจด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.07 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก การดำเนินงานโครงการ พบว่า สมาชิกในกลุ่มการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างมาก ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอสำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งในการดำเนินการอบรมสมาชิกในกลุ่มสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอได้ร่วมกันนำสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมมาวิเคราะห์เพื่อนำมาย้อนปรับสิ่งที่เป็ประโยชน์ให้เข้ากับกลุ่มของตนเอง ดังนั้นเป้าหมายของโครงการอบรมในครั้งนี้ับ

ได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการครบถ้วนซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการครั้งนี้บรรลุไปได้คือ การที่สมาชิกในกลุ่มการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอ เรียนรู้กระบวนการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการในการผลิตอีกทั้งยังเพิ่มความชำนาญในการนำเทคโนโลยีมาผลิตสบู่อีกด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์การจัดโครงการ ทั้งนี้เป็นเพราะ กระบวนการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตสบู่เหลวสมุนไพรส้มโอ ผสมเยื่อเปลือกส้มโอ ทั้งหมดแก่สมาชิกกลุ่ม ใช้กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สบู่เหลวส้มโอ โดยเริ่มตั้งแต่ คณะทำงานร่วมกันปรึกษาแนวทางการถ่ายทอดความรู้และเตรียมการอย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมประสานงานในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงาน มีการติดต่อประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการจัดฝึกอบรม และหลังจากสิ้นสุดกระบวนการอบรมก็มีการประเมินผลการฝึกอบรม จึงเป็นระบบที่มีกระบวนการคุณภาพครบถ้วนทำให้การถ่ายทอดดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์บรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอินทราภรณ์ มงคลขจรกิตติ และ อรรถ อภินันท์ธีระศักดิ์ (2562 : 169-181) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพ และกระบวนการผลิตของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ. ผลการวิจัยพบว่าการฝึกอบรมในหลายหลักสูตร เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้จริงในกิจกรรมที่เกษตรกรมีความถนัดหรือมีความเหมาะสมกับศักยภาพของตนเองการนำผลการฝึกอบรมไปปฏิบัติในกิจกรรมพื้นที่ของเกษตรกรต้องได้รับการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยเมื่อพิจารณาในประเด็นความพึงพอใจและประโยชน์ในภาพรวมเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรกลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษบ้านนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ กำหนดเป็นแนวทางการขับเคลื่อนด้านการผลิตเกษตรปลอดภัยของเครือข่ายเกษตรกรกลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษบ้านนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้เป็น 3 ส่วนคือ สิ่งที่ยากทำให้ดีขึ้น 2) ประเด็นการแบ่งปัน ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์และกากน้ำตาล ประสบการณ์การทำหัวเชื้อ ประสบการณ์การทำปุ๋ย การทำน้ำหมัก การลดราคาปัจจัยให้เพื่อนและเครือข่าย และการนำวิทยากรมาร่วมแลกเปลี่ยน และ 3) ขอความร่วมมือ ประกอบด้วย การดูแลเรื่องปัจจัยการผลิตจากภาครัฐ พี่เลี้ยงในการชี้แนะตลอดการทำงาน การขอความร่วมมือภายในหมู่บ้าน ชุมชน ความรู้และเทคนิคใหม่ๆ จากหน่วยงานต่างๆ และการประชาสัมพันธ์ สื่อสารข้อมูลในระดับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้/เชิงนโยบาย

1. สูตรสบู่ทางกลุ่มมีสูตรที่ใช้ทั้งหมด 2 สูตร โดยแตกต่างกันตามอัตราส่วนผสม มีการพัฒนาสูตรสบู่โดยการทดลองใช้จากลูกค้าและได้มีการวิเคราะห์ในเรื่องของต้นทุนการผลิตเพื่อใช้เป็นปัจจัยอีกอย่างในการคัดเลือกสูตรสบู่ ควรศึกษาสูตรสบู่ที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานเพื่อสามารถเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่ตรงกับความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น

2. ผลการติดตามด้านการจัดการระบบการผลิตสินค้า พบว่า กลุ่มยังไม่มีระบบในการผลิต กำหนดวันผลิตที่แน่นอน คือผลิตสัปดาห์ละ 2 วันและมีการจัดชุด(สมาชิก)ในการผลิตเพื่อให้มีการหมุนเวียนสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง มีการกำหนดอัตราค่าแรงเป็นรายชั่วโมงให้แก่สมาชิก จึงควรมีการจัดระบบการผลิตเพื่อความยั่งยืนของการผลิตต่อไป

3. ด้านอุปกรณ์ อุปกรณ์ในการผลิตมีครบถ้วนแต่สมาชิกบางคนยังขาดความชำนาญในการใช้งานจึงควรได้รับการฝึกและถ่ายทอดให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อไป

4. องค์ความรู้และทักษะในการผลิต สมาชิกบางคนยังขาดองค์ความรู้และทักษะในการผลิตสบู ซึ่งเวลาผลิตสบูยังจะต้องคอยฟังคำสั่งจากหัวหน้ากลุ่ม ในการผลิตยังขาดการตรวจ สอบคุณภาพสินค้าสมาชิกมีองค์ความรู้และทักษะในการผลิตสบูครบถ้วนทำให้มีเวลาที่ใช้ในการผลิตน้อยลง ดังนั้นจึงควรฝึกให้สมาชิกสามารถดำเนินการแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าเพื่อขอรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ในระดับสูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารวมวิธีการผลิตสบูเหลวประเภทอื่นๆ เพื่อนำวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์และได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่หลากหลายและรองรับความต้องการของลูกค้าให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นิธิมา อรรถวานิช และ ปราณี อ่านเปรื่อง. (2546). ใบอาหารผงจากเปลือกส้มเขียวหวานและการประยุกต์. *วารสารอาหาร*. 33 (1), 45-55.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- อินทุราภรณ์ มงคลขจรกิตติ และ อรรถ อภินันท์ธีระศักดิ์ดา. (2562). การพัฒนาศักยภาพ และกระบวนการผลิตของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 6 (2), 169-181.

พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

The Behavior of Farmers' Safe Vegetables Production in Na Siaw Sub-District, Mueang District, Chaiyaphum Province

ประมุข ศรีชัยวงศ์, อินทรারণ์ อินทรประจบ,
สมศักดิ์ จันผ่อง, ธรรมรัตน์ โพธิ์สุวรรณปัญญา และ ชูเกียรติ ผลาผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

**Pramuk Srichaiwong, Inthuraporn Intaraprajob,
Somsak Chanphong, Thammarat Photisuwanpanya and Chukiat Phalapol**
Chaiyaphum Rajapath University, Thailand
Corresponding Author, Email : inthuraporn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาสภาพการตัดสินใจ การขยายการผลิตและการตลาดผักปลอดภัย และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรปลูกผักตำบลนาเสียว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 ราย ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากเกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการเครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร 2) แบบสำรวจและแบบสังเกตพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร 3) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นที่ ทศนคติ ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตผักปลอดภัย การวิเคราะห์คะแนนความรู้ความเข้าใจ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และความพึงพอใจของเกษตรกรโดยใช้สถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกร ส่วนใหญ่มีความเข้าใจดีในเรื่อง การผลิตผักปลอดภัย มีประสบการณ์ปลูกผักปลอดภัย 11-15 ปี ผักที่นิยมปลูกมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ผักบุ้งจีน โหระพากะเพรา ข้าวโพดหวาน และคะน้า
2. เกษตรกรมีความต้องการที่จะผลิตผักปลอดภัยต่อไป ในอนาคตจะมีการขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้ปลูกพืชผักที่หลากหลายตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค การเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายให้มากขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรตำบลนาเสียว มี 4 แนวทาง คือ 1) พัฒนาและขยายเครือข่ายในวงกว้าง 2) พัฒนาศักยภาพในการผลิตของเครือข่าย 3) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรภายนอกต่างๆ และ 4) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชน

คำสำคัญ : พฤติกรรม; การผลิตผักปลอดภัย; เกษตรกร

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study knowledge, understanding and production practices of safe vegetable farmers in Na Siew Sub-District, Muang District, Chaiyaphum Province; 2) to study decision-making conditions. expanding the production and marketing of safe vegetables in Na Siew Sub-District; and 3) studying the guidelines for developing and promoting the production behavior of safe vegetables among farmers in Na Siew Sub-District. The sample consisted of 30 farmers in Na Siew which were obtained by specific purposive sampling from farmers in Na Siew Sub-District, Muang District, Chaiyaphum Province. who voluntarily participate in the project The research instruments were 1) a questionnaire on the production behavior of safe vegetables of farmers 2) a survey and an observation form on the production of safe vegetables of the farmers 3) Interview form for general information of the area physical environment. The data were analyzed using mean and standard deviation of scores by using basic statistics (mean, over standard deviation), data obtained from in-depth interviews and focus group discussions by content analysis.) and farmers' satisfaction with data analysis training using basic statistics.

The results of the research found that

1. Most farmers have a good understanding of safe vegetable production Has 11-15 years of experience in growing safe vegetables. The top 5 most popular vegetables are Chinese morning glory, sweet basil, sweet corn and kale.

2. Farmers have a need to continue to produce safe vegetables. In the future, there will be more planting areas in order to grow a variety of vegetables to meet the needs of the consumer market. adding more distribution channels

3. Approaches for developing and promoting safe vegetable production behaviors of farmers in Na Siew sub-district include 4 approaches: 1) develop and expand a broad network; 2) develop the production potential of the network; 3) develop cooperation with other agencies. external organizations; and 4) promoting and raising awareness among youth.

Keywords : Behavior; Safe Vegetable Production; Farmers

บทนำ

พืชผักถือเป็นอาหารที่คู่กับผู้บริโภคมาอย่างยาวนาน เนื่องจากผู้บริโภคนิยมนำมารับประทานร่วมกับน้ำพริกหรืออาหารเผ็ดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีคุณค่าทางโภชนาการอาหารทั้งวิตามินและเกลือแร่ที่ให้คุณประโยชน์ต่อร่างกาย โดยส่วนใหญ่ความต้องการผู้บริโภคจะนิยมเลือกพืชผักที่มีความสวยงามปราศจากการกัดแทะหรือร่องรอยของแมลงและศัตรูพืชต่างๆ จึงทำให้ผู้ผลิตหรือเกษตรกร ผลิตพืชผักออกมาโดยใช้

สารเคมีหรือยาฆ่าแมลงเพื่อให้ผลผลิตที่ได้ออกมาสวยงามและหน้าตาน่ารับประทานตามความต้องการของตลาดและยังได้ที่ราคาสูง เมื่อผู้บริโภคนำมาบริโภคแล้วอาจจะได้รับอันตรายจากสารพิษตกค้างได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557 : 54) ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตพืชผักให้ปราศจากสารเคมีตกค้าง หรือเรียกอีกอย่างว่า การผลิตผักปลอดภัย โดยที่เกษตรกรควรลดการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลง หรือหาวิธีทางธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ เช่น การใช้สารสกัดจากสะเดา มีคุณสมบัติช่วยป้องกันและกำจัดแมลงได้ อีกทั้งไม่มีการตกค้างของสารเคมี เพื่อความปลอดภัยของผู้ผลิตหรือเกษตรกร ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม จุดประสงค์ของการปลูกผักปลอดภัย คือ การไม่เพิ่มสารเคมีลงสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้การทำเกษตรเป็นธรรมชาติมากที่สุด และที่สำคัญคือผู้บริโภคจะไม่ได้รับสารเคมีหรือได้รับอย่างน้อยที่สุด ข้อดีของการปลูกผักปลอดสารพิษ จะทำให้ได้ผักที่มีคุณภาพไม่มีสารพิษตกค้างเกิดความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค ช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกผักมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น เนื่องจากไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและยากำจัดศัตรูพืช นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี และยังช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรมากขึ้น เนื่องจากผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ ทำให้สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น (ดุขฎี พรหมทัต, 2554 : 34) เนื่องจากในสภาพการณ์ปัจจุบัน สังคมไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าผู้บริโภคต้องการความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยและความซื่อสัตย์จากการผลิตสินค้าปลอดภัยจากผู้ผลิต แต่ความสามารถในสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและการสร้างความน่าเชื่อถือทางด้านการตลาดสามารถทำได้เช่นกัน แม้ว่าการตลาดจะมีเงื่อนไขในการแข่งขันและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา และการที่เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยจะดำเนินอยู่ได้อย่างยั่งยืน จำเป็นจะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภคเป็นหลัก ดังที่วราภรณ์ ปัญญาวิ (2554 : 107-127) กล่าวว่า ประเด็นที่เป็นการสนับสนุนให้เพิ่มการผลิตของผู้ปลูกผักปลอดภัยมากขึ้น โดยเฉพาะการปลูกพืชผักจะต้องขยายพื้นที่ จำเป็นต้องมีแรงงานเพิ่ม เพื่อการพัฒนาเกษตรปลอดภัยและเป็นความสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืน เกษตรกรในพื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีอาชีพหลัก คือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนา ทำไร่ (มันสำปะหลัง) ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว ฯลฯ แต่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็ยังมีประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง และปัญหาความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร นับว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อรายได้หลักของเกษตรกร เป็นผลทำให้เกิดสถานะทุนจม เกษตรกรขาดสภาพคล่องไม่มีเงินหมุนเวียนมาลงทุนในการทำเกษตรรอบต่อไปหรือต้องมีการกู้หนี้ยืมสินทั้งในและนอกระบบมากขึ้น (อินทราภรณ์ มงคลขจรกิตติ และ สมศักดิ์ มงคลขจรกิตติ, 2560 : 94) ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อปลูกผักปลอดภัย สร้างอาชีพใหม่ และมีรายได้เสริมที่จะช่วยเหลือเกษตรกรอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามปริมาณการผลิต ช่วงเวลาของการซื้อขาย และราคายังเป็นปัญหา เนื่องจากช่วงเวลาของความต้องการและการสนองตอบไม่สมดุลกัน สถานการณ์ภัยธรรมชาติและราคาสินค้าที่มีความผันผวนเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหากับเกษตรกร เพื่อให้การดำรงอยู่ของอาชีพการปลูกผักปลอดภัยเป็นไปอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง จึงนำไปสู่การประเมินถึงพฤติกรรมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยซึ่งถือเป็นเรื่องที่จะต้อง

ศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการการผลิตและแนวทางการขยายการผลิตและการตลาดผักปลอดภัย เพื่อให้ข้อมูลสารสนเทศและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพในการผลิต จนเกิดความมั่นคงของรายได้และมีสุขอนามัยที่ดี มีการรักษาสมดุลการผลิต ระบบนิเวศและลดต้นทุนในการผลิต ทำให้ชุมชนมีการใช้ทรัพยากรปลอดสารพิษอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจแบบยั่งยืน สามารถสร้างรายได้สู่ครัวเรือนและชุมชนได้มากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติการด้านการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
- 2) ศึกษาสภาพการตัดสินใจ การขยายการผลิตและการตลาดผักปลอดภัยตำบลนาเสียว
- 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 90 ราย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัย ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 ราย ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) หลายตัวเลือกตามลักษณะของข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale) แสดงระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นแต่ละข้อคำถาม ระดับใดระดับหนึ่งระดับเดียว และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questioning) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว

2. แบบสำรวจ และแบบสังเกตพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) หลายตัวเลือกตามลักษณะพฤติกรรมของเกษตรกร

3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกร ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตผักปลอดภัย ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดของผักปลอดภัยของเกษตรกร จำนวน 1 ฉบับ

การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ทำการตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อมั่น ดังนี้

ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ในการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแบบสอบถามพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แนวคิดต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามที่นำไปทดสอบกลับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.85 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จำนวน 20 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏผลความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการเก็บข้อมูล ที่ได้จากการสำรวจ สังเกตและจากการสอบถามหรือสัมภาษณ์เกษตรกรในเรื่องข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ข้อมูลด้านการผลิต

และการตลาดของเกษตรกร ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตผักปลอดภัย ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดของผักปลอดภัยของเกษตรกร

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารทางวิชาการ วารสาร รายงานการศึกษา บทความ และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยปราชญ์ท้องถิ่น ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานราชการ เช่น ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน

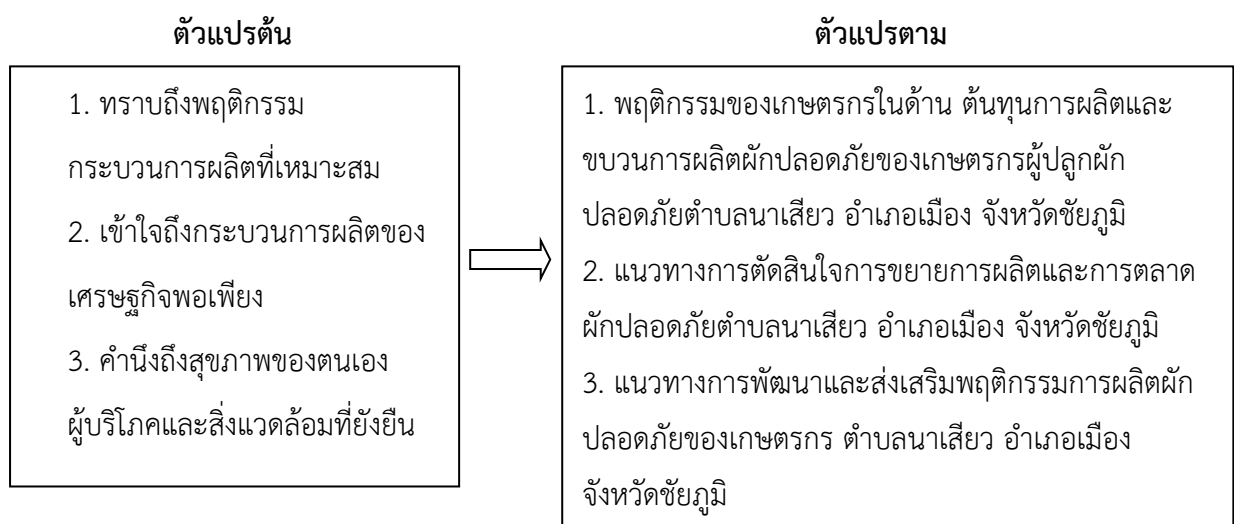
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษามาตรวจ บันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป การศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (quantitative approach) จากเกษตรกรผู้ปลูกผักโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากการเตรียมการผลิต การดำเนินการผลิต จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative approach) จากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย ปราชญ์ท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนโดยวิธีการสัมภาษณ์และถอดความด้วยวิธีพรรณนา เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิจัย การศึกษา ศึกษาจากแบบสอบถาม จำนวน 2 แบบ คือ โดยเชิงปริมาณจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย และในเชิงคุณภาพจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย ปราชญ์ท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามโดยโปรแกรมสำเร็จรูปจากเกษตรกรและการเรียงความการสนทนาและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากเกษตรกร ปราชญ์ท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนในตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่อง การผลิตผักปลอดภัย นั่นคือ ผักปลอดภัยเป็นผักที่มีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่ไม่เกินระดับมาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เพราะกระบวนการปลูกเกษตรกรยังมีการใส่ปุ๋ยเคมี มีการฉีดพ่นยาฆ่าแมลงทั้งสารเคมีและใช้สารชีวภาพช่วยอีกทางหนึ่ง เช่น สารสกัดจากสะเดา สาบเสือ และผงถ่าน เป็นต้น ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกผักปลอดภัย 11-15 ปี ร้อยละ 65.63 กลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเป็นการรวมกลุ่มการปลูกผักเพื่อการผลิตและการตลาดผักที่นิยมปลูกรวบรวมและส่งขายบริษัทที่มารับซื้อมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ผักบุ้งจีน โหระพา กะเพรา ข้าวโพดหวาน และคะน้า นอกจากนี้ยังมีพริก ถั่วฝักยาว พักทอง แตงและมะเขือเทศ เป็นต้น

2. สภาพการตัดสินใจขยายการผลิตและการตลาดในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรเกษตรกรกลุ่มนี้มีความต้องการที่จะผลิตผักปลอดภัยต่อไป อีกทั้งวางแผนในอนาคตว่าจะมีการขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้ปลูกพืชผักที่หลากหลายตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค บริษัทที่เข้ามารับซื้อนอกจากนี้เกษตรกรยังต้องมีการปรับตัวทั้งการผลิต การตลาด การเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายให้มากขึ้นมีการวางแผนการตลาดและมองตลาดเพื่อการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่องสิ่งที่เป็นกังวลของเกษตรกรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายการผลิตและการตลาด คือ ไม่มีผู้สืบทอดธุรกิจปลูกผักในครัวเรือนและสินค้าไม่มีตราสัญลักษณ์หรือแบรนด์เป็นของตัวเอง ทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักภายใต้การผลิตและการตลาดของเกษตรกร อาชีพปลูกผักเป็นอาชีพรองจากอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความสำคัญ สามารถสร้างรายได้ที่แน่นอนและต่อเนื่องตลอดทั้งปีส่วนใหญ่เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในแปลงผลิตผัก โดยมากเป็นลักษณะของการผสมผสานระหว่างการใช้สารเคมีและสารชีวภาพ เพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตเกษตรตามความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นต้องมีการควบคุมการใช้สารเคมีหรือลดการใช้สารเคมี โดยใช้สารชีวภาพควบคู่กันไป และมีการวางแผนการผลิต เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณสารตกค้างที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคหรือได้ผลผลิตที่ไม่มีสารเคมีตกค้างหรือปลอดสารเคมี จึงจะพัฒนาไปสู่การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษได้

3. ผลการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ ได้เป็น 4 แนวทางหลัก ดังนี้ 1) พัฒนาและขยายเครือข่ายในวงกว้าง เช่น เพิ่มจำนวนสมาชิกของเครือข่ายเดิมที่มีอยู่แล้วในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้มีศักยภาพในการผลิตผลผลิตให้มากขึ้น ทั้งในด้านชนิดและปริมาณ จัดตั้งเครือข่ายระดับตำบล เป็นต้น 2) พัฒนาศักยภาพในการผลิตของเครือข่าย ทั้งในระดับบุคคล และระดับเครือข่ายผ่านกระบวนการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภายนอก ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรต่างๆ ส่งเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืน 4) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชน เช่น

การกำหนดหลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษหรือเกษตรกรรมธรรมชาติในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาทุกแห่ง ต้องมีพื้นที่ปลูกพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติทั้งทางด้านการผลิตและการวางแผนการผลิตในระดับโรงเรียน การส่งเสริมให้มีการนำพืชอาหารที่ปลอดภัยมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารกลางวันภายในโรงเรียน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจและลักษณะการผลิตของเกษตรกรกลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษ บ้านนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่อง การผลิตผักปลอดภัย เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในการรับรู้ สัมผัส โดยอาศัยจากประสบการณ์เดิม และประสบการณ์ใหม่ของเกษตรกรซึ่งก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องการผลิตผักปลอดภัย ใส่ใจคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นอย่างดี โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.36 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรกลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษ บ้านนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกผักปลอดภัย 11–15 ปี กลุ่มปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเป็นการรวมกลุ่มการปลูกผักเพื่อการผลิตและการตลาด มีรูปแบบการทำเกษตรผสมผสาน ร้อยละ 93.75 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การผลิต จึงมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับค่อนข้างดีและคลุกคลีอยู่กับการปลูกผักปลอดสารพิษมาเป็นเวลานานจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกผักปลอดสารพิษและผลการศึกษายังพบว่า เกษตรกรกลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษ บ้านนาฝายมีองค์ความรู้ในเรื่องปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ คือ 1) เกษตรกรมีความเข้าใจในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับด้านเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน ว่าเป็นการผลิตผักปลอดภัยจากสารเคมี 2) เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการปลูกผักปลอดภัยสามารถปลูกได้ในพื้นที่กลางแจ้งและในแปลงที่กางมุ้ง 3) เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการใช้สารเคมีในการเกษตร จะทำให้เกิดสารพิษตกค้างในพืชผัก 4) เกษตรกรไม่ค่อยเห็นด้วยว่าการใช้สารเคมีทางการเกษตรสามารถเข้าสู่ร่างกายได้แค่เฉพาะทางปากและทางลมหายใจเท่านั้น แต่ยังสามารถสัมผัสได้ทางผิวหนัง ตา และทุกส่วนของร่างกาย 5) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าการผลิตผักปลอดภัย จะทำให้เกิดสารพิษตกค้างต่อเกษตรกรและความเสี่ยงในการเจ็บป่วย 6) เกษตรกรเห็นด้วยอย่างมากว่าการผลิตผักปลอดภัยจะช่วยลดมลพิษ มลภาวะ และสามารถรักษาสิ่งแวดล้อมได้ 7) เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการผลิตผักปลอดภัยที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักชีวภาพ และใช้สารสกัดจากพืช 8) เกษตรกรไม่แน่ใจว่าผักปลอดภัยจะต้องมีภาชนะมิดชิดหรือเพียงแค่ติดสลากให้ชัดเจน 9) เกษตรกรไม่แน่ใจว่าการขนส่งผักปลอดภัยสามารถขนส่งร่วมกับสินค้าทั่วไปได้หรือไม่ และ 10) เกษตรกรไม่ค่อยเห็นด้วยว่าผักปลอดภัยสามารถเก็บรักษาได้โดยการแช่แข็งหรือฉายรังสี ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของเซเยอร์ (Sayers, R. 2006 : 124) พบว่า การสร้างความตระหนักที่มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น เป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้เวลาในการปรับตัวของกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ 1) มีการแสดงความรับรู้รับทราบว่าพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าตระหนักนั้น ประกอบด้วยพฤติกรรมใดบ้าง 2) มีการยอมรับ และสนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าว 3) มีการแสดงความตั้งใจ และตัดสินใจที่จะประพฤติเช่นนั้น 4) การประพฤติและปฏิบัติอย่างตั้งใจต่อเนื่องและยั่งยืน และ 5) มีการรักษาพฤติกรรมดังกล่าวไว้และส่งเสริมให้คนอื่น ๆ ยอมรับพฤติกรรมนั้น และให้แสดงความตั้งใจและปฏิบัติเช่นเดียวกันกับตนในบางกรณีการส่งเสริมความตระหนักเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทัศนคติและความเชื่อนั้น มีความจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในระหว่างกระบวนการสร้างความตระหนักไปในเวลาเดียวกันและยังสอดคล้องกับคอนเซ็ปต์และคณะ (Gonsalves, J., T. Becker, A. Braun, D, 2005 : 434) ที่กล่าวว่า การพัฒนาด้านการเกษตรนั้น ไม่เพียงแต่ข้อมูลวิชาการเท่านั้นที่เป็นสิ่งจำเป็น แต่ยังต้องคำนึงถึงมิติด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมืองด้วยเช่น โครงสร้างทางสังคม เพศ พฤติกรรม สิทธิประโยชน์การใช้ที่ดิน และนโยบายของภาครัฐ เป็นต้น นอกจากนี้กระบวนการมีส่วนร่วมยังทำให้การวิจัยและพัฒนาสามารถตอบสนองต่อปัญหาความต้องการและโอกาสที่ได้รับการแจกแจงวินิจฉัยโดยผู้เกี่ยวข้องโดยตรง ช่วยวิเคราะห์และประเมินทางเลือกโดยใช้ภูมิความรู้และทรัพยากรในท้องถิ่น ทำให้นวัตกรรมที่ได้มีความเหมาะสมต่อสภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของท้องถิ่น และช่วยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนและนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาสภาพการตัดสินใจขยายการผลิตและการตลาดในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรเกษตรกรกลุ่มนี้มีความต้องการที่จะผลิตผักปลอดภัยต่อไป อีกทั้งยังวางแผนในอนาคตว่าจะมีการขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้ปลูกพืชผักที่หลากหลายตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค การเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายให้มากขึ้นมีการวางแผน คาดการณ์/ และมองตลาดเพื่อการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่องสิ่งที่เป็นกังวลของเกษตรกรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขยายการผลิตและการตลาด คือ ไม่มีผู้สืบทอดธุรกิจปลูกผักในครัวเรือนและสินค้าไม่มีตราหือหรือแบรนด์เป็นของตัวเองทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักภายใต้การผลิตและการตลาดของเกษตรกรอาชีพปลูกผักเป็นอาชีพรองจากอาชีพหลักคือการทำนาซึ่งเป็นอาชีพรองที่มีความสำคัญสามารถสร้างรายได้ที่แน่นอนและต่อเนื่องตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการใช้สารเคมีในแปลงผลิตผักโดยมากเป็นลักษณะของการผสมผสานระหว่างการใช้สารเคมีและสารชีวภาพ เพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตเกษตรตามความต้องการของผู้บริโภค ในครั้งนี้สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการขยายการผลิตและการตลาดผักปลอดภัยตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้ดังนี้ 1) วิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลง จัดทำแผนธุรกิจ ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลง ประเมินผลและจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่ม 2) ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเน้นการถ่ายทอดความรู้ 3) เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร : สนับสนุนวัสดุในการพัฒนาคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ประกอบการให้ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพ 4) ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร (เน้นการถ่ายทอดความรู้เรื่อง การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่ม

ประสิทธิภาพพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer และความเข้มแข็งของเกษตรกรกลุ่ม/องค์กร/วิสาหกิจชุมชน การตลาดและเชื่อมโยง) โดยจัดเวทีวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมของสมาชิกเพื่อวิเคราะห์/ศักยภาพกลุ่ม และ 5) สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้จัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งแนวทางการตัดสินใจการขยายการผลิตของเกษตรกรและขยายพื้นที่การปลูกให้มากขึ้นเพื่อที่จะปลูกพืชผักที่หลากหลายตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค ต้องมีการปรับตัวทั้งการผลิต การตลาด การเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายให้มากขึ้น มีการวางแผนและคาดการณ์/เพื่อการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและการตลาดอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการลดหรือละเลิกการใช้สารเคมีในการผลิตพืชอาหารของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านนาผาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การวิจัยและการรณรงค์เพื่อให้มีการลด ละเลิกการใช้สารเคมีในหลายหน่วยงานของประเทศไทยแต่การปรับเปลี่ยนมิใช่เรื่องง่ายเนื่องจากปัญหาการผลิตภาคการเกษตรมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ อาชีพ และรายได้ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่การศึกษาและวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการลดหรือละเลิกการใช้สารเคมีในการผลิตพืชอาหารของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ในครั้งนี้สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางส่งเสริมการลดหรือละเลิกการใช้สารเคมีในการผลิตพืชอาหารของเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้เป็น 4 แนวทางคือ 1) พัฒนาและขยายเครือข่ายในวงกว้าง เช่น จัดตั้งเครือข่ายระดับตำบล เพิ่มจำนวนสมาชิกของเครือข่ายเดิมที่มีอยู่แล้วในแต่ละหมู่บ้าน 2) พัฒนาศักยภาพในการผลิตของเครือข่าย ทั้งในระดับบุคคล และระดับเครือข่าย ผ่านกระบวนการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ได้แก่ 2.1) ข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัย เช่น เทคนิคการบริหารจัดการศัตรูพืชที่ไม่ใช้สารเคมี เทคนิคการปลูกพืชที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ข้อมูลการตลาด การจัดระบบและวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เป็นต้น 2.2) ปัจจัยการผลิต เช่น การจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร และเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต ได้แก่ เครื่องบดย่อยเศษพืช และหม้อนึ่งฆ่าเชื้อสำหรับการเพาะเห็ด เป็นต้น 2.3) เครือข่ายการตลาดอาหารปลอดภัยและอาหารอินทรีย์ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปจำหน่ายในเมือง 2.4) งบประมาณหรือกองทุนเพื่อพัฒนาเครือข่าย 3) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ 4) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชน เช่น การส่งเสริมให้มีการนำพืชอาหารที่ปลอดภัยมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารกลางวันภายในโรงเรียน การกำหนดให้สถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาทุกแห่งต้องมีพื้นที่ปลูกพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี การกำหนดหลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญญารักษ์ (Tanyaporn และคณะ) ที่ได้นำแนวคิดมุมมองต่างระดับของ Geels(2002 : 1257–1274) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

ขยายตัวของการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ 1) กลุ่มเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนสู่การลดใช้สารเคมี หรือ การผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ เริ่มต้นจากการแก้ปัญหาในระดับปัจเจก คือเกษตรกรที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการอบรมสัมมนาและตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้สารเคมี 2) มีพัฒนาการจากการหนุนช่วยด้านความตระหนักปัญหาผลกระทบจากการใช้สารเคมีจากนักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน 3) มีความตั้งใจมุ่งมั่น เพื่อแก้ปัญหากระบวนการผลิตโดยไม่ใช้สารเคมี โดยการทำน้ำหมัก สารสกัดจากพืชเพื่อควบคุมป้องกันแมลง รวมทั้งการจัดเตรียมปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักจากวัสดุที่มีในพื้นที่ และ 4) มีการนำผลผลิตจำหน่ายในตัวเมืองเชียงใหม่ เช่น ตลาดนัดที่หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน โรงพยาบาล โรงเรียนบางแห่ง ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้วยตัวเกษตรกรเองตั้งแต่การผลิตการหาปัจจัยการผลิต และการตลาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ ควรเข้ามาหนุนเสริมให้ความรู้และพัฒนากระบวนการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้กระบวนการผลิตของเกษตรกรได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น และภาครัฐจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ และประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย เพื่อชี้ให้เห็นช่องทางใหม่ทั้งการผลิตและการตลาดกับภาคเอกชนหรือบริษัทที่ทำธุรกิจกับเกษตรกร
2. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดชัยภูมิ ควรให้ความรู้สนับสนุน และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ทดแทนการใช้สารเคมีในการผลิตให้มากขึ้น รวมทั้งมีกระบวนการสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรให้มีความรู้และสามารถเข้าสู่กระบวนการการปลูกผักปลอดภัย อย่างเต็มรูปแบบให้เป็นรูปธรรม
3. เพื่อความยั่งยืนของกระบวนการผลิตผักปลอดภัยให้กับชุมชน ควรสร้างคนรุ่นใหม่ มาสืบทอดการผลิตผักปลอดภัยจากสารเคมีเพิ่มมากขึ้น
4. ผลการวิจัยพบองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนในสถานศึกษา เช่น การกำหนดหลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษหรือเกษตรกรรมธรรมชาติในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาทุกแห่ง ต้องมีพื้นที่ปลูกพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติทั้งทางด้านการผลิตและการวางแผนการผลิตในระดับโรงเรียน การส่งเสริมให้มีการนำพืชอาหารที่ปลอดภัยมาแปรรูปวัตถุดิบในการผลิตอาหารกลางวันภายในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล หรือก่อนวัยเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือปัจจัยที่สร้างเสริมศักยภาพของเครือข่ายเกษตรกรกลุ่มปลูกพืชผักปลอดภัย ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิให้ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการของเครือข่ายอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน
2. ควรมีการศึกษาศาสนาความปลอดภัยของการผลิตสินค้าเกษตรอื่นๆ เช่น ข้าว พริก ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชาติ และอาหารแปรรูปจากผลผลิตเกษตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่ อุปทาน และเป็นแนวทางในการยกระดับความปลอดภัยอาหารในจังหวัดชัยภูมิได้
3. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือปัจจัยที่สร้างเสริมความเข้มแข็งในการลดใช้สารเคมีในการผลิตพืชอาหารปลอดภัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). การผลิตพืชผักปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- คุชฎี พรหมทัต. (2554). รายงานการวิจัยเรื่องความตระหนักของเกษตรกรในการใช้สารเคมีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- วรารณ ปัญญาดี. (2551). การขับเคลื่อนสู่วิถีเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ กรณีการปลูกพืชผัก. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. 26 (1), 107–127.
- อินทราภรณ์ มงคลจรกิตติ และ สมศักดิ์ มงคลจรกิตติ. (2560). การพัฒนากระบวนการผลิตดาวเรืองเพื่อเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ. รายงานวิจัย. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- Geels, F.W. 2002. *Technological Transitions as Evolutionary Reconfiguration Processes: A Multi-level Perspective and A Case-study*. Research Policy 32, 1257–1274.
- Gonsalves, J., T. Becker, A. Braun, D. Campilan, H. De Chavez, E. Fajber, M. Kaporiri, J. Rivaca-Caminade and R. Vernooy (eds). (2005). *Participatory Research and Development for Sustainable Agriculture and Natural Resource Management*. A Sourcebook Volume 1: Understanding Participatory Research and Development. International Potato Center-Users' Perspectives with Agricultural Research and Development, Laguna, Philippines and International Development Research Center, Ottawa, Canada.
- Sayers, R. (2006). *Principles of Awareness Raising: Information literacy, a case study*. UNESCO Bangkok, 124 pp.

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
ในจังหวัดอุบลราชธานี

**Promoting Local Wisdom in Making Buddhist Lent Candles for Buddhist
Tourism in Ubon Ratchathani Province**

พระครูผาสุภกิจวิธานธรรม ผาสุโก (ธานุมัตย์),
พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา และ พระครูสุตัมภีรญาณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Phrakru Phasukwiharadham (Prachaya Pasuko),
Phramaha Daosayam Vajirapañño and Phrakhrū Sudhikhambhirayan**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: msamrong84@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษา 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการประดิษฐ์เทียนพรรษา 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงามทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความแตกต่างของการทำต้นเทียนในสมัยอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกันตั้งแต่กระบวนการทำ รูปแบบ องค์ประกอบการประดับตกแต่ง จุดประสงค์ในการทำต้นเทียนสมัยพุทธกาลก็เพื่อเป็นพุทธบูชาและเพื่อเป็นการเชิดชูวัดวาอาราม ปัจจุบันเพื่อการประกวดแข่งขันเป็นสำคัญได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี โดยการนำหลักธรรมคำสอนที่เป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ความสามัคคีเข้าไปสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการประดิษฐ์เทียนหรือแกะสลักต้นเทียนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เพื่อให้คนในชุมชน

* วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 13 ธันวาคม 2564

Received: July 30, 2021; Revised: November 16, 2021; Accepted: December 13, 2021

เกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ต่องานประเพณีการแห่เทียนพรรษาของชุมชนอย่างจริงจังและเห็นคุณค่าคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความสำเร็จในการสร้างสรรค์ผลงานให้ยิ่งใหญ่ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น; การประดิษฐ์เทียนพรรษา; การท่องเที่ยวเชิงพุทธ

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the local wisdom of Buddhist Lent candle invention; 2) to study the change in Buddhist Lent candle making; 3) to propose guidelines for promoting local wisdom on Buddhist Lent candle invention for Buddhist tourism in Ubon Ratchathani Province. This was a qualitative research conducted by document analysis and interviews of the target group. The data were interpreted by the descriptive data analysis.

The research results were as follows:

The promotion of local wisdom, uniqueness in way of life, wisdom and knowledge in traditional works is related to Buddhism. The rituals are carried on from the past to the present and there are additional activities to make it more entertained and interesting in terms of the beauty of art and culture well-being of local people.

Changes in lifestyles, traditions, local wisdom and culture leads to differences in candle making in the past and present in relations to the process of making, styles and decorative elements. The purpose of making candles during the Buddha's time was to be Buddhist worship and to honor temples. Currently, for the contest, it is important to take part in organizing the candle parade tradition in Ubon Ratchathani Province.

Guidelines for promoting local wisdom in making Buddhist Lent candles for Buddhist tourism in Ubon Ratchathani Province can be made by applying the teachings that inspire unity, inserting local wisdom through candle making or candle carving and promoting Buddhist tourism in order for people in the community to have faith in the candle parade tradition of the community seriously and see the value. The benefits that come from working together create success in creating great works to further develop the economy and society of the community.

Keywords: Promoting Local Wisdom; Making Buddhist Lent Candles; Buddhist Tourism

บทนำ

การพัฒนาประเทศจะดำเนินไป ด้วยปริมาณและคุณภาพเพียงใดนั้นย่อมจะขึ้นอยู่กับลักษณะต่าง ๆ ของประชากรในประเทศนั้น ๆ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคคลด้านจิตใจให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคม ด้านอื่นๆ ด้วย พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่จำเป็นของสังคมอันจะขาดไม่ได้ แม้จะถูกกระทบกระเทือน หรือ ตกต่ำในบางครั้งบางคราว โดยได้วิวัฒนาการสืบทอดกันมาอย่างมีแบบแผน ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ใด ชาติพันธุ์หนึ่ง ที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม กฎหมาย ประเพณี พิธีกรรม

วิทยาการและทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดขึ้นทำขึ้น ในสังคมนั้น ๆ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และอริยาศัยไมตรีของคนไทย (สามพร มณีไมตรีจิต, 2539 : 14) กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีการทำต้นเทียนพรรษาสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนเป็นประเพณีที่สำคัญชาวพุทธ ซึ่งมีการยึดถือปฏิบัติสืบมาแต่สมัยโบราณกาลนานแล้ว โดยมีความเชื่อตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสบัญญัติไว้ใน พระสุตตันตปิฎก อรรถาธิบายว่า เมื่อถึงกาลวัสสาให้พระภิกษุบวระณอายุจำพรรษา 3 เดือน โดยทั่วไปก็นิยมการเข้าปฐมนิเทศ เพราะประเพณีเข้าพรรษาของประเทศไทยตามประวัติศาสตร์ พุทธศาสนิกชนชาวไทย ได้เริ่มบำเพ็ญกุศลเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษานี้ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีดังข้อความในศิลาจารึก ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ว่า “พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้าทั้งท่วยบ่วยนางลูกเจ้าลูกขุนทั้งสิ้นทั้งหลายทั้งหญิงทั้งชาย ฟุ้งท่วยมีศรัทธาในพุทธศาสนา มักทรงศีล เมื่อพรรษาทุกคน” (อมรา พงศาพิชญ์, 2555 : 60) ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีวิถีชีวิตหลายประการ ล้วนแต่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในสังคม ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงในลักษณะการนำเอาระบบความคิดอย่างใหม่เข้ามาแทนที่ระบบความคิด แบบดั้งเดิม ความพยายามในการที่จะปรับปรุงระบบความคิดและแนวทางปฏิบัติ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น หากพิจารณาโดยถ่องแท้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของคนในสังคมเองมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งถูกกำหนดโดยวิธีคิดเสมอ (สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์, 2554 : 67)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะวิธีการคิดยังเป็นมุมมองทางวัฒนธรรมที่ให้ความเคารพแก่ศักดิ์ศรีอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างซึ่งมีวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและประเพณีระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไป ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ใช่สิ่งที่ตกค้างทางด้านประวัติศาสตร์หรือโบราณวัตถุเพียงหนึ่ง (เพ็ญศรี ดูก และคณะ, 2544 : 71) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ได้ทำให้เศรษฐกิจชุมชนลดความสำคัญลงไป ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ยังคงมีอยู่ใน หมู่บ้านปัจจุบัน ก็สักแต่ว่าเป็นเพียงประเพณีเท่านั้นหาได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชุมชน ซึ่งจากผลกระทบเหล่านี้ล้วนมาจากการเปลี่ยนแปลงต่อแก่นสารทางสังคม (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2552 : 62) งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากจะเป็นงานที่แสดงออกถึงการยึดมั่นสืบสานงานบุญทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดของชาวเมืองอุบลราชธานีแล้ว ยังเป็นงานที่แสดงออกถึงวิวัฒนาการด้านศิลปะของสกุลช่างเมืองอุบลราชธานีอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาช่างศิลป์เมืองอุบลราชธานี ที่มีอยู่มากมายหลากหลายแขนง และผลิตงานด้านศิลปะอย่างต่อเนื่องตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะร่วมสมัย งานหัตถกรรมพื้นบ้าน และงานก่อสร้างตกแต่งโบสถ์วิหารต่าง ๆ จะใช้โอกาสในช่วงเทศกาลนี้กลับมาทดสอบทดลองและประลองฝีมือเชิงช่างโดยผ่านต้นเทียนพรรษา ดังนั้นผู้ที่มาร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จึงสามารถชื่นชมและศึกษากิจกรรมของงาน ทั้งในด้านการสืบสานจารีตประเพณีพื้นเมือง และในด้านศิลปการตกแต่งต้นเทียน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี, 2555 : 24)

ดังนั้นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประเพณีที่มีคุณค่ามีความหมายในสังคมอุบลราชธานีไม่ได้ เป็นเพียงอดีตที่เป็นการประพฤติปฏิบัติของคนในรุ่นก่อนแล้วผ่านไป แต่ประเพณีจะย้อนกลับมา ดำเนินการใหม่เมื่อถึงช่วงเวลาจากการที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาปัจจุบันถูกปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปโดยเยาวชน ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดดำเนินการการปฏิบัติประเพณีในกลุ่มจึงเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของงานประเพณีที่เน้นความสนุกสนาน จากผลการปรับเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไปการเสื่อมคลายด้านความเชื่อทางศาสนาความสนใจต่อเอกลักษณ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ลดน้อยลงงานศักดิ์สิทธิ์ลบลบาทหลงไปไม่ได้คงอยู่อีกต่อไปมอมองจากคนภายนอกนั้นประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นเพียงงานสนุกสนานโดยไร้ประโยชน์ต่อไปด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาที่ระบุ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีต่อประเพณีเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษา
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการประดิษฐ์เทียนพรรษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อการวิจัยถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร และหลักฐานที่เกี่ยวข้องพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดง ความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดหลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ การบริหารจัดการ การ ใช้ตัวชี้ และเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนพรรษาพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานี

2) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายใน 5 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 2) อำเภวารินชำราบ 3) อำเภอเดชอุดม 4) อำเภอบუნทริก และ 5) อำเภอเขมราฐ ในจังหวัดอุบลราชธานี

3) ทำการศึกษาวิเคราะห์การแก้ปัญหาท้องถิ่นการทำเทียนพรรษาพัฒนาสู่การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม โดยการใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จ ทั้งในระดับนโยบาย ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และเทศบาลตำบลและนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ ในจังหวัดอุบลราชธานี

4) วิเคราะห์การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนพรรษาพัฒนาสู่การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม พร้อมตัวชี้วัดความสำเร็จและความสัมพันธ์กับชุมชนในมิติต่าง ๆ

5) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการจัดการ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเรื่อง "การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี" ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน 5 อำเภอ คือ 1) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 2) อำเภวารินชำราบ 3) อำเภอเดชอุดม 4) อำเภอบุณฑริก และ 5) อำเภอเขมราฐ ในจังหวัดอุบลราชธานี การได้มาซึ่งประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

1) พระภิกษุสงฆ์	จำนวน 5 รูป
2) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้แทน	จำนวน 1 คน
3) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน 1 คน
4) ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี	จำนวน 1 คน
5) ผู้อำนวยการสถานศึกษา	จำนวน 5 คน
6) ประชาชนชาวบ้าน	จำนวน 5 คน
7) ช่างแกะสลักต้นเทียน	จำนวน 5 คน
8) นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ	จำนวน 20 คน

รวมทั้งหมด จำนวน 43 รูป/คน

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัยดังนี้

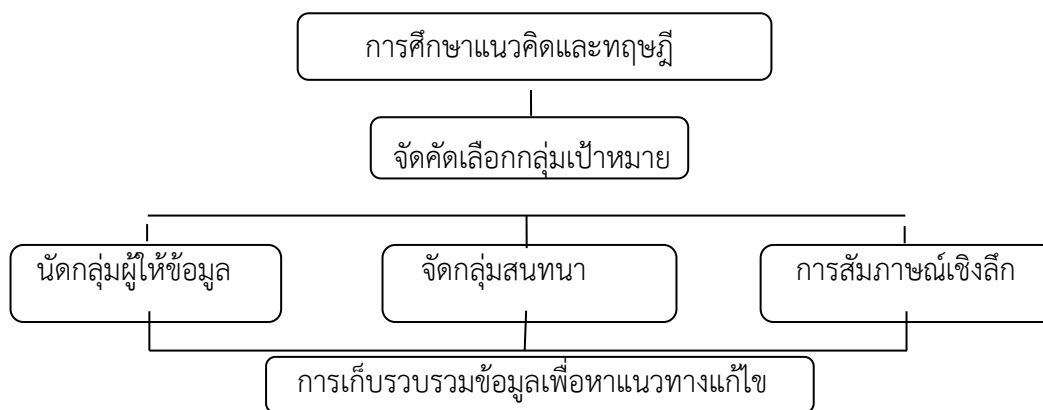
1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี จากนั้นนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาสร้างเป็นคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus group) และสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นฐาน

2) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
3) นำเสนอแบบสัมภาษณ์กลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน
5) นำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
7) จัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
8) นำแบบสัมภาษณ์ลงใช้กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง รวมทั้งเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายให้ได้มีโอกาสคุ้นเคยกันมากขึ้น เสมือนผู้วิจัยเป็นผู้มีส่วนร่วมและเนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี จากข้อมูลชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากการได้ลงพื้นที่ เพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายและได้นัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญและทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลที่สำคัญในบางประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้โดยการนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง ประกอบไปด้วย 1) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 2) อำเภอวารินชำราบ 3) อำเภอเดชอุดม 4) อำเภอบุณฑริก และ 5) อำเภอเขมราฐ ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่และการอบรมผู้ช่วยการวิจัย โดยชี้แจง

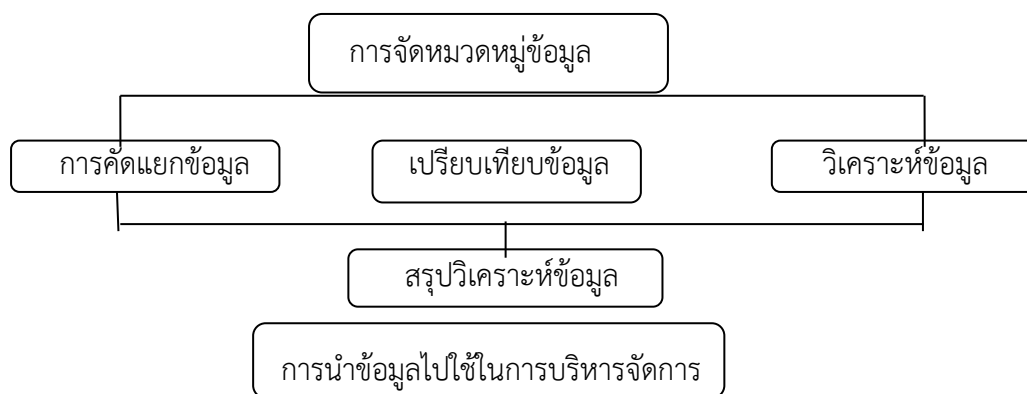
วัตถุประสงค์ และนัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ในการทำกิจกรรมกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิภาพที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

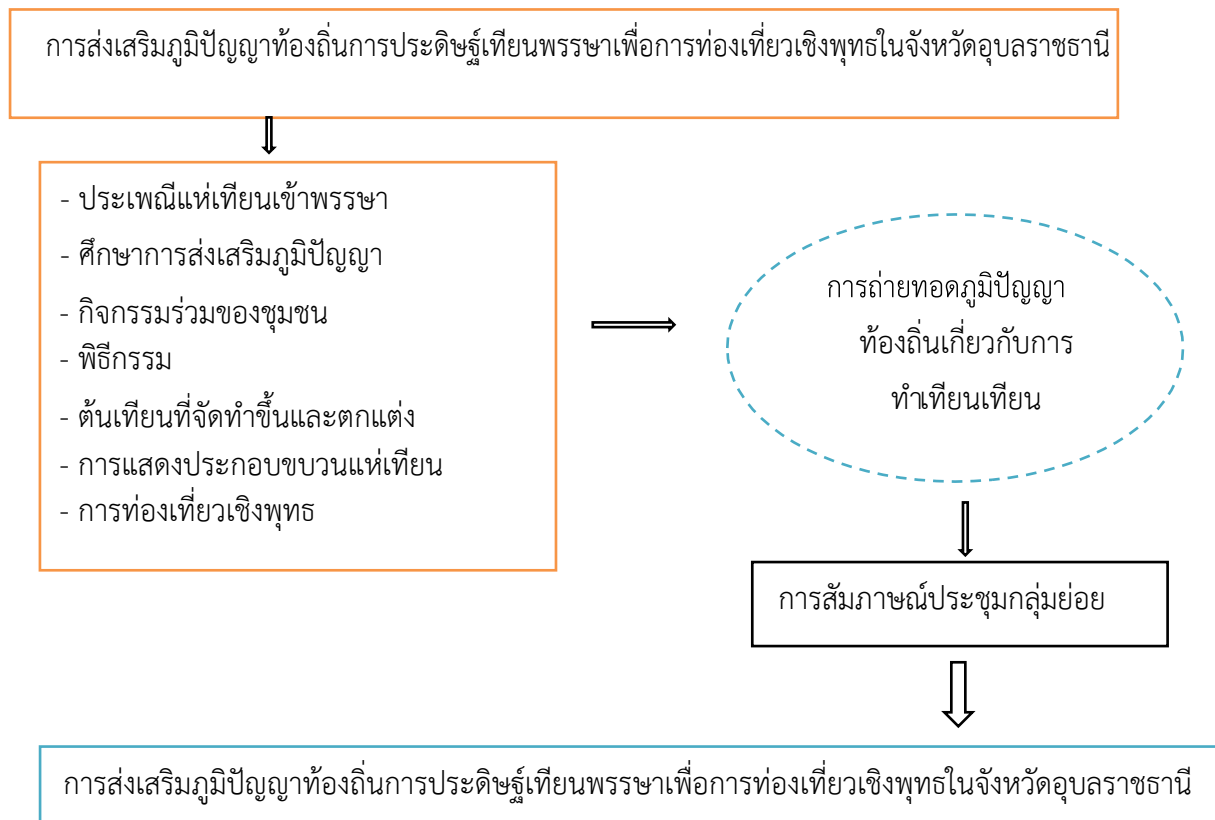
ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ตามวัตถุประสงค์ การสังเกตการณ์ การจดบันทึก การบันทึกวิดีโอและอื่น ๆ ด้วยการตีความและการจัดหมวดหมู่ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิธี (Descriptive Analysis) ตามหลักการของอุปนัยวิธี (Inductive Method) โดยการสรุปวิเคราะห์เป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิภาพที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดที่ได้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยดังแสดงในแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษา

การสืบทอดความรู้ภูมิปัญญาด้านการสร้างต้นเทียนพรรษา โดยการเกาะสลักเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติในต้นเทียนพรรษา การจัดงานประเพณีการเข้าพรรษาและการแห่เทียนพรรษาแต่ละปีเป็นการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เรื่องจัดกิจกรรมประเพณีการเข้าพรรษาเป็นระบบก่อนที่จะมีการถวายเทียนพรรษา มักจะมีขบวนแห่เทียนกันไปอย่างเอิกเกริกสนุกสนาน วัดและชุมชน บทบาทในการสืบทอดประเพณีเข้าพรรษาให้เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบการให้ความรู้เรื่องราวทางพระพุทธศาสนาผ่านทางด้านศิลปะ เช่น การทำต้นเทียนพรรษาประเพณีแห่เทียนพรรษา ถือว่าเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีเข้าพรรษาถือว่าเป็นการสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อนุชนรุ่นหลังควรให้ความสำคัญ

ซึ่งประเพณีซึ่งเกิดขึ้นจากการยึดถือปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชาวอีสาน ที่เรียกว่า "ฮีตสิบสอง คองสิบสี่" ชาวอุบลส่วนใหญ่มิ่ววิถีชีวิตอยู่บนพื้นฐานความเชื่อพุทธศาสนา พราหมณ์ ผีสงและธรรมชาติ อย่างผสมกลมกลืนเช่นเดียวกันชาวอีสานโดยทั่วไป แม้จะถูกแทรกแซงและถูกครอบงำโดยกระแสทุนนิยมและอำนาจนิยมของชาติรัฐและการศึกษาสมัยใหม่ในปัจจุบัน การเพิ่มงานบุญหรือวันสำคัญของทางราชการ ก็มิอาจทำให้วิถีชีวิตของคนอีสานที่ผูกพันอยู่กับฮีตคองที่จัดไว้อย่างลงตัว ยังคงสามารถดำเนินต่อไป ตามนัยของการผลผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา เนื่องจากพื้นฐานความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกันสำหรับภูมิปัญญาของไทยซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้นได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคม โดยมีการผสมผสานความเชื่อ ดังเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ดำรง ที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้มี ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมากจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ หลังจากนั้นได้พัฒนาสืบทอดโดยพัฒนาอย่างไม่ขาดมี ลักษณะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

2. การเปลี่ยนแปลงการประดิษฐ์เทียนพรรษา

การเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการจัดการของภาครัฐ ร่วมกับเอกชนทำให้ประเพณีท้องถิ่นธรรมดา ๆ สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดอุบลราชธานีโด่งดังไปทั่วโลก ประเพณีแห่เทียนพรรษาช่วยสร้างผลได้ทางเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดอุบลราชธานี ประเพณีแห่เทียนพรรษาช่วยสืบสานสกุลศิลปอุบลราชธานี ช่วยพัฒนาช่างฝีมือทำเทียนพรรษา ตามวิถีศิลปกรรมท้องถิ่น แนวทางพัฒนาที่ควรเป็นในอนาคต การที่จะทำให้ “ภูมิปัญญาไทย” คงอยู่และเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างแท้จริง สามารถทำได้ แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี การเสริมราก ได้แก่ การพิจารณาส่วนความคิด ความเชื่อและคุณค่าของประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งเป็นเสมือนส่วนรากแก้วของให้วัฒนธรรมให้แข็งแกร่ง หากความเชื่อเรื่องการถวายแสงประทีปเป็นพุทธบูชาและคุณค่าความเป็นทุนทางสังคม ยังคงอยู่ก็จะทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาเติบโตมีดอกออกผลสืบไป อนุรักษ์อย่างสมดุลกับการพัฒนา ไม่มุ่งพัฒนางานแห่เทียนพรรษาสิ่งเดียวจนลืมนิติของการ อนุรักษ์ทั้งด้านความคิดความเชื่อ วัตถุและพิธีกรรม เชื่อมโยงเป็นองค์รวม เพื่อให้เกิดช่างศิลป์การทำเทียนพรรษาอย่าง กว้างขวาง โยงยึดประเพณีแห่เทียนพรรษากับการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาชุมชน ด้านอื่น โดยจัดโอกาส ให้ชาวบ้านได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซื้อขายกันในช่วงงานบุญเข้าพรรษา เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน ให้กว้างขวาง พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนคุ่มวัดต่าง ๆ ควรได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งเพื่อให้พึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง การช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนหรือภาครัฐควรเป็นไปเพื่อการพึ่งตนเอง แข่งขันอย่างสร้างสรรค์และเป็นกัลยาณมิตร ควรแบ่งการแข่งขันเป็นหลายประเภท เพื่อให้ผู้เริ่มพัฒนาฝีมือมีโอกาสชนะและชื่นชมร่วมกัน หากทางสร้างพิพิธภัณฑ์เทียนพรรษาโดยด่วน ควรเปิดโอกาสให้นานาชาติเข้าร่วม

สร้างสรรค์งานศิลป์จากชี๊ผึ้ง โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย ควรมีการจัดตั้งกองทุน เพื่อการพัฒนาประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ให้ชุมชนทั้งหมดที่นำเสนอในที่ประชุมเสวนาฯ ที่หวังอย่างแรงกล้าที่อยากให้เมืองอุบลราชธานีพัฒนาก้าวหน้า ปรับปรนให้เข้าได้กับความเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย สามารถสืบส่งลูกหลานให้สืบสานให้มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนให้เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการอะเมซซิงไทยแลนด์ เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน เที่ยวทั่วไทย ไม่ไปไม่รู้ อันซีน อิน ไทยแลนด์ เป็นต้น โดยในแต่ละปีงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีจะมีกิจกรรมเสริม สลับปรับเปลี่ยนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ และ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงานเพิ่มมากขึ้น ทุก ๆ ปีกิจกรรมเสริมดังกล่าว อาทิ การประกวดภาพถ่ายของการทำต้นเทียนพรรษา และ ภาพถ่ายต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี นิทรรศการส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น การแสดง แสง สี เสียงบอกเล่าประวัติเมืองอุบลราชธานี และที่มาที่ไปของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี การประกวดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ทำจากเทียน และ ชี๊ผึ้งเทียน จัดกิจกรรมถนนสายเทียนการแสดงวิถีชีวิตชุมชนชาวอีสาน “หมู่บ้านอุบลราชธานี ศรีวนาลัย” ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง การแสดงพิเศษขบวนแห่เทียนพรรษา ประกอบแสง เสียง งานพาแลง กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนกิจกรรม “หลอมเทียนพุทธบูชา และวิปัสสนา ปฏิบัติธรรม” การสาธิตศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง “ขันหมากเบ็ง การสานธงใบตอง” การแข่งขันแกะสลักต้นเทียน และชี๊ผึ้งประเภท ประชาชน นักเรียน และ นาคาติ มหกรรมคอนเสิร์ต การเคลื่อนขบวนแห่ “สายอารยธรรมอีสาน” การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานตอนบนและอีสานตอนล่าง กิจกรรมการประกวดสรภัญญะทำนองพื้นบ้าน พิธีปลุกเสกเทียนชัยเพื่อเป็นสิริมงคล และ การประกวดสาวงาม เป็นต้น

3. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแกะสลักต้นหรือประดิษฐ์เทียนพรรษา ควรจัดให้มีประวัติความเป็นมาพุทธประวัติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง ส่วนในการแกะสลักต้นเทียนพรรษานั้น มีต้นเทียนที่มีความสวยงามและบอกเล่าเรื่องราววัฒนธรรมของชาวอีสานและพุทธประวัติได้งดงามและอย่างยิ่ง การแกะสลักต้นเทียนพรรษาเป็นศิลปะเฉพาะพื้นถิ่นทำให้น่าสนใจและน่าศึกษา ต้นเทียนพรรษาเป็นศิลปะเฉพาะพื้นถิ่นทำให้น่าสนใจ รูปทรงต้นเทียนพรรษาของแต่ละวัดแต่ละชุมชนมีประวัติความเป็นมาในการสร้างที่แตกต่างกันออกไปตามที่มาทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวอยากเรียนรู้สนใจและเห็นคุณค่า ในการเรียนรู้กระบวนการแกะสลักต้นเทียนพรรษาเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจาก การแกะสลักต้นเทียนพรรษาที่ตั้งอยู่ภายในชุมชนต่าง ๆ ล้วนแต่มีความงดงามมีพุทธศิลปะที่มีความเป็นเอกลักษณ์อันเกิดจากผลงานของสถาปนิกพื้นบ้านอีสานสะท้อนให้

เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอีสานและยังบ่งบอกถึงภูมิปัญญาช่างพื้นบ้านที่ถ่ายทอดสืบต่อเนื่องกันมา การแกะสลักต้นเทียนพรรษาของชุมชนที่มีความสวยงามและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและการแกะสลักต้นเทียนพรรษาเป็นการเล่าเรื่องราวการเรียนรู้ทางศาสนาสามารถดึงดูดความสนใจให้คนมาท่องเที่ยวและชมได้เรียนรู้องค์ประกอบต่าง ๆ ว่ามีลักษณะสำคัญอย่างไรเกี่ยวข้องกับชาดกและพุทธประวัติ

การแกะสลักหรือประดิษฐ์ต้นเทียนพรรษาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติด้วยการนำเอาเรื่องประวัติต่าง ๆ มาถ่ายทอดลงบนต้นเทียนและยังสอดแทรกด้วยคติธรรมสร้างความศรัทธา ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาว่าการนำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในแต่ละวัด จะทำให้ได้บุญกุศล ถือว่าเป็นสิ่งรวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมา โดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงต้องเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัด ชุมชนและหน่วยงานของรัฐ การขอร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนต้องสอดคล้องและส่งเสริมกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงจะเป็นการสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาก็จะได้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ด้วยความละเอียดอ่อนและความปราณีตของลวดลายบนต้นเทียนพรรษาที่ถูกแกะสลักโดยช่างแกะสลักเทียนมากฝีมือที่ถูกถ่ายทอดภูมิปัญญา การแกะสลักเทียนพรรษาจากหุ่นหนึ่งสู่อีกหุ่นหนึ่ง จนได้มีการบันทึกไว้ในคำขวัญจังหวัดอุบลราชธานีว่า “งามล้ำ เทียนพรรษา” รูปแบบการส่งเสริมการแกะสลักต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านศิลปกรรม ประวัติศาสตร์การสร้างบ้านแปลงเมืองและระดับวิถีชีวิต นอกจากนี้ยังมีแรงจูงใจที่หลากหลายในการแห่เทียนพรรษา เช่น เพื่อแสวงหาความสุขทางด้านจิตวิญญาณอย่างทำบุญไหว้พระได้เห็นได้สัมผัสกับวัฒนธรรมของการแห่เทียนพรรษาและฮีตครองประเพณีชีวิตการเป็นอยู่ของคนในชุมชน การบูชาสถานวัดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคมเพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุขทั้งต่อตนเองและสังคม

การท่องเที่ยวเชิงพุทธ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น ควรนำการส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการแกะสลักต้นเทียนดังกล่าวข้างต้นมาผสมผสานกันเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้วยการจัดทำรูปแบบการส่งเสริมประเพณีการแห่เทียนพรรษาเชิงพุทธ บูรณาการ โดยองค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ตลอดจนสถาบันทางศาสนาควรจะได้ร่วมมือกันจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ตามวาระโอกาสวันสำคัญทางศาสนาให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกชาติทุกภาษาสามารถเข้าใจในสิ่งที่พบเห็นได้สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด การแห่เทียนพรรษาเป็นพุทธศิลป์อันสำคัญยิ่ง จังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นประจำ แนวคิดต่อยอดคือการเชื่อมโยงไปหาเศรษฐกิจของชุมชนโดยหาทางให้ชุมชนทำสินค้าพื้นเมืองหรือของฝากเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเป็นการนำเศรษฐกิจมาสู่ชุมชนตลอดทั้งปี เมื่อมีนักท่องเที่ยวมากจะได้ยาวนาน ๆ จั๊ปป๊ายใช้สอยมากขึ้นเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการซื้อขายสินค้า

พื้นเมือง มีบุคลากรมัคคุเทศก์หรือไกด์คอยให้ความรู้คำแนะนำอธิบายความหมายของสิ่งสำคัญ ๆ ภายในชุมชน นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมการแห่เทียนพรรษาจะได้มีความรู้เข้าใจในศิลปวัฒนธรรมก็จะช่วยเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของวัดให้ผู้อื่นเข้าใจสนใจมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จัดทำประชาสัมพันธ์แผ่นพับเว็บไซต์และมีการแนะนำ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมยังมีน้อย คณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชนและท้องถิ่นควรร่วมมือกันผลักดันการท่องเที่ยวเชิงพุทธภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาและอารยธรรมของศาสนาต่อไปรักษาวีถีพุทธของชุมชนเส้นทางสู่วัดที่สะดวกปลอดภัย พระภิกษุในวัดต้องมีการปฏิบัติที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ต้องขยายพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวในทุกด้าน แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีความยั่งยืนและร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าวัดทำบุญเช่นงานร่วมใจใส่บาตรทุกวันพระแรกของเดือน กิจกรรมการหล่อเทียนและถวายเทียนเป็นต้น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการแห่เทียนพรรษาให้มีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวโดยเน้นจุดเด่นของแต่ละชุมชนว่าเมื่อไปวัดและชมแล้วจะได้เรียนรู้หรือได้รับประโยชน์ ประชาชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมทำให้คนทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจทุกแขนงต้องตื่นตัวและเรียนรู้ภาษาวัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นเพื่อเป็นการเปิดโลกกว้าง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดและชุมชนมีส่วนร่วมกันในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนควรมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งเอกชนและรัฐบาล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างมากสำหรับการนำมาใช้ในการเรียน การสอนแก่นักเรียนและผู้สนใจในชุมชนในเขตอำเภอเมือง อำเภวารินชำราบ อำเภอเดชอุดม อำเภอบუნทริก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้ชุมชนได้เป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาชนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขตามแบบวิถีไทย มีการสืบทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีการทำมาหากินของบุคคลในอดีตสู่รุ่นลูกหลานได้ สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2541 : 58) กล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้านว่า เกิดจากการสะสม การเรียนรู้มา เป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดในทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชา ๆ แบบที่เรา เรียน ฉะนั้นวิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ อาชีพ ความเป็นอยู่ เกี่ยวกับการใช้จ่ายกับการศึกษาวัฒนธรรม ก็จะผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันไปหมด ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ รุ่งแก้วแดง (2541 : 204) กล่าวถึงประโยชน์ของภูมิปัญญาว่าในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้เจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดมา ยิ่ง

พัฒนาที่พบว่าประเทศไทยต้องวิ่งตามและพึ่งพาภูมิรัฐของ ต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนานำมาซึ่ง ปัญหาต่าง ๆ มากมายนับตั้งแต่การเสียดุลการค้า ความไม่สมดุลระหว่างวิทยาศาสตร์กับวัฒนธรรม ความไม่ สมดุลระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ก็เพราะได้พัฒนาประเทศและจัดการศึกษา โดยทอดทิ้งของดีที่ประเทศไทยมีอยู่ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ช่วย สร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น สร้างศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิแก่คนไทย ทำให้บรรพบุรุษได้ดำเนินชีวิตอยู่ในผืนแผ่นดิน มาอย่างสงบสุข เป็นเวลายาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

2. การเปลี่ยนแปลงการประดิษฐ์เทียนพรรษา

การเปลี่ยนแปลงในระบบใดระบบหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อระบบอื่นการเปลี่ยนแปลงในสังคม ปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงที่น่าเป็นห่วง หากจะกล่าวว่าภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่ชุมชนต่าง ๆ ได้มีการสืบทอดต่อ เนื่องมาจากอดีตจวบจนปัจจุบันนั้น เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน กระทั่งภูมิปัญญานี้ อยู่ใกล้ตัวเรามากเสียจนมองเกือบไม่เห็น หากไม่มีเวลานึกถึงก็ยิ่งมองไม่เห็นเลย ยิ่งในท่ามกลางกระแส โลกาภิวัตน์ ยุคแห่งข่าวสารข้อมูลที่นับวันโลกยิ่งไร้พรมแดนการแสวงวัฒนธรรมจากต่างถิ่นไหลเข้ามาล้นเกิน ความเป็น “ตัวตน” ของเรามากยิ่งขึ้นเท่าใด ส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้, องค์การจัดการและการจัดการ (องค์กร) และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ เป็นเสมือนกิ่ง ใบ ดอกผล (องค์พิธีและองค์วัตถุ) ซึ่งเป็นโครงสร้างทั้งหมด ของวัฒนธรรมขาดความสมดุล เนื้อหาเปลี่ยนทำหน้าที่ใหม่ เมื่อโครงสร้างเปลี่ยน แนวทางพัฒนาที่ควรเป็นใน อนาคต การที่จะทำให้ “ภูมิปัญญาไทย” คงอยู่และเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างแท้จริง สามารถทำได้ แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี การเสริมราก ได้แก่ การพิจารณาส่วน ความคิด ความเชื่อและคุณค่าของประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งเป็นเสมือนส่วนรากแก้วของให้วัฒนธรรมให้ แข็งแกร่ง หากความเชื่อเรื่องการถวายแสงประทีปเป็นพุทธ บูชาและคุณค่าความเป็นทุนทางสังคม ยังคงอยู่ก็ จะทำให้ประเพณีแห่เทียนพรรษาเติบโตมีดอกออกผลสืบไป อนุรักษ์อย่างสมดุลกับการพัฒนา ไม่มุ่งพัฒนางาน แห่เทียนพรรษาสิ่งเดียวจนลืมนิติของการ อนุรักษ์ ทั้งด้านความคิดความเชื่อ วัตถุและพิธีกรรม เชื่อมโยงเป็น องค์กรสอดคล้องกับภุติศ ไม้้งประณีต (2552 : 28) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้โดยกล่าวว่าการ แบ่งประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการแบ่งที่แตกต่างกันออกไป ทั้งทางด้านที่แบ่งตามจุดมุ่งหมายของ ภารกิจ หลักการปฏิบัติ และลักษณะการเกิดภูมิปัญญา ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ ภูมิปัญญาเพื่อ อาชีพ ภูมิปัญญาเพื่อสังคม และภูมิปัญญาทางด้านคติความเชื่อ เพื่อให้เกิดช่างศิลป์การทำเทียนพรรษาอย่าง กว้างขวาง โยงยึดประเพณีแห่เทียนพรรษากับการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาชุมชนด้าน เนื้อหาสาระเปลี่ยน สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยพัฒน์ คันสุขเกษม (2547 : ก) ได้วิจัยการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียน พรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีตแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าน้อยยาเธอกรมหลวงสรรพ สิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานีซึ่งวัฒนธรรมของงานประเพณีมีรูปแบบในประเพณีดั้งเดิม

ของชุมชนท้องถิ่นทุกๆด้านวัตถุประสงค์ของการจัดงานเนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติของฮีต 12 คอง 14 และเพื่อหวังผลที่ได้จากการถวายเทียนพรรษาผู้ที่มีบทบาทคือประชาชนท้องถิ่นและวัดต่อมาในช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานีวัตถุประสงค์ของการจัดงานเป็นไปเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออีกรูปหนึ่งในการปกครองเมืองผู้ที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณีได้แก่หน่วยงานปกครองท้องถิ่นในขณะนั้นส่วนวัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวผู้เป็นแกนนำในการจัดงานยังคงเป็นหน่วยงานปกครองระดับจังหวัดที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

3. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอุบลราชธานี

ประเพณีการแห่เทียนพรรษาถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันมาโดยมีวัดและชุมชนเป็นศูนย์กลาง การสืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษานี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัดชุมชนและหน่วยงานของรัฐ มีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐต้องมีความสอดคล้องและสนับสนุนกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงจะสามารถสืบทอดภูมิปัญญาการทำเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีด้านการท่องเที่ยวจัดพื้นที่ให้บริการจำหน่ายสินค้าจากภูมิปัญญาของชุมชนให้มีจุดเด่นและน่าสนใจเพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมีแนวคิดและนโยบายรักษาสีแห่งวัฒนธรรมชาติไว้ไม่ให้เสียหาย เป็นต้น นอกจากนี้ควรจัดให้มีบริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมให้ได้รับความสะดวกสบาย สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวทุกชาติทุกภาษา สอดคล้องกับ พวงผกา ประเสริฐศิลป์ (2542 : 43) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้ประชาชน และเพิ่มรายได้ให้ชุมชนและประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค โดยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม ประเพณีแห่เทียนพรรษาในสังคมไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่น่าสนใจแสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน โดยได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีของตนเองและตกทอดเป็นสมบัติอันมีค่าของแผ่นดินที่ติดตัวคนไทยมาช้านาน จะเห็นได้ว่าประเพณีกับพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ประเพณีไทยส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาซึ่งเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับเอกวิทย์ ณ ถลาง (2542 : 148) กล่าวได้ว่าประเพณีเป็นทางแห่งการเข้าถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าอีกทางหนึ่งก็ว่าได้ นอกจากนี้ในงานประเพณีไทยส่วนใหญ่ยังประกอบไปด้วยพิธีกรรมความเชื่อหรือแม้กระทั่งการนำหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาใช้ในงานประเพณีทั้งในรูปแบบของคำกล่าวคำสวดและในงานพุทธศิลป์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานประเพณี เช่น การแกะสลักต้นเทียนพรรษาในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิต บุตรทิพย์สกุล (2558 : 13) ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยว วัดในจังหวัดน่าน กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยว มุ่งหวังไปหาประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อผลในการพัฒนา

ชีวิตและจิตใจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้ความสงบสุข มีสันติภาพของมวลมนุษย มีค่านิยมและเชื่อว่าการได้ทำบุญนั้น ก่อให้เกิดสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัวในการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ ต้องได้สัมผัสกับองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความตั้งใจของนักท่องเที่ยว ความศรัทธาในพุทธศาสนาและความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจในการร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีปรับปรุงพุทธศาสนสถาน โดยวางกรอบนโยบายให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและมีการลงโทษอย่างจริงจังต่อนักท่องเที่ยวที่ผิดต่อกติกา รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ในการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
- 3) ควรมีการตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานเฉพาะกิจโดยเฉพาะเร่งรัดพัฒนาศาสนสถาน โดยตรวจสอบข้อผิดพลาดของนักท่องเที่ยว หรือข้อบกพร่องที่มีอยู่ในศาสนสถาน
- 4) ในสถานที่ราชการ สถานศึกษาและที่วัด ควรจัดให้มีการแสดงนิทรรศการ การบรรยายธรรมเกี่ยวกับวันเข้าพรรษา เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทําวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงประเพณีและวัฒนธรรมอีสานแบบยั่งยืน
- 2) ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบยั่งยืน
- 3) ควรส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์เทียนพรรษาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้ตามแนวพุทธ
- 4) ควรมีการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมที่ปรากฏในประเพณีวัฒนธรรมอีสานกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (2555). *งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี.
- ธนิต บุตรทิพย์สกุล. (2558). *พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยว วัดในจังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2552). *รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม : ศึกษากรณีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล,
- ประเวศ วะสี. (2541). *ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรม และ สุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2542). *ประเพณีไทยกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมโลก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมารธรรม.
- เพ็ญศรี ตึก และคณะ. (2544). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูติศ มิ่งปราณีต. (2552). *การพัฒนาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยในเรื่องการตัดแต่งไส้ข้างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านม่วงฝ้าย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สร้อยพัฒน์ คັນสุขเกษม. (2547). *การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามพร มณีโมตรจิต. (2539). *บทบาทวัฒนธรรมไทยกับการท่องเที่ยว*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยนิยมไทย ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์. (2554). *รากฐานแห่งชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2555). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2542). *ภูมิปัญญาชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิปัญญา.

นโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือของรัฐผ่านระบบแอปพลิเคชัน

ต่อผู้ได้รับผลกระทบจาก Covid19

Social Assistance Policies and Government Assistance Measures through the Application System for Persons Affected by Covid19

ธนิกานต์ ศรีจันทร์¹ และ ภักดี โพธิ์สิงห์²

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ¹, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²

Thanikarn Srichan¹ and Phakdee Phosing²

Rajabhat Chaiyaphum University¹, Chaiyaphum Rajapath University, Thailand²

Corresponding Author, Email : srichan.porpia@gmail.com

บทคัดย่อ

นโยบายของรัฐบาลด้านสวัสดิการและคุณภาพของประชาชนที่ผ่านมามีถือว่าเป็นแนวทางนโยบายที่ดีเป็นนโยบายพื้นฐานที่ต้องมีเพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนทุกคน แต่ก็เห็นว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นนัก แม้ว่าจะมีนโยบายที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีมาหลายฉบับก็ยังไม่ตอบโจทย์การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนได้มากนัก รวมถึงสวัสดิการต่างๆที่รัฐบาลพยายามจะเสริมให้ประชาชนได้รับให้มากที่สุด โดยเฉพาะคนจนหรือคนพิการที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องทำให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด โดยผ่านนโยบายต่างๆ มากมายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตประชาชน ซึ่งการพัฒนาคูณภาพชีวิตถือว่าเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยปรับปรุงระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและเบี้ยยังชีพของประชาชน อาทิ ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และพิจารณาขยายความครอบคลุมไปยังกลุ่มมารดาตั้งครรภ์แรกเกิด และเด็กวัยเรียนที่ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ และเร่งรัดการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการบริการในแต่ละระบบ ลดภาระการเดินทางไปสถานพยาบาลของประชาชน และลดความแออัดในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ระบบการแพทย์ทางไกล และภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถเข้าถึง หน่วยบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และได้รับการบริการอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: นโยบาย; ระบบสวัสดิการ; พัฒนาคูณภาพชีวิต

* วันที่รับบทความ: 27 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 14 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2564

Received: July 27, 2021; Revised: August 14, 2021; Accepted: August 15, 2021

Abstracts

The aim of Welfare improvement & population's life quality Policy is to study on the quality of Life of all classes, especially the poor who are affected by inaccessible or inadequate government welfare. It seems that the recent Welfare improvement & population's quality of Life Policy is a basic policy that improves population's quality of life, but still the low improvement of population's quality of life is obviously seen. Even though there are many policies that focus on developments such as National Economic and Social Development Plans, they are still not the right solution to improve the well-being of the population. The government also launches other welfares to facilitate the poor and the handicap by providing more facility. The prime minister, Prayuth Chan-ocha, prioritizes the quality of life development and consider it as the urgent policy. The government issues more Social Welfare card especially to the elder, the handicap, the low-income earner, the poor, and the disadvantaged. This policy also includes pregnant women, the students with financial problem and also develops health service system to decrease the inequality, provide more convenient access to medical center and also reduce the congestion in the hospital. Moreover, the additional subdistrict hospital improvement, village health volunteer, telemedicine, and traditional Thai medicine are also implemented for the adequate, fast, and good medical service in the remote area.

Keywords : Policy; Welfare System; Development People's Quality

บทนำ

นโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะทำหรือไม่กระทำ ตามแนวคิดของโทมัส อาร์ ดาย (Dye) หรือกิจกรรมที่รัฐกระทำเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเจตนาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความยากจน การผูกขาด เป็นต้น ตามแนวคิดของเจมส์ อี แอนเดอร์สัน (Anderson) จากความหมายข้างต้นทำให้เห็นว่า นโยบายสาธารณะเป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องมีการกำหนดนโยบายขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลนโยบายเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะในรัฐบาลยุคนี้ให้ความสำคัญในนโยบายการปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุคนพิการผู้มีรายได้น้อย ขยายสิทธิกลุ่มไปสู่กลุ่มมารดาตั้งครรภ์เด็กแรกเกิดเด็กวัยเรียน, ลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการบริการ สุขภาพทั้งระบบ พัฒนาศักยภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสนับสนุนอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อนำไปสู่การให้บริการการรักษาพยาบาลที่ดีแก่พี่น้องประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561 : 53)

ซึ่งนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในยุคที่มีโรคระบาดเกิดขึ้น นั่นคือ โรคโควิด19 ได้กำเนิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.2019 ต้นกำเนิดจากประเทศจีนได้สร้างผลกระทบไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านสาธารณสุขที่มีผลกระทบแน่นอน ต้องทำให้มีการปรับตัวและพัฒนาด้านสาธารณสุขค่อนข้างมากเพื่อตอบสนองต่อโรคอุบัติใหม่เพื่อแก้ปัญหาให้ทันทั่วทั้ง แต่ด้วยเป็นโรคที่เกิดขึ้นใหม่และสามารถแพร่ระบาดไปทั่วโลก เป็นโรคที่ติดต่อกันง่ายซึ่งยังไม่มีวิธีการรักษาและยารักษาโรคนี้ได้ ทำให้เกิดวิกฤตโรคระบาดส่งผลกระทบไปทั่วโลกนั้นทำให้เกิดโครงการที่รัฐบาลคิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น โครงการที่ผ่านการลงทะเลเบียนจากการใช้ระบบแอปพลิเคชัน ได้แก่ โครงการเราไม่ทิ้งกันโดยการสนับสนุนเงินคนละ 5,000 บาทต่อเดือนเป็นเวลา 3 เดือน ให้ผู้ได้รับสิทธิ์กว่า 15 ล้านคนที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด19, โครงการชิมช้อปใช้ สนับสนุนการใช้จ่ายผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า g-Wallet โดยการแจกเงิน 1,000 บาทให้ประชาชนจำนวน 10 ล้านคนแรกที่เข้ามาลงทะเบียนในเว็บไซต์, โครงการเราชนะเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยจะมอบเงินเยียวยาจำนวน 3,500 บาท เป็นระยะเวลา 2 เดือน รวมเป็นเงิน 7,000 บาท แต่ให้ใช้ผ่านแอปพลิเคชัน "เป๋าตัง", โครงการคนละครึ่งจะได้รับเงินจำนวน 3,500 บาทตลอดโครงการ ใช้จ่ายผ่านแอปพลิเคชันจ่ายระหว่างแม่ค้ากับลูกค้าคนละครึ่งโครงการเราเที่ยวด้วยกัน กระตุ้นการใช้จ่ายภาคประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศ ช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการสร้างงานและฟื้นฟูเศรษฐกิจโครงการเรารักกันเพื่อช่วยเหลือเยียวยาแบ่งเบาภาระค่าครองชีพของผู้ประกันตนมาตรา 33 ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยรัฐบาลจะจ่ายเยียวยารายละ 4,000 บาท (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, (2561 : ออนไลน์)

จากโครงการมาตรการเยียวยาของรัฐบาลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้มีกระแสสังคมต่างๆมากมาย ทั้งด้านบวกและลบแน่นอนการดำเนินงานนโยบายของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนย่อมมีผลสะท้อนกลับมา ซึ่งผลด้านบวกนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่รัฐกำหนดนโยบายออกมาเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และลดผลกระทบจากการเกิดโรคระบาดทำให้มีรายได้จากการเยียวยาของรัฐบาลจากนโยบายให้เงินแก่ประชาชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งก็ส่งผลกระทบด้านลบตามมา นั่นคือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยนั้น ยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยได้ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง คนพิการ ซึ่งเป็นประชาชนที่ไม่มีความพร้อมในการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ได้ ก่อให้เกิดกระแสวิจารณ์นโยบายการเยียวยานี้จากรัฐบาลอย่างกว้างขวาง รวมถึงไม่สามารถตอบสนองผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง แต่ผู้ที่ได้รับประโยชน์กลับเป็นคนที่ไม่ได้รับผลกระทบจริงๆ จากวิกฤตโรคระบาดนี้ ซึ่งเป็นแนวคิดในการลดผลกระทบต่อการเกิดวิกฤตโรคระบาดถือว่าเป็นโครงการที่ดี แต่วิธีการที่นำไปสู่การปฏิบัตินั้นยังไม่มีประสิทธิภาพ ยังไม่มีการวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้าน ถึงผลเสียที่ประชาชนที่เดือดร้อนจริงๆแต่ไม่สามารถเข้าถึงมาตรการการเยียวยาได้ จะมีวิธีการรองรับสำหรับ คนที่ไม่มี

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้แอปพลิเคชันต่างๆได้ การมีบัตรประชาชนที่รองรับต่อการลงทะเบียนต่างๆ ที่ถือว่าเป็นปัญหาค่อนข้างใหญ่มาก และเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง (ธันภัทร โคตรสิงห์, 2560 : 173-196)

โรคโควิด 19

โรคโควิด 19 คือโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลยก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 ขณะนี้โรคโควิด19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลกซึ่งต้นกำเนิดของไวรัสต้นตอของไวรัสน่าจะมาจากไวรัสจากสัตว์ตัวกลางระบาดมาสู่คน ผู้ป่วยรายแรกเท่าที่ทราบกัน เริ่มมีอาการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม และไม่มี ความเชื่อมโยงกับตลาดต้องสงสัยในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน แต่ผู้ป่วยหลายรายอาจมีมาตั้งแต่ช่วงกลางเดือน พฤศจิกายนหรือก่อนหน้านั้น มีการเก็บตัวอย่างจากสิ่งแวดล้อมในตลาดไปส่งตรวจและพบเชื้อไวรัส และพบ มากที่สุดในบริเวณที่ค้าสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม ตลาดอาจเป็นต้นกำเนิดของไวรัส หรืออาจมีบทบาทใน การขยายวงของการระบาดในระยะเริ่มแรกการแพร่เชื้อ โรคโควิด19 นี้โดยหลักแล้ว แพร่จากคนสู่คนผ่านทาง ฝอยละอองจากจามหรือปากซึ่งขับออกมาเมื่อผู้ป่วย ไอหรือจาม เราได้รับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละออง เข้าไปจากผู้ป่วย หรือจากการเอามือไปจับพื้นผิวที่มีฝอยละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ระยะเวลานับ จากการติดเชื้อและการแสดงอาการ (ระยะฟักตัว) มีตั้งแต่1-14 วัน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5-6 วัน เกิน 97% ของ ผู้ป่วยเริ่มมีอาการภายใน 14 วัน การเพิ่มจำนวนของไวรัสเกิดขึ้นในระบบทางเดินหายใจส่วนบนและในปอด มี งานวิจัยในช่วงแรกระบุว่า การเพิ่มจำนวนของไวรัสได้ในระบบทางเดินอาหาร แต่การติดต่อโดยระบบทางเดิน อาหารยังไม่เป็นที่ยืนยัน ช่วงสูงสุดของการแพร่เชื่อน่าจะเกิดขึ้นในช่วงแรกๆที่แสดงอาการและลดลงหลังจากนั้น การแพร่เชื้อก่อนแสดงอาการอาจเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม หากไม่มีอาการไอ (กลไกหลักในการขับไวรัสออกมา) อาจจำกัดการแพร่เชื้อในช่วงนั้น เหตุการณ์ระบาดเป็นวงกว้างเกิดเมื่อคนหนึ่งคนแพร่เชื้อไวรัสไปสู่คนกลุ่มใหญ่ ผิดปกติ สถานการณ์ที่จะทวีความรุนแรงของการระบาดเป็นวงกว้างรวมถึงการชุมนุมขนาดใหญ่ประชากร สูงอายุประชากรไร้ถิ่นฐานการสัมผัสโรคจากต่างประเทศความหนาแน่นของเขตเมืองระบบสาธารณสุขไม่ เข้มแข็งรัฐบาลขาดความโปร่งใสและสื่อขาดเสรีภาพ (เดชรัต สุขกำเนิด วริษา สุขกำเนิด, 2563 : 32)

ลักษณะจำเพาะของโรคอัตราการแพร่เชื้อและความรุนแรง มี Basic Reproductive Rate(R0) คือ ค่าเฉลี่ยที่ผู้ป่วย 1 คนจะแพร่เชื้อให้ผู้อื่นในกลุ่มประชากรที่มีความไวต่อการรับเชื้อ ค่า R0 ของโรคโควิด19 อยู่ที่ประมาณ 2 และ 4 Clinical Onset Intervalคือ ช่วงเวลาแสดงอาการในผู้ป่วยรายต่อๆ กันในห่วงโซ่ของ การแพร่ระบาด ในงานวิจัยส่วนใหญ่ เวลาเฉลี่ยอยู่ที่ 4 และ 5 วัน Case Fatality Ratio (CFR)หรืออัตรา การเสียชีวิต คือ สัดส่วนของผู้ป่วยที่ถึงแก่วิตอัตราคร่าๆของทั่วโลกอยู่ที่ 7% (ธันวาคม 2019 - พฤษภาคม

2020)กลุ่มเสี่ยง ได้แก่ กลุ่มเสี่ยงต่ำ งานวิจัยระบุว่า เด็กและคนหนุ่มสาวติดเชื้อและแพร่เชื้อได้ อย่างไรก็ตาม เด็กมักจะไม่มีอาการรุนแรง กลุ่มเสี่ยงสูง ความเสี่ยงต่ออาการรุนแรงของโรคเพิ่มขึ้นตามอายุและในผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรังและโรคเมเร็งภูมิคุ้มกัน ระยะสั้น ได้แก่ ลดลงอย่างต่อเนื่องผู้ป่วยอาจยังแพร่เชื้อได้แม้มีอาการดีขึ้น สิ่งนี้มีความสำคัญต่อการควบคุมป้องกันโรคในบริบทสถานพยาบาลและในการจำหน่ายผู้ป่วย ผู้ป่วยบางรายยังคงต้องแยกกักตัวเองที่บ้านหลังจากได้รับการจำหน่ายแล้วระยะยาว ขณะนี้ยังไม่หลักฐานเพียงพอเกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือระยะเวลาของภูมิคุ้มกันที่สร้างจากสารแอนติบอดีจะรับประกันความเที่ยงตรงของสิ่งที่เรียกว่า “พาสพอร์ตภูมิคุ้มกัน” หรือ “ใบรับประกันว่าไม่มีความเสี่ยง” มีข้อกังวลว่า ผู้คนอาจเข้าใจว่าตนเองมีภูมิคุ้มกันต่อการติดเชื้อครั้งที่สอง และละเลยการปฏิบัติตามคำแนะนำทางสุขภาพ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มความเสี่ยงให้เกิดการระบาดต่อเนื่อง (ฝ่ายวิจัยนโยบายทรัพยากรมนุษย์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563 : ออนไลน์)

การตรวจ ไม่มีการตรวจโควิด19 ชนิดใดได้รับการขึ้นทะเบียน ยกเว้นภายใต้ข้อกำหนดการใช้ในสถานะฉุกเฉินเท่านั้น ทุกประเภทกำลังอยู่ระหว่างการประเมิน คือ Nucleic Acid Amplification Test (NAATs) ใช้เพื่อตรวจวินิจฉัยการติดเชื้อ (ว่าตรวจพบไวรัสหรือไม่) ในระยะเฉียบพลันของโรค การตรวจเทคนิคนี้ใช้เวลาระหว่าง 13 นาทีถึง 3 ชั่วโมง และจำเป็นต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือเฉพาะการตรวจหาแอนติบอดีด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันจะใช้ตรวจหาแอนติบอดี IgM และ IgG ที่สร้างขึ้นมาต้านไวรัส ไม่มีประโยชน์ในการวินิจฉัยโรคเนื่องจากการตอบสนองของร่างกายไม่สามารถตรวจพบได้ในสัปดาห์แรกของการเจ็บป่วยการตรวจใช้เวลา 15 นาทีและสามารถใช้ตรวจว่าใครเคยติดเชื้อมาก่อนการศึกษาในระดับประชากรด้วยเทคนิคตรวจแอนติบอดีขณะนี้ทำอยู่ใน 6 ประเทศการตรวจหาแอนติเจน ใช้ตรวจหาแอนติเจนของไวรัสและอาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยการติดเชื้อเฉียบพลัน การพัฒนาชุดตรวจทำอยู่ในหลายประเทศการรักษาขณะนี้ยังไม่มียาต้านไวรัสที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้ใช้รักษาโรคโควิด19 แต่มีการทำวิจัยเพื่อพิจารณาว่ามียาตัวใดบ้างที่อาจปรับวัตถุประสงค์การใช้เดิมเพื่อการรักษาโรคโควิด19 องค์การอนามัยโลกกำลังประสานงานความร่วมมือในโครงการขนาดใหญ่ชื่อ Solidarity Trial ในหลายประเทศเพื่อประเมินยามาตรฐานการระดับบุคคล การรักษาสุขอนามัยของมือและมารยาทในการไอ/จามเป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำตลอดเวลาและเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะป้องกันตัวเองและผู้อื่น เมื่อเป็นไปได้ รักษาระยะอย่างน้อย 1 เมตรจากผู้อื่น เนื่องจากผู้ติดเชื้อบางรายอาจยังไม่แสดงอาการหรือมีอาการไม่รุนแรงดังนั้นการเว้นระยะห่างจากทุกคนสำคัญมากหากคุณอยู่ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโควิด19 (ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค, 2563 : 43)

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม การระบาดไปทั่วในวงกว้างของโรคโควิด19 และวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์นี้ทำให้เกิดความท้าทายใหญ่หลวงในระดับโลกและระดับท้องถิ่นผลกระทบทางสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่ม แต่บ่อนทำลายกลุ่มประชากรเปราะบางมากที่สุด ซึ่งรวมถึง คนยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เยาวชน และกลุ่มคนชาติพันธุ์วิกฤตทางโรคระบาดและเศรษฐกิจกระทบต่อกลุ่มประชากรเปราะบางอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจจุดชนวนให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและความยากจนมากขึ้นวิกฤตโลกในครั้งนี้ต้องการการประสานงาน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคมและสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ

โรคโควิด19 นั้นนับว่าเป็นโรคอุบัติใหม่ เป็นโรคระบาดที่เกิดขึ้นในปี 2019 ก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั่วโลก ซึ่งต้นกำเนิดจากประเทศจีนแพร่ระบาดจากคนไปสู่คน เป็นเชื้อไวรัสที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นในโลกและยังไม่มียารักษาโรคชนิดนี้ จึงสร้างความเสียหายทั้งระบบสาธารณสุข ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม รวมถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ต้องลดการเข้าสังคม รักษาระยะห่าง เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค, 2563 : 43)

การแก้ไขปัญหาความยาก ลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน

ความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยาก ลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน จึงประกาศนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ซึ่งมีลักษณะการอภิบาลโดยรัฐ (Governance) ด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน ประสานความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาสังคมเพื่อสร้างสรรค์โอกาสใหม่เพื่อประโยชน์สุขต่อประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยและใช้จ่ายงบประมาณเกี่ยวกับบริการสาธารณะในขอบเขตกิจกรรมที่รัฐบาลให้มีคุณภาพชีวิตที่มั่นคง ด้วยการพิจารณาทางเลือกนโยบายสังคม ตามสิทธิและหน้าที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่พฤติกรรมของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแนวคิดดังกล่าว ถูกนำมาใช้ในลักษณะนโยบายสาธารณะ ภายใต้โครงการประชานิยมยั่งยืน ที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยกระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมบัญชีกลาง ธนาคารรัฐ กระทรวงพาณิชย์ประจำจังหวัดทั่วประเทศ ประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อจำหน่ายสินค้าราคาต่ำเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตแก่คนยากจนหรือผู้มีรายได้น้อย ผ่านการลงทะเบียนและตรวจสอบคุณสมบัติตามที่กระทรวงการคลังกำหนด สำนักงานรัฐมนตรี/สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ติดตามการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ที่ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ติดตามประเมินผล การถ่ายโอนภารกิจ การดูแลผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคณะกรรมการการ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงกลาโหม โครงการพัฒนาระบบการให้บริการโรงพยาบาลของเหล่าทัพ/ โครงการข้าราชการพลเรือนกลาโหม อาทิตื่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563 : 37)

1. กระทรวงการคลัง 1) การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ บรรเทาภาระค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปา ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2562 – ก.ย. 2563 ช่วยค่าไฟฟ้าไม่เกิน 230 บาท/คน/เดือน และค่าน้ำประปาไม่เกิน 100 บาท/คน/เดือน ชำระราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคผ่านเครื่อง EDC ซึ่งระบบจะแยกยอดภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ ๗ ออกจากราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และจะนำเงินร้อยละ 5 มาจ่ายชดเชยผ่านช่อง e-Money โดยไม่เกินจำนวน 500 บาท/คน/เดือน เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ผ่านกองทุนผู้สูงอายุ โดยมีแหล่งเงินเข้ากองทุน คือ ภาษีสุราและยาสูบ ในอัตราร้อยละ ๒ ของภาษีที่เก็บ สำหรับโครงการบริจาคเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้ากองทุนผู้สูงอายุ ตั้งแต่วันที่ 26 ม.ค. 2561 – 30 มิ.ย. 2563 มียอดเงินจากภาษีสุราและยาสูบเข้าบัญชี กองทุนฯ ทั้งสิ้น 9,401 ล้านบาท โดยได้จ่ายเงินช่วยเหลือแล้วประมาณ ๙,๒๕๕ ล้านบาท จำนวนกว่า 4.68 ล้านคน สำหรับโครงการบริจาคเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มียอดบริจาคเข้ากองทุนฯ แล้ว 10.3 ล้านบาท ๒) ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ.(ร่าง พ.ร.บ.คนบ.) และ ๓) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. ... (ร่าง พ.ร.บ. กบช.) อยู่ระหว่างดำเนินการเปิดรับฟังความคิดเห็นตั้งแต่วันที่ 29 ก.ค. – 21 ส.ค. 2563 เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

2. กระทรวงมหาดไทย 1) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๘๒,๑๘๗ คน การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีผู้เข้าร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับฝึกอาชีพในด้านต่างๆ เสร็จสิ้นโครงการ จำนวน 3,427,331 คน 2) เบี้ยยังชีพ “ผู้สูงอายุ” “คนพิการ” ผู้มีรายได้น้อย ขยายสิทธิกลุ่ม “มารดาตั้งครรภ์” “เด็กแรกเกิด” “เด็กวัยเรียน” กรุงเทพมหานครได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรัฐบาลเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 892,117 ราย งบประมาณ 6,992,863,200 บาท และได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนรัฐบาลสนับสนุนสงเคราะห์เบี้ยความพิการ จำนวนผู้พิการ 97,510 ราย งบประมาณ 936,096,000 บาท 3) ลดความเหลื่อมล้ำของ “คุณภาพการบริการสุขภาพ” ทั้งระบบ พัฒนาศักยภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และสนับสนุนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อนำไปสู่การให้บริการการรักษาพยาบาลที่ดีแก่พี่น้องประชาชน ให้เบิกจ่ายเป็นรายเดือนในอัตรา 1,000 บาท ต่อคน

3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปรับเพิ่มสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตั้งแต่ 1 ต.ค. 2563 เป็นต้นไป รวมถึงเด็กพิการทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ได้รับการปรับเพิ่มเบี้ยความพิการจาก 800 บาท เป็น 1,000 บาท

4. กระทรวงพาณิชย์ ดูแลราคาสินค้าอุปโภคบริโภค ลดภาระค่าครองชีพ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ร้านธงฟ้าพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นร่วมกับกลุ่มผู้ประกอบการให้นำสินค้ามาจำหน่ายในร้านธงฟ้าพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น มีร้านค้าให้บริการผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 91,499 ร้านค้า เกิดการใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 – 31 พฤษภาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 133,016 ล้านบาท

5. กระทรวงคมนาคม การพัฒนาระบบตัวร่วม แบ่งเบาค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประชาชน ยกเว้นค่าผ่านทางพิเศษเฉลิมมหานคร ศรีรัช และอุดรธัญญาในวันหยุดราชการประจำปี รวม 19 วัน ผลักดันการดำเนินการมาตรการปรับลดอัตราค่าโดยสารรถไฟฟ้ามหานคร สายฉลองรัชธรรม (สายสีม่วง) โดยกำหนดอัตราค่าโดยสารสูงสุด 20 บาท ในทุกช่วงเวลา (เดิมอัตราสูงสุด 42 บาท) โดยมีอัตราแรกเข้า 14 บาท ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงร้อยละ 52.38 ตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2562 – 30 กันยายน 2563 และกำหนดอัตราค่าโดยสารรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ สูงสุดที่ 25 บาท นอกช่วงเวลาเร่งด่วน (จากเดิม 45 บาท) โดยมีอัตราแรกเข้า 15 บาท ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงร้อยละ 44.45 ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม – 30 กันยายน 2563 เพิ่มการขั้วขั้วรถยนต์คลองตัวและปลอดภัย สามารถใช้ความเร็วได้สูงสุด 120 กิโลเมตร/ชั่วโมง ปรับเพิ่มอัตราความเร็วของรถยนต์ทุกประเภทบนถนนที่มีช่องจราจรตั้งแต่ 4 ช่องขึ้นไป จากความเร็วไม่เกิน 90 กิโลเมตร/ชั่วโมง เป็นความเร็วไม่เกิน 120 กิโลเมตร/ชั่วโมง เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด บูรณาการการพัฒนาทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองร่วมกับทางรถไฟ

6. กระทรวงแรงงาน 1) การให้ความคุ้มครองผู้ประกันตนมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40 ได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้กฎหมายประกันสังคม จำนวน 16.32 ล้านคน (ณ 31 กรกฎาคม 2563) เป็นเงินทั้งสิ้น 96,923.86 ล้านบาท 2) สำนักงานประกันสังคม ดำเนินมาตรการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่นายจ้างและผู้ประกันตนที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 2.1) ลดอัตราเงินสมทบของนายจ้างจากเดิมร้อยละ 5 เหลือร้อยละ 4 2.2) ผู้ประกันตน ตามมาตรา 33 จากเดิมร้อยละ 5 เหลือร้อยละ 1 2.3) ผู้ประกันตนมาตรา 39 จากเดิมร้อยละ 9 เหลือร้อยละ 1.8 เป็นเงิน 86 บาทต่อเดือน ขยายลดอัตราเงินสมทบและนายจ้างผู้ประกันตน มาตรา 33 คงเหลือฝ่ายละ ร้อยละ 2 และผู้ประกันตนมาตรา 39 คงเหลือเป็นเงิน 96 บาทต่อเดือน 3 เดือน (ส.ค. – ต.ค. 2563) ขยายเวลานำส่งเงินสมทบ ออกไป 3 เดือน 3) โครงการสินเชื่อเพื่อส่งเสริมการจ้างงาน วงเงิน 30,000 ล้านบาท ให้แก่ สถานประกอบการ โดยสำนักงานประกันสังคมจะสนับสนุนเงินฝากเพื่อให้ธนาคาร นำไปปล่อยกู้ในอัตราดอกเบี้ยคงที่ 3 % ต่อปี กรณีมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน และ ดอกเบี้ยคงที่ 5 % ต่อปี กรณีไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยสถานประกอบการที่ยื่นกู้ได้ต้องขึ้นทะเบียนประกันสังคมมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 เดือน และต้องรักษาสถานภาพการจ้างงานผู้ประกันตน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระยะเวลา 3 ปี สามารถ ยื่นกู้ได้ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2563

7. กระทรวงสาธารณสุข การลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการบริการสุขภาพ 1) เจ็บป่วยฉุกเฉินวิกฤต มีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients: UCEP) 2) การเพิ่มการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาลโดยการจัดตั้งหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายบริการปฐมภูมิ โดยมีการจัดตั้งหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายแล้ว จำนวน 1,112 แห่ง ทั่วทุกภาคของประเทศ ครอบคลุมการดูแลประชาชนกว่า 12 ล้านคน 3 สร้างหลักประกันสุขภาพให้แก่ประชาชนคนไทย สนับสนุนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ศอ.บต. “บริการ ณ จุดเดียว” เช่น ศูนย์ประสานงานและบริการการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ จชต., ศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในพื้นที่ จชต. และ ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีใน จชต. เปิดให้บริการที่ศูนย์ราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้

ซึ่งจะเห็นได้ว่านโยบายปรับปรุงสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งที่เป็นนโยบายที่รัฐบาลทำผ่านกระทรวงตามระบอบราชการอยู่แล้ว แต่ก็เห็นว่าจะมีนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลนั้นก็จะมีเกิดขึ้นอยู่ตลอด ในช่วงนั้นที่มีผลกระทบจากสถานการณ์ต่างๆหรือภาวะวิกฤตเกิดขึ้น ทำให้เกิดนโยบายที่ช่วยเหลือเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตที่เกิดขึ้นในขณะนั้น การกำหนดนโยบายมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด19 ได้แก่เราไม่ทิ้งกันชิม ซ้อป ใช้เราชนะคนละครึ่งเราเที่ยวด้วยกันเรารักกัน เช่น แอปพลิเคชันในการลงทะเบียน หรือแจกเงินผ่านกระทรวงต่างๆ ได้แก่ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เช่น โครงการการจ้างงานและโครงการพัฒนารายตำบลทั่วประเทศ โดยเฉพาะกระทรวงการคลังที่มีบทบาทสำคัญในการทำโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอันเกิดจากโรคระบาดโควิด19 วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจหรือภาคประชาชนที่ไม่สามารถประกอบอาชีพของตัวเองได้ตามปกติ ส่งผลให้ขาดรายได้ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้ามาช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

โครงการเราไม่ทิ้งกัน เป็นภารกิจแจกเงิน 15,000 บาท ให้ผู้ได้รับสิทธิกว่า 15 ล้านคน เนื่องจากเป็นเรื่องปากท้องที่ส่งผลโดยตรงต่อการใช้ชีวิตของผู้คน คือการแจกเงินเยียวยา 5,000 บาท มีจุดเริ่มต้นมาจากรัฐบาลมีมติเห็นชอบให้กระทรวงการคลัง กู้เงินตามพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) โดยให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม พร้อมได้ออกมาตรการดูแลแรงงานลูกจ้าง ลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา หรือ "โควิด-19" ต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการสนับสนุนเงินคนละ 5,000 บาทต่อเดือน เป็นเวลา 3 เดือน

โครงการชิม ซ้อป ใช้ เป็นนโยบายชิมซ้อปใช้เป็นมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจฉบับล่าสุด จุดประสงค์หลักของนโยบายนี้คือส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและสนับสนุนการใช้จ่ายผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า g-Wallet โดยการแจกเงิน 1,000 บาทให้ประชาชนจำนวน 10 ล้านคนแรกที่เข้ามาลงทะเบียนในเว็บไซต์ ภายใต้เงื่อนไข 3 ข้อ คือ เป็นบุคคลสัญชาติไทยและมีบัตรประจำตัว

ประชาชนอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ณ วันที่ลงทะเบียนรับสิทธิมีอีเมลเป็นของตัวเองและมีสมาร์ทโฟนที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้

โครงการเราชนะคือ มาตรการล่าสุดของภาครัฐ ที่ออกมาเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยจะมอบเงินเยียวยาจำนวน 3,500 บาท เป็นระยะเวลา 2 เดือน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมรวมเป็นเงิน 7,000 บาท ตลอดโครงการซึ่งจะใช้งบประมาณ 2.1 แสนล้านบาท และคาดว่าจะมีผู้ได้รับสิทธิ์ราว 31 ล้านคนทั่วประเทศ

ผู้ที่ได้รับสิทธิ์เราชนะ จะไม่สามารถเบิกเป็นเงินสดได้ แต่ให้ใช้ผ่านแอปพลิเคชัน "เป๋าตัง" สำหรับชำระค่าสินค้า อาหาร เครื่องดื่ม และบริการต่างๆ ณ ร้านธงฟ้าประชารัฐ ร้านค้าที่ลงทะเบียนคนละครึ่ง รวมถึงร้านค้าและผู้ให้บริการอื่นๆ ที่ลงทะเบียนเราชนะ ซึ่งมาตรการนี้จะเน้นช่วยเหลือกลุ่มอาชีพอิสระ เกษตรกร แท็กซี่ ตุ๊กๆ คนขับรถตู้ วินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ผู้ค้าหาบเร่ ฯลฯ

โครงการคนละครึ่ง จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 เหมือนกัน แต่เราชนะสามารถนำวงเงินมาใช้จ่ายได้เลย ไม่จำเป็นต้องเติมเงินเข้าแอปพลิเคชันเป๋าตัง และมีการเพิ่มเติมในส่วนของการใช้จ่ายค่าบริการด้านคมนาคมขนส่ง ขนส่งสาธารณะ เช่น รถเมล์ขสมก. รถไฟฟ้า แท็กซี่ ตุ๊กๆ เป็นต้นจะได้รับเงินจำนวน 3,500 บาท ตลอดโครงการ

เราเที่ยวด้วยกันเป็นมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายภาคประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศ ช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการสร้างงานและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศในองค์กรรวมวิธีลงทะเบียนรับสิทธิ์ ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ โดยเข้าไปที่เว็บไซต์ www.เราเที่ยวด้วยกัน.comวิธีจองโรงแรม ที่พัก “เราเที่ยวด้วยกัน” จองโรงแรม (ใช้ส่วนลดได้ไม่เกิน 5 ห้องต่อคืนต่อคน) เมื่อวางแผนท่องเที่ยวเรียบร้อยแล้ว ให้จองโรงแรมได้หลายช่องทาง อาทิ จองผ่านโรงแรมโดยตรง, Agoda หรือ Traveloka เป็นต้น จ่ายเงินผ่านเป๋าตัง 60% ของค่าห้อง (ไม่สามารถยกเลิกได้) สามารถจ่ายด้วยหลายวิธี อาทิ การโอนเงิน, เครดิตการ์ด) เมื่อเช็คอินเรียบร้อยแล้ว จะได้รับ E-Voucherมูลค่า 600 บาท/คืน เวลา 17.00 น. ของทุกวันที่เราเช็คอิน ซึ่งจะได้รับสูงสุด 5 คืน เมื่อเช็คอินเรียบร้อยแล้ว E-Voucherส่วนลดร้านต่างๆ จะหมดอายุในเวลา 24.00 น. ของวันที่เช็คอินได้รับเงินคืนค่าเครื่องบิน 40% ไม่เกิน 1,000 บาท บาท ผ่านแอปฯ เป๋าตัง โดยการกรอก Booking Numberใน www.เราเที่ยวด้วยกัน.comได้รับสิทธิ์ 2 คน/ห้อง

หลักเกณฑ์และเงื่อนไข รัฐจะสนับสนุนเงินค่าที่พักในอัตราร้อยละ 40 ของราคาสุทธิ แต่ไม่เกิน 3,000 บาทต่อห้องต่อคืน ให้กับประชาชนผู้ได้รับสิทธิ์ โดยรัฐจะจ่ายให้แก่ผู้ประกอบการฯ โดยตรงหลังจากประชาชนผู้ได้รับสิทธิ์ได้ Check outออกจากโรงแรม รัฐจะสนับสนุน E-Voucherผ่านแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง”

ตั้ง” ให้แก่ประชาชนผู้ได้รับสิทธิเมื่อ Check inเข้าพักโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการฯ โดย E-Voucherมีเงื่อนไขการใช้งานดังนี้E-Voucherจะปรากฏในแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ในเวลา 17.00 น. ของทุกวันตลอดระยะเวลาที่เข้าพัก โดยมีมูลค่า 900 บาทต่อห้องต่อคืน สำหรับคืนวันจันทร์ถึงคืนวันพฤหัสบดี ตามรายละเอียดการจองมูลค่า 600 บาทต่อห้องต่อคืน สำหรับคืนวันศุกร์ถึงคืนวันอาทิตย์ ตามรายละเอียดการจอง มูลค่าของ E-Voucherสามารถสะสมได้จนกว่าจะสิ้นสุดระยะเวลาตามสามารถใช้จ่ายได้จนถึงเวลา 23.59 น. ของวันที่ Check out E-Voucherสามารถใช้จ่ายได้จำนวนร้อยละ 40 ของราคาสุทธิในใบเสร็จรับเงิน ไม่สามารถใช้ช่องทางอื่นนอกจากแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ในการใช้ชำระเงินร่วมกับ E-Voucher ได้ รัฐจะสนับสนุนเงินรวมตลอดระยะเวลาโครงการฯ ไม่เกิน 15 สิทธิ์ต่อหนึ่งหมายเลขประจำตัวประชาชน เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ จองโรงแรมที่พักและชำระเงินเรียบร้อยแล้ว หากเกิดปัญหาอย่างใด ๆ ขึ้นที่ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการเข้าพัก เข้ารับบริการ หรือการใช้สิทธิ์ตามโครงการฯ ให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ เรียกคืนความเสียหายจากโรงแรม ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ต้องปฏิบัติตามสาระสำคัญของโครงการฯ รวมถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการฯ ห้ามผู้เข้าร่วมโครงการฯ กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความปั่นป่วนที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการฯ หรือมาตรการอื่น ๆ ของรัฐ หากผู้เข้าร่วมโครงการฯ ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขของโครงการฯ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ดังกล่าวจะต้องจ่ายเงินคืนให้แก่รัฐภายใน 7 วันนับแต่วันที่รับแจ้งถึงการกระทำดังกล่าว โดยจ่ายเงินคืนผ่านช่องทางที่กระทรวงการคลังกำหนด

โครงการ ม.33 เรารักกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเยียวยาแบ่งเบาภาระค่าครองชีพของผู้ประกันตนมาตรา 33 ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 (โควิด-19) คาดว่าจะมีผู้เข้าข่ายมีสิทธิได้รับเงินเยียวยาในครั้งนี้ 9.27 ล้านคน โดยรัฐบาลจะจ่ายเยียวยารายละ 4,000 บาท ใช้วงเงินประมาณ 37,100 ล้านบาท ส่วนผู้ที่ได้รับสิทธิโครงการ "เรารักกัน" หรือ "ม.33 เรารักกัน" ต้องมีคุณสมบัติ คือต้องเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 ที่มีสัญชาติไทย, ต้องไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และไม่ได้รับสิทธิโครงการ "เราชนะ" ไม่มีเงินฝากในสถาบันการเงินรวมกันเกิน 500,000 บาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563

ซึ่งจะเห็นว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาจากการเกิดวิกฤตโรคระบาดโควิด 19 มีมาตรการต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนมาตรการที่เป็นการเยียวยาช่วยเหลือประชาชนของรัฐบาล มาตรการหนึ่งที่ได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชนทั่วประเทศ เพราะสามารถช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการขาดรายได้จากโรคระบาดที่เกิดขึ้น คือการแจกเงินผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการไม่สามารถหาเลี้ยงชีพตนได้จากมาตรการเว้นระยะห่างเพื่อช่วยลดการติดต่อของโรคทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้จากโครงการแจกเงินผ่านระบบแอปพลิเคชัน ได้แก่ โครงการเราไม่ทิ้งกันโครงการชิม ช้อป ใช้, โครงการเราชนะโครงการคนละครึ่งเราเที่ยวด้วยกัน, โครงการ ม.33 เรารักกัน ซึ่งโครงการเหล่านี้ก่อให้เกิดการเยียวยาได้จริง แต่ระบบจาก

การการปฏิบัติงานนั้นอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ถ้าประชาชนนั้นไม่สามารถเข้าถึงระบบเทคโนโลยีหรือโทรศัพท์ที่สามารถใช้แอปพลิเคชันได้ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือการที่คนไม่สามารถเข้าถึงระบบนี้ได้โดยเฉพาะคนที่ได้รับผลกระทบคือคนมีรายได้น้อย ย่อมไม่สามารถเข้าถึงได้เทคโนโลยีนี้ได้แน่ เกิดผลกระทบซ้ำซ้อนต่อผู้ที่มีรายได้น้อยอยู่แล้ว ทำให้เห็นว่ารัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเยียวยาได้เพราะการแก้ไขไม่สามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันได้นั้นยังไม่สามารถแก้ไขได้ทันทีที่จะเห็นว่าการใช้นโยบายของรัฐบาลผ่านระบบเทคโนโลยีนั้นดีมาก แต่ต้องดูบริบทของสังคมไทยด้วยว่าสามารถรองรับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงระบบเทคโนโลยีนี้ได้และที่สำคัญคนที่ได้รับผลกระทบส่วนใหญ่เข้าถึงได้น้อยมาก ดังนั้นรัฐบาลต้องมีมาตรการใหม่รองรับกรณีที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้ (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ, 2563 : 43) อาจต้องใช้ระบบเอกสารแบบเดิมมาเสริมด้วยโดยอาศัยระบบทะเบียนราษฎรเข้ามาช่วยสำหรับคนที่ไม่มีเทคโนโลยีที่เข้าถึงนโยบายได้ อาศัยความเชื่อมโยงจากนโยบายส่วนกลางลงไปสู่ภูมิภาค จากนั้นนำนโยบายไปสู่ท้องถิ่นโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนค่อนข้างมากมีข้อมูลของชาวบ้านในพื้นที่จริง ประชาชนที่ลำบากอยู่แล้วจากการเกิดวิกฤตโรคระบาดนี้ก็จะได้รับการเยียวยาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงโครงการก็จะสามารถเข้าถึงประชาชนที่ได้รับผลกระทบและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่าง

สรุป

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม การระบาดไปทั่วในวงกว้างของโรคโควิด19 และวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์นี้ทำให้เกิดความท้าทายใหญ่หลวงในระดับโลกและระดับท้องถิ่น ผลกระทบทางสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่ม แต่บ่อนทำลายกลุ่มประชากรเปราะบางมากที่สุด ซึ่งรวมถึง คนยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เยาวชน และกลุ่มคนชาติพันธุ์วิกฤตทางโรคระบาดและเศรษฐกิจกระทบต่อกลุ่มประชากรเปราะบางอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจจุดชนวนให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและความยากจนมากขึ้นวิกฤตโลกในครั้งนี้ต้องการการประสานงาน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และนโยบาย เกิดผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากวิกฤตโควิด-19 นี้ มีเป็นปริมาณมาก โดยเฉพาะการตกงานและการลดลงของรายได้ อันนำมาสู่ปัญหาอื่น ๆ ในชีวิต และความเครียด รวมทั้งการกลายเป็นคนยากจนทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์เป็นคนจนก็ตาม การที่รายได้ลดลงอย่างกระทันหันจึงทำให้ผู้ได้รับผลกระทบมีปัญหา มาก โดยค่าเฉลี่ยของขนาดของรายได้ที่ลดลงของกลุ่มตัวอย่างในช่วงล็อกดาวน์มีถึงร้อยละ 60 และแม้ว่าในปัจจุบันจะคลายล็อกแล้วแต่รายได้เฉลี่ยยังต่ำกว่าระดับรายได้ก่อนที่มีการล็อกดาวน์มาก ในช่วงที่มีการล็อกดาวน์มีจำนวนคนจนเพิ่มขึ้นมากที่สุด (เพิ่มอีกร้อยละ 50 รวมทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 68.4 ของกลุ่มตัวอย่าง) และหลังคลายล็อกดาวน์มีคนที่ยังตกเกณฑ์คนจนอยู่ถึงร้อยละ 43.2 ทำให้จำนวน

คนจนมากกว่าก่อนมีการระบาดของโควิด-19 ถึง 3 เท่า รวมทั้งหนี้ครัวเรือนก็มีแนวโน้มสูงขึ้นหลังจากคลายล็อกแล้ว โดยสัดส่วนหนี้ต่อรายได้และสัดส่วนรายจ่ายต่อรายได้ของคนที่มีรายได้น้อยที่สุดกลับสูงที่สุด คนที่จนมากที่สุดจึงได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างรายวันหรือรับจ้างรายวันได้รับผลกระทบในการตกงานมากที่สุดจากปัญหาวิกฤตโควิด-19 ที่ผ่านมา รองลงมาคือ ผู้ค้าขายรายย่อย หาบเร่ แผงลอย ซึ่งเป็นอาชีพอิสระที่อยู่นอกระบบ ในบรรดาผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน แรงงานที่อายุมากและผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาได้รับผลกระทบจากการตกงานมากกว่า การให้ความช่วยเหลือเยียวยาของรัฐสามารถช่วยผู้ได้รับผลกระทบและช่วยแบ่งเบาภาระในการดูแลสมาชิกที่เปราะบางในครอบครัวได้ เงินเยียวยาช่วยดูแลครอบครัวได้ภายในระยะเวลาประมาณหนึ่งเดือนเป็นส่วนมาก วิกฤติจากการระบาดของโควิด-19 ทำให้ผลกระทบที่จะเกิดต่อผู้ด้อยโอกาสในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็ว ทั้งด้านข่าวสารข้อมูล เทคโนโลยี และพฤติกรรมมนุษย์ (ทั้งที่เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค) รวมทั้งรูปแบบใหม่ในด้านการศึกษาและการทำงาน มาถึงเร็วขึ้น ทุกฝ่ายจึงต้องปรับตัวเร็วขึ้นให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ และถึงแม้ว่าวิกฤติจากการระบาดของโควิด-19 จะสิ้นสุดลงในอนาคต ผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจที่จะเปลี่ยนแปลงไปจะยังคงมีอยู่ ทุกฝ่ายจึงต้องเตรียมรับมือและเตรียมพร้อมต่อปัญหาและวิกฤติจากสถานการณ์อื่นที่อาจจะมาถึงต่อไป

การช่วยเหลือของรัฐ ควรจะมีการวางแผนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เช่น เมื่อเจอภาวะวิกฤติที่มีคนที่เปราะบางต้องขาดรายได้โดยฉับพลัน รัฐอาจช่วยด้วยการให้เงินเยียวยา ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ต้องช่วยเร่งด่วน แต่ควรเตรียมมาตรการในระยะกลางและระยะยาวด้วย เพราะวิกฤตินี้ไม่ได้จบลงในระยะเวลานี้ หากแต่จะมีผลกระทบในระยะยาว และรัฐมีข้อจำกัดทางการคลัง ที่ไม่สามารถแจกเงินได้ตลอดในระยะยาว จึงต้องหาวิธีให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นที่เขจะสามารถดำรงชีวิตและ ประกอบอาชีพมีรายได้ต่อไปในระยะยาวด้วย

นอกจากนั้น ในมาตรการการคุ้มครองทางสังคมของรัฐ ควรจะแยกแยะให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่ควรใช้นโยบายเดียวแบบ one size fits all สำหรับคนในสังคมที่มีรายละเอียดของปัญหาและความต้องการรวมทั้งศักยภาพที่แตกต่างกัน โดยการศึกษาได้ทำการสำรวจข้อมูลในรายละเอียดที่สะท้อนมาจากผู้ที่ได้รับผลกระทบและการช่วยเหลือในชุมชนแออัดซึ่งเป็นพื้นที่เฉพาะ จึงขอเสนอแนวทางมาตรการคุ้มครองทางสังคมที่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่างๆตามศักยภาพและปัญหา เพื่อให้เป็นการช่วยเหลือที่ครอบคลุมและเหมาะกับคนทุกกลุ่ม และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและทิศทางการพัฒนาประเทศต่อไป โดยเสนอแนะมาตรการการคุ้มครองทางสังคมเพื่อเตรียมการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มในหลายระดับ 1) กลุ่มเปราะบางมากและตกหล่นจากการได้รับเงินเยียวยา 2) กลุ่มที่ช่วยตนเองได้และต้องการเสริมทักษะในการทำงาน และ 3) กลุ่มที่ควรลงทุนในการพัฒนาศักยภาพเป็นพิเศษ ทั้งนี้ในระดับรัฐบาล ควรมีแผนระยะยาวในการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน การพักชำระหนี้ การประนอมหนี้ ฯลฯ มีการแก้ปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการเนื่องจากอัตราความยากจนมีแนวโน้มสูงขึ้น ควรใช้เงินกระตุ้นเศรษฐกิจ

แบบมีเป้าหมายให้คนรายได้น้อยได้ประโยชน์จริงและเอื้อต่อการพัฒนาต่อไปในระยะยาว ควรแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อและไม่ให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งมีแผนบูรณาการในการพัฒนาศักยภาพคนต่อไป ทั้งนี้ภาครัฐควรดึงภาคส่วนต่างๆมาร่วมกันพัฒนาสังคมโดยอำนวยความสะดวกและลดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือในทุกระดับ นอกจากนี้ ในการวางแผนฟื้นฟูประเทศหลังภาวะวิกฤติโควิด-19 เป็นโอกาสในการปฏิรูปในด้านต่างๆ เพื่อวางแผนในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและปฏิรูประบบการบริหารจัดการในทุกด้านให้ดีขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มา: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- เดชรัตน์ สุขกำเนิด และ วริษา สุขกำเนิด. (2563). การวิเคราะห์ผลการสำรวจ แนวทางการจัดระบบสวัสดิการสังคม เพื่อรองรับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 โครงการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายประชาชน เพื่อผลักดันให้เกิดความเป็นธรรมในการเข้าถึงระบบรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายประชาชนเพื่อรัฐสวัสดิการ.
- ธันภัทร โคตรสิงห์. (2560). ประชาธิปไตย : จากแนวคิดการบริหารสู่การปฏิบัติในประเทศไทย. วารสารพัฒนสังคม. 19 (1), 173-196.
- ฝ่ายวิจัยนโยบายทรัพยากรมนุษย์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). “ผลกระทบโควิด-19 ต่อการจ้างงานในภาคบริการของประเทศไทย” ทีดีอาร์ไอชวนอ่าน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2020. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/2020/09/services-sectors-affected-by-the-covid-19/>
- ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค. (2563). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. ฉบับที่ 145 วันที่ 22 กันยายน 2563.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). สานพลังประชารัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ภาวะสังคมไทย ไตรมาส 2 ปี 2563. ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 สิงหาคม 2563.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ. (2563). ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การประยุกต์ใช้หลักศีลและข้อธรรม ที่ใช้ในการทำงาน

Application of the Precepts and Dhamma Doctrines in Working

จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี และ จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Jarinyaporn Srichandari and Chulapunporn Thanaphaet
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus
Corresponding Author, Email : thipprajongmali@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการทำงานใดๆ ก็ตามปัญหาย่อมเกิดเสมอ แต่เมื่อพบปัญหาแล้วสิ่งที่สำคัญ ที่สุดเราจะต้องรับมือกับปัญหาอย่างมีสติ และสำคัญต้องยึดหลักธรรมของพระพุทธองค์เสมอ ต่อไปนี้เป็นข้อคิดหลักธรรมบางประการที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการทำงาน

หลักการที่ 1 ยึดหลัก “ทำงานคือการปฏิบัติธรรม โดยการทำงานด้วยจิตว่าง หลักที่ 2 เข้าใจเรื่องของ “โลกธรรม” ด้วย สติ ปัญญา หลักที่ 3 หลักธรรมที่ต้องยึดถือเมื่อมีความขัดแย้ง (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) หลักที่ 4 ทำงานกับคนที่หลากหลาย หลักที่ 5 คือ การเจริญภาวนา

การเจริญภาวนาเพื่อสร้างจิตที่ทรงพลานุภาพมหาศาลที่จะเป็นบ่อเกิดให้มีความสงบ มีสมาธิพิจารณาด้วยปัญญาและรู้จักเอาปัญหาต่างๆ มาคิดพิจารณาโดยแยบคาย ควรทำจิตให้ว่างในขณะทำงานเพื่อไม่ให้กิเลสเข้ามาทำให้การทำงานเสียหาย วิธีการง่ายๆ คือ ทำงานไปตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ในขณะเดียวกันควรทำจิตให้ว่างในขณะทำงานเพื่อไม่ให้กิเลสเข้ามาทำให้การทำงานเสียหาย การไม่คิดฟุ้งซ่านเพื่อสกัดกั้นไม่ให้ความยึดมั่นถือมั่นเข้ามาแผ้วพานเพราะการทำงานควรทำเพื่อความสำเร็จในหน้าที่การทำงานโดยมิหวังการหาความดีหรือเกียรติคุณใส่ตนเอง ซึ่งวิธีการนี้เป็นหนทางที่จะปลูกไมตรีจิตและช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากคนทั้งหลาย นอกจากนี้ควรใช้เวลาที่มีอยู่น้อยทำงานให้มาก หาวิธีทำงานให้สนุกเพื่อไม่ให้เป็นความทุกข์ทรมานแล้วจะสามารถสร้างตัวเองให้เก่งขึ้นมีฐานะสูงขึ้น สร้างตัวเองให้ผลสำเร็จสูงขึ้นความขัดแย้งจะลดลงตามลำดับ ซึ่งการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งสามารถทำได้ โดยป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอำนาจ อารมณ์ ผลประโยชน์ และการสื่อสารที่ผิดพลาด เป็นต้น

คำสำคัญ : หลักศีล; ข้อธรรม; การทำงาน

Abstracts

Problems always arise in work, but when problems are found, the most important thing is to deal with them consciously and it is important to always adhere to the principles of the Buddha. Some principles that can be applied in work, they consisted of 1) to follow the principles of work and practice by working with the free mind 2) to understand the matter of the world with consciousness and wisdom 3) dharmic principles to adhere to when there is a conflict 4) work with a wide variety of people and 5) prayer.

The prayer to create a mind that has great power that will be a source of peace and concentration, we should consider with wisdom and know various problems into thinking by ponder and should keep the mind free while working so as not to let the passion get into causing damage. The easy way is to work in accordance with the responsibilities of the job and the mind should be freed while working so as not to let the passion get in the way of damaging work at the same time. Not fantasizing in order to prevent clinging to stick to it, because work should be done for the success of the job without expecting goodness or self-honor. This approach is a way to cultivate goodwill and help gain the cooperation of all people. In addition, we should spend less time doing a lot of work, finding ways to have fun working so as not to become suffering and you will be able to build yourself up to a higher position and create them to achieve higher results which the conflict will decrease accordingly. Resolving conflicts can be done by preventing their occurrence of power, emotions, benefits, and miscommunication, etc.

Keywords : Precepts; Dharmic Principles; Working

บทนำ

เราทุกคนต้องทำงานและทำงานในสถานะต่าง ๆ กัน เช่น เป็นลูกน้อง เป็นผู้บังคับบัญชา หรือผู้บังคับบัญชา และในการทำงานของคนเหล่านั้นหลวงวิจิตรวาทการได้กล่าวไว้ว่า “การทำงานควรทำเพื่อความสำเร็จในหน้าที่การทำงาน โดยมีหวังการหาความดีหรือเกียรติคุณใส่ตนเอง วิธีการนี้เป็นหนทางที่จะปลูกไมตรีจิต และช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากคนทั้งหลาย และเป็นกุศโลบายที่จะยกคุณความดีให้แก่คนอื่น ด้วยการสรรเสริญคุณความดี” และท่านยังกล่าวอีกว่า “หัวหน้าที่ดีนั้นไม่ใช่แต่เป็นผู้ที่สามารถทำให้คนทำงานด้วยความยินดี เลือกคนให้เหมาะแก่ตำแหน่งด้วย” “ใช้เวลาที่มีอยู่น้อยทำงานให้มาก หาวิธีทำงานให้สนุก ไม่ให้เป็นความทุกข์ทรมาน แล้วจะสามารถสร้างตัวเองให้เก่งขึ้นมีฐานะสูงขึ้น สร้างตัวเองให้ผลสำเร็จสูงขึ้น”

ในการทำงานใดๆก็ตามปัญหาย่อมเกิดเสมอ แต่เมื่อพบปัญหาแล้วสิ่งที่สำคัญ ที่สุดเราจะต้อง “รับมือ” กับปัญหาอย่างมีสติ และสำคัญต้องยึดหลักธรรมของพระพุทธองค์เสมอ ต่อไปนี้เป็นข้อคิดแนวธรรมบางประการที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการทำงาน

หลักการที่ 1 ยึดหลัก “ทำงานคือการปฏิบัติธรรม โดยการทำงานด้วยจิตว่าง” (พุทธทาสภิกขุ, 2537 : 4)

“งาน” ในที่นี้จะต้องเป็นสัมมาอาชีพะ หมายถึง งานที่ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม ไม่สร้างปัญหาให้แก่สิ่งแวดล้อมไม่ผิดศีล

การทำงานด้วยจิตว่าง คืออะไร? ท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้นำหลักธรรมของพระพุทธเจ้าข้อนี้มาเผยแผ่ต่อยอดหลักธรรม “การทำงานคือการปฏิบัติธรรม” ที่ท่านเป็นผู้เผยแผ่มาก่อนหน้านี้ เพื่อเน้นว่าการทำงานด้วยจิตว่างคือการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง

จิตว่างในที่นี้หมายถึง “ว่างจากกิเลสทั้งปวง” ไม่ใช่ว่างแบบไม่ทำงานหรือว่างเพราะไม่มีงานทำ ขยายความคือ ควรทำจิตให้ว่างในขณะที่ทำงานเพื่อไม่ให้กิเลสเข้ามาทำให้การงานเสียหาย วิธีการง่ายๆคือ ทำงานไปตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ไม่คิดฟุ้งซ่าน สักดั้นไม่ให้ความยึดมั่นถือมั่นเข้ามาแผ้วพาน ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าเป็นนักพูดก็ต้องพูดในสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังตามหัวข้อที่ตั้งไว้ไม่ใช่พูดเพื่อยากอวดตัวว่ารู้มาก พูดเพื่อให้ตนเองเด่นดัง และการทำงานด้วยจิตว่างนี้ท่านพุทธทาสภิกขุยังได้เขียนเป็นบทกลอนไว้ด้วยว่า

“จงทำงาน ทุกชนิด ด้วยจิตว่าง
ยกผลงาน ให้ความว่าง ทุกอย่างสิ้น
กินอาหาร ของความว่าง อย่างพระกิน
ตายเสร็จสิ้น แล้วในตัว แต่หัวใจ”

หลักที่ 2 เข้าใจเรื่องของ “โลกธรรม” ด้วย สติ ปัญญา

คำว่า “โลกธรรม” หมายถึง ธรรมที่มีประจำอยู่กับโลก สังคมและโลกของมนุษย์เป็นความจริงที่ทุกคนต้องประสบด้วยกันทั้งนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นชอบหรือไม่ชอบก็ตาม ข้อแตกต่างคือ ใครประสบมาก ประสบน้อยช้าหรือเร็ว ที่ครอบคลุมจิตใจของปุถุชนให้อยู่ใต้อำนาจของกิเลสซึ่งมีอยู่ 8 อย่างโดยได้จำแนกออกเป็น 2 ฝ่ายควบคู่กันและมีความหมายตรงข้ามกัน คือ (พระพยอม กัลยาโณ, 2550 : 1-4)

ฝ่ายที่ 1. โลกธรรมฝ่ายอภิวรรณ คือ ฝ่ายที่มนุษย์พอใจมี 4 เรื่อง คือ

1. ได้ลาภ หมายความว่า ได้ผลประโยชน์ ได้ทรัพย์สินเงินทอง ได้บ้านเรือนหรือที่สวน ไร่ นา
2. ได้ยศ หมายความว่า ได้รับแต่งตั้งให้มีฐานันดรสูงขึ้น ได้ตำแหน่ง ได้อำนาจเป็นใหญ่เป็นโต
3. ได้รับสรรเสริญ คือ ได้ยิน ได้ฟัง คำสรรเสริญคำชมเชย คำยกยอ
4. ได้สุข คือ ได้รับความสบายกาย สบายใจ ได้รับความเบิกบาน ร่าเริงได้ความบันเทิงใจ

ฝ่ายที่ 2. โลกธรรมฝ่ายอนิวัตรธรรม คือ ฝ่ายที่มนุษย์ไม่พอใจมี 4 เรื่อง คือ

1. เสื่อมลาภ หมายความว่า ลาภที่ได้มาแล้วเสียไป
2. เสื่อมยศ หมายถึง ถูกลดความเป็นใหญ่ ถูกถอดออกจากตำแหน่ง ถูกถอดอำนาจ
3. ถูกนิินทา หมายถึง ถูกตำหนิตติเตียนว่าไม่ดี มีใครพูดถึง ความไม่ดีของเราในที่ลับหลังเรียกว่า ถูกนิินทา
4. ตกทุกข์ คือ ได้รับความทุกข์ทรมานกายทรมานใจ

ในฐานะที่ใช้ชีวิตเพื่อทำงาน ถ้าเราพบปัญหาโลกธรรมแล้วควรจะเข้าใจธรรมของโลกนี้แล้ว ไม่ควรนำมาเก็บเป็นอารมณ์และเป็นทุกข์ โดยให้คิดว่า “มันเป็นเช่นนั้นเอง” และมีสติอยู่เสมอ เพราะสติจะเป็น

พลังงานที่มีสภาวะธรรมที่สามารถระลึกได้ นึกได้ ไม่ลืม นอกจากนั้นสติยังเป็นตัวชี้วัดผลงานของจิต จิตที่ขาดสติย่อมจะได้รับสิ่งที่ไม่กระทบให้เกิดการขัดใจ แล้วปรุงเป็นอารมณ์โกรธถ้าจิตมีกำลังของสติเพิ่มมากขึ้นจนถึงตั้งมั่นจนเกิดสมาธิ

แน่วแน่ จะเกิด “ปัญญา” เห็นแจ้ง

มีความฉลาดที่เกิดจากการเรียนรู้ รู้จักที่จะแยกแยะแจกแจงสิ่งต่างๆ ปัญหาต่างๆ ที่พบเห็นตามความเป็นจริง ว่าอะไรคือปัญหา เป็นปัญหาชั่วคราวหรือถาวรจะแก้ได้หรือไม่ได้ ทำการวิเคราะห์ แล้วตัดสินใจอย่างรอบคอบด้วยวิจารณญาณ และเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ไม่ต้องนำมาทุกข์ รู้จักอดทน รอจนกว่าจะรู้ว่าสุดท้ายแล้ว จะแก้ไขได้หรือไม่ได้ แต่ถ้าหาทางออกไม่ได้ ให้ออกทางเข้าคือกลับไปดูต้นตอของปัญหาพิจารณาต้นเหตุของปัญหาดีๆ อาจพบทางออกได้

หลักที่ 3 หลักธรรมที่ต้องยึดถือเมื่อมีความขัดแย้ง ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ในทุกหน่วยงาน ระหว่างเพื่อนร่วมงานผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา เจ้านายกับลูกน้อง แทบทุกกรณีความขัดแย้งมักมีเหตุผลมาจากเรื่องอำนาจ อารมณ์ ผลประโยชน์ การสื่อสารที่ผิดพลาด ซึ่งการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งสามารถทำได้ โดยป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น

วิธีป้องกันความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยการเริ่มต้นที่การมองปัญหาว่าเกิดจากอะไร ถ้าเกิดจาก “ตัณหา” ในทางธรรมมักจะมีเหตุมาจาก “ผัสสะ” คือการได้กระทบจากประสาททั้งหก (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2552 : 552-553) แล้วทำการปรุงแต่งให้เกิดสองอารมณ์ คือ “สุขารมณ์” และ “ทุกข์อารมณ์” มีความโลภ โกรธ หลง ตามมา สิ่งที่เราควรรู้คือให้รู้เท่าทันในการใช้ชีวิตแต่ละวันว่า “ผัสสะ” เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่นานก็จะดับไปเอง อย่ายึดมั่นถือมั่นว่าจะคงสภาพอยู่อย่างหลงปรุงแต่งว่ามันเป็นความสุขหรือความทุกข์ เพราะเมื่อมันเกิดแล้วมันก็ดับ ให้รับรู้แล้วจงปล่อยวาง ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นจงให้อภัยก่อนที่จะด่วนตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ส่งกระแสจิตที่เปี่ยมด้วยความรักและเมตตาตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “เมื่อมีความขัดแย้ง อย่าโทษผู้อื่น ให้ดูตนเองให้เห็นเหตุปัจจัยที่จิต แล้วหาข้อยุติที่จิตตนเอง”

นอกจากนี้ท่านพุทธทาสภิกขุยังได้กล่าวถึงความสำคัญของสิ่งที่ต้องระลึกไว้เมื่อมีความขัดแย้ง คือ เรื่องการไม่ใช้เวลาจากเวลาโกรธ และไม่ตัดสินใจปัญหาเวลาโกรธ ไว้ดังนี้

อย่าเพิ่งใช้ วาจา เวลาโกรธ
จะเกิดโทษ ฟันพิษร้าย เข้าใส่กัน
ต้องพยายาม หลีกเลี้ยง หรืออดกลั้น
อย่าให้ขุ่น มั่นแตก เตียวแหลกลาญ
เมื่อมีการ กระทบ ซึ่งอารมณ์
รู้จักข่ม ด้วยปัญญา มารู้ทัน
รู้ความจริง สิ่งทั้งหลาย เป็นเช่นนั้น

ไม่มีฉันทน์ ไม่มีกุ อยู่สุขเย็น ๆ

และ

อย่าเพิ่งตัด - สิ้นปัญหา เวลาโกรธ
จะเกิดโทษ ความลำเอียง ไม่เที่ยงธรรม
ย่อมทำลาย คนที่โกรธ แลเหยียบย่ำ
ก็เป็นการ ทำบาปกรรม ด้วยโทษา
ก่อนทำอะ-ไรลงไป ต้องใคร่ครวญ
อย่ารีบด่วน ทำไปด้วย อวิชา
แต่ต้องทำ ด้วยสติ และปัญญา
รับรองว่า ตัดสินโดย ยุติธรรม ฯ
(พุทธทาสภิกขุ)

หลักที่ 4 หลักธรรมอันอื่นๆ ที่ต้องทำงานกับคนที่มีลักษณะหลากหลาย

ความหลากหลายของคนทำงานร่วมกัน จะพบว่ามีหลายลักษณะ เช่น

1. มีลักษณะการทำงานเป็นเหมือนขโมย
2. มีลักษณะการทำงานเหมือนตัวเองเป็นลูกหนี้
3. มีลักษณะการทำงานเช่นเป็นผู้รับมรดก
4. มีลักษณะการทำงานเหมือนตัวเองเป็นเจ้าของกิจการ (พระโสภณพัฒนบัณฑิต, 2562 : 3)

4 ลักษณะดังกล่าว ถ้าจะขยายความ คือ การทำงานที่เป็นแบบ”ขโมย” คือ ขโมยเวลา ขโมยความคิด ขโมยสิ่งของ ฯลฯ ในหน่วยงาน ส่วนผู้ทำงานเหมือนเป็นลูกหนี้ นั่น คือ คิดเพียงแต่ทำไปวันๆ เพียงเพื่อชดใช้หนี้ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาจะเป็นลักษณะเจ้าหนี้กับลูกหนี้เท่านั้น ส่วนผู้ทำงานเช่นเป็นผู้รับมรดกก็จะชีวๆ ไปวันๆ เพราะไม่ต้องดิ้นรนไขว่คว้าต่อสู้อะไร ความใส่ใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานก็ไม่มีมากนัก เพราะมีผู้กำหนดไว้ให้อย่างชัดเจนแล้ว ความกระตือรือร้นทะเยอทะยานจึงแทบไม่มีเลย และลักษณะสุดท้ายที่ทำงานเหมือนเป็นเจ้าของกิจการ คือ การทำด้วยความทุ่มเท จริงจัง จริงใจ ให้สำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งบุคคลประเภทนี้แทบไม่มีปัญหาที่ต้องนำเป็นห่วง เพราะทำงานด้วยความตั้งใจทุ่มเทและยึดความสำเร็จเป็นสำคัญหลักธรรมที่ผู้เขียนได้นำเสนอให้นำมาพิจารณาเมื่อต้องทำงานกับบุคคลทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว คือ 1.หลักพรหมวิหาร 4, 2.หลักอิทธิบาท 4, และ 3.หลักสัปปริสธรรม 7

1. พรหมวิหาร 4 หรือ พรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหม เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ผู้ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่

1. เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

2. กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

3. มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

4. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขาได้รับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่ตนรับผิดชอบของตน

2. อิทธิบาท 4 หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ คือ เต็มใจทำ ได้แก่ มีความต้องการที่จะทำมีใจรักที่จะทำใจใฝ่รักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ
2. วิริยะ คือ แข็งใจทำ ขยันทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม อดทนไม่ท้อถอย อะไรจะเกิดก็แข็งใจทำ
3. จิตตะ คือ ตั้งใจทำ มีใจจดจ่อ ทำสิ่งนั้นด้วยความฝักใฝ่ เอาใจใส่เสมอ มีใจจดจ่อเป็นสมาธิ
4. วิมังสา คือ เข้าใจทำ มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ทำ ทำด้วยความพิจารณา หมั่นตรวจสอบมีการวางแผน วัดผล ตลอดจนหาวิธีแก้ไขปรับปรุง (สม สุจิรา, 2559 : 59)

3. สปัจริยธรรม 7 หมายถึง ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตบุรุษหรือ เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มี 7 ประการ ด้วยกัน คือ

1. อัมมัญญ เป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้จักว่า สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์.
2. อตถัญญ เป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่า สุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้.
3. อตตัญญ เป็นผู้รู้จักตน เราว่าโดยชาติ ตระกูล ยศ ศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้ และคุณธรรมเพียงเท่านั้นแล้วประพฤติ ตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไร.

4. มัตตัญญ เป็นผู้รู้จักประมาณ ในการแสวงหาเครื่อง เลี้ยงชีวิตแต่โดยทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควร.

5. กาลัญญ เป็นผู้รู้จักกาล เวลาอันสมควรในอันประกอบกิจนั้นๆ.

6. ปริสสัญญ เป็นผู้รู้จักชุมชน และกิจที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชนนั้นๆ ว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ เป็นต้น.

7. ปุคคัลลัญญ หรือ ปุคคัลปโรปริญญ เป็นผู้รู้จักบุคคล ผู้นี้เป็นคนดีควรคบ ผู้นี้เป็นคนไม่ดี ไม่ควรคบ เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2546 : 287)

หลักที่ 5 คือ “การเจริญภาวนา”

การเจริญภาวนาเพื่อสร้างจิตที่ทรงพลานุภาพมหาศาล ที่จะเป็นบ่อเกิดให้มีความสงบ มีสมาธิ พิจารณาด้วยปัญญา รู้จักเอาปัญหาต่างๆ มาคิดพิจารณาโดยแยบคาย ซึ่งการเจริญภาวนาในทางพุทธศาสนามีสองแบบ คือ

“สมถกรรมฐาน” หรือ สมถภาวนา คือหลักหรือวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบ ทางจิตใจ หรือการทำจิตใจให้เป็นสมาธิมีความมั่นคงนั่นเอง ถือว่าเป็นพื้นฐานของ วิปัสสนา คือจะทำให้เกิดสภาพจิตใจที่สงบนิ่ง ลองสังเกตดู เวลาที่เราไปอยู่ใกล้ๆ ครูบาอาจารย์ที่เจริญสมาธิ เราจะรู้สึกว่าย่นๆ จิตใจเราก็สงบไปด้วยโดยไม่รู้ตัว นี่เรียกว่า เราไปอยู่ในปริมณฑลแห่งพลังสมาธิของท่านที่แผ่ออกมา ในทางกลับกัน ถ้าเราไปอยู่ใกล้ๆ คนที่มีโทสะจริต เราจะรู้สึกร้อนๆ อึดอัดบอกไม่ถูก การปฏิบัติสมถะแม้ มีคุณอันใหญ่หลวงเพราะเป็นฐานสำคัญ เป็นการเตรียมพื้นฐานทางจิตใจให้สงบ แต่ก็ ยังไม่สามารถดับทุกข์โศกที่แท้จริงได้

ส่วน “วิปัสสนากรรมฐาน” ที่.ปา. (ไทย) 11/352/369. หรือ วิปัสสนาสมาธิ วิปัสสนาภาวนา มุ่งไปที่ความตื่นรู้ คือให้เรามีสติอยู่ในทุก ๆ ลมหายใจเข้าออก ในทุกเรื่องที่เกิดขึ้น ทุกจิตที่กระทำ ทุกคำที่พูด โดยให้เห็นถึง อนิจจัง (ความไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป) ทุกขัง (ความเป็นทุกข์) อนัตตา (ความไม่มีตัวตน) หรือที่เรียกรวมกันเรียกว่าไตรลักษณ์นั่นเอง ซึ่งหนทางหนึ่ง ที่จะทำให้เราเข้าถึงและรู้แจ้งไตรลักษณ์ได้ชัดเจน ก็คือการปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่า สติปัฏฐาน 4

“สติปัฏฐาน 4” แปลว่า ที่ตั้งของสติ สติปัฏฐาน หมายถึงการตั้งสติ กำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือตามที่สิ่งนั้นๆ มันเป็นอย่างมันเอง ประกอบด้วย

1. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน 2. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน 3. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน 4. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ฐานที่ตั้งของสติ, ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติ เป็นการตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นเท่าทันตามความเป็นจริง มีสติ กำกับดูสิ่งต่าง ๆ และความเป็นไปโดยรู้เท่าทันตามสภาวะของมัน โดยไม่ได้ถูกครอบงำด้วยความยินดียินร้าย ที่ทำให้มองเห็นผิดเพี้ยนไปตามอำนาจของกิเลส จะเห็น ได้ว่า วิปัสสนาและสติปัฏฐานนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวโยงกัน โดยความเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่กัน คือ วิปัสสนาญาณจะมีขึ้นไม่ได้เลย ถ้าหากขาดกระบวนการระลึกและพิจารณาธรรม ตามแนวสติปัฏฐาน 4 (สำลี สิงหราช, 2556 : 60)

โดยสรุปแล้ว ปัญหาเล็ก ปัญหาใหญ่ย่อมเกิดขึ้นอยู่เสมอในที่ทำงาน ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นจะอยู่กับปัญหานั้นได้อย่างไร เราจะต้องรับมือกับปัญหานั้นอย่างมีสติ และสำคัญต้องยึดหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสมอ ต่อไปนี้เป็นข้อคิดหลักธรรมบางประการที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการทำงานได้อย่างมีความสุข

หลักการที่ 1 ยึดหลัก “ทำงานคือการปฏิบัติธรรม โดยการทำงานด้วยจิตว่าง งานที่ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ไม่สร้างปัญหาให้แก่สิ่งแวดล้อมไม่ผิดศีล

หลักที่ 2 เข้าใจเรื่องของ “โลกธรรม” ด้วย สติ ปัญญา ปัญหาทุกอย่างไม่ควรนำมาเก็บเป็นอารมณ์ และเป็นทุกข์ โดยให้คิดว่า “มันเป็นเช่นนั้นเอง” และมีสติอยู่เสมอ เพราะสติจะเป็นพลังงานที่มีสภาวะธรรมที่สามารถระลึกได้ นึกได้ ไม่ลืม แน่วแน่ จะเกิด “ปัญญา”

หลักที่ 3 หลักธรรมที่ต้องยึดถือเมื่อมีความขัดแย้ง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพราะเมื่อมันเกิดแล้ว มันก็ดับ ให้รับรู้แล้วจึงปล่อยวาง

หลักที่ 4 ทำงานกับคนที่หลากหลาย การทำงานด้วยความทุ่มเท จริงจัง จริงใจ ให้สำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งบุคคลประเภทนี้แทบไม่มีปัญหาที่ต้องนำเป็นห่วง เพราะทำงานด้วยความตั้งใจทุ่มเทและยึดความสำเร็จเป็นสำคัญ

หลักที่ 5 คือ การเจริญภาวนา เพื่อสร้างจิตที่ทรงพลานุภาพมหาศาลในที่ทำงาน ให้มีความสงบ มีสมาธิ พิจารณาด้วยปัญญา รู้จักเอาปัญหาต่าง ๆ มาคิดพิจารณาโดยแยบคาย

ภาพรวมในการนำหลักธรรม ทั้ง 5 ประการที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น แม้จะเป็นวิธีและมีเป้าหมายจะแตกต่างกัน แต่ก็เอื้อถึงกัน คือการสร้างจิตที่ทรงพลานุภาพมหาศาล ที่จะเป็นบ่อเกิดให้มีความสงบ มีสมาธิ พิจารณาด้วยปัญญา รู้จักเอาปัญหาต่างๆ มาคิดพิจารณาโดยแยบคาย ควรทำจิตให้ว่างในขณะทำงานเพื่อไม่ให้กิเลสเข้ามาทำให้การทำงานเสียหาย วิธีการง่ายๆ คือ ทำงานไปตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำงานคือการปฏิบัติธรรม โดยการทำงานด้วยจิตว่าง

เอกสารอ้างอิง

- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *วิปัสสนาในการทำงาน ทำงานด้วยจิตว่าง ทางกาย จิตและปัญญา*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพยอม กัลป์ยาโน. (2550). *โลกธรรม 8 ประการ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระโสภณพัฒนบัณฑิต. (2562). *หลักการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- สำลี สิงหราช. (2556). *ศึกษาสมาธิและปัญญาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สม สุจิรา. (2559). *ธรรมะหน้าแดง*. กรุงเทพมหานคร. อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

การศึกษาในยุค New Normal

The New Normal in Education

พระมหาจักรพล สิริธโร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Phramaha Chakkrapol Siritharo

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

E-mail: mahajakkapol.pon@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้เกิดคำถามถึงความปกติใหม่ หรือ New Normal เกี่ยวกับระบบการศึกษา การจัดการศึกษาที่ต้องมีการปรับตัว บุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากมีการปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงานทางไกล การเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่เป็นการเรียนรู้ที่มีแพลตฟอร์ม (Platform) และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้สอนจะออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งรูปแบบการศึกษาในยุคความปกติใหม่ เช่น การเรียนผ่านระบบออนไลน์ การเรียนในห้องเรียน การเรียนผสมผสานแบบออนไลน์ (Online) และแบบออนไซต์ (Onsite) หรือการเรียนแบบโฮมสคูล (Home School) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนแบบใดก็ตามจะเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนลดลง อีกทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถยังโต้ตอบกันได้อย่างเต็มที่อีกด้วย ซึ่งการศึกษาในยุคความปกติใหม่ ผู้สอนควรมีการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับความพร้อม และทรัพยากรของผู้เรียนเพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้

คำสำคัญ: ความปกติใหม่; การศึกษายุคปกติใหม่; การจัดการศึกษา

Abstracts

After the first wave of the Covid-19 pandemic gradually eased up, a question of what was called ‘New Normal’ was given to Thailand’s educational system since the educational administration had to be under adjustment, as well. The majority of educational personnel adjusted themselves to utilize long-distance technologies. Generally, either learning in the New Normal era or the New Normal in learning was based upon various learning platforms and styles that were really found responsive to learners’ demand. Learning was designed by the

* วันที่รับบทความ: 16 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 28 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 8 ตุลาคม 2564

Received: July 16, 2021; Revised: September 28, 2021; Accepted: October 8, 2021

teachers or lecturers in order to have learners optimize their own ability to study. Any formation of education in the New Normal era – online learning, off-line learning or learning in the classroom, online-and-off-line learning, homeschooling – was centered on learners, who were allowed to determine their own goals and procedures of learning, and to evaluate themselves. Such learning platforms and types allowed learners able to learn the content from any person anywhere anytime. Besides, interaction between teachers and learners was not found decreasing, and learners and teachers were able to respond to each other. In the New Normal era, the learning formation should be designed to meet with learners' requirement and to be suitable for learners' readiness and resources in order that learners were able to develop themselves upon their knowledge.

Keywords: New Normal; New Normal in Education; Educational Administration

บทนำ

การระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือ โควิด-19 เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง ส่งผลให้เกิดคำถามถึงความปกติใหม่ หรือ 'นิวนอร์มอล' (New Normal) เกี่ยวกับระบบการศึกษา การจัดการศึกษาที่ต้องมีการปรับตัว (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2563 : 783-795)

New Normal หรือ ความปกติใหม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการทำงาน การดูแลสุขภาพ หรือการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัว เช่น การรับประทานอาหาร การเดินทาง การพูดคุย เป็นต้น ทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนมาเป็นแบบออนไลน์เพื่อลดการเผชิญหน้า และเว้นระยะห่างระหว่างกัน นอกจากนี้ยังต้องดัดกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน มาเป็นกิจกรรมแบบออนไลน์ (กาญจนา บุญภักดี, 2563 : A1- A6)

บุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากมีการปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงานทางไกล เช่น การประชุมออนไลน์ การจัดการ เอกสารออนไลน์ผ่านระบบคลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว อาจไม่ได้เปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยตรงแต่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มากขึ้น จนอาจดำเนินการต่อไปแม้การระบาดจะสิ้นสุดลง ระบบการศึกษาในภาพรวมจะกลับไปสู่การจัดการเรียนในโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนการเรียนทางไกลด้วยเทคโนโลยีจะเป็นเพียง ทางเลือกที่ถูกนำมาใช้ในบางสถานการณ์หรือใช้กับนักเรียนแค่บางกลุ่ม และในบางพื้นที่เท่านั้น ซึ่งควรมีการใช้ความตระหนักรู้จากสถานการณ์นี้มาออกแบบการจัดการศึกษา โดยให้น้ำหนักกับการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียน การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักเรียนเชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทที่นักเรียนอยู่ การประเมินผลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนจากชิ้นงานและพฤติกรรมของนักเรียน การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความท้าทายใน

การเรียนรู้ ควบคู่กับการส่งเสริมนักเรียนกลุ่มอื่นให้เต็มตามศักยภาพ การเรียนรู้เพื่อสุข ภาภกาย และใจควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ การจัดสรรทรัพยากรการเรียนการสอนแบบออนไซต์ (Onsite) ควบคู่กับทรัพยากรการเรียนการสอนแบบออนไลน์แก่เด็กและครอบครัว เป็นต้น (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์)

การเรียนรู้ในยุคปกติใหม่เป็นการเรียนรู้ที่มีแพลตฟอร์ม และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความพอเพียง และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง โดยผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างสูงสุดในการเรียนรู้ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2563 : 39)

ความปกติใหม่ (New Normal)

ความปกติใหม่เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต เนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมปฏิบัติอย่างเป็นปกติต้องเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบวิถีชีวิตใหม่ประกอบด้วยวิถีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการ คำว่า ความปกติใหม่ถือกำเนิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2007 – 2008) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ทำให้การจัดการบางอย่างซึ่งแต่เดิมเคยถูกมองว่าผิดปกติ กลายมาเป็นสิ่งที่พบเห็นกันได้ทั่วไป ส่วนความปกติใหม่ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงของโลกมีผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมากมนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ พร้อมกับความพยายามฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ การจัดการ และพฤติกรรม ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินและกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคมในปัจจุบัน (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2563 : ออนไลน์)

การศึกษาในยุคความปกติใหม่

การออกแบบการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้ ซึ่งแตกต่างจากการออกแบบการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย และวิธีการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เป็นการออกแบบการเรียนรู้ลักษณะพาสซีฟ เลิร์นนิ่ง (Passive learning) คือ ผู้เรียนไม่มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของการเรียนรู้แม้กิจกรรมการเรียนรู้จะตื่นเต้นและท้าทายเพียงใดก็ตาม (วิชัย วงศ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา, 2563 : 39)

การจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในความปกติใหม่ (วันเพ็ญ พุทธานนท์, 2563 : ออนไลน์) เช่น

1. การเรียนผ่านระบบออนไลน์ 100%

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีความพร้อมทั้ง ด้านระบบการเรียนการสอน และหลักสูตรผ่านระบบออนไลน์ อีกทั้งผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนผ่าน ระบบออนไลน์ ผู้ปกครองมีความพร้อมในการช่วยเหลือสนับสนุน รวมทั้งมีเครื่องมือสนับสนุนการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต

2. การเรียนในห้องเรียน

การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่มากและมีพื้นที่มากพอให้ ปฏิบัติตามนโยบายการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลหรือการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อรักษาระยะห่างและการดูแลสุขอนามัยของผู้เรียนได้

3. การเรียนผสมผสานแบบออนไลน์และออนไซต์

การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เหมาะกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมากและยังไม่ค่อยมี ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาก่อน โดยอาจจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียน ออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อสลับวันกันมาเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบรักษาระยะห่างได้ หรือโรงเรียนเลือกวิชาที่มีการปฏิบัติหรือต้องเรียนรู้ร่วมกันมาจัดการเรียนที่ห้องเรียน และวิชาอื่น ให้จัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์

4. การเรียนแบบโฮมสคูล (Home School)

การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ยังน้อยมีการนำมาใช้ในประเทศไทยมากนัก แต่คาดว่าจะการเรียนในรูปแบบนี้จะเพิ่มขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากผู้ปกครองอาจมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยด้านสุขภาพของบุตรหลานมากขึ้น หรืออาจเป็นการเรียนหลักสูตรออนไลน์ควบคู่กับการจัดครูเฉพาะวิชามาสอนที่บ้าน ประยุกต์กับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

การประเมินผลในการศึกษาแบบวิถีใหม่

การจัดการเรียนการสอนทั้งรูปแบบปกติ และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน บทบาทในการเรียนของนักเรียน บทบาทในการสอนของครู การเรียนในชั้นเรียน (On-site) การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-air) และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) ล้วนมีสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเหมือนกัน คือ การพัฒนาการเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพโดยการพัฒนาการเรียนรู้อินเทอร์เน็ตแอคทีฟให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้สอน ส่วนการประเมินผลในการศึกษาจะถูกเปลี่ยนจากการประเมินผลการเรียนไปสู่การ

ประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ เป็นการวัดผลลัพธ์ให้คุณครูเข้าใจว่าผู้เรียนเหมาะกับการเรียนรู้ในรูปแบบใด และกิจกรรมใดสามารถเติมทักษะที่ครูคาดหวังได้ (มารุต พัฒนาผล, 2563 : 38)

การพัฒนาครู

การปรับบทบาทครูและการพัฒนาครูในการปรับการศึกษาสู่ความปกติใหม่ มีดังนี้ (ชูกิจ ลิ้มปิ จำนงค์, 2563 : ออนไลน์)

1. ปรับรูปแบบดั้งเดิมจากครูที่ผู้สอน (Teacher) ไปเป็นครูผู้สนับสนุนการเรียนรู้ โดยมีความสามารถในการเชื่อมโยงหลักสูตร วิธีการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนและผู้เรียน
2. ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมครูให้ครูเปลี่ยนจากผู้สอนเป็น ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดสำคัญ 2 แนวคิด ดังนี้

2.1 เปลี่ยนจากครูแบบเดิมเป็นครูที่สอนครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตจริงได้ (Transform Teachers to New Normal in Education) เช่น โครงการศูนย์กลางการพัฒนา STEM Facilitator เมือง สะเต็มศึกษาฐานปฏิบัติการสำหรับฝึกแนวทางสะเต็มศึกษา โดยเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาสังคม มีเป้าหมายเพื่อให้ครูวิทย์ - คณิตทั่วประเทศ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา และนักเรียนสามารถนำสมรรถนะด้านสะเต็มมาใช้ในการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการประกอบ อาชีพ

2.2 แพลตฟอร์มสนับสนุนเพื่อการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน (Supporting Platform for New Normal Teachers) ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ระบบพี่เลี้ยง แพลตฟอร์มการให้ คำปรึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง เป็นการพัฒนาครูให้มีความพร้อมสู่การเป็นครูยุคใหม่

3. ปรับทักษะของครูเพื่อเอาเทคโนโลยีมาใช้ในปัจจุบันและในอนาคต โดยการฝึกฝนการสอนผ่าน จอโทรทัศน์หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้สอนจะต้องสามารถเข้าไปพูดคุยผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ตามความต้องการ ของผู้เรียน เป็นการสอน การรับข้อมูล การเพิ่มเติมความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยครูมีส่วนสำคัญใน การพัฒนาและปรับตัวไปกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ นอกจากนี้ควรจัดให้มีการทดสอบ และอบรมครูให้ สอดรับกับความรู้ยุคดิจิทัล เช่น ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพต่อการเพิ่ม ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : ออนไลน์)

ด้านการบริหารหลักสูตร

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในปัจจุบันนอกจากจะพัฒนาทักษะการศึกษาแล้วยังต้องมีการพัฒนา ฝีมือแรงงาน เช่น อัปสกิล (Up-Skill) และรีสกิล (Re-Skill) หลักสูตรการเรียนการสอนจึงมีความ หลากหลาย และรูปแบบการสอนก็ต้องปรับให้มีทั้งออฟไลน์และออนไลน์ แต่ยังคงไม่มีการกำหนดตายตัวว่า หลักสูตรไหนจะเป็นออนไลน์ 100% ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่

ละคนทั้งในด้านความพร้อม ทรัพยากร และบทเรียน อีกทั้งนักเรียนและครูควรมีการออกแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนร่วมกัน (ศิริเดช คำสุพรหม, 2563 : ออนไลน์) ซึ่งการศึกษาในยุคนี้ต้องหาจุดที่จะพัฒนาเด็กไทยให้ไปสู่โลกดิจิทัลผ่านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นหลักสูตรฐาน สมรรถนะเพราะหลักสูตรฐานสมรรถนะจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ค้นพบศักยภาพของผู้เรียนมากขึ้น (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2563 : 32)

เครื่องมือการจัดการเรียนรู้ยุคความปกติใหม่

ความปกติใหม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสถานศึกษา ทำให้ต้องมีการจัดการด้านเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ (กาญจนา บุญภักดี, 2563: A1–A6) ได้แก่

1. มีการตั้งจุดคัดกรองตามอาคารสถานที่
2. การเข้าออกใช้ทางเดียวเพื่อความสะดวกในการคัดกรอง
3. มีจุดให้บริการวัดอุณหภูมิและบริการเจลแอลกอฮอล์ก่อนเข้าสถานศึกษา
4. ผู้เรียนทุกคนต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าสถานศึกษา
5. มีการจัดการเรียนการสอนแบบเว้นระยะห่าง
6. มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น Zoom, Google Hangouts

หรือ Skype เป็นต้น

วิธีการจัดการเรียนรู้ยุคความปกติใหม่

การจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ควรจัดให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างจริงจัง โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่นั้นมีหลายสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ด้านสถานที่ การสอนออนไลน์ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนลดลง อีกทั้งผู้เรียนและผู้สอนยังสามารถโต้ตอบกันได้เต็มที่เหมือนเดิมเพียงเปลี่ยนสถานที่จากโรงเรียนมาเป็นที่บ้าน ในรถ หรือสถานที่ต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้สอนจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมีการเสริมกิจกรรมสนทนากันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแบบเดิมหรือแบบความปกติใหม่ โดยผู้สอนอาจเพิ่มสื่อต่าง ๆ ให้หลากหลายมากขึ้น เช่น คลิปวิดีโอ หรือผ่านการบรรยาย ผสมผสานการถามตอบแบบเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือผู้สอนกับผู้สอน (กาญจนา บุญภักดี, 2563: A1–A6)

การเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ ทั้งในไทยและต่างประเทศ มีการนำระบบการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาปรับใช้ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น

1. ผู้สอนบันทึกวิดีโอการสอนแล้วส่งให้ผู้เรียนผ่านระบบจัดเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ (Cloud storage) ด้วย Google Drive หรือ Microsoft OneDrive หรือ Microsoft Stream แล้วจำกัดสิทธิการเข้าถึง
 2. ผู้สอนถ่ายทอดสดการสอนผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) ด้วย Microsoft Teams หรือ Google Meet
 3. ผู้สอนสร้างและใช้งานห้องเรียนออนไลน์ (E-classroom) ด้วย Microsoft Teams หรือ Google Classroom ซึ่งเครื่องมือทั้งคู่สามารถสร้างกระดานถามตอบ มอบหมายงาน ส่งงาน การสร้างแบบทดสอบ หรือการให้คะแนนได้
 4. ผู้สอนสร้างและทำเอกสารการสอน รวมไปถึงการจัดเก็บข้อมูลและแลกเปลี่ยนไฟล์ข้อมูลกันด้วย Microsoft Office 365 หรือ Google Drive
 5. ผู้สอนสามารถใช้ Microsoft Teams สำหรับสื่อสารระดับองค์กร เช่น การสร้างกลุ่มงาน การสนทนากลุ่ม วางแผนงาน ติดตามความคืบหน้า และการนัดหมาย เป็นต้น
- ทั้งนี้ยังมีเครื่องมือและโปรแกรมต่าง ๆ อีกมากมายที่ถูกพัฒนาขึ้นและได้รับความนิยมในการเรียนการสอน เช่น โปรแกรม Cisco Webex Meeting, Google Hangout, Facebook Live หรือโปรแกรม Zoom เป็นต้น ซึ่งโปรแกรมเหล่านี้รองรับการสอนออนไลน์ และการสร้างห้องเรียนเสมือนจริง สามารถเลือกใช้งานตามความถนัดและตามความเหมาะสมของการเรียนการสอน (สมพร ปานดำ, 2563 : 1-13)

การออกแบบการเรียนรู้ยุคความปกติใหม่

การเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ ผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านเนื้อหา และมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จริงได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ มีขั้นตอน ดังนี้ (กาญจนา บุญภักดี, 2563 : A1-A6)

1. วิเคราะห์ว่าอะไรคือแรงผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความต้องการการเรียนรู้ เมื่อทราบความต้องการแล้วให้ผู้สอนมองหาสิ่งที่จะมากระตุ้นผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้
2. วิเคราะห์หากิจกรรมที่จะมากระตุ้น หรือผลักดันให้ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้
3. วิเคราะห์หาวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน หรือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการค้นหาวិธีการเรียนรู้ที่ต้องการ เช่น กิจกรรมแอ็กทีฟ เลิร์นนิ่ง (Active Learning)
4. จัดเตรียมอุปกรณ์ วิธีการ สื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพ
6. ให้ผู้เรียนได้ประเมินผลตนเองจากเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนด

การออกแบบการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้นดังกล่าว ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563 : 39)

1. วิเคราะห์ว่าอะไรสามารถกระตุ้นผู้เรียนให้มีความชอบ (Passion) ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้นแตกต่างกัน
2. วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความชอบของผู้เรียน จะเป็นการช่วยทำให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง
3. วิเคราะห์แพลตฟอร์มและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งแพลตฟอร์มการเรียนรู้ อาจจะเป็นการเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้ที่โรงเรียน การเรียนรู้ที่บ้าน หรือการเรียนรู้ที่ชุมชนก็ได้แต่ควรเน้นวิธีการเรียนรู้แบบแอ็กทีฟ เลิร์นนิ่งในทุกแพลตฟอร์ม
4. เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ในแต่ละแพลตฟอร์มจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองตามที่ต้องการ ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นกับการเรียนรู้ของตนเอง
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม
6. ประเมินประสิทธิภาพของแพลตฟอร์ม (Platform) และวิธีการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ใช้ในการจัดการเรียนรู้ว่าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์

สภาพแวดล้อมมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งถ้าสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ก็จะเป็นอุปสรรคต่อความสนใจในการเรียนได้ ทั้งนี้สภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ (กาญจนา บุญภักดี, 2563 : A1-A6) มีดังนี้

1. แสงสว่างไม่จ้าจนเกินไป แสงควรเข้าทางศีรษะเหนือระดับสายตา
2. แสงสว่างไม่น้อยจนเกินไปเพราะจะเป็นอันตรายต่อสายตา
3. แสงไฟควรเป็นสีโทนเหลืองขาว หรือสีขาว
4. นั่งให้อยู่ระดับสายตา หลังชิดเก้าอี้
5. นั่งให้ข้อศอกตั้งฉากระดับเดียวกับโต๊ะ
6. อุณหภูมิในห้องเหมาะสม ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนออนไลน์

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากการสำรวจโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า ความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ความไม่พร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ ความไม่พร้อมของผู้ปกครอง ความไม่พร้อมของผู้เรียน และความไม่พร้อมด้านรูปแบบการสอน

ในด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ นักเรียนส่วนใหญ่เรียนออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน ขณะที่คนไทยส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบเติมเงิน และที่ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านมือถือมีประมาณ 10 ล้านคนเท่านั้น และบางครอบครัวมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้เพียง 1-2 เครื่อง ซึ่งเป็นของผู้ปกครอง เมื่อลูก ๆ ต้องเรียนออนไลน์ก็เกิดปัญหาการแย่งเครื่อง โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีลูกหลายคน ซึ่งทุกคนต้องเรียนออนไลน์เหมือนกัน

ในด้านผู้ปกครอง การเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนต้องการการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากกว่าปกติ หากผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อกลับบ้านก็ต้องสอนลูกเพิ่มเติมในเนื้อหาที่นักเรียนไม่เข้าใจ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปกครองเนื่องจากเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานมาตลอดทั้งวัน

ในด้านผู้เรียน นักเรียนที่เรียนออนไลน์จำเป็นต้องมีวินัยในตนเองสูง เวลาที่นักเรียนเรียนออนไลน์หากไม่มีผู้ใหญ่คอยกำกับดูแล นักเรียนก็จะไม่สนใจเรียนและเปิดดูเว็บไซต์อื่น ๆ แทนการเรียนออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่ครูสอนได้

ในด้านรูปแบบการสอน จากปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งไม่ได้เตรียมความพร้อมและออกแบบการเรียนการสอนรองรับสถานการณ์เช่นนี้ ครูส่วนใหญ่ใช้การบรรยายผ่านระบบออนไลน์เหมือนการบรรยายในห้องเรียน ทำให้บรรยากาศการเรียนน่าเบื่อหน่ายและไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้การฟังบรรยายบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นเวลานานทำให้เครื่องร้อนมาก รวมทั้งสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต (แบรนด์ อินไซด์, 2564 : ออนไลน์)

ข้อดีและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

ข้อดีของการเรียนออนไลน์ (กาญจนา บุญภักดี, 2563 : A1-A6) มีดังนี้

1. ลดเวลาการเดินทางทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน
2. ลดค่าใช้จ่าย และปลอดภัยจากโรคระบาด
3. มีโปรแกรมช่วยบริหารจัดการ เช่น เช็กชื่อการเข้าเรียน หรือประเมินการเรียนเป็นต้น
4. มีช่องทางสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนได้สะดวก
5. ใช้เครื่องมือออนไลน์ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้มากขึ้น
6. จัดการเรียนการสอนได้ทุกที่ ทุกเวลา

ข้อจำกัดของการเรียนออนไลน์ มีดังนี้

1. การสอนอาจเกิดความผิดพลาดในการรับรู้ ดังนั้นต้องมีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจน

2. การเข้าถึงอุปกรณ์เรียนออนไลน์ในแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต
3. ผู้เรียนไม่มีสมาธิในการเรียน
4. ผู้เรียนไม่สามารถไตร่ตรองความถูกต้องของข้อมูลจากการเข้าถึงข้อมูลได้เพียงพอ
5. ผู้เรียนใช้เวลาเสพออนไลน์มากเกินไป
6. ผู้ปกครองตอบคำถามหรือทำการบ้านแทนเด็ก
7. ผู้ปกครองไม่มีเวลาเฝ้าดูแลเด็กเพราะต้องทำงาน

สรุป

จากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ต้องมีการปรับตัวด้านการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนโดยมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ นั้นเป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง ข้อดี คือ ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา การเลือกใช้โปรแกรมที่ออกแบบมาสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ช่วยลดปัญหาด้านการขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ระดับหนึ่ง แม้ผู้เรียนและผู้สอนจะไม่ได้อยู่ในห้องเรียนเดียวกันแต่ก็ยังสามารถโต้ตอบกันได้ ซึ่งการศึกษาในยุคความปกติใหม่ ผู้สอนควรมีการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน หรือเหมาะสมกับความพร้อมและทรัพยากรของผู้เรียนเพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 19 (2). A1-A6.
- ชูกิจ ลิมปิจำนงค์. (2563). Recovery Forum “School Reopening and Teacher Empowerment to cope with the Next Normal in Education”. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://m.mgsonline.com/qol/detail/9630000063614>
- แบรนด์ อินไซด์. (2564). อุปกรณ์ไม่พร้อม เวลาไม่มี รูปแบบไม่ได้ อุปสรรคการเรียนออนไลน์ ยุคโควิดระบาด ที่ต้องแก้ไข. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://brandinside.asia/e-learning-challenge-in-covid/>
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปการศึกษ*. 4 (3). 783-795.

- มารุต พัฒนาผล. (2563). *การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วันเพ็ญ พุทธานนท์. (2563). *New Normal การศึกษาไทยกับ 4 รูปแบบใหม่การเรียนรู้. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.thebangkokinsight.com/367124/>
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2563). *New Normal ทางการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริเดช คำสุพรหม. (2563). *รีวิวลักสูตรยุคโควิด-19. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.salika.co/2020/05/05/review-mba-program-post-covid-era/>.
- สุภาภรณ์ พรหมบุตร. (2563). *New Normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง. ออนไลน์*. สืบค้น 29 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://dsp.dip.go.th/th/category/2017-11-27-08-04-02/2020-06-29-14-39-49>.
- สมพร ปานดำ. (2563). *พลิกวิกฤตสู่โอกาสของอาชีวศึกษาไทยบนความปกติใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5 (7). 1-13.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *การศึกษายุคดิจิทัล. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/social/general/628541>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). *Recovery Forum: School Reopening and Teacher Empowerment to Cope with the Next Normal in Education. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.nxpo.or.th/th/4856/>

**การเรียนการสอนแบบออนไลน์ในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์
แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19**
Online Learning in Higher Education Under COVID-19 Pandemic

พระมหาสายัณห์ เปมสิโล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Phramahasayan Pemasilo

Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkornrajavidyalaya Campus, Thailand

E-mail : sa-2520@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดและแนวทางการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 จากการศึกษาพบว่า การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ ต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์แทน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างผลกระทบต่อระบบการศึกษาทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง และระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์พัฒนามาจาก Application การประชุมออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่างๆ ประกอบด้วย 1) Google Meet เป็นโปรแกรมประชุมออนไลน์ในรูปแบบของ VDO Conference สามารถนำเสนองานหรือประชุมทางไกลได้ง่ายๆ 2) Zoom เป็นโปรแกรมการประชุมผ่านระบบคลาวด์ในรูปแบบของการ VDO Conference สามารถเปิดวิดีโอคอลเพื่อสื่อสารกันได้และสามารถแชร์หน้าจอเพื่อการอธิบายรูปแบบงานให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น 3) Skype เป็นแอปพลิเคชันเพื่อการสนทนาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดทั้งในเรื่องความคมชัดของเสียงและการเชื่อมต่อที่หลากหลายสามารถพูดคุยผ่านเว็บแคมเครื่องพีซีกล้องโทรศัพท์มือถือแท็บเล็ตได้ 4) Slack เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสื่อสารภายในองค์กรที่มีรูปแบบการใช้งานที่สามารถพูดคุยกันและส่งภาพถ่ายวิดีโอลิงค์โค้ดต่างๆ ได้ และ 5) Microsoft Team เป็นบริการสนทนาแบบกลุ่มทำงานร่วมกับ Office 365 สำหรับองค์กรมีลักษณะคล้ายกับ Slack สามารถเชื่อมต่อกับ Office ได้ทั้งหมดรองรับการคุยด้วยเสียง-วิดีโอผ่าน Skype ในตัว

คำสำคัญ : การเรียนการสอนออนไลน์; อุดมศึกษา; สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19

Abstracts

The purpose of this academic paper aimed to present concepts and guidelines for online learning in Higher Education under COVID-19 pandemic. The study result revealed that the coronavirus disease 2019 pandemic has led to an adaptation to a new way of life, especially higher education institutions which were unable to manage the old normal style of learning. Institutions had to use the online learning model instead of on-site learning for the learners to continue their learning, As well as affecting the education system which caused increased disparities and inequality in education. The effectiveness of teaching and learning was still insufficient and the system to promote and support online teaching of teachers was not enough. The Guidelines for online learning had been developed from online meeting applications in various platforms consisting of 1) Google Meet which was an online meeting program in the form of VDO Conference which can easily present their works or making teleconferences, 2) Zoom application was a cloud-based conferencing program in the form of VDO Conference which could be used to open video calls to communicate with each other and was also able to share the screen to explain the work pattern which was easier to understand, 3) Skype application was the most effective chatting application both in the areas of sound clarity and multiple connections they could talk through pc webcam, mobile phone cameras, and tablets, 4) Slack application was an application which was used to communicate within the organization whose functions were to communicate to each other as well as to send photos, video clips, and link codes, and 5) Microsoft Team application was a group chat service that works with Office 365 for institutes which was similar to Slack application. It could connect to all of offices which supported voice-video talks via built-in Skype.

Keywords : Online Learning; Higher Education; COVID-19 Pandemic

บทนำ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกลไกระดับคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาการอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่สอนและถ่ายทอดความรู้ใหม่แก่เยาวชนและผู้เรียน พร้อมๆ กับทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ สร้าง และเผยแพร่ ความรู้ ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยโลกในอดีต ผลที่สังคมได้รับจากมหาวิทยาลัย คือ บัณฑิต มีความรู้สามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551 : 1) ตลอดจนเป็นสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาที่มีพันธกิจหลัก 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554 : 1)

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นในการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพมากขึ้นตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญที่ทำการสอนอยู่ในแต่ละสถาบันแต่ในขณะเดียวกันนักการศึกษาหลายท่านก็พยายามเน้นให้เห็นความสำคัญของวิชาศึกษาทั่วไปการจัดการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตมีความสมบูรณ์ทั้งในแง่ความเป็นคน (Manhood) และ

กำลังคน (Manpower) ดังนั้นจุดมุ่งหมายของวิชาการศึกษาทั่วไปสรุปได้ 3 ประการคือ 1) เพื่อให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนคือให้การศึกษาทั่วไปเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการเป็นพลเมืองดี 2) เพื่อเพิ่มพูนความเจริญงอกงามทางสติปัญญาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตและช่วยทำให้สังคมเจริญรุ่งเรืองสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม 3) เพื่อช่วยพัฒนาบุคลิกภาพอุปนิสัยทัศนคติและอุดมคติที่เหมาะสมกับการเป็นปัญญาชน (ประทีป เมธาคุณวุฒิ, 2545 : 2-5) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของคนในประเทศดังที่รัฐบาลได้ประกาศเจตนารมณ์ในการบริหารประเทศภายใต้แนวทาง ‘ประชารัฐ’ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานรากซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างแท้จริงเพราะหากเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งก็จะช่วยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นทั้งระดับครอบครัวชุมชนและสังคมเศรษฐกิจฐานรากจึงเป็นจุดเชื่อมต่อกับทุกเรื่อง “ทำอย่างไรระบบการศึกษาจึงจะส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานรากได้ซึ่งส่วนหนึ่งอาจต้องมีการเชื่อมโยงกับภาคเอกชนดังเช่นแนวทาง Social Enterprise (ธุรกิจเพื่อสังคม) เพราะระบบการศึกษาของไทยที่ผ่านมาร้อยปีถือเป็นภาระทางเศรษฐกิจของประเทศฉะนั้นต้องพลิกการศึกษาให้เป็นพลังที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้”(ประเวศ วะสี, 2558 : 2)

สถาบันอุดมศึกษาที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสะท้อนผลการจัดการศึกษาตามเป้าประสงค์ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษานับตั้งแต่รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับแรกเมื่อเดือนมีนาคม 2563 หลังจากที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสเข้ามาในประเทศไทยเมื่อต้นปี 2563 จนถึงปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาทั่วประเทศทุกระดับชั้น โดยปกติกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยให้มีการจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ควรมีขั้นตอนอย่างชัดเจน และเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ฉุกเฉินการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์

1. ความหมายของการเรียนแบบออนไลน์

การเรียนแบบออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้ร่วมกับเนื้อหาที่เป็นสื่อประสม ร่วมกับระบบจัดการเรียนการสอน (LMS) ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันโดยมีส่วนประกอบที่สำคัญของการเรียน ได้แก่ ส่วนจัดการระบบ ส่วนของเนื้อหาหรือการ

จัดการเรียน เครื่องมือช่วยจัดการเรียน การปฏิสัมพันธ์ และกระบวนการในการเรียน ตลอดจนเป็นการเรียนในลักษณะใดก็ได้ที่มีลักษณะเป็นการเรียนทางไกล ซึ่งใช้การถ่ายทอดเนื้อหาโดยใช้สื่อการสอนในรูปแบบของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง (Radio Broadcast) คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เครือข่ายอินทราเน็ต (Intranet) เครือข่ายเอ็กซ์ทราเน็ต (Extranet) โทรศัพท์มือถือ (Mobile Phone) เครื่องพีดีเอ(PDA) หรือทางสัญญาณโทรทัศน์(Television) หรือสัญญาณดาวเทียม (Satellite) ซีดีรอม/ดีวีดีรอม(CD-ROM/DVD-ROM) หรืออุปกรณ์ไร้สายต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ก็ได้ ซึ่งเนื้อหาสารสนเทศอาจอยู่ในรูปแบบการเรียนที่เราคุ้นเคย เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction) การสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction) การเรียนออนไลน์ (On-line Learning) การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม หรืออาจจะอยู่ในลักษณะที่ยังไม่ค่อยเป็นที่แพร่หลายมากนัก เช่น การเรียนจากวีดิทัศน์ตามอัธยาศัย (Video on-Demand) เป็นต้น ในปัจจุบันการเรียนแบบออนไลน์ หมายถึง การเรียนเนื้อหาหรือสารสนเทศซึ่งออกแบบมาสำหรับใช้ในการสอนหรือการอบรม ซึ่งใช้เทคโนโลยีของเว็บ(Web Technology) สำหรับใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาและเทคโนโลยี ระบบการจัดการคอร์ส (CourseManagement System) ในการบริหารจัดการงานสอนด้านต่างๆ โดยผู้เรียนที่เรียนจากการเรียนแบบออนไลน์ รวมทั้งสามารถนำเสนอโดยอาศัยเทคโนโลยีมัลติมีเดีย และเทคโนโลยีเชิงโต้ตอบ เสมือนการนั่งเรียนในห้องเรียนปกติ นับเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาอย่างแท้จริง ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน 24 ชั่วโมง ทำให้ไม่มีขีดจำกัดทางการเรียนในด้านระยะทาง เวลา และสถานที่ สามารถตอบสนองต่อความสนใจและความสามารถของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตามอัธยาศัย ได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านทางเว็บไซต์ในรูปแบบมัลติมีเดีย ไม่ว่าจะเป็นข้อความ เสียงภาพเคลื่อนไหว และวีดีโอ (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2545 : 1; ศุภชัย สุขะนรินทร์และกรรณก วงศ์พานิช, 2546 : 1; อาณัติ รัตนธิกุล, 2553 : 15; อมรเทพ เทพวิจิต, 2552 : 1)

2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2557 : 11-16) ได้แบ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ออกเป็น 6 องค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) เนื้อหาและสื่อการเรียน เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนอีเลิร์นนิ่ง คุณภาพของการเรียนอีเลิร์นนิ่งเกิดจากสิ่งสำคัญ คือ เนื้อหาที่ผู้สอนได้จัดรวบรวมไว้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาส่วนใหญ่ได้ศึกษา และค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีหลักการและเหตุผลตามเนื้อหาที่จัดเตรียมไว้ให้โดยเนื้อหาต้องถ่ายทอดเป็นสื่อการเรียน ในการเรียนอีเลิร์นนิ่งต้องใช้เนื้อหาและสื่อการเรียนเป็นแหล่งความรู้หลักแทนการเรียนจากผู้สอนในชั้นเรียน ดังนั้น การออกแบบอีเลิร์นนิ่งต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาและสื่อการเรียนในลักษณะสื่อดิจิทัล

2) ระบบนำเสนอสารสนเทศและการสื่อสาร ในการเรียนอีเลิร์นนิ่งมีหลายรูปแบบทั้งแบบที่ใช้เทคโนโลยี จำนวนน้อยจนถึงระบบที่ใช้เทคโนโลยีจำนวนมากชนิด หากสถาบันการศึกษา หรือผู้สอนเลือกใช้

ระบบการนำเสนอสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะผู้เรียน และมีความเสถียรย่อมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพในการจัดการเรียนแบบอีเลิร์นนิงได้ดี ระบบนำเสนอสารสนเทศ ได้แก่ ระบบบริหาร จัดการ เรียนการสอน (Learning Management System) เครื่องมือนำเสนอสารสนเทศในอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์และ เครื่องมือ ในการเรียนอีเลิร์นนิง เป็นต้น

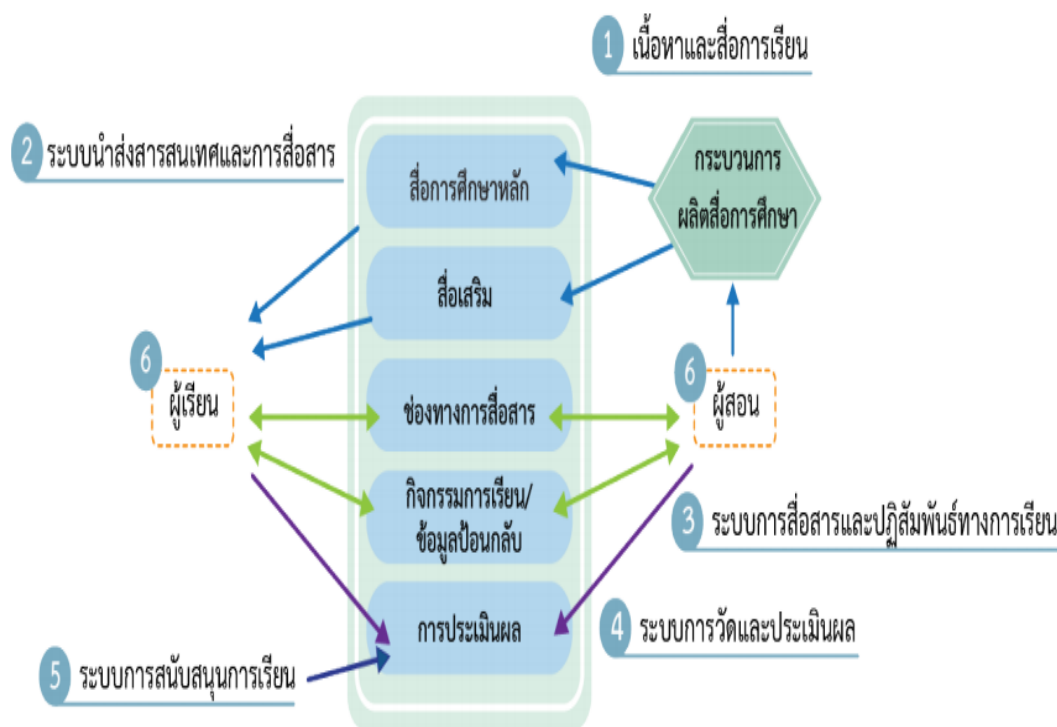
3) ระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา การสื่อสารและ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้สอนก็จะได้รับทราบถึง ความก้าวหน้าของผู้เรียน รวมทั้งสามารถวินิจฉัยความคลาดเคลื่อนในการรับรู้ของผู้เรียนและให้ความรู้ที่ ถูกต้องได้ การสื่อสารและการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนแบบอีเลิร์นนิงนั้นต้องใช้เทคโนโลยีการนำเสนอ สารสนเทศและการสื่อสารในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมผู้เรียน และผู้สอนที่อยู่ไกลกันให้ สามารถสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กันเสมือนอยู่ในสถานที่เดียวกัน ได้เข้ามาเพิ่มคุณภาพการศึกษาทางไกลได้อย่าง ดี

4) ระบบการวัดและการประเมินผล การเรียนแบบอีเลิร์นนิงที่ต้องใช้หลักการประเมินตามแนวทางการจัดการศึกษาแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการประเมินระหว่างเรียนนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมิน ตัวเองเป็นหลัก และผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ รวมถึงการประเมินหลังเรียน ซึ่งเป็นการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเมินโดยผู้สอน วิธีการประเมินผลในการเรียนอีเลิร์นนิง สามารถประเมิน จากการตอบคำถาม การทำแบบทดสอบ การประเมินจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจจะให้ผู้เรียน ประมวลความรู้ ความเข้าใจออกมาในรูปแบบ รายงานหรือการนำเสนองาน เป็นต้น

5) ระบบสนับสนุนการเรียน แบ่งเป็น 3 ระบบ คือ 1. ระบบสนับสนุนการเรียนด้านเทคนิค เนื่องจากการเรียนอีเลิร์นนิงต้องใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หากเทคโนโลยีหยุดชะงักก็จะทำให้การเรียนการสอนมีปัญหา 2. ระบบสนับสนุนการเรียนด้านวิชาการ เพื่อให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ด้านการเรียนการสอน และหลักสูตร 3. ระบบสนับสนุนด้านสังคม เพื่อ ทดแทนสังคมในการเรียนแบบปกติที่ขาดหายไปของผู้เรียน รวมทั้งช่วยให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความ มั่นใจ เกิดความมุ่งมั่น ที่จะเรียนต่อจนจบรายวิชา หรือจบตามหลักสูตร

6) ผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนและผู้เรียนมีความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิง ซึ่งเป็น ระบบการศึกษาทางไกล ความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน เจตคติ (ทัศนคติ) ความรู้ ความเข้าใจในบริบทการ เรียนการสอนทางไกลของผู้เรียนและผู้สอนแบบอีเลิร์นนิงและการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้เรียนเกิด สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนได้อย่างดี

ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนออนไลน์

ที่มา : ฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2557 : 11-17)

3. ประโยชน์ของการเรียนการสอนออนไลน์

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2554 : 87-94) กล่าวว่า การสอนบนเว็บมีประโยชน์อยู่หลายประการ ได้แก่

1. การสอนบนเว็บเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล หรือไม่มีเวลาในการมาเข้าชั้นเรียนได้เรียนในเวลาและสถานที่ที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นที่บ้าน ที่ทำงานหรือสถานศึกษาใกล้เคียงที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตได้ การที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมายังสถานศึกษาที่กำหนดไว้จึงสามารถช่วยแก้ปัญหาในด้านของข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา และสถานที่ศึกษาของผู้เรียนเป็นอย่างดี

2. การสอนบนเว็บยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในภูมิภาคหรือในประเทศหนึ่งสามารถที่จะศึกษา ถกเถียง อภิปราย กับอาจารย์ ครูผู้สอนซึ่งสอนอยู่ที่สถาบันการศึกษาในนครหลวงหรือในต่างประเทศก็ตาม

3. การสอนบนเว็บนี้ ยังช่วยส่งเสริมแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเนื่องจากเว็บเป็นแหล่งความรู้ที่เปิดกว้างให้ผู้ที่ต้องการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สามารถเข้ามาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา การสอนบนเว็บสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้รวมทั้งมีทักษะในการตรวจสอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Meta-cognitive skills) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การสอนบนเว็บ ช่วยขยายกำแพงของห้องเรียนและเปลี่ยนจากห้องเรียนที่เปลี่ยนไปสู่โลกกว้างแห่งการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ สนับสนุนสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับปัญหาที่พบในความเป็นจริงโดยเน้นให้เกิดการเรียนรู้ตามบริบทในโลกแห่งความเป็นจริงและการเรียนรู้จากปัญหาตามแนวคิดแบบ **Constructivism**

5. การสอนบนเว็บเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีศักยภาพ เนื่องจากที่เว็บได้กลายเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการรูปแบบใหม่ครอบคลุมสารสนเทศทั่วโลกโดยไม่จำกัดภาษาการสอนบนเว็บช่วยแก้ปัญหาของข้อจำกัดของแหล่งค้นคว้าแบบเดิมจากห้องสมุด ได้แก่ ปัญหาทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่จำกัดและเวลาที่ใช้ในการค้นหาข้อมูล เนื่องจากเว็บมีข้อมูลที่หลากหลายและเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการที่เว็บใช้การเชื่อมโยงในลักษณะของไฮเปอร์มีเดีย (สื่อหลายมิติ) ซึ่งทำให้การค้นหาทำได้สะดวกและง่ายดายนกว่าการค้นหาข้อมูลแบบเดิม

6. การสอนบนเว็บจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของเว็บที่เอื้ออำนวยให้เกิดการศึกษา ในลักษณะที่ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นได้อยู่ตลอดเวลาโดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง เช่น การให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ บนเครือข่ายการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแสดงไว้บนเว็บบอร์ดหรือการให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ามาพบปะกับผู้เรียนคนอื่นๆ อาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญในเวลาเดียวกันที่ห้องสนทนา เป็นต้น

7. การสอนบนเว็บเอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งการเปิดปฏิสัมพันธ์นี้อาจทำได้ 2 รูปแบบ คือ ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยกันและ/หรือผู้สอน ปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนในเนื้อหาหรือสื่อการสอนบนเว็บ ซึ่งลักษณะแรกนี้จะอยู่ในรูปของการเข้าไปพูดคุย พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แล้วส่วนในลักษณะหลังนั้นจะอยู่ในรูปแบบของการเรียนการสอน แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบที่ผู้สอนได้จัดหาไว้ให้แก่ผู้เรียน

8. การสอนบนเว็บยังเป็นการเปิดโอกาสสำหรับผู้เรียนในการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบันจากในประเทศและต่างประเทศทั่วโลกโดยผู้เรียนสามารถติดต่อสอบถามปัญหาขอข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญจริงโดยตรงซึ่งไม่สามารถทำได้ในการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับ การติดต่อสื่อสารในลักษณะเดิมๆ

4. ระบบที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC

การเรียนการสอนในระบบออนไลน์ได้เริ่มเป็นที่กล่าวถึงในการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษามาสักระยะแล้วไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาชั้นนำในต่างประเทศแต่ที่เป็นที่ต้นตัวของสถาบันการศึกษาต่างๆ คือระบบการเรียนการสอนของหลักสูตรระยะสั้นเพื่อมวลชน (Massive Open Online Course: MOOC) ที่ทำให้เกิดกระแสต้นตัวทำให้เกิดโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University: TCU) เป็นรูปธรรมขึ้นโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วประเทศ ซึ่งระบบที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC มีดังนี้ (Support Thai Mooc, 2018 : ออนไลน์)

1. EdX เป็นระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้นๆของโลกเนื่องจากมีเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชาและที่สำคัญฟรีเมื่อต้องการเพิ่มพูนความรู้หากต้องการรับ Certificate จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมนอกจากนี้ยังมีหลักสูตรที่มีคุณภาพสูงจากมหาวิทยาลัยและสถาบันที่มีคุณภาพมากมายจากทั่วทุกมุมโลกก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัย MIT และมหาวิทยาลัย Harvard และมีมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆเข้าร่วมอีก 50 กว่าแห่งเพื่อพัฒนาหลักสูตรเปิดสอนออนไลน์หลากหลายสาขาวิชาเช่นสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์วิทยาศาสตร์และสาขาอื่นๆมากมาย ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Open edX ยังเปิดเป็น Open Source เพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่ต้องการพัฒนาระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของตนเองได้นำไปใช้งานได้จึงได้เป็นที่นิยมในหน่วยงานต่างๆเช่น KMOOC, JMOOC, Thai MOOC เป็นต้น

2. Coursera เป็นระบบที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ได้รับความนิยมไม่แพ้กันกับ Edx โดยมีหลักสูตรมากกว่า 100 มหาวิทยาลัยทั่วโลกเช่น Stanford, Princeton, Bocconi, Centrale Paris เป็นต้น Coursera เป็นองค์กรทางด้านการศึกษาก่อตั้งโดย Andrew Ng และ Daphne Koller ในปี 2012 มีรูปแบบในการดำเนินงานคือร่วมมือกับหลายมหาวิทยาลัยในการเปิดสอนหลักสูตรออนไลน์ที่ครอบคลุมหลากหลายสาขาวิชาได้แก่ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ชีวภาพกฎหมายวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์เคมีและอื่นๆอีกมากมายซึ่งสอนโดยอาจารย์ที่มีชื่อเสียงจากทั่วโลกปัจจุบัน Coursera ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัย 5 แห่งในการขยายหลักสูตรปริญญาตรีและโทและเป็นครั้งแรกของ Coursera ที่ให้ใบปริญญาจริงแก่ผู้เรียน

3. Khan Academy Khan Academy เป็นองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรเรียนฟรีไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อต้องการขยายโอกาสทางด้านการศึกษามีคุณภาพแก่คนทั่วโลกผ่านระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ khanacademy.org โดยระบบดังกล่าวมีเครื่องมือหลักในการสอนคือวิดีโอและการปฏิบัติตามเป็นกิจกรรมการเรียนรู้หลักปัจจุบันมีรายวิชามากมายหลายสาขาวิชาเช่นคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประวัติศาสตร์ศิลปะ เป็นต้นโดยมีตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและมีภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนอกเหนือจากภาษาอังกฤษอยู่หลายภาษาเช่น Spanish, Portuguese, Hebrew, Italian, Russian, Chinese, Turkish, French, Bengali, Hindi, German และ Thai (<https://th.khanacademy.org>) Khan Academy ถูกก่อตั้งโดย Salman Khan เป็นชาวอเมริกันเชื้อสายบังคลาเทศ-อินเดียมีดีทีเป็นนักวิเคราะห์ของบริษัทเฮจด์ฟันด์และเคยเรียนจบทั้ง MIT และ Harvard Business School

4. Udacity ถูกก่อตั้งในปีเดียวกันกับ Coursera โดย Sebastian Thrun David Stavens และ Mike Sokolsky ได้เล็งเห็นว่าโดยปกติแล้วการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจะสามารถรองรับผู้คนที่ได้ไม่เกิน 200 คนต่อคลาสเรียนเท่านั้นและผู้เรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ชอบดูวิดีโอการสอนย้อนหลังมากกว่าเพราะมีอิสระในการเรียนรู้จึงได้สร้างระบบ Udacity ขึ้นมาเน้นเปิดหลักสูตรในสาขาวิชา

วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์แต่ต่อมาได้ขยายสาขาวิชาสู่คณิตศาสตร์ฟิสิกส์และธุรกิจหลักสูตรทั้งหมดมีตารางเรียนแบบที่นักเรียนสามารถวางแผนเองดังนั้นนักเรียนสามารถศึกษามากน้อยตามที่ต้องการในแต่ละสัปดาห์เหมาะสำหรับนักเรียนที่มีเวลาว่างน้อยนอกจากนี้ยังได้แบ่งหลักสูตรออกเป็น 3 ระดับคือระดับเริ่มต้น (Beginner) ระดับกลาง (Intermediate) และระดับสูง (Advanced) เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน

5. Canvas เป็นระบบ LMS ที่มีความแตกต่างกันกับ Edx Coursera และ MOOC Platform ทั่วไปเน้นไปที่การให้ความสะดวกในการบริหารจัดการ Online Course ภายในองค์กรหรือภายในมหาวิทยาลัย Canvas ได้รับความนิยมในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาให้มีการให้บริการเป็นแบบ Opensource และแบบ freemium

6. FutureLearn คือระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC ที่มีคุณสมบัติคล้ายกับ MOOC Platform ทั่วไปมีเครื่องมือเด่นในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์คือเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนเพราะ Future Learn เชื่อมการพูดคุยในเรื่องที่เรียนรู้ออกไปหาผู้อื่นๆ ทั่วไปทำให้ได้พบโอกาสและแนวทางการเรียนรู้ใหม่ๆ ทำให้การเรียนออนไลน์ประสบความสำเร็จมากขึ้น นอกจากนี้ยังมี The Open University ซึ่งเป็นบริษัทเอกสารให้การสนับสนุนดูแลและบริหารจัดการทำให้เชื่อได้ว่า Course Online และระบบดังกล่าวมีคุณภาพมาก

7. Udacity คือระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC ที่มีเป้าหมายคือการเข้าถึงองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดทั่วโลกโดยมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนที่สนใจในเนื้อหาเฉพาะด้านให้สามารถศึกษาจาก Udacity อย่างลึกซึ้งได้

8. Open Education Europa เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นประตูสู่นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ในกลุ่มประเทศยุโรปโดยคณะกรรมการการยุโรปได้เปิดตัวครั้งแรกในเดือนกันยายนปี 2013 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการริเริ่มการเปิดศึกษาเพื่อจัดหาเกตเวย์เดียวสู่ European Open Education Resources เป้าหมายหลักคือการนำเสนอแหล่งข้อมูลทางการศึกษาที่เปิดสอนในยุโรปทั้งหมดที่มีอยู่ในหลายภาษาเพื่อให้สามารถนำเสนอแก่ผู้เรียนครูและนักวิจัยนอกจากนี้ Education Europa เป็นแพลตฟอร์มการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบไดนามิกที่สร้างขึ้นด้วยเทคโนโลยี Open source ล่าสุดที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารเช่นแชทเว็บบอร์ด เป็นต้น

9. The Open University เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC ที่เน้นการปรับตัวของผู้เรียนที่ไม่เคยเรียนออนไลน์มาก่อนเนื่องจากระบบมีการออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้งานที่เข้าใจง่ายมีระบบช่วยเหลือให้กับผู้เรียนและคุณสมบัติอื่นๆในการเรียนรู้เน้นง่ายต่อการใช้งานโดยเนื้อหาการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับนวัตกรรมต่างๆ

ผลกระทบทางการศึกษาจากการระบาดของโควิด-19

ในช่วงการระบาดแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีผลกระทบต่อของการศึกษาในระดับอุดมศึกษานิสิต นักศึกษาจะต้องปรับวิธีการเรียนการสอนมาเป็นแบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งมูลนิธิคีนันแห่งเอเชียได้สรุปผลกระทบที่มีต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการดังนี้ (มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย, 2020 : ออนไลน์)

1. ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้น จะเห็นว่าความเหลื่อมล้ำและโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย เห็นได้จากนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในเมืองสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์หรืออีเลิร์นนิ่งอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่มีนักเรียนไทยอีกหลายล้านคน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนขยายโอกาส ที่ผู้ปกครองของพวกเขาอาจจนกลับที่ไม่มีเงินที่จะซื้อคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊กเพื่อเรียนหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ได้

2. ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง เช่น ครูไม่สามารถดำเนินการสอนด้วยตนเองในห้องเรียนได้อย่างที่ควรจะเป็น ผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาจึงต้องพิจารณาช่องทางการเรียนรู้อื่นๆ ทดแทน แต่น่าเสียดายที่ประสิทธิภาพของระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรืออีเลิร์นนิ่งของเรายังไม่เพียงพอ มีครูเพียงไม่กี่ท่านที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน อีกทั้งนักเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนผ่านระบบเทคโนโลยีที่จำเป็นโดยเฉพาะนักเรียนในพื้นที่ชนบท

3. ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในครั้งนี้ ครูหลายท่านยังรู้สึกว้าวุ่น พวกเขายังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในด้านวิชาการ การปรับกระบวนการเรียนการสอน หลายครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือประกาศแบบเร่งด่วนแต่ยังไม่ได้รับการชี้แจงหรือแจ้งนโยบายที่แน่ชัดจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่ตนเองสังกัด ก็อาจทำให้ครูเกิดความสับสนและไม่แน่ใจว่าจะเริ่มต้นวิธีการสอนผ่านระบบออนไลน์อย่างไร รวมถึงการติดตามความก้าวหน้าการเรียนรู้และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาว่าจะปรับเปลี่ยนอย่างไร รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เป็นต้น

รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์

เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เกิดขึ้นทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ มีผลกระทบทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทางด้านวิชาการน้อยลงไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนตามปกติได้ ดังนั้น การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีหลากหลายวิธี ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ (วิทยา วาโยและคณะ, 2563 : 285-298)

1. การเรียนการสอนออนไลน์ด้วยรูปแบบ **Massive Open Online Courses: MOOC** เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งเป็นห้องเรียนออนไลน์ที่มีขนาดใหญ่ โดยมีองค์ประกอบได้แก่ วิดีโอการสอนบรรยายเนื้อหาและการยกตัวอย่างประกอบ เอกสารการสอนแบบออนไลน์ การตอบโต้แสดงความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การประเมินผลการเรียนและการทดสอบ ผลจากการศึกษาของวนิษา พิงชมพู และคณะ, 2560 : 103-110) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบ Thai MOOC ในการทำกิจกรรมการเรียน การสอนอยู่ในระดับมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้นี้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2. การสอนด้วยรูปแบบ **Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment (Moodle)** เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนแบบเปิดเสมือนห้องเรียนจริงทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันได้ ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนแบบทดสอบช่องทางมอบหมายงานและการส่งงาน และยังสามารถสร้างห้องสำหรับการตอบโต้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้ และ 3. วิธีการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมการประชุมออนไลน์ได้ เช่น โปรแกรม Zoom โปรแกรม Google Meeting Hangout เป็นต้น ซึ่งเป็นโปรแกรมการประชุมวิดีโอทางไกลที่ผู้สอนสามารถเตรียมเอกสารประกอบการสอน เช่น PowerPoint วิดีโอรูปภาพ เอกสารการสอนในรูปแบบของไฟล์ Word และ Excel เป็นต้น โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนได้รวมทั้งสามารถบันทึกไฟล์ภายหลังการสอนเพื่อให้สามารถเรียนย้อนหลังได้ จากการศึกษาของเครือหทัย แยมศรี, 2562 : 36-42) พบว่า ภายหลังจากการใช้แอปพลิเคชัน Zoom Cloud Meeting ช่วยสอนในรายวิชาปฏิบัติการผดุงครรภ์ส่งผลให้คะแนนความรู้และทักษะทางการพยาบาลสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันด้วยกระบวนการต่างๆข้างต้นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ถึงหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อออกแบบการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ หัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์คือผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดองค์ความรู้ใหม่และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงแรกภาคการศึกษาที่ 2/2562 ไม่กระทบวงการศึกษามากนักต่อมาไม่นานสถานการณ์โควิด -19 เริ่มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และไม่มีท่าทีจะยุติการแพร่ระบาดง่ายๆ ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาคือ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนไม่ได้ ดังนั้นสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้นำแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาใช้ โดยนำมาจาก Application ใน

แพลตฟอร์มต่างๆ คือ Google Meet, Zoom, Skype, Slack และ Microsoft Team เป็นต้น แต่ละ Application ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2563 : ออนไลน์)

Google Meet เป็นโปรแกรมประชุมออนไลน์ในรูปแบบของ VDO Conference สามารถนำเสนอ งานหรือประชุมทางไกลได้ง่ายๆ เพียงแค่ตั้งค่า Google Meet ใน Google Calendar และเมื่อถึงเวลาประชุม ก็เพียงกดตาม Link ที่สร้างขึ้นใน Google Calendar ก็สามารถเข้าร่วมประชุมได้ทันทีโดยไม่ต้องเชื่อมต่อให้ ยุ่งยากเป็นการประชุมออนไลน์ในรูปแบบที่เรียบง่าย

Zoom เป็นโปรแกรมการประชุมผ่านระบบคลาวด์ในรูปแบบของการ VDO Conference สามารถ เปิดวิดีโอคอลเพื่อสื่อสารกันได้อีกทั้งยังสามารถแชร์หน้าจอเพื่อการอธิบายรูปแบบงานให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น สามารถรองรับผู้ใช้งานได้พร้อมกันสูงสุดถึง 50 ซึ่งนอกจากการประชุมแล้วก็ยังสามารถใช้เพื่อการเปิดคอร์ สสอนออนไลน์หรือการอบรมสัมมนาได้ด้วยเช่นกัน

Skype น่าจะเป็นโปรแกรมที่หลายคนคุ้นเคยดีกับการเป็นแอปเพื่อการสนทนาที่มีประสิทธิภาพมาก ที่สุดทั้งในเรื่องความคมชัดของเสียงและการเชื่อมต่อที่หลากหลายสามารถพูดคุยผ่านเว็บแคมเครื่องพีซีกล้อง โทรศัพท์มือถือแท็บเล็ตได้ซึ่ง Skype ก็เป็นอีกหนึ่งโปรแกรมที่มักใช้กันในงานมากที่สุดทั้งสัมภาษณ์งาน ประชุมงานสามารถรับส่งไฟล์ต่างๆซึ่งกันและกันได้รวมไปถึงการส่งทั้งภาพและเสียง

Slack เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสื่อสารภายในองค์กรที่มีรูปแบบการใช้งานที่สามารถพูดคุยกัน ส่งภาพถ่ายวิดีโอลิงค์โค้ดต่างๆได้นอกจากนี้ยังสามารถสร้างห้องขึ้นสำหรับพูดคุยกันในเชิงองค์กรมีการ สนทนาแบบ IRC แชร์ไฟล์อัปโหลดไฟล์กันได้และมีฟีเจอร์การใช้งานมากมายที่ดูสนุกสนานทั้งอีโมจิไอคอนให้ การทำงานดูน่าสนใจไม่น่าเบื่อ

Microsoft Team เป็นบริการสนทนาแบบกลุ่มทำงานร่วมกับ Office 365 สำหรับองค์กรลักษณะ คล้ายกับ Slack สามารถเชื่อมต่อกับ Office ได้ทั้งหมดรองรับการคุยด้วยเสียง-วิดีโอผ่าน Skype ในตัวมีหน้า ติดตามการทำงานของคนที่รองรับการสร้างบ็อตด้วย Microsoft Bot Framework ทั้งยังสามารถ เชื่อมต่อได้กับหลายแพลตฟอร์มทั้ง Windows Mac Android ทั้งยังสามารถใช้งานบน web browser ได้อีก ด้วย

สรุป

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 กลายเป็นแรงผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เกิดตื่นตัว และการปรับตัว นำเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อช่วยให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญ เพราะว่ เป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน เข้าถึงข้อมูลได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ครูผู้สอนและผู้เรียนมีช่องทางการสื่อสารได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ตลอดจนเกิดเครือข่ายความรู้ออกไป ไกล เน้นการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในเมืองกับท้องถิ่น การ

เรียนการสอนในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนปัจจัยต่างๆ สำหรับการเรียนออนไลน์ ได้แก่ สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับเรียนรู้ และอินเทอร์เน็ต และครูไทยยังไม่มีความพร้อมในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในการเรียนการสอนออนไลน์ เป็นต้น

สำหรับการประชุมออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่างๆ ประกอบด้วย 1) Google Meet เป็นแพลตฟอร์มประชุมออนไลน์ที่ใช้สำหรับติดต่อพูดคุยกันผ่านวิดีโอคอล เพื่อใช้ประชุมออนไลน์ หรือนัดประชุมผ่านออนไลน์ 2) Zoom แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ มีฟังก์ชันการใช้งานทั้งการประชุมออนไลน์ แชทผ่านข้อความ และยังมีลูกเล่นอื่นๆ อย่างเช่น การแชร์หน้าจอจากอุปกรณ์นั้นๆ การเปลี่ยนภาพพื้นหลังขณะประชุมได้ การอัดวิดีโอขณะประชุมได้ ฯลฯ 3) Skype เป็นแอปเพื่อการสนทนาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งในเรื่องความคมชัดของเสียง และการเชื่อมต่อที่หลากหลายสามารถพูดคุยผ่านเว็บแคมเครื่องพีซี กล้องโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ตได้ 4) Slack เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสื่อสารภายในองค์กรที่มีรูปแบบการใช้งานที่สามารถพูดคุยกันและส่งภาพถ่ายวิดีโอ ลิงค์โค้ดต่างๆ ได้ และ 5) Microsoft Team เป็นแพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถพูดคุยกันได้ผ่านการแชทและวิดีโอคอล ทั้งยังสามารถเปิดแก้ไขไฟล์ร่วมกันขณะประชุมได้แบบเรียลไทม์ ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว การเรียนการสอนออนไลน์มีการใช้แพลตฟอร์มหลากหลายในการติดต่อสื่อสารกับผู้เรียน ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีข้อดี ข้อเสีย แตกต่างกันไปอยู่ที่ผู้สอนจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ได้อย่างไร โปรแกรมที่กล่าวแล้วข้างต้นสามารถนำไปใช้สอนออนไลน์ได้จริงทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

- เครือหยก แยมศรี. (2562). ประสิทธิภาพของการใช้แอปพลิเคชัน Zoom cloud meeting ช่วยสอนในรายวิชาปฏิบัติการผดุงครรภ์. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*. 16 (2), 36-42.
- จักรกฤษณ์ โปดาพล.(2563).การจัดการเรียนรู้ออนไลน์: วิธีที่เป็นไปทางการศึกษา. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2020/06/การจัดการเรียนรู้ออนไลน์-ดร.จักรกฤษณ์-โพด.pdf>.
- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2557). *อีเลิร์นนิง : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ e-Learning : from theory to practice*. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2545). *Designing e-Learning หลักการออกแบบและสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2554). *อาจารย์มหาวิทยาลัยกับการใช้คอมพิวเตอร์ในการสอน*. เชียงใหม่: สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ประทีป เมธาคุณวุฒิ. (2545). *หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: นิธิแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- ประเวศ วะสี. (2558). *คิด-เปลี่ยน-เรียน-รู้ : ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อคนทั้งมวล*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา.
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2563). การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact/>.
- วนิดา พึ่งชมพู และคณะ. (2560). การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาพยาบาล : การสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนในกระบวนวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ. *พยาบาลสาร*. 44 (พิเศษ 2), 103-110.
- วิทยา วาโย และคณะ. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*. 14 (34), 285-298.
- ศุภชัย สุขะนิทร์ และกรรณก วงศ์พานิช. (2546). *เปิดโลก E-Learning การเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (2551-2565)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประชุมคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- อมรเทพ เทพวิจิต. (2552). *คู่มือประกอบการอบรม Moodle ระดับผู้จัดการระบบ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อาณัติ รัตนธิกุล. (2553). *สร้างระบบ e-learning ด้วย Moodle ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- SupportThai Mooc. (2018). ระบบที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา <https://support.thaimooc.org/help-center/articles/78/mooc>.

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ 21
**The Sangha Administration of Sangha Administrators
in the 21st Century**

พระมหาจ๋านงค์ สิริวณฺโณ (ผมไผ่), พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์,
ภณฺฑิตลา น้อยเจริญ, ทองคำ ดวงขันเพ็ชร และ อภิวัฒน์ชัย พุทธจร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

**Phramaha Jumnon Siriwinno (Pompai), Phakrupariyuttisuwannawat,
Phunthila Noicharoen, Thongkham Duangkhumpet and Apiwatchai Phuttajorn**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Jumnongpompai12@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในศตวรรษที่ 21” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติให้กับพระสังฆาธิการโดยมหาเถรสมาคมที่กำหนดขึ้นใน พ.ศ.2505 แต่เมื่อโลกหมุนเวียนสับเปลี่ยน สรรพสิ่งในโลกย่อมเปลี่ยนแปลงตาม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งทางด้านจิตใจ การที่พระสังฆาธิการจะทำการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแบบเดิม สามารถทำได้แต่อาจจะทำให้งานพระพุทธศาสนาไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ การปรับตัวของพระสังฆาธิการในการนำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์มาใช้ แต่จะดำเนินการอย่างไรให้รู้เท่าเข้าใจ เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จึงจำเป็นต้องมีการปรับกลยุทธ์โดยประยุกต์หลักการหรือแนวทางของพระพุทธเจ้าซึ่งได้วางหลักการบริหารไว้อย่างชัดเจน และละมุนละม่อมนำมาใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย และหลักการบริหารที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อจะได้นำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แนวทางดังกล่าวถึงแม้จะเป็นหลักการง่าย ๆ แต่ถ้าทำได้จะได้ผลดีมากต่อการทำงานของคณะสงฆ์ ให้รู้เท่า เข้าใจ ความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว นำประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทย

คำสำคัญ : การบริหารกิจการคณะสงฆ์, พระสังฆาธิการ, ศตวรรษที่ 21

* วันที่รับบทความ: 5 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 6 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2564

Received: August 5, 2021; Revised: September 6, 2021; Accepted: September 9, 2021

Abstracts

Academic articles on “Sangha Administration of Sangha Administrators in the 21st Century” aims to present guidelines for applying the administration of Sangha affairs, which have 6 aspects, namely: on Administration, on ecclesiastical education, On public supporting education, on propagation of Buddhism, on constructions and reparation, On social welfares. This is a practice for the Sangha by the upreme Sangha Council that was established in 1962, but when the world turns around Everything in the world will change accordingly. Both economically, socially and politically, as well as psychologically that the bishop will manage the affairs of the Sangha in the same way it can be done, but it may prevent the work of Buddhism to drive efficiency and effectiveness. Adjustment of the bishop in applying the principles of Sangha administration But how to proceed to know how to access and keep up with the changes of the world society? Therefore, it is necessary to adjust the strategy by applying the principles or directions of the Buddha, which has clearly laid out the principles of management. and gentle, can be used in every era and management principles that are modern science in order to be able to implement the principles of administration of all six aspects of Sangha affairs quickly and without causing any impact to those involved This approach, although a simple principle. But if it can be done, it will have a very good effect on the work of the Sangha. Bringing the highest benefits and happiness to Thai society.

Keywords: Sangha Administration; Sangha Administrators; 21st Century

บทนำ

กำเนิดพุทธะนำมาซึ่งพระพุทธศาสนาอันเป็นกลจักรวงล้อแห่งธรรมขับเคลื่อนสรรพสิ่งในหลากหลายมิติ (พระครูปลัดเกษฎา ผาทอง และคณะ, 2562 : 1662-1676) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ถือเป็นส่วนหนึ่งอันเกิดจากพระพุทธศาสนา ที่มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในอดีตยกตัวอย่างคณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้า ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสั่งสอนไปปฏิบัติในชีวิตเพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสั่งสอนนั้นถือเป็นการกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้ว การปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนหันมาเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตในการพัฒนาจิตใจเพื่อให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วิบุโล), 2554 : 1)

การบริหารงานคณะสงฆ์นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบการบริหารจัดการดีพระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมีความรู้แบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาในด้านต่างๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีมา

เกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ (กรมการศาสนา, 2540 : 11)

ทั้งนี้ ประชากรคนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก ส่งผลให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 700 ปีนับตั้งแต่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจนถึงปัจจุบัน สำหรับการนับถือพระพุทธศาสนาของไทยในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 นิกาย คือ มหานิกายกับธรรมยุตินิกาย หรือที่เรียกว่า พระมหานิกายกับพระธรรมยุต ซึ่งทั้ง 2 นิกายมีวัตรปฏิบัติแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย และอยู่ภายใต้การปกครองของสมเด็จพระสังฆราชเหมือนกัน กล่าวคือ สมเด็จพระสังฆราชมาจากนิกายใดก็ได้ การดำเนินการภารกิจทางศาสนาจะใช้วัดเป็นสถานที่หลัก และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 หมวด 5 มาตรา 31 กำหนดว่าวัดมี 2 อย่าง ได้แก่ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมากับสำนักสงฆ์และมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 หมวด 3 มาตรา 5 กำหนดวัดเป็น 3 อย่าง คือ พระอารามหลวง อารามราษฎร์ และ สำนักสงฆ์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554 : 4) เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการที่มีความสำคัญต่อพระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นที่ความเรียบร้อยดีงามของประเทศชาติเกิดได้จากความสำเร็จของการบริหารจัดการของแต่ละชุมชน ฉะนั้น ความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ก็เกิดได้จากความสำเร็จของการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในแต่ละระดับชั้นนั้น โดยที่ขอบข่ายของการบริหารนี้ หมายถึงงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ ซึ่งเป็นหน้าที่พระสังฆาธิการในการดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช นอกจากนั้นพระสังฆาธิการยังจะต้องทำหน้าที่ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง รวมถึงดูแลควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยพร้อมทั้งตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2542 : 34)

ปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบการบริหารที่ดีนั้นพระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบ ตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และ

สาธารณสงเคราะห์ต่างๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ (กรมการศาสนา, 2542 : 76)

เมื่อสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไป มีเหตุการณ์และกิจกรรมใหม่ๆ อันมีลักษณะต่างๆ หลากหลายเกิดมีมากขึ้นทั้งภายในและภายนอกวงการพระพุทธศาสนา ซึ่งต้องมีความกระทบต่อความเจริญมั่นคงของพระศาสนาและประโยชน์ของประชาชน ที่เนื่องมาจากความเจริญมั่นคงของพระศาสนาด้วย (มานพ พลไพรินทร์, 2531 : 1) พระสงฆ์ต้องเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ถ้าพระสงฆ์ไม่เท่าทันสังคม ย่อมไม่สามารถทำประโยชน์ที่แท้จริงแก่สังคมสมตามพุทธเจตนา และอาจตกเป็นเหยื่อของสังคม พระพุทธศาสนาก็หมดศักดิ์ศรีหมดศักยภาพ และถึงการเสื่อมอย่างรวดเร็ว (ประเวศ วะสี, 2539 : 72) สถานการณ์พระพุทธศาสนาในเมืองไทยปัจจุบัน จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ต้องไม่ทำให้วิถีชีวิตตามหลักพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนาต้องสูญเสียไป พระสงฆ์ในสายตาประชาชนทั่วไป อยู่ในอาการที่อาจกล่าวได้ว่าเสื่อมถอย ถึงกับใช้คำว่า “วิกฤตศรัทธา กาฬกาฬสังคม หรืออื่นๆ” เหล่านี้เป็นสิ่งที่บอกเหตุว่าเป็นปัญหาในการบริหารปกครองคณะสงฆ์ ที่พระสังฆาธิการทุกๆ ระดับประสบอยู่ เช่น พระภิกษุสามเณรในปกครองทำผิดพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น ทั้งกรณีความสัมพันธ์ระหว่างพระกับสตรี พระกับประชาชนในแต่ละชุมชน การวางตนที่ไม่เหมาะสมของพระ ขาดสันโดษ ขาดการสำรวม ทำให้ภาพพจน์ของพระศาสนาหมัวหมองไปด้วย วัดหลายแห่งเน้นพัฒนาด้านอาคารสถานที่ มากกว่าพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษาอบรมพระภิกษุสามเณร หรือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในแต่ละชุมชน ไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพระศาสนาได้ (ไพโรธ เลิศพิริยกุล, 2539 : 5) อีกประการหนึ่งคือการบริหารกิจการพระศาสนาเป็นเรื่องของพระสังฆาธิการแต่ละระดับเท่านั้น ไม่มีการกระจายงานทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกด้านทำให้เกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย สมาชิกในพระศาสนาและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของพระศาสนา การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาพระศาสนาและชุมชนจึงไม่เต็มที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนก็ไม่สมบูรณ์ตามหลักการที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยบวชแล้วมิได้ศึกษา มิได้เผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ประชาชนก็ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ไม่ถูกทางสังคมและพระพุทธศาสนาจึงเกิดปัญหา เกิดความไม่จริงใจในการนับถือศาสนาทั้งหมดนี้เป็นปัญหาโดยรวมที่เกิดจากการบริหารงานคณะสงฆ์ (พระราชปริยัติโมลี (ไพฑูริย์ วิบุโล), 2554 : 3)

ดังนั้น เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป พระสังฆาธิการต้องปรับตัวตาม การนำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์จะต้องมีการใช้ในเชิงรุกและมีการขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อให้ทุกภาคส่วนทางสังคมเห็นความสำคัญของกิจการงานด้านพระพุทธศาสนา ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ต่างๆ เพื่อให้พระพุทธศาสนาอยู่ควบคู่กับสังคมโลกได้อย่างยาวนานและมั่นคง

หลักการบริหารงาน

คำว่า “การบริหาร” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า **Administration** และยังมีคำในภาษาอังกฤษอีกคำที่ใช้แทนกัน คือ **Management** ซึ่งมีความหมายแคบลงไปเป็นเพียงการจัดการ ผู้บริหารงานองค์กร หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งเท่านั้น คำว่า การบริหารนั้น มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “**Administrare**” ซึ่งหมายถึง “ช่วยเหลือ” (assist) หรือ “อำนวยการ” (direct) (พระอธิการผจญ อาจาโร (พนันจง), 2553 : 6) การบริหารงานเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ กล่าวคือ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้การบริหารงานจึงเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม (จันทราณี สงวนนาม, 2536 : 4)

นอกจากนี้ การบริหารงานจะต้องมีกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหาร 7 ประการ คือ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2546 : 155)

1. การวางแผน (**Planning**) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติรวมทั้งวิธีปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. การจัดองค์การ (**Organizing**) หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนคน และการจัดสายงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. การจัดบุคลากร หรือการจัดคนเข้าทำงาน (**Staffing**) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคคลอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหาและการพัฒนาบุคลากร และการเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ควบคุมดูแลปฏิบัติงานในฐานที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน
5. การประสานงาน (**Co-ordinating**) หมายถึง การสานกิจการด้านต่างๆ ของหน่วยงานเพื่อให้เกิดมีการร่วมมือประสานงานที่ดีและดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน
6. การรายงาน (**Reporting**) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอ
7. การงบประมาณ (**Budgeting**) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน

การบริหาร จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยการดำเนินงานนั้นเป็นการดำเนินงานร่วมกับผู้อื่น มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การวินิจฉัย การตัดสินใจและการควบคุมติดตาม

หน้าที่ของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

การบริหารงานเป็นกิจการที่คณะสงฆ์เป็นกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2535) ข้อ 5 ได้กล่าวถึงกิจการที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติหรือจะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. การเพื่อความเรียบร้อยดีงามหรือการปกครอง
2. การศาสนศึกษา
3. การศึกษาสงเคราะห์
4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
5. การสาธารณูปการ
6. การสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินงานการทั้ง 6 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม แต่บางการคงเป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตที่มีอยู่ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554 : 15)

1. การปกครอง หมายถึง การดูแล ค้ำครอง บริหารความสำคัญ การปกครองของคณะสงฆ์ไทยเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกทรงเป็นประธาน และมีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2535 ได้ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้

มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคมหลักการปกครอง เป็นภารกิจที่วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครองดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตร

2. การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม

ความสำคัญ การศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาล่าเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรมและบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้วก็จะไม่มีผู้ใดสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธรวณะในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้วพระพุทธศาสนาจะต้องเสื่อมสูญไปด้วย ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำการทำนุบำรุงสนับสนุน

การเล่าเรียนพระปริยัติธรรม และทรงยกย่อง พระภิกษุสามเณร ที่เรียนรู้พระพุทธวจนะให้มีฐานันดร พระราชทานราชูปการต่างๆ มีนิตยภัต เป็นต้น

หลักการศาสนศึกษา เป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนก ธรรม-บาลี แผนกสามัญศึกษา การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่ พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจสอบธรรมบาลีสนามหลวงเป็นเลขานุการสอบธรรม-บาลี สนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม-บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียน ในฐานะ ที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น

3. การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไป ทำให้ขยายกว้างขวางออกไปความสำคัญ การเผยแผ่ คือการทำให้แพร่หลายในลักษณะติดแน่น กระจายไปเช่น เผยแผ่ศาสนา เผยแผ่ธรรม องค์การเผยแผ่ ส่วนคำ ว่า เผยแพร่ ใช้ในความหมายว่า ประกาศ โฆษณา ทำให้แพร่หลาย ในลักษณะกระจายให้เป็นรูปธรรมหรือให้ สัมผัสได้ทางตา หู เป็นต้น

หลักการเผยแผ่ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบ ในทุกๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไป ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การ บรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวิทยุทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลัก พระพุทธศาสนา เช่นการจัดงานเทศน์มหาชาติ การจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดงานในวันที่ กำหนดเป็นวันสำคัญของไทย (วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น) การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดู ร้อน การจัดโครงการบวชนกขัมมจารีณี (ชีพราหมณ์) การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิม พระเกียรติเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ การจัดพิธีแสดงตนเป็น พุทธมามกะ การจัดให้มีการแสดงธรรมในวันธรรมสวนะ (วันพระ) การจัดส่งพระภิกษุไปสอนศีลธรรมแก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้ดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล (อ.ป.ต.), การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการ และประชาชน, การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ ศีลธรรมและการส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ เช่น โครงการอุทยานการศึกษาในวัด โครงการ สวนสมุนไพรในวัด โครงการวัดพัฒนาตัวอย่าง เป็นต้น

4. การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด

ความสำคัญ การสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้นหากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวกสบาย การทำถนนทางเดินในวัดและการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามสบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ การสาธารณูปการเป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้ เพื่อสร้างสิ่งที่เป็น รักรักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วไว้และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด ในการนี้ให้รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยเฉพาะมีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า “ภัณฑาคาริก” โดยเฉพาะศาสนสมบัติ แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ

ศาสนสมบัติวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้น ซึ่งมีเจ้าอาวาส เป็นต้น ช่วยกันดูแล รักษา ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย

ศาสนสมบัติกลาง คือ ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ที่ดินและผลประโยชน์วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดดูแลรักษา ทั้งนี้ การจัดการศาสนสมบัติภายในวัด จะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตามกฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคมและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไปหากไม่จำเป็น

หลักการดำเนินการสาธารณูปการ เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมารุ การจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี การจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัด เป็นต้น

5. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน

ความสำคัญ การศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเยาวชน ได้รับการศึกษา

หลักการศึกษาสงเคราะห์ เป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย

4 ลักษณะ คือ

5.1 การจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งให้ พระภิกษุสามเณรนักเรียนได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้แก่ โรงเรียนราษฎร์การกุศลของวัด ศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัด (ศูนย์

ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดิม หรือวันหยุดอื่น ๆ) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสงฆ์

5.2 การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การเป็นผู้นำในการตั้งโรงเรียนในชนบทที่ตั้งวัด การให้สร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด การให้ใช้หรือให้เช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐหรือท้องถิ่น การเป็นผู้อุปการะโรงเรียนต่าง ๆ การให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กวัด

5.3 การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษา การสอนศีลธรรม หน่วยงานพระธรรมทูต และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในการเผยแพร่ศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ

5.4 การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ภารกิจด้านนี้ ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัวเพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน สร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา หรือการดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน จัดว่าเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

6. การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป

ความสำคัญ การสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้และประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

หลักการสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลนการให้วัดเป็นสถานที่ประกอบภารกิจเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพการทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทาน การบริจาคทรัพย์ส่วนตัวหรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554 : 4-8)

การปรับตัวของสังฆาธิการกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในศตวรรษที่ 21

จากเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้บริบทหลายด้านในทางพระพุทธศาสนาต้องแปรเปลี่ยนไป วิถีชีวิต การปฏิบัติของพระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการจะขับเคลื่อนในรูปแบบเดิมไม่ได้ ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โลก ดังที่พระพุทธศาสนเจ้าได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนาจะดำรงคงอยู่ในยุคพระโคตมพุทธเจ้าได้ 5,000 ปี แต่หากพระสังฆาธิการมีการปรับตัว บูรณาการหลักการบริหารที่เป็นแนวทางพระพุทธเจ้าและศาสตร์สมัยใหม่ อาจจะทำให้พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่ได้มากกว่า 5,000 ปีก็เป็นไปได้ ดังที่ทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งของสเปนเซอร์ (Spencer, 1993 : 65) ได้กล่าวถึง สมรรถนะที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน 5 ประการ อันเป็นการพัฒนาสมรรถนะที่นิยมศึกษาหาแบบการพัฒนาองค์กรซึ่งสามารถบูรณาการเพื่อหาแบบการพัฒนาสมรรถนะของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ได้ คือ 1) แรงจูงใจ (Motive) คือ สิ่งที่พระสงฆ์คิดหรือต้องการอย่างแท้จริงซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนในการกำหนดทิศทางหรือการเลือกของพระสงฆ์เพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการตอบสนองต่อเป้าหมายในการพัฒนาองค์กรสงฆ์ 2) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Trait) คือคุณลักษณะทางกายภาพของพระสงฆ์และรวมถึงการตอบสนองของพระสงฆ์ต่อข้อมูลหรือภาวะการพัฒนาองค์กรสงฆ์ 3) แนวคิดของตนเอง (Self-concept) คือ เรื่องที่เกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) และภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่มีต่อตนเอง (Self-image) ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมและทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสงฆ์ต่อข้อมูลหรือภาวะการพัฒนาองค์กรสงฆ์ 4) ความรู้ (Knowledge) คือ ขอบเขตของข้อมูลหรือเนื้อหาเฉพาะด้านที่พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งได้ศึกษาตามหลักปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ โดยใช้กระบวนการไตรสิกขา 5) ทักษะ (Skill) คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งที่เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพการใช้ความคิด และจิตใจของพระสงฆ์ในระดับที่สามารถคิด วิเคราะห์ ใช้ความรู้กำหนดเหตุผลหรือการวางแผนในการจัดการองค์กรสงฆ์ ฉะนั้น แนวทางการปรับตัวของสังฆาธิการกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในศตวรรษที่ 21 ต้องดำเนินการประยุกต์หลักการและแนวทางของพระพุทธเจ้า รวมถึงการนำหลักแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาบูรณาการ ให้พระสังฆาธิการได้นำไปปฏิบัติ ดังนี้

การปรับตัวของสังฆาธิการกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในศตวรรษที่ 21 ทางผู้เขียนขอยกพุทธพจน์ของพระพุทธองค์ที่ทรงกำหนดคุณลักษณะของผู้จะทำหน้าที่บริหาร 7 ประการ ในในทุติยปาปณิกสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 34-39) ดังนี้

1. จกขุมา หมายถึง พระสังฆาธิการต้องมีปัญญามองการณ์ไกล ต้องเป็นผู้ฉลาดสามารถในการวางแผนและฉลาดในการใช้คนคุณลักษณะข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill
2. วิฐุโร หมายถึง พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการธุระต่าง ๆ หรือกิจการทั้งปวงได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ข้อนี้ตรงกับคำว่า Technical Skill

3. นิสสยสมปนโน หมายถึง พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับเพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ข้อนี้ตรงกับคำว่า **Human Relation Skill**คุณลักษณะทั้ง 3 ประการนี้มีความสำคัญมากน้อยต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างของนักบริหารถ้าเป็นนักบริหารระดับสูงต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนเป็นจำนวนมาก คุณลักษณะข้อที่ 1 (จกขุมา) และข้อที่ 3 (นิสสยสมปนโน) สำคัญมาก ส่วนข้อที่ 2 (วิฐโร) มีความสำคัญน้อยลงมา เพราะผู้บริหารระดับสูงสามารถมอบหมายงานด้านเทคนิค หรือวิชาการให้ผู้ร่วมงานไปดำเนินการแทนได้ตามความสามารถและความเหมาะสมของผู้นั้นสำหรับผู้บริหารระดับกลาง คุณลักษณะทั้ง 3 ข้อ (จกขุมา วิฐโรและนิสสยสมปนโน) มีความสำคัญเท่า ๆ กัน กล่าวคือผู้บริหารระดับกลางจะต้องมีความชำนาญเฉพาะด้าน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ในขณะเดียวกันก็ต้องมีปัญหาที่จะมองการณ์ไกลหรือการวางแผนงานในอนาคตและวางแผนตัวเองเพื่อที่จะเป็นผู้บริหารระดับสูงต่อไปสำหรับผู้บริหารระดับต้น จะต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะข้อ 2 (วิฐโร) และข้อ 3 (นิสสยสมปนโน) เพราะต้องลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานหรือทีมงานอย่างใกล้ชิด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารระดับต้นจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะข้อ 1 (จกขุมา) ไปด้วย ก็คือ การพัฒนาปัญญาเพื่อเตรียมพร้อมเลื่อนขั้นสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับกลางต่อไปจากคุณลักษณะและทักษะของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวถึงนั้น

ประการเหล่านี้เป็นแนวทางขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการโดยตรง เนื่องจากเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าวางไว้ พระสังฆาธิการควรนำมาปรับใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน เป็นการบูรณาการแนวทางดังกล่าวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

นอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน และพระสังฆาธิการนำขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ อันจะช่วยให้ได้ภาพรวมของบทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในศตวรรษที่ 21 เป็นเชิงรุกมากขึ้น ซึ่งพระสังฆาธิการเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลในด้านการจูงใจ และการยอมรับทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งผลจากการวิจัยจะช่วยให้ทราบถึงบทบาทที่ส่งผลและเอื้อต่อการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูล ในการปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางยุทธศาสตร์ขององค์กรสงฆ์เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมสืบไป (พระราชปริยัติโมลี (ไพฑูริย์ วิบุโล), 2554 : 4) โดยทฤษฎีทางการบริหารที่ผู้เขียนพิจารณาเห็นว่าควรนำมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ คือ “POSDCORB” ของ ลูเธอร์ กุลlick และลินดัล เออร์วิก (Luther H. Gulick & Lyndall Urwick) ได้นำหลักการบริหารจัดการของฟาโยลมาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการ โดยนำเสนอกระบวนการบริหารงาน 7 ประการ ประกอบด้วย

P = Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่าจะทำอะไรบ้าง เพื่ออะไร มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร การวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

O = Organizing หมายถึง การจัดการองค์กร กล่าวคือ เป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตราค่าจ้าง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

D = Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการบอกทิศทางการทำงาน เสนอแนะวิธีการทำงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่าควรทำอะไรบ้าง อย่างไร ไปในทิศทางใด

Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน อันได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยและบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การกำหนดระเบียบแบบแผนในการทำงาน เป็นต้น

R = Reporting หมายถึง การรายงาน การทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้าง อย่างไร ได้ผลประการใด

B = Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรม การประยุกต์หลักการตามแนวทางของพระพุทธเจ้ากับทฤษฎีทางการบริหารดังกล่าว ถึงแม้จะเป็นหลักการง่าย ๆ แต่ถ้าทำได้จะได้ผลดีมากต่อการทำงานของคณะสงฆ์ อีกทั้งจะเป็นการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ตราบนานเท่านาน

สรุป

การบริหารกิจการคณะสงฆ์พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ว่าด้วยเรื่องงานที่พระสังฆาธิการอันพึงกระทำ มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการ ที่จะต้องขับเคลื่อนและดำเนินการ แต่จะดำเนินการอย่างไรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จึงจำเป็นต้องประยุกต์หลักการหรือแนวทางของพระพุทธเจ้าซึ่งได้หลักการบริหารไว้อย่างชัดเจน และละมุนละม่อมนำมาใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย และหลักการบริหารที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อจะได้นำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีแต่สร้างคุณูปการให้กับพระพุทธศาสนา และจะทำให้พุทธบริษัททั้ง 4 ทั้ง ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา ให้รู้เท่า เข้าถึง แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและมีเมตตาธรรมเกื้อกูลต่อสัตว์โลกและเพื่อความหลุดพ้นจากแหล่งความทุกข์ นำประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จันทราณี สงวนนาม. (2536). *หลักการ แนวคิดทฤษฎีและเทคนิคการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- ประเวศ วะสี. (2539). *พระสงฆ์กับการเรียนรู้เท่าทันสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- พระครูปลัดเกษญา ผาทอง และคณะ. (2562). บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 7 (6), 1662-1676.
- พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วิบุโล). (2554). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. (2539). *สภาพปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภाराษฎา.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ พลไพรินทร์. (2531). *คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: ชูติมาการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). *การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระอธิการผจญ อาจาโร (ทนันจง). (2553). *ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Spencer and Spencer. (1993). *Competency at Work: Model for Superior Performance*. New York: Wiley & Sons.

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบออนไลน์สำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น

Teaching English Vocabulary with Online Teaching Methods for Primary Grade Children

เปรมพล วิบูลย์เจริญสุข และ นภาพรณ เจียมทอง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

Prempol Wibooncharoensuk and Napaporn Jimatong
Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level)
Corresponding Author, E-mail : prempol.w@gmail.com

บทคัดย่อ

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ เนื่องจากคำศัพท์เป็นหน่วยพื้นฐานทางภาษาที่สำคัญนำไปสู่การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษต่อไป แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบันส่งผลให้โรงเรียนมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งการสอนผ่านระบบออนไลน์เป็นการสอนทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่หลายโรงเรียนเลือกใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบออนไลน์สำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น นอกจากจะต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีความครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการเรียนแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยควรจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังควรเลือกแพลตฟอร์มในการเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนโดยพิจารณาจากข้อดีและข้อจำกัดของโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสอน ตลอดจนเลือกใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

คำสำคัญ: การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ; เด็กประถมศึกษา; การสอนออนไลน์

Abstracts

Teaching English vocabulary is essential for learning English subject. This is because vocabulary is an important basic unit of language leading to further learning in English courses.

The current situation of the coronavirus disease 2019 epidemic has resulted in schools needing to adjust the teaching style to suit the situation. Online teaching is an alternative form of teaching that many schools choose to use for learning activities.

* วันที่รับบทความ: 15 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 4 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 5 พฤศจิกายน 2564

Received: October 15, 2021; Revised: November 4, 2021; Accepted: November 5, 2021

Furthermore, teaching English vocabulary with online teaching methods have a plan for teaching and learning to cover the content according to the learning objectives. It must also take into account the age-appropriateness of the learners at the primary grade children. It should provide instruction that encourages the development of students physically, emotionally, socially and intellectually. An online learning platform should also be chosen that is consistent with the school context, considering the advantages and limitations of the programs or applications. Teaching methods as well as choosing a variety of teaching media to achieve good learning outcomes.

Keywords: Teaching English Vocabulary; Primary Grade Children; Online Teaching

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ถูกนำมาแทนที่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบปกติอย่างกะทันหัน เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (ฐิติมา ชาลีกุล, 2564 : ออนไลน์) นับเป็นความท้าทายครั้งสำคัญสำหรับครูผู้สอนที่จะต้องปรับรูปแบบแผนการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลยุทธ์ในการสอน สื่อการสอน การวัดและการประเมินผล ฯลฯ ให้สอดคล้องกับช่องทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ภาษาอังกฤษ นับเป็นอีกรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากในโลกยุคปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวางโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร (สมบัติ คชสิทธิ์ และคณะ, 2560 : 175-186) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีการปรับกลวิธีในการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนผ่านระบบออนไลน์ โดยครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีทั้งที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ การจัดกิจกรรมการเรียนสำหรับเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้น และที่สำคัญอย่างยิ่งคือต้องมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลที่ดีต่อผู้เรียน

จากสภาพปัจจุบันและความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษที่กล่าวมา จึงขอเสนอประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ
2. ทฤษฎีการสอนออนไลน์
3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น
4. การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาผ่านระบบออนไลน์
5. ข้อจำกัดของการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาผ่านระบบออนไลน์
6. บทสรุป

ทฤษฎีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ กล่าวคือ คำศัพท์เป็นหน่วยพื้นฐานทางภาษาที่สำคัญที่ผู้เรียนควรรู้เป็นอันดับแรก เพื่อให้สามารถเรียนรู้วลี ประโยค และหน่วยที่ใหญ่ขึ้นต่อไปได้ และเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษาอังกฤษทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (Thornbury, 2004 : 52 ; ธีรวิรา ปลายะเพียนทอง, 2562 : 69)

Nation (2003 : 23) แบ่งหลักการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเลือกเนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหา 2) ด้านวิธีการนำเสนอเนื้อหา โดยเลือกนำเสนอคำศัพท์ที่พบได้บ่อย และ 3) ด้านกลวิธีในการใช้คำศัพท์ ด้วยการฝึกฝนการใช้คำศัพท์เพื่อเชื่อมโยงระหว่างคำศัพท์กับความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ อนุภาพ ตลโสภณ (2542 : 21) ได้เสนอลำดับขั้นในการสอนคำศัพท์ ดังนี้ 1) เลือกคำศัพท์ที่จะสอนโดยพิจารณาจากความยากง่าย 2) สอนความหมายโดยใช้แผนภูมิ รูปภาพ หรือท่าทางประกอบ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาไทย 3) ฝึกออกเสียงโดยครูเป็นต้นแบบ และช่วยแก้ไขให้นักเรียนที่ออกเสียงผิด เช่นเดียวกับ Bishop et al. (2009 : 10) ที่เห็นว่าผู้สอนควรให้รายละเอียดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้คำศัพท์ ฝึกอย่างเป็นประจำ ผู้สอนกระตุ้นให้เชื่อมโยงความรู้คำศัพท์และความหมายเข้าด้วยกัน และ สำเนา ศรีประมงค์ (2547 : 76) กล่าวว่าในการสอนคำศัพท์นั้น ครูควรสอนทั้งการเขียน การออกเสียง และความหมายไปด้วยกันเพื่อให้นักเรียนสามารถนำคำศัพท์ไปใช้ในรูปประโยคได้

ในทรรศนะของผู้เขียน คำศัพท์คือจุดเริ่มต้นพื้นฐานของการเรียนภาษาอังกฤษ การเรียนรู้และจดจำคำศัพท์มีผลต่อการพัฒนาความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ตลอดจนการนำไปใช้ทั้งในการอ่าน การเขียน และการสนทนาเพื่อการสื่อสาร

กล่าวโดยสรุป การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษควรสอนอย่างมีลำดับขั้นตอนโดยกำหนดจากความยากง่ายของคำ และการเลือกคำศัพท์มาใช้สอนควรเป็นคำศัพท์ที่พบได้บ่อยในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ในการสอนคำศัพท์ต้องคำนึงถึงการนำคำศัพท์ไปใช้ในหน่วยที่ใหญ่ขึ้น เช่น การสร้างประโยค

ทฤษฎีการสอนออนไลน์

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ถือเอาความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในส่วนของเนื้อหาการเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง และสื่อมัลติมีเดียอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน , ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ออนไลน์จึงเหมาะสำหรับทุกคน เรียนได้ทุกเวลา และอาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เนื่องจากไม่ได้จำกัดอยู่ในสถานที่เดียวเท่านั้น เกิดเครือข่ายความรู้ โยงใยออกไปไกล เน้นการเรียนแบบ

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในเมืองกับท้องถิ่น (จักรกฤษณ์ โพดาพล, 2563 : ออนไลน์)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบดังต่อไปนี้ โดยให้แต่ละโรงเรียนพิจารณาเลือกใช้รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ (ฐิตินา ขาสีกุล, 2564 : ออนไลน์) รายละเอียดดังนี้

1. On-site เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่นักเรียนและครูผู้สอนมาพบกันที่โรงเรียนตามปกติ อาจมีการจัดที่นั่งเว้นระยะห่าง ให้นักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรในโรงเรียนทุกคนสวมหน้ากากอนามัย และปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน และอาจมีการจัดตารางเรียนให้นักเรียนสลับวันกันมาเรียนเพื่อลดความแออัด การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้เหมาะสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำ หรือโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่มาก

2. On-air เป็นการจัดการเรียนการสอนระยะไกลผ่านสื่อดาวเทียมที่ผู้เรียนต้องศึกษาจากช่องโทรทัศน์ที่กำหนด เช่น Distance Learning Television หรือ DLTV ซึ่งตัวผู้เรียนจะสามารถเรียนที่บ้านหรือที่อื่นที่ไม่ใช่โรงเรียน แต่จะไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนได้โดยตรง และโดยทันทีทันใด

3. Online เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่นิยมในขณะนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกที่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ และสามารถเลือกใช้ช่องทางหรือแพลตฟอร์มได้ตามความเหมาะสม

4. On-demand เป็นช่องทางการจัดการเรียนการสอนตามความพร้อมของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเลือกเวลาในการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ผ่านแอปพลิเคชันที่เป็นสื่อในการเรียน โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้

5. On-hand เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบออฟไลน์ โดยครูจัดทำใบงานหรือแบบฝึกหัดให้นักเรียนเป็นรูปเล่มให้นักเรียนนำกลับไปทำที่บ้าน แล้วนำกลับมาส่งครูเพื่อตรวจประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์สื่อสารหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ หรือนักเรียนกลุ่มปฐมวัยจนถึงประถมศึกษาที่ขาดทักษะในการเข้าถึงอุปกรณ์และการใช้แอปพลิเคชัน

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ที่มา : จุติมา ชาลิกุล (2564 : ออนไลน์)

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมเพราะมีความเหมาะสมในหลายพื้นที่ และมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเนื่องจากผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ สำหรับการออกแบบและพัฒนาบทเรียนบนเว็บไซต์ นักเทคโนโลยีการศึกษาส่วนใหญ่ได้ประยุกต์ใช้หลักกระบวนการสอน 9 ขั้นตอนของกาเย่ (Gagne, 1970 : 43) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกับบทเรียนและเนื้อหาที่จะเรียน (Gain Attention) สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อาจใช้สื่อรูปภาพ วิดีทัศน์ ที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับเนื้อหาในคาบนั้นๆ ซึ่งนอกจากจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเนื้อหาที่จะได้เรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 บอกให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียน (Specify Objective) นับว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้ทราบถึงความคาดหวังของบทเรียนจากผู้เรียนนอกจากผู้เรียนจะทราบถึงพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของตนเองหลังจบบทเรียนแล้วจะยังเป็นการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงประเด็นสำคัญของเนื้อหา รวมทั้งเค้าโครงของเนื้อหาอีกด้วย การที่ผู้เรียนทราบถึงขอบเขตของเนื้อหาอย่างคร่าวๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานแนวความคิดในรายละเอียดหรือส่วนย่อยของเนื้อหาให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับเนื้อหาในส่วนใหญ่ได้ซึ่งมีผลทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะมีผลดังกล่าวแล้ว ผลการวิจัยยังพบด้วยว่า ผู้เรียนที่ทราบวัตถุประสงค์ของการเรียนก่อนเรียนบทเรียน จะสามารถจำและเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้นอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน (Activate Prior Knowledge) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยป้องกันปัญหาในการเรียนรู้ ทบทวนเนื้อหาเดิมที่ได้เรียนไปแล้ว และเตรียมพร้อมสำหรับบทเรียนใหม่ ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้การประเมินผลก่อนเรียน สำหรับการเรียนออนไลน์มีโปรแกรมที่สามารถนำมาใช้สร้างแบบประเมินก่อนเรียนได้อย่างหลากหลาย ผลจากการประเมินความรู้ก่อนเรียนจะช่วยให้สามารถจัดลำดับหรือจัดกลุ่มผู้เรียนได้ เพื่อให้สามารถจัดบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับหรือกลุ่มนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอบทเรียน (Present New Information) การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์สามารถเลือกใช้สื่อประกอบเนื้อหาบทเรียนได้อย่างหลากหลาย ทั้งในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ หรือสื่อวีดิทัศน์ โดยควรยึดหลักสำคัญคือ สื่อประกอบนั้นต้องมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้น ไม่ควรมีตัวอักษรมากเกินไป และไม่ควรมีรายละเอียดในรูปภาพคือในวีดิทัศน์มากเกินไปจนผู้เรียนอาจมองข้ามประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 5 ชี้แนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) คือการชี้แนะให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานความรู้ใหม่กับความรู้เดิมได้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำและเข้าใจในเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น เช่น การยกตัวอย่าง การให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติม หรือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ก็เป็นอีกวิธีที่น่าสนใจและเหมาะกับการเรียนในรูปแบบออนไลน์

ขั้นตอนที่ 6 กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เช่น การจัดสนทนาออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กิจกรรมเหล่านี้เองที่ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อมีส่วนร่วมก็มีส่วนคิดนำหรือติดตามบทเรียนย่อมมีส่วนผูกประสานให้ความจำดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 ให้ผลย้อนกลับ (Provide Feedback) ให้คำแนะนำและช่วยกำกับการเรียนของผู้เรียนรายบุคคล การให้ผลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นเป้าหมายของการเรียนได้ชัดเจน และเห็นหนทางที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียน และเกิดการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 8 ทดสอบความรู้ (Assess Performance) ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีต่อเนื้อหาในบทเรียนนั้น ๆ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ และมักจะทำในรูปแบบของการทดสอบหลังเรียน ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถประเมินความรู้ความสามารถได้แล้ว ยังเป็นการสรุปทบทวนเนื้อหาบทเรียนตลอดกิจกรรมหรือหน่วยการเรียนรู้ได้อีกด้วย

ขั้นตอนที่ 9 การจำและการนำไปใช้ (Review and Transfer) โดยการกำหนดตัวเชื่อมเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติม นำไปสู่การนำองค์ความรู้ไปใช้ได้ด้วยการชี้แนะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติม เพื่อแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในบทเรียนถัดไป หรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป

ทั้งนี้ผู้สอนสามารถนำหลักการดังกล่าวข้างต้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนต่าง ๆ บนแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น

เด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้นมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากวัยอนุบาล ร่างกายของเด็กในวัยนี้มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และกล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้ดี จึงชอบกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวมากกว่าการอยู่นิ่งกับที่ ในด้านอารมณ์ เด็กวัยประถมศึกษาเรียนรู้อารมณ์ทุกรูปแบบจึงควรส่งเสริมและฝึกฝนให้เด็กได้แสดงออกและจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งพัฒนาการด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงพัฒนาการด้านสังคม กล่าวคือเด็กที่มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีจะสามารถเข้าร่วมสังคมได้อย่างมีความสุข มีเหตุผล เชื่อมั่นในตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กในวัยนี้สนใจที่จะสังเกตและเรียนรู้จากประสบการณ์รอบ ๆ ตัว เข้าใจมิติสัมพันธ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน รู้จักการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ตามเกณฑ์ (วินัดดา ปิยะศิลป์, 2548 : 32)

จากลักษณะของเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น สามารถกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของช่วงวัยได้ตามแนวปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (DAP: Developmentally Appropriate Practice) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ความเหมาะสมตามช่วงอายุ (Age Appropriateness) 2) ความเหมาะสมตามความแตกต่างรายบุคคล (Individual Appropriateness) และ 3) ความเหมาะสมตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม (Appropriateness to Social and Cultural Context) โดยมีแนวทางในการปฏิบัติแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (ยศวีร์ สายฟ้า, 2555 : 120-129)

1. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยครูจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนที่อบอุ่น อำนวยความสะดวกให้ทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างครูและนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน

2. การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทั้งพัฒนาการและการเรียนรู้ ครูจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน ใช้กิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือทำโดยนักเรียนเป็นผู้นำในกิจกรรม และกิจกรรมมีความหลากหลายได้ทำงานร่วมกัน

3. การวางแผนหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ โดยหลักสูตรต้องมีเป้าหมายที่ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านและครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ มีการลำดับเนื้อหาและบูรณาการเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียน

4. การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรโดยทำอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง โดยเน้นการวัดผลเพื่อพัฒนาและนำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน

5. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวของนักเรียน เปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา มีการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันควรคำนึงถึงการสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 3R และ 4C โดย 3R เป็นทักษะเกี่ยวกับการอ่านเขียนและการใช้ตัวเลข ได้แก่ ทักษะการอ่าน (Reading) ทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการใช้ตัวเลขและการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ (Arithmetic) ในขณะที่ทักษะ 4C จะเป็นทักษะที่เน้นการคิด การทำงาน และการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ทักษะการสื่อสาร (Communication) ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ (Collaboration) และ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) (Johnson, 2009 : 11)

ประเทศไทยก็ได้มีการนำแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยนักวิชาการได้เสนอแนวคิดที่ว่าทักษะ 3R เป็นทักษะที่เชื่อมโยงและส่งเสริมกับ การสอนในสาระวิชาหลัก เช่น วิชาภาษาแม่และภาษาโลก วิชาคณิตศาสตร์ วิชา วิทยาศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ และ วิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น (รัชณี นิธากร และคณะ, 2561 : 113-128 ; วิจารย์ พานิช, 2558 : 3-14) ส่วน ทักษะ 4C เป็นทักษะสำหรับการเรียนรู้และการสร้างการเปลี่ยนแปลง ไปในทางดีขึ้นหรือการสร้างสรรค นวัตกรรม ซึ่งเหมาะกับการเรียนรู้ในวิชาที่เชื่อมโยงกับ ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อให้เป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาในทางวิศวกรรม วิชาสิ่งแวดล้อม วิชาในเศรษฐศาสตร์ วิชาการเป็นผู้ประกอบการ เป็นต้น (วิจารย์ พานิช, 2558 : 3-14 ; อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557 : 1-17)

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ควรสร้างเสริมในเด็กนักเรียน ว่าประกอบด้วย 3R ได้แก่ ทักษะการอ่าน (Reading) ทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการใช้ ตัวเลขและการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 8C ประกอบไปด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) ทักษะการ สื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ (Communication information and media literacy) ทักษะความร่วมมือ การ ทำงานเป็นทีม และภาวะการเป็นผู้นำ (Collaboration teamwork and leadership) ทักษะการใช้ คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Computing and IT literacy) ทักษะความเข้าใจในความแตกต่างทาง วัฒนธรรม และกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural understanding) ทักษะการคิดอย่าง สร้างสรรค์ และการคิดเชิงนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and learning skills) และความมีเมตตา มีคุณธรรมและมีระเบียบวินัย (Compassion) แสดงดังภาพที่ 2 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2562 : ออนไลน์)

ภาพที่ 2 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2562 : ออนไลน์)

ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน ในฐานะพลเมืองโลกได้อย่างมีความสุข นอกเหนือจากการมีองค์ความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้นควรคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของนักเรียนเป็นสำคัญ และต้องสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะที่สามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข โดยกำหนดกระบวนการในการจัดกิจกรรมตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและการประเมินผลเพื่อให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาผ่านระบบออนไลน์

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาผ่านระบบออนไลน์ เป็นการผสมผสานแนวคิด ทฤษฎีของการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษกับการจัดกิจกรรมการสอนสำหรับเด็กประถมศึกษา ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ดังนั้นผู้สอนจะต้องศึกษาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจใน หลักการและทฤษฎีเหล่านั้นเป็นอย่างดีจึงจะนำมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวางแผนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และการจัดการชั้นเรียนออนไลน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ อาทิ สิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับเมื่อจบบทเรียน ระยะเวลาในการเรียน

2) กำหนดเนื้อหา อาทิ การเลือกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การลำดับเนื้อหา ความยากง่ายที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

3) ออกแบบกิจกรรมการสอน รวมทั้งการเลือกใช้สื่อและกิจกรรมในการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบของการเรียนออนไลน์ และต้องคำนึงถึงเนื้อหาและลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) ออกแบบการวัดและประเมินผล ซึ่งการวัดและประเมินผลในการเรียนออนไลน์สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ อาจเป็นแบบวัด แบบทดสอบ หรือประเมินจากผลงาน และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

2. การจัดการชั้นเรียนออนไลน์ ควรมีการเลือกแพลตฟอร์มในการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสามารถใช้ได้โดยสะดวกทั้งผู้เรียนและผู้สอน ทั้งนี้ในปัจจุบันมีช่องทางให้เลือกใช้มากมาย อาทิ โปรแกรมในรูปแบบของ VDO Conference เช่น Google Meet, Zoom, Microsoft Team หรือโปรแกรมที่มีลักษณะเป็น Social Media เช่น Line, Facebook เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรมีการกำหนดตารางเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนตามเป้าหมาย

ในการบริหารจัดการชั้นเรียนออนไลน์ ครูผู้สอนต้องสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนักเรียนได้ในทันที มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนตลอดการจัดกิจกรรม ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนจดจ่ออยู่กับบทเรียน และแก้ไขความเข้าใจทันทีเมื่อพบว่านักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน หรือตามบทเรียนไม่ทัน

ข้อจำกัดของการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาผ่านระบบออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มีข้อดีในแง่ของการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม สามารถเลือกใช้สื่อได้หลากหลายมากขึ้นกว่าการเรียนในห้องเรียน และเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความสะดวก แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ โดยเฉพาะการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาอาจมีข้อจำกัดดังนี้ (JiraponBarisri et al., 2021 : 3056-3063)

1. ความยุ่งยากหรือข้อจำกัดในการเข้าสู่ระบบออนไลน์ ผู้สอนหรือผู้เรียนอาจขาดโอกาสในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต หรือด้อยโอกาสในการเข้าถึงอุปกรณ์สื่อสาร
2. ผู้เรียนขาดสมาธิจดจ่อกับการเรียน โดยเฉพาะเด็กในวัยประถมที่มีสมาธิจำกัด มีความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยเฝ้าความสนใจอยู่เสมอ
3. ระบบอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร หรือมีความขัดข้องของสัญญาณในบางพื้นที่
4. ผู้เรียนและผู้สอนขาดการปฏิสัมพันธ์กัน มีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถึงแม้ว่าจะมีโปรแกรมที่สามารถสนทนาสื่อสารระหว่างผู้เรียนผู้สอนได้ แต่ในบางครั้งก็มีประสิทธิภาพไม่เท่าเทียมกับการสนทนา และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน
5. เนื้อหาบางส่วน หรือบางบทเรียนไม่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนออนไลน์ เช่น เนื้อหาที่ต้องมีการลงมือปฏิบัติ การฝึกทักษะการพูด การออกเสียง
6. ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้สั่งการมากขึ้น ซึ่งใช้เรียนปกติ ผู้สอนควรมีบทบาทเป็นผู้จัดการและอำนวยความสะดวกในการเรียน คอยชี้แนะและกระตุ้นผู้เรียนในการทำกิจกรรม มากกว่าเป็นผู้สั่ง
7. อุปสรรคในการเข้าถึง ค้นหาไฟล์เนื้อหาบทเรียน หรือเอกสารประกอบการเรียน ในบางครั้งไฟล์ที่มีขนาดใหญ่ หรือมีจำนวนมากอาจสูญหายหรือไม่มีพื้นที่จัดเก็บในอุปกรณ์อย่างเพียงพอ
8. สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนออนไลน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในห้องเรียนที่มีการจัดบรรยากาศอย่างเหมาะสม จึงอาจถูกรบกวนจากสภาพแวดล้อมรอบตัว หรือขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำกิจกรรมได้

สรุป

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์กำลังมีบทบาทสำคัญและเข้ามาแทนที่การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติอย่างกะทันหัน เป็นหน้าที่และความท้าทายที่ครูผู้สอนจะต้องประยุกต์ใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวัตถุประสงค์

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญของการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน เป็นคำศัพท์ที่ทันสมัยใช้ได้จริงในสถานการณ์ที่แตกต่างหลากหลาย มีการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก และเชื่อมโยงสู่การนำไปประกอบประโยคเพื่อการสื่อสาร

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษในรูปแบบออนไลน์ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับใช้กลยุทธ์ในการสอนให้เข้ากับรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์ โดยอาจใช้สื่อการสอนที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งสื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ อาทิ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สื่อเสียง สื่อวีดิทัศน์ ทั้งนี้ผู้สอนเองจะต้องแสวงหาความรู้

ใหม่ ๆ และก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เปิดรับเทคโนโลยีแห่งการเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาและรูปแบบการสอนแล้ว ในการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กวัยประถมศึกษา ผู้สอนต้องทำความเข้าใจพัฒนาการตามวัย และธรรมชาติของเด็กในวัยประถมศึกษาที่มีการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้สามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด และควรเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้แก่ผู้เรียน

ถึงแม้การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาผ่านระบบออนไลน์จะเป็นเรื่องใหม่ และอาจมีข้อจำกัดบางประการในการจัดการเรียนการสอน แต่หากครูผู้สอนมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ย่อมก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2563). การจัดการเรียนรู้ออนไลน์: วิธีที่เป็นไปทางการศึกษา. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://pubhtml5.com/gqxf/yatn/basic>
- จิตติมา ชาลิกุล. (2564). สพร. แจงเลือกวิธีเรียนได้หลายแบบหากไม่พร้อมเรียนออนไลน์. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.obec.go.th/archives/377135>
- จีรวิภา ปลายตะเพียนทอง. (2562). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนโดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม*. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2555). แนวการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice) ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น: จากกรอบแนวคิดทฤษฎีสู่หลักการปฏิบัติที่เหมาะสม. *วารสารครุศาสตร์*. 34 (2), 120-129.
- รัชนิ นิธากร และคณะ. (2561). การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านทักษะทางวิทยาศาสตร์ “Learn Science by Practice” สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านเขาน้ำเพชร อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 24 (1), 113-128.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรม การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*. 1 (2), 3-14.

- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2548). *คู่มือการเลี้ยงลูก ตอน วัย 6-12 ปี*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ มหาราชนิ กรมการแพทย์.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2562). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: http://www.bict.moe.go.th/2019/index.php?option=com_content&view=article&id=342:21&catid=51&Itemid=372
- สมบัติ คชสิทธิ์ และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนยุค Thailand 4.0. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 7 (2), 175-186.
- สำเนา ศรีประมงค์. (2547). *การศึกษาคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง*. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม*. 8 (1), 1-17.
- อนุภาพ ดลโสภณ. (2542). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เกมและการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bishop, A., Yopp, K., and Yopp, H. (2009). *Vocabulary instruction for academic success*. CA: Shell Education.
- Gagne, R. M. (1970). *Learning Theory, Educational Media, and Individualized Instruction*.
- Johnson, P. (2009). The 21st century skills movement. *Educational Leadership*, 67 (1), 11.
- JiraponBarisri, S. S., Masarakham, N. P. N., Rachjuntu, P., Sukperm, K., & Kenaphoom, S. (2021). Teaching and Learning through Using of Online Applications during the Covid Situation 2019, Roi Et Rajabhat University, Thailand. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*. 25 (6), 3056-3063.
- Nation, I S P. (2003). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thornbury, S. (2004). *How to teach vocabulary*. Bangkok: Pearson Education Indochina Ltd.

หน้าที่ความเป็นแม่ในพระพุทธศาสนา

Motherhood in Buddhism

พนิชย์ สิมลี, พระครูสุธีคัมภีรญาณ,

พระมหาสำรอง สณฺญโต และ ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

**Panich Simlee, Phrakhru Sudhikhambhirayan,
Phramaha Samrong Saññato and Prayoon Saengsai**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: msamrong84@gmail.com

บทคัดย่อ

แม่มีหน้าที่สร้างโลกเพราะอุปนิสัยของลูกมีเกิดมาให้เป็นพลโลกที่ดี หน้าที่แม่ต่อสถาบันครอบครัวมีความสำคัญในการถ่ายทอดแบบอย่างที่ดีแก่บุตรธิดา เพราะหน้าที่เป็นเครื่องชี้นำการกระทำเป็นแบบอย่างชีวิตและจิตใจให้ดำเนินไปตามแบบอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดจากมารดาบิดา ความเป็นแม่ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก แม่ในพรหมสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงฐานของแม่มี 4 อย่าง คือ พรหม บุรพจารย์ บุรพเทพ และอาหุไนยบุคคล พระพุทธศาสนายกย่องพ่อแม่ว่าเป็นพรหมของลูก เพราะทำหน้าที่เช่นพระพรหมได้แก่ ให้กำเนิดลูก ให้การเลี้ยงดูลูก แสดงโลกนี้แก่ลูก ด้านคุณธรรม แม่มีพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และหน้าที่ของแม่และพ่อในทิศ 6 มารดาบิดามีพันธะหน้าที่ที่ต้องอนุเคราะห์ลูก ดังนี้ ห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาแนะนำคูครองที่เหมาะสมให้และมอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร

คำสำคัญ: หน้าที่; แม่ในพระพุทธศาสนา

Abstracts

Mother has a duty to create the world because of the character of the child who was born to be a good citizen of the world. A mother's duty to the family institution is essential in passing on a good example to her children. Because duty is a guide, action is a crucible for life and mind to follow the pattern that has been passed on from mother and father. Motherhood that appears in the Tripitaka scriptures Mother in the Brahma Sutra The Lord Buddha has shown that there are 4 foundations for the mother Brahma, Grand Master, Buratsep and Ahunai people. Buddhism regards parents as the brahma of their children. because he performs duties like Brahma, such as giving birth to children, raising children Show this world to her children. In terms of virtues, mothers have 4 Brahma Viharas, namely mercy, compassion, mudita, upekkha, and the duties of mother and father in the six directions. Mothers and fathers are

* วันที่รับบทความ: 11 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 13 ธันวาคม 2564

Received: June 11, 2021; Revised: November 16, 2021; Accepted: December 13, 2021

obligated to support their children as follows: to be in good to study the arts and sciences, to advise suitable spouses and to hand over wealth in a reasonable time

Keywords: Duty; Motherhood; In Buddhism

บทนำ

แนวทางปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา เป็นบ่อเกิด แห่งธรรมจรรยาและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เป็นบรรทัดฐานของสังคมหน้าที่ของแม่ทุกคนที่มีต่อลูกนั้นย่อมเกิดจากรักความเมตตาที่เกิดจากกันบึงของหัวใจ นับตั้งแต่เมื่อลูกได้ถือกำเนิดขึ้นในครรภ์ของแม่ ความทุกข์ทรมานกาย ที่มีผลจากการตั้งครรภ์ ไม่ได้ทำให้แม่หวั่นเกรงต่อความทุกข์แต่เต็มไปด้วยความสุขและเฝ้ารอคอยที่จะได้เห็นหน้าลูก จนกระทั่งลูกได้คลอดออกมาลืมตาดูโลก แม่ได้เฝ้าทะนุถนอมกล่อมเกลี้ยง เลี้ยงดู อบรม สั่งสอน ชี้แนะแนวทางแก่ลูกเพื่อให้ลูกเป็นคนดี มีความประพฤติที่ดี เมื่อลูกเจริญเติบโตขึ้นก็ให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อจะได้มีความรู้ จัดหาครูครองที่ดีให้แก่ลูก และยามลูกมีความทุกข์ แม่จะเป็นผู้ปลอบโยนให้กำลังใจ ช่วยขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับลูก การกระทำของแม่ที่มีต่อลูก ปัญหาที่ทำให้การเลี้ยงดูเอาใจใส่จากแม่ที่มีต่อลูกต้องเปลี่ยนไป คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาช่วยจุนเจือ ครอบครัว ทำให้แม่ต้องห่างลูกเพราะภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น ทำให้ลูกไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น และความเอาใจใส่จากแม่เท่าที่ควร แม่จำเป็นต้องส่งลูกให้สถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งมีผู้คอยเอาใจใส่ เลี้ยงดูลูกแทนในเวลาที่แม่ต้องออกไปทำงาน อีกทั้งยังขาดการอบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวทาง ทั้งใน ทางโลกและทางธรรมจากแม่จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่

ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยานั้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบโครงสร้าง (Structure) และหน้าที่ (Function) ของสถาบันครอบครัว ที่จะนำไปสู่ภารกิจสำคัญดังนี้ คือ

- 1) สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ (reproduction) เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้
- 2) บำบัดความต้องการทางเพศ (sexual gratification)
- 3) เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคม (maintenance of immature children or raising the young)
- 4) ให้การอบรมสั่งสอนแก่เด็กให้รู้จักระเบียบของสังคม (socialization)
- 5) กำหนดสถานภาพ (social placement)
- 6) ให้ความรักและความอบอุ่น (affection) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2541 : 25-26)

ความสัมพันธ์ของคู่รักระหว่างสามีและภรรยาตั้งอยู่บนโครงสร้างความสัมพันธ์ของสถาบัน เช่นขนาดของครอบครัว ถ้าเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อ แม่ ลูก ความสัมพันธ์ไม่ซับซ้อนความเกี่ยวเนื่องของสามีภรรยาก็

อาจเป็นแบบอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นครอบครัวขยายอันประกอบไปด้วยสมาชิก พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา หลาน หลาน เป็นต้น ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกมีบรรยากาศที่ซับซ้อนไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับภรรยาหลายคนก็มีความซับซ้อนไปด้วยนั่นเอง ดังนั้นโครงสร้างและหน้าที่ของสมาชิกภรรยา ก็มีความเกี่ยวเนื่องกันผันแปรไปตาม หลักความจริงดังกล่าวด้วยอย่างแน่นอน

หน้าที่

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (866) ได้อธิบายความหมายของ หน้าที่ไว้ว่า “หน้าที่ หมายถึง กิจที่ควรทำ หรือ กิจที่ต้องทำแห่งกิจการ” ความหมายของหน้าที่ในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ - ไทย ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2532 (122 - 123) กล่าวไว้ว่า “หน้าที่ หมายถึง พฤติกรรมที่สังคม คาดหมายให้บุคคลกระทำ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่บุคคลนั้นมีตำแหน่ง สถานภาพ อาชีพ หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มบางกลุ่ม สังคมจะคาดหวังให้บุคคลนั้นทำตามจารีตที่สังคมกำหนดไว้

พุทธทาสภิกขุ (2521 : 5-6) ได้อธิบายถึงหน้าที่ไว้ว่า คำว่า “หน้าที่” นี้เป็นคำสามัญเป็นความหมายของคำว่าธรรม จะเป็นสัตว์ เจริญงาน หรือจะเป็นมนุษย์ก็ต้องทำหน้าที่ แม้แต่ต้นไม้ มันมีชีวิตอย่างต้นไม้ มันก็ต้อง ทำหน้าที่ ไม่อย่างนั้นมันไม่รอดอยู่ได้ แล้วมันไม่เป็นไปตามที่ต้องการ มันก็ต้องทำให้ เป็นไปตามที่ควรจะต้องการ ฉะนั้น ธรรมในความหมายนี้ มีความสำคัญที่สุด เกี่ยวข้อง กับมนุษย์อยู่อย่างจำเป็น คือมนุษย์ต้องทำหน้าที่

ปัญญานันทภิกขุ (มปป. : 7) ได้อธิบายถึงหน้าที่ไว้ว่า “หน้าที่ หมายถึง สิ่งที่ต้อง ทำหรือธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งที่จำเป็นต้องทำ เหมือนขวานาก็มีหน้าที่ต้องทำนา พ่อค้ามีหน้าที่ ต้องค้าขาย ครูมีหน้าที่ต้องสอนหนังสือ เป็นต้น”

ราดคลิฟ บราวน์ และ มาลินโนว์สกี (Radcliffe - Brown, 1935 : 394 - 402) ได้ให้ความหมายของหน้าที่ไว้ว่า “หน้าที่หมายถึงกิจกรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่งส่วนรวม (Whole) จะเห็นได้ว่าหน้าที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของระบบว่าไม่มี การตอบสนอง หรือการปฏิบัติหน้าที่ที่จำเป็นของระบบแล้วจะมีผลเสียต่อระบบโดยรวม และอาจ นำมาซึ่งความล่มสลายของระบบได้”

ประยงค์ สุวรรณบุบผา (2537 : 256) ได้อธิบายความหมายของหน้าที่ ไว้ว่า หน้าที่ (duty) มาจากภาษาละตินว่า debere มีความหมายเป็นภาษาอังกฤษว่า To Owe และ rease ได้กล่าวไว้ว่าความหมายของหน้าที่ (duty) ใช้คู่กับคำว่า ความดี หรือ good และใช้คู่กับคำว่า คุณค่า หรือ value ซึ่งหมายถึงความมีเกียรติในการรับใช้หรือ บริการ (Service) คำว่า “หน้าที่” เป็นแนวคิดพื้นฐานของจริยศาสตร์ (ethics) คำว่า หน้าที่ นั้นเป็นหน้าที่ ที่เกี่ยวกับสังคมเป็น จริยพันธะ (moral obligation) ของปัจเจกบุคคล ที่มีต่อสังคม ที่จะต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า โดยทั่วไปหน้าที่คือ พฤติกรรมที่บุคคล ได้กระทำตาม ฐานะของบทบาทที่เป็นอยู่และการกระทำนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำ สำหรับในทางพระพุทธศาสนา หน้าที่ คือการกระทำที่มีเจตนาเป็นปัจจัย ประกอบด้วยกุศลเจตนาและ อกุศลเจตนา ถ้าการกระทำที่มีกุศลเจตนา ถือว่าการกระทำนั้นเป็นหน้าที่ ที่ประกอบด้วย ความดี และในทางตรงกันข้าม ถ้าการกระทำที่มี อกุศลเจตนา ถือว่าการกระทำนั้นเป็นหน้าที่ที่ประกอบด้วย ความชั่ว หน้าที่จึงมีความสำคัญต่อทุกระบบใน สังคม และขึ้นอยู่กับเจตนาของ ผู้กระทำ

หน้าที่ของแม่

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2542 : 2) ได้ให้ความหมายหน้าที่ของแม่ ไว้ดังนี้

1. ห้ามปรามไม่ให้ทำความชั่ว ป้องกันมิให้ไปในทางที่ต่ำทรามมีอันตราย
2. สอนแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี ชักนำให้มุ่งไปในทางที่จะพบกับ ความสุขความเจริญ
3. ส่งเสริมให้ลูกได้เล่าเรียนศิลปวิชาการต่าง ๆ เพื่อจะได้นำความรู้ไปประกอบ อาชีพเลี้ยงตนใน

กายภาคหน้า

4. เมื่อลูกมีครอบครัวก็คอยช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ
5. มอบทรัพย์สมบัติให้แก่ลูกเมื่อถึงเวลาอันควร

หน้าที่ทั้ง 5 ข้อนี้ เกิดจากความรักของแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นคุณธรรมอัน ประกอบด้วยพรหมวิหาร 4 ของผู้ที่เป็นแม่ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

พุทธทาสภิกขุ (2521 : 2) ได้อธิบายความหมายหน้าที่ของแม่ไว้ว่า ถ้ามีลูกออกมา จะเป็นหญิงก็ตาม ชายก็ตาม ท่านก็ถือว่าเป็นลูกของท่าน ทะนุ ถนอมเลี้ยงดูรักษาเอาใจใส่ ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์เรียบร้อย เช่น ห้ามไม่ให้ลูกกระทำความชั่ว แนะนำให้กระทำความดี ให้ได้มีการศึกษาวิชาการ ตามสมควรแก่ฐานะ ทางการให้ ทำ หาคู่ครองที่สมควรให้ มอบทรัพย์ให้ในสมัยที่ควรจะมีให้ เพื่อเอาไปตั้งเนื้อตั้งตัวต่อไป

ปัญญานันทภิกขุ (2543 : 35-36) ได้อธิบายความหมายหน้าที่ของแม่ดังนี้ แม่ก็มีหน้าที่สร้างโลก เหมือนกับพระเป็นเจ้า เพราะเกิดมาก็สร้างอุปนิสัยของเด็ก ทุกคนในโลก จนโตขึ้นมาแล้วก็ได้เป็นพลโลกที่ดี แม่ก็สร้างโลกนี้เหมือนกับพระเจ้า สร้างโลก และก็โดยกฎของ พระเจ้าผู้สร้างโลก คือกฎของอิทัปปัจจยตา นั่นเอง จะเดิน ตามกฎของอิทัปปัจจยตา ไม่ว่าจะอยู่เป็นชานาหรือจะเป็นบรรลุนิพพาน”

ความเป็น “แม่” ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก มีคำสอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของแม่ ซึ่งในคำสอนบางตอนจะเป็นเรื่องของแม่โดยเฉพาะ แต่ในบางตอนก็จะมีเรื่องของพ่อเข้ามาปะปน อยู่ด้วย คำสอนของพระพุทธเจ้าเมื่อสมัยพุทธกาลเป็นคำสอนที่สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ อย่างไม่จำกัดกาลเวลา แม้ในปัจจุบันนี้ยังสามารถนำเอาคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาเป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาในพระไตรปิฎกได้พบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแม่ดังนี้

ความเป็น “แม่” มิได้หมายถึงหญิงที่คลอดลูกออกมาเพื่อเรียกหญิงผู้นั้นว่าแม่เท่านั้น แต่ความเป็นแม่ต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อตั้งรับสมาชิกคนใหม่ของครอบครัว ซึ่งสมาชิกที่มากเกิด เพื่อเป็นลูกของแม่แต่ละคนนั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามวาระของกรรมที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งการกำเนิดนั้น ว่าด้วยการก้าวลงสู่ครรภ์ ได้อธิบายถึงการเกิดของสัตว์ที่จะมาบังเกิดในโลกมนุษย์ไว้ดังนี้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10/147/110-111)

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ยังมีอีกข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อธรรมที่เยี่ยม คือ พระผู้มี พระภาคเจ้า ทรงแสดงธรรมในการก้าวลงสู่ครรภ์ การก้าวลงสู่ครรภ์ 4 เหล่านี้ คือ

สัตว์บางชนิดในโลกนี้ ไม่รู้สึกตัวก้าวลงสู่ครรภ์มารดา ไม่รู้สึกตัวขณะอยู่ในครรภ์ มารดา ไม่รู้สึกตัวขณะคลอดจากครรภ์มารดา นี่เป็นการก้าวลงสู่ครรภ์ข้อที่ 1

สัตว์บางชนิดในโลกนี้ รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์มารดาอย่างเดียว แต่ไม่รู้สึกตัว อยู่ในครรภ์มารดา ไม่รู้สึกตัวคลอดจากครรภ์มารดา นี่เป็นการก้าวลงสู่ครรภ์มารดา ข้อที่ 2

สัตว์บางชนิดในโลกนี้ รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์มารดา รู้สึกตัวขณะอยู่ในครรภ์ มารดา แต่ไม่รู้สึกตัวขณะคลอดจากครรภ์มารดา นี่เป็นการก้าวลงสู่ครรภ์ข้อที่ 3

สัตว์บางชนิดในโลกนี้ รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์มารดา รู้สึกตัวขณะอยู่ในครรภ์ มารดา รู้สึกตัวขณะคลอดจากครรภ์มารดา นี่เป็นการก้าวลงสู่ครรภ์ข้อที่ 4

ตามหลักคำสอนในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ได้กล่าวถึงสัตว์ในโลกที่ลงมาเกิด ในครรภ์ของแม่ ซึ่งตามหลักคำสอนได้กำหนดไว้ 4 เหล่า คือ

1. สัตว์ที่ไม่รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์ ไม่รู้สึกตัวขณะอยู่ในครรภ์และไม่รู้สึกตัว ขณะคลอดออกมาจากครรภ์ของแม่ ซึ่งได้แก่มนุษย์ปุถุชนธรรมดาทั่วไป

2. สัตว์ที่รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์ของแม่ แต่ไม่รู้สึกขณะอยู่ในครรภ์ และไม่ รู้สึกตัวขณะคลอดออกมาจากครรภ์ของแม่ ได้แก่ ผู้ที่สร้างบุญ กระทำคุณความดี จุตติจากสวรรค์ ลงมาเกิด ในโลกมนุษย์ ก่อนที่จะมาเกิดก็จะสามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่าจะลงมาเกิดเป็นใคร เช่น พระนางมุสดีซึ่งเป็นพระชายาของท้าวสักกะเทวราช เมื่อถึงเวลาที่ต้องจุติลงมาเกิดเป็นพระมารดา ของพระโพธิสัตว์ คือ พระเวสสันดร พระนางที่ได้รับพร

จากท้าวสักกะเทวราช 10 ประการ ให้ลง มาเกิดในตระกูลกษัตริย์ ได้เป็นพระมารดาของผู้ที่จะได้เป็น พระพุทธเจ้า มีพระสิริโฉมงดงาม และสามารถทูล ขอร้องโทษให้แก่กษัตริย์ประหารได้

3. สัตว์ที่รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์และขณะอยู่ในครรภ์ของแม่ แต่ไม่รู้สึกตัว ขณะคลอดออกมาจาก ครรภ์ของแม่ ซึ่งได้แก่ ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติธรรม ผูกจิตให้มีสติสมบูรณ์ เข้าถึงฌานตั้งแต่ปฐมฌานขึ้นไป หรือ อริยบุคคลที่เป็นโสดาบัน สกทาคามี เป็นผู้ที่มีสมาธิขั้นสูง

4. สัตว์ที่รู้สึกตัวขณะก้าวลงสู่ครรภ์ ขณะอยู่ในครรภ์และขณะคลอดออกมาจาก ครรภ์ของแม่ ได้แก่ ผู้ ที่จะเกิดมาเป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งปรากฏหลักฐานที่พบ ว่าด้วยธรรมดาของพระโพธิสัตว์ ความว่าและสาม (มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 10/17/12-13)

หน้าที่ของแม่ในพรหมสูตร

ฐานะของแม่ที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ มี 4 อย่าง คือ เป็นพระพรหมเป็นบูรพาจารย์ เป็นบุรพ เทพ และเป็นอาหุไนยบุคคล และการทำหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งย่อมมีความสำคัญที่แตกต่างกันไป ทาง พระพุทธศาสนาจึงได้อธิบายหน้าที่ของแม่ตามฐานต่าง ๆ ไว้ตามลำดับดังนี้

หน้าที่ของแม่ในฐานะเป็นพรหมของบุตร พรหมนั้น ศาสนาพราหมณ์ ถือว่า เป็นผู้สร้างโลก เป็นเทพ เจ้าผู้ดลบันดาลสิ่งทั้งหลาย เป็นผู้สร้างสรรค์และอภิบาลโลก(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550: 30) ส่วนทางพระพุทธศาสนา ยกย่องพ่อแม่ว่าเป็นพรหมของลูก ก็เพราะท่านทั้ง 2 ได้ทำหน้าที่เฉกเช่นเดียวกับ พระพรหม คือ

(ก) ให้กำเนิดลูก

(ข) ให้การเลี้ยงดูลูก

(ค) แสดงโลกนี้แก่ลูก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543 : 4)

แต่ในการทำหน้าที่เหล่านั้น ผู้เป็นแม่จะรับภาระมากกว่าพ่อ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของบัณฑิตใน พระพุทธศาสนาว่า “สตรีผู้ยังบุตรให้เกิด ชื่อว่า มารดา บุรุษผู้ยังบุตรให้เกิดชื่อว่าบิดาบรรดามารดาบิดา เหล่านั้น มารดาเท่านั้น เป็นผู้ทำกิจที่ทำได้ยาก”(มหามกุฏราชวิทยาลัย 196) และความที่แม่เป็นผู้ทำกิจที่ทำได้ยากนี้ ในโศณนันทชาดก ได้อธิบายไว้ดังนี้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 28/165-169/81-82)

มารดาเมื่อห้วงผลคือบุตรจึงนอบน้อมเทวดา และไต่ถามถึงฤกษ์ ฤดูและปีทั้งหลาย เมื่อมารดานั้นมี ระบุ การตั้งครรภ์จึงมีได้ เพราะการตั้งครรภ์นั้น มารดาจึงมีการแพ้ท้อง เพราะเหตุนี้ บัณฑิตจึงเรียกท่านว่า สุทา หญิงผู้มีใจดี มารดาประคับประคองครรภ์อยู่หนึ่งปีหรือ หย่อนกว่าบ้างแล้วจึงคลอดบุตร เพราะเหตุนี้ มารดานั้นจึงชื่อว่าหญิงผู้ให้กำเนิดบุตร เพราะเหตุนี้บัณฑิตจึงเรียกท่านว่า ชเนตตี หญิงผู้ยังบุตรให้เกิด เมื่อ บุตรร้องไห้มารดาก็ปล่อยโยนให้ยืนดีได้ด้วยน้ำนมบ้าง ด้วยการร้องเพลงกล่อมบ้าง ด้วยการกอดไว้แนบอบ้าง เพราะเหตุนี้บัณฑิตจึงเรียกท่านว่า โตะเสนตี หญิงผู้ยังบุตรให้รำเริงยินดี

จากพระสูตรข้างต้น เห็นได้ว่า การทำกิจที่ทำได้ยากของแม่ดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับการทำหน้าที่ของแม่ในฐานะเป็นพรหมของลูก ซึ่งสามารถ นำมาอธิบายได้ดังนี้

การให้กำเนิดลูกเป็นกิจที่ทำได้ยากของแม่ เพราะต้องผ่านขบวนการเสี่ยงภัยต่อชีวิต และความเจ็บปวดทรมานอย่างมากมาย ซึ่งถ้าพิจารณาจากพระสูตรข้างต้นที่ว่า “เมื่อมารดานั้นมีระดู การตั้งครรภ์จึงมีได้เพราะการตั้งครรภ์นั้น มารดาจึงมีการแพ้ท้อง ... มารดาประคับประคองครรภ์อยู่หนึ่งปีหรือหย่อนกว่าบ้างแล้วจึงคลอดบุตร” จะเห็นได้ว่า กิจที่ทำได้ยากของแม่เกี่ยวกับการให้กำเนิดลูกน้อยนั้น จะมีกระบวนการเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ การตั้งครรภ์ การแพ้ท้อง การประคับประคองครรภ์จนถึง การคลอด ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา การตั้งครรภ์ จะมีขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันของปัจจัย 3 ประการ คือ มารดา บิดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และคันธัพพะก็ปรากฏ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 12/408/444) ซึ่งอธิบายความหมายได้ว่า

- 1) มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน หมายถึง มารดาบิดาอยู่ร่วมกันแบบสามีภรรยา
- 2) มารดามีระดู หมายถึง มารดาอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ ที่มีระดูมาเป็นปกติทุกเดือน พร้อมทั้งจะมีบุตรได้
- 3) คันธัพพะปรากฏ หมายถึง มีปฏิสนธิวิญญูณมาเกิดในครรภ์นั้น(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2/408/218)

เมื่อเกิดการตั้งครรภ์ขึ้น ในระยะแรก ๆ แม่ส่วนใหญ่จะมีอาการแพ้ท้องและอาการทั่ว ๆ ไปที่พบ คือ วิงเวียนศีรษะ เคลื่อนไหว อาเจียน มักมีอาการในช่วงเช้า จึงเรียกอาการเหล่านี้ว่า **Morning Sickness** (มอร์นิงซิกเนส) แต่แม่บางรายอาจมีอาการแพ้ท้องถึงขั้นรับประทานอาหารไม่ได้เลย อาเจียนมากจนร่างกายขาดทั้งน้ำและอาหาร และอาจแพ้ท้องอย่างหนักไปจนถึงคลอด การทำหน้าที่ของแม่ในช่วงต้น ๆ นี้ จึงมีความยากลำบากพอสมควร แต่แม่ทุกคนก็สามารถฝ่าฟันความทุกข์ทรมานทางกายไปได้ ทั้งนี้เพราะความรักอันยิ่งใหญ่ที่มีต่อลูกในครรภ์ บัณฑิตทางพระพุทธศาสนา จึงเรียกแม่ที่แพ้ท้องว่า สุขหา หรือ หญิงผู้มีใจดี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 28/ 166/81)

การประคับประคองครรภ์จนกว่าจะคลอด ก็เป็นอีกภารกิจหนึ่งที่สำคัญของแม่ เนื่องจากทารกในครรภ์ จะมีพัฒนาการเป็นเช่นไร ขึ้นอยู่กับการดูแลเอาใจใส่สุขภาพร่างกายของตัวแม่เองเป็นสำคัญ โดยแม่ควรรับประทานแต่อาหารที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า หรือสูบบุหรี่ เพราะสิ่งที่แม่รับประทานเข้าไป จะมีผลต่อทารกในครรภ์ทั้งสิ้น นอกจากนั้น อาการทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นกับแม่ในระหว่างตั้งครรภ์ เช่น ปวดหลัง ท้องผูก บวม น้ำริดสีดวง เส้นเลือดขอด หน้าท้องแยก ปัสสาวะบ่อย เป็นต้น ก็อาจทำให้ผู้เป็นแม่หงุดหงิด และอารมณ์เสียบ่อย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อทารกในครรภ์ได้เช่นกัน ดังนั้น หน้าท้องแม่ในช่วงนี้ คือ ดูแลสุขภาพร่างกายของตัวแม่เองให้แข็งแรงอยู่เสมอและทำให้สงบ การสวดมนต์ ฟังธรรม และนั่งสมาธิ และทารกในครรภ์ต้องได้รับการทนุทนอมเป็นระยะเวลาเกือบปี ถึงจะคลอดออกมาได้ ซึ่งแม่ที่ให้กำเนิดบุตรนี้ บัณฑิตทางพระพุทธศาสนา เรียกท่านว่า ชเนตติ หรือหญิงผู้ยังบุตรให้เกิด (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 28/167/82)

สรุปความได้ว่า การให้กำเนิดลูก เป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของผู้เป็นแม่ ซึ่งการทาหนานี้ หมายรวมถึง การตั้งครรรค์ และการประคับประคองครรรค์ด้วย การดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตัวแม่เองทั้งทางกายและใจให้ แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อทารกน้อยจะได้ถือกำเนิดออกมาจากครรรค์อย่างปลอดภัย และมีอวัยวะครบบริบูรณ์ จาก ความยากลำบากของการทาหนานี้พระพุทศศาสนา จึงแสดงฐานะของแม่ว่าเป็นพรหมของลูก และยังได้รับการกล่าวถึงใน ฎีกาทุกนิบาต อังคุตตรนิกายอีก ว่า “บรรดามารดาบิดา มารดาเท่านั้น มีอุปการะมากกว่า เหตุ นั้น พระอาจารย์ทั้งหลายจึงกล่าวจะยอบ่าข้างขวาสำหรับมารดานั้นเท่านั้น เพราะมารดานั้นเป็นผู้อันบุตรจะ พึ่งทำตอบแทน โดยความเป็นประธาน”(มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538 : 206-207)

เมื่อแรกเกิด ทารกยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงต้องได้รับการพุงพก อย่างทะนุถนอมจากแม่ผู้ให้ กำเนิด ซึ่งทางธรรมชาติได้สร้างสรีระของแม่สำหรับผลิตน้ำนมให้ลูกได้ดื่มและความอ่อนโยนและความรักของ แม่ที่มีต่อลูกยังเป็นปัจจัยสำคัญในการทาหนานี้เป็นผู้โอบอุ้มปกป้องโยน ยามลูกร้องไห้ ด้วยการให้ตมมบ้าง ด้วยการขบกล่อมบ้าง ด้วยการอุ้มแนบอกรอบอย่างอบอุ่นบ้าง ลูกจะได้มีอารมณ์แจ่มใสเบิกบานอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ บัณฑิตในพระพุทศศาสนาจึงเรียก แม่ผู้เลี้ยงดูลูกและแม่ผู้ทำให้ลูกรำเรงยินดีนี้ว่า “โปเสนตี” และ “โตเสนตี” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 28/168-169/82) ในปัจจุบันนักวิชาการด้านจิตวิทยา ได้อธิบาย เรื่องทำนองเดียวกันนี้ว่า ทารกจะใช้วิธีการสื่อสารให้บุคคลอื่นได้รับรู้ความต้องการของตนโดยการส่งเสียง “ร้อง” หลังจากส่งข่าวสารเช่นนั้นไปแล้ว ถ้ามีคนมาช่วยแก้ไขเหตุที่ทำให้รู้สึกไม่สบายหมดสิ้นไป หรือรับการ ปลดเปลื้องความต้องการต่าง ๆ เหล่า นั้นสมใจทารกจะมีอารมณ์แจ่มใสขึ้นบาน ซึ่งการได้รับการตอบสนอง ความต้องการเช่นนี้ ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ “มีผู้ทำให้เราสุขสบายเสมอ” และเมื่อเติบโตขึ้น ความรู้สึกนี้จะไป พัฒนาทัศนคติที่เขามีต่อสังคมรอบข้างในทางบวก คือ จะมีความรักความผูกพันต่อผู้คนรอบข้าง โดยมองคน อื่นในแง่ดีอยู่เสมอ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553 : 168)

ความสำคัญของแม่ในการเลี้ยงดูลูก ตามที่กล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่า มีแต่แม่ผู้ให้กำเนิดลูก เท่านั้นที่เหมาะสมที่สุดในการจะบ่มเพาะนิสัยและทัศนคติที่ดีให้แก่ลูกตั้งแต่ยังเป็นทารก ทั้งนี้เพราะ ความ ผูกพันทางสายเลือดระหว่างแม่และลูก ทำให้เด็กสัมผัสได้ถึงความรักความอ่อนโยนของแม่ขณะให้นม หรือ ขณะอุ้มปลอบโยนเมื่อร้องไห้ ความรู้สึกดี ๆ นี้จะค่อย ๆ ฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของเด็ก และเมื่อโตขึ้น เขาก็จะมี ความเยื่อใยไมตรีที่ดี และความผูกพันอาทร ต่อผู้อื่นทั้งบุคคลในครอบครัว และนอกครอบครัว

ดังนั้นหน้าที่ในการดูแลลูก ต้องครอบคลุมถึง การสร้างบรรยากาศในบ้านให้สบายและน่าอยู่ให้ ครบถ้วนด้วยองค์ประกอบทั้งสามดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะ ปัจจัยทางด้านบุคคล คือ แม่จะต้องทำความ สบายทางใจให้แก่ลูก ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูก โดยการอยู่ใกล้ชิดเอาใจใส่ลูกตั้งแต่เล็กจนโตและ พร้อมที่จะเป็นที่ปรึกษาของลูกได้ทุกเรื่องและทุกเมื่อ

เป็นผู้แสดงโลกนี้แก่ลูก สั่งสอนให้ลูกตั้งตนอยู่ในกุศลกิจ รู้จักการสมาทานศีล ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและ มรรควิธีที่สามารถประคองตน ให้อยู่ในสังคมให้แกลูก ชี้แนะความถูกต้องและความชอบธรรม ปลุกฝังศีลธรรม

หลักพรหมวิหาร 4

คนมักกล่าวว่า เด็กที่เกิดมามีแต่ความบริสุทธิ์ คำว่า “บริสุทธิ์” ในที่นี้หมายถึง “ว่าง” คือ “ว่างจากความรู้” หรือ “มีความไม่รู้”(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546 : 19) แต่การจะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ จำเป็นต้องมีความรู้ และผู้ที่ให้ความรู้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดได้ ดีที่สุดก็คือ แม่ผู้ให้กำเนิด ซึ่งพระพุทธองค์ ตรัสเรียกแม่ที่ทำหน้าที่นี้ว่า “ผู้แสดงโลกแก่ลูก” ในการแสดงโลกแก่นั่น แม่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำ ผู้ชี้บอก และผู้ให้ความรู้ เพื่อเด็กจะได้มีการพัฒนาความรู้สึก ทำที่ ทศนคติ ต่อโลกต่อสังคม และต่อเพื่อนมนุษย์ในทางที่ดี อีกทั้งยังได้รู้วิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องด้วย และ แม่ที่จะทำหน้าที่นี้ได้ ทางพระพุทธศาสนาอธิบายว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีหลักคุณธรรม ที่เรียกว่า พรหมวิหาร 4 อันได้แก่(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543 : 14-15)

- เมตตา คือ ใจของแม่ประกอบด้วยความรักความปรารถนาดี เอาใจใส่เลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตและมีความสุข
- กรุณา คือ แม่มีความสงสาร คอยช่วยเหลือให้พ้นจากความยุ่งยากเดือดร้อนช่วยแก้ไขปัญหาลดเปลี่ยนแปลงความทุกข์
- มุทิตา คือ แม่จะคอยส่งเสริม ให้กำลังใจ และพลอยยินดี เมื่อลูกประสบความสำเร็จ
- อุเบกขา คือ แม่ต้องมีใจนิ่งสงบเป็นกลาง วางเฉยคอยดู เมื่อถึงเวลาที่ลูกจะต้องรับผิดชอบตัวเอง หรือควรรู้จักฝึกหัดทำอะไรด้วยตนเอง ซึ่งหมายถึงการให้โอกาสลูกในการพัฒนาตัวเอง

จากคุณธรรมทั้ง 4 หากพิจารณาในสาระสำคัญ ก็สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน คือ

ด้านที่หนึ่ง : ด้านความรู้สึกรัก

โดยปกติ แม่ทุกคนย่อมไม่โกรธเคือง ชิงชัง รังเกียจ หรือ คิดร้าย ต่อลูก แต่กลับจะแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ลูกด้วยความรู้สึกรัก และเมตตา ยามลูกมีความทุกข์ แม่ก็พร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ และจะพลอยยินดี เมื่อลูกประสบความสำเร็จ ซึ่งการแสดงโลกนี้แก่ลูกด้วยคุณธรรม 3 ข้อ คือ เมตตา กรุณา และมุทิตานั้น ถ้าอยู่ในระดับพอดี เด็กก็จะพัฒนาความรู้สึก ทำที่ และทศนคติ ต่อโลก ต่อสังคม และต่อเพื่อนมนุษย์ ไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550 : 12-13)

- 1) มีความรู้สึกต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยทำที่ที่เป็นมิตร มีไมตรี
- 2) มีความรู้สึกต่อธรรมชาติ ด้วยความชื่นชมในความงามและความสงบ
- 3) มีความรู้สึกต่อสิ่งทั้งหลายด้วยความอยากเข้าไปศึกษา ค้นคว้า และเรียนรู้

4) มีความรู้สึกต่อความสัมพันธ์ของตนเองและสังคม ด้วยท่าทีของการอยากเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกัน หากแม่มีความรู้สึกรักและเมตตามากเกินไป โดยไม่ปล่อยให้ลูกทำอะไรด้วยตัวเอง เพราะกลัวลูกจะลำบาก เด็กก็จะอ่อนแอ หัวงพึ่งพาแต่ผู้ใหญ่ และจะเรียกร้องอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงอธิบายว่า แม่ควรมีความรู้หรือการใช้ปัญญามาควบคุมความรู้สึก เพื่อสร้างความสมดุล และความถูกต้อง ให้เกิดขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550 : 46) ดังนั้น ความรู้หรือปัญญาจึงเป็น อีกด้านหนึ่งที่ต้องใช้ในการแสดงโลกนี้แก่ลูก ควบคู่ไปกับความรู้สึก คือ ความเมตตา กรุณา และมุทิตา

ด้านที่สอง : ด้านความรู้

ความรู้ในที่นี้ คือ ปัญญาซึ่งเป็นปัญญาที่รู้ความจริง ความถูกต้อง ต่อหลักการและกฎเกณฑ์กติกาทั้งหลายที่ยึดเหนี่ยวให้สังคมมนุษย์อยู่ได้ โดยแม่ที่จะทำหน้าที่เสนอโลกนี้แก่ลูกให้สมดุลกับความรู้สึกรักและเมตตานั้น จะต้องนำเอาปัญญานี้ มาจัดปรับสภาพจิตใจ ให้เป็นกลาง ไม่เอนเอียง ซึ่งทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า อุเบกขา โดยทั่วไป คำว่า “อุเบกขา” แปลว่า คอยมองดู มาจาก อุบ (ใกล้ๆ หรือ คอย) มีความหมายว่า ความรู้จักวางใจเฉยดู(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551 : 562)

สำหรับกรณีของอุเบกขาที่ประกอบด้วยปัญญา การวางใจเฉยดู เป็นการปล่อยให้เด็กทำด้วยตนเอง แต่ไม่ทอดทิ้ง จะคอยเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำ เพื่อเขาจะได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องและได้ผลดี ซึ่งแม่จะพิจารณาใช้อุเบกขาดังกล่าวก็ต่อเมื่ออยู่ในสถานการณ์ ดังต่อไปนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543 : 50)

1) เมื่อลูกสมควรต้องรับผิดชอบตัวเอง แม่ต้องวางอุเบกขา โดยฝึกเขาให้ทำอะไรเอง เพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตด้วยตัวเองในอนาคต เพราะเมื่อเขาโตขึ้น เขาจะต้องอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง โลกที่มีกฎเกณฑ์กติกา ทั้งกฎเกณฑ์ในธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ในสังคม ซึ่งเขาจะต้องไปอยู่กับความจริงเหล่านั้น

2) เมื่อเขาจะต้องรับผิดชอบต่อการทำของเขา ในสังคมมนุษย์ จะมีกฎเกณฑ์ กติกา ที่ทุกคนในสังคมต้องปฏิบัติตาม ครอบครัวยิ่งเช่นกัน ต้องมีกฎเกณฑ์กติกาเพื่อให้สมาชิกของครอบครัวอยู่กันอย่างสงบ มีระเบียบวินัย เป็นการฝึกลูกให้พร้อมที่จะไปรับผิดชอบต่อดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป ดังนั้น กฎต้องเป็นกฎ ถ้าเขาทำอะไรผิดก็ต้องรับผิดชอบต่อการทำของตัวเองหาถูกกว่าไปตามถูก ทะเลาะกันก็ต้องมีความยุติธรรม แม่ต้องมีอุเบกขาเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามธรรม

3) เมื่อลูกรับผิดชอบตัวเองได้แล้ว เมื่อลูกสำเร็จการศึกษา มีงานทำ และมีครอบครัวของเขาแม่ต้องวางอุเบกขา ปล่อยให้เขารับผิดชอบชีวิตและครอบครัวของเขาเอง ไม่เข้าไปก้าวก่ายแทรกแซง

สรุปความได้ว่า การทำหน้าที่ของแม่ในการแสดงโลกนี้แก่ลูก ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นแม่ต้องรู้จักใช้คุณธรรมประจำใจที่เรียกว่า พรหมวิหาร 4 ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณธรรม 3 ข้อแรก คือ เมตตา กรุณา และมุทิตา เป็นคุณธรรมที่แม่แสดงออกมาทางด้านความรู้สึกที่มีต่อลูก ซึ่งเมื่อเด็กได้สัมผัสกับความรู้สึกที่ดี

เช่นนี้ ก็จะไปแสดงต่อแม่หรืออาจขยายวงกว้างออกไปถึงบุคคลอื่น ๆ ในสังคมด้วย แต่ถ้าเมื่อใดที่แม่มีความรู้สึกรักและเมตตาลูกมากเกินไป กลับจะทำให้ลูกอ่อนแอ และไม่รู้จักรับผิดชอบตัวเอง จะกลายเป็นแม่ไปขัดขวางการพัฒนาของลูก ความสำคัญของการทำหน้าที่ของแม่จึงอยู่ที่การใช้คุณธรรมข้อสุดท้าย คือ อุเบกขา มาช่วยคุณให้เกิดความพอดี แต่ต้องเป็นอุเบกขาที่ประกอบด้วยปัญญา คือ แม่ต้องปล่อยให้ลูกทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง โดยคอยเป็นที่ปรึกษาอยู่ใกล้ ๆ การพัฒนาการของเด็กก็就会有ความสมบูรณ์ไปทั้ง 2 ด้านคือ เมื่อโตขึ้นเด็กจะเป็นคนที่มีความอ่อนโยน และมีน้ำใจต่อผู้อื่น ในขณะเดียวกัน ก็จะเป็นคนเข้มแข็ง มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

หน้าที่ของแม่ในฐานะเป็นบูรพาจารย์

คำตามศัพท์ว่า บูรพาจารย์ หรือ บุปพาจารย์ ความหมายแปลว่า อาจารย์ต้นหรือ อาจารย์คนแรก คือ มารดาบิดา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551 : 185) ซึ่งการทำหน้าที่ของแม่ในฐานะเป็นอาจารย์คนแรก หรือบูรพาจารย์ของลูกนั้น มีรายละเอียด ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

ในคัมภีร์ อรรถกถา กล่าวว่า “มารดาบิดา สำเนียง เมื่อจะให้บุตรก็กล่าวว่า เจ้าจงยืนอย่างนี้ จงเคี้ยวอย่างนี้ จงกินอย่างนี้ คนนี้เจ้าควรเรียกพ่อ คนนี้ควรเรียกพี่ชายน้องชาย คนนี้ควรเรียกพี่สาว น้องสาว สิ่งนี้ควรทำนะ สิ่งนี้ไม่ควรทำนะ ที่ไหนควรเข้าไปนะ ที่ไหนไม่ควรเข้าไปนะ ดังนี้ ต่อมา แม่อาจารย์อื่น ๆ จึงจะให้ศึกษาศิลปะ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 45/671-672)

ในมังคลัตถปิณี ได้อธิบายในทำนองเดียวกันว่า “อนึ่ง เพราะมารดาและบิดาเหล่านั้น ยังบุตรให้ยึดถือ ให้สำเนียงอยู่ จำเดิมแต่เวลาที่บุตรเกิด ด้วยนัยเป็นต้นว่า “จงนั่งอย่างนี้ ยืนอย่างนี้” และว่า “คนนี้เจ้าควรเรียกว่า “พ่อ” ต่อมาภายหลัง อาจารย์เหล่านั้นจึงให้ศึกษาศิลปะทั้งหลาย... อาจารย์เหล่านั้นแม่ทั้งหมด ชื่อว่า ปัจฉาจารย์.....ฉะนั้น มารดาบิดา ท่านจึงเรียกว่าบูรพาจารย์ เพราะเป็นอาจารย์ก่อนอาจารย์ทั้งหมด”(มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538 : 201-202)

ในหนังสือ “คุณบิดามารดา สุตพรรณนามหาศาล” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550 : 66) ได้อธิบายเพิ่มเติม ว่า การเป็นบูรพาจารย์ ของแม่ คือการ เป็นอาจารย์คนแรก หรือ ครู ต้นที่มีใช้เป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักการกิน ดื่ม นั่ง นอน เดิน พูด ขับถ่าย และ นำลูกเข้าสู่ สังคมเพื่อให้รู้จักมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้สอนวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและดีงามด้วย โดยการฝึกฝนอบรมเด็กให้เป็นคนที่มีความคิดและมีคุณธรรมก่อนอาจารย์ท่านอื่น ๆ

สรุปความว่า แม่ในฐานะเป็นบูรพาจารย์ของลูก ได้ทำหน้าที่อันสำคัญ 2 อย่าง คือ

- 1) เป็นครูคนแรกของลูก ที่สอนวิธีการใช้ชีวิตเพื่อการอยู่รอดตั้งแต่แรกเกิดซึ่งเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ เช่น กิน ขับถ่าย นั่ง ยืน เดิน รวมทั้ง สอนพูด เพื่อสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้
- 2) เป็นครูคนแรกของลูก ที่สอนวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เป็นการวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูกเพื่อเขาจะได้ก้าวเดินด้วยตนเองอย่างมั่นคงต่อไป

ในบรรดาหน้าที่ 2 อย่างนี้ พระพุทธศาสนาจะเน้นการสอนในข้อ 2 เป็นสำคัญ คือ การฝึกเด็กให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา มองเป็น คิดเป็น ที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546 : 35) จะทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถ ได้ทั้งจิตใจที่เข้มแข็ง และได้ทั้งพัฒนาปัญญา อันนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและดีงาม

หน้าที่ของแม่ในฐานะเป็นบุรพเทพ

พระพุทธศาสนาได้ยกย่องแม่ในฐานะเป็นบุรพเทพ ก็เนื่องด้วยกิจที่ท่านทำเพื่อลูก มีลักษณะดังเทพดังปรากฏในตอนหนึ่งของมังคลัตถปิณีว่า (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538 : 201)

เหมือนอย่างว่า วิสุทธิเทพ กล่าวคือ พระชินาสพ ไม่คำนึงถึงความผิดอันพวชนพาลทาแล้วหวังแต่ความเสื่อมไปแห่งความพินาศและความเกิดขึ้นแห่งความเจริญ ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแก่พวกเขาโดยส่วนเดียวแท้ๆ...ฉันใด มารดาและบิดาแม่นั้น ก็ฉันนั้น ไม่คำนึงถึงความผิดของบุตรทั้งหลาย ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแก่บุตรเหล่านั้นโดยส่วนเดียวเท่านั้น. . . เพราะฉะนั้นท่านทั้ง 2 นั้นจึงชื่อว่าเทพ เพราะเป็นผู้มีความประพฤติดังเทพ. . . ส่วนมารดาบิดา ท่านเรียกว่าบุรพเทพเพราะท่านเป็นผู้มีอุปการะก่อนกว่าเทพเหล่าอื่น ความข้างต้น บ่งชี้ให้เห็นถึง ความเป็นบุรพเทพของแม่ จากการทำหน้าที่อันสำคัญดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551 : 382)

1. ปฏิบัติหน้าที่เหมือน วิสุทธิเทพ หรือ พระอรหันต์ ที่มีความบริสุทธิ์ทางใจต่อลูกใน 2 กรณี คือ

(1) ในยามปกติ แม่พร้อมที่จะทำทุกอย่าง เพื่อให้ลูกมีความสุข และประสบแต่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

(2) ในยามที่เกิดความผิดพลาดขึ้น แม่พร้อมที่จะให้อภัยลูกเสมอ โดยพิจารณาความผิดดังกล่าวด้วยความเมตตา และด้วยความปรารถนาที่จะอุมุขประคับประคอง ให้กำลังใจแก่ลูกเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ผิดพลาด แก้ไขให้ถูกต้อง

2. ปฏิบัติหน้าที่ก่อนเทพเหล่าอื่น ในด้านที่เป็นผู้มีอุปการะมาก โดยพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถึงความที่แม่เป็นผู้มีอุปการะมากในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538 : 204)

(1) เป็นผู้เลี้ยงดูบุตร

ความหมายของ คำว่า “ผู้เลี้ยงดู” ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ

- ผู้บำรุง ภาษาบาลีใช้คำว่า “อาพาทกา” คือ ผู้เลี้ยงชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุตรทั้งหลายอันมารดาบิดานั้นบำรุงเลี้ยง สืบต่อให้เป็นไปโดยต่อเนื่องกัน

- ผู้ปรนปรีอ หรือผู้เลี้ยง ภาษาบาลี ใช้คำว่า “โปสกา” คือ ผู้ยังมือและเท้าให้เจริญ โดยให้ดื่มโลหิตในหทัย ซึ่งในฎีกาทุกนิบาตอังคุตตรนิกาย อธิบายว่า “หทัยโลหิต ได้แก่ น้ำนม” ดังนั้น ผู้ปรนปรีอหรือผู้เลี้ยงจึงหมายถึง มารดาบิดาผู้ประคับประคองเลี้ยงบุตรให้เจริญเติบโตด้วยข้าวและน้ำเป็นต้น

สรุปได้ว่า “ผู้เลี้ยงดู” ในความหมายข้างต้น คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ให้การบำรุงเลี้ยง ชีวิตของบุตรให้อยู่รอดจนเติบโตใหญ่ ซึ่งต้องประคบประหงมเลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิดด้วยน้ำนมที่กลั่นจากเลือดในอกของตน การทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูดังกล่าวนี้ จึงถือว่ามิใช่การกระทำที่ง่ายและคงไม่มีใครสามารถทำหน้าที่นี้ได้ นอกจากผู้เป็นแม่เท่านั้น

(2) เป็นผู้แสดงโลกนี้แก่บุตร

ภาษาบาลีใช้คำว่า “ทสเสตารโ” โดยในมังคลัตถปิณโณธิบายว่า ถ้ามารดาบิดาพึงจับบุตรทั้งหลายที่เท่าทั้ง 2 แล้ว เหยียงไปในป่า ในน้ำ หรือในเหว ในวันที่บุตรเกิด บุตรเหล่านั้นจะไม่เห็นอภิญญารมณในโลกนี้ การที่บุตรเหล่านั้นเห็นอารมณ์นั้นได้ก็ เพราะมารดาบิดาไม่ทำอย่างนั้น เลี้ยงดูไว้ เหตุฉะนั้น มารดาบิดานั้นจึงชื่อว่า ผู้แสดงโลกนี้(มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538 : 205)

ความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม่เป็นผู้มีอุปการะมาก ที่ไม่ทอดทิ้งลูกตั้งแต่แรกเกิด ทำการเลี้ยงดูด้วยการแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งชี้แนะและแนะนำให้รู้จักโลกและธรรมชาติแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ที่อยู่รอบตัวเด็ก ด้วยทำที่อาการและความรู้สึกที่ดีทำให้เด็กมีทัศนคติในเชิงบวก พร้อมทั้งจะเป็นมิตรกับคนทั้งหลาย ซึ่งเป็นการฝึกเด็กให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้เป็นอย่างดี

(3) เป็นผู้อนุเคราะห์บุตร

ภาษาบาลีใช้คำว่า “ปชาย อนุกมปกา” แปลว่า เป็นผู้เอื้อเฟื้อ ผู้ช่วยเหลือบุตร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551 : 489) ขอบเขตของการอนุเคราะห์ บุตรตามหลักพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏให้เห็นในอรรถกถาและพระสูตร มี ดังนี้

ในมังคลัตถปิณโณ กถาชาบายความ “ปชาย อนุกมปกา” ไว้ว่า มารดาบิดาหาการตัดชีวิตของสัตว์เหล่าอื่น หรือสละพัสตอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นของตนนั้น ก็เพื่อต้องการประคับประคอง ค้ำครองบุตรของตนไว้ ทั้งนี้ สอดคล้องกับการประกาศพระคุณของมารดาในโศณนันทชาดก สัตตตินิบาต ที่ว่ามารดาเป็นผู้อนุเคราะห์เป็นที่พึ่งและเป็นผู้ให้รส (คือ น้ำนม) แก่พวกเรามาก่อน เป็นหนทางแห่งโลกสวรรค์ มารดาปรารณาเจ้ามารดาเป็นผู้ให้รสมาก่อน เป็นผู้ค้ำครอง เป็นที่เข้าไปประกอบบุญกุศล เป็นหนทางแห่งโลกสวรรค์ มารดาปรารณาเจ้าทรัพย์อันใดที่เป็นทรัพย์ของมารดาก็ดี เป็นทรัพย์ของบิดาก็ดี แม้ทรัพย์ทั้ง 2 มารดาก็ค้ำครองรักษาไว้เพื่อบุตรนั้น ด้วยหมายใจว่า แม้ทรัพย์ทั้ง 2 นี้ พึ่งเป็นของบุตรของเรามารดาเมื่อให้บุตรสำเนียงกว่าอย่างนี้ซึ้ง อย่างโน้นซึ้ง ย่อมลำบาก และทราบว่บุตรของตนเมื่อถึงคราวเป็นหนุ่ม ลุ่มหลงมัวเมาในภรรยาของผู้อื่นอยู่จนตีกดินเที่ยงคืน ไม่กลับมาในเวลาเย็น ก็ย่อมเดือดร้อน ด้วยประการฉะนี้ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538 : 206)

ถ้าพิจารณาจากอรรถกถาและพระสูตรข้างต้น จะเห็นถึงการอนุเคราะห์บุตรในทางพระพุทธศาสนาว่า ไม่ใช่เป็นการเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือบุตร ด้วยความรักความเมตตาเพียงอย่างเดียว ดังที่คนทั่ว ๆ ไปเข้าใจกัน แต่การอนุเคราะห์นี้จะมีภาระขอบเขตที่ชัดเจนไว้ด้วย กล่าวคือเมื่อบุตรยังเล็ก จำเป็นต้องมีที่พึ่งพา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เป็นมารดาจะเป็นผู้อนุเคราะห์บุตรเป็นคนแรก ซึ่งการอนุเคราะห์นี้ เริ่มต้นตั้งแต่บุตรยังอยู่ในครรภ์

มารดาจะทำการบำรุงครรภ์และปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดอันตรายใด ๆ แก่บุตรในท้อง เมื่อคลอดบุตรออกมา มารดาก็จะยังคงคอยป้อนนมป้อนน้ำอยู่อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย การอนุเคราะห์ด้วยการคุ้มครองอย่างใกล้ชิดนี้เป็นสิ่งที่มารดาพึงกระทำอย่างยิ่งยามบุตรยังเล็กและต้องการที่พึ่งพา แต่ตราบใดที่บุตรโตพอที่จะทำอะไรได้ด้วยตนเองแล้ว การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือควรมีขอบเขตจำกัด ที่ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า อุเบกขา

หน้าที่ของแม่ในฐานะเป็นอาหุไนยบุคคล

คำว่า “อาหุไนยบุคคล” ที่ทางพระพุทธศาสนาใช้ยกย่องมารดานั้น มีการอธิบายไว้ดังนี้

อรรถกถาจารย์ใน มังคลัตถทีปนี กล่าวว่า “เพราะมารดาบิดานั้น ควรซึ่งวัดภูมิข้าวและน้ำเป็นต้น อันบุตรทั้งหลายนามาบูชา ต้อนรับ จัดแต่ง คือเป็นผู้สมควร เพื่ออันรับข้าวและน้ำเป็นต้น ฉะนั้น มารดาบิดา ท่านจึงเรียกว่า อาหุไนยบุคคลของบุตร”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550 : 66) ได้เปรียบเทียบ อาหุไนยบุคคล (ของลูก) ว่า ดุจพระอรหันต์ ที่มีจิตใจบริสุทธิ์สะอาด ซื่อตรง ไม่มีภัยอันตราย เข้าใกล้และอยู่ด้วยได้อย่างไว้วางใจ และสนิพใจโดยสมบูรณ์ เป็นผู้พร้อมที่จะให้อภัย และปลอบขวัญยามมีภัย ควรแก่การกราบไหว้เคารพบูชาของลูกตลอดกาล

ส่วนคำว่า “พระอรหันต์” ที่กล่าวไว้ข้างต้น พระอรรถกถาจารย์ได้แสดงความหมายไว้ 5 นัย คือ (1) เป็นผู้ไกลจากกิเลส (2) เป็นผู้กำจัดข้าศึกคือกิเลสหมดสิ้นแล้ว (3) เป็นผู้รู้ทำลายกาแพงแห่งสังสารวัฏเสร็จแล้ว (4) เป็นผู้ควรแก่การบูชาพิเศษของเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (5) เป็นผู้ที่ไม่มีความชั่วความเสียหายที่จะต้องปิดบัง

สรุปได้ว่า อาหุไนยบุคคลของบุตร หมายถึง มารดาผู้เปรียบเหมือนพระอรหันต์ เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ และ ทรงคุณธรรม มีจิตใจงามพร้อมช่วยเหลือและให้อภัยบุตรเสมอจึงถือได้ว่ามารดาเป็นเนื้อนาบุญ ที่บุตรทั้งหลายสมควรให้การเคารพบูชาอย่างยิ่งในเมื่อแม่ได้รับการยกย่องเป็นอาหุไนยบุคคลของลูกเช่นนี้ ผู้เป็นแม่เองจึงควรทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับที่ลูกจะให้ความเคารพนับถือดุจพระอรหันต์ในบ้าน คือ แม่ต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือการพูดจาก็ตาม ซึ่งในเรื่องนี้ มีปรากฏในโลกนิติ-สุตตวรรคที่ 1 ว่า หากมารดาเป็นคนดี ลูกก็จะพูดจาสุภาพ หากบิดาเป็นคนดี ลูกก็จะทำแต่สิ่งที่ดีงาม หากมารดาและบิดาเป็นคนดีทั้งคู่ลูกก็จะพูดจาสุภาพและทำแต่สิ่งที่ดีงาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 108)

หากมารดาเป็นคนเลว ลูกก็จะพูดจาหยาบคาย หากบิดาเป็นคนเลว ลูกก็จะทำสิ่งที่หยาบช้า หากมารดาและบิดาเป็นคนเลวทั้งคู่ ลูกก็จะพูดจาหยาบคาย และทำสิ่งที่หยาบช้า

จะเห็นได้ว่า การใด ๆ ที่แม่กระทำจะอยู่ในสายตาของลูกตลอด โดยพฤติกรรมที่ลูกแสดงออกมามีเป็นกระจกเงาส่องสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่แม่ได้กระทำไว้ ดังนั้น แม่จึงต้องทำหน้าที่เป็นต้นแบบที่ดีงามให้แก่ลูก ทั้งทางด้านพฤติกรรมทางกาย วาจาและใจ เพื่อให้สมดังที่พระพุทธศาสนาได้กล่าวเชิดชูแม่ว่า เป็นอาหุไนยบุคคล เป็นพระอรหันต์ที่ลูกทุกคนควรให้การเคารพกราบไหว้บูชา

หน้าที่ของแม่ในทศ 6

ว่าด้วยการปิดป้องทศ 6 มารดาบิดาเป็นผู้ที่พระพุทธร่องค์ให้ความสำคัญมากที่สุด จึงทรงจัดให้ อยู่ใน ทศเบื้องหน้า ซึ่งพระอรรถกถาจารย์ กล่าวว่า “มารดาบิดาพึงทราบ ว่า “ทศเบื้องหน้า” เพราะท่านเป็นผู้มี อุปการะมาก่อน” และด้วยความที่เป็นผู้อยู่ทศเบื้องหน้านี้ มารดาบิดาจึงต้องมีพันธะหน้าที่ที่ต้องอนุเคราะห์ บุตร ดังนี้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 11/267/212-213)

- 1) ห้ามปรามจากความชั่ว
- 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี
- 3) ให้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิชาชีพระต่าง ๆ
- 4) หาคู่ครองที่สมควรให้
- 5) มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร

ห้ามปรามจากความชั่ว ตามปกติ จิตใจของปุถุชนทั่วไป มักมีแนวโน้มที่จะกระทำความชั่วอยู่แล้ว ทำนองเดียวกับน้ำ ที่ไหลลงสู่ที่ต่ำเสมอ เด็กก็เช่นเดียวกัน หากไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน ชี้แนะว่าอะไรดี อะไร ชั่ว ก็อาจหลงผิดไปทำสิ่งที่เป็นโทษให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้เป็นแม่ที่ต้องหาวิธีปู องกันหรือกีดกันให้ลูกออกห่างจากความชั่วทั้งปวง ทั้งนี้สอดคล้องกับ “โอวาทเขยานุสาเสยย” ที่ปรากฏใน ราชินิกุลธรรมนิทว่า “บิดามารดาหรือครูอาจารย์พึงตักเตือนสั่งสอนและห้ามปรามบุตรหรือศิษย์ไม่ให้กระทำ ความชั่ว เพราะคนที่ได้รับการฝึกฝนอบรมแล้วเท่านั้นเป็นคนที่น่ารัก ส่วนคนที่ไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมย่อมไม่ เป็นคนที่น่ารักเลย” สรุปความได้ว่า เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหลงผิดไปกระทำความชั่ว ภาระหน้าที่ของแม่ใน เบื้องต้น คือ ต้องสอนลูกให้รู้จักว่า อะไรคือความชั่ว และอะไรคือ ภัยอันตรายที่จะเกิดจากความชั่วนั้น พร้อม ทั้งปลูกฝังจิตใจของเด็กให้มีความรู้สึกละอายแก่ใจ เมื่อคิดจะกระทำความชั่วใด ๆ และให้เกิดความกลัวต่อผล ที่จะเกิดจากการกระทำความชั่วนั้น ๆ

สรุป

กล่าวโดยทั่วไปหน้าที่คือ พฤติกรรมที่บุคคล ได้กระทำตามฐานะของบทบาทที่เป็นอยู่และการกระทำ นั้นขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำ สำหรับในทางพระพุทธศาสนา หน้าที่ คือการกระทำที่มีเจตนาเป็นปัจจัย ประกอบด้วยกุศลเจตนาและ อกุศลเจตนา ถ้าการกระทำที่มีกุศลเจตนา ถือว่าการกระทำนั้นเป็นหน้าที่ ที่ ประกอบด้วย ความดี และในทางตรงกันข้าม ถ้าการกระทำที่มีอกุศลเจตนา ถือว่าการกระทำนั้นเป็นหน้าที่ที่ ประกอบด้วยความชั่ว หน้าที่จึงมีความสำคัญต่อทุกระบบในสังคม สถาบันครอบครัวมีความสำคัญในการ ถ่ายทอดแบบอย่างแก่บุตรและธิดา หน้าที่ ของมารดาบิดาเป็นเครื่องชี้นำการกระทำเป็นบ้ำหลอมชีวิตและ จิตใจ ให้ดำเนินไปตาม แบบอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากมารดาบิดา เช่นเดียวกับการหว่านพืช เมล็ดพันธุ์

พีช เป็นเช่นไร ผลผลิตย่อมคล้ายกับเมล็ดพันธุ์ ถ้ามีความปรารถนาผลผลิตอันเป็นบูรณาการ เมล็ดพีชที่ใช้เป็นพันธุ์ต้องได้รับการดูแลอย่างเป็นบูรณาการเช่นกัน

หน้าที่อันสำคัญยิ่งของผู้เป็นแม่ ซึ่งการทำหน้าที่นี้ หมายรวมถึงการตั้งครรภ์ และการประคับประคองครรภ์ด้วย การดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตัวแม่เองทั้งทางกายและใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อทารกน้อยจะได้ถือกำเนิดออกมาจากครรภ์อย่างปลอดภัย และมีวัยะครบบริบูรณ์ จากความยากลำบากของการทำหน้าที่นี้ พระพุทธศาสนา จึงแสดงฐานะของแม่ว่าเป็นพรหมของลูกการทำหน้าที่ของแม่ในการแสดงโลกนี้แก่ลูก ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น แม่ต้องรู้จักใช้คุณธรรมประจำใจที่เรียกว่า พรหมวิหาร 4 ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณธรรม 3 ข้อแรก คือ เมตตา กรุณา และมฤตา เป็นคุณธรรมที่แม่แสดงออกมาทางด้านความรู้สึกที่มีต่อลูก ซึ่งเมื่อเด็กได้สัมผัสกับความรู้สึกที่ดีเช่นนี้ ก็จะไปแสดงตอบต่อแม่หรืออาจขยายวงกว้างออกไปถึงบุคคลอื่น ๆ ในสังคมด้วย แต่ถ้าเมื่อใดที่แม่มีความรู้สึกรักและเมตตาลูกมากเกินไป กลับจะทำให้ลูกอ่อนแอ และไม่รู้จักรับผิดชอบตัวเอง จะกลายเป็นแม่ไปขัดขวางการพัฒนาของลูก ความสำคัญของการทำหน้าที่ของแม่จึงอยู่ที่การใช้คุณธรรมข้อสุดท้าย คือ อุเบกขา มาช่วยดูแลให้เกิดความพอดี แต่ต้องเป็นอุเบกขาที่ประกอบด้วยปัญญา คือ แม่ต้องปล่อยให้ลูกทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง “มารดาบิดาพึงทราบ ว่า “ทิศเบื้องหน้า” เพราะท่านเป็นผู้มีอุปการะมาก่อน” และด้วยความที่เป็นผู้อยู่ทิศเบื้องหน้านี้ มารดาบิดาจึงต้องมีพันธะหน้าที่ที่ต้องอนุเคราะห์บุตร การอนุเคราะห์บุตรในทางพระพุทธศาสนาว่า ไม่ใช่เป็นการเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือบุตร ด้วยความรักความเมตตาเพียงอย่างเดียว ดังที่คนทั่ว ๆ ไปเข้าใจกัน แต่การอนุเคราะห์นั้นจะมีการระบุขอบเขตที่ชัดเจนไว้ด้วย กล่าวคือเมื่อบุตรยังเล็ก จำเป็นต้องมีที่พึ่งพา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เป็นมารดาจะเป็นผู้อนุเคราะห์บุตรเป็นคนแรก ซึ่งการอนุเคราะห์นี้ เริ่มต้นตั้งแต่บุตรยังอยู่ในครรภ์ มารดาจะทำการบำรุงครรภ์และปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดอันตรายใด ๆ แก่บุตรในท้อง เมื่อคลอดบุตรออกมา มารดาก็จะยังคอยป้อนนมป้อนน้ำอยู่อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย การอนุเคราะห์ด้วยการคุ้มครองอย่างใกล้ชิดนี้ เป็นสิ่งที่มารดาพึงกระทำอย่างยั่งยืนมาแต่บุตรยังเล็ก และต้องการที่พึ่งพา แต่ตราบใดที่บุตรโตพอที่จะทำอะไรได้ด้วยตนเองแล้ว การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือควรมีขอบเขตจำกัด ที่ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า อุเบกขา

เอกสารอ้างอิง

- ประยงค์ สุวรรณบุบผา. (2537). *สังคมปรัชญา แนวคิดตะวันออก – ตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ (มปป.: 7). *หน้าที่ของคน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระธรรมโกศาจารย์. (2543). *ความรักของแม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *ความสุขของครอบครัว คือสันติสุขของสังคม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *จากสุขในบ้านสู่ความเกษมสันต์ทั่วสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พัฒนาการ แบบองค์รวมของเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *ความสุขของครอบครัว คือสันติสุขของสังคม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). *คุณบิดามารดา สดุดีบรรณนามหาศาล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิไลดา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). *ปัญหาของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2521). *รากฐานที่มั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2538). *มงคลดิลกปิณีแปล เล่ม 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). *โลกนี้ดี-สุดวิเศษมนัสนิ*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2537). *ราชনীติ-ธรรมนิ*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1) แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Radcliffe-Brown. A.R. (1935). *On the Concept of Function in Social Science*. American Anthropologist

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดยสามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.1.3 Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.pdf) (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้งบทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รวบรวมข้อมูลที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่งบทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สี่ โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)
- 4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 5) กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงบรรณเท่านั้น เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt)

1. นิ้ว

1 นิ้ว

ข้อบทรความภาษาไทย (20 pt)

→ 1 นิ้ว

Articles English (14 pt)

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt)

Name - Surname of Article author (12 pt)

Agency (12 pt)

E-mail (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน 350 คำ)

คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt)

Abstract (14 pt)

(12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....

Keywords : 3-5 words (12 pt)

บทนำ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

ត្រូវ (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ชลิต ประภวานนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1 สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url

เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม*. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมณานิคม. กรุงเทพมหานคร: พิสดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosopy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน **Journal of Modern Learning Development** เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Modern Learning Development

ที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

E-Mail : โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Modern Learning Development

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Modern Learning Development

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Modern Learning Development

เรียน บรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development

ตามที่ ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Modern Learning Development

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Modern Learning Development มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจาก Journal of Modern Learning Development ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

.....
(.....)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

ID : Line

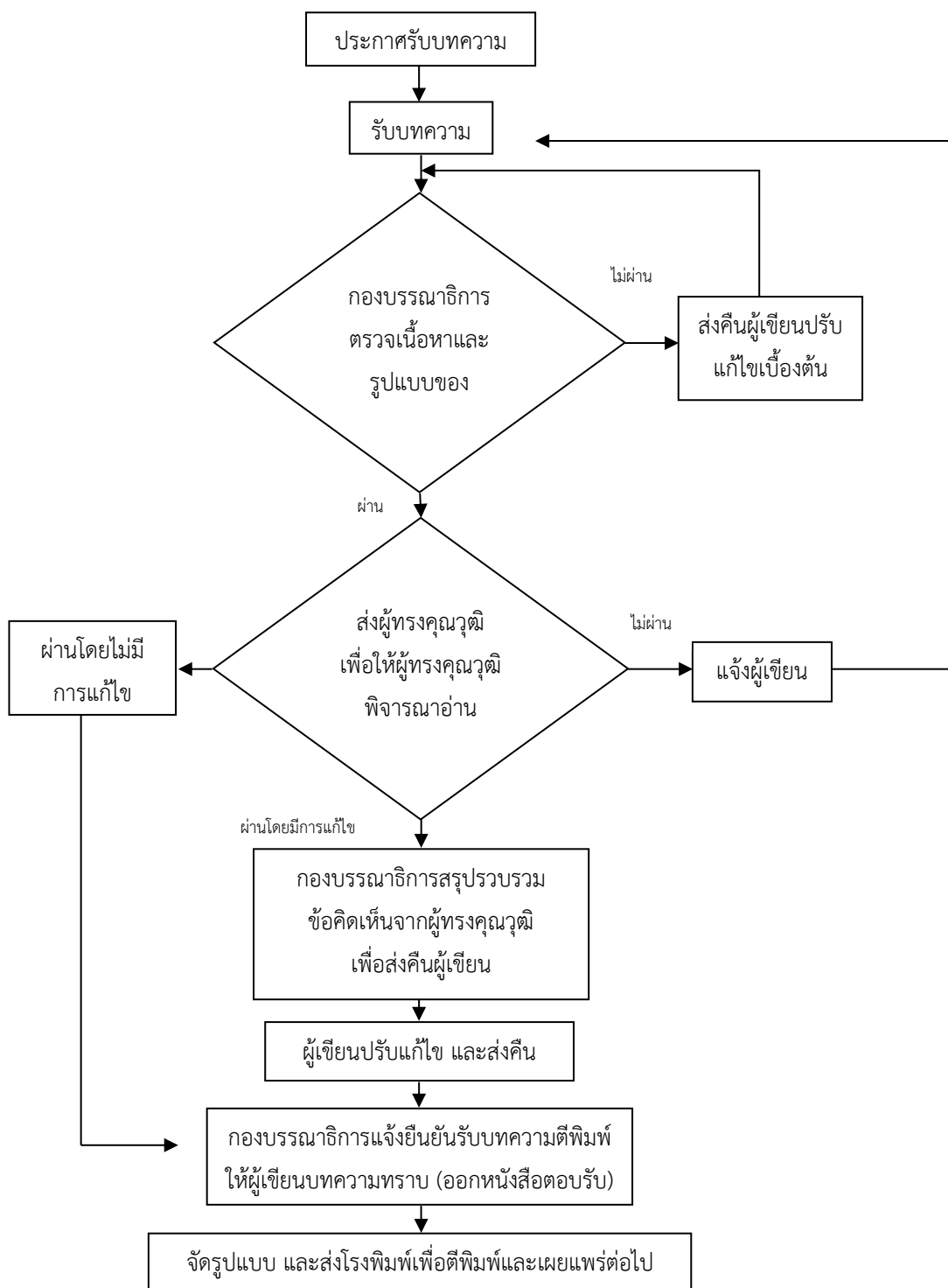
E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์

Journal of Modern Learning Development

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาบทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรบริหารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน

5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาบทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.
2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.
3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.
4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).
5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.
6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.
7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.
2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.
3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.
4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.
5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.
6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.
7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.
8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as 'the revoked article'.

Duties of Reviewers

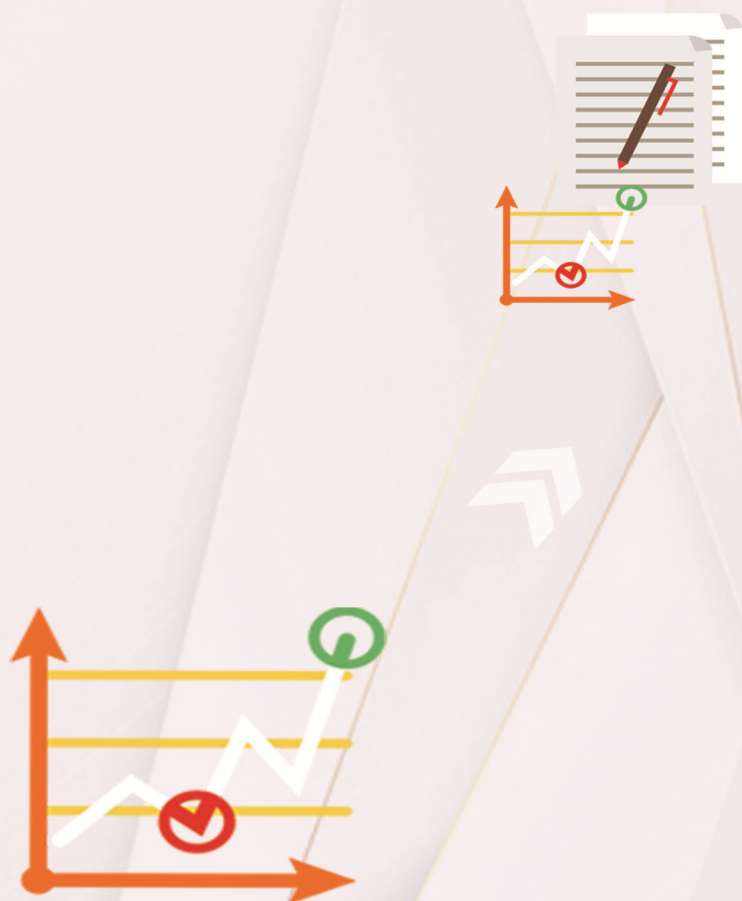
1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper's author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper's contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

